878. KIS ÜST, ezüst, barok diszitéssel. Olasz, XVIII. sz. 50.—

879. TÖRÖK TINTA- ÉS TOLLSZÁRTARTÓ, ezüst. Török, XVIII. sz. 80.—

880. KUPA, köszörült üveg, filigrán ezüst fedővel és füllel. Bécs, 1825. 120.—

881. OVÁLIS SZELENCE, födelén óra. Arany, zöldes, kék és fehér zománcdisszel. A számlap körül gyöngysor. Az óra jelezve: *Breguet.* Francia, 1800 k. 600.—

882. OVÁLIS SZELENCE, arany, kék zománcdisszel. Bécs, 1796. 250.—

883. SZELENCE, zenélő szerkezettel. Arany. Tárcaalaku. Kék-zöld zománcdiszitéssel. Francia, empire. 250.—

884. SZELENCE, arany, vésett és beágyazott, kékzománcos diszitéssel. Francia, neobarok. 150.—

885. ZSEBÓRA, arany, lapos alak, kék-fehér zománcdisszel. Jelezve: *Ls. Duchêne et fils.* Francia, biedermeier. 50.—

886 FÖDELES DISZKANNA, aranyozott ezüst, trébelt kagylós diszitéssel magas tagozott födelén ülő cimertartó oroszlán. HB mesterjegy. Augsburg XVII. sz. 500.—
Illusztr. XXVII. tábl.

887. KÉT TALPAS SÓTARTÓ, ezüst, puttóalaku szárral. Pozsony, 1802. 50.—

888. FÖDELES SERLEG, aranyozott ezüst, trébelt reneszánsz diszitéssel, födelén nőalak sólyommal. Augsburg, 1600 k. 300.—
Illusztr. XXVII. tábl.

889. FÖDELES SERLEG, ezüst, két sárkányos füllel, födelén daru, oldalán trébelt jelenetek. Japán, XIX. sz. 300.—

890. KÁVÉSKÉSZLET OVÁLIS TÁLCÁVAL (két kanna és talpas cukortartó), ezüst, neobarok diszitéssel. Bécs, 1847. 250.—

891. KÁVÉS- ÉS TEÁSKÉSZLET, ezüst, vésett diszitéssel. Ovális tálca, három kónna és egy talpas cukortartó. Német, XIX. sz. 3100 350.—

892. KEREK TÁLKA, ezüst, fodros peremén két galamb. Bécs, XIX. sz. 40.—

893. DESSZERTTARTÓ, ezüst, kagylós üveg csészékkel. Bécs, 1900. k. 1270 gr. 150.—

894. SZAMÁR KÉT KOSÁRRAL, ezüst. Augsburgi jeggyel. 40.—

895. CUKORSZÓRÓ, ezüst, gerezdes baluszter alak. Bécs, XIX. sz. 10.—

896. KIS OVÁLIS TÁLCA, ezüst, neobarok diszitéssel. Bécs, 1836. 20.—

897. SZIVALAKU TÁLKA, ezüst, trébelt diszitéssel. Angol, XIX. sz. 20.—

898. KÉT NAGY KAROS GYERTYATARTÓ HAT KARRAL, ezüst, szára férfi- és nőalak. Bécs, 1870 k. 4786 gr. 600.—

899. KÉT KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, szára ember alak, hat ives gyertyatartókarral. Bécs, 1870 k. 4400 gr. 550.—

900. KÉT BORSSZÓRÓ, ezüst. XIX. sz. 10.—

901. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, Louis XVI. alak. P S mester. Magyar, 1800 k. 472 gr. 100.—

902. CUKORSZÓRÓ, ezüst, baluszter alak. C F S mester. Pest, 1830. 186 gr. 55.—

903. PECSÉTNYOMÓ, arany: veder fölött söprű, rajta felmászó kutya. Hármas pecsétnyomóval (tokban). Francia, Louis Philippe. 350.—

904. NÁSFA, arany, kék zománccal, drágakövekkel és gyönggyel. Három csüngővel. Magyar, XVIII. sz. 150.—

905. DISZPOHÁR, ezüst, testén három ovális koszoruban Mátyás király, Bocskay István és Zrinyi Miklós mellképe, közben vésett diszités, fenekén a háromkirályok hódolata. Magyar, XVII. sz. v. 400.—
Illusztr. XXVII. tábl.

906. KÁVÉSKANNA FEDŐVEL, ezüst, S alaku kiöntőcsővel, ébenfa füllel. Róma, XVIII. sz. 250.—

907. NAGY VÁZA FEDŐVEL, ezüst, trébelt neobarok diszitéssel. Moszkva, 1851. 1980 gr. 200.—

908. FÖDELES EDÉNY, ezüst, az Elefántisten trébelt fejével. India. 560 gr. 100.—

909. KUPA FEDŐVEL, ezüst, trébelt rózsákkal. Osztrák, 1845. 500 gr. 100.—

910. TALPAS TÁLKA, ezüst, felnyuló szárral. Bécs, 1830 k. 390 gr. 40.—

911. TALPAS TÁL, ezüst, préselt neobarok diszitéssel. Bécs, 1860 k. 410 gr. 40.—

912. TALPAS TÁL, préselt diszü ezüst, szárán 4 nőalak, üvegtállal. Bécs, 1860 k. 660 gr. 50.—

913. CUKORTARTÓ, ezüst, vésett disszel, födelén kakadu. Bécs, XIX. sz. 650 gr. 50.—

914. OVÁLIS TÁL, ezüst, füzéres peremmel. Német, XIX. sz. 770 gr. 60.—

915. OVÁLIS TÁLCA, ezüst, áttört diszitéssel. Bécs, 1840. 440 gr. 70.—

916. HÁROM KOMPÓTTÁL, ezüst és üveg. Német, XIX. sz. 1300 gr. 100.—

917. KÉT BOROSKORSÓ, üveg, ezüst füllel és fedővel. Német, 1900 k. 30.—

918. TALPAS TEÁSKANNA ÉS CUKORTARTÓ, ezüst, empire-modoru diszitéssel. Német. 1435 gr. 300.—

80. KUPA FEDŐVEL, aranyozott, hengeres testen trébelt
későrenaissance-dísz: S-idomú csigás keretekben, fent
3 kutya, lent gyümölcsköteg. Talpa és felnyíló födele
tagozott, ez utóbbin fekvő S-idomok közt szárnyas
angyalfej és sas váltakozik, tetején levelek közül ki-
növő virágok. Női hermás kérdőjel-alakú füllel. M. 19·8
cm. C C mesterjegy. Brassó, XVII. sz. — Gróf Bánffy
György.

16. lap

C C mesterjegy
Brassó XVII. sz

: „Höhenrieder 1844." Az előbbi
Csányi régi cnist
16. l

Fjord). Jelezve (Bezeichnung):

Magnaten). Jelezve lent balra (Be-
yar festő szép műve (Schönes Werk

net): C. Hühnichen 1840.

ve (Bezeichnet): „A. Humborg Op.

Hawkins, L. W., 19—20. század (Jahrhund

201. PÁRISI PARK (Park in Paris). Jele
Vászon (Leinwand). 42×49 cm.

Hegedüs László (Ladislaus) (1870—1911).

202. ILLUSZTRÁCIÓ AZ „APOSTOL"-H
„Hegedüs L. 99".
Zöld tuss (grüner Tusch). 23×33 cm.

Hegedüs László (Ladislaus) (1870—1911).

203. ÁMOR. Enigmatikusan jelezve. (Enig
Aquarell. 22×12 cm.

Hegedüs László (Ladislaus) (1870—1911).

204. A HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA
Lemezpapir (Karton). 74×48 cm.

Hegedüs László (Ladislaus) (1870—1911).

205. MISE UTÁN (Nach der Messe). Jelzé
Vászon (Leinwand).

Hemessen Catharina van (?), 16—17. száza

206. NŐI ARCKÉP (Weibliches Bildnis).
V. W. 1606 Acta suae: XXI. Átlósan
amely épp ugy mint a felirat, az ábrázo
und ein weisses Feld geteilt, mit rote
Dargestellte.)

V. KÜLÖNFÉLE

1101—1360.

1101. TEAHORDÓ, fekete alapon szines lakkdiszitéssel. Japán. 25.—

1102. KÉT KIS FALITÜKÖR, fazettált, aranyozott, Louis XVI. stilusu fakeretben. 20.—

1103. ÁRNYKÉP, arany alapu üveghátlapfestés: Családi jelenetet ábrázol, 1800 k. Aranyozott fakeretben. 50.—

1104. ÁRNYKÉP, üveghátlapfestés, arany alapon: asztalnál ülő nőt ábrázol. Aranyozott fakeretben. XVIII. sz. v. 20.—

1105. NÉGY ÁRNYKÉP, üveghátlapfestés. Fakeretben. Biedermeier. 30.—

1106. KÉT ÁRNYKÉP, üveghátlapfestésü jelenettel, keretben. XVIII. sz. v. 15.—

1107. KÉT BIEDERMEIER-EMLÉK, aranyozott keretben. XIX. sz. e. f. 16.—

1108. KÉT GYÖNGYHIMZÉSÜ KÉP, szinesen kápolna és virágkosár. Fakeretben. Biedermeier. 9.—

1109. KÉT VÁZA FEDŐVEL, cloisoné, gerezdes testtel. Japán, XIX. sz. 60.—

1110. NAGY PIPA, gyökérfából faragott, domboru diszitéssel, neobarok ezüst kupakkal. Magyar, 1850 k. 50.—

1111. AZ ELSŐ VALLOMÁS, bronzozott ónöntvény: ifju pár mellszobra. Jelezve Szamovolszky. 60.—

1112. KARTUSOS FALIÓRA, barokdiszü trébelt rézszámlappal. Osztrák, XVIII. sz. e. 40.—

1113. ÁLLÓ FESZÜLET, fekete fa, csontberakásu talapzattal, elefántcsont-corpusszal. Spanyol, XVI—XVII. sz. 60.—

1114. NÉGYÁGU MÉCSES, ÁLLVÁNNYAL, öntött sárgaréz. Adriamenti. XVIII. sz. v. 30.—

1115. KEGYKÉP, pergamenre festett Nepomuki Szent János félalakja, aranyhimzésü és ékköves virágdisz közt, faragott és aranyozott rokokó fakeretben. Magyar, XVIII. sz. 60.—

Ernst Múzeum aukció 54. n.

1088. TALPAS SÓTARTÓ, kettős csészével, ezüst, két delfinnel. Bécs, 1776. 70.—

1089. KÉT OVÁLIS SÓTARTÓ, egy-egy kanállal, ezüst. Augsburg, Louis XVI. 120.—

1090. MANDOLINALAKU NŐI ÓRA, arany, kék-fehér zománcozással. Francia, 1820 k. 200.—

1091. MANDOLINALAKU NŐI ÓRA, arany, beágyazott kék-fekete zománcdiszitéssel. Kettős fedővel. Svájc, biedermeder. 100.—

1092. HÁROM ZENÉLŐ GYERMEKALAK, ezüst, magas márványtalapzaton. C B mesterjegy. Pesti hitelesitő bélyeggel. 120.—

1093. SZIVARKÉSZLET, ezüst, gyalogos és lovas katonákkal. Osztrák XIX. sz. 3800 gr. 450.—

1094. DISZSERLEG, ezüst és szaru, rajta Mefisztó fej. Osztrák, XIX. sz. 1700 gr. 200.—

1095. GÓLYA, ezüst, levehető fejjel. Bécs, XIX. sz. 2100 gr. 300.—

1096. NŐI MELLSZOBOR, trébelt ezüst, falapon. Olasz, XIX. sz. 3100 gr. 400.—

CFF mesterjegy

magyar, XVIII. sz.

410. UTAZÓ VILLA ÉS KANÁL, összecsukható barokk díszítésű nyéllel. H. 17·5 és 19·5 cm. CFF mesterjegy. Magyar, XVIII. sz. e. f. — Egry Aurélné.

Csányi végjerüst 50.-C.

1122. A FARNEZEI BIKA CSOPORTJA,
nesische Stier,
SZ, öntött bro
, Bronzeguss, r
ronz, domboru
ngarisch, Mode
ASZTALI ÓR
zlánon nyugszi
, vésett diszü sze
Tischuhr, Bron
TALI ÓRA, ar
n vésett koraba
uhr, Kupfer ve
ihbarockem Del
bronz és vas,
tokot. Osztrák,
en mit tromme
Ó, ezüstözött r
ersilbert. Ungar
két-két rokokó fi
mit Rokokohenkel. Österreich, XV

sziklán álló him oroszlánt ábrázol. Jelezve: Vastagh
ur, Bronze, Signiert: Vastagh György. Ungarisch, mo-

gü talapzaton két talpas tál három angyalkával, középen
fer versilbert, auf viereckigem Sockel zwei Aufsätze mit
Jh.

naratott diszitéssel, rajta leveles indák közt jelképes
fogantyu. Négynyelves zárral. Nürnberg, XVI. sz. —
geätztem Dekor: zwischen Blätterranken symbolische
berg, XVI. Jh.

ajta felhők közt Mária koronázása, lebegő angyalokkal.
e. — Plakett, Bronzeguss vergoldet, mit der Krönung
XVI. Jh. Illusztr. XXXIV. tábl.

lgömbös teste kerek talpon nyugszik, rajta áttört diszü
Räuchergefäss, Bronzeguss, frühgotisch, die halbkugelige
förmige Deckel durchbrochen. Deutsch, XIV. Jh.
Illusztr. XXXVI. tábl.

k talpból tagozott szár nő ki, tetején gömbös füstölő.
— Räuchergefäss, Cloisonné, mit türkizblauem Fond,
Illusztr. XXXIV. tábl.

onz. Barbedienne öntvény. Francia, XIX. sz. — Der
nzösisch.

1411

a—d) Szomszédsági poharak. — *Nachbarschaftsbecher.* — *a)* „1643.“ — *c)* „1656.“ *d)* „1664.“

a—b) Gróf Andrássy Manó. Expos. 1884: V, 18, 19. — *c)* Bruckenthal-Museum. *d)* Mus. Nat. Hung.

e—f) Mellbogiárok. — *Heftel.*

e) Mus. Nat. Hung. *f)* Mus. Nat. Transilv. Kolozsvár — *Klausenburg.*

VASÁRNAP
12
Szentcsalád

kenyér 1 kg.
tej 2 1/2 l

Ernő
Görög Taciána
Izraelita Tebeth 17

HÉTFŐ
13
Veronika

kenyér 1 kg.
n. 1/2
2 l.
1/2 l.

Protestáns Vidor
Görög Hermil
Izraelita Tebeth 18

KEDD
14
Hilár pk. ea.

2 kg.
1 1/2 l
1/2 l.

Protestáns Bódog
Görög Szinai vtk.
Izraelita Tebeth 19

SZERDA
15

2 1/2 kg.
2 l

Protestáns Lóránt
Görög Kalib János
Izraelita

C. H. mesterjegy

ötvös

a pesti ötvösich

viděli? mestere

Kehely, mag. 27·5 cm

XVIII sz. 2 fele

bajai ferences

templom tulajd

Inul

Mašik kehely mattól

29·5 cm

u. ott.

Inul

Római contorniat érmek

V. 258.

Noha a renaissance Itáliából elsőnek hozzánk és már korán táplálódott át, a gótika azonban még sokáig tudta magát tartani a magyar művészek között. A XVI. századi emlékek sorában a két stílus keveredésének a legkülönbözőbb változatait látjuk, sokszor a XVII. század közepén is reábukkanunk még a későgótikus stílus jegyében készített ilyen keverékművekkel. A tószegi református egyház úrasztali pohara is jellemző példája ennek a stílusölelkezésnek. E kehely középső része hatoldalas gótikus tornyot példáz, fiálékkal, mérműwekkel, pikkelyes tetővel, szigorúan még a XV. század merev stílusában. A pohár öntöttművű gombján s a pohár peremén bevésett levelesinda azonban renaissance, a talp peremén levő csigásleveles indák pedig már barokk díszűek. A későgótika ezen remekét 1637-ben készítette egy, magát C. G. monogrammal jelölő mester, Mészáros Benedek számára. A mesterségében jeleskedő ötvös nevét idáig megfejteni nem sikerült, pedig kilétének felderítése ötvösségünk számára nagy nyereséggel bírna, mert ugyancsak az ő kezétől származik a kecskeméti egyház 1626-ban készült talpas pohara, továbbá a kecskeméti egyház 1638-ból származó két remekművű kenyérosztó tányérja s az ókécskei református egyház 1641-es talpas pohara is.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1934. 184. l.

class women. The number of tin vessels
to several thousands, but th

Református egyházaink liturgikus felszerelései az emlékanyag közvetlen szemléleti útján bizonyítják, hogy a csonkamagyarországi egyházak az aranyozott ezüst, a réz és az ón szentedények, valamint a színes selyemszálakkal s az arany- és ezüstskófiummal hímzett úrasztalterítők oly jelentős és nagyszabású emlékeit őrizték meg kegyelettel, melyek közül számos darab az egyházi vonatkozásaiból és liturgikus jelentőségeiből messze kimagasodva, a magyar művészettörténet legjelentékenyebb alkotásait is képezik. Református templomainkban közel ezer olyan kehely és úrasztali pohárnak használt edény rejtőzik, melyek majdnem teljes állagukban a magyar művészeti mult figyelemreméltó alkotásai. Pár százra rúg a történeti vonatkozásainál fogva is jelentékeny kenyérosztótányér száma. Ezeken kívül ezer ón-borkupa, kancsó és tál s ugyancsak ezer asztalterítő és kendő az a liturgikus anyag, mely a magyar reformátusság kerek négyszáz esztendős multjának a csonkaországban maradt beszédes hírnöke. Ezeknek, az Országos Református Kongresszussal kapcsolatban, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban való felsorakoztatása

C B mesterjegy

Erdély XVIII sz.
elge.

125. Nagy pohár, eziost,
vésett medaillonok-
kal. 650 P.

Almásy-Teleki VII. 1941

A tudományos technika alkalmazott természettudomány, és éppen ezért kiinduló alapgondolata is azonos vele, vagyis a külső dolgokat, amelyeket az ember érzékszervei útján észlel, valóban létező dolgoknak és nem csupán képzeteknek tekinti. Mindkét tudomány a külvilág jelenségeit figyeli, de nem elégszik meg a természeti jelenségeknek megismerésével, hanem magyarázatot keres, megérteni igyekszik őket, részben azért, hogy azután bizonyos jelenségekből a várható következményeket előre megjósolhassa. Mindkettő gondolkodásában az alany és a tárgy, az idő és a tér, az anyag és az energián kívül még bizonyos, magában az alanyban gyökeredző követelményeket is állít fel, mint amilyen a cél, az indító ok és az akarat, továbbá az értelem, az ész és a képzelő erő, a fantázia. A cél képzet, amelynek elérésére az indító ok váltja ki az akaratot. Az ész és értelem, mint szellemi erők logikusan ítélve és következtetve, az indító okot akarattá változtatják. Az ész és értelem a különböző észleléseket és képzeleteket kapcsolás, társítás, elválasztás és rendezés útján rendszerbe foglalja, amely rendszereket tudománynak neveznek és amely rendszerek

C H G

Ötvös Pest

Esztergomi Emiatár

1773

94

Mag?

Származás

Kehely aranyozott ezüst, gazdag trébelt rokokó-díszítéssel, (lábán és kosarán három-) három domborított újszövetségi jelenettel. CH G mesterjeggyel, (vi talp peremén: verekret 1773) Mag.... cm. Magyar, valószínű leg pesti munka 1773-ból. Paténán IHS.

Gerevich PA, 190 l.
osztrák izlésű.

C H C mesterjegy

Nagyszeben XVII. sz.

317. KÉT KANNA ÉS K[illegible]

318. AZ ŐSZ, szines r[illegible] tázó jegy. Bé[illegible]

319. TEÁSKÉSZ[illegible]án, zöl sárkánya[illegible] örös cime Heren[illegible]

320. K[illegible]ET, porcellán, [illegible] egy csésze aljjal

32[illegible], porcellán, peremén [illegible]ER, porcellán, csavarosa [illegible] körül.

[illegible]SÉSZE ALJJAL, porcellán, o torjelenet. (Marcolini korszak.)

324. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, 1808.

325. TALPAS TÁLKA, szines porce

326. TALPAS CSÉSZE ALJJAL, p tián Fischer.) Pirkenhammer,

327. CSÉSZE ALJJAL, porcellán,

328. EGYSZEMÉLYES TEÁSKÉS kerek tálca, egy kanna fedővel,

329. KÉT VIRÁGTARTÓ, porcellá Sèvres, Louis Philippe.

208. PONCOLT POHÁR, aranyozott peremén bevésett német felirat 1643. évszámmal. M. 10·7 cm. C H C mes terjegy. Erdély (Nagyszeben), XVII. sz. e. f. — Gróf Andrássy Géza[illegible] körül.

nben, fakeretben. Delft, XVIII. sz.
lel, közepén fekete tájkép. Holics, 1800 k.
zőlőlevélalaku. Miskolc, 1840 k.
(ragasztott) bársonyosdiszü fakeretben. XIX. sz.
testtel, kék alapon akantuszdisz, két lóidomu füllel
X. sz.
a. Jelezve F. K. (Franciscus Koszta) ST. Stompfa,

, hátán kis fedő. Japán.
szitéssel, közepén kosár. Delft, XVIII. sz. e.
munden, XVIII. sz.
savaros üveg, kigyós bronz és fekete faállványon.

én beköszörült nőalak, ciril felirattal. Cseh, XVIII. sz.
orsó, hat nagyobb boros nyeles pohár, hat kisebb, hat
sz.
, oválisalaku tállal. XIX. sz. e. f.
n réteges üveg, hőmérős, gyöngyház állványon. Bécs,

ORSÓ, üveg, ezüst foglalattal és fedővel. Osztrák,

t foglalatban, (hasadt). Osztrák, XIX. sz.
ges üveg, arany virágos és rácsos diszitéssel. Cseh,

C H C

mesterjegy, nagy-
nebeni štvös XVII. sz

778. Serleg, ezüst -

P 800.-

Almásy-Telleki X. 1942

Erdős Géza
Fáy Loránt
Freytag Zoltán
Klie Zoltán
Kun István
Novotny Emil Róbert
Pólya Iván

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1939. május 7. — május 21.

109. CÁPÁS POHÁR. Ezüst, részben aranyozott. Peremén vésett gótbetűs felirat: Anno 1643 die 18 Sept. Her Martinus Clausemburger in Gott verscheit verehret der Farkeschgass Nachbarschaft diesen Becher. C H C mesterjegy. M. 10·8 cm. Erdély, XVII. sz.

Becher. Silber, z. T. vergoldet, gepunzt. Gravierte Inschrift: Anno 1643 die 18 Sept. Her Martinus Clausemburger etc. C H C Meisterzeichen. Siebenbürgen, XVII. Jh.

Gróf Andrássy Géza.

Erdélyi kiáll. 1931

C H C mesterjegy

Erdély XVII.

nio Pellegrini.

en, ~~meghalt~~ ~~[illegible]~~ 1741-ben.

storoztatása.

~~[illegible]~~ Krisztus ~~ki~~ előrehajol s ~~kinek~~
ritott fehér kendő vészi körül. Felső tekte
haja lelóg s a kezeit szorító kötelek a cop-
A ~~megváltó~~ Megváltó közelében hat
s ketten a vesszőköteget épen felemelik,
üthessenek. A balra állók egyike szána-
~~[illegible]~~ s a jobbra ~~[illegible]~~ helyt foglalók csoport-
h férfiú válik ki, a kinek kék köpenyege

ietei 105:159 cm.
nos Lasplo ajándéka.

Pg. 86.

C. B. mesterjegy

Brassó

XVIII. sz.

1049. POHÁR, oldalán két körös medaillon vésett vonalas diszitéssel, egyikben férfialak, másikban ökör. Mészáros céh pohár. Brassó, C. B. mesterjegyvel. XVIII. sz. eleje. M. 19 cm.

Ernst Museum

adrciói I.

Hiszen már a valutakülönbség is jelentős összeget tesz ki, r
tett volna el a külföldön. Köszönetet kell mondanom S
kámban oly lelkesen támogatott.

Budapest, 1917. február 25.

C. N.

Person Maguntino,

[illegible]

laid

Pfannl Györvár

Ui. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

C M mesterjelj

Erdély XVII–XVIII sz.

l –

Ernst Muzeum aukcioi

XV

82 l

894
921

895
935

C. M

ötvös Kecskemét

Körnagyötvi

154. l

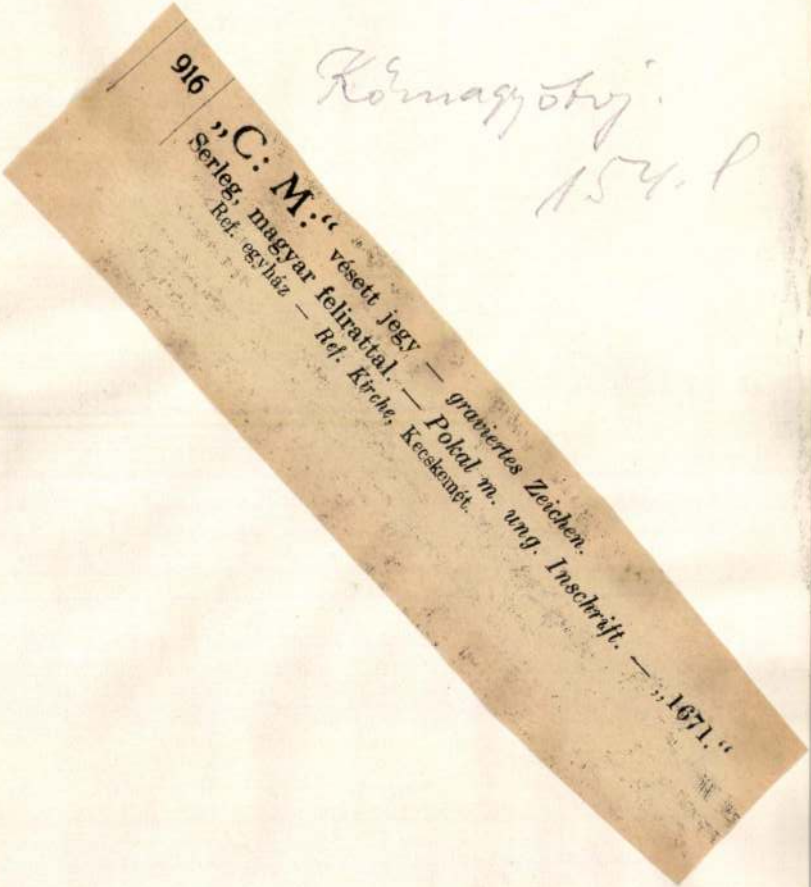

916 „C: M:“ vésett jegy — *graviertes Zeichen.*
Serleg, magyar felirattal. — *Pokal m. ung. Inschrift.* — „1671.“
Ref. egyház — *Ref. Kirche,* Kecskemét.

CM mestorjegy

Brassó XVII. 7 -

69. ZÖMÖK BILLIKOM FEDŐVEL, oldalán és födelén trébelt akantuszleveles és virágos indadísz. M. 12·7 cm.

CM mestorjegy Brassó XVII. sz. m. f. Bárótfer-

Zsgillór.

Csányi régi ezüst

15. l -

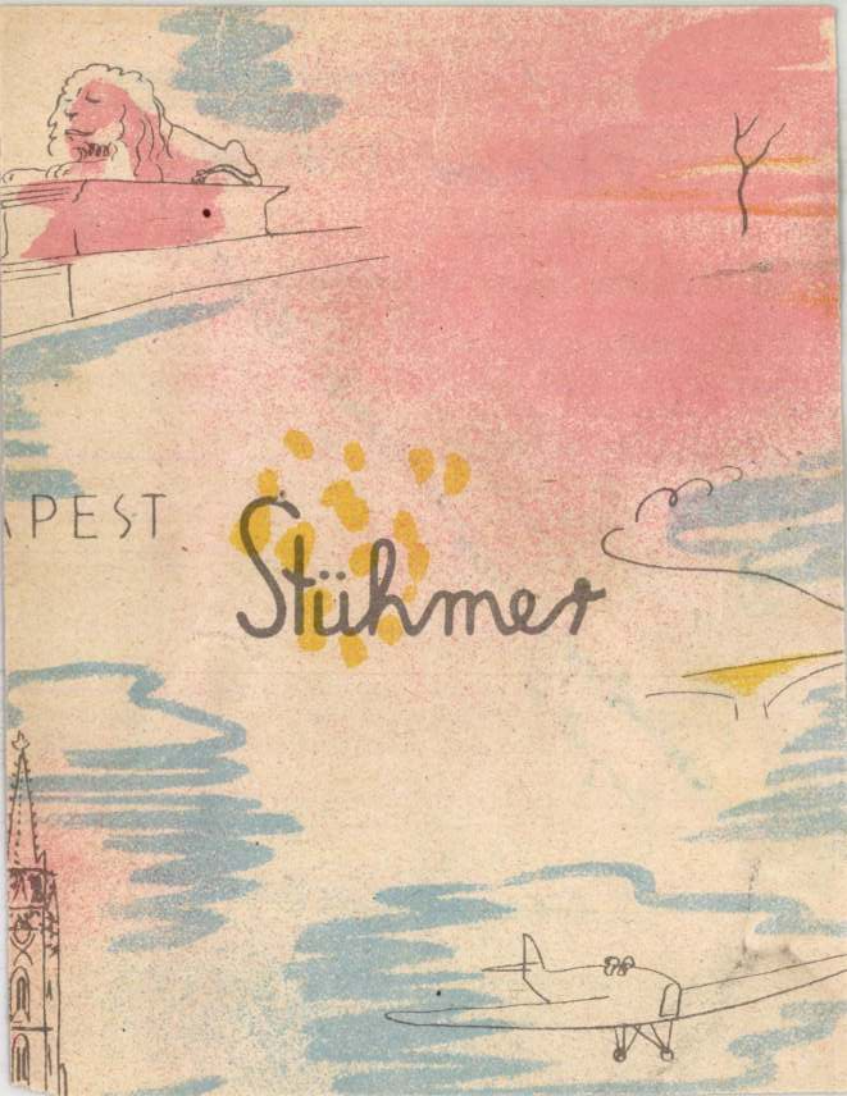
PEST
Stühmer

1085. OLTÁRGYERTYATARTÓ, ón, bal
Altarleuchter, Zinn, mit Balustersch

1086. FALI ÓRA, öntött bronz, Louis XV
guss, Louis XVI ...rm. Österreich,

1087. ÜLŐ BUDD... ...tt bronz. I

1088. KÉT GY... ...t bro
század

1089. IM... ...bron

1090 ...ATART
...mit Delfin

...VEL, öntött
...eckel, aus Bron

... GYERTYATART
...e Leuchter, Bronzegu

... NYULLAL, kerek tala
... rundem Sockel, bronziert

... FALIKAR, kovácsolt vas ar
...n, vergoldet. Fünfarmig. XIX. J

215. TALPAS POHÁR, aranyozott, talpán trébelt csigás
dísz, oldalán csigásrajzú, maszkos keretekben gyü-
mölcskötegek csüngnek alá. M. 19·6 cm. CK mester-
jegy. Brassó, XVII. sz. — Gróf Andrássy Géza.

31

Csanyi végi Erzsébet
31. C.

Brassó, XVII.

C K mesterjegy

ız, csigás barok lábakon álló, négyszögü dobozalak, felső
ávárzatu ébresztő és gyertyagyujtó szerkezettel. Felületén
l. Jelezve Joseph Sich, Wien. Egykoru bőrtokban. Bécs,
ldet, eine viereckige Dosenform auf barocken Füssen, auf
att und Alarmwerk mit Kerze. Mit reliefierten, barocken
Sich Wien. In gleichzeitigem Lederetui. Wien, um 1700.
Illusztr. XXXVI. tábl.

adalmenet, a hit, remény és szeretet alakjaival. A Lanna-
k. — Bronzeplakett, der Triumphzug mit allegorischen
g Lanna. Niederländisch, um 1600. Illusztr. XXXV. tábl.

elén szinesen rokoko pásztorjelenet. Francia, XIX. sz. —
am Deckel Schäferszene. Französisch, XIX. Jh.

tős fedővel. Magyar, 1800 k. — Weihrauchbehälter, aus
. Ungarisch, um 1800.

t diszitéssel. XIX. sz. — Zwei Ampeln, Messing, mit geätztem

ocska, piros márványtalpon. Német, XIX. sz. — Sitzende
rmorfuss. Deutsch, XIX. Jh.

bronz (ajtófogantyu), fatalapzaton. Velence, XVII. sz. —
auf Holzsockel. Venedig, XVII. Jh.

C N S mesterjegy

Erdély XVII.

Erdélyi kiáll. 1931

130. CÁPÁS POHÁR. Ezüst, részben aranyozott. Szájánál két vésett, leveles koszorúban GREGORIUS de Bethlen és TOROCZKAI MARIA címere 1685-ös évszámmal. C N S mesterjegy. M. 12 cm. Erdély, XVII. sz.

Becher. Silber, z. T. vergoldet, gepunzt, mit graviertem Allianzwappen und Umschrift GREGORIUS DE BETHLEN, TOROCZKAI MARIA 1685. C N S Meisterzeichen. Siebenbürgen, XVII. Jh.

Gróf Andrássy Géza.

KEI. A most elhunyt kiváló műtörténészünk egyik nagyon értékes munkája. 267 mélynyomású képpel. Bolti ára kodexkötésben 18 pengő.

GYŐRFFY ISTVÁN: MATYÓ SZŰRHÍMZÉSEK. 16 színes táblán mutatja be a kihalt szűrszabó-ipar remekeit magyarázó szöveggel. Bolti ára 12 pengő.

VISKI: SZÉKELY SZŐNYEGEK. A székely gazda által termelt gyapjúból, a háznép által festett és font fonalból készült legszebb házi ipari szőnyegeket mutatja be, melyek mindegyike a Nemzeti Múzeum Néprajzi Tárának tulajdonában vannak. Tizenhat színes tábla. Bolti ára 12 pengő.

Kérjen részletes ismertetőt és bejelentő nyilatkozatot a

KÖNYVBARÁTOK SZÖVETSÉGÉTŐL

Budapest IV, Kossuth Lajos-utca 18. (Egyetemi Könyvesbolt.)

CNS mesterjegy

Nagyszeben XVII. sz.

Poncolt pohár

l:

Csányi régi érust

30. l.

170. NAGY CUKORTARTÓ, ezüst, körteidomú. C. O. mesterjegy. Magyar, 1800 körül. 240 gr. 150.–

Almásy-Teleki VII. 1941.

C. O. Mesterjegy

kinek legutóbb is, a közelmultban a tengelyhatalmak oldalán aratott nagyjelentőségű külpolitikai sikerei bizonyára a jövőben is meghozzák gyümölcseiket.

De nem szabad sohasem elfelejteni azt sem, hogy a megcsonkított Magyarország területi és lelki helyreállítására irányuló nagy mozgalom tulajdonképpen innen, e kedves városból indult el a dicsőséges *népszavazás* alkalmával. Sopron az ország leghűségesebb városa, mely szavazatával először törte meg a kegyetlen trianoni békeparancs bilincseit és ezért az 1923. évi XXIX. törvénycikkel hűséges ragaszkodásának elismeréseképpen a *Civitas fidelissima* ékes elnevezéssel díszíttetett, az idők folyamán fokozatosan gazdasági fontossága mellett nagy kulturális jelentőségre is tett szert.

A nyári egyetem Sopron sz. kir. város területén *ideálisan* megfelelő atmoszférában kitűnő helyre talált, mert Sopron úgy is, mint tudományos középpont, alkalmas erre, nemkülönben természeti és egyéb szépségeinél fogva is vonzó hatást gyakorol hallgatóságunkra. Ez az ódon és artisztikus város egyben történeti légkörű: lépten-nyomon szemünkbe ötlik egy-

C P mesterjegy

komáromi ötvöscéhek
tartozó ötvösé

C P mesterjegy a komáromi s azzal unió-
ban volt ötvöscéhek próbabélyegével
ellátott XVII–XVIII. sz. beli ötvöstár-
gyon VI. 290.

Muzics Kat.-Ért

C. P

ötvös Komarom

Kömagyötvj. 180. l.

1043

„SVC"

Nr. 101

ص

C. S. mesterjegy

lőcsei ezüst tárgyon

Itt kell megemlítenünk egy a *Vegyesek* csoportjába került díszesen faragott fapipát az 1850-es évekből, amelynek ezüstkupakja *Lőcse* város hitelesítő-jegyét és egy C. S. névbetűs mester bélyegét viseli (2822).

Árverési Közlöny

1937. 2. rk. n.

VIII.

HANGSZEREK, FÉNYKÉPEZŐGÉPEK, LÁTCSÖVEK, FEGYVEREK

89. HALLER JÁNOS GRÓF EPITÁFIUMA. fakereten, fekete bársony alapra, trébelt, ro helyezve. A barok fakeret gazdag csigás é gyalfej, fent lángokból kiemelkedő fönix. A nyas angyalalakot láthatunk, halálfejjel é diszitésü, közepe két mezőre oszlik. A felső kettős sisakdisszel; az alsó mezőt nagybetüs jegye CV. (Mag. 153 cm., a kartus 61 cm.)

104. A HARTYANI EG 1775. Pesti hitelesit század m. f.

105. KEHELY, aranyo: *A Hricsoviensis et Ecclesiae Papraduer*

106. TIMÁRCÉH ZÁSZ jelvényekkel. Magy

107. DISZTÁL, fajánsz,

XIII. tábla.

testén tájkép, egyik oldalán faun vállán
n. „Welsches Service"-ből. Jegye H. F. Holics,
XIII. tábla.

nu gerezdes testén himszarvast üldöző lovas.
Holics, 1750 k. XIII. tábla.

elli modorában. Jegy H. F. Holics, 1750 k.

erezdes, körteidomu testén kék szinben kinai
. József magy. király képmásával. Délnémet,

égyszögü testén háromszor, magyar ruházatu

óntalppal. Oldalán barna alapon kék kartus
épmásával. Délnémet, XVII—XVIII. sz.

z.

szitéssel, elején P. IOANNES HALASZ felirat.

C. V. betüs mesterjegy

Erdely. 1755.

lásd

Gróf Haller János

epitafiuma.

Ernst-Muzeumaukcioja I.

61 l

C Z masterjagy

XVIII. n. čtvrť

C.

Szmrecsányi Nova

29. l. –

~~Bychcovech Dawid.~~

2976

37. O. Sinding.

(Sz. Drontheimban [Norvégia] 1842. deczember 16-án.)

Tarantella táncolók.

Az előtérben jobbra van a kivilágított mulató, a mely előtt tamburellákat verve, nagy sokaság tánczol a legvadabbul. Balról csipőre tett jobb kézzel és felemelt baljában hangszerrel mulat egy fiatal leány a vele lévő bozontos hajú férfival, kinek szájában kinyilt rózsa van. Középütt és jobbról az ökölbe fogott kezekkel vigadó férfi s nő; egy tambourellát verő leány, kinek haja kibomlott; egy fiatal ember, ki ballábával kilépett a kifeszített kendőt tartók közül kötik le figyelmünket. A háttérben, balról a lángoló Vezuvon innen, megvilágított városok és a tánczolók mögött a közelben levő épületek bontakoznak ki. A felhőtlen égbolton csillagok ragyognak. Jelzése alól balra: »*Otto Sinding München 1883.*«

Vászon, méretei 110 : 210 cm.

1884: V. 204. — 1885: V. 204. — 1886: V. 204. — 1887: V. 204. — 1888: V. 204. — 1889: V. 227. — 1890:

L. cooperia

291

C.V. mesterjány
erdélyi ötvös
XVIII. n
l.
Vallós Ernestgyűjt
77. l.

NYOMTATVÁNY

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

C. V. mestertől

Ötvös, Erdély

		Kikiáltási ár pengőben
877.	SZÉCHENYI-GYÁSZHOZ VALÓ KARKÖTŐ. Ezüst, fekete zománccal borítva, gróf Széchenyi István domborművű mellképével	10.—
878.	KARPEREC. Ezüst, zománcozott díszítéssel, VÉDEGYLET 1844 felírással és magyar címerrel	5.—
879.	FÜLBEVALÓ. Mogyoróhéjból kivágott magyar korona, aranyba foglalva. 1860 körül	5.—
880.	ÖVCSATT. Ezüst. Bocskay István domborművű mellképével. Kolozsvár, 1860	20.—
881.	ÖVCSATT. Ezüst. Széchenyi István domború mellképével. 1860 körül	20.—
882.	ZSEBÓRA. Ezüst. Széchenyi István zománcozott képmásával. XIX. század közepe	8.—
883.	SÉTABOT. Ezüst fogantyúval és nemzetiszínű kokárdával. 1848-ból	5.—
884.	CSEMEGEÁLLVÁNY. Ezüst, áttört és vésett díszítéssel. 790 gr. Bécs, 1832	200.—
885.	GRÓF HALLER JÁNOS EPITAFIUMA. Dúsfaragású aranyozott faalapon, amelyet felül főnix szabadon faragott alakja díszít, ezüstből vert rokokó kartuson a gróf Haller-család címere hosszabb latin felirattal, amely szerint a gróf 1755-ben húnyt el. A sarkokat egy-egy ezüstből vert, részben aranyozott, kivágott angyal tölti ki. Erdélyi ötvösmunka, a XVIII. század harmadik negyedéből, CV betűs mesterjeggyel. (153×100 cm.)	600.—

Árverési Közlöny
1939. jan. 1. rendk. sz.
Ernst Múzeum anyagának
árverése

ban, alatta német vers. Bécs, 1830 k.

1287. TIZENKÉT KOTHGASSER POHÁR, üveg, szines, áttetsző festett diszitéssel és aranyozással. Hat db nagyobb, kúpos kihajló alak, egyen empire keretben, a bécsi Leopoldstadt látképe, kettőn épület látkép, egyen az épitészet allegoriája, rajzoló nő alakjában, egyen az éjjeli ég és a hatodikon szines virágkoszoru. Kettőn ajánlás Leopoldina főhercegnő esküvőjére. A hat kisebb közül öt alul gyémántos, derekán aranyozott, peremén szines virágkoszoru, a hatodikon kétfejü sas koronával. Selyemmel bélelt egykoru ládikában. Bécs, 1825—30. Illusztr. LII. tábl.

1288. CUKORTARTÓ LÁDIKA, tejüveg, szines ékköves diszitéssel, födelén porcellán női arckép. Cseh, 1860.

1289. FÜLES POHÁR, piros réteges üveg, kiköszörült szemekkel és arany diszitéssel. Cseh, 1850 körül.

1290. ÜVEGKÉP, hátlapfestés, kocsmai népies jelenetet ábrázol v. Ostade képe nyomán. Német, XVIII. sz.

1291. TALPAS POHÁR, köszörült üveg, fazettált tölcséres testtel, oldalán beköszörült cimer. Cseh, XVIII. sz.

1292. NAGY FÖDELES SERLEG, piros réteges üveg, köszörült diszitéssel, oldalán medaillonban Gräfenberg látképe. Cseh, XIX. sz. k.

1293. POHÁR, világoskék üveg, nyolcoldalu, domboru ezüst diszitéssel. Cseh, 1840 k.

1294. ALACSONY PALACK, köszörült hyalit üveg, rézkupakkal. Cseh, 1840 k.

1295. ÜVEG ÁRNYKÉP, hátlapfestés, tisztet ábrázol álló helyzetben. Louis, XVI.

V. ÖTVÖSMŰVEK.

1312–1414.

1312. KÉT KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, három csigás és egy függélyes ággal. Empire jellegü.

1313. FÜSTÖLŐ (brûle parfum), ezüst, triposzalaku, füzéres diszitéssel. Bécs, 1870 k.

1314. JARDINIÉRE ezüst, ovális, kék üveg medencével. Empire stilusban.

1315. FÖDELES KUPA, ezüst, három gömbös lábon áll, testén, a láb felett, három domboru akantuszlevél. Felnyiló födelén vésett rajzu virágkoszoru, közepén kerek médaillonban poncolt felirat: LJSW. MODW. 1766. Füle kérdőjelalaku. CM. mesterjegygyel. Erdély, XVII—XVIII. sz.
M. 15 cm. Illusztr. LIII. táblán.

1316. TIZENKÉT MOKKA-KANÁL, aranyozott-ezüst különböző szinü zománccal boritva. Bőrtokban. Francia, XIX. sz.

1317. POHÁR, ezüst, részben aranyozva, vésett, nielló disszel. Orosz, XIX. sz. k.

1318. TIZENKÉT DISZTÁL, trébelt ezüst, ovális, peremén levél és virágkoszoru, közepén a tizenkét hónap egy-egy jelképes ábrázolása. Német, a XVII. sz. stilusában.
H. 32 cm.

1319. KÉT KAROSGYERTYATARTÓ, ezüst, három karral. Bécs, 1855.

Ernst Muzeum aukcioi

1272. ZÖMÖK PALACK DUGÓVAL, zöld üveg, ezüst és szines virágos diszitéssel. Cseh, 1845 k.

1273. POHÁR, eres márványos, u. n. lithyalin üveg. Cseh, 1840 k.

1274. IVÓKÉSZLET, fúvott üveg, egy kerek tálca, egy hatszögü palack, két hatszögü pohár és egy doboz fedővel. Velence, XVII—XVIII. sz.

1275. POHÁR, üveg, kihajló testén sárgás kép, Szent István felajánlja Máriának a magyar koronát, mellette magyar cimer. Kothgasser modorában. Bécs, 1830 k.

1276. NAGY FÖDELES SERLEG, köszörült üveg, oldalán erdőben szarvasok, magas födelén futó szarvasok. Cseh, XIX. sz. k.
M. 65 cm.

1277. KÉT TALPAS POHÁR, fúvott üveg, oldalán aranyozott medaillonban egy-egy szines antik fej. XIX. sz.

1278. NYELES SERLEG, fúvott üveg, beköszörült disszel, gyürüs szárral. Német, XVII—XVIII.

1279. NYELES POHÁR, köszörült üveg, szára baluszteres, csészéje ovális, négykarélyos. Louis XIV. Cseh, XVIII. sz. Tokban.

1280. KÉT VÁZA, köszörült rózsaszin üveg, aranyozott réz és vas talppal. Cseh, 1850 k.

1281. KOSÁRKA, üveg, bordás, arany sávokkal. Cseh, XIX. sz.

1282. KÉT FÜLES POHÁR ALJJAL, köszörült üveg. Cseh, 1845.

1283. KÉT FÜLES BÖGRE ALJJAL, köszörült üveg, aranyozott peremmel. Cseh, 1850 k.

1284. KÉT TALPAS POHÁR, üveg, köszörült diszitéssel és aranyozással. Cseh, 1840 k.

1285. POHÁR, köszörült üveg, arany és szépia diszitéssel, három sávban. Peremén szárnyasok. Kothgasser modorában. Bécs, XIX. sz. eleje.

1286. ÜVEGPOHÁR, négyzetes empire keretben gyermekalak virágokkal, Kothgasser modorában, alatta német vers. Bécs, 1830 k.

1287. TIZENKÉT KOTHGASSER POHÁR, üveg, szines, áttetsző festett diszitéssel és aranyozással. Hat db nagyobb, kúpos kihajló alak, egyen empire keretben, a bécsi Leopoldstadt látképe, kettőn épület látkép, egyen az épitészet allegoriája, rajzoló nő alakjában, egyen az éjjeli ég és a hatodikon szines virágkoszoru. Kettőn ajánlás Leopoldina főhercegnő esküvőjére. A hat kisebb közül öt alul gyémántos, derekán aranyozott, peremén szines virágkoszoru, a hatodikon kétfejü sas koronával. Selyemmel bélelt egykoru ládikában. Bécs, 1825—30. Illusztr. LII. tábl.

1288. CUKORTARTÓ LÁDIKA, tejüveg, szines ékköves diszitéssel, födelén porcellán női arckép. Cseh, 1860.

1289. FÜLES POHÁR, piros réteges üveg, kiköszörült szemekkel és arany diszitéssel. Cseh, 1850 körül.

1290. ÜVEGKÉP, hátlapfestés, kocsmai népies jelenetet ábrázol v. Ostade képe nyomán. Német, XVIII. sz.

1291. TALPAS POHÁR, köszörült üveg, fazettált tölcséres testtel, oldalán beköszörült cimer. Cseh, XVIII. sz.

1292. NAGY FÖDELES SERLEG, piros réteges üveg, köszörült diszitéssel, oldalán medaillonban Gräfenberg látképe. Cseh, XIX. sz. k.

1293. POHÁR, világoskék üveg, nyolcoldalu, domboru ezüst diszitéssel. Cseh, 1840 k.

1294. ALACSONY PALACK, köszörült hyalit üveg, rézkupakkal. Cseh, 1840 k.

1295. ÜVEG ÁRNYKÉP, hátlapfestés, tisztet ábrázol álló helyzetben. Louis, XVI.

1296. ÜVEGKÉP, hátlapfestés, hegedülő parasztot ábrázol feleségével. V. Ostade képe nyomán. Német, XVIII. sz.

1297. TALPASTÁLKA, köszörült üveg, ovális tállal és ezüst talppal. Bécs, 1862.

1298. JARDINIÉRE, köszörült üveg edénnyel, ezüst foglalatban és triposzalaku lábbal. Bécs. Empire. 1807.
M. 31 cm.

1299. POHÁR, köszörült üveg, fazettált beköszörült diszitéssel. Cseh, XVIII. sz. m. f.

1300. POHÁR, hengeres tejüveg, oldalán Batthyányi Lajos gróf vértanu arcképe. XIX. sz. k.

1301. ÜVEGPOHÁR, oldalán négyszögü empire keretben csókolódzó két szárnyas angyalfej, Kothgasser modorában, alatta francia vers. Bécs, 1830 k.

1303. KUPA, fazettált üveg, aranyozott bronzfüllel és felnyiló fedővel. Empire.

1304. PALACK DUGÓVAL, üveg, nyolcszögü kúpos alak, piros és arany diszitéssel. Cseh, 1850 k.

1305. TALPAS CUKORTARTÓ, köszörült üveg, empire stilusu ezüst lábbal. XIX. sz.

1306. PALACK, köszörült üveg, szines festett diszitéssel: virágok és lepkék. Cseh, 1840 k.

1307. POHÁR, köszörült üveg, arany arabeszkes diszitéssel, fenekében ezüst huszas 1848-ból. Cseh, 1848.

1308. FÖDELES SERLEG, köszörült üveg, talpa trébelt réz, kelyhe fazettált, rajta beköszörült három koszoru egyházi vonatkozásu ábrázolásokkal. (A fedő gombja hiányzik.) Szilézia, XVIII. sz.

1309. TALPAS POHÁR, rózsaszin köszörült üveg, arany és ezüst relief diszitéssel. Cseh, 1830.

1310. POHÁR, hyalith üveg, fazettált, belül aranyozott. Cseh, XIX. sz.

1311. KORSÓ, köszörült üvegtest, barokkos aranyozott ezüst foglalatban. Bécs, XIX. sz.

V. ÖTVÖSMŰVEK.

1312—1414.

1312. KÉT KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, három csigás és egy függélyes ággal. Empire jellegü.

1313. FÜSTÖLŐ (brûle parfum), ezüst, triposzalaku, füzéres diszitéssel. Bécs, 1870 k.

1314. JARDINIÉRE ezüst, ovális, kék üveg medencével. Empire stilusban.

1315. FÖDELES KUPA, ezüst, három gömbös lábon áll, testén, a láb felett, három domboru akantuszlevél. Felnyiló födelén vésett rajzu virágkoszoru, közepén kerek médaillonban poncolt felirat: LJSW. MODW. 1766. Füle kérdőjelalaku. CM. mesterjegygyel. Erdély, XVII—XVIII. sz.
M. 15 cm. Illusztr. LIII. táblán.

1316. TIZENKÉT MOKKA-KANÁL, aranyozott-ezüst különböző szinü zománccal boritva. Bőrtokban. Francia, XIX. sz.

1317. POHÁR, ezüst, részben aranyozva, vésett, nielló disszel. Orosz, XIX. sz. k.

1318. TIZENKÉT DISZTÁL, trébelt ezüst, ovális, peremén levél és virágkoszoru, közepén a tizenkét hónap egy-egy jelképes ábrázolása. Német, a XVII. sz. stilusában.
H. 32 cm.

1319. KÉT KAROSGYERTYATARTÓ, ezüst, három karral. Bécs, 1855.

Ernst Múzeum aukciói XV.
1921.

C. B. monogrammista

„Gyermekképmás" o.v. 31,5 x 26

l. l. j.: C. B. 848

Vételi ár: 5000 ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus Bp. 1976 május

„CBF" mézeskalács forma öntő"

1635 körül Bjeszterce bányán működött.

Weiner Piroska: Geschnitzte Lebkuchenformen in Ungarn, Budapest, 1964

491

271

M.D.K.

C.B.M.mesterjegy ötvösmester

XVII.

~~XII~~.századi veszprémi ötvös müve.A legrégibb veszprémi ötvös emlék.Urvacsora kupa,ezüst,trébelt,aranyozott.Veszprém,ref.egyház.CaBaMamesterjegy.17.sz. 3.kép.Fekete repr.296.o.

Somogyi Árpád:Adatok a veszprémi ötvösség történetéhez.296.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.2.Veszprém, 1964

M.D.K.

C.E.mesterjegy,ötvösmester

XVIII.század végi,a klasszicizmus felé hajló késő-barokk munka.Urvacsoraosztó serleg,ezüst,trábelt. Szentgál,ref.egyház.Veszprém város bélyegével és C.E.mesterjeggyel jelzett.7.kép.Fekete repr. 299.o.

Somogyi Árpád:Adatok a veszprémi ötvösség történetéhez.299.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.2.Veszprém, 1964

MDK

C.G.mester

Valószinüleg ő készitette :Bocatius János:
Hungaridos libri poematum V.c. müvének
illusztrációit.

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszités
a XVI.században. p.lo9.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

C H.

Rézkarc: Eigentliche Abbildung vnd Beschreibung der Stadt Ofen.
Sign: /C. H. exc. Wrathil.
Illusztrált röplap Buda és Pest 1 tképével.

39.o. 80. szám.

/dr. Kelényi B. Ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. 86.o. és 16. mell. Bp. 1937.

C.H. ónöntőmester

A Hajdú-Bihar megyében bejárt terület ónedényeinek táblazata:

HAJDUSZOVAT.-

4.-Kanna.-Mag.: 35 cm.-Talpátm.: 18.5.cm-Évszam:1713.-relirat van.-Vésett rajz van.-Jegy: Eperjes,C H.-357.old

WEINER MIHÁLYNÉ: Ónedények Hajdú-Bihar megyében 335.old

A Debreceni Déri Múz.Évkönyve, 1973. Debrecen, 1975

C H, eperjesi ónöntőmester

10.kép.-Onkanna vésett rajzanak részlete.
Hajduszovát. 4.--rekete repr. 346.old

KINER MIHÁLYNÉ: Ónedények Hajdú-Bihar megyében 335.old

A Debreceni Déri Múz.évkönyve, 1975. Debrecen, 1975

C.H.I. mesterjegy

= Hoffmann Károly József

Huszár Lajos: Kent György érmék
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
27. old.

CHR mesterjegy

= Roth Keresztély Hermann

fövésnök /1645 - 90/

Huszár Lajos: Szent György érmék

Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940

21. old

C,M.B. jelü felvidéki mester ,rézmetsző M.N.K.

/ XVII.sz. második fele/

Thököly Imre apotheozisa. /1682. /repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella: Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 170.l.

CO mesterjegy

= Cochsel Octavian

Huszár Lajos: Szent György érmék
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
28. old

C.K. monogramista 1873

„Leány zörsával" o.v. 51x41

Selesoe. C.K. 1873.

Utiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 43.Képaukció Budapest,1977.szeptember

„C.K."

jelű festő" alkotta 1858-ban az erdőkövesdi r.k. templom sekrestyéjének olaj-vászon képét.

Veit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII.
Budapest 1972.

6918

CM monogramista 1891-ből:

„Asztali rendelet vázával és virággal"

O. fa 38x62. J. f. l.: CM.

Kiállítási ár: 8000 ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

CMB monogrammista

Thökölyi fejedelemsége idejéni készült részmetszete

Thökölyt egy evangelikus pap és egy jezsuita között ábrázolja úgy, hogy a jezsuita fölé egy ördög fekete árnyképe vetődöl, míg a lelkész és Thökölyi fölött egy angyal száll, aki Thökölyt megkoronázza.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

264.old.

C a b a d a i e f

festő

Erdélyben letelepedett macedóniai /Nagyszeben/ + 1935. Kb.50 templomban festett

Petr.Trans.1938
520 l.

C A B A D A I E D.N. f

Résztvett az 1921. évi kolozsvári "Col
tárlaton. Évekig élt Nagybányán s álla
tárlatoknak feleségével, Mariora Cabad
roman templomot ékesitettek falképekke

BB.

1913. ASZTAL, diófa, két lantido
förmigem Fuss. Biedermeie

1914. ASZTAL, mahagonifa, nég
Louis XVI. — Tisch, Mahag

1915. HAT SZÉK, feketére pácolt
Sechs Stühle, mint Intarsia

1916. HAROM KAROSSZÉK, far
— Drei Armstühle, Nusshol

1917. KIS SZALONASZTAL, pali
Louis XVI. — Kleiner Salo

1918. ASZTAL, diófa, faragott dis

kal, grospoint kárpitozással. XVIII. sz. m. f. —
w. H. XVIII. Jh.

lával. Olasz, XVII. sz. — Lehnstuhl, Nussholz,

támlával, disznóbőr kárpitozással. XVIII. sz. —
weinsledersitz. XVIII. Jh.

gással és piros-fehér selyemdamaszt kárpitozással.
it Louis XVI. Schnitzerei und Seidendamast über-

ripszkárpitozással. Louis XVI. — Stuhl, Kirschen-
VI.

ülésse

Neob

Biderr

l. Lou

zott

ncia,

CABADIEFF D. M.

M. D. A.

1922-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya .....Bp.1954. 335.l.

M.D.K.

CABADAIEFF Mariora

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 335.1.

M.D.K.

CABADIEFF Jeanette M.D.K.

1921-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja.

Réti: Nagybánya.....Bp.1954.335.l.

CABADAIEFF D. N. M.D.A.

1921-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.....Bp.1954.335.l.

M.D.K.

CABADIEFF Maria

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... 336.1.

M. D. K.

K. D. K.

CABADAIEFF Maria

1923-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 335. l.

CABADAIEV Mária

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992
99.

1922-27 között dolgozott itt

L. Cabat jelzéssel

„Tájkép" o. karton 15 x 22,5 cm

J. l. b. L. Cabat

Kiállítási ár: 12000 Ft.

BÁV 55. Képaukció Budapest, 1981. szeptember

Charles Cabrier

Készítette Esterházy Fényes Miklós
aranyozott ezüst, drágakövekkel kivakott,
románccal díszített asztali óvágát.
fotó az 534. oldalon /Helyes: C. Cabrier
2553 London/

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

503. old.

Cabrion.....

fametszete: „Abdicazione di Ferdinando I."
461. sz. reprodukció. 1848.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

Cabanel alexandre francia festő
(1824–1889)

Pesti Hirlap. 1886. jun. 21.3.

Fiatal magyar rendszer Párisban

M. D. A.

CABIZOVA Claudia

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954 339.2.

C. P. monogrammista 1800 körül

Tajlép pihenő pásztorokkal

o.v. 48x63 k.ár: 18000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976 december

CR, ónöntőmester

A jegyek közt sok,régi volta következtében sajnos olvashatatlanul elkopott.mégis felfedezhetjül az IF. jegyet,Ioannes Fazekas és CR eperjesi mester jegyét és más magyarorszagi jegyeket. 340.old

WEINER MIHÁLYNÉ: Ónedények Hajdú-Bihar megyében
335.old

A Debreceni Déri Múz.Évkonyve. 1973. Debrecen, 1975

C S jelzésü pesti ötvösmester 1820 tájáról

hódmezővásárhelyi r.k. templom ezüst keresztje

Budapest Régiségei a Történeti Muzeum évkönyve
XVII. évf 1956. 288 l

Cacciari Alajós

építőmester

1.–

Tragor Vácimüvészet

73.1.–

csak erdős mocsárrengeteg. Vajjon milyen munkát végeznettek itt akkor
[illegible] Mert Alsó-Pannonia felől. Mursán. (Eszék)

magában foglaló időben többször zúgott körülötte a harci zaj. 1537-ben I. Ferdinánd vezérét, a vidéket fölmenteni szándékozó Katziáner seregét semmisítették meg a törökök, kik hogy a kanizsai pasalikhoz tartozó szekcsői, szigetvári, koppányi, szegszárdi, simontornyai, fejérvári szandzsákkal szabadon közlekedhessenek, húszezer keresztény rabszolgával állandó hidat verettek a Dráva mocsarain. Ezt a hidat égette föl 1664. évi téli hadjárata alkalmával Zrinyi Miklós, a költő.

Eszéknél elhagyjuk a Dráva partját. Északnak fordulunk. A Bellyei uradalom kis fejedelemségnek is beillő mintagazdasága köti le figyelmünket. Ménesek, gulyák, kondák, nyájak legelnek a nagykiterjedésű rétségeken. Gőzeke túrja az ezernyi holdakat. Tejgazdasága millió literekben dolgozza föl a tejet. Hatalmas, részben több százados őserdeje nemes vadban, tavai halban, nádasai vizímadarakban gazdagok.

Kopácson belül, a szorosabb értelemben vett Drávaszögben, még ma, a szabályozások után is, valóságos ősmocsár terül. Mi ehhez képest a Kisbalaton vagy Hanság mocsárvilága? Mi a Velencei vagy Fertőtó náderdeje? Közel 50 km.²-en kokojszásos, bürüs, náderdős ősmocsár terül el itt, a maga rendkivül gazdag madáréletével, ember alig járta ingoványaival! Nemcsak a Dunántúlon, de az egész országban ez még az egyedüli hely, hova nehezen teheti be lábát a kutató, érdeklődő ember s ahol teljes zavartalanságban, szabadságban élhet a vízimadarak társadalma.

Kopácstól északra, föl egészen Mohácsig, kb. 30 kilométer szélességü, 50 kilométer hosszúságú síkság terül: Délbaranya legáldottabb része. Ebből a síkságból, úgyszólván minden átmenet nélkül emelkedik ki

D

Caian

festő

rest. 1654-ben a hunedoara-i templom freskóit

Petr.Trans.1938.
504 l.

Caian
Konstantin) görög

Stan erdélyi roman

1654. ben kifestettér a
a vajdahunyadi román tem-
plomot.

Kós Károly: Erdély
Kulturtörténeti vázlat.
Kolozsvár 1934. 68. l.

Carl László

- pécsi származásu Svájcban elő grafikus
- számos grafikai mappával gyarapította a múzeum gyűjteményét

Romváry Ferenc: A Modern Magyar Képtár története

Jan. Pan. Múz. Evl. 1974. XIX.

MDK

Baltasar Caimal, rézmetsző

1594-ben Győrről metszetet készítettar ostromról, amikor a törökök átkelnek a Dunaér és megtámadják a várat. 303 old.

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum ~~xáx~~ Évkönyve. Győr. 1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

MDK

Balthasar Caimus, térmetsző.

Győr 1594 es ostromáról egy másik
metszetet is készített. 703 old.

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum zák Évkönyve. Győr. 1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

MDK

Caimax, Baltazar

metszetet készített Győr várának
~~1593~~ 1594-es ostromáról. (repr.)

Borbíró-Valló: Győr, Bp. 1956. 106. l.

MDK

Cajan Mihály ötvös céhmester
a nagyszombati ötvös céh tagja 1689-ben.

Radisics Jenő: O.M.Iparm. Muz. Képes kalauz
Bp. 1885. 71. l. képpel

MDK

Cajetán,

Karc-karikatura.

A képen: kard, csodagyerek, a zongorán Liszt mellszobra, stb.

Eisenstadt. Wolf gyüjtemény.

Dr. André Csatkai : Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 65.

Cajetán: grafikus

A magyar díszkardos Liszt Ferencnek csodagyereket mutatnak be. Cajetán torzképe. Fekete repr. 85.old

Kóczán Péter: Liszt Ferenc Sopronban előadott darabjai. 84.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIX. évf. 1965. Sopron

Joseph Cajetan

Szabó Júlia: A XIX. sz. festészete Mon
Bp. 1985, 160 (116-os kép),
172 (130-as kép)

Cakanek József

516. KORSÓ, fajansz, tojásdad testtel, hajlott füllel és benyomott kiöntő csőrrel. Két oldalán szines virágcsokor. A fül alatt felirás *Joseff. Cakanek* 1812.
M. 24 cm. Holics, XIX. sz. e.

Schrick Carl
neu emlitt.

Ernst Muzeum aukcioi

H-V.

bormüben egy evangelista ülő alakja van ábrázolva. ézkeretbe van foglalva.

. Páris, XIX. sz. e. Átm. 5 cm.

üst türkiszekkel. Magyar.

szines elefántcsontra festve, egy kartonon, szépia szin-

szben kőnyomat és 60 db. kártya tartozik hozzá.

leti rajzolatban, Alt Rudolf által" 8 füzetben. Pest.

ŐVEL, fajánsz, naturalisztikus zöld szinezéssel, a leve- omb gyanánt alma. Fenekén magánszinben H. Holics,

üst, trébelt és vésett diszitéssel. Kagylóidomu, bordás csészét félig befödő felsőlapon elől homoruan behajló ríz, középe a Teleki-cimer négysoros latin körirattal, délyi munka. Egykoru bőrtokban.

Čačinovič Lajos

épitész

lásd

Tarai Lajos

átutalás
nincs
cédulárva

KIFIZETTETETT

MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZTÁR IX. ker.

Budapest, 1[illegible] év 10/5 — hó

Cacciari épitén M.D.K.

Vácott s másutt Pest-megyében dolgozott.

Az irsai r. k. templomot épitette át.

Kampis A.: Környismertetés. hürtört.
Ért. 1958 4 s. 301, 302

Cacciari Alajos

épitőmester

Krenedits Ferenc
rajzlomár terve szerint
kivitelezte a
váci honvédem-
tékes -

Iml

Éble: Testi palota

CACCARI váci építőmester

1856, Vác, ev. tpl., iskola, paplak terve

Komárik 1984 151.

TARAI (Cacinovic) Lajos épitész

1920-ban festett Architektura c. akvarelljét - szerepelt a Pécsi Művészkör 1921-évi kiállitásán - megvásárolta az MNG

Múzeumi Hirlevél, 1991. 12. 17.p.

kesztője.
rdélyi és
dalmi fo-
a bécsi
Őszutó
tettel is
tette az
. román
etet (Nv.
gyváradi
énetéből
60. évét
lap ju-
930).

i (Gyer-
nov. 24.
egyháza)
épiskolai
árosában
zte. Lé-

Bíró János (Kide, 1913. jan. 21.—1948. ápr. 4., Kolozsvár) — újságíró, novellaíró. A kolozsvári unitárius kollégiumban érettségizett, első írása a Pásztortűzben jelent meg 1935-ben. A Keleti Újság belső munkatársa és rovatvezetője (1933—44), budapesti lapok színházi tudósítója. Szépirodalmi írásait az Erdélyi Helikon, Pásztortűz, Erdélyi Szemle közölte, *Szakadék* c. regényének részletei a Keleti Újságban jelentek meg (1940). „A legkomolyabb írók számítanak rád" — üzente neki a Kelet Népében Móricz Zsigmond (1941), eredeti népi irányától azonban a II. világháború konjunktúrájában jobbra tolódott és az irodalom számára szeretettel párosult. Kelemen Lajos segítségével témái megírásához levéltári kutatásokat és helyszíni tanulmányokat végzett. Filológiai pontossággal megírt munkáit tárgyába való beleélés és ízes, színes stílus jellemzi. Munkatársa volt az Erdélyi Múzeumnak. 1945 elején a nyilasterror áldozata lett. Fő művei: *Nagyvárad barokk és neoklasszikus művészeti emlékei* (doktori értekezés, Bp. 1932); *A kolozsvári Bánffy-palota és tervező mestere, Johann Eberhard Blaumann* (ETF 63. Kv. 1933); *A kolozsvári Szent Mihály-templom barokk emlékei* (Kv. 1934); *A bonczhidai Bánffy-kastély* (ETF 75. Kv. 1935); *Magyar művészet és er-*

MD K

Čačinovic Lajos, ép.mérn.

kmarai tag: Tarai lajos lett.

Névváltozások és szakcimkiegészitések. MMÉE Közl.
1929 máj 26. 136.1.

L. Čačinovič, [építész]

[Tarai Lajosra magyarosította nevét]

L.:Kassák Lajos

Tüskés Tibor:Az avantgarde vonzásában 715-721.

Jelenkor, Pécs, 1977. jul.-aug. XX/7-3.

Lj. Čačinović, [építész]

(Tarai Lajosra magyarosította nevét)

L.: Molnár Jenkins

Tüskés Tibor: Az avatgarde vonzásában 834-840

szept. XX/9.

Jelenkor, Pécs, 1977

MDK

Caesar E.

Csipkéit állitották ki a tallini kiáll.-on.

Cikk: Népművészeti, háziipari és ...

Magy.Iparművészet, 1936. 29-30.lap

MDK

Caesar Emma

Rábaközi himzésekért oklevéllel tüntették ki, a Mezőgazd.kiáll.-on.

Cikk: Egy mintaszerü kiáll.

Magyar Iparmüvészet 1934. 153.l.

CAESAR ÉS SEIDAN, éremvésnökök

--- ----

Szabadságharc.-22.-I, Ferenc József mellképe egyenruhában balra. Hátlap: Az elesett osztrák hősök emlékoszlopa. DEN GEFALLENEN HELDEN stb. Ezüst és bronz. 68 mm./Caesar és Seidan/. 29.old.

DR. KÁRNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old

AZ ÉREM, VII. évf. 1934. jan-dec

Caetano di Rosa,festő

Bécsben ben foglalkoztatott freskófestő.Fritsch Zsigmond segédje festette a győri püspök nyaralójának dísztermében a mennyezetetet és Altomonte Márton Mária megkoronáztatása x c.képének másolatát. 68.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni Barokk művészethez.I.rész 64.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Ybl

Cain, Georges francia festő 1856- ?
Egy törvényszék a rémuralom alatt
c.festménye a Képzőművészeti Társu-
lat 1882.őszi kiállitásán /Mücsar-
nok./

Budapesti Hirlap 1882.VII.7.
185.sz.3.o. /Sz.és M./

Cain Geoges francia festő 1856-? Ybl

Budapesti Hirlap,1882.X.5.

274.sz.3. /Sz.és M./

Ybl

Képzőművészeti Társulat őszi kiállitása 1882. Műcsarnok.
Cain, George: Egy törvényszék a rémuralom alatt c. festménye.

Budapesti Hirlap 1882.VII.7.
185.sz.3.o. /Sz.és M./

89.

Haller János gróf epitáfiuma. 1755.

CV mesterjegy

Nagyszeben XVIII. 27.

Szentiványéji homokvilág

Cakó Ferenc rendező „élő rajzfilmje" a Bakáts téren

Lengyel Richárd írása
a NÉPSZAVÁNAK

Egy kép a ma este megelevenedő Cakó-féle látványvilágból

Rendhagyó produkciót láthatnak azok, akik ma este ellátogatnak a budapesti Bakáts térre, a Ferencvárosi Ünnepi Játékokra, ahol Shakespeare tréfás kedvű tündéreivel teli, elvarázsolt szentiványéji rengeteg elevenedik meg, Mendelssohn pompás, mesevilági muzsikájára. A holdvilágba borult erdő édesen vágyódó dalát, a nászindulót és a kézművesek táncát azonban nemcsak hangok, hanem képek és szövegek is elénk festik. *Bánsági Ildikó, Igó Éva, Körtvélyessi Zsolt* prózája, *Csavlek Etelka, Gémes Katalin* és a Budapesti Énekesiskola Kórusának éneke, a *Tóth Armand* dirigálásával muzsikáló Magyar Virtuózok zenéje mellett a darab hangulatát, álomvilágát *Cakó Ferenc* homokgrafikái jelenítik meg egy hatalmas kivetítőn.

– Már többször dolgoztunk együtt Cakó Ferenccel – meséli *Bartha Katalin* hegedűművésznő, aki a produkció forgatókönyvét készítette és az előadás művészeti koordinátora –, aki korábban néhány perces zenei kompozíciókhoz készített már homokgrafikákat. A Szentiványéji álom lesz az első „egész estés" munkája: közel másfél órán keresztül fog folyamatosan rajzolni. A Ferencvárosi Ünnepi Játékok szervezőivel egyébként már tavaly beszélgettünk arról, hogy életre kellene hívni egy ilyen produkciót, amelyben a muzsika és az animáció játssza a főszerepet. S mivel Szent Iván-éj környékére esett az időpont, ezért választottuk a Mendelssohn-darabot. Ráadásul Feri jellegzetes ábrázolásmódja közel esik ehhez a tündérvilághoz.

– Az a legnehezebb ebben a produkcióban – mondja Cakó Ferenc, akinek animációs filmjei számos díjat nyertek már, köztük a cannes-i fesztivál animációs fődíját is –, hogy amíg a zenésznek ott a kottája, nekem nem áll rendelkezésemre ilyen segítség. Igaz, van egy forgatókönyvem, ami hosszú hetek munkájával született, hiszen ki kellett találni, mi mivé alakul majd a képeken, de így is rengeteg a rögtönzés. Ráadásul mindennek ütemre, zenére kell történnie. Érdekes kísérlet lesz ez. A nézők számára pedig az a legérdekesebb, hogy részesei lehetnek egy alkotói folyamat minden mozzanatának. Az állandó átalakulást, változást láthatják, élhetik meg. Én tíz esztendeje foglalkozom homokgrafikával, s egyre nő az érdeklődés ez iránt a művészeti ág iránt. Egyre több kurzust tartok, mert számos fiatal akad, aki ezt az ábrázolási módot akarja elsajátítani, főleg azért, mert különleges, roppant kevés eszközt igényel, csak jól kell tudni hozzá rajzolni. Ráadásul a kivetítőernyőknek köszönhetően nemcsak filmet lehet belőle készíteni, hanem – mint például most is – egy-egy előadás részévé is válhat.

Veprava 1998 VI 24.

gyermekeket követő hatalok titokban esküdnek egymásnak örök hűséget. Csak éjjelenként találkoznak, és ekkor élnek házaspárként. Hajnalhasadáskor a „sétáló férjnek" el kell hagynia titkos felesége házát, és nappal úgy viselkedhet az asszonnyal, mint egy ismeretlennel. Az utódokat a feleségek és az anyósok nevelik, de azért a gyerekek tudják, ki az apjuk, akit általában nagybácsinak szólítanak.

A maszuók Szecsuán és Jünan tartomány határán, múlt évtizedekben hatalmas változások mentek végbe, de a maszuók továbbra is kitartanak egy ősi társadalmi forma, a matriarchátus mellett, vagyis a családon belül az anya az úr, a család minden tagja, férfiak és nők egyaránt, engedelmességgel tartozik neki. A nők végzik a házi és a mezei munkák zömét. A férfiak főleg halászattal és vadászattal foglalkoznak.

A maszuók körében ismeretlenek a családi veszekedések, boldogan élnek.

autógumik megsemmisítése. Ennek riasztó módja az, amikor a gumikat felgyújtják vagy – főleg az utak mentén – hatalmas gumihegyekké halmozzák fel. E felhalmozódott készlet ma hazánkban megközelítheti a 300 ezer tonnát, és a hulladékhegyek évről évre nőnek.

A Duna–Dráva Cement- és Mészművek beremendi gyára az elmúlt években több mint 5 milliárd forintot fordított környezetvédelmi beruházásokra. E fejlesztés eredményeképpen

hulladékot ége
egyben haszno
Szakértői vizs
zonyították, h
abroncsok cem
mencékben tört
se környezetün
lyen káros hatá

A cég veze
közepén pályá
tett nyolc Bara
település által
diákjai számá
megfogalmazn
vány, rajz vagy
jában) azt a té
használt gumi
ma már nem k

Sugarak minden mennyiségb

Az UV-B adja bőrünknek a barna színt, de nem szabad eltú

Béky László írása
a NÉPSZAVÁNAK

Hiába a szakértők intő szava, kint fekszünk a tűző napon, pirítjuk a bőrünket, aszaljuk a testünket kora reggeltől késő estig. Mintha két hét alatt kéne begyűjtenünk azt a napfénymennyiséget, amire egész évben folyamatosan van szükségünk. Teljesen természetes, hogy ki vagyunk éhezve a napsugárzásra, de nem mindegy, hogy ezt a józan ész keretein belül vagy a szabadság adta rövid idő alatt intenzíven, minden mást félretéve akarjuk bepótolni.

Nem biztos, hogy a bronzbarna bőr csak az egészség fokmérője, jelentheti azt is, hogy a szervezetünk már erősen védekezik a különböző sugárzások ellen. A növények és minden más élő szervezet, amely természetes közegben él, egy meghatározott ritmus és rend szerint kap a napsugárzásból. Egyedül az ember az, aki maga alkotta, mesterséges környezetben él, így a napsugárból nem kap elegendő mennyiséget, ami pedig létfontosságú a szervezet harmonikus működéséhez.

A napsugárzásnak egy része a látható fénytartományba esik, ez az összes sugárzás mintegy 53 százaléka, a többi a látható fényen innen, illetve túl érzékelhető és mérhető. Az úgynevezett ibolyán túli sugárzás, idegen szóval: ultraviola-sugárzás (UV) az összes sugárzásnak mindösszesen csak 7 százaléka. Ez a 7 százalék is A, B, és C komponensekből tevődik össze. Az UV-A felelős a bőr idő előtti megráncosodásáért, a bőr alatti kötőszövet tönkretételéért s áttételesen ez a fajta sugárzás indíthatja el egyes nem kívánatos, rosszindulatú betegségek kialakulását. Az UV-B-sugarak hatására alakul ki a barna bőrszín, s minél barnább valakinek a bőre, annál inkább azt jelenti, hogy elég volt már az UV-sugarakból! Teljesen természetes, hogy a különféle népcsoportok, ezen belül is a genetikai adottságok rendkívül eltérőek, tehát a fenti megállapítás általában igaz. A legintenzívebb sugárzást, az UV-C-sugárzást szerencsére a légkör elnyeli. A bőrünk a test különböző ré-

szein eltérő
eltérő összeté
mészet úgy a
bennünket, h
természetes t
kitett részeink
válaszolnak p
nulással a sug
a karunk bels
aljunk s egyéb
átlagosnál jo
nyebbek. Go
ezek után azt
lyen pózban
ban napozunl

Földünk lé
ban a déli félte
ban az észak
bizonyos sérül
aminek az a
nye, hogy az
„csendesítés"
nélkül kerüln
színre. Kerül
intenzív napo
óra között.

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Nézőpont Bt.
Ani-Gra Bt.

CAKÓ

CAKÓ FERENC

A VIGADÓ GALÉRIA
tisztelettel meghívja
Önt, családját és barátait

CAKÓ FERENC

grafikusművész
animációsfilm rendező

DIMENZIÓK

című kiállítására

2001. március 1-jén, csütörtökön 17 órára
a VIGADÓ GALÉRIÁBA
(Budapest, V. Vigadó tér 2.)

A kiállítást megnyítja:
SZEMADÁM GYÖRGY
festőművész, író

A megnyító után a Vigadó
Hangversenytermében bemutatásra kerül
Cakó Ferenc legújabb „KÖVEK" című filmje,
ami az idei Berlin Nemzetközi Filmfesztivál
magyar versenyfilmje.
A vetítés után kisebb homokanimációs
bemutatót fog tartani Cakó Ferenc.

A bemutató után állófogadás a kiállítóteremnél.

VIGADÓ GALÉRIA

Megtekinthető:
2001. március 11-ig, hétfő kivételével,
naponta 10–18 óráig.

Cakó Ferenc

lemezborítója szerepel a VI.
Országos Plakát Kiállításon, a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1972 március 26 9.old.

Cakó Ferenc, grafikus

● CAKÓ FERENC grafikusművész munkáiból ma délután kiállítás nyílik a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében (IX., Mester utca 5.). A fiatal művésznek — több külföldi gyűjteményes kiállítása után — ez a harmadik alkalom az önálló és hazai bemutatkozásra. A ma nyíló tárlat június 10-ig tart nyitva.

– o Cakó Ferenc

8

Esti Hírlap, Bp. 1981. május 28.

Cakó Ferenc

részt vett a miskolci országos grafikai

biennálén

S bár a tárlaton messze került tőle, de mintha édestestvére volna a szociográfiai konkrétsággal fogalmazó *Cakó Ferenc: Bisztrója* (italozók asztala alatt bújócskázó gyermekpárról). Napjaink ideáljai vagy idoljai sem hiányoznak a listáról, jó és rossz értelemben egyaránt

Magyar Hirlap 1979/12/30/6

Wagner: A kép megmarad?

Cakó Ferenc

A Rátkai Márton művészklubban február 4-én nyílik meg Cakó Ferenc grafikusművész kiállítása. Február 28-án Hárfa címmel Polgár Júlia szerzői estjét rendezik meg.

Magyar Nemzet 1985. II. 1.

Cakó Ferenc

AIX országos grafikai biennálén szerepelt szürreális expresszív grafikával.

Alföld 1978-2-92
Szabó Ernő: Egyenletes teljesitmények

C akó Fe enc

CAKÓ FERENC grafikusművész kiállítása tegnap nyílt meg a szegedi ifjúsági házban. A fővárosban élő alkotó első önálló kiállításán rézkarcait, nagyméretű ceruzarajzait és más grafikáit mutatja be.

Magyar Hirlap 198o.3/11/9

Cakó Ferenc

PLÓ

Cakó Ferenc grafikus kiállítása ma, december 11-én délután 5 órakor nyílik meg a Marczibányi téri Művelődési Központban.

◆

Magyar Nemzet 1986. XII. 11.

Cakó Ferenc

Cakó Ferenc és Fassel Ferenc grafikusművész kiállítása január 9-én, szerdán 5 órakor nyílik meg a Marczibányi téri Ifjúsági Házban.

Magyar Nemzet 1985. 17.

Csikó Ferenc

Csikó Ferenc grafikusművész kiállítása ma, április 18-án 17 órakor nyílik meg a Rajk László utca 95. alatti Duna Galériában.

◆

Magyar Nemzet 1985. IV. 18.

Cakó Ferenc grafikus

85-593 GENERALART Dorogi Ny

DUNA GALÉRIA

Megtekinthető: 1985. április 18-tól május 19-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Cím: Budapest XIII., Rajk László u. 95.

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
meghívja Önt és kedves családját
1985. április 18-án 17 órára a
Duna Galériába

CAKÓ FERENC
grafikusművész
kiállításának megnyitására

Megnyitja: Sárközi Zoltán
művészeti író

Cakó Ferenc

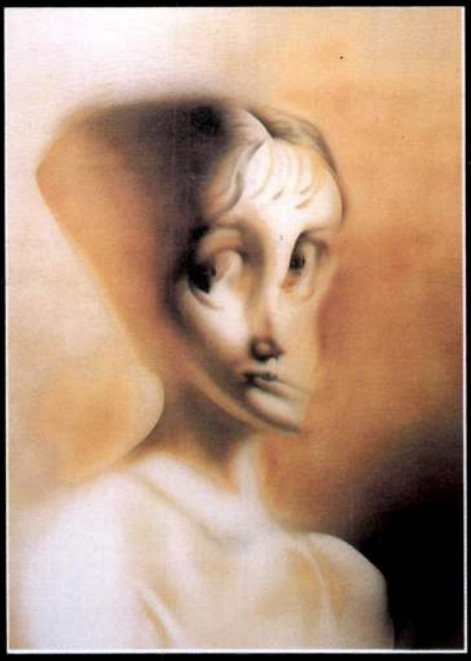

CAKÓ FERENC

1 9 9 6

Az Aranyhid Kulturális Szolgáltató Intézet

MEGHÍVJA

Önt és családját

Cakó Ferenc

grafikusmûvész és animációsfilm-rendezô
kiállítására

Megnyitja:
Szemadám György és Veszely Lajos festômûvész

1996. november 3-án, vasárnap, 16 órakor.

Közremûködik: Jehoda Ferenc

A helyszínen egy film születésének lehetnek tanúi! (homokanimáció)

CAKÓ Ferenc festő

H-F-: Az AD-AB-AD trillógia. = Kurír, 1991. január 27. 11. p. ill.

CAKÓ FERENC
ANIMÁCIÓS RENDEZŐ

Néhány éve Finnországban felkértek, hogy vezessem be a diákokat a homokanimáció rejtelmeibe. Ehhez megfelelő anyag is kell. Korábban többször konfliktusba kerültem a határőrökkel, úgy gondolták, valami különleges eljárással homoknak álcázott tiltott anyagot csempészek az országból. Így végül – hogy elkerüljem az esetleges kellemetlenségeket – úgy döntöttem, nem cipelem magammal, hiszen homokhoz mindenhol hozzájuthatok. Az nem jutott eszembe, hogy északon más az állaga, a finomsága mint itthon, és amikor megérkeztem, a finnek tárt karokkal s egy zsák kőporral vártak, ami használhatatlan. Elkezdődött a hajsza a homokért. Több napot vett igénybe, míg egy gyárban hozzájutottunk a megfelelő finomságú anyaghoz. Azóta is többször tapasztaltam, hogy a hazai, kicsit sáros, kicsit koszos homoknál nincs tökéletesebb, s így, hogy végre kinyílnak a határok, atrocitások nélkül cipelhetem a jó kis hazai homokot.

CAKÓ FERENC

Magyar Hírlap 2003. ápr. 14.

Cakó Ferenc

1950-ben született Budapesten.

A Képzőművészeti Szakközépiskola elvégzése után felvették a Képzőművészeti Főiskola alkalmazott grafika szakára, 1969–73-ig.

A főiskolai tanulmányok ideje alatt amatőrfilmezéssel is foglalkozott. Az Országos Amatőr Filmfesztivál két fődíja után került a Pannónia Filmstúdióba tervezőként és animátorként. Pár év után már saját filmjeit készítette, mint rendező. Közben csoportos nemzetközi kiállítások résztvevője. Egyéni kiállításokat rendezett Szegeden, Gyöngyösön, Pécsett, Miskolcon, háromszor Budapesten és Szirákon.

A plasztikus animáció terén nemcsak sorozatfilmekkel (Sebaj Tóbiás, Zénó) ért el nemzetközi sikereket, hanem kitünt sok nemzetközi filmfesztivál mezőnyéből állandó kisérletező stílusú egyedi filmjeivel, melyekben a képzőművészeti felfogás igen erősen érvényesül. Több, mint húsz nemzetközi fesztiváldíj után az 1987-ben készült „Ab ovo" című homokanimációs filmje kapta a Cannes-i Filmfesztivál animációs fődíját 1988-ban, majd Kecskemét, Uppsala, Annecy-i nemzetközi animációs fesztiválok fődíjai 1988–89-ben. A filmet a fesztiválok retrospektív vetítésein harminc év legjobb animációs filmjei közt tartják számon. Oscar-díjra volt felterjesztve. 1989-ben készült „Ad rem" című agyag- és szénporanimációs filmje, 1990-ben az Oberhauseni Nemzetközi Filmfesztivál, majd 1991-ben San Franciscoban a Golden Gate Fesztivál rangos szakmai díját nyerte el.

Könyvillusztrációkkal is foglalkozik, különösen a gyermek és ifjúsági kiadványok területén.
1989-ben Érdemes Művész kitüntetést kapott.

CAKÓ Ferenc

A Nemzeti Színház és a Művészeti Alap
tisztelettel meghívja Önt,
családját és ismerőseit
1991. május 12-én,
18 órára
a Várszínház
Galériába.

CAKÓ FERENC

grafikusművész
és animációsfilm-rendező

kiállításának megnyitására

A kiállítást megnyitja: RÉZ ANDRÁS
filmesztéta

Megtekinthető június 9-ig, naponta 14–18 óráig.

CAKÓ Ferenc festő

Az oroszlán fogai

Ha a filmsikereknek lenne matematikájuk, akkor ha a tutti rendezőnek számító Claude Lelouch-t összeadnánk a tutti sztárnak számító Jean Paul Belmondóval, akár egy világfilm is kijöhetne belőle. De kijön-e?

Gyanítom, hogy *Jean Paul Belmondo* intézmény Franciaországban. Ami nem csoda, hiszen a *Kifulladásig* beste láncdohányosa, bár egyre szerencsétlenebb produkciókban szerepelt az évek múlásával, megmaradt a köztársaság legkedvesebb csibészének és jó úton halad afelé, hogy gyönyörű öregemberként betöltse *Jean Gabin* megüresedett helyét néhány, szívbe markoló produkcióban. Gyanítom továbbá, hogy *Claude Lelouch-t* is kedvelik hazájában (a közönség szereti a megbízható rendezőket), így kettejük gyümölcse, az *Egy elkényeztetett gyermek utazása*, ha nem is kavart különösebb vihart, de bizonyára megörvendeztette a közepes filmek rajongóit.

Lelouch forgatókönyvének kezdetén az ötéves Samet anyja egy cetlivel a nyakában magára hagyja egy parkban. Cirkuszosok találnak rá, így érthető, hogy előbb elnevezik oroszlánnak, majd hamarosan feladatokat kap az előadásokon.

Tizenhat esztendős, amikor lezuhan a trapézról, búcsúra kényszerül és utcai árusként keresi a helyét. Szerencsére hamarosan megreformálja az utcaseprés megkövesedett technikáját és a köztisztasági hivatal tulajdonosává növi ki magát. Közben nősül, válik, megözvegyül, gyermekeivel nem sokat törődik, leköti az üzlet, saját maga, míg egy napon, ötvenévesen kiszáll az egészből.

Elindul egy olyan úton, ahol – Lelouch szavaival élve – a boldogság nem egyszerűen az unalmak kipihenése, hanem kiérdemelhető valóság.

H.Z

NEM MONDUNK TÖBBÉ CSÜTÖRTÖKÖT!

Pénteket mondunk. Már ha új filmek bemutatójáról lesz szó a mozikban. Március 8-ától ugyanis a Mozgókép-forgalmazók Szövetségének döntése alapján a soksok évtizede hagyományos csütörtöki filmbemutató napot péntekre teszik át. Az okokról kérdeztük a változtatás javasolóját...

Isten veled, csütörtök, és isten hozott, péntek! 1991 március 8-ától, a hagyományos csütörtökről egy nappal későbbre, péntekre csúsznak át a premiernapok a mozikban. A változtatást az *Intercom* igazgatója, *Mihály György* javasolta, ezért őt kértük meg, mondja el, mi indította e javaslatra...

– A dolog két fél számára előnyös: a forgalmazóknak és a közönségnek. Bocsássák meg, ha forgalmazóként előretolakszom, a mi oldalunkról fontos indokkal. Eddig úgy volt, hogy csütörtökön voltak a filmbemutatók és az előzetes tárgyalásokon, másnap, azaz pénteken volt az úgynevezett *prolongációs nap*, azaz a tanácskozás, amikor egyeztettük a műsort és eldöntöttük, hogy például egész Budapesten melyik moziban mit játszunk, melyik film vetítését hosszabbítjuk meg, és melyik filmet vesszük le az adott mozik műsoráról. Ennek az a hátránya volt, hogy a hét közepi csütörtöktől mindössze egyetlen napunk volt, hogy felmérjük, milyen az új filmek fogadtatása, és máris döntenünk kellett, méghozzá egy, a mozilátogatás szempontjából nem meghatározóan tipikus nap forgalma, tapasztalatai alapján.

Ha péntekre teszszük a bemutatót, s hétfőre a prolongációs napot, akkor három nap áll a forgalmazók rendelkezésére (benne a legforgalmasabb hét vége!), hogy dönthessenek filmjük további játszásáról. Így sokkal hűbb, reálisabb lehet a kép, s jobb, gazdaságosabb a kópiagazdálkodás.

A másik oldal, a közönség is csak nyerhet ezzel a változtatással. Azt remélem, s azt hiszem, forgalmazó kollégáim is azt remélik, hogy a pénteki premierek, mivel már hét végére esnek, előbb-utóbb jelentősebbek lesznek, mint a csütörtöki „filmváltások", s így lassan-lassan megközelíthetjük majd a színházi bemutatók jelentőségét egy-egy jobb vagy híresebb előéletű film hazai bemutatásakor. Ezzel meggyőződésem szerint a közönség is nyer. Más hangulata lesz a pénteki bemutatóknak. Minden mozilátogató egy „esemény" tanúja lehet. A maga részéről az Intercom a jelentősebb filmeknél a bemutató külső ünnepélyességét is biztosítja majd, mint ahogy azt néhány film esetében korábban is (például a Veszedelmes viszonyok, az Emlékmás stb.) tette.

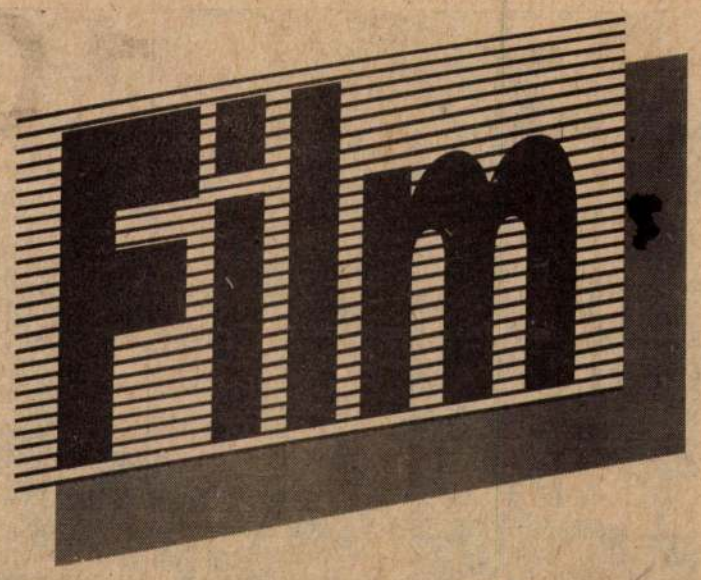

REFLEKTORFÉNY *mögött*

Nicholson, De Niro, Hoffman

A nagy trió – imigyen emlegetik a nemzetközi filmvilág valóban fényesen ragyogó három hollywoodi csillagát, akikkel – mint azt az alábbiak is alátámasztják – még bizonyára hosszú ideig találkozhatunk, nem is akármilyen szerepekben. Íme a hármak megvalósításra váró tervei.

Jack Nicholson a Kínai negyedben, melynek folytatása a Két Jack...

A filmpiacon nem csupán alakításaival megjelenő, de a „Kínai negyed" második részének tartott „Two Jakes" elkészítésével – meg persze a „Batman" során kötött, nem mindennapi jövedelmet biztosító szerződéssel – *Jack Nicholson* egyre nagyobb szeletet hasít ki abból a bizonyos tortából. Legújabb ajánlatainak egyike *Bonaparte Napóleon* alakjának életre keltésére szól, és ez – az egyetlen, a testmagasságbéli különbséget leszámítva – a színészt közelről ismerők szerint is telitalálat lenne. Egy másik lehetőséget *Ali Kamrajev* jóvoltából kaphat. Az üzbég rendező egy 14. században élt rettegett tatár hódító figurájára látja őt alkalmasnak – bár a hírek szerint *Sean Connery* és *Charles Bronson* neve is felmerült. Persze Nicholson, ha nem rá esne a választás, valószínűleg nem jönne zavarba: *Pinguin* szerepére a Batman II.-ben 20 millió(!) dolláros szerződést írt alá...

Talán kevesen tudják, hogy az elmúlt év gigantikus költségekkel és nem kisebb felhajtással készült filmjére, a Dick Tracyre az első érvényes szerződést *Dustin Hoffman* kötötte. Most, hogy túlvan a reá szabott figura megformálásán, újabb következik, bár a környezet marad. A Pulitzer-díjas *E. L. Doctorow* novellájából készülő *Billy Bathgate*-ben egy maffiafőnök szerepét alakítja, ráadásul újra *Robert Benton* rendezővel dolgozhat, akivel már a *Kramer kontra Kramer* forgatásán találkozott. Partnerei *Meryl Streep* (megint csak a Kramer...) és az a *Nicole Kidman* lesznek, akit *Tom Cruise* neve mellett szokás mostanában emlegetni. További ajánlatok természetesen Hoffman esetében is felmerültek, ezek egyike a két éve meggyilkolt fanatikus ökológus, *Chico Mendes* életét feldolgozó *David Puttman*-produkció lenne, ahol egyik szereplőtársa talán éppen Robert De Niro lehet.

Tom Cruise és Dustin Hoffman

Robert De Niro

Robert De Niro és *Martin Scorsese* rendező kapcsolata egyre áttekinthetetlenebb az újabban *Dark Shadow* (Sötét Árnyék) – korábban *Fear No Evil* – címmel jelzett filmben, mert az ötvenes években játszódó történetben De Niro egy rendezőt alakít, ám maga Scorsese is elvállalt egy jelentősebb szerepet.

De Nirót a *Ron Howards* rendezte filmben (Backdraft) egy rejtélyes gyújtogatás felderítésével megbízott nyomozó alakjában láthatjuk még viszont, ahol ellenlábasait éppen két tűzoltóban – *William Baldwin* és *Kurt Russell* – fedezi fel. A sztárparádé további részese *Donald Sutherland* is. Szép névsor!

AZ AD–AB–AD TRILÓGIA

Aki tudja, hogy mekkora a túlkínálat és verseny a nemzetközi filmpiacon, még nem biztos, hogy tudja, hogy az animációs filmek területén még nagyobb a túlkínálat és még nagyobb a verseny. Éppen ezért megbecsülendő, ha valaki egy filmmel egy rangosabb nemzetközi díjat tud nyerni valamilyen rangos nemzetközi filmfesztiválon. Itt jár közöttünk egy rendező, aki három filmmel tizenöt jelentős díjat nyert...

Az arány remek. Matematikailag tekintve. Három film, egy trilógia, összesen tizennégy perc és tizenöt díj. Percenként egy díj és még valami... Csak az a baj, hogy így nem lehet számolni. A három film öt év munkája. Amikor az első film készült, az alkotó még nem készült trilógiára, csak a második közepe táján jutott először eszébe, hogy egy harmadikat is kellene csinálni.

De haladjunk sorjában!

Amikor *Cakó Ferenc* 1984-ben munkához kezdett az akkori Pannónia Filmstúdióban, talán maga sem értette, hogyan történhetett meg a csoda, hogy gyártási lehetőséget kapott egy forgatókönyvre, melyet ő csak vázlatnak tartott, s amely olyannyira képekből állt, hogy szavakban alig-alig lehetett megfogalmazni tartalmát. *Ad astra* volt a filmjavaslat címe, s súlyos, ősi témát hordozott: a nagy tömegek rendszeresen elnyomják a tehetséges kisebbséget. Türkizkék színben és árnyalatban tartott gyurmafilmről volt szó, mely 1985-ben *Annecy* világhírű nemzetközi animációs filmfesztiválján megkapta a nemzetközi filmkritikus-szövetség, a Fipresci díját. Ezt követte 1987-88-ban az *Ab ovo*, a narancsszürke, világosbarna árnyalatokat alkalmazó gyurma- és homokanimáció, az utóbbi technikát tekintve az *első* ilyen hazai kísérlet. S a kész film fődíjat kapott a cannes-i nemzetközi filmfesztivál 1988-as rövidfilmversenyében és egy évvel később, 1989-ben ugyancsak fődíjjal jutalmazták Annecyben. A téma ezúttal születés, szerelem, háború, újjászületés.

És 1990-ben elkészült a harmadik film, az *Ad rem*, a szürkésfekete tónusú gyurma- és szénpor-animáció (az utóbbi területén ismét az első hazánkban), melynek témája a zsarnokság születése, virágzása és összeomlása. Az Ad rem fődíjat nyert Oberhausen 1990-es nemzetközi rövidfilmversenyén és idén részt vesz az annecy-i megmérettetésen. És ha csak ez lenne! Cakó Ferenc Ab ovója állandó tagja annak a – az animáció nemzetközi nagymesterei által összeállított – válogatásnak, melyben 30 év 30 legjobb animációs filmjét vetítik visszapillantó (retrospektív) műsorként, nemzetközi közönségnek, például Hirosimában, Ottawában, s jövőre Annecyben is...

És mégis...

Cakó Ferenc, akinek minap nyílt nyolcadik hazai grafikai kiállítása, most fontos döntés előtt áll. Hogyan folytassa életét? Filmes maradjon? Illusztrátor legyen? Itthon dolgozzon vagy külföldön keressen magának valamit? Tizenöt év alatt közel negyven könyvet illusztrált, de szíve mégis az animációs filmhez húzza. Ám egyedi, rövid filmekre a Pannónia Filmvállalatnál sincs igazán pénz, egész estés animációs filmre reménye sincs. Sok terve, sok sikere van, de úgy érzi, tervek, sikerek, díjak ide vagy oda, kevés a perspektívája... H-F-

...festőművész legyen? – Kép Cakó Ferenc most látható kiállításáról

Pók a családnak

A moziban néha megdöbbentő dolgokat élhet meg az ember. Most például egy szuperpókot kapunk ajándékba. Mi lesz ebből?

A mozimeglepetés befőttesüvegben...

A pók tagadhatatlanul rendkívül érdekes állat, és bár a kitűnő szépíró-természetbúvár, *Nagy Lajos* egyszerűen figyelmen kívül hagyta (míg például a köztudottan pimaszabb légyről meleg szavakkal emlékezett meg, amikor a helyzet úgy kívánta) – szakirodalma jelentős.

A jószág a csáprágósok altörzsének, a pókszabásúak osztályának egyik rendjét képviseli, és mint ilyen, fejtorból és potrohból áll. Ha ehhez hozzáteszünk hat pár végtagot, némi méreg- és szövőmirigyet, valamint néhány, működéséhez elengedhetetlenül fontos szervet, máris egy többé-kevésbé korrekt pókot kapunk.

Az állatka és az emberiség kapcsolata meglehetősen szövevényes, egyedenként változó. Akad, aki szerint szerencsét hoz, mások teniszütővel igyekeznek likvidálni egy-egy példányt, és van, akire a frász érkezik. Utóbbiak szívesen látott vendégei a legigényesebb mentálhigiénés intézeteknek, ahol *arachnophobiásnak* szólítják őket, és egy kezelőorvos részletesen elmagyarázza nekik a pókok viselkedési sémáit, amitől általában még idegesebbek lesznek.

Az *arachnophobia* görög eredetű kifejezés, az arachne (pók) és a phobia (félelem, iszonyat) házasságából született, és az állatfóbiákkal foglalkozók szótárában gyakoriságát tekintve az előkelő második helyen áll, közvetlenül az egérundor után. Amennyiben a fentebb említett betegségben szenvedők (természetesen kizárólag terapeutáik társaságában) megtekintenék *Frank Marshall* Arachnophobia című filmjét, készüljenek fel a legrosszabbra. Néhány perc elteltével valószínűleg legszívesebben olyan rohanásba kezdenének, mint szorongásuk tárgya a falon, de ha kibírják a „Vége" feliratig, garantáltan gyógyultnak tekinthetik magukat. Az alkotók talán kevésbé, de nem is ez a dolguk

HEGYI ZOLTÁN SÁNDOR

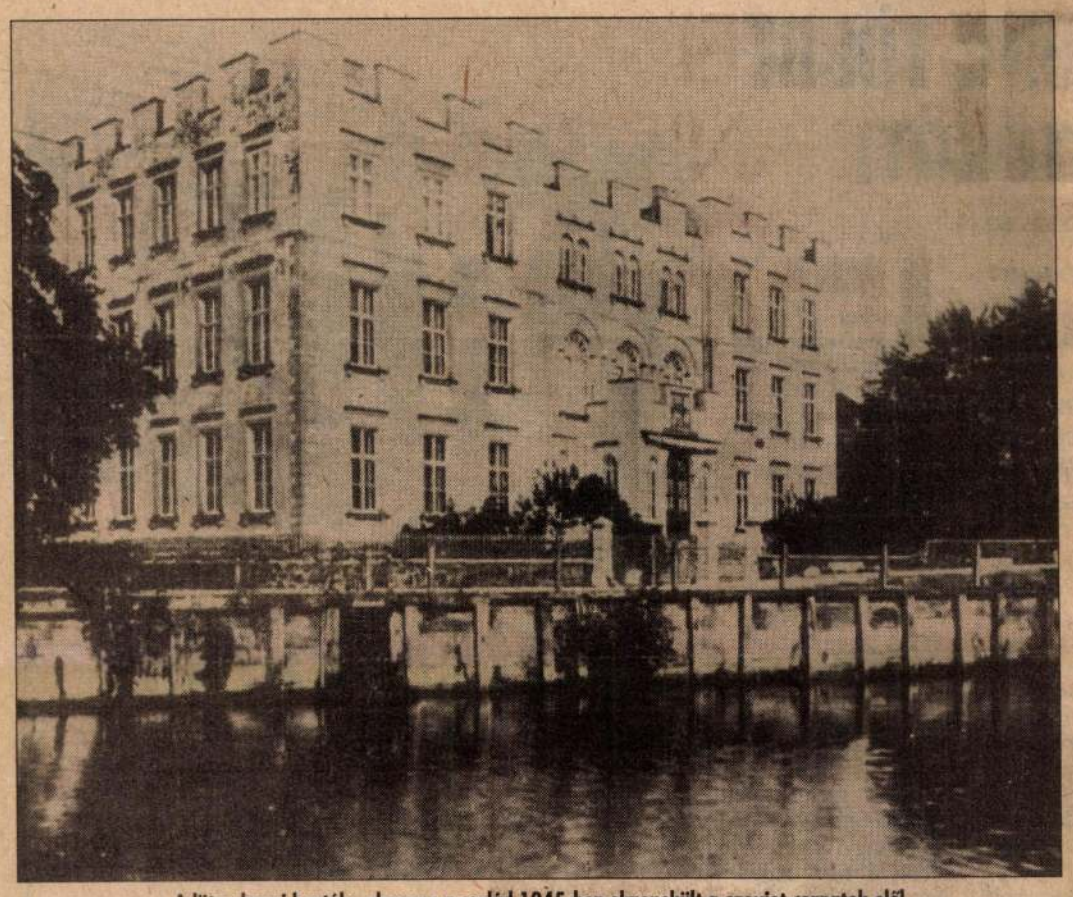

A lützschenai kastély, ahonnan a család 1945-ben elmenekült a szovjet csapatok elől

KIÉ ÁDÁM ÉS ÉVA?

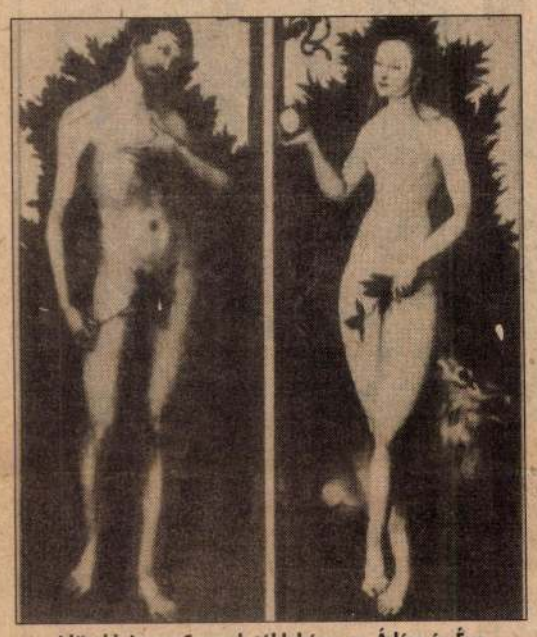

Idősebb Lucas Cranach táblaképe, az Ádám és Éva

A hamburgi kiadású, szép kivitelű művészeti magazin, az *art* adta hírül: a lipcsei képzőművészeti múzeumot az a veszély fenyegeti, hogy elveszíti értékes gyűjteményének egy részét. *Maximilian Speck von Sternburg* (1776–1856) szász kereskedő, műgyűjtő és mecénás utódai ugyanis igényt tartanak mintegy kétszáz festményre. Az alkotások 1945-ben kerültek a múzeum tulajdonába, a család ebben az esztendőben hagyta el a Lipcse közelében lévő Lützschena-kastélyt, a szovjet hadsereg elől menekülve. Maximilian Speck von Sternburg legtöbb leszármazottja ma Münchenben él.

Amikor a ma élő három fivér közül a legidősebb, *Wolf-Dietrich Speck von Sternburg* báró a család nevében 1990-ben a hatóságokhoz benyújtotta igényét a lützschenai családi kastélyra, a gyűjteményt is visszakövetelte. A háború utáni zűrzavarban eltűnt ugyan hetven *Rembrandt*-rézkarc, egyébként azonban majdnem teljes a kollekció. Amelyhez egyebek között hozzátartozik idősebb *Lucas Cranach* két táblaképe, az Ádám és Éva.

Maximilian Speck von Sternburg, aki egy tekintélyes kereskedőház tulajdonosa volt, franciaországi, belgiumi és hollandiai üzleti útjain előszeretettel vásárolt értékes műveket – olyan gyűjteményekből, amelyek nemesi tulajdonosai a francia forradalom áldozatai lettek. Mecénásként is megismerték a nevét, miközben lützschenai birtokán bárányokat nevelt és sörfőzdét működtetett. 1834-ben a birtokán galériát építtetett, amelyet a nyilvánosság előtt is megnyitott. A mai biztonsági és klímaelőírásoknak azonban a lützschenai kastély már nem felel meg.

Arról még nem született döntés, mi lesz a lipcsei (volt keletnémet állami) múzeumban található Speck von Sternburg-képekkel, de abban mindenki egyetért, hogy az értékes magángyűjtemény nem aprózódhat szét. Ami a birtokot illeti, a ma élő utódok nem akarnak az elmúlt jogtalansághoz, a keletnémet kisajátításhoz újabbat csatolni. A parasztok, akik 1945 után a volt Speck von Sternburg-birtokon építkeztek, természetesen a házukban maradhatnak és annyi almát termeszthetnek, amennyit akarnak.

De mi lesz Ádámmal és Évával – meg az ő almájukkal?

-KIES-

TUDÓSÍTÓNK JELENTI CANNES-BÓL

SZOMORÚ MIDEM

Három-négy nappal a 25. MIDEM megnyitása után már világosan látható: ez a zenei bemutató nem olyan, mint a többi volt. Ezt már mindenki érezte a kritikus napokon; január 15., 16. körül. Hogy mégis sokan megjelentek, az annak köszönhető, hogy ekkor már többen úgy gondolták, túl késő volna lemondani a részvételt. A hírek szerint az üzletemberek, a kiállítók, a zenészek, a cégek 15-20 százaléka nem jelent meg. Sétálva a fesztiválpalotában ez az arány még nagyobbnak látszik. Imitt-amott teljesen üresen álló standok szomorkodnak. A Mice Matin szerint a bemutató fél gőzzel megy, és mint írják: a hőfoka 25 °C-os. Ez pedig errefelé jóval fagyosabbnak érződik, mint otthon, hiszen a Cote d'Azuron ez idő tájt minden évben forr a levegő.

Azért, hogy valami kellemesről is beszámoljak; elárulom, a második estére ígért programban, a '90-es évek nagy reménységei címszó alatt meghirdetett estén az egyik legnagyobb sikert a *Tátrai Band* aratta. A helyszínen; a Palm Beach Hotel nagytermében megjelent szép számú magyar csapat is lelkesen tapsolt. De nemcsak ők. *Tátrai Tibor* és *Horváth Charlie* csapata tényleg fellelkesítette a szakmai közönséget. Ez pedig ritkaság. Mint a fellépés után megtudtam, a legjobb folytatásra számíthatunk: több üzletember is érdeklődést mutatott az együttes iránt.

Programok, események tehát vannak. A percre kész programfüzet óráról órára változik. Jobb, ha az ember naponta többször is utánanéz a módosításoknak a sajtóközpontban. Talán éppen ennek a sok változásnak köszönhető, hogy egyik este a koncert helyett olyan jam session (örömzenélés) alakult ki, amelyen szinte mindenki felléphetett, aki csak akart. Az alkalmi csapatban a Roxy Music volt gitárosa állt az élre, mellette – ha hiszik, ha nem – a fesztivál menedzsereiből verbuválódott alkalmi zenészek játszottak. Nem nehéz kitalálni, hogy mit. Az 50-es, 60-as évek nagy slágereit. Színfolt volt ez a szürkeségben.

Szóval ez egy ilyen felemásra sikerült MIDEM. Még mindenki próbálkozik, hátha sikerül üzletet kötni, eladni valamit. Mert, mint azt tegnap egy rutinos MIDEM-látogató üzletember magyarázta, ez a találkozó azért jó, mert nem kell elutazni New Yorktól Tokióig, Hamburgtól Los Angelesig. Ez a négy-öt nap a régi kapcsolatok ápolása mellett egy évre való új üzleti lehetőséget is ad. Mert ha az ember begyűjt itt 50-60 névjegykártyát, és ebből aztán egyetlenegy jó üzlet születik, már megérte. Hát erre jó a MIDEM! De hogy az idén mi lesz? Talán mégis utazniuk kell az üzletembereknek. Különösen Tokió és New York irányába, mert legtöbben az Egyesült Államokból és Japánból nem jöttek el.

BARÓTI ÉVA

OTTLIK GÉZA MESÉL

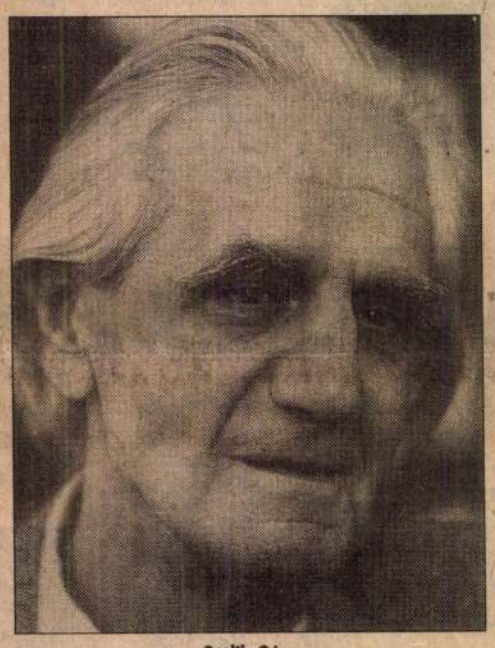

Ottlik Géza

Ottlik Géza mesél. Igen, ő, ugyanaz az O. G., aki az *Iskola a határon* című regényt írta, ő mesél ezen a Hungaroton kiadta hanglemezen. Vagy hogy egész pontosak legyünk: az ő négy meséje hangzik föl a két lemezoldalon; kettőt *Csomós Mari* mond el közülük, kettőt pedig *Helyey László*. A lemez címe. Garabó Gereben (ez a négy mese egyike; a többi: A fazék, A farkas, A becsületesség jutalma).

Huszadik századi prózánk egyik legnagyobb alakja, a keveset író-publikáló, mégis korszakos jelentőségű Ottlik Géza (1912–1990) tehát meséket is tett közzé. Mikor vetette papírra őket? Életének melyik szakaszában? És még kérdezhetnénk egyet s mást... Ám a hanglemez borítóján – nincs felvilágosító szöveg, egy sornyi sem! Érthetetlen felületesség. Milyen érdekes lett volna például rámutatni: a nagyon is intellektuális író mennyire közel állott a népmeséhez is, amely – mint mindig kiderül – nemcsak „népi", sokkalta több benne az „intellektualizmus", egyáltalán mindenféle „izmus" (még ezek néven nevezése, sőt: megszületése előtt!), mintsem hinnénk. Ottlik Géza meseszemlélete, nyelve annyira az övé, és mégis annyira közösségi, mintha századok csiszolták volna maira.

Sajátos zenéjük van ezeknek a meséknek, sajátos ritmusuk. Az olyan mondatokat, mint: „Öreg tölgyfa, nyílj meg!" vagy: „Na, én most eltityegek-totyogok..." – szívesen visszavisszahalljuk, miután lefutott a lemez, s már nem élvezhetjük Csomós Mari és Helyey László szépen értelmező mesemondását. S ott marad fülünkben a Garabó Gereben ti-ti-tá-ti-ti-tája, ez a két muzsikáló *anapesztus*. Valahonnét Ottlik Géza is talán *visszahallgat*, ide, hozzánk...

D. L.

DÉLIBÁB HELYETT

A ködös téli délután homályából színesen virít elő a *Total* benzinkút. Lehetne bárhol Európában, Svédországban vagy Dániában. Ami azonban az üzemanyagtöltőn túl kezdődik, az itt van, Magyarországon. Egy hangversenyre igyekszünk Nagykőrösre. A zeneiskola egy kis klasszicista kastélyban kapott helyet. Remélem, nem éri utol a balsors a privatizáció és a kártalanítás jegyében. Annyi mindent vesznek el mostanában a kultúrától, az oktatástól, tán ez a barátságos hajlék megmaradhatna.

A 25-28 ezer lakosú városban az idén 470 gyerek iratkozott be a zeneiskolába. Tiszteletre méltó szám. Abban a Potemkin-(díszlet)országban, amit előszeretettel reklámoznak Bartók és Kodály pátriájának, de ahol egyetlen tollvonással szüntetnek meg zenekarokat és kórusokat, mégis van remény, hogy lesznek néhány százan, akiknek más lesz a viszonyuk például a muzsikához, mint a hatalom igen tisztelt bürokratáinak. Ezekben az iskolákban ugyanis nem elsősorban művészpalántákat nevelgetnek, hanem zenebarátokat.

S bár jó tudni, hogy a *Total-kút* ott a sztráda mellett csak messzi délibábja az elérendő Európának, mégsem kell lenéznünk ezt az országot. A kicsiny, iskolai koncertteremben ugyanolyan értő taps jutalmazta *Fellegi Ádám* rendkívüli hangulatú Beethoven-estjét, mint a pesti Városházán rendezett sorozatát. A szülők ma is megveszik a zongorát a gyereknek (meglehet ez egyfajta pazarlás), de a város szegény. Szűkében van a pénznek, mert legnagyobb üzeme, a konzervgyár exportmegrendelés híján aligha evickél ki a csődből, a többi cég pedig csak leányvállalatokat tart fenn Nagykőrösön, a hasznot elviszi máshova.

Kétséges tehát, hogy a jó hírű ifjúsági fúvószenekar fennmaradhat. Lehet, hogy a saját zsebből vállalt svájci hangverseny a nyáron búcsúkirándulássá válik. Az együttes nem vágyik sokra, kevéssel is beéri, az is könnyít terhein, ha működési költségeinek negyedrészével megsegítik. Hátha.

A. M.

HELIKOPTERT LŐTT A GITÁROS

Román rockzenekar honfoglalása

Tavaly tavasszal szerepelt először a magyar közönség előtt a romániai Trans Express együttes. Igényes, korszerű zenéjükkel már akkor sikerült megnyerniük a szakma és a közönség rokonszenvét. Romániában már vezető rockzenekarként tevékenykedtek, de nem csoda, hogy a bizonytalan jövő ellenére átköltöztek oda, ahová világéletükben vágytak. Most, hogy már egy magyar lemezszerződés is melegszik a zsebükben, megkértem a csapat két tagját, Tóth Ráres gitárost és Gondosch János basszusgitárost, elevenítsék fel egy kicsit az óhaza vámpírromantikáját.

– Milyen lehetőségei és következményei voltak a hűrok pengetésének a Ceausescu-korszakban?

Tóth Ráres: – Ó, a legjobb turnék akkor voltak! Leginkább attól függ ott is a turnézás, hogy a társaság megérti-e, hogy saját felszerelést kell szereznie, bármekkora áldozat árán is. Mi megértettük. De azért tudom, mire gondolsz elsősorban. Másoknak voltak problémáik, nekünk nem: igaz, a mi szövegeinket sem hagyták jóvá lemezre.

– Miért, miről volt bennük szó?

– Semmiről nem volt szó... Konkrét példát mondok. Egyszer a rádióban vettünk fel egy nótát, arról szól, hogy a nap majd fel fog kelni és jól fogom érezni magam a hegyekben. Mondanom sem kell, a nóta románul hangzott el. Utána megkérdezték, hogy önöknek egyiküknek sincs román nevük, most önöknek fog felkelni a nap, vagy kinek tulajdonképpen? Így hiába vettük fel ezt a dalt.

– Hogyan teltek számotokra a forradalom napjai?

Gondosch János: – Katona voltam, és az természetes, hogy Romániában a magyarokat nem annyira állomásoztatják Erdélyben. Én is a román részen voltam, Moldova és Olténia között.

– De harcok azért ott is voltak...

– Egy helikoptert lelőttünk... Az én ágyúmnak volt köszönhető a dolog, már amennyire enyém az az ágyú. Aztán a terroristák belelőttek a bal lábamba, és márciusban már le is szereltem.

– Visszatérve a zenére, milyenek a román bandák?

Tóth Ráres: – Jók, nagyon jók. Romániában általában háromnapos fesztiválokat rendeznek amatőr zenekaroknak, de mindennap fellép egy profi is. Ezek a fesztiválok versenyek is egyben. Mi Trans Expressként '87-ben kezdtünk zenélni, és még abban az évben az összes ilyen fesztivált megnyertük; attól kezdve csak meghívottként szerepeltünk. Az egyik csíkszeredai fesztiválon például három nap alatt harminckilenc együttes került sorra. Mi voltunk a negyvenedikként a fő szám, közvetlenül előttünk játszott egy dzsessz-rock társaság és egy bukaresti alternatív, elég híresek, de a székelyek nem díjazták őket. Hozzá kell tennem, hogy füst meg köd arrafelé csak a gyárak tájékán van, koncerten a legtöbb néző még nem látott ilyet. Mi viszont csináltunk egy füstgépet, anyám a mai napig szid, hogy tönkretettem a porszívóját...

– Hogyan kerültetek Pestre?

– Tavaly hármasban turistaként jöttünk el. Szállunk le a vonatról, baktatunk a Nyugatiban, mire egyszerre csak hozzánk lép két srác, és érdeklődnek, nem ismerünk-e véletlenül romániai magyar zenekarokat. Véletlenül ismertük magunkat, mire kiderült, hogy ők a *Missió*, és szeretnének velünk Romániában turnézni, cserébe viszont elvisznek minket Csehszlovákiába és az NDK-ba. Ez nekünk nagyon is kapóra jött, úgyhogy rövid idő alatt megszerveztük a romániai koncerteket, rendben meg is volt a turné, ők meg nem vittek minket sehova.

– Kellemesebb dolog nem történt veletek?

– De. Egy lemezszerződés a Protonnal, amely szerint 1991 nyaráig megjelenik az első Trans Express album, Drakula címmel. Nem hagyományos horrortörténet, a szövegekben nem is hangzik el a Drakula szó, inkább a kastélyba zárt figura lelkivilágában búvárkodtunk. De vannak persze problémáink az otthonunkkal kapcsolatban is, erről szól a „Mi lesz velünk, ha a rossz visszatér?" című dalunk is.

WINKLER RÓBERT

NÉPSPORT
Cakó Ferenc
gyurmafilmjei
1983 SEP 3 U
1021

GYURMATITKOK

(Havazik. Hősünk csak egy fehér kupacot talál autója helyén. Tanácstalanul széttárja hatalmas kezét, homlokát ráncolja, s már cselekszik is. Amúgy hosszú orrát propellerként működtetve a légörvénnyel „megtisztítja" autóját és a járdát is a hótól.

Így kezdődik Cakó Ferenc gyurmaszobrász Autótortúra című animációs filmje, amely két díjat is nyert. Krakkóban az „Ezüst Sárkányt". Gabrovóban pedig az animációs nagydíjat.)

✦ A gegeket nem lehet elmondani. Leírni sem — magyarázza Cakó Ferenc a Pannónia Filmstúdió bábműtermében. — Legalább is úgy nem, ahogyan aztán a gyurmával megvalósul.

— Vannak-e állandó, kedvenc megoldásai?

✦ A sorozatokban, mint például most Csukás István Sebaj Tóbiásban természetesek a visszatérő gegek. A burleszkfilmekben is épp az a csodálatos, azért nevetnek az emberek, mert már a szituációból tudják, várják a poént. Sejtik, hogy nevetséges dolog történik pillanatokon belül, és ez be is igazolódik. Külön élvezet, ha a rendező még egy „tekerést" csinál. Viszont az egyedi filmeknél, mint az Autótortúra, az Ad astra, bűn a poént megismételni. Az azt jelenti, hogy kifogytál az ötletekből. Persze, azért vannak kedvenc megoldásaim, ezek az anyag jellegéből adódnak.

— Hogyan lett animátor?

✦ Gyerekkorom óta nagyon érdekelt ez a műfaj. Egész napokat töltöttem a Bem moziban, ami korábban a kisfilmek Mekkája volt. Tizenhárom évesen bejártam a bábstúdióba és lestem a trükköket. Aztán elkezdtem amatőrfilmeket csinálni.

— Mikor fedezte fel a gyurmát?

✦ Az animációs filmkészítésben a világon sok helyütt dolgoznak már ezzel az anyaggal, sőt az Egyesült Államokban színes gyurmát is használnak. A Kasszagyúrók című filmben használtam először, és azóta mással sem dolgozom. A gyurma plasztikus, könnyen alakítható. Persze az lenne az igazi, ha feltalálnák az olyan gyurmát, ami nem hagy nyomot az üveglapon, s aminek nem ilyen nagy az önsúlya. Előfordul, hogy takarásban kampókkal kell megtámasztani, mondjuk, a lendülő lábat. Különben letörne.

(Az autó csak nem akar elindulni. Hősünk a legképtelenebb megoldásokkal próbálkozik. A jármű „szájába" vitamintablettákat önt. Semmi eredmény. Elszalad egy félbevágott citromért, megnyalja. A savanyú iztől fanyar, groteszk pofát vág.)

— Követelmény, hogy a főhős, a figurák szépek legyenek?

✦ A gyurma plaszticitásával, felületének simaságával jelenti a szépet, az esztétikusat. Többnyire. Az elvek ugyanis különbözőek. Egyesek úgy gondolják, az a jó, ha a figurán látszik a gyúrás nyoma. Annecyben, a fesztiválon a csehszlovákok épp ilyen avantgarde megoldással értek el nagy sikereket.

— Ahol az Ad astra FIPRESCI-díjat nyert?

✦ Igen. Egyébként a mozgás, az egyértelmű kifejezés híve vagyok. Nem fontos, hogy a figura túlságosan szép legyen.

— Kinek készíti a filmjeit?

✦ Mindenkinek, unokától nagymamáig... Az azért igaz, hogy a gyerekközönség a leghálásabb. A gyurma különben is nagyon közel áll hozzájuk, az az érzésük, hogy ilyet akár ők is csinálhatnának. Szerintem a gyurmázás kiválóan fejleszti a kreativitást, az ügyességet. Nem ártana több „reklám" sem az anyagnak, sem a belőle készült animációs filmeknek.

(Az autó beindítására tett utolsó próbálkozás is eredménytelen. Hősünk az összement járművet vizsgálgatva végső elhatározásra jut. Kést hoz, a minikocsit hosszában elvágja, majd a kétkerekűeket a talpára köti, s elgörkorcsolyázik.)

✦ A sport tele van komikus helyzetekkel. Egyik kedvenc filmem, a Fekete szakáll szelleme jó példa erre... Menynyi lehetőség rejlik például a tizenegyesrúgásban! Egyetlen mozzanatban. Na de nem árulom el, mit tervezek. Az ilyesmi hétpecsétes titok.

— Legalább is addig, amíg a mozivásznon meg nem jelenik...

Morvai Katalin

Sportműsor

PÉNTEK

HŐLÉGBALLON. Országos bajnokság. Kiskunfélegyháza, 8 és 17.

KERÉKPÁR. Idényzáró pályaverseny, Millenáris, 16.

KÉZILABDA. NB I. Férfiak. Bp. Honvéd—Ózdi Kohász, Lőrinci Sportcsarnok, 17.30, Bergmann, Sziklai; **Rába ETO—Tatabányai Bányász, Győr, Városi Sportcsarnok, 17.30, Soós, Szabó. Nők.** T. Bányász—DMVSC, Tatabányai Sportcsarnok, 17, Grandjean, Karsai; B. Előre Spartacus—Postás SE, Békéscsaba, Irányi u., 17, Átkári, Várhegyi; TFSE—Dunaújvárosi Kohász, XII., Alkotás u., 17, Dzsipoff, Kiss S.; Vasas—Győri Textiles, Fáy u., 17, Gyulai, Keszthelyi; BHG SE—Bp. Spartacus, Körcsarnok, 17, Kaponyi, Kis K.; **Építők SC—Bakony Vegyész, Népliget, Építők-csarnok, 17, Kliment, Papp Gy.**; Porcelán SK—FTC, Hódmezővásárhely, 16.30, Brecska, Soltész. **NB I B. Férfiak.** TFSE—Dunai Kőolaj, XII., Csörsz u., 16; Olajbányász SE—Békéscsabai Előre Spartacus, Nagykanizsa, 15.30; Hódiköt SE—Gázláng SE, Hódmezővásárhely, 15.

KOSÁRLABDA. Nemzetközi női torna a Tanács Kupáért. Városmajori csarnok. Megnyitó ünnepség, 16.45; BSE—TUS 04 Bayer Leverkusen (NSZK-beli), 17; KK Monting Zagreb (jugoszláv)—TJKS Brno (csehszlovák), 18.30. **NB I. Férfiak. A-csoport.** HVSE—Bajai SK, Hódmezővásárhely, Tóalj u., 17, Prenker, Gidófalvy. **NB II. Férfiak. Kelet.** NYMGFSC—Szegedi Postás, Nyíregyháza, Rákóczi u., 19. **Nők. Közép.** Magyar Hajó—E. Gyógyszer, Váci út, MHD-csarnok, 19. **Nyugat.** SZSZVSE—Barcsi SC, Szigetvár, Rákóczi u., 17.30.

RITMIKUS SPORTGIMNASZTIKA. Országos bajnokság, Nemzeti Sportcsarnok, gyermekek. 14. serdülők, 17.

SAKK. A Bp. Spartacus és az ARTEX nemzetközi nyílt versenye, 3. forduló, Balatonberény, OKISZ üdülő, 14.

SPORTLŐVÉSZET. Országos junior bajnokság, Mexikói út (puska, pisztoly), 9., Mátyásföld (légfegyver), 9., Szentendre (futóvad), 9., Mezőtúr (skeet), 9., Margitsziget (trap), 9. Országos felnőtt bajnokság, Mezőtúr (skeet), 9., Margitsziget (trap), 9.

TENISZ Csapatbajnokság. Nők. Felső ág: Bp. Honvéd—Bp. Spartacus Margitsziget, Honvéd-pálya, 13; Ú. Dózsa—Vasas, Margitsziget, Nagykanizsa, Béke u.; Bp. Spartacus—MAV II, Szentkirályi u.; 31. Építők—Postás SE, Petőfi S. u.; Statisztika—VM Közért. Marczibányi tér; Medosz Erdért—BSE, Budapest, Bodor u.

ATLÉTIKA. Az országos utánpótlás és ifjúsági összetett bajnokság első napja. Szilágyi u., 9. Az utánpótlás, ifjúsági és serdülő kismaratoni Budapest-bajnokság, Népliget, Építők-pálya környéke. Női rajt 11, férfi rajt 12.

Országos veterán verseny, Szekszárd, 11.

A veterán atléták idényzáró versenyén az alsó korhatár a férfiaknál 40, a nőknél 35 év, a nevezési díj 50 forint. A verseny előtt kötelező orvosi vizsgálat is lesz, utána pedig baráti találkozó.

BIRKÓZÁS. Országos ifjúsági I. kcs. szabadfogású egyéni bajnokság, Olimpiai Csarnok, 12. Serdülő szabadfogású ORV, Kazincbarcika, Vegyész-tornacsarnok, 9. Budapest úttörő B-kcs. szabadfogású csapatbajnoksága, Kőbányai út 45., 13.

CSELGÁNCS. GANZ-ELEKTRIC Kupa, nemzetközi junior verseny, Körcsarnok, 10 és 17.

★

Utolsó erőfelmérő előtt áll junior válogatottunk a novemberi hollandiai EB előtt. A teljes magyar élgárda (körülbelül 60 cselgáncsozó) tatamira lép. Ellenfeleik között szovjet, NDK-beli, olasz, csehszlovák, román, bolgár, lengyel, osztrák versenyzők lesznek, vagyis azok, akikkel a kontinensbajnokságon az érmes helyezésekért küzdhetnek fiataljaink. A 17 órakor kezdődő döntők előtt bemutatókra és tombolára is sor kerül. A nézők között értékes sportfelszereléseket sorsolnak ki a rendezők.

GYEPLABDA. Nemzetközi mérkőzés. Volánbusz I—HC Cukarinszki (Belgrád), Téglaégető u., 16. **NB I.** Rájátszás. Kinizsi Sörgyár—Gödöllői SC I, Algyógyi út, 14.45. Építők SC I—Budai Pedagógus, Népliget, Építők-pálya, 15. Konorot Kupa. Kőbányai SE—GSC II, Algyógyi út, 16. Építők SC II—Szabadság-hegyi Pedagógus, Népliget, Építők-pálya, 16.30. Volánbusz Kupa, Volánbusz II—XVI. ker, Tanács KSE, Téglaégető u., 14.45.

HŐLÉGBALLON. Országos bajnokság, Kiskunfélegyháza, 9 és 17.

KAJAK-KENU. II. kerület XI., Karczag u., 11.30; Ganz Villany—Kondoros, II., Marczibányi tér, 15.30; Taurus SC—Szentesi Kinizsi, X., Kerepesi út 73., 15. **Nők.** Csavar SK—Szeghalmi KSE, XIII., Tomori u., 10.30; Áfor SC—Szekszárdi Szöv. Spartacus, XXI., Béke tér, 11; Lőrinci Fonó—Szegedi Főiskola, XVIII., Gyömrői út, 11.

KOSÁRLABDA. Nemzetközi női torna a Tanács Kupáért. Városmajori csarnok. TUS 04 Bayer Leverkusen—KK Monting Zagreb, 15.30; BSE—TJKS Brno, 17. **NB I. Férfiak. A-csoport.** Bp. Honvéd—Alföldi Olajbányász, Dózsa György út, 17, Gergely, dr. Páli; SZEOL AK—Ganz-Mávag, Szeged, Városi Sportcsarnok, 17, Cziffra, Szabó III. **B-csoport.** Tungsram SC—Soproni SE, Megyeri út, 15, Kosaras, Aranyosi; Alba Regia Építők—Zalaegerszegi TE, Székesfehérvár, József Attila u., 15.30, Bacsfay, Szabó IV; O. Bányász—MAFC, Oroszlány, Városi Spartcsarnok, 15. Berki, Szamos; SÁÉV—BSE, Kaposvár, Városi Sportcsarnok, 16, Král, Hajniss. **Nők. A-csoport.** Alba Regia Építők—Tungsram SC, Székesfehérvár, József Attila u., 17, Juhász, Szabados. **B-csoport.** MEAFC—KSI, Miskolc, Egyetemváros, Körcsarnok, 10.30, Ritter, Szász. **NB II. Férfiak. Kelet.** M. Postás—DUSE, Miskolc, Fazekas u., 11.30; STC—Vaskuti Bácska, Salgótarján, Felszabadulás u., 16.30; M. ÁFÉSZ—Karcagi SE, Mezőberény, Marx tér, 15.30; DVSI—Békési ÁFÉSZ, Debrecen, Békéssy úti Ált. Iskola, 10.30; Sz. Főiskola Spartacus—Békéscsabai MÁV, Szarvas, Szabadság u., 12; Ny. Tanárképző—Szegedi Postás, Nyíregyháza, Sóstói út, 10. N. Pedagógus—MEAFC, Nagykőrös, Petőfi Ált. Isk., 16; **Közép.** Kandó Műszaki Főiskola—Malév, Kinizsi u. 1—3., 16.30; Kőbányai Sör—OSC, Maglódi út 15; ÁSE—Áfor SC, Landler J. út, 16.30; S. Spartacus—MAFC Martos, Siófok, IV. sz. Ált. Iskola, 16; Atomerőmű—KSI, Paks, Ifjúság u., 10; H. Táncsics SE—Csőszerelő, Kaposvár, Arany J. u., 17.30. Dunai Kőolaj—BEAC, Százhalombatta, Városi Sportcsarnok, 10.30. **Nyugat.** SMAFC—Bakony Vegyész, Sopron, Egyetemi csarnok, 18; Ú. PEAC—Keszthelyi Haladás, Pécs, Jakabhegyi u., 11; Sz. Tanárképző—Dombóvári VSE, Szombathely, Bolyai u. 11; Sabaria—Sárbogárd, Buday D és L. u. általános iskola, 9.3

SAKK. A Bp. Spart az ARTEX nemzetköz versenye, 4. forduló, tonberény, OKISZ üdü

SPORTLŐVÉSZET. gos junior bajnokság, kói út (puska, piszto Mátyásföld (légfegyv Szentendre (futóvad), zőtúr (skeet), 9. Marg (trap), 9. Országos bajnokság, Mezőtúr 9., Margitsziget (trap).

SZÖRF. Az Építő évadzáró versenye. B almádi, 10.

TÁJFUTÁS. A Dé TFSZ Tájfu Kupa v általános és középisk nak. Találkozás 9 ór Árpád kilátónál. Raj

TEKE. NB I. Férfia roni Spartacus SFA Előre, Sopron, 12 FTC, Kalamár J. u Nők. Zalaegerszegi SZEOL AK, Zalaeger

TENISZ. Csapatbaj ság. Nők. Felső ág: E véd—Ú. Dózsa, Marg Honvéd-pálya, 11; B sas, Városmajor, 13 **ág:** B. Kórház SE VM, Berettyóújfalu BEAC—Haladás VSE dánfi u., 11. **Férfia ág:** NYVSSC—Építő Nyíregyháza, Városi 11; Bp. Honvéd—ZTI gitsziget, Honvéd-pály Gyöngyös—BEAC, Gy 11.

TOLLASLABDA. I gyarország Kupa verseny. Szeged, Rók úti 2. sz. ált. iskola t me, 12. **Serdülő Tízek ság,** Hatvan, Szabad ált. iskola, 10.

TORNA. Magyar Svédország válogatot találkozó, előírt gyak Tornacsarnok, 16.30.

VITORLÁZÁS Kupa, Agárd, 10.

VÍZILABDA. OB I —BVSC, Komjádi 17.30, Ú. Dózsa—Tat Bányász, Komjádi 18.45, Bp. Spartacu Kőér u., 18, Medicor KSI, Hajós A. uszod Eger SE—SZEOL A 16, Szolnoki VSE—B véd, Szolnok, 12. **M lejtezők.** Bánki Don kola—Ceglédi főiskol jádi uszoda, 11. Szent mű—Miskolci EAFC, 11.30.

LABDARÚGÁ

NB I. DVTK—Ú

Cakó Ferenc

Metro

Elhunyt G. Dénes György dalszövegíró

ZENE Hosszan tartó súlyos betegsége után életének 86. évében elhunyt G. Dénes György dalszövegíró, műfordító. „Zsüti" több száz dala közül a Hamvadó cigarettavég és a Csinibaba mozifilmekben vált kedveltté. (MTI)

László és Amadeus a Thália színpadán

SZÍNHÁZ A Vendégségben Budapesten – határon túli magyar színházi estek sorozat a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának előadásaival folytatódik. Kedden Páskándi Géza László, szent király című történelmi játékát, szerdán Peter Shaffer Amadeus című drámáját játsszák a Thália Színházban.(MTI)

Cakó Ferenc bemutatót tart

KIÁLLÍTÁS Csütörtökön 17 órakor nyitják meg a grafikusművész és animációsfilm-rendező Dimenziók című kiállítását a Vigadó Galériában. A megnyitó után Cakó Ferenc legújabb, Kövek című filmje, majd homokanimációs bemutatója következik. (Metro)

Lerch István zenével ünnepli az évfordulót

ZENE Lerch István pályafutásának 30. éve alkalmából 30 év zene címmel koncertet ad hétfőn és kedden este. A zeneszerző-énekes vendégei a Kongresszusi Központban zenésztársai – a V73 zenekar, Dés László, a V Moto Rock és Demjén Ferenc, valamint Horváth Charlie – lesznek. (Metro)

■ ÁLLÁS

Kivételes lehetőség!

9 900.– Forintért
BIZTONSÁGI ŐR
tanfolyamot végezhet
álláslehetőséggel!
hétköznap 9–14 óráig
hívható telefonszám:
332-3439

metro 37990

Kereknap

Fiatalok jelentkezését várjuk
telemarketing irodánkba,
akik többet szeretnének elérni az életben
és ezért hajlandók többet is dolgozni.

Számítógép felhasználói ismeretek,
jó kommunikációs készség előnyt jelentenek!

Jó kereseti és előrejutási lehetőség!
Alapképzés biztosított!

Telefon: 238-0800

metro 46942

Kreatív, igényes munkát
végző ***varrónőket keresünk,***
egyedi függönyök varrására,
jó kereseti lehetőséggel.

Érdeklődni:
451-3336

A Louis Hungária Kft. repülőtéri
munkahelyre felvesz

GYAKORLOTT
KONYHAI TAKARÍTÓKAT,
valamint
SZAKKÉPZETT
CUKRÁSZOKAT.

A jelentkezőket várjuk hétköznap

CAKÓ FERENC

Cakó Ferenc látomásai a Vigadóban

Válogatás a plasztikus animáció nagymesterének életművéből

A Vigadó Galériában március 11-éig Cakó Ferenc grafikusművész és animációs filmrendező alkotásai várják a látogatókat. A Dimenziók című kiállításon, – mely a Budapesti Tavaszi Fesztivál előhírnöke is egyben – nem csupán képeket, hanem a plasztikus animáció mesterének filmjeiből vett részleteket, figurákat és díszleteket, sőt legújabb filmjét, a Köveket is megcsodálhatja a közönség.

Dudás Éva

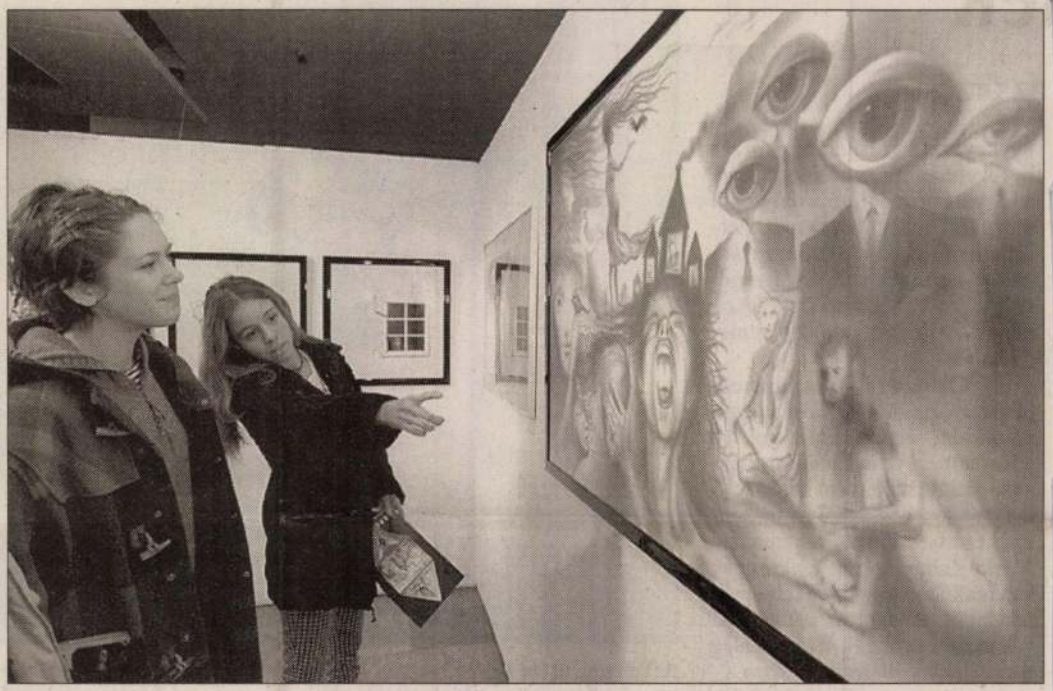

Cakó Ferenc látomása a tékozló lányról

Fotó: Sárközy György

Cakó Ferenc a jelenkor sokoldalú virtuóza számtalan területen alkot: improvizatív homokanimációs előadásokat tart élő zenére, gyerekkönyveket illusztrál, képzőművészeti iskolában tanít, rajzol, fest, gyurmázik, s mindemellett folyamatosan újabb és újabb filmes mesékről álmodik. Ezért sem meglepő, hogy életmű kiállításának megnyitója után a Vigadó hangversenyterme zsúfolásig megtelt érdeklődőkkel, ahol – Magyarországon először – bemutatták legújabb filmjét, a Köve-ket, mely az idei Berlini Nemzetközi Filmfesztivál magyar versenyfilmje is egyben. Természetesen nem maradhatott el a művész homokanimációs bemutatója sem, melynek hatására a közönség újra elvarázsolódott, mint mindig, ha Cakó kezébe vesz egy marék finom homokot…

Cakó Ferenc képei hihetetlen érzékenységről tanúskodó látomások. Gyönyörtől vagy éppen fájdalomtól eltorzult emberi arcai, melyek a vásznon megelevenednek, mindenkinek mondanak valamit. Nem megyünk el egyetlen képe mellett sem rezzenéstelen arccal, hiszen az érzelmek és gondolatok, melyek a galéria faláról ránk merednek, egyszerűen nem engednek el bennünket addig, míg a mélyükre nem nézünk. Legalábbis velem ez történt. Ötször jártam körbe a kiállítást, és talán mondanom sem kell, a látomásokban mindig megelevenedett egy-egy új álom vagy jól ismert félelem, melyek alapjában véve semmi máshoz nem köthetők, csupán ahhoz, hogy emberek vagyunk. Hogy vágyaink és félelmeink rángatnak bennünket. S Cakó éppen erről beszél a képein keresztül.

A plasztikus animáció nagymesterének filmjei csaknem húsz évig a Pannónia Filmstúdióban készültek, melyek bábok, gyurmafigurák, és legújabban a homok mozgatásával váltak és válnak valódi műalkotássá. Régebbi és újabb produkcióinak néhány ismert – vagy idáig ismeretlen – alakja a kiállításon is szerepel: így például a Labirintus teljes „szereplőgárdájával" is találkozhatunk a színfalak mögött. Cakó animációi több ezer képzőművészeti alkotásból állnak össze, melyek fázisonként megsemmisülnek. Az amerikai produkciókkal ellentétben azonban nem alkalmazza a méregdrága digitális trükköket, ám hihetetlen fantáziájának és látomásosságának köszönhetően rendszerint sokkal izgalmasabb produkciókkal lepi meg a publikumot, mint tengerentúli vetélytársai. A képzelet, a tehetség többet ér a technikánál, amit számos nemzetközi fesztiváldíj is bizonyít, s ha csupán e díjakat vesszük alapul, joggal állíthatjuk: Cakó Ferenc a magyar filmgyártás egyik legelismertebb alkotója, ám ha a filmeket nézzük, nem kétséges: Cakó a magyar filmművészet egyik legkiemelkedőbb rendezője, s mint ahogy sokan tartják: valódi géniusz.

Cakó homokanimációs filmjei valóban felejthetetlenek, igaz, jóval komolyabb hangvételűek gyurmafilmjeinél – mint például a Zénó gegsorozat –, melyekért azonban számos kitüntetést tehetett zsebre az évek során. Az 1982-es Ad astra szobor-gyurmafilm például megkapta a nemzetközi kritikusok FIPRESCI-díját, az Ab ovo című gyurma- és homokanimáció pedig számos elismerés mellett a Cannes-i Filmfesztivál fődíját vitte el 1987-ben. A két évvel később készült Ad rem című munka az egyik legjelentősebb európai rövidfilmes fesztiválon, Oberhausenben kapott fődíjat, San Franciscóban pedig Golden Gate díjjal tüntették ki. A Hamu homokanimáció a Berlinale Arany Medvéjének birtokosa, és Oscarra is jelölték, idén pedig ugyancsak a berlini fesztiválon Cakó legújabb filmje

énzt kér nek

az őrzést

úgynevezett karpereces őrzés bevezetése. Ez azt jelenti, hogy a fogvatartottak intézeten belüli mozgását is technikai módszerrel ellenőriznék. Alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a módszer a rendőrség házi őrizeteseinél beváltja a hozzá fűzött reményeket.

A „rabtartás" privatizálását nem tervezik. A magánosítás a minisztérium szerint két megoldást jelenthetne. Az intézetek magánkézbe adása szóba sem kerülhet, a magántőke bevonása a börtönépítkezésbe nincs napirenden. Márki Zoltán szerint csak annak van realitása, hogy az ellátás egyes feladatait, például az élelmezést, vállalkozókra bízzák. Erre jelenleg is van példa néhány intézetben.

KULCSÁR ANNA

Fotó: MH-Archív

A Venyige utcai előzetesház. A fővárosi börtönparancsnok szerint á tavaly megnyílt modern intézetben nem korlátozzák a védelemhez való jogot:az ügyvédek zavartalanul járhatnak védenceikhez beszélőre

SCHOLZ & FRIENDS

A recesszió a Xeroxnak kedvezett

Papírmentes iroda egyre több papírral – Multifunkciós költségkímélés

Az elektronikus forradalom az olyan másolástechnikában, sokszorosításban érdekelt cégeket, mint a Xerox, stratégiájuk átalakítására kényszerítették. De nem azért, mert a papír nélküli irodák tönkretették őket. Éppen ellenkezőleg, a papírfogyasztás és a nyomtatási igény egyre növekszik, s a piacot most osztják újra a versenyzők. Ennek vagyunk tanúi Magyarországon is.

Meixner Zoltán

Ablonczy Balázs ügyvezető igazgató: a Xerox a szélesebb közönség körében is elfogadott márkává kíván válni Magyarországon Fotó: Malatinszky Nóra

A Xerox az egész világon igen nehéz időket vészelt át. Eközben viszont a közép- és kelet-európai régióban, s így Magyarországon is virágzott az üzlet. Jelentős mértékben annak az üzleti modellnek köszönhetően, amelyet a cég az utolsó három évben alakított ki. Többé már nem termékspecialisták, hanem az úgynevezett key account managerek, azok a szakemberek állnak a frontvonalban, akik a megbízó nagyvállalatok igényeit igyekeznek felmérni, és a szakértői háttérre támaszkodva a legteljesebb mértékben kielégíteni. Az idén év elején megtörtént a teljes átállás erre a rendszerre – mutatott rá sikereik egyik sarokpillérére Ablonczy Balázs, a Xerox Magyarország Kft. nemrégiben kinevezett ügyvezető igazgatója.

A 29 éves szakember korábban a cég kereskedelmi és marketingtevékenységét irányította, oly eredményesen, hogy a párizsi központban rá esett a választás, amikor új vezetőt kerestek a magyarországi cég élére. A kinevezéshez nemcsak magasabb fizetés és új névjegykártya járt, hanem egy igen kemény feladat is: két számjegyű növekedést kell elérnie a bevételekben.

„Megvan rá az esély – szögezte le Ablonczy Balázs –, a piac ugyanis néhány szegmensben húsz-harmincszázalékos növekedést mutat. Igaz, hogy más esetekben, például az analóg fénymásolók eladásában csak a tartós zuhanást regisztrálhatjuk."

A Xerox Magyarországon hagyományosan a nagyvállalatokat látta el nyomtatókkal és sokszorosítóberendezésekkel. A 150 legnagyobb ügyfél adja a cég forgalmának a felét. Érthető, hogy első lépésben arról kívántak gondoskodni, hogy ezek a megrendelők a jövőben még jobban érezzék magukat a Xeroxszal való kapcsolatban. Ez azonban most arra igyekszik rávenni az ügyfeleket, hogy számoljanak. A kis teljesítményű nyomtatókon ugyanis egy lap nyomtatási költsége 6 és 15 forint közé esik. Ha egy húsz-harminc embert foglalkoztató iroda használ három ilyen eszközt és egy fénymásolót, ezeknek az eszközöknek az ára már több, mint egy multifunkciós (fax, szkenner, nyomtató, másoló egyben) berendezésé, amely a Xerox saját számításai szerint 2 és 3 forint közötti költséggel állít elő egy nyomatot. A fenntartási költségek pedig egy hároméves használati periódust tekintve még inkább az egygépes megoldás mellett szólnak. A potenciális ügyfelek (még ha hisznek is e számításokban) még nem rohannak hanyatt-homlok a megrendeléseikkel a Xeroxhoz. A folyamatos növekedés fenntartásához az üzleti modell és a kereskedelmi rendszer további átalakítására, finomítására van szükség.

Az egyik lehetőség, hogy a nagyobb cégeknek az irodai nyomtatási és másolási feladatokat szolgáltatásként nyújtják. Egy bizonyos átalánydíjért és a tényleges másolási, nyomtatási teljesítmény után kiszabott összegért az egész feladatot a Xerox magára vállalja. Installálják a megfelelő kapacitású nyomtatókat, felállítanak egy központi sokszorosítót, és saját embereiket küldik oda, hogy kiszolgálják az ottani alkalmazottak igényeit. Mivel a fénymásolókon és nyomtatókon elvégzett műveletek száma pontosan rögzíthető, a számlázás is ennek alapján történik. De ugyanez a rendszer azt is lehetővé teszi, hogy felmérjék, ki, illetve melyik részleg mennyit nyomtat, s ezzel nem okoz-e felesleges költségeket.

A középvállalati piacon a Xerox viszonteladókat foglalkoztat, de elvárja tőlük, hogy maguk is kialakítsák a key account rendszert, s hasonló gondossággal szolgálják ki ezeket a cégeket, mint a Xerox teszi a saját nagy ügyfeleivel. A viszonteladókon keresztül így további ötszáz céggel létesíthetnek szoros kapcsolatot. Ablonczy Balázs szerint a Xerox körülbelül ötezer potenciális ügyféllel számolhat Magyarországon. Jó részüket a direkt vagy indirekt értékesítési csatornán, telemarketingen keresztül meg tudják közelíteni, de igen sokan maradnak, akiket csak hagyományos marketingeszközökkel, szaklapokban való hirdetésekkel vagy a termék jellegétől függően nagy példányszámú hirdetési újságokban, óriásplakát-kampányokon keresztül igyekeznek meggyőzni arról, hogy Xerox-termékeket vásároljanak. Ez azt is jelenti, hogy az eddig prémiumárakkal operáló, prémiummárkaként nyilvántartott Xerox leszáll a piedesztálról, és a szélesebb közönség körében is elfogadottabbá kívánja tenni magát.

A piac mellesleg a Xerox számításait igazolja, amennyiben úgy növekszik elég jelentős mértékben, hogy az eladott berendezések darabszáma stagnál. Azaz drágább és több szolgáltatást nyújtó megoldásokat vásárolnak, ennek egyetlen magyarázata van recessziós körülmények között, hogy költségmegtakarítást várnak el e beruházásoktól. Ablonczy Balázsnak és a Xerox Magyarországnak a piaci pozíció további javításához (nem utolsósorban) e kívánságnak is meg kell felelnie.

Új piacot nyitott a digitális nyomtatás

Tíz tipp a vállalati szervezeti változások kommunikációjához

Az Inc. magazin szakértői, Jamie Walters és Sarah Fenson szerint a következő dolgokat kell fejben tartania egy menedzsernek, amikor tervez, bejelent, bevezet vagy széles körben ismertté tesz (kommunikál) egy szervezeti változásokra vonatkozó kezdeményezést:

Nincs tökéletes módszer

Nincs egyetlen tökéletes út a változások kommunikálására. A változás kényelmetlen, és a változást adaptálni többnyire elég visszataszító munka. Ha egy tökéletes folyamatábrát sikerül rajzolni az átálláshoz, az még nem jelenti, hogy minden fájdalommentesen zajlik majd. A feladatokat ugyanis könnyű számba venni, az emberi reakciókat sokkal kevésbé, ráadásul a hosszú távon kialakult szokásokat nehéz megváltoztatni.

Mit is akarsz változtatni?

Kérdezd meg magadat, hogy mit is akarsz pontosan megváltoztatni és miért. Túl sok olyan program születik, amely szavakban gyönyörűnek tűnik, de a hétköznapok során kiderül, hogy nincs valóságos tartalma vagy haszna a szervezetben lévő emberek számára. Gondold el, hogy mit jelent például: „A szervezet legyen sokkal reakcióképesebb!" Vagy: „A szervezet legyen lapos, vagy transzparens!" Legjobb felülről megnézni, hogy mi is a cél, s a kommunikáció tartalmát ehhez igazítani.

Taktikára is szükség van

Tudnod kell, hogy milyen taktikai eredményeket várasz ideális esetben a változtatások bevezetése folyamán és a kommunikációtól! Milyen hívószavakat használsz a kommunikációs programban? Mivel hívod cselekvésre az embereket, milyen specifikus kommunikációs taktikát alkalmazol az egyes részlegeknél? Milyen kommunikációs rendszerbeli vagy működésbeli változásokat akarsz elérni, amelyek kiváltják az elvárt eredményeket és viselkedést?

Hívj kommunikátorokat!

A változásokat előkészítő teamben a kezdet kezdetétől fogva részt kell venniük a kommunikációs szakembereknek. Túl gyakran esik meg, hogy őket csak akkor kérik fel a közreműködésre, amikor a suttogások és pletykák már komoly rombolást

sek híre, ha az alkalmazottak nem kapják meg a kellő információt, mindig azzal jár, hogy a munka hatékonysága drasztikusan romlik. Az emberek ugyanis elkezdenek az álláshirdetések között turkálni, az életrajzukat küldözgetik szerteszét, s a szakmai kérdések megbeszélése helyett az elbocsátások esélyeiről pusmognak.

A minőség a döntő

A legtöbb felső vezető általános szabályként elfogadja, hogy nem szabad túl sokat kommunikálni. Mégis sokan az ügy szempontjából érdektelen híreket cserélnek megállás nélkül. S ami rosszabb, kiadnak fontos és alapvető információkat megfelelő magyarázatok nélkül. Azaz pontosan tudni kell, hogy ki kinek mit és mikor mondhat.

Kitartás a végéig

A kitartás időnként nagyon fontossá válhat. A vezetők egy része hajlamos alábecsülni annak az időnek a hosszát, amíg a tervezett változásokat sikerül lebonyolítani. Emiatt e változások (például tőzsdére lépés, cégegyesítés és különféle cégen belüli szervezeti átalakítások) sokszor gyenge eredményeket hoznak, mert nincs elég kitartás a projekt befejezéséhez. Ráadásul a mundér becsületének védelme miatt e fiaskókat igyekeznek eltussolni.

Ismétlés a tudás anyja

A kommunikációnak különböző csatornáit és eszközeit kell használni! Néhány szervezet akkor követte el a legnagyobb hibát, amikor egyetlen hordozóeszközt használt mondanivalójának elterjesztésére. Például a cég intranetjén egy kör e-mail szétküldését. Az ismétlés és a többszörös átfedések ugyanis nagyon sokat segítenek az üzenet tudatosításában.

Tűzre az értekezletekkel!

Nem szabad megengedni, hogy a kommunikációs folyamat szétporladjon! A veszélyt nemcsak az jelenti, ha csak egy vékony csatornán csörgedeznek az információk, hanem az is, ha végeláthatatlan és parttalan áradatban strukturálatlanul ömlenek rá a szervezetre. A változásokról tartott végeláthatatlan értekezletek éppen a változásokat akadályozzák meg.

Cakó Ferenc

Jose Cura az Európa-gálán

A szilveszteri Európa-gála Budapest című rendezvényen a Magyar Állami Operaházban Jose Cura lesz a sztárvendég. Az argentin operaénekes december 28-án érkezik Budapestre, ahová családja is elkíséri. Jose Cura – aki Budapesten ünnepli negyvenedik születésnapját – ezúttal karmesterként mutatkozik be. A koncerten Johann Strauss, Verdi, Lehár Ferenc, Kálmán Imre, Rossini és Brahms műveiből csendülnek fel részletek. A műsorban Jose Cura vezényletével a Budapesti Filharmonikus Társaság zenekara működik közre, továbbá Sümegi Eszter, Bándi János, valamint a Magyar Állami Operaház balettkara és szólistái lépnek színpadra. Az év utolsó napján a Budapest Kongresszusi Központban az idén már hetedik alkalommal rendezik meg a 100 Tagú Cigányzenekar ünnepi koncertjét „Zene-bor" címmel. A műsorban Hacsaturján, Brahms, Liszt, Strauss művei, valamint a klasszikus népzene remekei szerepelnek. *(MTI)*

A Krétakör Színház díja

A Krétakör Színház W-munkás-cirkusz című előadása nyerte el a Soros stúdiószínházi napok idei díját, Schilling Árpád rendezésében. A vasárnap zárult fesztiválon odaítélt egymillió forintos jutalmat a társulat új előadás létrehozására vagy a nyertes produkció külföldi színházi fesztiválon való bemutatására használhatja fel. A Soros Alapítvány hetedik alkalommal rendezte meg a stúdiószínházi napokat. Az esemény keretében a 2001–2002-es évadban a Soros Alapítvány által támogatott legjobb stúdió- és alternatív színházi produkciókat, valamint tánc-, mozgás-, gyermek-, illetve bábszínházi előadásokat mutattak be. *(MTI)*

Magyar újságíró nemzetközi elismerése – Karácsony Ágnes, a 168 Óra című hetilap rovatvezetője érdemelte ki a Riporterek Határok Nélkül nemzetközi újságíró-szervezet Sajtószabadság 2002 – Jelzés Európának elnevezésű díját az írott sajtó kategóriában. Az indoklás szerint a nemzetközi zsűri Karácsony Ágnesnek a Magyar Televízióról az Orbán-kormány idején készült cikksorozatáért adományozta az elismerést. Az elektronikus sajtó kategória díját Ja[illegible]

Cakó Ferenc homokfestményeinek újabb nemzetközi sikere – A róka és a holló című mesét is megjeleníti

A plasztikus animáció nagymestere

Cakó Ferenc animációsfilm-rendező az elmúlt néhány hónapban lezajlott nemzetközi filmes seregszemlékről két elismerést is hazahozott. A napokban véget ért Alpok–Adria Videopolison a Vízió, a mallorcai seregszemlén pedig a berlini díjnyertes Kövek című alkotása aratott sikert.

Dudás Éva

Cakó Ferenc a jelenkor sokoldalú virtuóza számtalan területen alkot: improvizatív homokanimációs előadásokat tart élőzenére, gyerekkönyveket illusztrál, rajzol, fest, gyurmázik, különböző nemzetközi filmes fesztiválokon a zsűri soraiban foglal helyet, s mindemellett folyamatosan újabb és újabb filmes mesékről álmodik. Most éppen a klasszikus A róka és a holló történetét öltözteti modern köntösbe. Természetesen gyurmából.

Az utóbbi néhány évben született alkotásai, mint például tavaly a berlini fesztiválon díjat nyert Kövek, az idei díjnyertes Vízió vagy legújabb filmje, a Pszichoparádé érzékenységről tanúskodó látomások, amelyekben mindig megelevenedik egy-egy új álom vagy jól ismert félelem, s melyek alapjában véve semmi máshoz nem köthetők, csupán ahhoz, hogy emberek vagyunk. Hogy vágyaink és félelmeink rángatnak bennünket.

A plasztikus animáció nagymesterének filmjei csaknem húsz évig a Pannónia Filmstúdióban készültek, melyek bábok, gyurmafigurák, és legújabban a homok mozgatásával válnak valódi műalkotássá. Az amerikai produkciókkal ellentétben azonban nem alkalmazza a méregdrága digitális trükköket, ám fantáziájának köszönhetően rendszerint sokkal izgalmasabb produkciókkal lepi meg a publikumot, mint tengerentúli vetélytársai. A képzelet, a tehetség többet ér a technikánál, amit számos nemzetközi fesztiváldíj is bizonyít, s ha csupán e díjakat vesszük alapul, joggal állíthatjuk: Cakó Ferenc a magyar filmgyártás egyik legelismertebb alkotója.

Az Aranymedve díjas rendező a tavalyi berlini sikereket követően felkérést kapott, hogy a lipcsei fesztiválon a zsűri tagjai között foglaljon helyet. Lipcsét Stuttgart követte, ahol a Kövek ugyancsak bekerült a kiválasztott hatvan film közé, és a hatnapos rendezvény alatt háromszor játszották a német televíziók. A közönség pedig megválasztotta a fesztivál legjobb filmjének.

Cakó alkotásai közül egyébként a homokanimációk hozták a legtöbb nemzetközi sikert. Ebből fejlesztette ki a homokfestmény műfaját, melynek lényege, hogy rendkívül finom homokkal a zene ritmusára készül. Ez a világon egyedülálló produkció, egy különleges performance. Az idei hirosimai filmes seregszemlén is – melyen mint zsűritag vett részt – egy retrospektív vetítés keretében mutatta be ezt a produkciót.

A múlt héten véget ért Alpok–Adria Videopolisról sem érkezett haza üres kézzel. A három évvel ezelőtt készült Vízió című alkotás ugyanis megkapta Velence tartomány díját, és a sors játékaképpen az elismerést Gothár Pétertől vehette át az olaszországi seregszemlén.

Cakó az animáció és a rajzfilm helyzetét még mindig elkeserítőnek tartja, ám meglátása szerint ez nem kimondottan hazánkra jellemző. A fesztiválokon jól le lehet mérni, hogy az egész világ egyre inkább a kommersz felé tolódik, és egyre kevesebben vannak, akik a filozofikus töltésű alkotásokat díjaznák. Másrészt a legnagyobb nemzetközi seregszemléken – mint például az Annecy fesztivál – az a tendencia kezd egyre inkább elterjedni, hogy az angolok, franciák és amerikaiak egymás között kiosztják a díjakat, és a műfajban igen jó oroszok, csehek, magyarok, sőt még a japánok sem kapnak semmilyen elismerést. Emellett az is megfigyelhető, hogy az idősebb generáció nem adja át a teret a fiatal nemzedéknek, és a fesztiválok zsűrije sem fordít túl nagy figyelmet a fiatal rendezők filmjeire. Cakó véleménye szerint a fesztiválokon sokkal inkább kategorizálni kellene a produkciókat, hiszen egy állami támogatásból készülő kis költségvetésű filmet nem lehet összehasonlítani egy horribilis összegből létrejött nagyszabású produkcióval.

Cakó Ferenc filmjei érzékenységről tanúskodó látomások – montázs a művész alkotásaiból

Fotó: MH-archív

CAKÓ FERENC DÍJNYERTES FILMJEI

- **1973–74-ben** vizsgafilmjeivel az országos amatőrfilm-fesztivál nagydíját kapta
- **1982:** Ad Astra (három nemzetközi díj)
- **1982:** Autótortúra (négy nemzetközi elismerés, köztük a teheráni fesztivál fődíja, és a krakkói Ezüstsárkány díj)
- **1987:** Ab Ovo (négy nemzetközi díj, köztük a cannes-i fődíj)
- **1989:** Ad Rem (két nemzetközi elismerés)
- **1994:** Hamu (berlini Aranymedve díj)
- **1998:** Fészek (barcelonai fesztivál legjobb animációs filmje)
- **1999:** Vízió (berlini fesztivál különdíja, kecskeméti fődíj, zágrábi és a mallorcai fesztivál díjazott alkotása)
- **2000:** Kövek (berlini fesztivál különdíja)

A templom J. G. Weissenberg 1835-ben készült kőnyomatán FORRÁS: A BUDAI SZENT ANNA-TEMPLOM (BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS, 1930)

fákat vihar rombolta le, hogy hamarosan meghalt Hamon Kristóf is.

1763-ban földrengés rázta meg Budát, a házakban nem esett nagyobb kár, de a vízivárosi templom keresztje eltört. 1770-ben villámcsapás tépte le az ereszcsatornát, és a templomon belül is súlyos károkat okozott. Xavéri Szent Ferenc oltárán megolvadtak a gyertyatartók. Az 1806-os földindulásról már a Magyar Bomba téren, a Fehér Kereszt fogadó udvarán csónakázó polgárokkal.

Végre száztizenöt évvel ezelőtt ünnepélyes külsőségek közepette felszentelték a sokat megélt templomot, amelyen így már nem foghatott semmiféle avítt, középkori babona. Annál kevésbé sem, mert felszerelték a villámhárítót, és a város is befejezte a Duna szabályozását.

Szatucsek Zoltán

Okosmester

K. villanyszerelőnek tanult, de filozófus lett. Régen azt hitte, sok pénzért sokat kell dolgozni, de Budán akadt egy tanár, aki bevezette a sumákolás filozófiájába. Az volt a filozófiája, hogy „a látszat több mint a valóság", és az, hogy „a lihegés számít, nem az emelés".

Nála dolgozott tíz évig.

K. tíz év alatt sokat tanult. A kilencedik év végén már úgy ültette át ezen filozófiai elméleteket a gyakorlatba, hogy mestere szertartásosan – a szakma hagyományainak megfelelően – huszonnégy voltos gyengeárammal filozófuslovaggá ütötte.

K. tíz év után saját villanyszerelő műhelyt nyitott Pesten. S túlszárnyalta professzorát. Ha a műhelyében csengett a telefon, nem kapta fel azonnal, higgye, aki keresi, hogy nagyon el van foglalva, és aztán, amikor nagy sokára felemelte a kagylót, mindig fáradt hangon szólt, s ha sürgős munkára hívták, kis szünetet tartva sajnálkozva közölte, annyi a munkája, hogy a kiszállás csak a jövő héten lehetséges. Ha a hívó ezek után könyörgésre fogta a szót, nincs villany az egész lakásban, akkor azt mondta, kis türelmet, mindjárt megbeszéli a főnökével. Nagyot koppanva tette le a telefonkagylót, hadd higgye a hívó, hogy elment, de ő csak ült, jó ideig várt, majd azt mondta, hát megbeszéltük, kiszorítunk egy kis időt, megyünk, addig tessék gyertyázni.

Amikor késő este megjelent a helyszínen, két létrát vitt és négy szerszámládát – az autó elbírta –, hadd lássa az ürge, hogy nagyon felkészült. Természetesen nem esett azonnal hűbelebalázs módjára a munkának, részletesen kikérdezte a hívót, mit tapasztalt, mikor, hogyan aludt ki a villany, hirtelen vagy lassan, tévénézés vagy vacsora közben, esetleg éppen akkor, amikor ágyazott. Miután a válaszokat meghallgatta, a földre nézett, és hosszan hümmögött, hogy hát ez nem lesz egyszerű. Majd első ténykedéseként fáradt, lassú mozdulatokkal felment az egyik létrára, arról lejött, felment a másik létrára és a biztosítéktáblát elérve – míg az ürge lent állt és figyelt – a hátát mutatva gyorsan kicsavarta a biztosítékot. És amikor a napnál is világosabban látta, hogy a helyzet igen egyszerű, kiégett a biztosíték, csak ki kellene cserélni, elkezdte a szakmai dumát. Hogy hát itt valószínű nagyobb baj van, a fővezeték túlterheltsége miatt az alvezeték nem bírja az alterhelést, és ezáltal megnő az ellenállása, és emiatt a vezetékkötések elengednek... És amikor már túl sűrű lett a kavlaty, és az ürge könyörgésre fogta, mindent megad, csak legyen villany, akkor megkezdte a machenolást. Fejre szerelt zseblámpával belenézett a konnektorokba, levette a falon lévő doboztetőket, hússzor fölmászott az egyik létrára, majd tizenegyszer a másik létrára, a villanyórát többször megnézte alulról, felülről és oldalról, különböző műszereket csatolt a tévé bemenő nyílásába, közben átkozódott, inge ujjával sűrűn törölgette homlokát, s felfedezve, hogy számítógép is van a lakás egyik szögletében, a számítógép állványa alá mászott. Kihúzta az összes zsinórt, az érintkezőket megkocogtatta háromféle csavarhúzóval, majd benézett az állólámpa burája alá, és amikor már eltelt másfél óra, a biztosítéktáblához visszatérve belenyúlt a bal zsebébe – ahol mindig is tartott egy hatamperes vadonatúj biztosítékot. És amíg az ürgét átküldte a másik szobába, hogy legalább hússzor le-föl kapcsolgassa a csillár kapcsolóját, gyorsan becsavarta a jó biztosítékot, és nem túl hangosan, de azért határozottan felkiáltott, megvan, sikerült, az ohm-terheltséget sikerült átrakni a főkapcsoló nullavezetékére, és kiiktatódott az áramingadozás.

K., a mester, így másfél órát dolgozott az ürgénél. És a másfél óráért már elkérhetett akár ötezer forintot is.

A mester most nálam dolgozik. Kigyullad a villany, rám néz:

– Uram, másfél óra, ötezer forint.

H. Barta Lajos

LELŐHELY

A Margit-sziget feltámadása

„Vasárnap délután, néhány perccel azután, hogy a széles, hatalmas Margit hidat a Magyar Köztársaság kormánya átadta a főváros népének, elözönlötték a szigetet az emberek. Budapest népe ismerkedett a szigeti fákkal, sétányokkal, a szépen lekaszált fűvel, és a sziget ismerkedett Budapest népével. Évtizedek óta itt éltek egymás mellett, de úgyszólván alig tudtak valamit egymásról" – írta az 1948. augusztus 1-jei hídavatásról szóló lírai tudósításában a Szabad Nép.

Valóban nagy nap volt az a ragyogó, nyári vasárnap. Csaknem négy éve volt már, hogy nem lehetett kisétálni a szigetre. Északi oldalán még csak a pillérek és néhány összekötő vasszerkezet volt kész az Árpád hídból, a Margit híd pesti oldali elemeit pedig már 1944 novemberében belerobbantották a folyóba. A külvilágtól elvágott Margit-sziget, ott, a város közepén ideális helyszínnek ígérkezett a német légvédelem számára. A felsőszigeten, ahol nem is olyan régen még Európa elitje pihent a Nagyszállóban, légelhárító ütegeket állítottak fel. Hónapokig hullottak a bombák a parkokra, pavilonokra, fürdőépületekre és villákra. Januárban aztán megindult a harc: 20-ról 21-re virradóan beállt a Duna jege, és a szovjet csapatok megjelentek a keleti part csónakházainál. Egy hétbe telt, míg lépésről lépésre bevették a szigetet. A még meg nem hódított területekre ezenközben sűrű aknazáport zúdítottak: a feljegyzések szerint óránként hatezer lövedék érte a kerteket és az épületeket.

Csodák csodájára a Nagyszálló melletti étteremsor, a méregdrága étlapjáról nevezetes Csárda és a Parisien Grill, valamint a Piccadilly mulató és a Dália Szálló szinte sértetlenül úszta meg a világvégét. Márciusban aztán, amikor már alábbhagyott a jégzajlás, és a bátrabbak csónakra szálltak, kincskeresők jelentek meg a szigeten. Kifosztották az éttermeket, végigkutatták a szállodákat. Budapesten már béke volt, amikor egy eldobott égő papírdarabtól porig égett a mondén ántivilág egyik leghíresebb mulatónegyede.

Hogy milyen látvány fogadta jó három évvel később a főváros népét, amikor az új híd végre a Margit-szigetre is utat nyitott? A régi parkból például nem sok maradt, az újat pedig éppen csak elkezdték telepíteni. József nádor hajdani tündérkertje olyannyira tönkrement, hogy 1947-ben a Budapest című folyóirat a fővárosi kertekről írván név szerint meg sem említette. Még 1948. augusztus elsejére is – olvasható ki a tudósításokból – csak „szépen kaszált" füvet tudtak a szorgos kertészek a hajdani rózsakertek, virágágyak és ligetek helyén felmutatni.

Ivókúra a szigeten (1930-as évek)
FORRÁS: BUDAPESTI PHOTOGRAPHIÁK – MARGITSZIGET (SZÁZADVÉG KIADÓ, 1993)

A romeltakarítással már végeztek úgyahogy, de bármerre nézett is az ember, az ostrom ütötte sebekbe ütközött a tekintete. A Margit híd lejárójától nem messze, az 1937-ben feltárt Magda-gyógyforrás ivócsarnokából nem maradt más, mint a terasz kőpadozata és a hozzá vezető lépcsősor. A keleti part csónakházai közül csak az Országos Tiszti Kaszinó és a Sirály Evezős Egylet épülete maradt meg, a többit – amelyeket egy-két évvel a háború előtt építtettek a klubok – elsodorta az elszánt ostrom. Összedőlt a zenélő kút, bomba tépte föl a Szabadtéri Színpad nézőterét; a Piccadilly mulatóból csak a táncparkett betonköre látszott, a zajos Póló bárból még annyi sem. József nádornak a ferences templom romjaihoz ragasztott hajdani nyaralója, amely előbb olcsó szálloda lett, majd cukrászda, végül kétes hírű mulató – mellette tejcsarnok –, teljesen elpusztult. De kihalt volt a szétlőtt Sportuszoda, az elvadult Palatinus és a japánkert is.

Nagyrét lett a kilenclyukú golfpályából, és persze az sem jutott senkinek eszébe, hogy helyreállítsa az egykor oly elegáns lovaspólópályát. A Szabad Nép elégedetten írhatta 1948-ban: „Ahol valamikor az apró póló lovak hátán nyargaltak egyes kiválasztottak, most budapesti proletárok ültek keresztbe rakott lábakkal, és tágra nyílt szemekkel figyelték, mi történik az MDP nagybudapesti pártbizottságának hatalmas szabadtéri színpadán. (...) nagy nevetés indult el a fák között."

N. Kósa Judit

Cakó homokba zárt versei

Üveglapra szórt homokból készít festményeket Cakó Ferenc. A figurákat ügyes mozdulatokkal formálja mássá és mássá. Hullámos hajú, fiatal lány néhány vonással hatvan évet öregszik, majd arcból guggoló alak bújik elő. Cakó élő performance-át videóval vetítik a közönségnek – legközelebb ma este kilenckor a szentendrei Városháza udvarán.

A homokanimációs estek mintha improvizálásra épülnének. *Cakó Ferenc* szerint a finom szemcsék adnak ugyan rögtönzési lehetőséget, de általában jól begyakorolt mozdulatokkal dolgozik. Az estjein a homokfestészet mellé zene is jár. Fura lenne, ha véget érne mondjuk Vivaldi Négy évszakának egyik tétele, és Cakó még mindig a homokot kevergetné... A művész szerint műsora olyan, mint egy filmvers, hatásos, és emlékeket idéz. Pillanatok alatt lehet életet lehelni egy arcba: csúfítani, szépíteni, fiatalítani, öregíteni. És nagyon jó mindezt homokkal csinálni; az üveglapon a szemek mikroszkopikusan átlátszóak.

A rajzfilmkészítésben két A4-es felületen dolgozik, animációs filmekhez – ahol nem látszik a művész keze – egy méterszer kétméteres üveglapon szórja a port. A szentendrei fellépésen ennél jóval kisebb felületen, a szállítható méretű, ötvenszer hatvan centiméteres üvegen dolgozik majd. Ez azért is praktikus, mert a nagy felületen sokáig tart az aprólékos munka, s félő, hogy a nézők elunják a várakozást. Figurái gyakran visszatérő motívumok, de azért körülbelül évente változnak. Mindenki egy sínen rohan, a saját sínjén, amelyről nem lehet lelépni – jegyzi meg.

Estjein kapcsolata mindig közvetlen a nézőkkel – Szentendrén például mesél is a homokanimáció technikájáról, és vetít is.

A képekhez – mondja – a legkiválóbb a folyami homok, a sivatagi nem jó, mert az olyan, mint a púder. Amikor Finnországban járt, úgy döntött, nem cipeli magával kellékét; kérte a vendéglátókat: építkezésről vigyenek neki homokot. A finnek egy szatyornyi kőporral lepték meg. Franciaországban meg sódert kapott.

A nyugodt alkotó folyamathoz nem tud eljutni Cakó Ferenc, sok a munka a stúdióban. Pályázni kell pénzekért, évente négy-öt fesztiválra jár, workshopokat tart, homokanimációs és rajzfilmeket készít. Mozgóhomok-festményeivel ugyancsak gyakran hívják különleges eseményekre, kongresszusokra, nagycégek rendezvényeire. Mindezek ellenére sajnálja, hogy manapság a tévék nem rendelnek újabb animációs filmeket, szinte kizárólag a régebbi meséket vetítik. A Cakó jól ismert Sebaj Tóbiásának gyurmafilmjén felnövő gyerekek például ma már egyetemisták. A mai fiatalok új látványvilágot, új zenét várnak el – a mai magyar nyelvi humorral.

Miközben beszélgetünk, az üvegasztalon közelről látjuk, mi az a fiatalítás, öregítés a homokban. Mielőtt kikapcsolja a fotózáshoz szükséges reflektorokat, kérdezem, érez-e kísértést egy homokos tengerparton. Nem, szó sincs róla – válaszol –, a vízparti homokban inkább elterül. Majd hozzáteszi: néha azért ott is mintázgat egy-egy arcot.

Sz. K.

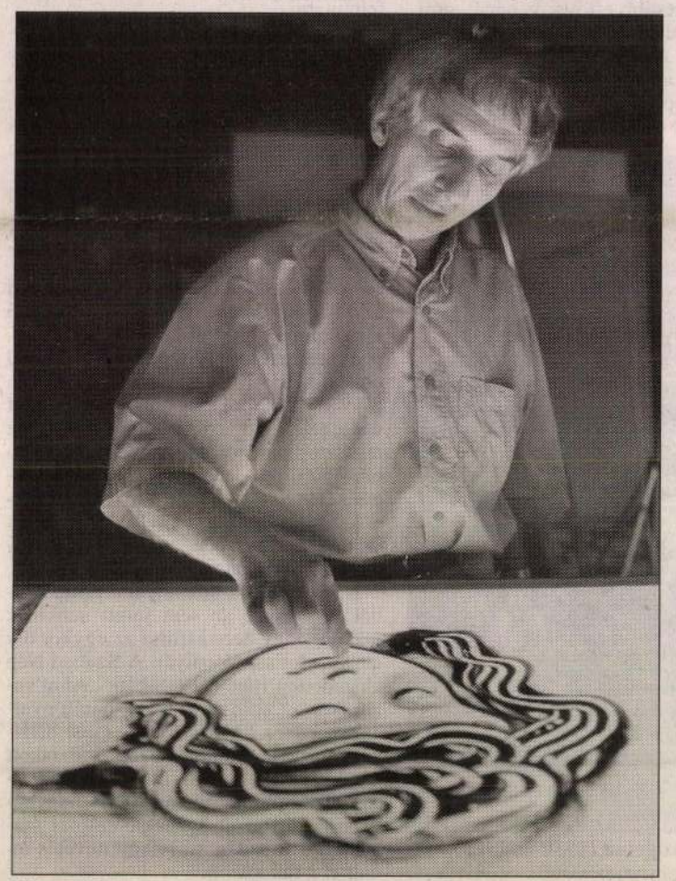

Ujjvarázslat

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Vápmab. 2000. augusztus 11.
25.

Új élmény

www.skoda.hu

ŠkodaFabia

A **Škoda**Fabia minden elemében csúcstechnikát képvisel, ezért sok új, kellemes élménnyel fogja megajándékozni Önt és családját. Maximális biztonságot nyújtó karosszériája komfortos utasteret takar, amelyben akár öt személy is kényelmesen utazhat. Hogy döntését megkönnyítsük a Škoda Fabiát már **2 194 000 Ft-tól,** akár **20%** előleggel és használtautó-beszámítással is megszerezheti.

Škoda Fabia – egy új kategória a Škodától.

További információért forduljon márkakereskedéseinkhez.

Auto TREND
2096 Üröm, Ürömi út 2.
Tel./Fax: (26) 350-980

Mentes és Társai
1191 Budapest (Kispest), Attila u. 36–38.
Tel.: 280-7076, Fax: 280-7076/112

Porsche Pest
1139 Budapest, Fáy u. 27.
Tel.: 451-5460, Fax: 350-8965

Autó Cegléd
2700 Cegléd, Kosárhegyi út 2.
Tel./Fax: (53) 500-140

Patócs Autóház
2100 Gödöllő, Rigó u. 10.
Tel./Fax: (28) 410-299

Q-RRENS Autóház
1211 Budapest, Posztógyár u. 8.
Tel./Fax: 277-5544, 277-5733

Autó Derzbach
1173 Budapest, Hajdúcsárda u. 4.
Tel.: 257-2122, Tel./Fax: 258-4203

Porsche Buda
1117 Budapest,
Hauszmann Alajos u. 2.
Tel.: 382-8600, Fax: 204-4071

Tétény Autóház
1223 Budapest, Nagytétényi út 154.
Tel.: 227-3682, Tel./Fax: 226-5730

DUNA Autóház
2030 Érd, Fehérvári út 63-65.
Tel.: (23) 521-250, Fax: (23) 521-256

Porsche M5
1238 Budapest, Szentlőrinci út
Tel.: 421-8220, Fax: 421-8229

"T" Garancia
2600 Vác, Híradó út 2.
Tel.: (27) 317-122, Fax: (27) 314-609

CSÁKI FERENC

A recesszió a Xeroxnak kedvezett

Papírmentes iroda egyre több papírral – Multifunkciós költségkímélés

Az elektronikus forradalom az olyan másolástechnikában, sokszorosításban érdekelt cégeket, mint a Xerox, stratégiájuk átalakítására kényszerítették. De nem azért, mert a papír nélküli irodák tönkretették őket. Éppen ellenkezőleg, a papírfogyasztás és a nyomtatási igény egyre növekszik, s a piacot most osztják újra a versenyzők. Ennek vagyunk tanúi Magyarországon is.

Meixner Zoltán

Ablonczy Balázs ügyvezető igazgató: a Xerox a szélesebb közönség körében is elfogadott márkává kíván válni Magyarországon Fotó: Malatinszky Nóra

A Xerox az egész világon igen nehéz időket vészelt át. Eközben viszont a közép- és kelet-európai régióban, s így Magyarországon is virágzott az üzlet. Jelentős mértékben annak az üzleti modellnek köszönhetően, amelyet a cég az utolsó három évben alakított ki. Többé már nem termékspecialisták, hanem az úgynevezett key account managerek, azok a szakemberek állnak a frontvonalban, akik a megbízó nagyvállalatok igényeit igyekeznek felmérni, és a szakértői háttérre támaszkodva a legteljesebb mértékben kielégíteni. Az idén év elején megtörtént a teljes átállás erre a rendszerre – mutatott rá sikereik egyik sarokpillérére Ablonczy Balázs, a Xerox Magyarország Kft. nemrégiben kinevezett ügyvezető igazgatója.

A 29 éves szakember korábban a cég kereskedelmi és marketingtevékenységét irányította, oly eredményesen, hogy a párizsi központban rá esett a választás, amikor új vezetőt kerestek a magyarországi cég élére. A kinevezéshez nemcsak magasabb fizetés és új névjegykártya járt, hanem egy igen kemény feladat is: két számjegyű növekedést kell elérnie a bevételekben.

„Megvan rá az esély – szögezte le Ablonczy Balázs –, a piac ugyanis néhány szegmensben húsz-harmincszázalékos növekedést mutat. Igaz, hogy más esetekben, például az analóg fénymásolók eladásában csak a tartós zuhanást regisztrálhatjuk."

A Xerox Magyarországon hagyományosan a nagyvállalatokat látta el nyomtatókkal és sokszorosítóberendezésekkel. A 150 legnagyobb ügyfél adja a cég forgalmának a felét. Érthető, hogy első lépésben arról kívántak gondoskodni, hogy ezek a megrendelők a jövőben még jobban érezzék magu-

mégis meglehetősen friss üzletág. Arról van szó, hogy a bankok, biztosítók, közszolgáltató cégek stb. igen sok (esetenként több millió) ügyféllel állnak kapcsolatban. Velük el kell számolniuk, ezért rendszeresen számlaleveleket kell kiküldeniük, ahol az ügyfél és a szolgáltató közötti tranzakciók (például a telefonszámla és az ennek alapjául szolgáló hívások) precízen és természetesen személyre szabottan dokumentálva vannak. Ez havonta sok-sok millió dokumentum kinyomtatását, borítékolását, címzését és postazsákba rakását jelenti.

Ez a piac azonban többfelé oszlik. Vannak nagy közszolgáltató cégek (például a Díjbeszedő Rt.), amelyek saját használatra maguk vásároltak ilyen berendezéseket, vannak vállalatok, amelyek azért szerezték be ezeket az eszközöket, hogy másoknak kínálják fel kapacitásaikat (például a Szenzor vagy az Állami Nyomda), és vannak, akik a kapacitást és a hozzá kötődő szolgáltatásokat vásárolják meg. Vagy ha úgy tetszik, kihelyezik (outsourcingolják) e tevékenységeket. E cégcsoport teremti meg a Xerox másik nagy piacát, a szolgáltatásokét. Itt olyan ügyfelekkel dolgoznak, mint a Matáv, a Westel vagy a K&H Bank. Ezek

A cég azonban most arra igyekszik rávenni az ügyfeleket, hogy számoljanak. A kis teljesítményű nyomtatókon ugyanis egy lap nyomtatási költsége 6 és 15 forint közé esik. Ha egy húsz-harminc embert foglalkoztató iroda használ három ilyen eszközt és egy fénymásolót, ezeknek az eszközöknek az ára már több, mint egy multifunkciós (fax, szkenner, nyomtató, másoló egyben) berendezésé, amely a Xerox saját számításai szerint 2 és 3 forint közötti költséggel állít elő egy nyomatot. A fenntartási költségek pedig egy hároméves használati periódust tekintve még inkább az egygépes megoldás mellett szólnak. A potenciális ügyfelek (még ha hisznek is e számításokban) még nem rohannak hanyatt-homlok a megrendeléseikkel a Xeroxhoz. A folyamatos növekedés fenntartásához az üzleti modell és a kereskedelmi rendszer további átalakítására, finomítására van szükség.

Az egyik lehetőség, hogy a nagyobb cégeknek az irodai nyomtatási és másolási feladatokat szolgáltatásként nyújtják. Egy bizonyos átalánydíjért és a tényleges másolási, nyomtatási teljesítmény után kiszabott összegért az egész feladatot a Xerox magára vállalja. Installálják a megfelelő kapacitású nyomtatókat, felállítanak egy központi sokszorosítót, és saját embereiket küldik oda, hogy kiszolgálják az ottani alkalmazottak igényeit. Mivel a fénymásolókon és nyomtatókon elvégzett műveletek száma pontosan rögzíthető, a számlázás is ennek alapján történik. De ugyanez a rendszer azt is lehetővé teszi, hogy felmérjék, ki, illetve melyik részleg mennyit nyomtat, s ezzel nem okoz-e felesleges költségeket.

A középvállalati piacon a Xerox viszonteladókat foglalkoztat, de elvárja tőlük, hogy maguk is kialakítsák a key account rendszert, s hasonló gondossággal szolgálják ki ezeket a cégeket, mint a Xerox teszi a saját nagy ügyfeleivel. A viszonteladókon keresztül így további ötszáz céggel létesíthetnek szoros kapcsolatot. Ablonczy Balázs szerint a Xerox körülbelül ötezer potenciális ügyféllel számolhat Magyarországon. Jó részüket a direkt vagy indirekt értékesítési csatornán, telemarketingen keresztül meg tudják közelíteni, de igen sokan maradnak, akiket csak hagyományos marketingeszközökkel, szaklapokban való hirdetésekkel vagy a termék jellegétől függően nagy példányszámú hirdetési újságokban, óriásplakát-kampányokon keresztül igyekeznek meggyőzni arról, hogy Xerox-termékeket vásároljanak. Ez azt is jelenti, hogy az eddig prémiumárakkal operáló, prémiummárkaként nyilvántartott Xerox leszáll a piedesztálról, és a szélesebb közönség körében is elfogadottabbá kívánja tenni magát.

A piac mellesleg a Xerox számításait igazolja, amennyiben úgy növekszik elég jelentős mértékben, hogy az eladott berendezések darabszáma stagnál. Azaz drágább és több szolgáltatást nyújtó megoldásokat vásárolnak, ennek egyetlen magyarázata van recessziós körülmények között, hogy költségmegtakarítást várnak el e beruházásoktól. Ablonczy Balázsnak és a Xerox Magyarországnak a piaci pozíció további javításához (nem utolsósorban) e kívánságnak is meg kell felelnie.

Tíz tipp a vállalati szervezeti változások kommunikációjához

Az Inc. magazin szakértői, Jamie Walters és Sarah Fenson szerint a következő dolgokat kell fejben tartania egy menedzsernek, amikor tervez, bejelent, bevezet vagy széles körben ismertté tesz (kommunikál) egy szervezeti változásokra vonatkozó kezdeményezést:

Nincs tökéletes módszer

Nincs egyetlen tökéletes út a változások kommunikálására. A változás kényelmetlen, és a változást adaptálni többnyire elég visszataszító munka. Ha egy tökéletes folyamatábrát sikerül rajzolni az átálláshoz, az még nem jelenti, hogy minden fájdalommentesen zajlik majd. A feladatokat ugyanis könnyű számba venni, az emberi reakciókat sokkal kevésbé, ráadásul a hosszú távon kialakult szokásokat nehéz megváltoztatni.

Mit is akarsz változtatni?

Kérdezd meg magadat, hogy mit is akarsz pontosan megváltoztatni és miért. Túl sok olyan program születik, amely szavakban gyönyörűnek tűnik, de a hétköznapok során kiderül, hogy nincs valóságos tartalma vagy haszna a szervezetben lévő emberek számára. Gondold el, hogy mit jelent például: „A szervezet legyen sokkal reakcióképesebb!" Vagy: „A szervezet legyen lapos, vagy transzparens!" Legjobb felülről megnézni, hogy mi is a cél, s a kommunikáció tartalmát ehhez igazítani.

Taktikára is szükség van

Tudnod kell, hogy milyen taktikai eredményeket várasz ideális esetben a változtatások bevezetése folyamán és a kommunikációtól! Milyen hívószavakat használsz a kommunikációs programban? Mivel hívod cselekvésre az embereket, milyen specifikus kommunikációs taktikát alkalmazol az egyes részlegeknél? Milyen kommunikációs rendszerbeli vagy működésbeli változásokat akarsz elérni, amelyek kiváltják az elvárt eredményeket és viselkedést?

Hívj kommunikátorokat!

A változásokat előkészítő teamben a kezdet kezdetétől fogva részt kell venniük a kommunikációs szakembereknek. Túl gyakran esik meg, hogy őket csak akkor kérik fel a közreműködésre, sek híre, ha az alkalmazottak nem kapják meg a kellő információt, mindig azzal jár, hogy a munka hatékonysága drasztikusan romlik. Az emberek ugyanis elkezdenek az álláshirdetések között turkálni, az életrajzukat küldözgetik szerteszét, s a szakmai kérdések megbeszélése helyett az elbocsátások esélyeiről pusmognak.

A minőség a döntő

A legtöbb felső vezető általános szabályként elfogadja, hogy nem szabad túl sokat kommunikálni. Mégis sokan az ügy szempontjából érdektelen híreket cserélnek megállás nélkül. S ami rosszabb, kiadnak fontos és alapvető információkat megfelelő magyarázatok nélkül. Azaz pontosan tudni kell, hogy ki kinek mit és mikor mondhat.

Kitartás a végéig

A kitartás időnként nagyon fontossá válhat. A vezetők egy része hajlamos alábecsülni annak az időnek a hosszát, amíg a tervezett változásokat sikerül lebonyolítani. Emiatt e változások (például tőzsdére lépés, cégegyesítés és különféle cégen belüli szervezeti átalakítások) sokszor gyenge eredményeket hoznak, mert nincs elég kitartás a projekt befejezéséhez. Ráadásul a mundér becsületének védelme miatt e fiaskókat igyekeznek eltussolni.

Ismétlés a tudás anyja

A kommunikációnak különböző csatornáit és eszközeit kell használni! Néhány szervezet akkor követte el a legnagyobb hibát, amikor egyetlen hordozóeszközt használt mondanivalójának elterjesztésére. Például a cég intranetjén egy kör e-mail szétküldését. Az ismétlés és a többszörös átfedések ugyanis nagyon sokat segítenek az üzenet tudatosításában.

Tűzre az értekezletekkel!

Nem szabad megengedni, hogy a kommunikációs folyamat szétporladjon! A veszélyt nemcsak az jelenti, ha csak egy vékony csatornán csörgedeznek az információk, hanem az is, ha végeláthatatlan és parttalan áradatban strukturálatlanul ömlenek rá a szervezetre. A változásokról tartott végeláthatatlan értekezletek éppen a válto-

zásokat akadályozzák meg.

Jose Cura az Európa-gálán

A szilveszteri Európa-gála Budapest című rendezvényen a Magyar Állami Operaházban Jose Cura lesz a sztárvendég. Az argentin operaénekes december 28-án érkezik Budapestre, ahová családja is elkíséri. Jose Cura – aki Budapesten ünnepli negyvenedik születésnapját – ezúttal karmesterként mutatkozik be. A koncerten Johann Strauss, Verdi, Lehár Ferenc, Kálmán Imre, Rossini és Brahms műveiből csendülnek fel részletek. A műsorban Jose Cura vezényletével a Budapesti Filharmonikus Társaság zenekara működik közre, továbbá Sümegi Eszter, Bándi János, valamint a Magyar Állami Operaház balettkara és szólistái lépnek színpadra. Az év utolsó napján a Budapest Kongresszusi Központban az idén már hetedik alkalommal rendezik meg a 100 Tagú Cigányzenekar ünnepi koncertjét „Zene-bor" címmel. A műsorban Hacsaturján, Brahms, Liszt, Strauss művei, valamint a klasszikus népzene remekei szerepelnek. *(MTI)*

A Krétakör Színház díja

A Krétakör Színház W-munkáscirkusz című előadása nyerte el a Soros stúdiószínházi napok idei díját, Schilling Árpád rendezésében. A vasárnap zárult fesztiválon odaítélt egymillió forintos jutalmat a társulat új előadás létrehozására vagy a nyertes produkció külföldi színházi fesztiválon való bemutatására használhatja fel. A Soros Alapítvány hetedik alkalommal rendezte meg a stúdiószínházi napokat. Az esemény keretében a 2001–2002-es évadban a Soros Alapítvány által támogatott legjobb stúdió- és alternatív színházi produkciókat, valamint tánc-, mozgás-, gyermek-, illetve bábszínházi előadásokat mutattak be. *(MTI)*

Magyar újságíró nemzetközi elismerése – Karácsony Ágnes, a 168 Óra című hetilap rovatvezetője érdemelte ki a Riporterek Határok Nélkül nemzetközi újságíró-szervezet Sajtószabadság 2002 – Jelzés Európának elnevezésű díját az írott sajtó kategóriában. Az indoklás szerint a nemzetközi zsűri Karácsony Ágnesnek a Magyar Televízióról az Orbán-kormány idején készült cikksorozatáért adományozta az elismerést.

Cakó Ferenc homokfestményeinek újabb nemzetközi sikere – A róka és a holló című mesét is megjeleníti

A plasztikus animáció nagymestere

Cakó Ferenc animációsfilm-rendező az elmúlt néhány hónapban lezajlott nemzetközi filmes seregszemlékről két elismerést is hazahozott. A napokban véget ért Alpok–Adria Videopolison a Vízió, a mallorcai seregszemlén pedig a berlini díjnyertes Kövek című alkotása aratott sikert.

Dudás Éva

Cakó Ferenc a jelenkor sokoldalú virtuóza számtalan területen alkot: improvizatív homokanimációs előadásokat tart élőzenére, gyerekkönyveket illusztrál, rajzol, fest, gyurmázik, különböző nemzetközi filmes fesztiválokon a zsűri soraiban foglal helyet, s mindemellett folyamatosan újabb és újabb filmes mesékről álmodik. Most éppen a klasszikus A róka és a holló történetét öltözteti modern köntösbe. Természetesen gyurmából.

Az utóbbi néhány évben született alkotásai, mint például tavaly a berlini fesztiválon díjat nyert Kövek, az idei díjnyertes Vízió vagy legújabb filmje, a Pszichoparádé érzékenységről tanúskodó látomások, amelyekben mindig megelevenedik egy-egy új álom vagy jól ismert félelem, s melyek alapjában véve semmi máshoz nem köthetők, csupán ahhoz, hogy emberek vagyunk. Hogy vágyaink és félelmeink rángatnak bennünket.

A plasztikus animáció nagymesterének filmjei csaknem húsz évig a Pannónia Filmstúdióban készültek, melyek bábok, gyurmafigurák, és legújabban a homok mozgatásával válnak valódi műalkotássá. Az amerikai produkciókkal ellentétben azonban nem alkalmazza a méregdrága digitális trükköket, ám fantáziájának köszönhetően rendszerint sokkal izgalmasabb produkciókkal lepi meg a publikumot, mint tengerentúli vetélytársai. A képzelet, a tehetség többet ér a technikánál, amit számos nemzetközi fesztiváldíj is bizonyít, s ha csupán e díjakat vesszük alapul, joggal állíthatjuk: Cakó Ferenc a magyar filmgyártás egyik legelismertebb alkotója.

Az Aranymedve díjas rendező a tavalyi berlini sikereket követően felkérést kapott, hogy a lipcsei fesztiválon a zsűri tagjai között foglaljon helyet. Lipcsét Stuttgart követte, ahol a Kövek ugyancsak bekerült a kiválasztott hatvan film közé, és a hatnapos rendezvény alatt háromszor játszották a német televíziók. A közönség pedig megválasztotta a fesztivál legjobb filmjének.

Cakó alkotásai közül egyébként a homokanimációk hozták a legtöbb nemzetközi sikert. Ebből fejlesztette ki a homokfestmény műfaját, melynek lényege, hogy rendkívül finom homokkal a zene ritmusára készül. Ez a világon egyedülálló produkció, egy különleges performance. Az idei hirosimai filmes seregszemlén is – melyen mint zsűritag vett részt – egy retrospektív vetítés keretében mutatta be ezt a produkciót.

A múlt héten véget ért Alpok–Adria Videopolisról sem érkezett haza üres kézzel. A három évvel ezelőtt készült Vízió című alkotás ugyanis megkapta Velence tartomány díját, és a sors játékaképpen az elismerést Gothár Pétertől vehette át az olaszországi seregszemlén.

Cakó az animáció és a rajzfilm helyzetét még mindig elkeserítőnek tartja, ám meglátása szerint ez nem kimondottan hazánkra jellemző. A fesztiválokon jól le lehet mérni, hogy az egész világ egyre inkább a kommersz felé tolódik, és egyre kevesebben vannak, akik a filozofikus töltésű alkotásokat díjaznák. Másrészt a legnagyobb nemzetközi seregszemléken – mint például az Annecy fesztivál – az a tendencia kezd egyre inkább elterjedni, hogy az angolok, franciák és amerikaiak egymás között kiosztják a díjakat, és a műfajban igen jó oroszok, csehek, magyarok, sőt még a japánok sem kapnak semmilyen elismerést. Emellett az is megfigyelhető, hogy az idősebb generáció nem adja át a teret a fiatal nemzedéknek, és a fesztiválok zsűrije sem fordít túl nagy figyelmet a fiatal rendezők filmjeire. Cakó véleménye szerint a fesztiválokon sokkal inkább kategorizálni kellene a produkciókat, hiszen egy állami támogatásból készülő kis költségvetésű filmet nem lehet összehasonlítani egy horribilis összegből létrejött nagyszabású produkcióval.

Cakó Ferenc filmjei érzékenységről tanúskodó látomások – montázs a művész alkotásaiból

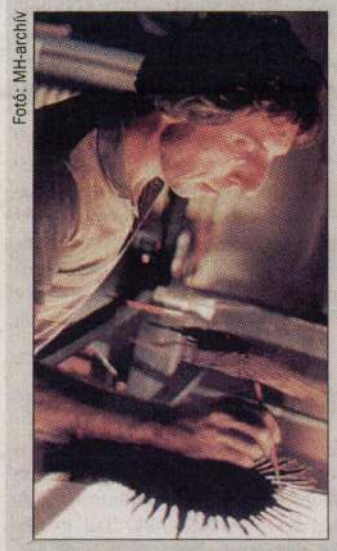

Fotó: MH-archív

CAKÓ FERENC DÍJNYERTES FILMJEI

- **1973–74-ben** vizsgafilmjeivel az országos amatőrfilm-fesztivál nagydíját kapta
- **1982:** Ad Astra (három nemzetközi díj)
- **1982:** Autótortúra (négy nemzetközi elismerés, köztük a teheráni fesztivál fődíja, és a krakkói Ezüstsárkány díj)
- **1987:** Ab Ovo (négy nemzetközi díj, köztük a cannes-i fődíj)
- **1989:** Ad Rem (két nemzetközi elismerés)
- **1994:** Hamu (berlini Aranymedve díj)
- **1998:** Fészek (barcelonai fesztivál legjobb animációs filmje)
- **1999:** Vízió (berlini fesztivál különdíja, kecskeméti fődíj, zágrábi és a mallorcai fesztivál díjazott alkotása)
- **2000:** Kövek (berlini fesztivál különdíja)

Calaber, Ph., vérmetsző III. 39.

Coelaber Ph.

rein

I. Lipót

l.

Haványa

25. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Calame

l

Lykanomzromantika
104.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Calame Antal

MDK

A vierwaldstätti tó

Mücsarnok 1877. nov.8.

Calamelli Virgiliotto MDK
olasz keramikus
megh. 1570.

Az Iparmüvészeti Muzeum egyik legbecsesebb tálján 1610-ből, a V. Calamelli bottegájának szignetjeként ismert betüornamens...

68.1.

Repr.: 68.1. 23. kép.

Gy.Krisztinkovich Mária: Az ujkeresztény keramika kezdetei és európai párhuzamai.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960.51-71.l.

C a l a n d r a

szobrász

Az Est. 1921.jun.8. (Fel kell állitani Kossuth szobrát.)

MDK

Calandra Dávid, Turin.

A Bp.-i Kossuth-szobor megismételt tervpályázatában ápr.10.-én döntött a kiküldött jury.
Három külföldi szakértö is részt vett, ezek egyike fentnevezett.

P.A.:A Kossuth-szobor pályázata. -MP-IP .6.sz. 1908 ápr.
167.1.

Ø Calanus

kir. kancellár

1183 - ban

l.

For III. Béla

163. l.

164. l.

Nagys.
Fekete László
úrnak
Cluj
str. R. Maria 6.

A [illegible] kéjenkből
[illegible]ségyel [illegible] mindazon
[illegible], amelyeknek tulajdonosa,
[illegible] és mérései megálla-
[illegible] s amelyek közlése
[illegible] akadályba.
[illegible] a küldöttek között összesen
9 db van. Ezek óra bármikor
[illegible] a M. N. M. gazdasági [illegible]
[illegible] Kir. [illegible] R.

temi Nyomda.

MDK

Calanus püspök

A mostani / a pécsi székesegyház/ második templom alapkövét minden valószinüség szerint a XII. sz. utolsó éveiben tette le Calanus püspük.

Gerece Péter dr.: A pécsi székesegyház.

Magyar Épitőmüvészet 1907.9.sz. 4-6.l.

CALASKIN Antal

M. D. A.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 339.e.

M. D. K

N[redacted]i Iskola tagja

MDK

Calderon C. XIX;sz.

Velencei részlet, festm.

Ernst Múz. 51. mük. 1935. márc.

6 l.

M.D.K.

Calderoni, fényképész

Pesti mester. A torinoi Amerrozettinek 1883 körül készült Kossut képéről másolatok az ő bélyegzőjével. Derékkép, ülve, szalonruha, fekete csokornyakkendő. Tört. képcsarnok. 201.o. 21.jegyz.

Fejős Imre: Kossuth Fényképei. 197.o.

Folia Archaeologica. VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

Čălia...

nyomtatta „Četvoroblagověstie" címů
művet Brassóban 1565-ben

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

2360

CALINIC Aluisi

[illegible]

1926-ban Nagybanyan a szabadiskola tagja

Réti: Nagybanya... 33 1.

Collignon, F.

M.D.K.

1686-ból származó pest-budai ostrom képének részhazcát közli a szerző, annak illusztrálására, hogy akkor a Nagykörút helyén a Dunának egy ága folyt.

Vértesy Miklós: Kossuth Budapestért

BUDAPEST, Bp. 1967. V. évf. 3. sz. 29 old.

CALLMEYER Ferenc: Épületek új funkcióban. =
Új Magyarország, II.évf. 90.sz.1992. április 15.
1o.p.

műemlékvédelem ált.

venletes hullámzása nem vert tara-
A talajtalan metafizikai töprengést
szépség, a természeti látvány köz-
a zene anyagtalan káprázata élteti
gyéniségének legrokonszenvesebb
lény, s minthogy riadalom nélkül
dtetni akar. Szerelmes odaadással
latát", s belevegyíti a maga tiszta,
remti meg benne a képépítés belső
magatartása között nincs különb-
művészete is derekas, megnyugtató
kacsintgatott jobbra-balra, idegen
se igazában és számítás nélkül hin-
ndesen kevesebb babért arat, mint
megjegyzése; „Ma már úgy látjuk,
bb annál, mint régebben hittük."

et mégis Ferenczy Károlytól tanult.
nye kiesett életéből, helyesebben
k közvetve hathatott rá. Alaposan
zíciójuk, színeik melegsége vissza-
szonnal másolta le *Csók* István *Úr-*
z ellentétek vonzási törvénye alap-
sz primitívek ejtették meg, aztán
káprázatos emberábrázoló realiz-
magasságból és távlatból borultak
irányítást a nagy plein air festők,
Vidovszky művészete is. A tiszta,

Tiltakozás 1990 október eseményei ellen

Szomorú szívvel állapítom meg, hogy 1956 emlékét sikerült a harmincnegyedik évfordulóján ismét meggyalázni.

Az évforduló eseményein a résztvevők érdeklődése /a fiatalság távol maradt/ a közönyösség a külső megnyilvánulásokban /az épületek felszászlózása/ az ünnepélyességhez méltatlan események /emléktábla összetörése/ előrevetítette árnyékát a hét második felében történteknek. 1956 emlékeit hordozva, harmincnegy év kivárásával és reményeivel **méltatlannak és hazafiatlannak** ítélem meg a **taxisok szűk rétegének** jogtalan és alkotmányba is ütköző fellépését. Még akkor is jogtalannak, ha a demagógiába burkolózva képviselni kívánják egy egész nemzet jogos vagy jogtalan szorongásait.

Nemcsak, hogy nem tudok az állampolgári engedetlenséggel azonosulni, hanem mélységesen elítélem mind az ő viselkedésüket mind pedig ennek a nyilvánvaló bűnténynek laza kezelését.

Amikor kényszergyaloglásom során a Déli pályaudvarnál megláttam az Alkotás útját leblokkoló két új fehér ***Mercedes*** taxit, menthetetlenül számolni kezdtem. Vajon hány embernek van az országban lehetősége **80 ezer DM**-et kiadni ilyen autóért? Ha nekem lenne, úgy én most szégyellném magam és távol állanék a benzináremelés ürügyén minden szemérmetlen demonstrációtól.

De hatóságként sem engednem meg, hogy egy szűk réteg fenyegetőzzék, és milliárdos károkat okozzon az országnak és ezzel tovább súlyosbítsa amúgy sem rózsás helyzetünket. Ez különösen nem engedhető meg egy olyan rétegnek, mely réteg - remélni merem a rétegnek egy kisebbsége ezt - mely köztudottan a pályaudvarok repülőterek és szállodák környékén útonálló viselkedésével már eddig sem rajzolt jó képet hazánkról.

Az állampolgári engedetlenség most napokon keresztül mérhető **károkat** okoz. A becsülhetetlen **erkölcsi** károkozás országunkat a harmadik világ szintjére taszítja, Európából ezáltal rakéta sebességgel távolodunk. Köztudott, hogy a külföldi beruházók /sajnos eddig sincsenek sokan/ csak stabil viszonyok nyugodt közállapotok között hajlandó pénzét itt befektetni, a sajnálatos események hírünkben okozott kára felbecsülhetetlen.

A taxisok és fuvarozók nem rendelkeznek megfelelő érdekvédelemmel, így velük való tárgyalások, egyeztetések elvégzése és nem utolsó sorban erkölcsi és anyagi felelősségvállalásuk teljesen tisztázatlan.

Nagyon szeretném remélni, hogy a lázadók között sok a megtévesztett, jóhiszemű ember. Ezeknek be kell látniok a tevékenység nemzetellenességét és a mérhetetlen anyagi és erkölcsi károkozás súlya alatt **el kell határolódniok a felelőtlen elemektől.**

Nem hiszem azt sem, hogy az engedetlenségi hullámot a kívülállók sokáig szimpátiával kísérhetik. Rövidesen be kell látniok: még kevesebb lesz az energia, az élelem s a megélhetést biztosító pénz értéke csökken.

Az 1990. évi októberi sajnálatos események ellen pedig **állampolgárként** tiltakozom:

Csilmeyer Ferenc építész, egyetemi tanár
a Magyar Építőművész Szövetség elnöke

Callmeyer Ferenc ejuten

MANCS

Vig Monika
1966–1992

Mb. főszerkesztő:
Bojtár B. Endre

Olvasószerkesztő:
Novák Zsófia

Képszerkesztő:
Déri Miklós

Szerkesztők:
Marton László Távolodó (zene),
Para-Kovács Imre (élet + mód),
Seres László (interjú),
Szőnyei Tamás és Vultur Csaba (egy hét),
Turcsányi Sándor (kultúra)

Munkatársak:
Bodoky Tamás, Fodor Sándor,
Kerényi György, Kovács Kristóf, Kovács Róbert,
Kovácsy Tibor, Makai József, Nagy Elisabeth,
Pálinkás Szüts Róbert, Winkler Róbert

Snoblesse Oblige:
Legát Tibor, Szilágyi Szilvia

Lapterv:
Tooth Gábor Andor

Fotó:
Sióréti Gábor

Szerkesztőségi titkár:
Koller Gitta

Ügyintézők:
Kocsis Tamás, Mesterházy Gábor
Oláh Henrietta

Szedő:
Molnár Marianna

Tördelő:
Szentirmai László

Korrektorok:
Balogh Emerencia, Lukács Annabella

Kiadja a Magyarnarancs.hu Lapkiadó Kft.

Felelős kiadó:
A kiadó vezetője
mint lapigazgató

Terjesztés, reklám és marketing:
Roczkó Zsuzsanna

Hirdetésszervező:
Gergácz József

Elektronikus terjesztés:
Laczkó Zsolt – Hungary.Network Kft.

Gazdasági ügyintéző:
Balogh Zsuzsanna

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1106 Budapest
X., Fehér út 10. 8. épület

Cím:
1399 Budapest, Pf. 701/415
Telefon: 262-3178
Fax: 262-0093
e-mail: narancs@hungary.com
Olvasóink levelezőlistája:
narancs-1@caesar.elte.hu

Hirdetésfelvétel:
Tel.: 262-3178

Apróhirdetés:
Fax: 262-0093

Ára: 136 Ft
Előfizetési díj: egy évre 5000 Ft
ISSN 1419-2292

Címlapfotó:
Sióréti Gábor

Nyomás: Semic Interprint Nyomda
Nyomdavezető:
Csényiné Iszli Magdolna

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok, a Kiadói Lapterjesztő Kereskedelmi Kft., valamint alternatív terjesztők.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodánál (HELIR): 1089 BP. VIII., Orczy tér 1. – valamint 6000 Ft-ért meghatározatlan időre, de legfeljebb egy évre átutalással vagy belföldi postautalványon a következő számlaszámra: Budapest Bank 10102093-30691703-00000005.
A befizetést igazoló szelvényt kérjük a szerkesztőség címére eljuttatni.

VillanyMaNcs
Szerkesztő: Bodoky Tamás (bodoky@mancs.hu)
Elektronikus terjesztés: Hungary Network Kft. (http://www.net.hu)
Webhosting és design: telnet Magyarország Kft. (http://www.telnet.hu)
Feliratkozás az ékezet nélküli hírlevélre: subs.mancs@hungary.com
Feliratkozás az ékezetes hírlevélre: subs.mancs2@hungary.com
E-mail a szerkesztőségnek: narancs@hungary.com
Olvasóink levelezőlistája: narancs-1@caesar.elte.hu

Fegyelmi eljárás Rapcsák András polgármester ellen: Billa-berek Rapcsák ellen „közpénzek magáncélú felhasználása miatt" fegyelmi eljárás kezdődött. Az őt támogató pártok, a Fidesz és az MDF mind ez idáig nem nyilatkoztak az ügyről. 17. oldal

Dél-Afrika: Az esélyes magányossága A legfélreesőbb falvakban is akkumulátoros, szkennerrel ellátott miniszámítógépekbe táplálják be a személyazonossági kártyák adatait. 21. oldal

Gothár-premier a Radnóti Színházban: Sötét és rengeteg (Osztrovszkij: Erdő) Orosz erdő az, aki annak vallja magát, de ez a most színpadra kerülő már egy ideje itt lehet, leginkább körülöttünk, susogjon bármit, mi nyugodtan valljuk csak magunkénak. 27. oldal

interjú „A legjobb, ha versenyt hirdetnek" (Callmeyer Ferenc, a Magyar Építész Kamara elnöke) 6–7.

egy hét Politikai és kulturális hírek 8–9.

nagyítás Víz, hó, víz: A harmadik csapás 10–12.

POLITIKA

magyar glóbusz Kis pártok pácban: Törpék alkonya 13.
Víz, hó, víz: A harmadik csapás 14–16.
Fegyelmi eljárás Rapcsák András polgármester ellen: Billa-berek 17.
Belügyi dolgozók tüntetése: Váll-lap a váll-lapnak vetve 18.
Bonyodalmak a Mechon Simon Alapítvány körül: Valami nem kóser 19.

világfalu Forrongó Üzbegisztán: Lőttek nekik 20.
Dél-Afrika: Az esélyes magányossága 21.

ÉLET + MÓD

embersport Tavaszi testvérháború: Ötös kolbász a Nagyerdőn 23.

gép + narancs Pentium III: Lassuló evolúció 24–25.

élet + mód A kolozsvári botanikus kert: Havas trópusok

KULTÚRA

kritika Gothár-premier a Radnóti Színházban: Sötét és rengeteg (Osztrovszkij: Erdő) 27.

interjú Hattyúkeringő (A Szerelmes Shakespeare készítői) 28–29.
Nincs olyan isten (Bitó László kutatóorvos, író) 30.

őrjárat T'DOOR: „Pont hogy SEMMIT se MOND...!" 31.

interjú „Hatalmas háború volt" (Németh Gábor, Bikini együttes) 33.

visszhang Nyolc kis kritika 34–35.

PUBLICISZTIKA

egotrip Keresztury Tibor: Keleti kilátások (Néha felmegyek)
Sajó László: Öt és feles (Egy nap szép)
Para-Kovács Imre: Én-teriőr 36–37.

publicisztika Ara-Kovács Attila: Lekezelés (Az Orbán-kormány külpolitikája) 38–39.

a szerk. Az utolsó csatlakozás
Céltáblabírók 39.

olvasói levelek 40.

A *rend* és a *nem láttam Clodót* kormánya arra szólította fel a polgárokat: amennyiben illegálisan tartanak fegyvert, szolgáltassák be, cserébe mindössze annyit kér tőlük a *rend* és a *megszüntek a robbantások* kormánya, hogy adják meg adataikat, amit kicsit nyilvántartásba vesznek majd. Azért, hogy korábbi bűntények el nem kapott elkövetőit lőfegyver-azonosítás útján elkaphassák. A szerk. 39. oldal

ÚJ CÍMÜNK
1106 Budapest X., Fehér út 10. 8. épület. Telefon: 262-3178

„A legjobb, ha versenyt

Callmeyer Ferenc, a Magyar Építész Kamara elnöke

Tavaly október végén, amikor véglegessé vált, hogy a jelenlegi kormány nem akarja felépíteni a Nemzeti Színházat az Erzsébet téren, ahol az előző kormány idején lerakták az alapokat, az építésztársadalom nem kárörvendő fele még csak morgolódhatott, amiért Bán Ferenc terve besorolt a meg nem valósultak közé. Most azonban, amikor Schwajda György, a Városligetbe átálmodott építkezés miniszteri biztosa pályáztatás nélkül kívánja megbízni a tervezéssel a több színházi rekonstrukcióban tapasztalatot szerzett Siklós Máriát – mellesleg Schwajda lakóházának tervezőjét –, az építészek szakmai szervezete hivatalosan tiltakozik a törvénytelennek tartott eljárás miatt. Lapzártakor úgy tudni, Schwajda kitart Siklós megbízása mellett, s bár Hámori József kulturális miniszter egyszer már a pályáztatás mellett foglalt állást, politikai államtitkára, Várhegyi Attila legutóbb Schwajda álláspontját osztotta. Az FKGP – merthogy az építésügy a területfejlesztéshez, vagyis Torgyán József minisztériumához tartozik – tárcaközi egyeztetést javasol.

MaNcs: Mire jutott pénteki győri tanácskozásán a Magyar Építész Kamara?

Callmeyer Ferenc: A Magyar Építész Kamara tizenkilenc területi kamarájának elnökei tanácskoztak Győrben, egyúttal elnökségi ülést is tartottunk. Egyébként is összejöttünk volna, de a Nemzeti Színház miatt nagyon kapóra jött ez az ülés. Első napirendi pontként tárgyaltuk a Nemzeti Színház helyzetét. Elfogadtunk egy határozatot (*lásd keretes írásunkat – a szerk.*), melyben megállapítottuk: az építési törvény teljesen egyértelművé teszi, hogy közbeszerzéseknél tervpályázatot kell kiírni. Ez eddig törvényességi és nem kamarai kérdés. Kamarai kérdéssé ott válik, hogy az építész kar felelősségének tudatában, túl a törvényességen, nemzeti kérdésnek érezzük a Nemzeti Színház kétszáz éve vajúdó ügyét. Lezajlott néhány pályázat, olyan kiemelkedő építészek részvételével, mint Tőry Emil, Pogány Móric, vagy hogy csak az utolsó évtizedeket idézzem, Hofer Miklós vagy Bán Ferenc, s ha már úgy alakult, hogy még egy új Nemzeti Színházat kell tervezni, akkor a magyar építész kar részére pályázatot kell nyitni. A tervpályázati szabályzat szerint két lehetőség kínálkozik: az építészkamara az országos, nyilvános pályázatot preferálja, de a megbízó választhatja a meghívásos pályázatot is. Arra volt jó ez a kibővített elnökségi ülés, hogy ezt az álláspontot megerősítsük. Jó szívvel mondhatom, több mint nyolcezer építész véleményét képviselem ezzel.

MaNcs: Jogilag teljesen egyértelmű, hogy közbeszerzésről van szó, és erre pályázati kényszer vonatkozik?

CF: A jogi helyzet egyértelmű: van egy építési törvény, amely 1997-ben született, és ennek egyik passzusa visszautal a közbeszerzési törvényre, amely 1995-ben született. Ez kimondja, hogy közbeszerzések esetében építészeti pályázat kiírása kötelező. Ez pedig teljesen egyértelműen közbeszerzés: az adakozásból összegyűlt összeg közpénz, az ezen felül erre fordítandó összeg szintén az adózók pénze.

MaNcs: Ha ez ennyire egyértelmű, akkor miként merülhet fel mégis, hogy az idő sürgetésére hivatkozva meg lehessen próbálni megkerülni a pályáztatást?

CF: Vagy tévedésből, vagy a törvény nem ismerése miatt, de ha jól tudom, ez a koncepció már megváltozott. (*Interjúnk Várhegyi államtitkár vasárnapi nyilatkozata előtt készült, melyben kiállt a pályáztatás nélküli megbízást forszírozó Schwajda mellett – a szerk.*) A jövő héten fogok Schwajda úrral találkozni. Hámori miniszter úrnál kezdtem az instanciázást, ő első pillanattól kezdve fontosnak tartotta a pályáztatást.

MaNcs: Milyen jogosítványai vannak az építészkamarának?

CF: A Magyar Építész Kamara szakmai kamara, s mint ilyen, köztestület, működését törvény szabályozza. Azért alakult, hogy a társadalomnak védelmet, biztosítékot nyújtson a kontár munka ellen, és ugyanakkor figyelemmel kísérje az építészek etikai kötelezettségeinek betartását. A kamarai tagság kötelező. Ahhoz, hogy Magyarországon valaki építészeti tervezést végezzen, először is kamarai tagnak kell lennie, másodszor jogosultságot kell szereznie. A kamarai tagsághoz egyetemi vagy egyetemhez hasonló rangú, szakirányú végzettség kell, de ez még nem elegendő: egyetemi építészmérnöki végzettséggel két-, egyéb szakirányú végzettséggel ötéves gyakorlatra van szükség. Lényegében ugyanez szükséges a jogosultság megszerzéséhez is. Aki ezeknek a feltételeknek eleget tesz, annak meg kell kapnia a kamarai tagságot és a jogosultságot. A kötelező tagdíjak ellenében a kamara különböző szolgáltatásokat nyújt, közlönyben tájékoztat a kamarai, minisztériumi és kormánydöntésekről, egy másik kiadvány révén megismerteti egymás munkáival a tagságot, zsűritagokat küld tervpályázatokra, és figyeli azok törvényességét – kamarai tag csak olyan pályázaton vehet részt, amely a kamara ajánlása alá tartozik –, etikai, fegyelmi bíráskodást végez, védelmet nyújt kamarai tagok egymással, illetve építtetőkkel szembeni ügyeiben, figyelemmel kíséri az oktatás színvonalát, és ajánlásokat tesz a tervezési díjakra a különböző épületkategóriákban, kutyaóltól templomig.

MaNcs: Mennyire komoly fenyegetés az, hogy – miként most Siklós Máriával kapcsolatban fölmerült – a kamara kizárja tagjainak sorából azt, aki megbízásra végez el olyan tervezési munkát, amelyet meg kellett volna pályáztatni?

CF: Egyelőre nincs szó ilyen fenyegetésről. Az illető építész is magyar állampolgár, a törvényes utat be kell tartania. Ez az alapkérdés. Ha mégis elvállalná, az büntetőjogi felelősséget vonna maga után. Az az érzésem, odáig nem is jut a dolog, hogy a kamarai fegyelmi bizottságnak ezzel a kérdéssel érdemben foglalkoznia kelljen. Sokan firtatják ezt, de fikciókkal nem szívesen foglalkozom. Elnökségem két éve alatt még nem fordult elő, hogy kamarai tagot kizártunk volna etikai, fegyelmi vétség miatt. Ismerem a külföldi kamarák hasonló ténykedését, előfordulnak etikai vétségek, bár nagyon nehezen deríthetők fel és szankcionálhatók. Akit kizárnak a kamarából, annak el van vágva a további karrierje, ez

hirdetnek"

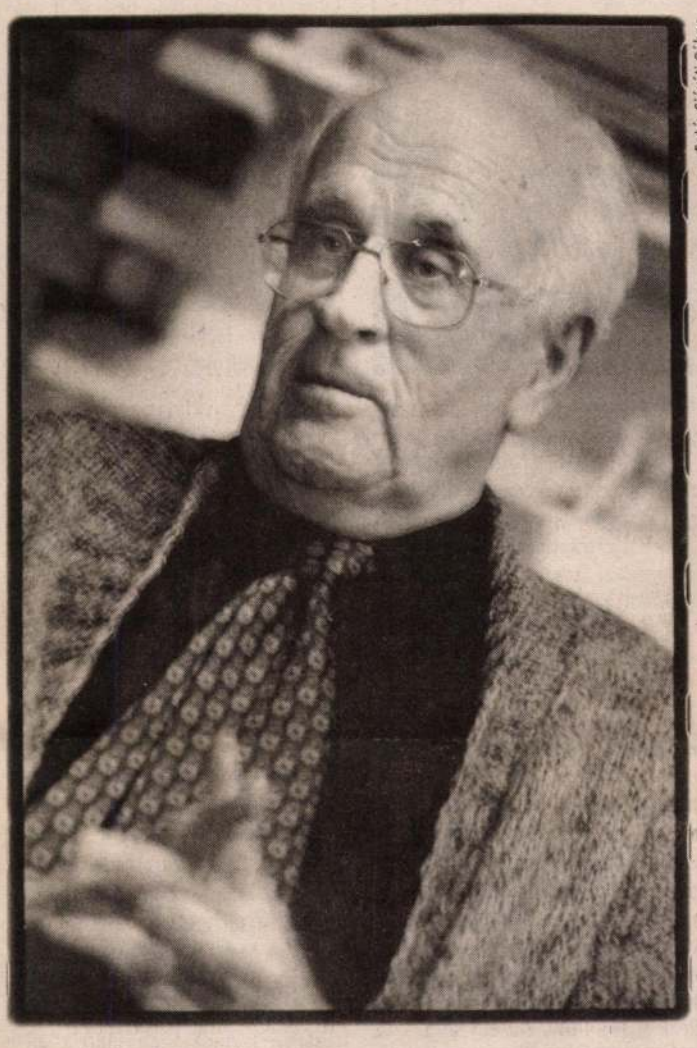

Fotó: Sióréti Gábor

nagyon komoly fenyegetés. De olyan esetről is hallani, hogy valakit kizártak, és ezután strómannal dolgoztatott, amivel újabb fegyelmi vétséget követett el.

MaNcs: A pályáztatás kényszere a legjobb megoldás keresése szempontjából logikus, de vajon nem lenne jó, ha magyar vagy külföldi sztár építészeket pályázat nélkül is meg lehetne bízni fontos épületek megtervezésével?

CF: Ez nem fordulhat elő. A szakma egyik legrégibb nemzetközi szervezete, az Építészek Nemzetközi Szövetsége (UIA) nagyon szigorúan kezeli ezt a kérdést. Az európai építészkamarák szervezete, ahová februárban vettek fel minket, szintén rendkívül ügyel erre. Minden ország építési vagy valamilyen más törvénye szabályozza a középítkezéseket. Előfordulhat, hogy néhány sztár építészt meghívnak egy pályázatra, de középítkezésre direkt megbízás csak diktatúrákban létezhet. A Szovjetunióban fordult elő valamikor 1929–30-ban, hogy a szakszervezetek székházának tervezésével megbízták Le Corbusiert, aki egy nagy üvegablakos, Bauhaus stílusú épületet tervezett, amely az első moszkvai telet sem bírta ki. Ha jól emlékszem, Corbusier-t *in effigie* halálra ítélték. Amikor azt hallani, hogy valamelyik sztár építész tervei szerint építkeznek valahol, akkor, ha az középítkezés, pályázaton nyerte el – direkt megbízás csak akkor lehetséges, ha alapítvány vagy magánszemély az építtető. Egy kivételről tudok, amikor még a vasfüggöny idején Nyugat-Berlin városa több építészt kért fel, hogy a Berlini Építési Kiállítás keretében mutassák meg, mit gondolnak a lakóházról, de nem ismerem a pontos részleteket. A pályáztatás általános voltát az magyarázza, hogy az országok felismerték, értéket csak versennyel lehet teremteni. A verseny nyertes terve hordozza azt a többletet, amelyet egyszerű megbízás esetén valószínűleg nem hordozna. Ez már a reneszánszban is így volt. A firenzei dóm befejezésére is pályázatot írtak ki. A mindenkori lehető legjobbat úgy lehet produkálni, ha versenyt hirdetnek meg – de az eredmény természetesen attól is függ, ki bírálja el. Emellett szakmapolitikai szempontból is forszírozzuk a pályázatot, hogy ismeretlen és referenciákkal még nem rendelkező, de tehetséges fiatalok is kitörhessenek. Elvileg a legegészségesebb az lenne, ha minden nagyobb épületet pályázat útján építenének – Finnországban ez a szisztéma működik, és ez nagyon egészséges kiválasztódási lehetőséget biztosít a fiatal építészek számára.

MaNcs: Szó esett Győrben Bán Ferenc kárpótlásáról? Mi indokolja, hogy a honoráriuma kifizetése után kárpótlás is megillesse őt?

CF: November táján megkerestem Bán Ferencet, hogy vele a megbízója elszámolt-e. Ez nagyon fontos kérdés, mert az etika megköveteli, hogy egy új építész csak akkor szálljon be egy tervezésbe, ha meggyőződött róla, hogy az előző kollégával tisztességesen lezárták az ügyet. Bán Ferenc közölte, hogy a szerződése korrektül lezárult. De közölte azt is, hogy magánjogi követelése van az őt ért kár miatt. Külföldön, elsősorban Amerikában az efféle kárrendezés szerződéses téma. Előre kikötik: ha a megrendelő miatt a munka meghiúsul, az építésznek kártérítés jár. Nálunk ezt nem szokta rendezni a szerződés. Mint mondtam, ez magánjogi ügy, nem kamarai téma, a kamara annyiban lehet Bán Ferenc segítségére, hogy erkölcsileg megerősíti: joggal követel kártérítést, hiszen ennek a beruházásnak a reményében felszerelt egy irodát. Most, hogy lemondták a beruházást, két választás előtt áll: vagy eladja a komputerekkel felszerelt irodát, amit csak áron alul tehet meg, vagy szaladgálni kezd munkák után, aminek az eredménye megint csak kétséges.

MaNcs: Része lehet a kártérítési igényének az őt ért erkölcsi kár?

CF: Véleményem szerint igen, de ez már a bíróság kompetenciája.

MaNcs: Mi lenne a továbbiakban a Nemzeti tervezésének normális menete?

CF: Jóslásokba nem mernék bocsátkozni, de a napi események azt igazolják, hogy a tárca elismerte a pályázat szükségességét. (*Mint már említettük, Schwajda György interjúnk elkészülte után is kiállt a pályáztatás nélküli tervezés mellett – a szerk.*) Mi mindenképpen segíteni kívánjuk ezt az eljárást.

MaNcs: Mennyire gyorsítható meg a Nemzeti Színház építése?

CF: Mint egy gyerekszülésnek a kilenc hónapról négy hónapra való leszorítása.

Szőnyei Tamás

Nyilatkozat

A Magyar Építész Kamara, a kamarát alkotó 19 területi kamara, annak megjelent elnökei, tisztségviselői – mint a szakma önkormányzatának és mint köztestületnek a képviselői – kötelességüknek érzik, hogy a Nemzeti Színház ügyében felhívják a döntéshozók figyelmét a törvényesség szigorú betartására.

Az eljárás során maradéktalanul érvényt kell szerezni Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 32. § 7. pontjában foglaltaknak, miszerint minden ilyen esetben tervpályázatot kell kiírni.

Ennek szellemében a Kamara a nemzet elvárását is figyelembe véve, a törvényben előírt és miniszteri rendeletben szabályozott tervpályázati formát illetően, egyedül a nyilvános tervezési versenypályázatot tartja megfelelőnek.

(...)

A Nemzeti Színház másfél évszázada vajúdó ügye, e nemzeti szégyen végleges megoldása, értékének jövendő perelhetetlensége nem múlhat azon, hogy e verseny (amelynek legtágabbra nyitott nyilvános kereteit a hivatkozható nemzetközi gyakorlat is példázza) néhány hónapra meghosszabbíthatja a legmegfelelőbb terv kiválasztásának idejét, az épület általunk is oly várt megvalósulását.

Morze

A Szonda-Ipsos felmérése szerint a magyar lakosság mintegy kétharmada támogatja az ország NATO-csatlakozását. Ugyanakkor a megkérdezettek közel hatvan százaléka attól tart, hogy így Magyarország olyan konfliktusba is belekeveredhet, amelyhez semmi köze sincs.

A német külügyminiszter pártja, a pacifista Zöldek hét végi kongresszusán támogatásáról biztosította a Bundeswehr részvételét egy esetleges kosovói NATO-akcióban. A határozat erősíti Joschka Fischer pozícióját, hiszen pártja mindeddig elzárkózott bármilyen német katonai részvétel támogatásától.

Ausztria Karintia tartományában nagy többséggel az idegengyűlölő nézeteiről ismert Jörg Haider Szabadság Pártja nyerte a helyhatósági választásokat. Az FPÖ ezzel a bécsi koalíció mindkét pártjára, a szociáldemokratákra (SPÖ) és a néppártra (ÖVP) is vereséget mért.

Csernobilban újraindították az atomerőmű karbantartás miatt leállított, hírhedt hármas blokkját. A reaktor, amelynek hűtőrendszerében 51 hegesztési hiba volt, egyelőre kis kapacitással működik, később fokozatosan növelik az áramtermelést.

A Világ Természetvédelmi Alap (WWF) nevű ökoszervezet szerint nem kell félni a farkastól: sem Magyarországon, sem a környező országokban nem él annyi farkas, hogy az veszélyt jelentene más állatokra vagy az emberre. A Népszabadság szerint a WWF alaptalannak tartja a Gemenc környékén telelő farkasok miatti aggodalmat.

Szívinfarktus és azt követő autóbaleset következtében meghalt O. Kovács Attila, a Napi Magyarország főszerkesztő-helyettese. 39 éves kollégánkat lapja és a Magyar Hirdető saját halottjának tekinti.

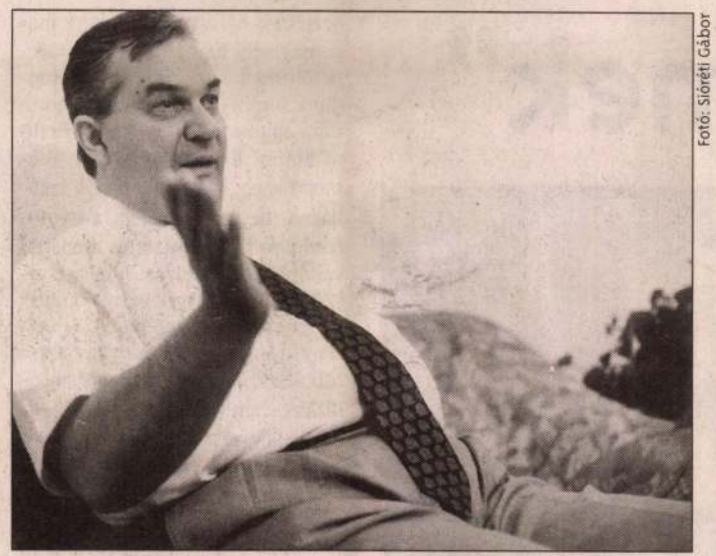

Fotó: Sióréti Gábor

Chikán Amerikában A gazdasági miniszter nem tapasztalta, hogy az amerikai üzletemberek különösképpen aggódnának a magyar gazdaság kilátásai miatt. Chikán Attila az elmúlt héten New Yorkban tartott tájékoztatót pénzügyi befektetések iránt érdeklődő amerikai üzletembereknek a magyar gazdaságról. A miniszter szerint a magyar invesztíciók iránti érdeklődés a Nemzetközi Valutaalap alapvetően pozitív országértékelésének is köszönhető. Közvetlenül elutazása előtt a Magyar–Amerikai Üzleti Tanács Chikánnál aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy „Magyarország energiaszükségletének felmérése terén bizonytalanság mutatkozik, és ez az energiaszektorban lévő amerikai vállalatokat visszatarthatja a további befektetésektől".

Pepó: meghallgatás és EU-kritika Miközben a Fidesz-frakció a környezetvédelmi miniszter meghallgatása után úgy látta, nincs oka megkérdőjelezni Pepó Pál tevékenységét, Brüsszelben EU-források úgy nyilatkoztak: Magyarország csatlakozási tárgyalásait is hátráltathatja, hogy Pepó váratlanul menesztette az EU-tárgyalások környezetvédelmi felelősét, Őri Istvánt, állítólag azért, mert több budapesti környezetvédelmi beruházás finanszírozását is megpályáztatta (Pepó ezeket már januárban ki akarta emelni a PHARE-támogatások köréből). A minisztérium hivatalos álláspontja szerint a szakembernek „közös megegyezéssel" szűnik meg a munkaviszonya, miután nem volt hajlandó a miniszter felszólítására, „önként" távozni.

Hatpárti elmozdulás A belügyminiszter és az ellenzék is lát lehetőséget arra, hogy az Országgyűlés elfogadja a szervezett bűnözés elleni törvénycsomagot. Pintér Sándor erről azután nyilatkozott, hogy az elmúlt héten a hat parlamenti párt mintegy másfél órán át tárgyalt a tervezetről, és a jelek szerint közeledtek a kormánypárti és ellenzéki álláspontok. Az egyeztetés az Alkotmánybíróság legutóbbi döntése nyomán vált szükségessé: ez lényegében megvétózta a kétharmados többséget igénylő törvények más módon való megkerülését. Az ellenzék leginkább garanciákat vár a rendőrség hatáskörét növelő szabályok mellé. Pintér elmondta: a törvénycsomagot részekre bontják, és a március 16-ával kezdődő héten ismét hatpárti vitára bocsátják.

Kosovo: aláírás előtt A kosovói konfliktusban közvetíteni próbáló, Prištinába azonban a szerbek által be nem engedett Bob Dole volt amerikai szenátor jóslata ellenére lapzártánkig nem írták alá a felek a többségében albánok lakta tartomány rendezési tervét, Belgrádnak tehát eddig nem kellett konkrét biztonsági garanciákról nyilatkoznia. Dole a teljes függetlenségről való lemondásra és a nagyfokú autonómia elfogadására próbálta meg (végül a macedóniai Szkopjéban) rábeszélni a kosovói albánokat. A szakadár gerillamozgalom, az UÇK vezetői Washingtonban állítólag késznek mutatkoztak a kompromisszumra. Közben Budapest azt kérte Belgrádtól, hogy ne vezényeljenek Kosovóba vajdasági magyar hadköteleseket – az ügyben az elmúlt héten a Külügyminisztériumba kérették a jugoszláv nagykövetet.

IMF-ajánlás: lesz-e csomag? A magyar pénzügyi vezetés elfogadja a Nemzetközi Valutaalap (IMF) ajánlásait, folytatni kívánja a szerkezeti reformokat (így az egészségügyi rendszer és a lakásfinanszírozási rendszer korszerűsítését), és ha kell, további költségvetési szigorításokat is megtesz. Járai Zsigmond pénzügyminiszter erről azután beszélt, hogy az IMF, bár alapvetően üdvözölte a magyar gazdaság sikereit, további költségvetési és strukturális reformokat sürgetett a külső egyensúly megőrzése, a gazdasági növekedés fenntartása érdekében. Járai hangsúlyozta: a kormány mindent megtesz azért, hogy az államháztartás hiánya ne haladja meg a GDP négy százalékát. A jegybank legfrissebb adatai szerint egyébként meglepően alacsony, 171 millió forintos a folyó fizetési mérleg hiánya.

Liberálisok Brüsszelben Orbán Viktor kormányfő, Fidesz-elnök a Liberális Internacionálé pártjainak támogatását kérte Magyarország gyors EU-csatlakozásához, Magyar Bálint, az SZDSZ elnöke a kongresszuson az informatikai forradalomról beszélt, és a NATO főtitkárhelyettesével, Klaus-Peter Klaiberrel tárgyalt az ország napokon belüli NATO-integrációjáról. Orbán Brüsszelben úgy nyilatkozott: továbbra is lát reményt arra, hogy az ország négy éven belül teljes jogú EU-tag legyen. Beszélt arról is, hogy a Fidesz egyelőre nem lát okot a liberális világszervezetből való kilépésre. A MaNcs egyébként úgy tudja, hogy a Liberális Internacionálé kongresszusán a két magyar pártvezető nem kommunikált egymással, s egyikük sem tárta a két párt közti vitákat a nemzetközi fórum elé.

Az építőipari szervezetek szerint nem tekinti őket partnernek a Pé

Jogszabályok útvesztőjéb

Az uniós forrásokból finanszírozott beruházások csak hiányt pótolnak, de nem oldják meg az építőipar gondjait – mondta lapunknak Tolnay Tibor. Az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségének elnöke szerint a Pénzügyminisztérium 2006 óta nem tekinti partnernek az ágazat érdekképviselőit. Ennek következménye, hogy a fordított áfafizetés kiterjesztése miatt a mai napig káosz az úr az építőiparban. Pedig a megoldáshoz csak asztalhoz kellene ülniük a feleknek.

KISS GERGELY

– Az építőipar termelése januárban 27,4 százalékkal maradt el az egy évvel korábbitól. Meddig tart a mélyrepülés?

– A szakmát nem lepte meg a statisztikai hivatal jelentése. A megszorítások miatt visszaestek az állami és önkormányzati befektetések, és csökkent a magánszféra érdeklődése is. A sokat emlegetett uniós beruházások pedig csúsznak. Tavaly bíztunk benne, hogy a közösségi forrásokból 2008 elején elindulhatnak a fejlesztések, de tévedtünk. Jó esetben az év második felében kezdődhet el valami.

– Hogyan tudják átvészelni a cégek ezt az időszakot?

– Nehezen. Nyolcvanezer építőipari cég versenyez egy szűkölő piacon, s ez hozzájárul ahhoz, hogy számos társaság irreálisan alacsony áron vállal el beruházásokat. Ennek aztán csőd a következménye, és az alvállalkozókat is magukkal rántják. A cégek száma azonban így sem csökken, mert folyamatosan újjáalakulnak. Ez rossz struktúra, amely addig így marad, amíg a közbeszerzési eljárásokon a fő értékelési szempontot az alacsony ár határozza meg. Az is egyértelmű, hogy az irreális árból nem lehet kifizetni a bérterheket, így szürkén vagy feketén foglalkoztatják a munkásokat. Ha a kormány valóban fehéríteni akarja a gazdaságot, ezen változtatnia kell.

– Az önkormányzati tárca ígérete szerint lesz előrelépés ezen a téren.

– Pozitív fejleménynek tartom, hogy módosítani kívánják a közbeszerzési törvényt, így úgy tűnik, hogy lesz egy úgynevezett mérnökár. Ha egy cég ez alatt vállalkozik, akkor az csal. A tervezett módosítások közül azonban nem mindennel értünk egyet. Egy elképzelés szerint kötelezővé tennék a közbeszerzési eljárás nyertesének, hogy hozzon létre projekttársaságot, amely lebonyolítja a beruházást. Lényegében új céget kellene alapítani, majd később megszüntetni. Mindez több adminisztrációval és költséggel jár.

– A visszaélések jelentős része projektcégekhez kötődik, nem?

– Valóban. Gyakori eset, amikor egy külföldi befektető magyarországi fejlesztéséhez alapít – néhány milliós törzstőkével – külön céget. Telket vesz, felépít rá egy lakóparkot, majd eladja. Később, ha bármi gond van az ingatlannal, csak a projektcéget lehet perelni, ám azon szinte semmit nem lehet behajtani. Ezért sem tudjuk támogatni ezt az elképzelést.

– Az uniós források hatékony felhasználásához is változtatni kell a gyakorlaton. Korábban azt nyilatkozta, ha nem vonja le a kormány az első fejlesztési terv tanulságait, hiába beszélünk milliárdokról.

– Ha nem egyszerűsödnek az elhúzódó engedélyezési eljárások, tovább csúszhatnak a fejlesztések. Harmincnegyven szakhatósági hozzájárulás kell egy építkezés megkezdéséhez, s bizonyos időhatáron túl pedig az a veszély fenyeget, hogy elesünk a közösségi források egy részétől. A szabályok

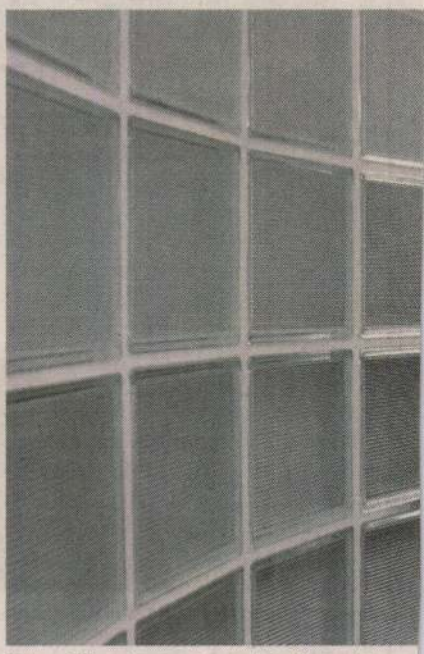

Tolnay Tibor és a szakma várja Veres János v

szerint két, illetve három év alatt be kell fejezni a támogatott beruházást. Bízunk benne, hogy az ígért egyszerűsítések az uniós projekteket is gyorsítják. Fontos hangsúlyozni, hogy a közösségi források hosszú távon nem oldják meg az ágazat gondjait. A támogatások a hazai fejlesztések hiányát átmeneti időre pótolhatják. Az építőipari vállalkozások versenyképességén áttekinthető adórendszerrel, megfizethető terhekkel és kiszámítható üzleti környezettel lehet ténylegesen javítani.

– A fordított áfafizetést januártól kiterjesztették az ingatlanokhoz kapcsolódó szolgáltatásokra is, ám az ágazat szereplőinek kevés időt hagytak a felkészülésre. Átlátják már az új rendelkezéseket?

– A januárban hatályba lépett paszszusokat nemrég módosították, ám ez

Légvárra költ uniós pénzt a kormány?

A kormány több mint nyolc hónapja fogadta el kiemelt projektnek a Budavári Palota fejlesztését. A döntés értelmében pályáztatás nélkül legfeljebb tízmilliárd forintnyi uniós forrást fordíthatna erre a célra a Budavári Kht., melynek 85 százalékban az állam, 15 százalékban az I. kerületi önkormányzat a tulajdonosa. A projekt azonban ezer sebből vérzik, megvalósulása kérdéses. Az ügy az Új Magyarország fejlesztési terv végrehajtását felügyelő eseti bizottság tegnapi ülésén is vitát váltott ki.

„A Budavári Kht. több tervezetet is

ság épületének felújítását tartalmazza. Nógrádi Zoltán, a Fidesz országgyűlési képviselője szerint parkok felújítására, terek átalakítására léteznek uniós pályázatok, így nem indokolt, hogy versenyeztetés nélkül, kormánydöntéssel nyújtsanak támogatást. Főként amikor teljes a bizonytalanság a projekt körül, s ez veszélyezteti a pénzek lehívását. Szamkó Katalin, a Budavári Kht. ügyvezetője nem látja ilyen borúsan a helyzetet. Szerinte még áprilisban megkötheti a támogatói szerződés a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel. Reményeik szerint a kerület építésügyi szabályait sem kell módosítani. KG

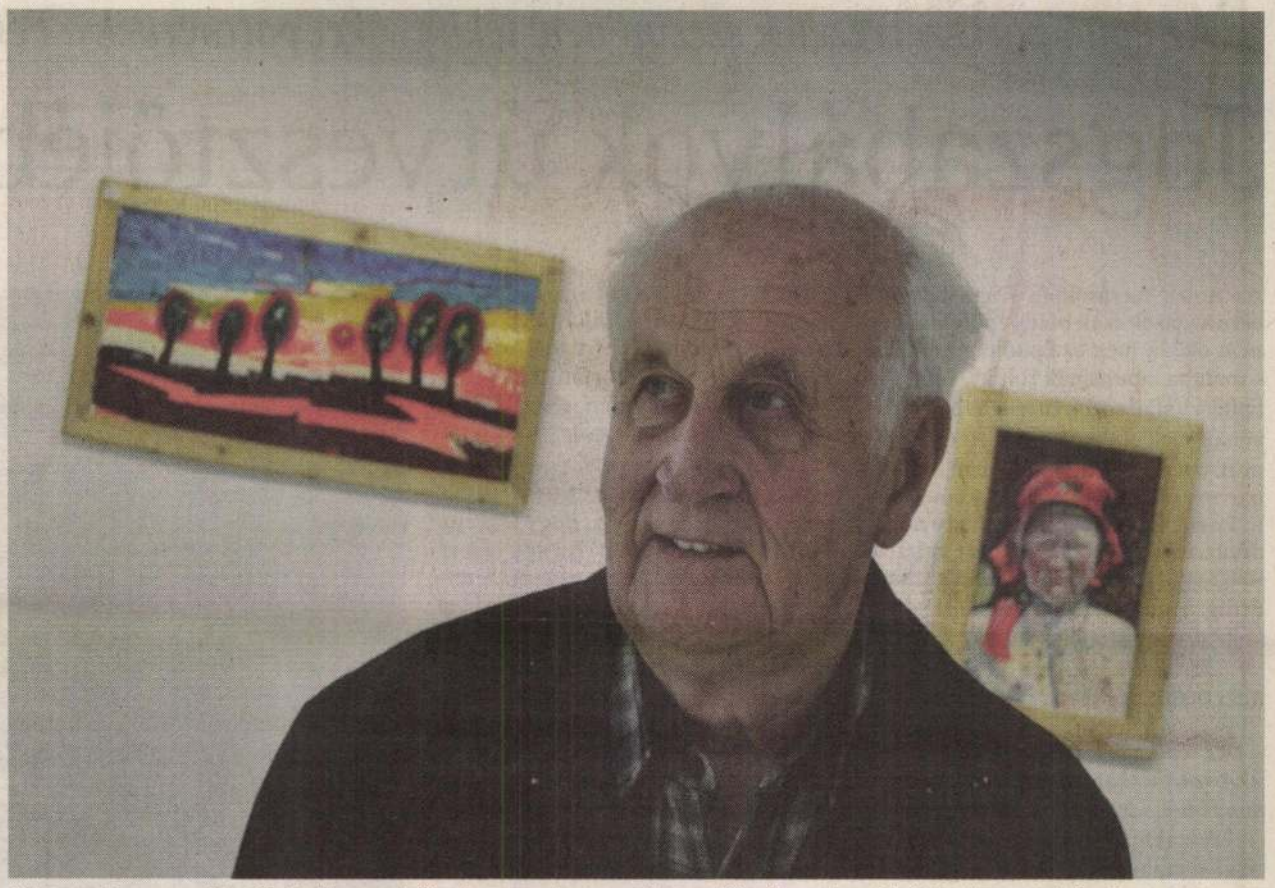

Callmeyer Ferenc szerint a fiatalabb generáció már nemcsak magyar, hanem Kárpát-medencei építészetben gondolkodik FOTÓ: BÉLI BALÁZS

Nem mi, hanem a multik építenek, és megjelent a külföldi építész

Aki hobbiból dolgozik

Callmeyer Ferenc kétszeres Ybl-díjas építész nyolcvanéves. A Kévés Galériában holnap nyíló kiállítása előtt beszélgettünk a mesterrel.

APÁTI MIKLÓS

– Gondolom, nehéz kerülni a protokollt a kerek, nyolcvanadik születésnap idején.

– Az az igazság, hogy én április elsején születtem ugyan, de édesapám addig mesterkedett, amíg az okmányaimba április 3. került, hogy ne csúfolhassanak. Most a barátaim megleptek egy olyan Pesti Hírlappal, amely 1928. április 3-án jelent meg, a vezércikket Rákosi Jenő írta, csak a címét idézem: Hazugságok országa. Mintha semmi sem történt volna.

– Most ugyan festményei kerülnek a falra, de sokféle módon elismert: építészként, íróként, tanárként is tisztelhetjük. Hány emberből áll Callmeyer Ferenc?

– Egyetlen, de összetett ember vagyok, reneszánsz típus, aki a művészet, a kultúra minden ágával foglalkozik, egy kivétellel: a zene kimaradt, botfülem van.

– Ez a nagyon összetett ember, a zenét leszámítva, mire tanítaná az ifjabbakat?

– Egyetlen dolog munkál minden tevékenységem mögött: az erkölcs. Ha az nincs, nem lesz semmi. Azt vagyok kénytelen látni, hogy egyre kevésbé követendő norma az erkölcs az életükben, s ez nemcsak nálunk, a világ más pontjain is így van.

– Mit tehet az építész, ha ezt érzékeli?

– Az építészet szolgálat. Minden korban ezt tette. Kiszolgál. Kiszolgálja a megrendelőt, felépíti azt, amit felépíthet. A madridi építészkonferencia jelmondatának igazságát ma már senki sem kérdőjelezi meg: az építkezzen, akinek pénze van. Ez van. A szolgálat ma már a pénz szolgálata.

– Mekkora szerepe van a pénznek az építészek egymás közötti kommunikációjában?

– Könyörtelen farkastörvények közt élünk, dolgozunk. Nem mi, a multik építenek, építtetnek. A külföldi tőke farvizén megjelent a külföldi építész, aki általában a bekerülési érték tíz százalékáért tervez, a magyar örül, ha egy százalékot kap a munkájáért.

– Hagyjuk a pénzt, mert nem megyünk vele semmire, pláne, ha nincsen. Mi az, ami az embert emberként megtartja az épületen belül és az épületen kívül?

– Engem a pénz egyáltalán nem érdekel, pénz nélkül közlekedem a világban. Ha megkérdezik, milyen munkán dolgozom, azt felelem, s erre nagyon büszke vagyok, hogy én életemben munkát nem végeztem, csak azt tettem, amihez kedvem volt. Ha építészkedtem, ha rajzoltam, vegyük úgy, azt hobbiból csináltam. Ez tartást adott nekem, ha képet akarnak venni tőlem, nem adom el, mert szeretem.

– Mit mond a születésnapi kiállítás önről?

– A kiállítás lehetőségét Kévés György barátom ajánlotta fel. Összefoglaló képet adok az építészetemről, amelynek a nyolcvan százaléka nem valósult meg, papíron maradt. Nem tartozom ebben az értelemben a sors kegyeltjei közé. Viszont a tanítványaimtól sem követeltem meg, hogy azt csinálják, amit én akarok, hiszek a csapatmunkában. Ezt a módszert Angliában tanultam, ahol két évet dolgoztam, ott bevált, s bevált itthon is. Megtanultam, hogy abban a taposómalomban, amelyben dolgozunk, mindenkinek a véleménye fontos.

– Egy korábbi interjúban kicsit szokatlan kijelentést tett a nemzeti építészetről, idézem: nem az etnikum, a hely határozza meg az építészetet.

– Ma már tudom, hogy nem magyar építészetről kell beszélnünk, hanem a Kárpát-medence építészetéről. Ezt én a Kárpát-haza építészetének nevezem. Közvetlen kapcsolatban állok például a szlovák építészekkel. Megjelentek nálunk is, náluk is azok a fiatal építészek, akiknek fontosabb a Kárpát-haza, mint bármiféle nacionalizmus. ■

M. Hírlap 2008. április 2. 12. oldal

Meg kellene változtatni a hatalom és az egyén felelősségének határait

Állam, háztartás és reform

Az államháztartási reform kifejezés közismert már, sokan mégsem tudják, mit fed pontosan. Az összetételből azt a szót ismerik az emberek, hogy állam és azt, hogy háztartás, külön-külön. A reform szó nagyon is gyakorlati jelentését pedig nagyjából az elbocsátások szinonímájaként élik meg az utóbbi időben. Hetényi István volt pénzügyminisztert, Harsányi Lászlót, a Szonda Ipsos igazgatóját és Gere Ádámot, a PM tanácsadóját arra kértük: próbálják definiálni, számukra mit jelent az államháztartási reform, és nekünk mit kell értenünk alatta. Különösen, mert a pénzügyminiszter legutóbb azt nyilatkozta: a legnagyobb meglepetést számára az államháztartási reform előkészítettségének alacsony foka okozta.

Harsányi László: – Én 1987-88. óta élek különféle államháztartási reformfolyamatokban. Akkor még *költségvetési reformnak* hívták, aztán a *Nyers-féle bizottság* gazdasági reformjának. Nem mondom, hogy azóta nem történt semmi, de bajban vagyok, ha azt kérdezik, hogy mit nevezünk előkészítettségnek vagy elő nem készítettségnek. Azt hiszem, hogy az emberek az említett közel tíz év óta már nagyjából tisztában vannak vele, hogy mi az, amit az állam csinál az ő érdekükben, az ő pénzükből: oktatást, kultúrát, egészségügyet, szociálpolitikát, nyugdíjakat…

Nemcsak a jövedelem, a termelés is csökken

Magyar Nemzet: – *Ma már gyakran fogalmaznak így a polgárok: nem szeretem, ha értem csinálnak valamit, énrólam már túl sokszor gondoskodtak.*

H. L.: – Egy csomó dologban világosan látnak az emberek: egészségügyben is: az embertől elvárható, hogy bizonyos mértékig maga gondoskodjék magáról. A feladat kettős: jobban kell ellátni az embereket, illetve meg kell változtatni annak a *határait*, hogy miért felelős az állam és miért az egyén.

M. N.: – *Az állam – szándéka szerint – kivonulni készül az elosztórendszerek direkt finanszírozásából, azaz központi költségvetésének kiadási oldalát reformálja meg. Csakhogy a bevételi oldalhoz nem mert igazán hozzányúlni, az adórendszeren, -mértékeken nagy léptékben változtatni. Az elmúlt tíz évnek nem az volt-e a tragédiája, hogy az állam szent tehénnek tartotta a kiadási oldalt: politikai okokból, félelemből nem merte megtenni a fájdalommal járó lépéseket? Sőt, a nagy elosztórendszerek reformja mindenképpen többletfinanszírozást is feltételez egy hosszú átmeneti időszakban. Ha azonban az állam nem mérsékli a központosítást, közvetlen részvételét az elosztórendszerek finanszírozásában, akkor nehezen válik modern szolgáltató államma. A célokat megfogalmazni persze jóval könnyebb, mint a hozzá vezető utat végigjárni egy alapjaiban átalakuló társadalomban…*

H. I.: – A reform olyan korszakkal kötődik egybe, amikor *a jövedelem és a termelés meredeken csökken.* Ha közben a GDP szépen nőtt volna, biztosan könnyebb lenne ezeket a lépéseket megtenni. Amit az emberek éreznek, az az, hogy a reform-folyamatok kapcsán tőlük *elvesznek.* Pedig ez a GDP csökkenéséből adódik, nem egyszerűen az újraelosztásból.

Gere Ádám: – A világon mindenhol újra definiálódik a

Tehát ha most nem lépünk, akkor az, ami bekövetkezik, sokkal nagyobb államcsődöt eredményez, mint amitől az elmúlt év elején féltünk.

H. L.: – Én nem így látom. Szerintem *a társadalom a maga vitáját már lefolytatta,* és az állam szerepének újraértékelését nagyon sok ember, sok család, sok közösség megtette, amikor már évekkel ezelőtt megkérdőjelezte az állami ellátás lehetőségeit. Az állam régóta nem tudta kielégíteni az igényeket sem az egészségügyben, sem a közoktatásban, sem a kultúrában; már rég *a piacra lépett* egy csomó szolgáltatás, *megkérdőjelezve az állami szolgáltatás, ellátás hatékonyságát.* Amikor megjelentek

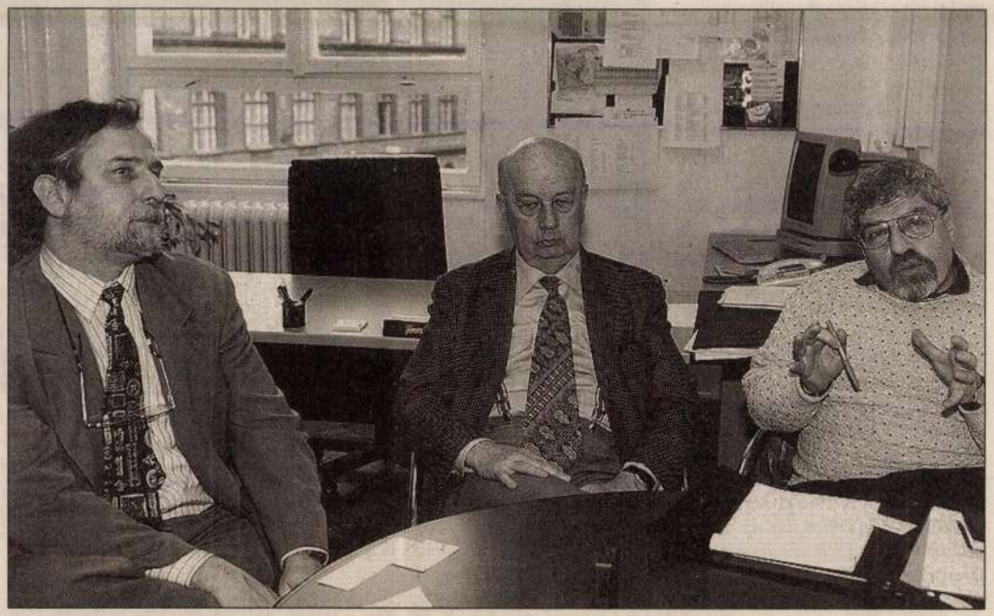

Gere Ádám, Hetényi István és Harsányi László a Magyar Nemzet kerekasztalánál

Weber Lajos felvétele

Különben lehet különböző kemény intézkedésekkel likviditási hiányt csökkenteni, de ez a hiány *újratermelődik* majd. Arról szól a történet, hogy tud-e a felsőoktatás, a kultúra, az egészségügyi intézményrendszer *másként* működni. Akár olyan értelemben, hogy *megmarad az állami kötelezettségvállalás, de nem lesz állami működtetés,* hanem piaci, nonprofit, maszek, bármilyen, ha *hatékonyan* tud működni.

H. I.: – Végeredményben pedig nem kell az államnak annyira szolgáltatónak lennie, lehet az állam egyszerűen csak finanszírozó, egy csomó helyen ez az átalakulás is jó, beválik.

Elkerülhetetlen változás

szédre lép valaki, akkor el kell magyaráznia, hogy mi miért tarthatatlan.

H. I.: – A szociális hálót úgy kell továbbfejleszteni, hogy az igazán a legrászorultabbak számára biztonságosabb és teljesebb körű legyen. Ez a szociális háló azonban nem lehet olyan, hogy *négymillió* ember jelentkezzen valamiféle ellátásért, mert a maradék nem tudja eltartani ezt a négymilliót. *Egy-, másfél millió* emberen lehet segíteni egy tízmilliós társadalomban, de olyan igényekkel föllépni, hogy kilenc- vagy nyolcmilliót segítsen a többi, nem lehet. *A mai nyugdíjrendszerről még mindig nem elég világos az embereknek, hogy az mennyire rossz.* A viták

megközelítést. Van egy magyar egészségügyi biztosítási rendszer, *olyan, amilyen, de van.* Másrészt viszont azt gondolom, az egészségügy számára csak olyan utat lehetne megmutatni, ami *piaci típusú ellátásokhoz* vezet el, és erre millió lehetőség van. Tehát meg kellene teremteni azokat a költség- és haszonelemeket, amelyek hiányoznak, mert addig nem tudjuk, miről beszélünk. Ami a *nyugdíjrendszert* illeti: egy probléma a mai nyugdíjasoké és megint más a jövendő nyugdíjasoké, de ilyenkor összekeverednekaz érdekek. A *kultúrában* öt-hat év alatt lezajlott egy piacváltás, és ebben én nem látok akkora tragédiát, mint ahogy gyakran beállítják az emberek, bár nem tudom, hogy kultúrszociológiai értelemben milyen értékek vesznek el.

M. N.: – *Miért perspektívátlan a mostani rendszer? Miért van az, hogy ma nem tudni, egy intézkedés „már a reform vagy lesz még rosszabb is"?*

H. L.: – Itt állunk egy reformmal, és az államapparátus nincs szakmailag felkészülve. Hol vannak modernül kiképzett adóspecialistáink, biztosítóspecialistáink, kórházmenedzsereink? A Bokros-csomag *lovasroham volt,* ám nem sok hasznot hozott gyakorlatilag. Szerintem a mienk aprómunka, kínlódó, napi átállás és átállítás. Nyomásgyakorló csoportokat kell meggyőzni, azokkal állandó párbeszédet folytatni.

Költségrobbanás?

M. N.: – *De talán mégsem mindegy, hogy mi mikor történik meg. Ha nincs reform, akkor a már emlegetett költségrobbanás veszélye azt jelentheti, hogy oda juthatunk vissza, ahol másfél évvel ezelőtt voltunk. Most még talán pézünk is van erre a változtatásra, hiszen amikor a háromPillérű nyugdíjrendszerről először esett szó, a keletkező alkalmi költségvetési többlethiányról*

CALLMEYER Ferenc épitén

Jóhiszemű városvédők is hozhatnak „halálos ítéletet”

A korzó a Dunába akar ugrani

Sokféleképpen lehet egy várost szeretni. Legalább ennyi módon félteni is. Amikor legutóbb a Corvin téri építkezés sorsáról írtunk, a városvédők és a városépítők véleménye csapott össze a kétszáz éves házacskák körül, amelyek egykor a Duna homokos fövenyén álltak, telkük lefutott a vízig, megkönnyítve a rakodást, közvetlen kapcsolatot teremtve az áruszállító folyóval. A századfordulón *Schulek* Frigyes megbízást kapott arra, hogy a Nagyboldogasszony-, a mai Mátyás-templom átépítése után a környéket is rendezze. Fölépült a Halászbástya, és az építész nagyot álmodva össze akarta kötni a várat a Dunával.

Pénz híján a terv soha nem valósult meg, így a négy ház megmenekült. Azután újabb építészek jöttek, végigfuttatták szemüket a közben világörökséggé előlépett Duna-part eklektikus házsorán, és fölfedezték, hogy ott, ahol ezek a házak állnak, a régi kertek helyén *rés* van, a bérpaloták sora megszakad. Talpalatnyi terület. Nem túl szerencsés formájú és nem is elég széles, de hát mégis: építésre alkalmas.

A városépítők az építkezés mellett voksoltak. A városvédők ellene. Egyik azzal érvelt: a foghíj csúnya. A másik: sérül az eredeti városszerkezet. Mindkét félnek vannak érvei. Mindkét táBornak vannak hívei.

„Ki mentse meg a várost az építkezésektől”? – tettük fel a kérdést néhány hete.

Nem késlekedett a válasz. *Callmeyer* Ferenc Ybl-díjas építész írta, a Műegyetem címzetes egyetemi tanára, akinek munkásságát városrendezési tervek, épületek sokasága jelzi, tekintélyes elméleti szakember, dolgozott Angliában, és az Amerikai Építészek Szövetsége tiszteletbeli tagjává választotta.

A folytatást már a Műegyetem tanszékén halljuk:

– Annak idején több cikket is mégereszteltem, kárhoztatva azt a gyávaságig fajuló óvatosságot, amely megfosztja a ma építészét attól, hogy bátran és szabadon, korának szellemében alkosson.

– *Mi az építész dolga tehát* – kérdezem –, *ahogy egy cikkében fölvetette: műemléket építsen?*

– Ha a kultúra ágait vizsgálat alá vesszük, nyilvánvalóvá válik, hogy az építészetben is a piac könyörtelenségei, törvényei érvényesülnek. A fogyasztási cikk, ha nem funkcionális, eldobható. Az építészet tévedései azonban megmaradnak. Évszázadokig befolyásolják a környezetünket. Egyetemi hallgató koromban a budai hegyvidék nevezetes dombjának építészete negatív példa volt számomra arra, ahogy a privilegizált réteg uszályába szegődtek a neves építészek. Azóta bölcsebb lettem, és ma már tudom, hogy nem elvekről van itt szó. Az elvekből – bármilyen harciasan hirdetjük is őket – megélni nem lehet.

Volt a professzornak egy másik cikke is, amelyet sokáig senki sem mert közölni. A gondolat eretneknek hatott, mert azt feszegette, hogy *a demokrácia gyakran az építészet ellen hat*. Mottónak Paul Hans *Peters* sorait választotta, miszerint: *ha az állandósult változás a meghatározó, úgy a demokrácia épülete nem a statikus templom, hanem sokkal inkább a sátor, amely ezt követni tudja.*

– A demokrácia jelzők nélkül szembeállítanak egy ujjal, egy régi szocialista modell egy liberálisabbal, s az emberek azt hiszik, amit régi szocialista mondanak, az a valóság. Pedig mondjuk, a valóság az, hogy a demokrácia a társadalomban ősi, mint a társadalom bizalmi önkormányzata. Ez az intézményi rendszer, amire szükség van, csak az intézményt nehezen lehet behelyettesíteni mással, mint ahogy az állami ellátás rendszere is. Ez a politika mindenütt arról szól, hogy mi hiszünk a közösség és az egyén viszonyáról. Ez a kérdés Magyarországon különösen izgalmas, mert itt lényeg volt egy mindenre elsőprő nyilvánosságot, amellyel az állam kinlódik, mint az állami ellátás rendszere is.

Budapest az elszalasztott lehetőségek városa

Havran Zoltán felvétele

Érezte ezt a Fővárosi Tanács is, amikor pályázatot írt ki 1960-ban a tér rendezésére. A pályázati kiírás azonban azt a „sandaságot” is takarta, hogy el akarták dönteni, mi legyen a Szt. Rókus-kápolnával. A templomot 1956-ban az orosz katonák céltáblának használták.

– Volt egy pillanat, amikor már-már úgy látszott, hogy sikerül ezt megváltoztatni és észak–dél irányba ellensúlyozni a város növekedését – emlékszik vissza Callmeyer Ferenc. – Ez volt az expo tervezésének a korszaka, amikor dr. *Polónyi* professzor úgy látta, hogy a Duna a

M. N.: – Az intézményi rendszer, egyházi közalapítványok, amikor megszerezte magát a fában a kulturális oktatási közösségben, a vadászatásság és a sport, világos módon üzent a társadalomban ilyen az állami ellátás rendszere is.

ban akkor születnek, ha mindkettő jelen van.

Párizsban *Hausmann* rendezési tervét III. Napóleon kezdeményezte. Igaz, nem pusztán városesztétikai, városrendezési hevület késztette erre, hanem az a praktikus elv is, miszerint a nyílegyenes utcákon könnyebb sakkban tartani a forradalmi tömeget. A római San Pietro Tevere felé történő megnyitását századokon át halogatták: hol a pénz, hol a bátorság hiányzott hozzá de végül is megvalósult. Ha kisebb léptékű volt is, ám nem kevésbé bátor és korszerű gróf *Andrássy* Gyula elgondolása, a sugárúttal.

– Hiányoznak a távolbalátó bátor építészeti elgondolások ebből a városból – jegyzi meg az építész szomorúan. Hiányoznak a bátor tettek.

zódik – a beruházó elveszíti a bizalmát és eltűnik. A baj csak az, hogy ott marad a helyén a megoldatlan építészeti probléma.

lajdonos beruházót, aki azt kérte, hogy az épület tetején étterem létesüljön. Az építész üvegtetőt tervezett az épületre, és szerintem ez sem a városképet, sem az épületet nem sértette volna. Ám a városvédők nemet mondtak, és az ellenállásukat nehéz áttörni.

Ha az építkezés évekig elhúzódik – a beruházó elveszíti a bizalmát és eltűnik. A baj csak az, hogy ott marad a helyén a megoldatlan építészeti probléma.

ahová ne javasolta volna valaki. A legutóbbi szép építészeti megoldásnak látszik. Körbejárhatjuk, akár egy szobrot, és megoldja az Erzsébet tér suta, építészeti bajait is. Ugyanakkor a Blaha Lujza tér továbbra is hiányolni fogja. Ez az útkereszteződés ma Budapest egyik legcsúnyább csomópontja.

készítettem, süllyesztett lépcsősorral és egy kő virágtartóval. A virágtartón az 1956-os dátum csak egy hétig maradhatott. Valaki észrevette és átjavíttatta 1958-ra, jóllehet, akkor még csak 1957-et írtunk.

Amikor az Országház épült, a korabeli sajtó ezt írta: *„Ami dicséretet hasonló alkotás megérdemel, mind ráfér erre az épülettervre, de minden dicséret tervezőjének-építészének, a zseniális Steidlnek szól és nem annak a bizottságnak, amely azt elfogadta.”* S nem egyedül a költségek miatt sikoltott föl a szerző: *„hisz' az oly horribilis, hogy azt egy lélegzetre alig meri kimondani az adófizető”*. Vitatták a helyét is. Képtelenség volt a Duna partjára építeni. Így azután szegény Steidl *„kénytelen volt az egész épületet úgy kinyújtani hosszúra, mint a rétestésztát”*, látványát pedig, állították, csak a Duna közepéről lehet élvezni. *„Kára a korzónak, mert úgy látszik, mintha minden pillanatban a Dunába akarna ugrani.”*

Ma az ország jelképe.

– Budapest az elszalasztott lehetőségek városa – állítja Callmeyer Ferenc.

A legnagyobb gond a város tervezésében, hogy fittyet hány a Dunának. A folyó észak–dél irányban hömpölyög, a város pedig kelet–nyugatra terjeszkedik. Így azután ne csodálkozzék senki, hogy a hegyek eltűnnek, a közlekedés pedig megoldatlan marad.

M. Hírlap 2008. ápr. 12. hétf.

KÉVÉS STÚDIÓ GALÉRIA

Callmeyer Ferenc-tárlat

Callmeyer Ferenc életmű-kiállítása április 3-án, a művész nyolcvanadik születésnapján nyílik meg a Kévés Stúdió Galériában. *(mh)*

CEHMAYSTER, SEBASTIAN
ÉPITÉSZ

Bodnárné Jávor Éva: Ujx adatok F. A. Pilgram magyarországi működéséhez

Művészettörténeti Értesitő 1995, 192-210

Kőpeczi Béla

a szocialista realizmus.
(K.B. bevezető tanulm., válogatás)
Bp. 1970. Gondolat, 419 + 477 l., 19 cm.

Talán már Ön is tudja, hogy január e
új lakáscélú támogatás került
zetésre. A támogatás ***új lakás épít***
vagy értékesítés céljára épített,
építtetett ***új lakás vásárlásához***
igénybe, ha azt általános forgalr
fizetési kötelezettség terheli.

- Az OTP Bank, mint az ország legna
kereskedelmi bankja felkészült arra
az Ön segítségére legyen az adó-vis
rítési támogatás igénylésében és f
leben. Sokéves tapasztalattal, meg
tóan és a jogszabályokban foglaltak
segítjük a visszaigénylés lebonyo

Lakáscélú hite

Callmeyer Ferenc

Népkab. 1999 III.26

meg: nem igaz, hogy a püspökkel egyeztettek volna államfőjelöltsége ügyében *Csurka István* MIÉP-elnök minapi bejelentése előtt. A közleményben hangsúlyozzák: tudomásuk szerint a MIÉP illetékes testületei nem is foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy Tőkést ajánlják államfőnek. Ezzel szemben a MIÉP szerdai tájékoztatóján Csurka és *Győri Béla* szóvivő egyaránt kijelentette: Tőkés a bejelentés előtt tudott a MIÉP szándékáról, hiszen *Bogdán Emil*, a párt képviselője a magyar–magyar csúcson a tudomására hozta, hogy szeretnék államfőnek jelölni. *(Cs. I.)*

Lemond az építészkamara elnöke

Lemond posztjáról a Magyar Építész Kamara elnöke, *Callmeyer Ferenc* – közölte csütörtökön az érintett a távirati irodával. Callmeyer Ferenc elmondta, hogy lemondását az építészkamara pénteki ülésén jelenti be. Hozzátette: azért válik meg posztjától, mert a Nemzeti Színház tervezése körül kialakult viták miatt megromlott az egészségi állapota, belefáradt az elmúlt hónapok történéseibe. *(MTI)*

Az igazságügyi tárca vizsgálódik

Az Igazságügyi Minisztérium tegnap az alábbi közleményt juttatta el szerkesztőségünkhöz: „A Népszabadság 1999. március 25-i számában megjelent *Vavró István* nyilatkozata Az igazságügyi tárca továbbra is ellenzi a táblabíróságok felállítását címmel. A főosztályvezető által mondottak nem a tárca hivatalos álláspontját tartalmazzák, azok Vavró István szakmai magánvéleményének tekintendők. Az Igazságügyi Minisztérium vezetése a nyilatkozattétel körülményeit kivizsgálja." A közleményt a tárca közigazgatási államtitkára, *Somogyvári István* írta alá. *(Munkatársunktól)*

Ma egyeztetnek a Nemzetiről

Utolsó fordulójukhoz érkeztek a Nemzeti Színházzal kapcsolatos tárgyalások a kultusztárca és a főváros képviselői között. A tervekkel ellentétben ma nem a tárca vezetője és a főpolgármester ül tárgyalóasztalhoz. Budapest önkormányzatát információink szerint *Atkári János* és *Schiffer János* főpolgármester-helyettesek, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumát pedig *Várhegyi Attila* politikai államtitkár képviseli. A tárca nem tudatta előzetesen az önkormányzat vezetőivel, hogy a vázolt tervek mely pontjaival nem ért egyet – mondta lapunknak *Bőhm András*, az SZDSZ városházi frakciójának vezetője. *(E. N.)*

CALLMEYER FERENC

Építsünk műemléket?

A mai magyar építészetre az építészeti kritika akut hiánya jellemző. Mindaz, ami a kritika leplében a nagyközönség előtt megjelenik, álkritika. Az álkritika jellemzője, hogy félretájékoztat, s veszélye az álca, melyben hivatottságot színlelve tündököl. A kritikának pedig – ha lenne – egyaránt jellemeznie kellene a szakmát s elősegítenie a nagyközönség informálását. Arról kellene számot adnia, mi is az az építészet.

Kultúránk e művészeti ágát már sokan megkísérelték sommásan elintézni. Meghatározni viszont, éppen a sommásság folytán, mind ez ideig nem vagy csak megközelítőleg sikerült.

Ma, amikor a pluralizmus az építészetben is lehetővé válik, még nehezebb megközelíteni az építészet lényegét s kijelölni a határt, ahol a művészetileg minősíthető építészet kezdődik. Bécsben a Löwengassén mesteriskolásainkkal nézegettük Hundertwasser „művét". A nagy tekintélyű építésztörténész-professzor szájából felröppent sommás kritika, miszerint ez az építészet nem építészet, szíven ütött.

Az épület körül állandóan cserélődő embertömeg, a különböző relikviákat árusító információs iroda képes levelezőlapjaival, megvehető épülettöredékeivel arról árulkodik, hogy itt másról van szó. Egy olyan építészetről, mely felkeltette a közérdeklődést, mely tetszést aratott – tehát fogyasztható és ezért eladható a „piacon".

Vitruvius az építészet kritériumairól adott hármas igazsága: a funkció, az állékonyság és a gyönyörködtetés közül itt érezhetően az utolsó van jelen. Legfeljebb csak arról lehet eszmét cserélni: kinek? Ennek a kérdésnek megválaszolása már a kultúrszociológusokra tartozik.

Ez ma Bécs második számú vonzereje; idegenforgalmi látványosság. Vajon esztétikai értéke az, ami a tömegeket vonzza, vagy botránykő-jellege, mely éppen szenzációéhes századunk embereire hat? A XXI. század közönsége a városok kőrengetegeiben elásott boldogságot, a bartóki Juditot betonbörtönéből itt végre kiszabadítottnak véli felfedezni?

A nosztalgia életerős emberi gyengeség. Gyengédség ugyanakkor mindazzal szemben, ami a múlt ködének édesítő, andalító párájából előbukkan. A vágy az elveszett paradicsom boldogsága után. Mert ki nem üdvözölné örömmel azt az építészt, aki a város kőrengetegébe fákat tud varázsolni még az ötödik emeletre is? Szemiramisz függőkertjei a dalmát tengerpartok építészek nélküli építészetével fecskefészekszerűen egymásnak tapasztva, színesen, derűsen, barokk aranykupolával megfejelve éppolyan biztos közönségsikert jelentenek, mint a zene birodalmában a *Csárdáskirálynő*.

Ez hát a tömegek vágya, s valóra váltása – teljesítése – vajon mennyire meríti ki a giccs fogalmát? Ha egyáltalán lehet építészeti giccsről mint olyanról beszélni. A *nem* építészetről talán többet, a furcsaságról pedig még megannyit. Aki él az építészet ősi eszközeivel, geometriailag tisztába teszi épületeit és hisz az arányok gyönyörködtető szerepében, korrektül jár el, amennyiben persze az épület mellesleg eleget tesz annak is, hogy funkcionál meg persze nem is dűl össze.

A funkció mint fizikai követelmény egyébként is sántítani kezd napjainkban, amikor a múlt megmentésével egyre merészebben kell szembenézni.

A „forma követi a funkciót" sullivani pragmatizmusa roskadozó lábakon áll. Nehezen tudunk mit kezdeni ezzel az egykor oly sok építész hitét formáló s egyben kezét megkötő gondolattal. Középkori várakat állítunk helyre s luxusszállókat működtetünk

a velük idetelepült család minél több zabálnivalót szerezzen be a környék parasztjaitól. Nem rekvirálással, de a lehető legolcsóbban.

Április első napjainak valamelyikén egy tiszt, néhány írnok társaságában összehívatta a táborlakókat, és kérte, jelentkezzenek különböző szakmunkások és a traktorvezetésben, valamint a föld megművelésében járatos önkéntesek. Jómagam – asztalos lévén – sok társammal együtt jelentkeztem. Később kiderült, a parancsnokság kölcsönkapott egy 60 hektárnyi birtokot, közepén némileg megviselt, de a késő középkorra utaló kisebb kastéllyal és barakkszerű cselédházakkal. Az volt a vezetőség szándéka, hogy itt az internáltak megtermeljék a parancsnokság, a személyzet és a maguk élelmezéséhez szükséges nyersanyagot. Rövidesen elhelyezkedtünk az új barakkokban; én ajtózárakat, zsanérokat javítgattam, a többiek a földet piszkálgatták, látva, hogy a sok éve parlagon heverő földeken nem virágzik ki egykettőre a jólét. De erre nem is maradt idő. A nagy földterület szigorú ellenőrzése szinte lehetetlen volt, meglehetősen szabadon mászkálhattunk, néha még a faluig is elmerészkedtünk. Így azután egy éjjel cseh építészbarátommal együtt sikerült megszöknöm, de csak a spanyol határig jutottunk.

Ha számomra – az elfogatásom utáni egy hónapi szigorítottat leszámítva – véget ért is a vernet-i kaland – minthogy rövidesen, de ezúttal sikerrel a náci munkatoborzóktól is megszöktem –, sok százan még hónapokig sínylődtek a vigasztalan, szürke porral borított lágerben, hogy végül a maradékot még kényszermunkára Észak-Afrikába, az Algírtól 350 kilométernyire délre fekvő Dzselfába szállítsák.

Le Vernet cseppnyi univerzum volt, mintasziget, ahol fojtottan és lappangva, de már jól érzékelhetően találkozott a közelmúlt és a közeljövő. Hiszen akkor – 1941-ben – mindössze négy éve kezdődött a Nemzetközi Brigádok s a velük bátran, önfeláldozóan küzdő másként gondolkodók tragédiája, és csupán nyolc esztendő múlva írja majd vádiratában dr. Alapi Gyula ügyészségi elnök: „Rajk László és társai e bűnös, aljas célok elérésére semmiféle gazságtól nem riadtak vissza..." És 1949. szeptember 24-én hirdeti ki dr. Jankó Péter tanácselnök: „Rajk Lászlót, 40 éves, székelyudvarhelyi születésűt..., aki 1949. május 30. óta rendőrhatósági őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban van... összbüntetésül halálra ítéli."

A szerzőt a szökésért ötévi börtönbüntetésre ítélték. A büntetés végrehajtása azonban elmaradt, mivel a következő toborzó bizottságnál munkára jelentkeztem. A szigorított fogdából egyenesen a párizsi Tourelles kaszárnyába szállítottak, ahonnan baráti segítséggel 1941. május végén megszöktem. Ezúttal sikerrel.

Talán felesleges hozzátennem, hogy e cikkben saját élményeim alapján saját véleményemet mondom el. 1939. szeptember elsejétől – illetve fél órával éjfél előtt – 1941 májusáig ültem börtönben, a Roland Garrosban és a vernet-i táborban. Az itt leírt jelenségek számomra is csak jóval később váltak világossá; a folyamatok lényegét elfedték a kor illúziói és a félreinformáltság. (A leírtakhoz az alábbi forrásokat használtam fel: Tamás Aladár: Fényben és sötétben. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1968.; Bruno Frei: Vernet-i férfiak. Zrínyi Katonai Könyvkiadó, Budapest, 1959.; Arthur Koestler: Gesammelte autobiographische Schriften. II. kötet.)

A Budapest I. kerület, Corvin tér–Halászbástya közötti beépítés. A vízivárosi útvonalvezetés évszázadok alatt kialakult módjának figyelembevételével készült XX. század végi terv. Noha a mai Víziváros már nem jellemző az alacsony szintszámú beépítés, a tervezés alapja a nosztalgia diktálta hangulat átmentése és az ésszerűség határaival való összeegyeztetése volt.
A beépítési terv modellje ún. építészeti munkamodell, ennek tanulságai szolgálnak alapul a tervezés fejlesztéséhez.

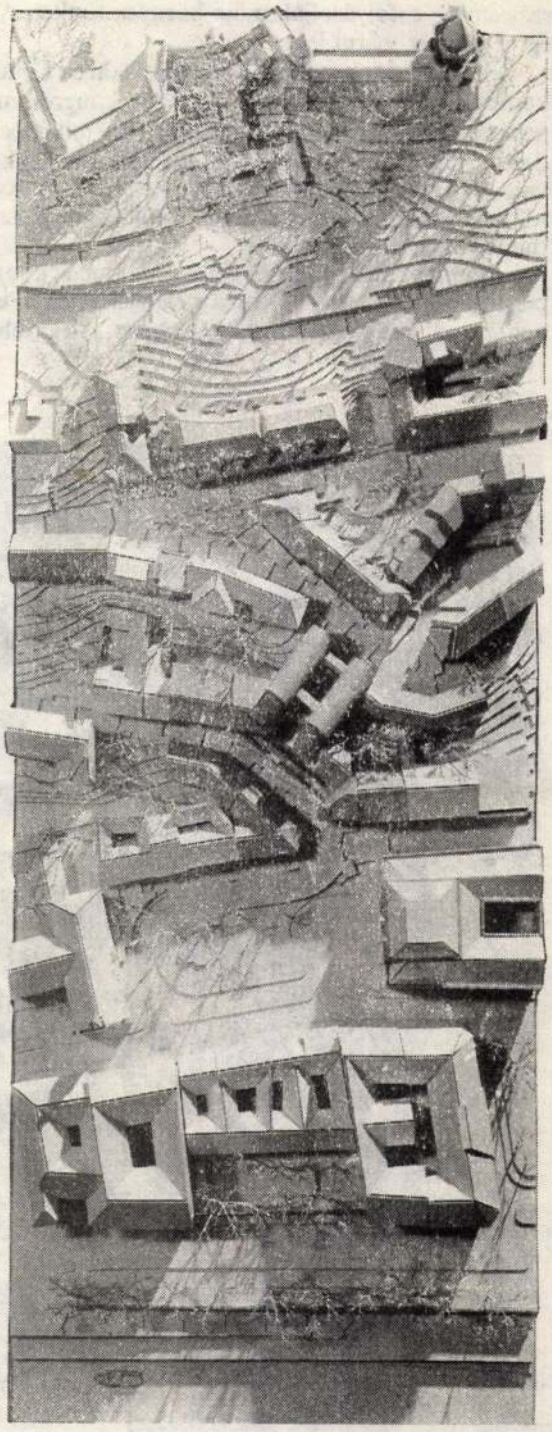

bennük, üzletileg is lemérhető, nagy sikerrel. A várak, melyek egykor a hadművészet eszközei voltak s csak másodlagosan számítottak menedéknek, most funkciót váltanak. S ha az átalakítás sikere befolyásolhatja, lelkesítheti az építészt, a folyamat még meg is fordítható: miért is ne jelenhetne meg a ma szállodája akár vár-formában? Az ideológia csupán a nosztalgia lehet hozzá, mivel így a tartalmat és természetesen az építészetet is jobban el lehet adni.

Fogyasztási cikk tehát az építészet és szülőanyja is, az általános kultúra? Ha a kultúra ágait vizsgálat alá vesszük, nyilvánvalóvá válik, hogy az építészetben is a piac könyörtelenségei (törvényei) kezdenek érvényesülni. Filmművészetünk, a színház és a zene is ugyanebbe a csapdába került. Még a könyvpiac – tehát az irodalom – is a fogyasztási javak közé sorolódik. Mindezen kulturális-művészeti ágak termékei mulandók, és létrehozásukhoz az építéshez nem mérhető, alacsony befektetésre van szükség. Ha nem funkcionálnak, eldobhatók, megsemmisíthetők. Nem így az építészet, melynek tévedései év-

századokig befolyásolják művi környezetünket. Az építészet piaci értékét ma szinte az egész világon mérni lehet.

Az 1987. évi brightoni kongresszuson az Építészek Nemzetközi Szövetsége meredek kérdés elé állította az építészeket. A kongresszus mottója a „hajlék" volt. E mottó kapcsán kellett volna feleletet kapni arra, miképpen lehet az építészet eszközeivel megoldani a világ egyre szaporodó lakosságának hajlékkeresési gondjait. Ezt a kérdést nyilvánvalóan nem az építészet irányában kell feltenni. Az építész a megbízójától kapott feladatot tudja térré-tömeggé formálni. Mindehhez pénz kell, s mi éppen a magunk példájából tudjuk, hogy nem is kevés.

Így alakult ki csaknem botrányosan a kongresszus ellenmottója: „Akinek nincs pénze, ne is építkezzék!" Könyörtelen jelszó ez, és elszomorító. Azt is jelenti, hogy akinek pénze van, megvásárolhatja magának a legjobb építészt, és igényeinek és ízlésének

„Mátyáspark"-lakóházak, Budapest, I. kerület, Donáti u. és Toldi F. u. között.

A második világháború ütötte seb begyógyítása a múlt emlékeinek legnagyobb tiszteletével történik. A középkori-újkori beépítések vonalának tartása mellett a beépítés hangulatával alátámasztani kívánja a schuleki tradíciót, léptéke a vízivárosi múlthoz illeszkedik, az építhető lakások mennyiségével az észszerű-megtérülő beruházást segíti elő.

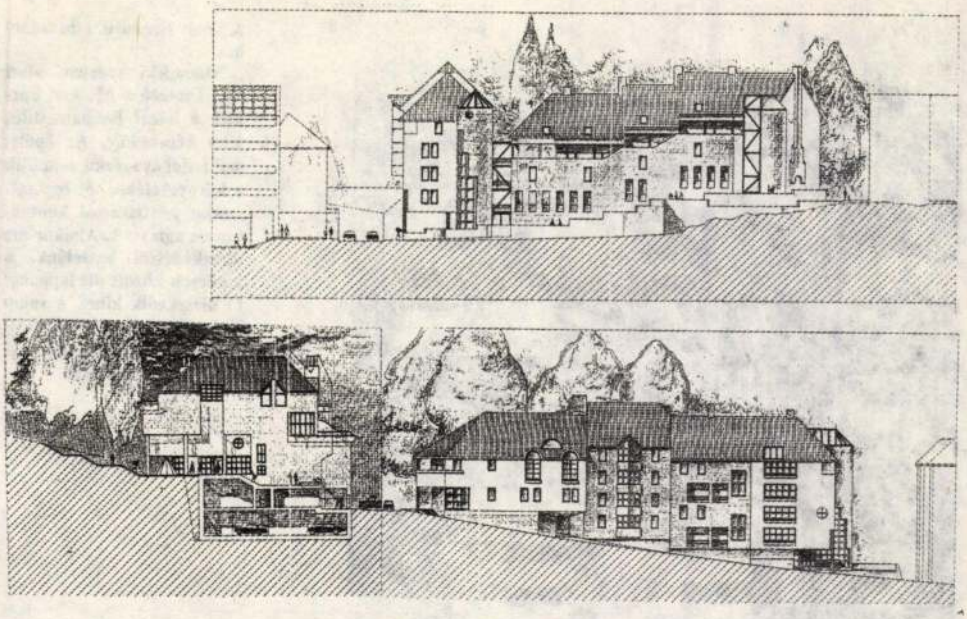

A Donáti utca beépítésének vázlatterve.

A tömb beépítése egyedi karakterű épületek sorával történik, melyek mintegy közlik a kívülállóval az egykor kialakult – feltételezett – telekosztás karakterét. Az épületek megjelenésénél a modern ember életformája, követelményei kivetülnek a homlokzatra, anélkül, hogy azok fesztelenségét – esetlegességét veszélyeztetnék. A sarkok lefaragásával a beépítés megközelíti a középkor finomságát, a boltok pedig emberközelben, jó érintkezési felületet biztosítanak a járókelőkkel. A sarkok és fordulók jelzésrendszere (fülke, szobor, harangtorony) a Halászbástya irányába való áramlást kívánja építészeti eszközökkel biztosítani.

megfelelően meghatározójává válhat a posztmodern építészeti áramlatoknak. Ma a világban érezni lehet e pénzes réteg, az újgazdagok stílusmeghatározó hatalmát. Farizeus módra ne menjünk saját portánktól messzire. A budai hegyvidék nevezetes dombjának építészete egyetemi hallgató koromban negatív példa volt arra, hogy a privilegizált réteg uszályába miképpen szegődtek neves építészek. Azóta bölcsebb lettem, és ma már tudom, nem elvekről van itt szó. Az elvekből, bármennyire harcosan hirdetjük őket, megélni nem lehet. Az építészet konjunkturális művészet, mindig az volt, és az is lesz. S mivel a mindenkori konjunktúrát különböző műveltségű rétegek tartották kezükben, az építészet minősége híven megrajzolja korának társadalmi-hatalmi struktúráját is.

A kérdés csupán az: meghajol-e az építész az ízléstelenség előtt. És egyáltalán: milyen a mai kor ízlése?

Az építészeti mű élvezete minden, a kultúrából egyenlőtlenül részesülő réteg számára mást és mást jelent. A könnyű műélvezetet nyilvánvalóan a már látott épületek számonkérése, újrafelidézése nyújthatja. A részletek tárházából átértékelés nélkül előráncigált építészet eklektika. S idézzük Victor Hugo szavait az eklektika koráról: „Egész Európa összetévesztette a napnyugtát a hajnallal."

A történelem építészeti raktáraiban való böngészés nem lehet alapja az építészeti fejlődésnek. Ilyen korszakunk már volt, hiszen Budapest épületeinek zöme – a múlt századvég tanácstalanságát tükrözve – így épült. Tévedés lenne azt mondani, hogy ez az

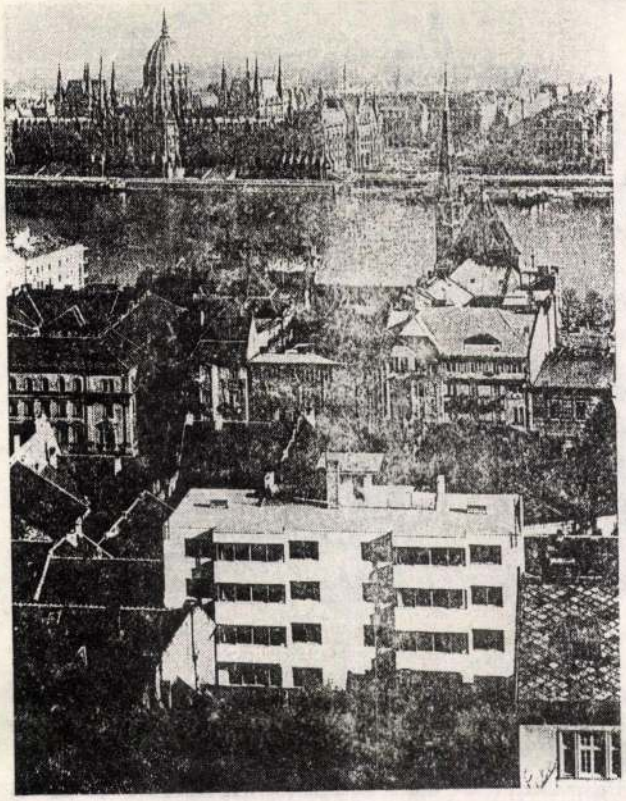

A Toldy Ferenc u. 1/b. számú ház.

Műemléki védelem alatt áll. Tervezője Molnár Farkas, a hazai Bauhaus-stílus jeles képviselője. Az épület mai felfogás szerint nem illik a környezetébe, sőt egyesek szerint a vízivárosi kontextusban agresszív. Amikor *ma* illeszkedésről beszélünk, a kérdések között ott lappang: ki illeszkedik kihez, s vajon nem volt-e minden stílusváltás szentségtörés a korábbi épületekkel szemben?

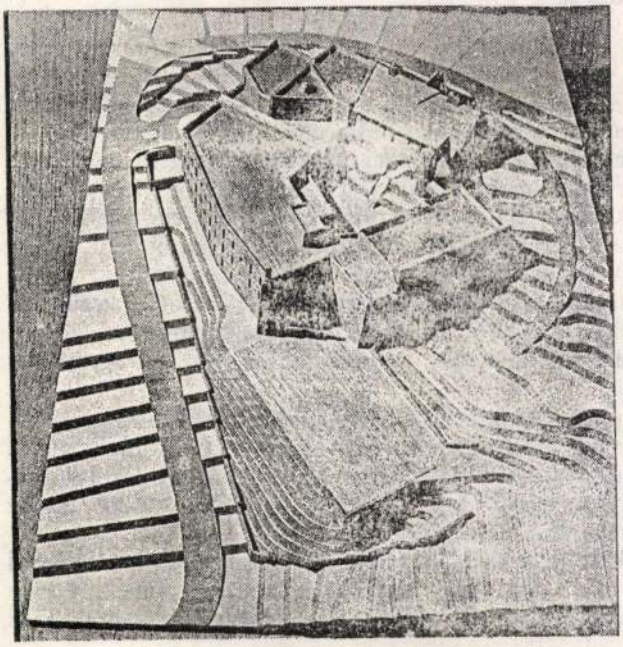

A Budapesti Amerikai Nemzetközi Iskola és Amerikai Klub tömbje a XII. kerület, Kakukk utca és Tündér utca sarkán.

A terep lejtésviszonyaihoz illeszkedő épület a zöldövezet kialakult oldottságát hivatott megőrizni, ezért vonalai az útvezetéshez, terepalakulathoz illeszkednek, a zöld felületből a lehető legnagyobb területet kímélik meg. Itt az illeszkedés elsősorban a terepalakulatot illeti, mivel a házak heterogén megjelenésűek. Az épület formai előzményei az erődítményhez mennek vissza.

Veszprém, a Cserhát szálló modellje.

A veszprémi várerődítményre mint tájképi értékre tájolt szobák, valamint a városképi elhelyezkedés által meghatározott formálás. A szálloda egy 10 szintes épületből álló panelos lakótelepnek a táj és vár irányába eső lezáró eleme. Rondella jellege a szemben lévő erődítmény félköríves jellegének modern visszacsengése.

építészeti magatartás korszerű volt és utánzásra alkalmas. E kor kiértékelése éppen ma lenne időszerű, mivel elbizonytalanodásunkban az eklektikát hajlamosak vagyunk a szecesszióval azonosnak értékelni. A szecesszió az eklektika stílustalanságára keresett választ, s *szakítást* jelentett a szó szoros értelmében mindazzal, ami megítélése szerint álságos volt.

Egy azonban biztos, az útkeresés bonyodalmai között annyira sohasem nyúlhatunk vissza a történelemben, hogy a visszakeresgélés gátja lehessen fejlődésünknek, s korunk kifejező erejét éppen a mi társadalmi művészetünktől, az építészettől tagadjuk meg. A ma jelszava, az építészettől-építészektől elvárható fényes tett: az illeszkedés. Amikor a városépítésnek és építészetnek ezt a tulajdonságát kiemeljük, véleményünkbe óhatatlanul beleépül megvetésünk az elmúlt 20–25 év lakótelepi nagypaneles építése iránt. A nagypanel, a blokkos épületek, de még inkább a szekciókra bontva tipizált többszintes „bérházak" voltak azok, melyek belerobbantak a kisvárosi, sőt olykor falusi utcaképbe, és értetlenül ott állanak ma is alacsonyabb sorstársaik között.

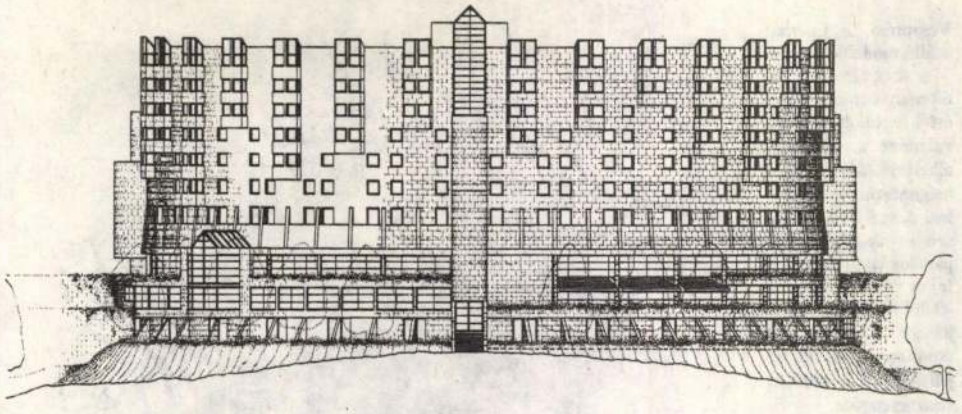

A veszprémi Cserhát szálló rondellája.

A modern „erődítmény" a szemben lévő védőművekkel kíván rokonságba kerülni úgy, hogy egyben lezárja és valamiképp illeszkedjék a hátterében lévő, 10 szintes tömbökből álló paneles városképhez. A hatvanas években épült – s a városképben domináns elemként jelentkező – épületeket meg nem történtnek tekinteni nem lehet. Illesztésük a tájhoz és történeti városképhez sok ellentmondást tartalmazó építészeti feladat. Jelen példa egy kísérlet arra választ adni, miképpen lehet egy új városképi elem közvetítő a régi – jó – és az új – rossznak ítélt – építészet között.

A lakótelepek építészetének értékelése s főleg sorsuk meghatározása még várat magára. Véleményem szerint nem olyan mértékben ítélhetők meg negatívan, amint az ma – főleg a tömegkommunikációban – divatos. Meg nem történteknek ítélni ezeket struccpolitika. Tovább nem foglalkozni velük – felelőtlenség. Hajlamosak vagyunk szélsőségekben gondolkozni. Így estünk át egyszerre a „tízszintességből" az alacsony szintszámba anélkül, hogy pontosan megfogalmaztuk volna, mi is volt a baj. Az unalmasságot, a monotonitást vettük elő sommás kritikagyakorlatunkban.

Az alacsony szintszámú, sűrű beépítés fényes bizonyítéka annak, hogy így tervezve is lehet legalább olyan unalmasan, monotonan építkezni. Sorházaink általában földközelségükkel sem elégítik ki az ember humanitásigényét. Igaz ugyan, hogy az emeletes

A Cserhát szálló lakótelep felé forduló arca léptéklebontó elemekkel. A magas – félköríves, itt homorú felület előtt, plasztikus és alacsony építészeti tömegek bontják le a viszonyt az épülettől az emberig. Az ember léptéke térben ezeken az elemeken lépcsőzik fel, s a részletek „humanizáltsága": a cseréptető például és a lépték is emlékképek közvetítője kíván lenni.

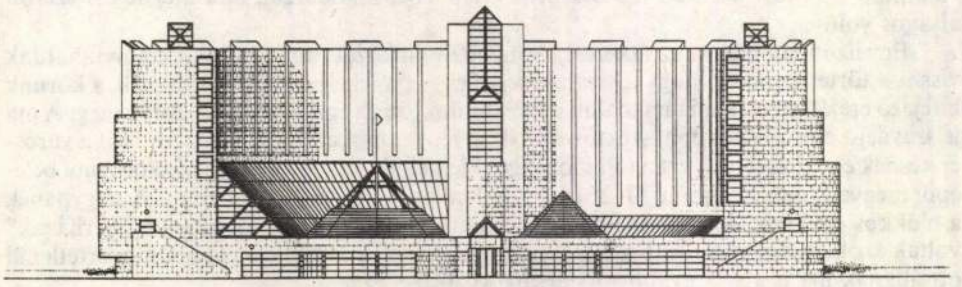

házban a lépcsőház szétválaszt, de a nem egészen öt és fél méter szélességű kertecske semmivel sem hoz közelebb egymáshoz, amikor ez a közelség éppen az együttélés intimitását veszélyezteti.

Társadalmunkban van egy furcsa félelem. Pontosan ellentétes az ürességtől való félelemmel. Félelem az építéssel, azaz az űrkitöltéssel szemben. Ez az építéstől való félelem egészen furcsán épül be társadalmi tudatunkba. A „jobb nem építeni, mert így nem sérül a városkép, nem sérül az egyéni érdek", furcsán vegyül az irigység-komplexummal, s ez olykor politikai oppozícióba is átcsap. Így van ez a lappangó szállodaellenességgel. Azért, mert ma valaki nem képes saját szállodai árainkat megfizetni, holnapjaink sem lesznek derűsebbek. Az építés elleni hangulatot nemcsak a megszokott kép (városkép) féltése szítja, de a felszított parazsat jócskán szítja a sajtó és a telekommunikáció is. Olyanfajta szemlélet lesz nemzeti méretekben úrrá, mint mikor valaki a szűz zöld környezetben telket vásárol, és ő lesz az első házépítő. Az utána érkezők mind sértik személyes érdekeit, elveszik csendjét és kilátását, s ő felháborodását minden eszközzel

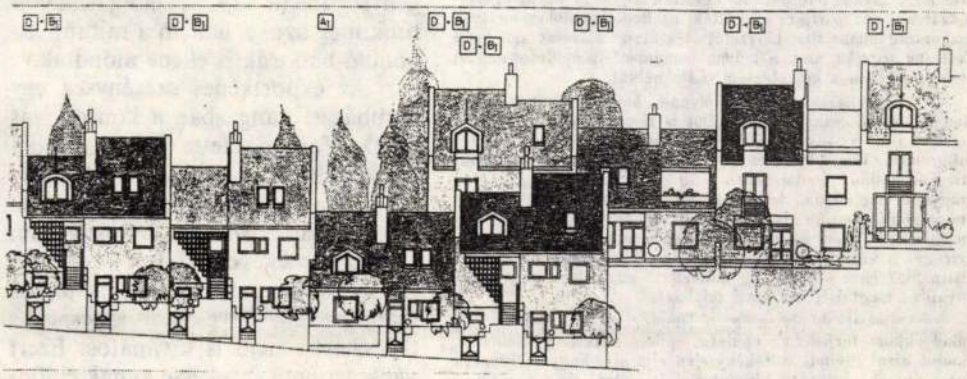

Miskolc, az Avas keleti lejtője, piaci értékesítésű lakások. Az építés alatt álló épületegyüttes az iparosított építés hazai kísérlete. Az épületek tartófalai a miskolci házgyárból kerültek ki. Onnan, ahonnan a paneles épületek elemei. A kísérlet célja annak bemutatása, hogy nem a technológia ludas az épületek sivár megjelenésében. Az előgyártott elemek nem akadályozzák meg az építészeti formálást a terepre való illeszkedésben s megjelenésük változatosságában.

kifejezésre is juttatja. A zebrán átmenő gépkocsitulajdonos esete ez, hiszen gépkocsijába ülve szemlélete százszázalékos fordulaton megy keresztül.

Az új irritálóan hat a közvéleményre. Örökzöld kérdés ez is, és annyira emberi, hogy szinte nem is kellene vele foglalkozni, ha nem okozna oly mérhetetlen sok problémát városaink fejlődésében. A világ minden részéből összegyűjthetők azok a példák, melyek jelzik a divergáló utat, melyen a szemlélődő laikus és a jövőbe látó építész egymástól oly távol halad.

Mennyi ellenszenv fogadta annak idején a párizsi Eiffel-tornyot, s mennyi a budapesti Országház épületét. Ha nem lettek volna intelligens városgazdák és döntéshozók, mennyi épülettel lennénk ma szegényebbek. Táncsicsnak hogy fájt börtönéből kitekintve, amikor a Duna-parti szegényesség helyébe négy-öt szintes, gazdag klasszicista házsor épült, s a néhai tisztelt Weichinger professzort mennyire sértette építésekor a Hilton szálló.

Az új országház terve.

(Képmagyarázat.)

Egyike a legpompásabb épületeknek, aminővel Európának bármelyik világvárosa is dicsekedhetett: hatalmas, impozáns, épülve olyan keretben, mint bármelyik drágakő az arányos foglalatban; stylszerű egészen a hajszálig menő pontosságig; tornyai, loggiái, erkélyei mind a műremekek halmazával boritvák, de azok nélkül is az építészet műremekei maguk. Szóval egy bámulatos terv, mely iránt épp oly nagy mértékben tudunk lelkesedni, ha csak magát a tervet tekintjük, mint amilyen határozottan elleneztük azt mindazokkal, akik szintén ellenezték és sziutolyan hiába. Ami dicséretet csak hasonló alkotás megérdemel, mind ráfér erre a remek épülettervre; de minden dicséret csakis tervezőjének, építészének, a geniális Steindlnek szól, s nem annak a bizottságnak, mely azt elfogadta, nem annak a többségnek ott a két házban, mely azt törvénybe igtatta.

A terv mindenben megfelel azon föltételeknek, amiket kikötöttek, Steindl tehát nemcsak rászolgált az elismerésre, de építészi tehetségének kiváló bizonyitékát adta tervében. De hogy olyan feltételeket kötöttek ki, hogy az új országházat a Duna partjára tervezték, az képtelen dolog, egyfelől az ország financiális helyzetét tekintve, másrészt azt, hogy a Duna partján, azon a helyen monumentális épületet emelni lehet, de nem a képtelenség vádja nélkül.

Avagy hazánk helyzete olyan-e, hogy a főváros egyetlen épületére csak tizenöt milliót is rászánhatnánk? Tizenöt millió! Hisz az olyan horribilis összeg, hogy egy lélekzetre alig meri kimondani az — adófizető! Egyetlen épületre tizenöt millió! Budapestnek alig van háza, — pedig van ragyogó elég, olyan, hogy százával elállhatnának Páris legragyogóbb pontján is, — amely többe került volna egy milliónál. Tizenöt millió! Hát olyan általános a bőség, olyan virágzó a kereskedelem, az ipar, hogy annyi pénzt kiszórhatnánk? Erre a kérdésre, mindenki önmagában, saját viszonyaiban megtalálja az igazi feleletet.

A másik képtelenség: a Duna partjára épiteni, oda, ahol ekkora terjedelmü épületet épiteni csakis úgy lehetett, amint azzal Steindl volt kénytelen eljárni: hogy megrontva az egésznek arányát, kinyújtotta hosszúra, akár egy rétestészta, aztán kettévágta az Akadémia-utcán folytatását, kettévágta a korzót, s az egész épület egyik részét szépen beleállitotta a Dunába. Így ez a terv rendkivül sokat fog veszíteni impozántságából, s szépségét csakis rajz után, vagy pedig a Duna közepéről lehet majd élvezni, mert már Budára az épületnek csak arányai látszanak. Akik a főváros gyönyörü korzóját egy kissé figyelmesebben nézik, azok alig nyomhatják el azon megjegyzésüket, hogy: „Kára a korzónak, hogy úgy látszik, mintha minden pillanatban a Dunába akarna ugorni." Pedig a korzó van vagy tiz ölnyire a Dunától. De ez az alapos kifogás ezentúl meg fog szünni, mert az új országház tényleg az alsó rakodóról indul ki, tehát alig van husz lépésre a Dunától, s a viz magasabb állásánál, jégzajláskor elkerülhetetlenül lábvizet fog ott venni.

Falra hányt borsó mindez. A két törvényhozás elfogadta a tervet, s a sanctionálásnak nem állja útját többé misem. A terv rendkivül szép, s az árát mindenesetre meg kell adnunk. Ha egyszer meglesz, büszkesége lesz Budapestnek, ha ugyancsak drága is, s ha nem is lesz olyan szép vagy annyira élvezhető, mint aminő lehetett volna annyi költséggel más helyen, ahol arányainak kifejlesztésére több, szabadabb tér kinálkozott volna, mint itt, s talán nem kellett volna megszemléléséhez kirándulni a Duna közepére. Egyetlen szerencséje az egész tervnek, hogy Steindl a saját építészi hirneve érdekében bizonynyal igyekezni fog az épületből, amit csak lehet megmenteni, hogy amennyiben e góthikus remek szépségei elvesznek a vámon, a Duna felőli oldalon, meg legyenek nyerve a réven, azon az oldalon, ahol a — Neugebäude áll.

———⁂———

A biológia rendje azonban a növekedés, és ez a rend a holt anyagból építkező építészetben is. A város mint organizmus állandóan növekszik. A növekedés szoros összefüggésben van a társadalom anyagi-szellemi gyarapodásával. A város belső területei felértékelődnek. A felértékelődés építészeti vetülete a sűrűbb beépítés, melyen az épületek, ha már kimerült a horizontális terjeszkedés lehetősége, felfelé törnek. Így hagyta el a nyugateurópai város emeletességével a mi provinciális városainkat. A mi felfelé törekvésünknek sokszor nemcsak szegénységünk (a XIV. századig nem voltunk még azok), hanem a rajtunk átvonuló háborúk is ellene mondtak.

Az exportképes szegénység egy beruházási pangásban a konzerválás érdekes formáját tette elsősorban idegenforgalmilag vonzóvá. Az alacsony szintszámúságból például a budai Várnál vagy Sopron belvárosában emberi léptékével erényt kovácsolt. E rezervátumszerű területeink joggal számíthatnak féltve őrzött kincsnek, s fejlesztésük nem is kívánatos. Ezért válik azonnal érdekessé annak eldöntése, hogy megengedhető-e ezen városrészek további terhelése. Elsősorban a gépkocsiforgalom teljes megszüntetése a cél, mivel a korlátozása csak félmegoldás. A magyar műemlékvédelem minden pénztelensége ellenére elismerésre méltón járt el a háború utáni negyven év alatt. Jól ismert, hogy műemlékekben sem bővelkedünk. Kevés történeti emlékünk megmentése nemzeti kultúránk dicséretes tevékenysége. A műemlékvédelem illetékességének kiterjesztése a vé-

Vajon ha a sajtó aggályait komolyan veszik, fővárosunk nem lenne-e szegényebb egy szép épülettel? (Ország–Világ, 1886.)

dett-védendő területeken kívülre azonban veszélyes. Az új építése az új kor eszközeivel, az új kor igényeivel történik, és azzal az igénnyel, hogy a ma épületei egykor majd elismerten lehessenek a jövő műemlékei. Azon területek beépítése, ahol a műemlékjelleg nem domináns, a városépítés-építészet mai eszköztárából táplálkozva kell hogy történjék. Az évtizedes állami gondoskodást most egy tőkebefektetés által mozgatott és közvetlen megtérülési érdekeltséggel számolható beruházási rendszer váltja fel. Magyarán szólva, most megint ott kell építeni, ahol ennek gazdasági haszna van, s ez a város növekedését nemhogy nem akadályozza, hanem elősegíti. Most újra kell értékelni a város területeit, hiszen ezek ismét nemzeti (eladható, bérbe adható) értékeink rangjára emelkednek.

A csábítás: üres területeinket az építés vágyának rendelkezésre bocsátani, egyre nagyobbá válik. E csábítás mellett a beépítés veszélye ott is fenyeget, ahol éppenséggel inkább nem szabadna építeni. Tapasztaltuk, hogy eddig is – a puha ellenállás irányába haladva – éppen zöldterületeink, parkok estek áldozatul (gondoljunk csak a Városmajorra). Vannak helyek és esetek, amikor pontosan az a városépítés feladata, hogy kimondja a terület sérthetetlenségét.

Az építészet mint művészet sem nélkülözheti a kritikát. De bár az építészet mindenkihez szól, a kritika nem lehet népszavazás tárgya. A kritikát legalább olyan felelősséggel kell művelni, mint magát az építészetet. A kritika építészeti műveltséget és szakszerűséget igényel. A kritika bázisa nem lehet az építéssel szembeni állandó fanyalgás. Inkább az, hogy az építésnek örülni kell!

Aedificare necesse est – mondhatták volna a rómaiak. Igen, építeni szükséges, építeni kell. Minden építész vágya, hogy jól építsen és szépet. Ez olykor sikerül is. S meg kell adni az építésznek a tévedés jogát is, mivel minden vita is a tévedések megannyi lehetőségét rejti magában. De az épületért mégiscsak az építész felelős. Az építész, akinek – hogy jót alkosson – bírnia kell építtetője s a társadalom bizalmát. A bizalmat és szabadságot, mely bátorságának biztosítéka. A bátorságé, mely nélkül korszerűt alkotni nem lehet. Korszerűt, melyet jelként továbbíthat a jövőbe. Ha ezt a társadalom ma nem biztosítja az építésznek, úgy éppen ez a jövő lesz szegényebb. Szegényebb, mert nem lesznek a XX–XXI. századból műemlékei.

Az épületek terveit készítették:

Callmeyer Ferenc építész vezetésével
Callmeyer László, Fehér Gábor, Gelesz András, Lenzsér Ágnes, Kiss-Farkas Jenő, Nyíri Péterné, Rózer Klára építészek (TTI, INART).

E számunk szerzői

Kopátsy Sándor tanácsadó, Pénzügykutató Részvénytársaság
Szalai Erzsébet tudományos munkatárs, Pénzügykutató Részvénytársaság
Fricz Tamás tudományos munkatárs, Magyar Közvéleménykutató Intézet
Walter Pietsch történész, főiskolai docens, Wiesbaden, NSZK
Szabó A. Ferenc egyetemi adjunktus, SOTE Társadalomtudományi Intézet
Román József szakíró, műfordító
Callmeyer Ferenc építész
Fehér M. István egyetemi docens, ELTE BTK Filozófiatörténeti Tanszék
Földényi F. László esztéta
Varga Pál egyetemi adjunktus, KLTE, XIX. századi Magyar Irodalmi Tanszék, Debrecen

Fehér M. István

(A magyar filozófia története külföldi szemszögből) „Magyar bölcsészetről tulajdonképpen szó sem lehet oly értelemben, mint van magyar zene, magyar nyelv. Azonban ez nem is szükség, mert a bölcsészet a gondolat tudománya. A gondolat pedig egy és ugyanaz minden népnél... Hanem van igenis magyar bölcsészet oly értelemben, mint a történet mutatja, azaz amennyiben nyomokat látunk őseinknél a tudomány szeretete s művelése körül."

Erdélyi János eme 1859-ből származó szavait választotta nemrég napvilágot látott könyve mottójául a düsseldorfi egyetem filozófiai intézetének tudományos munkatársa, az amerikai születésű Larry Steindler. A tekintélyes nyugatnémet filozófiai kiadónál, a Verlag Karl Albernél ez év tavaszán *Ungarische Philosophie im Spiegel ihrer Geschichtsschreibung* címmel megjelent mű[1] terjedelmét és igényességét tekintve az egyik legkomolyabb – sőt a maga nemében bizonnyal egyedülálló – munka, mely a magyar filozófia történetéről – hazánk szellemi életének eme idehaza is meglehetősen mostohán kezelt szegmentumáról – Nyugaton eleddig napvilágot látott, s föltétlenül megérdemli, hogy rövid áttekintés keretében beszámoljunk róla.

„Egy nyelvileg távol eső kultúrközösség tudományos megnyilvánulásainak tanulmányozása, már csak az ismeretlen anyag ezzel együtt járó föltárása révén is, azt az ígéretet rejti magában, hogy saját kultúrhorizontunkat kiszélesíti" – írja előszavában a szerző. Egy ilyen stúdium főképp akkor ígéretes, teszi hozzá, ha ez a kultúrközösség a sajátunkkal igen szoros földrajzi és hatástörténeti közelségben áll (VII.). Ha a Magyarországra vonatkozó, nyugati nyelveken írott bibliográfiákat áttekintjük, föltűnik, hogy a kultúra, illetve a tudomány szinte minden területe szerepel; a regisztrált anyagból csupán a filozófia, illetve a filozófiatörténet marad többnyire ki. A magyar filozófiát ismertető önálló munkák ugyanakkor igen ritkák, s régebben íródott, elszigetelt, rövid terjedelmű tanulmányokban merülnek ki (VII.).

Az ilyen körülmények közepette – hosszabb magyarországi tartózkodások s több éves kutatómunka eredményeként – született könyv azonban nem egyszerű híradást, illetve egyfajta körképet kíván nyújtani hazai filozófiánk történetéről, hanem egyúttal hozzá kíván járulni egy újabban intézményesen is egyre rendszeresebben művelt diszciplínához, mely a tudományelmélet, illetve a tudománytörténet keretében jött létre, s terminológiailag többnyire „a filozófiatörténet(írás) filozófiája", illetve „a filozófiatörténet-(írás) története" elnevezést viseli. Egyfajta – mondhatnánk – „másodfokú" filozófiatörténetről van itt szó, ahol a kutatás tárgya nem a filozófia „elsődleges" – esetenként országok, korok, iskolák, irányzatok szerint tagolódó – története, hanem éppenséggel különböző, tematikusan rögzíthető, közvetlenül filozófiatörténeti tárgyakra – például Descartes-ra, a reneszánsz arisztotelianizmusra, az angol empirizmusra avagy éppenséggel a magyar filozófia történetére – vonatkozó munkák különféle szempontok szerint történő összehasonlító vizsgálata. „Ha [...] a kutatás tárgyát egy ország filozófiatörténet-írása alkotja" – írja Steindler –, „akkor ezen nem a filozófia történetét magát, hanem annak különböző feldolgozásait értjük. A filozófiatörténetírás történetének szerzője különböző filozófiatörténeteket elemez és kommentál"; itt „maguk a filozófiatörténetek testesítik meg [...] a kutatandó történeti anyagot. Ez pedig egyedi filozófiatörténetek

CALLMEYER Faenc épitén

szországban (7.)

Bella László	1898.	Gulács (Bereg m.)	*	1945. 03. 28.	hdf
Béla Ferenc	1910.	*	*	1945. 02. 14.	hdf
Bella Ferenc	1921.	*	honvéd	*	hdf
Béla Sándor	1898.	*	honvéd	1945. 02. 07.	hdf
Béla János	1913.	*	*	1945. 02. 28.	hdf
Bella János	1912.	Orosháza, Tavasz u. 13.	őrvez.	1945. 06. 01.	hdf
Belovai János	1903.	Algyő (Szabadkai u. 10. (Csongrád megye)	honvéd	1946. 04. 01.	hdf
Bélai József	*	*	honvéd	1944. 12. 12.	hdf
Balog Bálint	1907.	Orosháza	honvéd	1945. 01. 24.	hdf
Balog Mihály	1912.	Hajdúhadház (Hajdú m.)	honvéd	1945. 01. 21.	hdf
Balog Miklós	1905.	Szarvas (Békés m.)	tizedes	1945. 01. 22.	hdf
Belopotocki Pál	1919.	*	honvéd	1945. 01. 14.	hdf
Balog Ferenc	1919.	*	honvéd	1944. 12. 22.	hdf
Bélteki Ignác	1911.	*	őrvez.	1943. 03. 27.	hdf
Bélteki János	1917.	Tyukod (Szatmár m.)	honvéd	1943. 06. 09.	hdf
Belteki Gyula	1914.	*	honvéd	1945. 03. 12.	hdf
Bordi (Bordó?) József	1922.	Nagyhalász (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 04. 21.	hdf
Borsányi (Bordási?) Mihály	1907.	Prügy (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 02. 12.	hdf
Boros (Boris?) László	1922.	*	honvéd	1945. 03. 29.	hdf
Boros Péter	1912.	*	honvéd	1943. 02. 20.	hdf
Borzsát Ferenc	1915.	*	*	(?) 02. 06.	hdf
Borzas József	1912.	*	honvéd	1945. 01. 26.	hdf
Borzsonyi József	1900.	*	*	1943. 03. 07.	hdf
Borz Kálmán	1918.	*	honvéd	1945. 09. 03.	hdf
Borza Gábor	1912.	*	*	1945. 01. 11.	hdf
Borza Ferenc	1909.	Újfehértó (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 04. 27.	hdf
Borza János	1922.	Balmazújváros (Hajdú m.)	honvéd	1948. 04. 13.	hdf
Borzák Béla	1922.	Kocsér (Pest m.)	honvéd	1947. 10. 20.	hdf
Borzák Kálmán	1905.	*	honvéd	1944. 12. 23.	hdf
Borzák Pál	1921.	Kiskőrös (Pest m.)	*	1946. 09. 08.	hdf
Borzik András	1904.	*	honvéd	1945. 05. 14.	hdf
Borza György	1900.	*	honvéd	1945. 01. 28.	hdf
Borza István	1893.	*	honvéd	1945. 11. 24.	hdf
Borza János	*	*	honvéd	1945. 05. 31.	hdf
Borzok Károly	1911.	Mezőtúr (Szolnok m.)	honvéd	1942. 11. 04.	hdf
Borzuk Sándor	1907.	Somogyaszaló (Somogy m.)	honvéd	1945. 01. 09.	hdf
Bori András	1919.	*	honvéd	1945. 06. 22.	hdf
Bori László	1920.	Mezőkovácsháza (Csanád m.)	honvéd	*	hdf
Bori Imre	1905.	(?) (Borsod m.)	honvéd	1945. 11. 19.	hdf
Bori Jenő	1912	Csongrád	honvéd	1943. 03. 05.	hdf
Bori István	1926.	*	honvéd	1945. 07. 24.	hdf
Bori Márton	1921.	Lovasberény (Fejér m.)	szakaszv.	1945. 03. 25.	hdf
Bori Ferenc	1910.	Tápiószentmárton (Pest m.)	honvéd	1945. 04. 20.	hdf
Bori Elemér	1914.	Pálmonostora (Pest m.)	honvéd	1945. 04. 27.	hdf
Bori János	1912.	*	*	1945. 02. 27.	hdf
Barna Ferenc	1921.	Tápió...(?) (Pest m.)	honvéd	1945. 09. 26.	hdf
Barna F.	1922.	*	honvéd	1943. 03. 23.	hdf
Barna János	1917.	*	honvéd	1946. 01. 14.	hdf
Borisek Géza	1898.	*	honvéd	1945. 03. 11.	hdf
Boriska Péter	1904.	Győr	*	*	hdf
Borka Gyula	1915.	Komárom	honvéd	1945. 01. 22.	hdf
Borka Ferenc	1913.	Makó (Csanád m.)	szakaszv.	1945. 03. 11.	hdf
Borka Sándor	1905.	Makó (Csanád m.)	honvéd	1945. 03. 15.	hdf
Borkai János	1913.	*	honvéd	1943. 04. 12.	hdf
Borki (Berki?) Ferenc	1914.	(?) (Vas m.)	honvéd	1946. 02. 14.	hdf
Borka Antal	1911.	Makó (Csanád m.)	honvéd	1945. 08. 26.	hdf
Borka Dániel	1909.	*	honvéd	1945. 03. 22.	hdf
Borka Ferenc	1903.	*	*	1945. 05. 13.	km
Barkóci Mihály	1919.	Bökönyi (?) (Szabolcs megye)	őrmester	1945. 03. 28.	hdf
Borkó Mihály	1909.	Békés (?) (Békés megye)	honvéd	1945. 01. 25.	hdf
Borkó Ferenc	1904.	*	honvéd	1945. 01. 18.	hdf
Borkó Sándor	1925.	Napkor (Szabolcs m.)	*	1947. 03. 15.	hdf
Borkóci István	1909.	Pálfa (Tolna m.)	honvéd	1945. 03. 19.	hdf
Borkóci János	1921.	Detk (Heves m.)	honvéd	1945. 03. 14.	hdf
Barlag Péter	1908.	*	honvéd	1944. 12. 27.	hdf
Barom (Boros?) Árpád	1902.	*	honvéd	1945. 04. 01.	hdf
Bormann Ferenc	1918.	*	honvéd	1945. 02. 25.	hdf
Barmadi András	1919.	Pécel (Pest m.)	honvéd	*	hdf
Barmos József	1917.	*	honvéd	1943. 03. (?)	hdf
Barmos Kálmán	1913.	*	honvéd	1943. 03. 05.	hdf
Botos (Basás?) Géza	1905.	*	honvéd	1945. 04. 12.	hdf
Botó (Vasi?) Ferenc	1917.	Tatabánya (Komárom m.)	honvéd	1945. 03. 23.	hdf
Bozsi Sándor	1894.	*	honvéd	1945. 01. 16.	hdf
Bozsik István	1919.	Tápiószecső (Pest m.)	honvéd	1945. 12. 09.	hdf
Botka István	1908.	*	honvéd	1943. 03. 02.	hdf
Botka Sándor (?)	1909.	*	honvéd	1943. 12. 01.	hdf
Botka (Boskó?) János	1913.	*	honvéd	1943. 02. 18.	hdf
Boskovics Herman	1920.	*	honvéd	1943. 04. 28.	hdf
Boskovics László	1918.	Budapest	*	1943. 03. 14.	hdf
Boskovics Fülöp	1909.	Budapest	honvéd	1943. 05. 08.	hdf
Bosmann László	*	*	*	1943. 03. 22.	hdf
Bosnyák István	1924	*	ftörm.	1945. 03. 18.	hdf
Bosnyák Mihály	1920.	Ercsi (Fejér m.)	honvéd	1943. 12. 25.	hdf
Basa József	1921.	Püspökladány (Hajdú m.)	honvéd	1945. 05. 18.	hdf
Basa Ferenc	1916.	Szolnok(?) (Mezőtúr?) (Sz. m.)	honvéd	1945. 03. 09.	hdf
Basa Sándor	1917.	*	honvéd	1945. 06. 25.	hdf
Basai Ádám	1924.	*	*	1945. 03. 05.	hdf
Borközi Sándor	1906.	*	honvéd	1945. 02. 09.	hdf
Barkóci Ferenc	1922.	*	honvéd	1945. 01. 23.	hdf
Basásdi (Botondi?) János	1900.	Mezőhegyes(?) (Csanád m.)	honvéd	1945. 03. 14.	hdf
Bostor (Pásztor?) Imre	1908.	*	honvéd	1945. 01. 15.	hdf
Bozsó Sándor	1901.	*	honvéd	1945. 03. 23.	hdf
Bozsó Sándor	1901.	Vásárosnamény (Bereg m.)	*	*	hdf
Bajusz András	1913.	Budapest	honvéd	1945. 03. 25.	hdf
Bojáki Lajos	1907.	Kecskemét (Bács-Kiskun m.)	*	1946. 01. 14.	hdf
Bojáki János	1918.	Tiszakürt (Szolnok m.)	hdgy.	1945. 09. 17.	hdf
Boján Áron	1915.	Hetvehely (Baranya m.)	honvéd	1945. 09. 19.	hdf
Boján Dezső	1895.	*	honvéd	1943. 04. 01.	hdf
Boján Zoltán	1921.	*	honvéd	1945. 03. 07.	hdf
Balog Sándor	1900.	Sáregres (Fejér m.)	honvéd	1945. 10. 22.	hdf
Bojári Erik	1910.	*	honvéd	1945. 01. 26.	km
Vajas (Pólyás?) János	1903.	Várnosmikola (Hont m.)	honvéd	1947. 06. 13.	hdf
Braun István	1908.	*	honvéd	1945. 04. 24.	hdf
Brát Dezső	1922.	*	honvéd	1945. 04. 23.	hdf
Bródi János	1898.	Császártöltés (Pest m.)	honvéd	1943. 03. 31.	hdf
Bragyó János	1907.	*	honvéd	1946. 02. 25.	hdf
Brazovszki Antal	1910.	*	munkás	1945. 10.	hdf
Breier Dezső	1916.	*			
Breiner Imre					
Breiner Sándor					

945. 02. 10.	hdf				
946. 01. 03.	hdf				
945. 02. 12.	hdf				
945. 01. 10.	hdf				
943. 04. 13.	hdf				
943. 04. 07.	hdf				
944. 12. 10.	hdf				
944. 12. 24.	hdf				
945. 03. 11.	hdf				
945. 04. 27.	hdf				
945. 03. 25.	km				
945. 04. 07.	hdf				
945. 04. 08.	km				
945. 05. 10.	hdf				
944. 12. 23.	hdf				
945. 01. 07.	hdf				
945. 03. 05.	hdf				
945. 02. 19.	hdf				
945. 03. 28.	hdf				
945. 01. 13.	hdf				
945. 03. 01.	hdf				
945. 10. 10.	hdf				
945. 03. 07.	hdf				
945. 05. 26.	hdf				
945. 04. 06.	hdf				
946. 09. 17.	hdf				
945. 03. 18.	km				
947. 05. 12.	hdf				
945. 09. 27.	hdf				
942. 12. 30.	hdf				
945. 01. 30.	hdf				
945. 03. 09.	hdf				
943. 03. 16.	hdf				
943. 03. 24.	hdf				
947. 04. 29.	hdf				
945. 08. 02.	hdf				
945. 05. 01.	km				
947. 09. 12.	hdf				
943. 03. 15.	hdf				
943. 02. 25.	hdf				
945. 05. 07.	hdf				
945. 01. 10.	hdf				
945. 03. 28.	km				
945. 06. 07.	hdf				
945. 04. 25.	hdf				
945. 03. 09.	km				
945. 03. 27.	hdf				
945. 03. 03.	hdf				
945. 07. 20.	hdf				
945. 04. 09.	hdf				
944. 12. 15.	km				
945. 02. 15.	hdf				
945. 02. 27.	hdf				
945. 03. 09.	hdf				
945. 10. 07.	hdf				
945. 01. 19.	hdf				
943. 04. 20.	hdf				
947. 01. 06.	hdf				
945. 03. 05.	hdf				
945. 01. 15.	hdf				
943. 03. 06.	hdf				
945. 03. 30.	hdf				
945. 03. 22.	hdf				
945. 03. (?)	km				
947. 05. 28.	hdf				
945. 02. 20.	hdf				
945. 02. 06.	hdf				
943. 10. 27.	hdf				
945. 03. 18.	hdf				
945. 02. 28.	hdf				
946. 03. 01.	hdf				
945. 06. 19.	hdf				

II. évfolyam, 90. szám

Épületek új funkcióban

Minden valószínűség szerint igaz a közgazdászok azon állítása, mely szerint a világ 20. századi aranykészletében nagyrészt benne van a történelmi korok által összeharácsolt arany összmennyisége is a fáraóktól a nagy konquistádorokon át a cári kincsekig. S ha ez így van, igaz az is, hogy a ma megcsodált építészeti műemlékek korábbi korok széthordott köveiből rakódtak össze. A múlt megőrzése, emlékeinek megvédése sokáig nem volt tudatosan vállalt társadalmi feladat, s így évszázadokon keresztül semmisültek meg olyan emlékek, melyek hiánya az általános emberi kultúra kifosztását jelentette.

A múlt építészeti emlékeinek megsemmisülését a tudatlanság és nemtörődömség, nyerészkedési vágy, és helytelen szépítési törekvések, s nem utolsósorban a háborúk is elősegítették. A 19. század, a nemzeti történelem felfedezése fordította első ízben a közérdeklődést a múlt építészeti emlékei felé; megbecsülésük és védelmük is ekkor kezdődött.

A második világháború pusztításainak helyreállítására és az azt követő idők sok kárt okozó emberi magatartásának, mulasztásának hazánkban is szigorú műemléki törvény született. E törvény nemcsak a műemlékeket, hanem annak környezetét is bevonja a védelembe, s e törvénynek köszönhetően számos, jelentős épület és épületegyüttes került vissza mintaszerűen rekonstruálva a városi vonzerő körébe (például a budai Vár és várnegyed.)

Ugyanakkor érthetetlen módon, pénzügyi és műszaki nehézségekre hivatkozva tűnt el számos, akkor még megmenthető műemlék (Lloyd palota, helyőrségi templom stb.) Mint azt aranydiplomás építész kollégánk kifejtette, szakmánk „III/III-as ügyei" is ekkor születnek. Ekkor bontották le az egyébként megmenthető Nemzeti Színházat a főváros kis ékszerét, a Rókus kápolnát, (melyet 1956-ban a szovjet tankok rommá lőttek) és csak az építészek összefogása mentette meg.

A nemzeti múlt építészeti emlékeinek megvédése mélyen beépül kultúránkba, felülemelkedik a mindenkori nemzeti politika gyé válik, s a mindenkori társadalmi ügy fontos feladatát képezi. Ma, a rendszerváltozás korában a műemlékvédelem is új megvilágításba kerül; megoldását és kezelését a gazdasági átalakulás erősen befolyásolni fogja.

Az építészeti műemlékeket kiragadni a nagy építészeti összefüggésekből nem lehet. A műemlékvédelem szerves része az építésnek; és sokok–okozati összefüggésében sok tekintetben meg is előzi az építést. Voltak korok, melyek csak előretekintve építettek; a fejlődést akadályozó régit lebontották, vagy újjáépítették abban a stílusban, melyben az építés történt. Városaink megújulásának, metropolisszá fejlődésének az ára a múlt eltüntetése volt; az építés dinamizmusa nem konzerválhatott kevésbé hatékony alakzatokat.

Ma, amikor városaink megújulásával, rehabilitációjával és átépítésével áll szemben az építés szándéka, ez nehezen feloldható konfliktusba kerül a megőrzésre irányuló szándékkal; a régi és az új egymás mellett élésének szándéka az építészeti műemlékvédelmet is nagyobb kompromisszumokra, rugalmasságra kényszeríti. Az új műemléki szemlélet neve élő műemlékvédelem. Építészeti műemlékeinket ugyanis a legnagyobb hatékonysággal csak úgy lehet megvédenünk, ha azok új funkcióban, akkor, amikor anyagi eszközök átcsoportosítás következtében az állam a megőrzésben egyre kevesebb feladat elvégzésére vállalkozhat.

Az élő műemlékvédelem gyakorlata az *épületek új funkciójának megtalálása*. A gondolat nem új; számos vár és kastély máris kiválóan teljesíti új funkcióját, például mint szálloda. A piac megszerzése a műemlék megvédésének hatékony eszköze. Számos hazai és külföldi példa mutatja, hogy a funkciócsere mily szerencsésen tud megőrzőjévé válni emlékeinknek. Így vált híd zenei központtá stb.

Még sok vitára fog módot adni az erőszakosnak tűnő műemlékvédelmi állás-pont a funkció meghatározását illetően. Nem vitatható, hogy vannak szélső helyzetek, amikor a funkcióváltás ötlete bizarr, vagy kegyeletsértő. (Például templomok ateista múzeummá alakítása, vagy – és ez nyugati példa, lakások templomhajóba való begyömöszölése.)

Műemlékeink száma nem nagy, messze alatta marad szomszédaink műemlékmennyiségeinél. Elérkezett viszont az idője annak, hogy közelebbi korok építészeti alkotásai is műemléki védelemben részesüljenek. Gondolok elsősorban a Bauhaus emlékeire. (Úgy tudom, *Molnár Farkas* művei máris műemlékjellegűek.) Ennek fontossága ma különösen időszerű, hiszen a magastetős divatáramlat tökéletesen elformátlaníthat egy stílust, melynek formaeleme a lapostető volt!

Ha elfogadható lesz a véleményem, miszerint a műemlékvédelem az építészet integráns terméke, úgy közelebb tudunk kerülni a műemléki környezetbe való igényes építés gondolatához – sőt a *Világörökség* témaköréhez is.

Az élő műemlékvédelem dinamikája az élő és növekedő város elveire épül. Városaink zöme elmaradt az európai város méreteitől. Az okok ismertek: a számos háború, elnyomás és hódoltság akadályai voltak az egyre magasabbra növekvő város megépítésének. Ennek előnye persze az, hogy városaink emberléptékűek. A természetes növekedés, az infrastruktúrával való ellátottság, a belső városrészek telkeinek értéknövekedése és a kereskedelem várható fejlődése alacsony városainkat is minden valószínűséggel felfelé fogja kényszeríteni. A tőke erőszakossága, a városépítési szándék és a konzerválás – ha nem készülünk fel időben rá – feloldhatatlan konfliktus elé állíthatja a politikust, a várostervező építészt és a műemlékvédőket egyaránt. E jelenségek a fővárosunk esetében napi valóságként mára szemünk előtt zajlanak.

Az építés minden korban vállalást, olykor a bátorság vállalását is jelentette. Az építész szándéka: korát tisztességéhez méltón kifejezni. Kifejezni és tudomásul venni elődei tetteit, de fel nem adni önmagát. Így teszik ezt európai demokráciákban, így épült *Hollein Haas* épülete Bécsben, a Szent István székesegyház – Stephansdom – tőszomszédságában, vagy Y. *M. Pei* piramisa a Louvre Napoleon-udvarában. Az építészek tisztessége megkívánja, hogy a múlt tiszteletben tartásával tervei előre. Minden ma épített becsületes épület potenciálisan a holnap műemléke. Ha ez a szemlélet beépül társadalmi munkába, demokratikus szervezeteinkbe, akkor a politika célja az építés lesz, s a parlament kitűzheti feladatául Világörökségtörvény elfogadását.

Callmeyer Ferenc

CALLMEYER Ferenc építész

Ui Mo

szországban (7.)

Bella László	1898.	Gulács (Bereg m.)	*	1945. 03. 28.	hdf
Béla Ferenc	1910.	*	*	1945. 02. 14.	hdf
Bella Ferenc	1921.	*	honvéd	*	hdf
Béla Sándor	1898.	*	honvéd	1945. 02. 07.	hdf
Béla János	1913.	*	*	1945. 02. 28.	hdf
Bella János	1912.	Orosháza, Tavasz u. 13.	őrvez.	1945. 06. 01.	hdf
Belovai János	1903.	Algyő (Szabadkai u. 10. (Csongrád megye)	honvéd	1946. 04. 01.	hdf
Bélai József	*	*	honvéd	1944. 12. 12.	hdf
Balog Bálint	1907.	*	honvéd	1945. 01. 24.	hdf
Balog Mihály	1912.	Orosháza	honvéd	1945. 01. 21.	hdf
Balog Miklós	1905.	Hajdúhadház (Hajdú m.)	honvéd	1945. 01. 22.	hdf
Belopotocki Pál	1919.	Szarvas (Békés m.)	tizedes	1945. 01. 14.	hdf
Balog Ferenc	1919.	*	honvéd	1944. 12. 22.	hdf
Bélteki Ignác	1911.	*	honvéd	1943. 03. 27.	hdf
Bélteki János	1917.	*	honvéd	1943. 06. 09.	hdf
Belteki Gyula	1914.	Tyukod (Szatmár m.)	őrvez.	1945. 03. 12.	hdf
Bordi (Bordó?) József	1922.	*	honvéd	1945. 04. 21.	hdf
Borsányi (Bordási?) Mihály	1907.	Nagyhalász (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 02. 12.	hdf
Boros (Boris?) László	1922.	Prügy (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 03. 29.	hdf
Boros Péter	1912.	*	honvéd	1943. 02. 20.	hdf
Borzsát Ferenc	1915.	*	honvéd	(?) 02. 06.	hdf
Borzas József	1912.	*	*	1945. 01. 26.	hdf
Borzsonyi József	1900.	*	honvéd	1943. 03. 07.	hdf
Borz Kálmán	1918.	*	*	1945. 09. 03.	hdf
Borza Gábor	1912.	*	honvéd	1945. 01. 11.	hdf
Borza Ferenc	1909.	Újfehértó (Szabolcs m.)	*	1945. 04. 27.	hdf
Borza János	1922.	Balmazújváros (Hajdú m.)	honvéd	1948. 04. 13.	hdf
Borzák Béla	1922.	Kocsér (Pest m.)	honvéd	1947. 10. 20.	hdf
Borzák Kálmán	1905.	*	honvéd	1944. 12. 23.	hdf
Borzák Pál	1921.	Kiskőrös (Pest m.)	honvéd	1946. 09. 08.	hdf
Borzik András	1904.	*	*	1945. 05. 14.	hdf
Borza György	1900.	*	honvéd	1945. 01. 28.	hdf
Borza István	1893.	*	honvéd	1945. 11. 24.	hdf
Borza János	*	Mezőtúr (Szolnok m.)	honvéd	1945. 05. 31.	hdf
Borzok Károly	1911.	Somogyaszaló (Somogy m.)	honvéd	1942. 11. 04.	hdf
Borzuk Sándor	1907.	*	honvéd	1945. 01. 09.	hdf
Bori András	1919.	Mezőkovácsháza (Csanád m.)	honvéd	1945. 06. 22.	hdf
Bori László	1920.	(?) (Borsod m.)	honvéd	*	hdf
Bori Imre	1905.	Csongrád	honvéd	1945. 11. 19.	hdf
Bori Jenő	1912	*	honvéd	1943. 03. 05.	hdf
Bori István	1926.	Lovasberény (Fejér m.)	honvéd	1945. 07. 24.	hdf
Bori Márton	1921.	Tápiószentmárton (Pest m.)	szakaszv.	1945. 03. 25.	hdf
Bori Ferenc	1910.	Pálmonostora (Pest m.)	honvéd	1945. 04. 20.	hdf
Bori Elemér	1914.	*	honvéd	1945. 04. 27.	hdf
Bori János	1912.	Tápió...(?) (Pest m.)	*	1945. 02. 27.	hdf
Barna Ferenc	1921.	*	*	1945. 09. 26.	hdf
Barna F.	1922.	*	honvéd	1943. 03. 23.	hdf
Barna János	1917.	*	honvéd	1946. 01. 14.	hdf
Borisek Géza	1898.	*	honvéd	1945. 03. 11.	hdf
Boriska Péter	1904.	Győr	honvéd	*	hdf
Borka Gyula	1915.	Komárom	honvéd	1945. 01. 22.	hdf
Borka Ferenc	1913.	Makó (Csanád m.)	szakaszv.	1945. 03. 11.	hdf
Borka Sándor	1905.	Makó (Csanád m.)	honvéd	1945. 03. 15.	hdf
Borkai János	1913.	*	honvéd	1943. 04. 12.	hdf
Borki (Berki?) Ferenc	1914.	(?) (Vas m.)	honvéd	1946. 02. 14.	hdf
Borka Antal	1911.	Makó (Csanád m.)	honvéd	1945. 08. 26.	hdf
Borka Dániel	1909.	*	honvéd	1945. 03. 22.	hdf
Borka Ferenc	1903.	*	*	1945. 05. 13.	km
Barkóci Mihály	1919.	Bököny (?) (Szabolcs megye) Békés (?) (Békés megye)	őrmester	1945. 03. 28.	hdf
Borkó Mihály	1909.	*	honvéd	1945. 01. 25.	hdf
Borkó Ferenc	1904.	*	honvéd	1945. 01. 18.	hdf
Borkó Sándor	1925.	Napkor (Szabolcs m.)	*	1947. 03. 15.	hdf
Borkóci István	1909.	Pálfa (Tolna m.)	honvéd	1945. 03. 19.	hdf
Borkóci János	1921.	Detk (Heves m.)	honvéd	1945. 03. 14.	hdf
Barlag Péter	1908.	*	honvéd	1944. 12. 27.	hdf
Barom (Boros?) Árpád	1902.	*	honvéd	1945. 04. 01.	hdf
Bormann Ferenc	1918.	*	honvéd	1945. 02. 25.	hdf
Barmadi András	1919.	Pécel (Pest m.)	honvéd	*	hdf
Barmos József	1917.	*	honvéd	1943. 03. (?)	hdf
Barmos Kálmán	1913.	*	honvéd	1943. 03. 05.	hdf
Botos (Basás?) Géza	1905.	*	honvéd	1945. 04. 12.	hdf
Boti (Vasi?) Ferenc	1917.	Tatabánya (Komárom m.)	honvéd	1945. 03. 23.	hdf
Bozsi Sándor	1894.	*	honvéd	1945. 01. 16.	hdf
Bozsik István	1919.	Tápiószecső (Pest m.)	honvéd	1945. 12. 09.	hdf
Botka István	1908.	*	honvéd	1943. 03. 02.	hdf
Botka Sándor (?)	1909.	*	honvéd	1943. 12. 01.	hdf
Botka (Boskó?) János	1913.	*	*	1943. 02. 18.	hdf
Boskovics Herman	1920.	*	*	1943. 04. 28.	hdf
Boskovics László	1918.	Budapest	honvéd	1943. 03. 14.	hdf
Boskovics Fülöp	1909.	Budapest	*	1943. 05. 08.	hdf
Bosmann László	*	*	*	1943. 03. 22.	hdf
Bosnyák István	1924	*	*	1945. 03. 18.	hdf
Bosnyák Mihály	1920.	Ercsi (Fejér m.)	ftörm.	1943. 12. 25.	hdf
Basa József	1921.	Püspökladány (Hajdú m.)	honvéd	1945. 05. 18.	hdf
Basa Ferenc	1916.	Szolnok(?) (Mezőtúr?) (Sz. m.)	honvéd	1945. 03. 09.	hdf
Basa Sándor	1917.	*	honvéd	1945. 06. 25.	hdf
Basai Ádám	1924.	*	honvéd	1945. 03. 05.	hdf
Borközi Sándor	1906.	*	*	1945. 02. 09.	hdf
Barkóci Ferenc	1922.	*	honvéd	1945. 01. 23.	hdf
Basásdi (Botondi?) János	1922.	Mezőhegyes(?) (Csanád m.)	honvéd	1945. 03. 14.	hdf
Bostor (Pásztor?) Imre	1900.	*	honvéd	1945. 01. 15.	hdf
Bozsó Sándor	1908.	*	honvéd	1945. 03. 23.	hdf
Bozsó Sándor	1901.	*	honvéd	*	hdf
Bajusz András	1901.	Vásárosnamény (Bereg m.)	*	1945. 03. 25.	hdf
Bojáki Lajos	1901.	Budapest	honvéd	1946. 01. 14.	hdf
Bojáki János	1913.	Kecskemét (Bács-Kiskun m.)	*	1945. 09. 17.	hdf
Boján Áron	1907.	Tiszakürt (Szolnok m.)	hdgy.	1945. 09. 19.	hdf
Boján Dezső	1918.	Hetvehely (Baranya m.)	honvéd	1943. 04. 01.	hdf
Boján Zoltán	1915.	*	honvéd	1945. 03. 07.	hdf
Balog Sándor	1895.	*	honvéd	1945. 10. 22.	km
Bojári Erik	1921.	*	honvéd	1945. 01. 26.	hdf
Vajas (Pólyás?) János	1900.	Sáregres (Fejér m.)	honvéd	1947. 06. 13.	hdf
Braun István	1910.	*	honvéd	1945. 04. 24.	hdf
Brát Dezső	1903.	Vámosmikola (Hont m.)	honvéd	1943. 04. 23.	hdf
Bródi János	1908.	*	honvéd	1943. 03. 31.	hdf
Bragyó János	1922.	*	honvéd	1946. 02. 25.	hdf
Brazovszki Antal	1898.	Császártöltés (Pest m.)	*	1945. 10. 10.	km
Breier Dezső	1907.	*	munkás	1943. 06. 01.	hdf
Breiner Imre	1910.	*	honvéd	1943. 02. 26.	hdf
Breiner Sándor	1916.	*	honvéd	1943. 03. 27.	hdf

945. 02. 10.	hdf	
946. 01. 03.	hdf	
945. 02. 12.	hdf	
945. 01. 10.	hdf	
943. 04. 13.	hdf	
943. 04. 07.	hdf	
944. 12. 10.	hdf	
944. 12. 24.	hdf	
945. 03. 11.	hdf	
945. 04. 27.	hdf	
945. 03. 25.	km	
945. 04. 07.	hdf	
945. 04. 08.	km	
945. 05. 10.	hdf	
944. 12. 23.	hdf	
945. 01. 07.	hdf	
945. 03. 05.	hdf	
945. 02. 19.	hdf	
945. 03. 28.	hdf	
945. 01. 13.	hdf	
945. 03. 01.	hdf	
945. 10. 10.	hdf	
945. 03. 07.	hdf	
945. 05. 26.	hdf	
945. 04. 06.	hdf	
946. 09. 17.	hdf	
945. 03. 18.	km	
947. 05. 12.	hdf	
945. 09. 27.	hdf	
942. 12. 30.	hdf	
945. 01. 30.	hdf	
945. 03. 09.	hdf	
943. 03. 16.	hdf	
943. 03. 24.	hdf	
947. 04. 29.	hdf	
945. 08. 02.	hdf	
945. 05. 01.	hdf	
947. 09. 12.	km	
943. 03. 15.	hdf	
943. 02. 25.	hdf	
945. 05. 07.	hdf	
945. 01. 10.	hdf	
945. 03. 28.	km	
945. 06. 07.	hdf	
945. 04. 25.	hdf	
945. 03. 09.	km	
945. 03. 27.	hdf	
945. 03. 03.	hdf	
945. 07. 20.	hdf	
945. 04. 09.	hdf	
944. 12. 15.	km	
945. 02. 15.	hdf	
945. 02. 27.	hdf	
945. 03. 09.	hdf	
945. 10. 07.	hdf	
945. 01. 19.	hdf	
943. 04. 20.	hdf	
947. 01. 06.	hdf	
945. 03. 05.	hdf	
945. 01. 15.	hdf	
943. 03. 06.	hdf	
945. 03. 30.	hdf	
945. 03. 22.	km	
945. 03. (?)	hdf	
947. 05. 28.	hdf	
945. 02. 20.	hdf	
943. 02. 06.	hdf	
945. 10. 27.	hdf	
943. 03. 18.	hdf	
945. 02. 28.	hdf	
946. 03. 01.	hdf	
945. 06. 19.	hdf	

Épületek új funkcióban

Minden valószínűség szerint igaz a közgazdászok azon állítása, mely szerint a világ 20. századi aranykészletében nagyrészt benne van a történelmi korok által összeharácsolt arany összmennyisége is a fáraóktól a nagy konquistádorokon át a cári kincsekig. S ha ez így van, igaz az is, hogy a ma megcsodált építészeti műemlékek korábbi korok széthordott köveiből rakódtak össze. A múlt megőrzése, emlékeinek megvédése sokáig nem volt tudatosan vállalt társadalmi feladat, s így évszázadokon keresztül semmisültek meg olyan emlékek, melyek hiánya az általános emberi kultúra kifosztását jelentette.

A múlt építészeti emlékeinek megsemmisülését a tudatlanság és nemtörődömség, nyerészkedési vágy, és helytelen szépítési törekvések, s nem utolsósorban a háborúk is elősegítették. A 19. század, a nemzeti történelem felfedezése fordította első ízben a közérdeklődést a múlt építészeti emlékei felé; megbecsülésük és védelmük is ekkor kezdődött.

A második világháború pusztításainak helyreállítására és az azt követő idők sok kárt okozó emberi magatartásának, meggátolására hazánkban is szigorú műemléki törvény született. E törvény nemcsak a műemléket, hanem annak környezetét is bevonja a védelembe, s e törvénynek köszönhetően számos, jelentős épület és épületegyüttes került vissza mintaszerűen rekonstruálva a városi vonzerő körébe (például a budai Vár és várnegyed.)

Ugyanakkor érthetetlen módon, pénzügyi és műszaki nehézségekre hivatkozva tűnt el számos, akkor még megmenthető műemlék (Lloyd palota, helyőrségi templom stb.) Mint azt aranydiplomás építész kollégánk kifejtette, szakmánk „III/III-as ügyei" is ekkor születnek. Ekkor bontották le az egyébként megmenthető Nemzeti Színházat a főváros kis ékszerét, a Rókus kápolnát, (melyet 1956-ban a szovjet tankok rommá lőttek) és csak az építészek összefogása mentette meg.

A nemzeti múlt építészeti emlékeinek megvédése mélyen beépül kultúránkba, felülemelkedikazegyénen,tarsadalmiügygyé válik, s a mindenkori nemzeti politika fontos feladatát képezi. Ma, a rendszerváltozás korában a műemlékvédelem is új megvilágításba kerül; megoldását és kezelését a gazdasági átalakulás erősen befolyásolni fogja.

Az építészeti műemlékeket kiragadni a nagy építészeti összefüggésekből nem lehet. A műemlékvédelem szerves része az építésnek; és sokok–okozati összefüggésében sok tekintetben meg is előzi az építést.

Voltak korok, melyek csak előretekintve építettek; a fejlődést akadályozó régit lebontották, vagy újjáépítették abban a stílusban, melyben az építés történt. Városaink megújulásának, metropolisszá fejlődésének az ára a múlt eltüntetése volt; az építés dinamizmusa nem konzerválhatott kevésbé hatékony alakzatokat.

Ma, amikor városaink megújulásával, rehabilitációjával és átépítésével áll szemben az építés szándéka, ez nehezen feloldható konfliktusba kerül a megőrzésre irányuló szándékkal; a régi és az új egymás mellett élésének szándéka az építészeti műemlékvédelmet is nagyobb kompromisszumokra, rugalmasságra kényszeríti.

Az új műemléki szemlélet neve élő műemlékvédelem. Építészeti műemlékeinket ugyanis a legnagyobb hatékonysággal csak úgy lehet megvédenünk, ha azok új funkciókkal bekerülhetnek újrafelhasználásuk során a gazdaság rendszerébe. Fontos e szempont érvényesítése a privatizáció korában, akkor, amikor anyagi eszközátcsoportosítás következtében az állam a megőrzésben egyre kevesebb feladat elvégzésére vállalkozhat.

Az élő műemlékvédelem gyakorlata *az épületek új funkciójának megtalálása.* A gondolat nem új; számos vár és kastély máris kiválóan teljesíti új funkcióját, például mint szálloda. A piac megszerzése a műemlék megvédésének hatékony eszköze. Számos hazai és külföldi példa mutatja, hogy a funkciócsere mily szerencsésen tud megőrzőjévé válni emlékeinknek. Így válnak vasúti csarnokok múzeummá, vágóhíd zenei központtá stb.

Még sok vitára fog módot adni az erőszakosnak tűnő műemlékvédelmi álláspont a funkció meghatározását illetően. Nem vitatható, hogy vannak szélső helyzetek, amikor a funkcióváltás ötlete bizarr, vagy kegyeletsértő. (Például templomok ateista múzeummá alakítása, vagy – és ez nyugati példa, lakások templomhajóba való begyömöszölése.)

Műemlékeink száma nem nagy, messze alatta marad szomszédaink műemlékmennyiségeinél. Elérkezett viszont az ideje annak, hogy közelebbi korok építészeti alkotásai is műemléki védelemben részesüljenek. Gondolok elsősorban a Bauhaus emlékeire. (Úgy tudom, *Molnár Farkas* művei máris műemlékjellegűek.) Ennek fontossága ma különösen időszerű, hiszen a magastetős divatáramlat tökéletesen elformátlaníthat egy stílust, melynek formaeleme a lapostető volt!

Ha elfogadható lesz a véleményem, miszerint a műemlékvédelem az építészet integráns terméke, úgy közelebb tudunk kerülni a műemléki környezetbe való igényes építés gondolatához – sőt a *Világörökség* témaköréhez is.

Az élő műemlékvédelem dinamikája az élő és növekedő város elveire épül. Városaink zöme elmaradt az európai város méreteitől. Az okok ismertek: a számos háború, elnyomás és hódoltság akadályai voltak az egyre magasabbra növekvő város megépítésének. Ennek előnye persze az, hogy városaink emberléptékűek. A természetes növekedés, az infrastruktúrával való ellátottság, a belső városrészek telkeinek értéknövekedése és a kereskedelem várható fejlődése alacsony városainkat is minden valószínűséggel felfelé fogja kényszeríteni. A tőke erőszakossága, a városépítési szándék és a konzerválás – ha nem készülünk fel időben rá – feloldhatatlan konfliktus elé állíthatja a politikust, a várostervező építészt és a műemlékvédőket egyaránt. E jelenségek a fővárosunk esetében napi valóságként mára szemünk előtt zajlanak.

Az építés minden korban vállalást, olykor a bátorság vállalását is jelentette. Az építész szándéka: korát tisztességéhez méltón kifejezni. Kifejezni és tudomásul venni elődei tetteit, de fel nem adni önmagát. Így teszik ezt európai demokráciákban, így épült *Hollein Haas* épülete Bécsben, a Szent István székesegyház – Stephansdom – tőszomszédságában, vagy *Y. M. Pei* piramisa a Louvre Napoleon-udvarában. Az építészek tisztessége megkívánja, hogy a múlt tiszteletben tartásával tekintsenek előre. Minden ma épített becsületes épület potenciálisan a holnap műemléke. Ha ez a szemlélet beépül társadalmunkba, demokratikus szervezeteinkbe, akkor a politika célja az építés lesz, s a parlament kitűzheti feladatául Világörökségtörvény elfogadását.

Callmeyer Ferenc

CALLMEYER Ferenc ép.

Magyar
FÓRUM 1991. 10. 31.

Építészek Világkiállítás-tervei

Táj és város kapcsolódása

Beszélgetés Callmeyer Ferenc professzorral

Callmeyer Ferenc, a Magyar Építőművészek Szövetsége és az Építészkamara alelnöke és munkatársai nagyszabású tervet dolgoztak ki a Bécs–Budapest Világkiállítás megrendezésére.

– A Budapest és Szentendre közötti Kalászi tó körüli terület, minden szempontból alkalmas lenne a Világkiállítás számára – mondja Callmeyer professzor. – Ezen a területen egy kisebb és egy nagyobb város által létrehozott „megalopolis" jönne létre, a táj és város kapcsolódó elemekké válnának.

Lakásgazdálkodás

– Nem gondolja, hogy esetleg ellenérzéseik lesznek a víkendházak tulajdonosainak, mert lehet, hogy nem kihasznált most ez a terület, ezeknek az embereknek viszont a jó levegőt, a pihenést jelenti?

– Ezeken az ellenérzéseken abban a pillanatban úrrá lehet lenni, amikor ezek a területek bekapcsolhatóak a lakásgazdálkodásba. Az emberek a városban kis alapterületű, rossz levegőjű lakásokban laknak, és akkor ki tudnának költözni ezekbe a lényegesen nagyobb, jó levegőjű, szép környezetben lévő otthonokba.

– Professzor úr, a hajógyári sziget hogyan kapcsolódik a tervükhöz?

– Elképzelésünk szerint szerves része lehet egy huszonhat kilométer parthosszúságú lagúnarendszerrel, és mint egy láncszem, magába foglalhatja az Óbudai sziget fejlesztését is.

Jövő századi cél

– Milyen kiterjedésű az a terület, amit a Világkiállításra szánnak?

– Területfejlesztési javaslatunk mintegy negyven hektárt biztosít a Világkiállítás részére, mely elsősorban a Kalászi tavakat foglalja magában, mint központot. A Világkiállítás területe a Duna és a kavicsbánya tavak közé esne, nagyon szép tájképi környezetbe, a tavak megtartásával, fejlesztésével és formálásával. Ugyanakkor természetesen a környéken lévő Gyógynövénykutató Intézet bekapcsolásával, annak területén biokertészeti- és gyógynövény- bemutatót képzeltünk. A budai és a pesti részek összekapcsolását mágnesvasút segítségével tervezzük, mely a szentendrei sziget alsó csücskét érintve átmenne a túloldalra Alag és Káposztásmegyer vonalán, innen visszatérne a budai oldalra. Tehát egy nagy terület fejlesztéséről van szó, és – hangsúlyozom – nem építészeti programról, hiszen az épületek csak tíz-tizenöt százalékot foglalnak el, a többi parkosított terület maradna.

– Vártam, hogy megemlíti, hogyan kapcsolódnak területrendezési terveik a Világkiállítás programjaihoz?

– A mai napig nem kaptunk választ arra, hogy mi lesz a Világkiállítás témája, hogyan oszlik ez meg Bécs és Budapest között? Amíg a tematika tisztázatlan, addig nem lehet építészeti főmondanivalót sem meghatározni. Kezdetben szó volt arról, hogy hidat kell teremteni a két világrendszer között, azóta a falak leomlottak, a hidak megteremtődtek. A jövőbe mutató cél: hogyan tudna az ember a XXI. században mentesülni a környezeti ártalmaktól és hogyan tudná visszaállítani azt a természeti környezetet, amit elveszített.

Tájékoztatni kell

– Javaslatukat benyújtották-e az illetékeseknek? Milyen választ kaptak?

– A rend kedvéért elküldtük tervünket Demszky főpolgármester úrnak, valamint a parlamenti bizottságnak.

– Hogyan lehetne a közvéleményt sokkal részletesebben tájékoztatni, mint eddig?

– Az emberek nagy része szereti, ha környezete fejlődik, épül. A Világkiállítás, amely meghatározza nemcsak a főváros, de az egész ország fejlesztését is, a társadalom fokozott érdeklődését váltja ki. Ezekről a dolgokról a lakosságot az összes rendelkezésre álló eszközzel tájékoztatni kell. A közvéleménynek, az ország vezetőinek tudniuk kell, hogy egy ilyen százévenként adódó alkalmat, a Milleniumhoz hasonló nagy lehetőséget, nem szabad elszalasztanunk. Ez egész Magyarország érdeke.

Banovits Anna

BOD DÁNIEL RAJZA

A TELEVÍZIÓ MŰ

1991. március 11-től márciu

Március 11. hétfő

TV1 9.00 Tévétorna nyugdíjasoknak 9.05 A HÉT (ism.) 10.05 Leonardo és köre. Olasz képzőművészeti film Leonardo da Vinci pályájáról és korának művészetéről (ism.) 10.55 Aranyásók Alaszkában. Francia–NSZK–román kalandfilmsorozat. IV/1. rész: A Klondike-láz (ism.) 11.55 Delta. Tudományos híradó (ism.) 12.20 Képújság 14.00 Parlamenti napló. Közvetítés az Országgyűlés ülésszakáról 17.50 Katolikus Krónika 18.00 Kalendárium 1991. Ismeretterjesztő magazin 18.45 Reklám 18.50 Esti mese. Filemon. A csel. Lengyel rajzfilmsorozat 19.00 Cimbora.

Emlékezés Petőfi Sándorra 19.20 Reklám 19.30 Híradó 20.00 Reklám 20.05 Angyalbőrben. XIII/12. Elveszett szakasz 21.05 Reklám 21.10 Létkérdések. Vitaest 21.55 Új Hullám 22.40 A hét műtárgya. Üvegedény a III. századból 22.45 Híradó 3. 23.00 BBC- Híradó

TV2 17.00 Képújság 17.15 TV2 Benne: Riportok, Időjárás, Zene 17.45 Dominó. Telefonos játék 18.00 A Financial Times heti üzleti híradója 18.25 Gyerekeknek! Tom és Jerry. Amerikai rajzfilmsorozat (ism.) 1. A biliárdgolyók; 2. A tollas jóbarát; 3. Halat nekem 18.45 TV2 Benne: Hírek – Műsorajánlat 19.00 Humberto cirkusz. Csehszlovák tévéfilmsorozat. XII/10. rész 19.52 TV2 20.00 Körzeti tévéstúdiók műsora (Budapest, Pécs, Szeged) 20.55 TV2 21.00 Híradó 2. 21.20 TV2 21.30 Telesport Kb. 23.00 TV2 Napzárta

Március 12. kedd

TV1 8.00 Tévétorna nyugdíjasoknak 8.05 A múlt tanúi. Mi is a súlya egy papírlapnak? Csehszlovák kisfilm (ism.) 8.20 Koussewitzky: Fisz-moll versenymű nagybőgőre és kamarazenekarra Op. 3. (ism.) 8.40 Mozgató. Torna mozgáskorlátozottaknak 8.50 Telelottó 8.55 Képújság 9.00 Parlamenti napló. Közvetítés az Országgyűlés ülésszakáról 16.45 Képújság 16.55 Pannon Krónika. A pécsi körzeti stúdió híradóműsora. Dél-dunántúli hírek, információk, események 17.05 Nachrichten – Hírek német nyelven. A pécsi körzeti stúdió műsora 17.10 Naš Ekran. A pécsi körzeti stúdió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi ma-

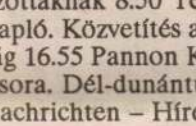

fonos játék 18.00 Telespor
Csehszlovák kisfilmsoroz
XIII/1. rész: A bagoly 18.
TV2 Hírek – Műsorajánl
19.00 Játékok a jog kör
NSZK tévéfilmsorozat. III
rész: A zene szárnyán 19.
TV2 20.20 Márciusi rögtönz
sek. Sebestyén János és Do
bóvári Gábor műsora 21.
Híradó 2. 21.20 TV2 21.
Napzárta Kb. 22.00 Műkorcs
lyázó Világbajnokság. Páros
chenből Kb. 22.50 Felkínálor

Március 14. c

TV1 7.55 Tévétorna ny
Magazin 9.00 Képújság 9.05 „
1. Kacsa-mesék. Amerikai ra
2. Ausztrál expressz. Amerik
tek; 3. A Csipet csapat. Amer
mes vadállatok 10.50 Mozgat
nak 11.00 Képújság 16.30 Ké
A pécsi körzeti stúdió híradó
információk, események 16.5
nyelven. A pécsi körzeti stúd
sok. Péter József: Isaszegi nó
lasztási műsor 17.50 Hármas c
ség műfaja" III/2. rész 18.35
Reklám 19.00 A hitről – gyere
mögőék újabb kalandjai. A z
nebonálók. Magyar bábfilms
rozat 19.20 Reklám 19.30 Hí
adó 20.00 Reklám 20.05 Bud
pesti Tavaszi Fesztivál. Nyit
hangverseny Kb. 21.35 Reklá
21.40 Hazai Tükör 22.40 Hí
adó 3. 22.55 BBC-Híradó

TV2 17.00 Képújság 17.
TV2 Benne: Riportok, Időj
rás, Zene 17.40 Sípercek 17.
Dominó. Telefonos játék 18.
nek! Egyszer volt, hol nem vo
sorozat. XXVI/10. rész: Az
Műsorajánlat 19.00 Most bes
(1965.) 20.29 Néprajzi érté

Callmeyer Ferenc : Építsünk
műemléket ? = Valóság, 1988, 11.
86 – 95. ill.

Műemlékvéd.

Szabad szombat a rádióban

„A szolidaritás érzése fogott el a rádió és televízió munkatársai és dolgozói iránt, akiket kirúgnak, akiket megfegyelmezni, idomítani akarnak e médiumok átmeneti hűbérurai. Ehhez nem asszisztálhatok" – írta műveit letiltó nyílt levelében Petri György. E sanyarú sorsról ad bőséges összeállítást a Folyosó című rádiósok lapja „In memoriam Magyar Rádió" alcímmel. Különös érzés e lapot a rádió műsorának egyidejű hallgatása közben lapozgatni... mondjuk február első szombatján.

Olvashatunk például *Gartner Éva* botrányos nyugdíjaztatásának körülményeiről. Hogy mennyire mélyen megsértette őt a rádió. Már több hónapja. S közben ráhangolunk a Bartókra, szombat reggel, ahol az érintett faggat néhány közírót (*Megyesi Gusztáv, Kovács Zoltán és Váncsa István*) mesterségükről, mondandójukat *Bálint György* írásainak részleteivel meg-megtámogatva. A műsor közben mindvégig az motoszkált bennem: de kár, hogy ezt a beszélgetők nem hallgatják. Mert olyan nyilvánvaló. Hogy ők is érzik: nem az indulat szüli a fe-lelősséget, hanem a felelősség az indulatot. És onnan számítható mesteri mesterségnek a közírás, ha a publicisztikák légkörében a fenti szabály jelenvalósága irreverzibilis.

Megejtő evidenciával, eminensekként beszélnek e törvényről. Majd lazán bizonyítottnak gondolják: bár jó lenne, de ezt mégsem lehet betartani. Mert annyi ökörség és annyi rosszindulat van a politikában, hogy arra reagálni kell. Le kellene menni újra a mélybe, talán épp a bányászok közé, de erre már nincs idő. Mert az olvasónak a közérzetpolitikai publicisztika kell. És szerintük ezek szólnak leginkább az olvasóról. Jól elvannak ők ott, evvel. A *Bálint György*-idézetek is illeszkednek. De illeszkedne ez is: *„A régi, világos ellentétek elmosódnak és új, zavaros, felismerhetetlen formákat öltenek. Nem lehet pontosan meghatározni, hogy melyik a forradalom és melyik a reakció, a módszerek gyakran azonosak és egymásból merítenek... A türelmetlenkollektivizmusok mellett ott látjuk a minden emberi közösségtől írtozó individualista köldöknézés tudományos és művészeti szektáit."*

Ilyen közírói mesterséggé vált a *kabaré* is. A Folyosóban erről is olvashatunk *Farkasházy* tollából. *„Alanyivá vált ez a műfaj... Ha egy olyan műsor van, hogy az író ír egy kabarét és bejön nyolc színész , akkor ki lehet osztani a szerepeket, hogy négy-öt szerepet játsszanak. Ez egyszerűen megvalósíthatatlan a rádiókabarében... Bejön egy ember és négy-öt percig ott van. Ez egy ilyen műfajjá vált."* Nos, ha valaki közvetlenül az előbbi műsor után átkapcsolt a Kossuthra, egy órán át hallgathatott néhány klasszikus kabarészámot: Andaxin kora; Halló, itt vagyok!; Halló, Belváros! – emlékeznek, ugye, az endéká-turmixgépre, a négy kicsi egérre? S mindarra a sok *kedélyes estére*, amikor a politikai kommentárt – ki több, ki kevesebb bátorsággal – a konferanszié mondta, majd bejött néhány színész és előadtak egy jelenetet, dialógusokkal, helyzetkomikummal; szóval megvalósították a ma már megvalósíthatatlannak látszót. Mert nem csak hogy alanyivá vált ez a műfaj, hanem egyoldalú állítmányok halmazává.

Miként a *168 óra*; mert milyen képet tárt elénk a legutóbbi adás? Az összeomlott ház kapcsán arra figyelmeztetett: százezrek kerülhettek *hasonlóan* kiszolgáltatott helyzetbe, akik megvásárolták tanácsi lakásukat. Majd rátértek a halálbüntetés parlamenti indítványának kérdésére; különösképpen nagy többségben olyanok szólaltak meg, akik szerint ez természetes igény, hiszen a lakosság már-már halálfélelemben él. És tombol a fajüldözés. A következő összeállítás arról szólt látszólag: felállt-e a baloldali választási blokk? Látszólag, mondom, mert az összbenyomás inkább azt sugallta: akár igen, akár nem, de *ez* legalább alternatíva. A reklám kérte: relaxáljunk; majd rögvest rácsaptak a Honvédelmi Minisztériumban sejthető értékpapír-manipulációra. Hogy joga volt-e a minisztériumnak úgy 900 milliót kihelyeznie, majd joga volt-e feljelentenie a megbízott brókerházat; hiszen igaz, hogy az nem teljesítette a szerződést kétszeri határidő-módosítás után sem, de van ingatlanfedezete. *Értjük*: minek a szabályos per – inkább szállja meg valamelyik szóban forgó ingatlant a könnyűlovasság. Minek annyit lacafacázni... A műsor végén szó esett arról is: nyugdíjasok halnak meg, mert nem tudják kiváltani megdrágult gyógyszereiket. Ezt persze nem lehet bizonyítani, mert az személyiségi jogokat sértene, mondandója azonban ennek ellenére elhangzik. És terjed, tényként tovább adva a hallott, ám ellenőrizhetetlen információ egy közszolgálati média politikai hírműsorából a nagyvilágba.

Este ugyanezen a frekvencián már arra kéri hallgatóit a *köztudottan elfogulatlan Bolgár György*: Beszéljük meg! Mármint az országot foglalkoztató eseményeket. A módszer látszólag demokratikus: aki akar, telefonáljon a megadott számra és mondja el a véleményét. Csak: van, aki többet, van, aki kevesebbet beszélhet, csak: izgatottan, „összekötőszövegel" a műsorvezető két kapcsolás között: itt van-e még a másik vonalon az az érdekes fiatalember?... S a hallgató picit hökkenve motyogja: de fontos; de miért? Világos hát, hogy valaki szelektál a hívások tartalma szerint. Van egy tematikus előszűrés, amelynek végeredménye: a hallgatók többsége szerint jogos a halálbüntetés; és nincs is valódi válság a Fidesz és az SZDSZ között, majd a második fordulóban összekapaszkodnak. Egy kő esett le a szívemről...

Majd még több, immáron késő este. Hiszen a Folyosó interjúiban arról is olvashattam, hogy *Göczey Zsuzsa* ugyan felpofozta *Maloschik*ot, de már kicsit megbánta, amúgy meg ül búslakodva, és pucolja a romokat. Meg uszodába jár. *Zelki János*nak pedig nem adott Folyosó-interjút a Zoli. A dolog természetéből adódóan: most ez van. Hát – lehet. De azért van, volt szombat este Noktürn is; kettejük régi közös műsora, amelynek vendége ezúttal *Kepes András* volt, aki egyik délután szomorúan sétálgatott az Állatkertben *Vámos Miklóssal*. Aki unja azt, ami most van a tévében. De két-három hónap múlva úgyis vége. Beszélgettek ott, kicsit szomorúan; a műsorvezető már a kezdet kezdtén tisztázta, hogy ők tulajdonképpen általános iskolás koruk óta ismerik egymást. Ehhez képest viszont fogalma sem volt arról, hogy riportalanya mikor járt Pesten, s mikor Argentínában iskolába. Meg dosszié kellett neki a felkészüléshez. Ami nem igazán sikerült. Mert izgalmas pillanata lett volna például e dialógusnak az, amikor kiderült: Argentínában sokkal egyszerűbb népi együttesről beszélni. Nálunk ennek „felhangja van".

De vajon miért alakult ez így? Hogyan látja ennek okát egy sok helyen megfordult, sokat tapasztalt, valaha esztétának készült gondolkodó, aki örül annak, hogy sokféle nációban élvén mára sokkal nyitottabb; nem érinti meg a manapság elszabadult nacionalizmus, sőt átlát rajta. Izgalmas dialógussá vált volna, mondom, ha arról kezdenek beszélni, hogy nálunk miért van felhangja annak, ami máshol természetes. De sajnos csak diskuráltak egy kicsit; slusszpoénul annyit odavetve: „a zene és a művészet nem kiárusítható". Bizony-bizony, hogy úgy van. Nem kellene hát a politika küzdőterein seftelgetni vele.

A többször is idézett Folyosó anyagai elé mottóként „egy evidens Örkény-egyperces" illesztetett, amely arról szól: a műveletlen német őr dühében agyonlövi dr. K. H. G.-t. Mert nem ismerte sem *Heinét*, sem *Schillert*, sem *Rilkét*. Kicsit értetlenkedem, amikor bevallom: e szombati evidenciaturmix után kezdem magam én is „In memoriam Magyar Rádió" hangulatban érezni. Lehet persze, hogy egészen más okból.

Tamási Orosz János

Elérhető otthon?

Mint a *Lakáspince – lakásbontás* című cikk írója, magam is építészmérnök vagyok. Elmélyült ismerője, sőt szenvedő alanya, s talán még áldozata is vagyok negyven valahány év ez irányú küzdelmének; eredményének és eredménytelenségének. Építészként én is hajlamos voltam magammal elhitetni, hogy a lakáskérdés megoldása pusztán építészeti feladat, holott nem az!

A lakáskérdésben a szociológia, a közgazdaság, a humanitárius gondoskodás és természetszerűleg a politika dominánsabb szerepet tölt be, mint az építészet. A negyven év gyakorlatában nem szerepelt a ma döntő kérdéssé emelkedő tényező, a piac kérdése, melynek törvényszerűségei bonyolult automa-tizmussal működnek és ismét nem építészeti kategóriák.

Lakás – 17 év alatt

Amikor 1993 nyarán olyan amerikai vendégekkel tettünk egy országjárást, akik hazánkban már öt évvel ezelőtt jártak, megállapították vidéki városaink csinosodását, fejlődését. Magam is nagyon jól ismerem az építkező vidéket, számos rendezési tervet készít irodánk. A kép nem siralmas, egészséges méretű házak épültek csaknem mindenütt. A magyar vidék képét ezek a házak valóban átformálták.

Mindazonáltal magam sem állíthatom, hogy a magyar lakás-építés megoldott. Nem lehet megoldott, mivel a társadalom gazdaságilag leszakadó rétegei számára a lakáshoz jutás utópiá-vá válik, ugyanúgy mint a fejlettebb Nyugaton. Tudom, hogy erre a Nyugatra való hivatkozás nem fogja vigasztalni azt a magyar fiatalt, aki béréből, fizetéséből nálunk 17 év alatt (!) tudná csak megteremteni a saját otthonát összehasonlítva egy nyugati fiatal öt évével, akit ráadásul különböző hitelkonstrukciókkal a lakás *elérhetőségében* segítenek.

Nem szeretem a szociális lakásépítés szó használatát, amit mindenkor valami demagógia kísértete leng körül. A szociális lakásépítés Skandináviától az Amerikai Egyesült Államokig csődbe jutott. Az igazság osztogatása igazságtalanságot termett: az adófizetők pénzéért politikai célok elérése érdekében érdemtelenül jutottak lakásokhoz olyanok is, akik a nemzeti ajándékkal semmit sem tudtak kezdeni, s rövid távon a gettószerű telepeiket elszlömösítették.

Szeretném, ha a nemes politikai célok palettáján új fogalom, az *elérhető otthon* jelennék meg. Ez az elérhetőség azt jelenti, hogy azok is, akik ma nem rendelkeznek lakással, saját képességeik, munkájuk alapján, s nem megalázóan, mások kegyeit elfogadva legyenek képesek otthonuk megteremtésére.

A lakásnak elsősorban a piacon kell megjelennie. Ez nem jelenti egyedül a magántulajdonú lakást; a bérlakás is a lakáshoz jutás egyik formája.

A lakásmobilitás lassú elmozdulása is megkezdődött. A belvárosi lakásárak piaci alakulása természetszerűleg tereli az építést a szuburbánus területek felé. Ez elsősorban fővárosi jelenség, de számítani lehet a vidék ilyen értelmű elmozdulására is. Örvendetes módon nekilendült az infrastruktúra elmaradottságának felszámolása, beleértve a kulcskérdést jelentő csatornázottságot is. A korábbi rossz település- és iparpolitika, a befektetési korlátozások miatti torzulás helyretétele hosszú időt vesz igénybe. A lakásgazdálkodás szempontjából ilyen torzulás az üdülőépítési dömping. A városi lakótelepek szűk lakásaiba tereltek természetes ösztöne okozta a mezőgazdasági területek elhódítását, az értékes tájképi környezetek üdülőövezetekké alakítását. Pedig a divatos üdülőövezetek egészséges környezetet kínálhatnának állandó lakásra is. Nyugaton a tehetősebb rétegek ilyen környezetben laknak.

A lehetőségek megalapozása

Nem a piac és lakásépítés hivatalos szervezése a gond, hanem az örökölt gondolkodás felszámolása, mely elfelejtette a gazdaságban rejlő egészséges automatizmusokat. Kormányzati beavatkozással természetesen mindössze a lehetőségeket lehet megalapozni. Elsősorban azok a támogatások ezek, melyek az infrastruktúra megteremtésére vonatkoznak és azok a pénzpolitikai beavatkozások, melyekkel a piacon való részvételt a legnagyobb társadalmi igazsággal teszik lehetővé. A háború utáni Kanada például nem rendelkezett a lakásépítéshez szükséges tőkével, amellyel pénzelhette volna a hazatérő katonákat és családtagjaikat. A kanadai kormány jelzáloghitel adására határozta el magát, alacsony futamidőkamattal. Feltételezése jól bevált. A késedelmi kamat esetére a kormány vette át a jelzálogfizetéssel kapcsolatos felelősséget. Ezzel az új otthont építők számára a kölcsönt adó bankok és biztosító társaságok kockázata gyakorlatilag nulla volt. Maga a kormány által létrehozott ún. Központi Jelzálog és Házépítő Testület jelzálog adásával nem, de annak biztosításával foglalkozott. Igaza van a cikkírónak abban, hogy az elérhető otthon programját hasonló bankpolitikai elveken és közgazdasági megalapozottsággal lehet idehaza is megteremteni.

Több polgári kezdeményezést!

Mindezek előrebocsátásával meg kell állapítani, hogy számos tennivaló van. Egy azonban nem feledhető: a sült galamb szabad szájbarepülésének korszaka azonban lejárt! Több és több polgári kezdeményezésre van szükség; e kezdeményezések azonban nem nélkülözhetik a kormányzati segítőkészséget. Megjelent hazánkban egy amerikai indíttatású lakásépítési mozgalom, a *Házat-Hazát Alapítvány*. Egy a reménybeli a sok közül. Eredményei elsősorban a kalákamunka és az intézményesített önerős építkezésben rejlenek és nem kis mértékben az egyes önkormányzatok segítőkészségén. Az általános tőkehiányt parlamenti támogatásból fedezve egy lehetséges alternatívát kívánnak nyújtani e nehéz kérdés megoldásában. Munkájuk oroszlánrészét a hiányzó lakásépítési bankrendszer megteremtése jelenti, s eredményei figyelemre méltóak. Megépült házaik mintegy negyven százalékkal olcsóbbak a jelenlegi piaci áraknál.

Mindezen közgazdasági tények és gondolatok után következünk mi, építészek. Az otthonok, amit teremtünk, létbiztosítékot kell, hogy nyújtsanak a nemzet megmaradásának, a családi békének, a generációk egymás mellett élésének, az egészséges lakókörnyezetnek, az infrastruktúra jobb kihasználásának.

Csak attól őrizzen meg az Isten bennünket, hogy újabb és újabb intéző- és tervbizottságokat hívjunk létre!

Callmeyer Ferenc

A másik Eminescu

Mélabús pásztorének

Javíthatatlan újságolvasó lévén, az *Új Magyarország* átnézését mindig az utolsó oldalon kezdem – s többnyire nem hiába, hiszen az olvasói levelek között számtalan csemegére bukkantam már. A január 27-i *Levéltükörben* azonban nemcsak csemegézni lehetett; volt ott egy szép, nemes szándékú írás is, *Mihail Eminescu védelmében* címmel, *Ötvös Lajos* nyugalmazott gyáli tanárember tollából.

Rövidre fogva, a tanár úr levelének az a lényege, hogy egyetlen, kiragadott sora alapján nem szabad minősíteni és ilyen-olyan politikai kurzusok szellemi előfutárának bélyegezni Eminescut – hiszen ha így járunk el, *Orbán Balázsról, Petőfiről, Dsidáról* is el lehetne hitetni, hogy gyűlölködést szít, netán a magyar nacionálimperializmus eszméit kellene kiolvasni soraikból. „Nem eltávolítani, egymás ellen uszítani, a költő soraiból ellenséges politikusok hangját kihallani, hanem közeledni egymáshoz, egynást megismerni. [...] Ez a Kárpát-medence népeinek nagy tanulsága és dicsősége napjainkban" – zárja levelét Ötvös tanár úr, s ezzel hitem szerint maradéktalanul egyet is ért minden józan gondolkodású ember.

Az egészben csak az a bökkenő, hogy minderről Eminescu némileg másképpen vélekedett. Kötve hiszem, hogy a tanár úr olvasta volna a költő zsengéi közt számontartott dáko-román mitológiateremtő eposztöredékeket, hát még férfikori újságcikkeit, melyekben nem egyszerűen a román lelkiség elárulásával és a szent hagyományok profanizálásával vádolja a kapitalizálódó polgárságot és a hozzá kötődő értelmiséget, hanem egyszersmind új nacionalizmust hirdet: patriárkális gyökerűt, faji mítoszba és idegengyűlöletbe (főleg antiszemitizmusba és magyarellenességbe) torkollót. Aki nem hiszi, járjon utána – jobb híján, mintegy ízelítőül, olvassa el Eminescu magyarul is hozzáférhető prózai művét, a *Szárnyaszegett géniuszt!*

Ami pedig a tanár úr által is hivatkozott verset, a *Dojnát* illeti: a II. világháborút követő négy és fél évtizedben Romániában sem jelenhetett meg, nehogy a nagy keleti szomszéd területi követelésként értelmezze. Manapság viszont gyakran idézik első sorát a bukaresti honatyák, s az ő szájukból „A Dnyesztertől a Tiszáig" szólam mindközönségesen azt jelenti, hogy sohasem mondanak le a – korábban a Szovjetunióhoz, ma „csupán" a FÁK-hoz tartozó – Moldovával, más néven Besszarábiával, azaz a Pruttól a Dnyeszterig terjedő, kétharmadrészt románok lakta „tartománnyal" való egyesülésről.

„A vers pásztorének, dojna, ritmusából kiérzik a juhok után lépkedő pásztor mélabús furulyaszólója, amivel népe sanyarú sorsát énekli meg" – így jellemzi, bizonyára nem saját szavaival, Ötvös tanár úr a *Dojnát*. Nos, itt az Eminescu vers szöveg- és formahű magyar fordítása: ki-ki megítélheti, mélabús pásztorének-e, s azon is elgondolkozhat, vajon nem túlságosan megszépítő-e a mi Eminescu-képünk – a „másik", a xenofób Eminescu homlokráncai híján. (Akinek mellesleg nem Mihail, hanem *Mihai* a keresztneve.)

Németi Rudolf

Dojna

A Dnyesztertől a Tiszáig
Búsul a román egy szálig,
Hogy nem tudhat elvergődni,
Annyi az idegenföldi.
A tengertől Hotinig fel
Lovas muszka jár ezrivel,
Hotintól a tengerig
Az utakat ellepik;
Boiantól Vatra-Dornáig
Mint a nyüvek, annyi váltig,
Annyi idegen nép koslat,
Ki se látszani már onnat.
Ellenségeink az ország
Hegyét-völgyét legázolták,
Hétfalutól fel Szatmárnak
Ahány út van, csak ők járnak.
Szegény román, jaj szegénynek!
Mint a rák, csak hátra lépked,
Inálna, nem tud előre,
Nincs tavasza, nincsen ősze,
Oly sanyarú sorsa van,
Hazájában hontalan.
A Dunától Északig
Román szó alig hallik,
Annyi ellenség van itt;
Nem csendül egy dal se már,
Madaraink útra keltek,
Gyász honától búcsút vettek;
Ha kinyitod ajtódat,
Csak a kóró bólogat.
Hazánk kebléről a kendő,
Hullik oltalmunk, az erdő –
Fejszecsapásoktól roskad,
Forrásai mind elfogynak –
Sorsosai bús honunknak!

Kinek kedves az ellenség,
Máját kutyák elé vessék,
Pusztasággá legyen háza,
Magtalanná a fajtája!

Stefan vajda, Putnába'
Ne feküdjél hiába,
Hagyjad rá, a főapát
Hadd vezesse klastromát,
Hagyd az összes szenteket,
Meg a szerzeteseket –
Ahány harang, verjék félre
Éjjel-nappal egyvégtébe',
Isten meghallgatja tán –
Segíthess néped baján!
Stefan vajda, feltámadj,
Kürtödbe fújjál hármat,
Szólítsd hadba Moldvádat.

Ha megfúvod kürtöd egyszer,
Egész Moldva jó sereggel,
Ha megfúvod még egyszer,
Az erdő is hadra kel,
S ha megfúvod harmadszorra,
Ellenségnek híre-nyoma
Se marad e drága honba' –
Végezze mind kötélen
Meg a hollók csőrében!

Németi Rudolf fordítása

Tej és könnyek

Milyen kár, hogy nem vagyok tudós ember. Ha az lennék, már ma nekifognék, hogy megírjam a magyarországi adóztatás történetét. Ámbátor lehet, hogy az eredmény nem is komoly tudományos dolgozat lenne, hanem keserű szatíra. Ami itt adóztatás ürügyén folyt, főleg a legutóbbi évszázadban, az a toldozásokfoldozások, kényszerű rögtönzések sorozata volt. Száz év alatt legalább százszor változtatták meg az adózás rendszabályait. Utólag a kényszerű intézkedésekhez mindig megalkották a zseniálisnak hitt ideológiát. Mert a magyarázatokban mi mindig erősek voltunk.

A század elején a bíráló szakemberek azzal tréfálkoztak, hogy a hazai adóztatás elmélete leginkább egy fura figurához hasonlít, aki fején középkori sisakot visel, rajta kacagány, kezében a buzogány, de van elöltöltős puskája, s dali pár pisztolya is. Ehhez azóta még hozzá jött az úri csokornyakkendő, az ávós antantszíj és a szomorú lódenkabát. A pénzt pedig mostanában menedzser briftasniba gyűjti össze és az irományokat vaskos aktatáskában húzza maga után. Dárdájára felkötötte az Európa Ház sokcsillagos lobogóját.

Sokáig nélkülöztük országunkban a politikai demokráciát, és ennek egyenes következménye volt, hogy a gazdasági demokráciának még a csírái is nehezen alakulhattak ki. Meg kell mondani, hogy ezen a területen a rendszerváltás után sem igazán jeleskedhettünk. Nem sikerült kialakítani azt a felkészült és valóban tárgyalóképes érdekvédelmet, amely a gazdaságirányításnak megfelelő partnere, egyben kontrollja is lehetett volna.

Ennek alighanem két oka volt. Egyrészt a gazdasági és pénzügyi folyamatok vezénylői a feszült helyzetben nem is igazán vágytak arra, hogy esetenként akadékoskodó partnerekre leljenek, másrészt uralkodóvá vált egy olyan elmélet, hogy az örökölött és a korábban megnyomorított érdekképviseletek elvesztették hitelüket és tekintélyüket, alkalmatlanokká és méltatlanokká váltak arra, hogy egy-egy gazdasági csoportosulás véleményének, kívánságainak hangot adjanak. Így alakult ki olyan helyzet, hogy Kupa Mihály pénzügyi uralma idején például megjelent egy olyan fantomszervezet, amely a magyar adófizetők általános érdekeit lett volna hivatva képviselni, de amelynek más célja nemigen volt, mint hogy megfelelő zsebbe folyjon be a külföldi támogatás. A megtűrt, a tényleges tekintéllyel és beleszólási joggal nem rendelkező érdekképviseletek aztán – kínjukban – részben a kudarcokkal küzdve, részben a személyes ambíciók hatására, elkezdtek osztódással szaporodni, forgácsolódni, aminek természetes követelménye az lett, hogy még a maradék tekintélyüket is elveszítették.

Mindezt annak kapcsán mondom el, hogy a hazai kereskedők egységes, országos érdekképviseleti csúcsszövetségének megalakítását csaknem egy évszázaddal ezelőtt kezdeményezték, és hosszú, sok tapintatot és diplomáciai érzéket kívánó előkészületek után kereken kilencven esztendővel ezelőtt, 1904. május 22-én, Pünkösd vasárnapján a Vigadó nagytermében megalakulhatott az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés. A közgyűlés napjáig 88 vidéki, 22 fővárosi kereskedőtársulat, továbbá 13 kereskedelmi és iparkamara, valamint több mint hatezer vidéki és 1200 fővárosi tag lépett be.

Az alapítók nem sejthették, mit hoz a két világháború, Trianon, a két nagy infláció, a gazdaság teljes szétverése, a szocializmus beköszöntésével, a folyton változó szocialista irányítás. Tény, hogy a Sándor Pál alapította szövetség kétszer nevet változtatva, nagy sérülésekkel és vérveszteségekkel, de a legnehezebb időket is túlélte, s fontos szerepe volt abban, hogy a rendszerváltozás idejére kialakultak a hazai kereskedelemnek azon bázisai, amelyekre építeni, amelyeket fejleszteni lehetett.

Ezért a történelem fintorának tekinthetjük azt, hogy a lazulás és szétesés éppen akkor következett be, amikor az ezzel ellentétes tendenciáknak érvényesülése lett volna az indokolt, az ésszerű.

Van olyan kereskedői mondás, hogy kár belesírni a kiömlött tejbe. Ami történt, megtörtént. Egy azonban tagadhatatlan: elsődlegesen a kereskedők érdeke, de nem kell különösebben magyarázni, hogy egyértelműen az országé, a lakosságé is: a megromlott egység az új körülmények között mielőbb létrejöjjön. Ha a kereskedők szavát időben meghallgatják, talán nem jött volna létre és nem marad fenn oly tartósan az a vadkeleti állapot, amely e szakma tevékenységét, minden tiltakozás ellenére, oly hosszasan jellemezte, s amelynek felszámolására most végre elszánták magukat az illetékesek. Állami bevételt, nagyobb biztonságot, erősödő kereskedelmi morált lehetett volna kellő időben megvalósuló, jobb együttműködéssel elérni.

Még nem késtünk le semmiről. Fontos lenne azonban, hogy a száz évvel ezelőtt elindult kezdeményezést, a kilenc évtizeddel ezelőtt elért eredményt végre észrevegyük és tanuljunk belőle. Ne csak a választások előtt tüntesse fel magát minden párt a vállalkozók, benne a kereskedők oltalmazójának, nagy barátjának. És főleg, maguk a kereskedők, a létező kisebb-nagyobb érdekvédelmi tömörülések döbbenjenek végre rá, hogy az erők elforgácsolása ezen a területen sem vezethet eredményre. Meg kellene alakítani a létező, különböző tömörülésekből, amelyek külön-külön nem kis szervezeti erővel és taglétszámmal rendelkeznek, azt a csúcsszövetséget, amely végre hatékonyan és határozottan szólalhat meg a közös ügyek intézésénél.

A jeles évfordulót talán így ünnepelhetnénk meg a legméltóbban.

Solymár József

Túl a piacosodás kezdetén

Száz évig – mosolyszünet nélkül

A Siemens azon multinacionális befektetők egyike, amely – kényszerű és hosszas szünetekkel ugyan – de százhárom éve van jelen hazánkban. A mozgástér olykor szűkült, máskor kitágult, attól függően mit engedett és mit támogatott a gazdasági rendszer. Amikor négy évvel ezelőtt a magyar gazdaság látványosan kaput nyitott a nagyvilág felé, a Siemens határozott offenzívába kezdett. Vegyes vállalatokat hozott létre, érdekeltségeket és tulajdont szerzett: az 1990-ben alakult Siemens Kft. ötmillió márkás induló tőkéje 210 millió márkára növekedett a rendszerváltást követő három évben. A piacgazdasági váltás tapasztalatait összegző sorozatunkban Háklár Lászlót, a Siemens Rt. igazgatóságának elnökét kerestük meg kérdéseinkkel.

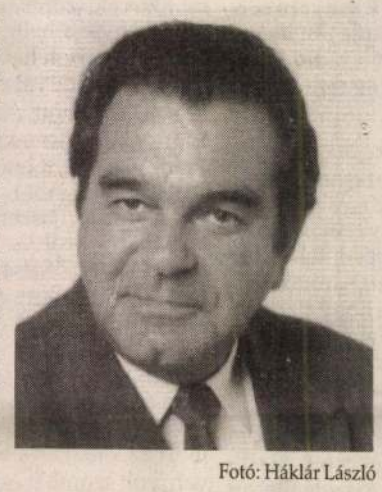

Fotó: Háklár László

– A tőke racionális és számító, a Siemens nyilván felmérte, hogy a gazdasági rendszerváltozást követően milyen mozgástere lesz. Az eltelt évek igazolták-e várakozásaikat?

– Talán úgy fogalmaznék, hogy csalódások nem értek. A fejlődés irányai nagyjából előre láthatóak voltak, s ez még akkor is igaz, ha 1990-ben nem lehetett pontos prognózist adni az átalakulás valamennyi várható folyamatáról. Azt hiszem nemcsak a Siemens, de valamennyi külföldi befektető kellő mértéktartással mérte fel saját esélyeit: s nyilvánvalóan tisztában volt azzal, hogy az új kormány gazdasági programja nem pont úgy valósul meg, ahogyan azt meghirdette. Ez nagyon is törvényszerű, így van még Németországban is, ahol pedig jóval nagyobb tapasztalattal fogtak hozzá a keleti országrész felzárkóztatásához. A miértre nagyon egyszerű a válasz: a gazdaság nem karmesteri pálca vezényletére mozog, s arra ma még nincs modell, miként lehet a tervgazdaságot piacgazdasággá átalakítani. A két rendszernek más az ideológiája, más az emberek gondolkodása és mentalitása, meggyőződésem, hogy az átmenet még legalább tíz évig eltart.

– Az elmúlt évtizedek igazi vesztesei, a csődbe jutott cégek munkavállalói úgy érvelnek, a piacgazdasági váltásra fel lehetett volna készülni. Mi erről a véleménye?

– Ezt az állítást nem fogadom el. A tervgazdálkodás merev keretei között legfeljebb a prognózisok szintjén fogalmazódhatott meg az átalakulás bekövetkezése, de az erre való tudatos felkészülésnek hiányoztak a keretei és az eszközei. Gondoljuk meg, milyen igénytelen piacra termeltek a gyártók, s milyen alacsony hatékonysággal. A torz iparszerkezethez alacsony színvonalú ipari kultúra társult, és semmiféle külső kényszer nem hatott a váltás irányába. Ott volt a keleti piac, ennek „biztonsága" végképp konzerválta a rossz struktúrát. A gazdasági rendszerváltást követően ezt az örökséget kellett az új kormánynak átvennie, s most ezt kell kezelnie. Ez nem megy egyik napról a másikra, s különösen nem tőkebevonás nélkül. Az országnak létérdeke tehát, hogy működőtőke érkezzen a piacra, s itt találkozik a nemzetközi befektetők és a hazai gazdaság érdeke. A Siemensnek, mint multinacionális cégnek a beruházási politikája egybeesik a magyar gazdaság igényeivel: egyfelől erősíti a nemzeti ipar versenyképességét, ugyanakkor van ereje és türelme kivárni a befektetések megtérülését. Mert azt talán nem kell hangsúlyoznom, egyelőre minden hasznot visszaforgatunk az itt létrehozott vállalkozásokba.

– A Siemens számára mennyire volt kiszámítható a kormányzat intézkedései nyomán létrejött gazdasági környezet?

– A törvénykezési szándékot mindenképpen pozitívnak ítéljük, noha meggyőződésünk szerint a kelleténél kisebb hangsúlyt kapott a gazdasági törvénykezés, s a folyamat lassan és nem hibátlanul haladt. Ugyanakkor nem tudható, hogy egy-egy törvény mennyit csorbult a politikai csatározások nyomán. A törvények alapvetően jók, de ki tudja, hogy a sok száz módosító indítvány nélkül milyenek lettek volna... Persze nem feladatunk minősíteni a törvénykezés gyakorlatát, mi a külső szemlélő objektivitásával próbáljuk megérteni a formálódó demokrácia útkereső küzdelmeit. Egy bizonyos, megítélésünk szerint az államnak több szerepet kellett volna vállalnia – persze a piacgazdaság szabályainak megsértése nélkül – az átalakulás direkt irányításában. Mindezt úgy mondom, hogy tudom, az állami beavatkozás mértékét éppen az ellenzék fellépése miatt nem lehetett erőltetni. Úgy tűnik, ma még túlpolitizáltak a dolgok – ez érződik a költségvetési vitákban is – holott minden azon múlik, sikerül-e a gazdaság és az elosztás szerkezetét átalakítani.

– Az eltelt évek alatt látványosan nőtt a Siemens forgalma, vállalatokat alapított, tőkéjét gyarapította. Megítélése szerint mutatkoznak-e jelei a gazdasági élénkülésnek?

– Élénkülésről semmiképpen nem beszélnék, legfeljebb némi elmozdulás mutatkozik a stagnálásról. Ezt abból mérjük le, hogy importforgalmunk is évről évre nő, s a behozott termékek a beruházási piacra kerülnek. Nem hiszem azonban, hogy bárki gyors változásokat remélne, hiszen igen súlyos az örökség, súlyosabb, mint ahogyan az 1990-ben látszott. Tőkehiány van, rosszak az eszközök, sikerágazatok dőltek össze, az új rendszer pedig nehezen formálódik. Ráadásul a váltás időpontja egybeesik egy súlyos világrecesszióval – azt hiszem, a túlságosan nagy optimizmusnak nem most van az ideje. A Siemens azonban mindezzel tisztában volt, amikor Magyarországon befektetett, s eltökélt szándéka, hogy itt marad. Legalább még száz évig – „mosolyszünet" nélkül.

Vasvári Éva

Gazdaképzés Erdélyben

Az idén ünnepli megalakulásának 150. évfordulóját a Romániai Magyar Gazdák Egyesülete. 1844. január 21-én *gróf Teleki Domokos* kezdeményezésére a korabeli magyar földbirtokosság legkiválóbbjai gyűltek össze, hogy létrehozzák az Erdélyi Gazdasági Egyesületet. A Trianon utáni Erdélyben a patinás múltú gazdaszövetség új neve Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet lett.

Az egyletet 1949-ben tiltották be, vezetőit letartóztatták, bebörtönözték. 1989 decembere után új néven, Romániai Magyar Gazdák Egyesületeként éledt újjá. Az elmúlt négy esztendő bebizonyította, hogy a gazdák érdekképviselete, a korszerű gazdálkodói ismeretek elterjedése létérdek a mai Erdélyben. Nem az egyesületen múlott, hogy az elód egy évszázados gyakorlatából keveset sikerült megvalósítania. Az egykori gazdaszövetség hatalmas vagyonát, épületeit, mintafarmjait a román állam elkobozta. Fél évszázad múltán sem jobb a helyzet: a zűrzavaros törvénykezés miatt ma is kevés remény mutatkozik a vagyon visszaszerzésére.

A pénztelenség gondjain lehetőségeihez mérten Magyarország igyekszik segíteni. Különböző alapítványok támogatják a gazdaköri szervezést, a gazdaképzést, a romániai magyar agrár-felsőoktatás megteremtését. Az egyesület és a magyarországi agrártudományi egyetemek, főiskolák közötti együttműködés gyümölcsöző példája a Csíkszeredán, Székelyudvarhelyen, Gyergyószentmiklóson, Kézdivásárhelyen és Nyárádszeredán beindult magyar évfolyamok gépészmérnöki, agrár-közgazdasági, agrárkereskedelmi, állattenyésztési, általános növénytermesztési és kertészeti szakokon. A magyar oktatási intézmények kihelyezett évfolyamai ezek, ahol levelező tagozaton képezik a szakembereket.

Idei újdonság, hogy Erdélyszerte sikerült megszervezni a *Budapesti Nagyváthy János Gazdaképző Egyesület* erkölcsi és anyagi támogatásával a gazdaképzést. A háromszéki Sepsiillyefalván háromhetes, országos gazdatanfolyamot szervezett az RMGE, közösen a helyi LAM alapítvánnyal. A budapesti egyesület videokazettára rögzített szakanyagot küldött.

Bihar, Kolozs, Maros, Hargita és Kovászna megyében gazdakörök szintjén szervezték meg az egykori ezüst- és aranykalászos tanfolyamokra emlékeztető gazdaképzést, szintén magyarországi szakkiadványokkal, audiovizuális fölszereléssel. Igaz, egyelőre kevés faluban létezik tevékeny gazdakör, de az idei kezdet egyre több falu felzárkózását segíti elő.

Az RMGE vezetői az RMDSZ parlamenti képviselőin keresztül próbálják elérni, hogy a magyar vidékeken hagyományos gazdaképzés bekerüljön a tanügyi törvénytervezetbe.

Makkay József

Gázos Ikarusok

Március végén, április elején mutatja be az Ikarus Rt. mérnöki gárdája annak az autóbusznak a prototípusát, amely amerikai motorra alapozva földgázzal üzemel – tájékoztatta az MTI tudósítóját az Ikarus Rt. műszaki igazgatója, *Mádi Jenő*. Elmondta: az első kísérletek során Rába motorral próbálkoztak, 200 atmoszférára komprimált földgázt használva üzemanyagul. A vegyes tüzelés azonban nem hozta a várt környezetvédelmi eredményeket.

Ezért az Ikarus úgy döntött, hogy a gázüzemű autóbuszok fejlesztéséhez Amerikából vásárolnak motort, s a Detroit Diesel és a Cummins cégekkel kötöttek együttműködési megállapodást. Az első 275 lóerős Detroit Diesel motor januárban már meg is érkezett Mátyásföldre és február végére várják a 260 lóerős Cummins motort.

Official Journal of the European Communities • Euro Info Service, Budapest

Külföldi tenderek és piaci lehetőségek vállalatoknak és vállalkozóknak

Építés

94/S 25-6811/ES-28
E-Las Palmasde Gran Canaria
Bevásárlóközpont-építés
Tenderhatáridő: 1994. VII. 01.

94/S 25-6549/EN-9-10
BY-Minsk
Útépítés EBRD-hitellel
Előminősítő dokumentumok beadási határideje: 1994. IV. 08.

94/S 25-5325/DE-21
D-Selb
Vízkezelőmű eketromos beruházási munkái
Tenderhatáridő: 1994. IV. 21.

94/S 26-5385/DE-15
D-Kiel
Iroda különféle építési és belsőépítési munkái
Tenderhatáridő: 1994. IV. 06.

94/S 25-6550/EN-10 és 94/S 25-6551/EN-11
BY-Minsk
Konzultációs és kiviteli tevékenység autópálya felújítására EBRD-hitellel
Előminősítő dokumentumok beadási határideje: 1994. III. 09.

94/S 25-6698/PT-27
P-Lisbon
Útépítés 2800 M ESC-értékben
Tenderhatáridő: 1994. IV. 06.

Textil, ruházat

94/S 25-5204/EN-41
UK-Edinburgh
Egyenruhák
Jelentkezési határidő: 1994. III. 14.
Tenderhatáridő: 1994. III. 21.

94/S 25-5484/DE-43
D-Potsdam
70 000 db ing
Tenderhatáridő: 1994. III. 16.

94/S 25-5526/EN-61
UK-Glasgow
Jacketek és nadrágok
Jelentkezési határidő: 1994. III. 02.

94/S 26-6421/FR-52
F-Marseilles
Kórházi textíliák és ruhák
Tenderhatáridő: 1994. III. 21.

Egyéb

94/S 25-6554/EN-12
UK-London
Tanulmány a Trans-Európai-Szállítási-Hálózatra EBRD-hitellel
Jelentkezési határidő: 1994. II. 28.

94/S 26-6360/FR-50
D-Lisbon
Számítógépes kommunikációs és oktatórendszer
Jelentkezési határidő: 1994. III. 21.
Tenderhatáridő: 1994. III. 30.

94/S 26-6866/DE-56
D-Bad Homburg
1,9 millió db érmealapanyag, réz/ezüst ötvözet
Jelentkezési határidő: 1994. III. 10.

94/S 26-7701/DE-109
D-Güstron
9 db autóbusz
Jelentkezési határidő: 1994. III. 11.

94/S 25-5932/FR-51
F-La Rochelle
3,5 tonnás billenő teherautók
Tenderhatáridő: 1994. III. 21.

Bútor

94/S 26-5918/FR-47
F-Le Bourget-du-Lac
Könyvtári bútorok és szerelvények
Tenderhatáridő: 1994. III. 21.

94/S 25-5927/PT-50
P-Faro
Bútorok, egyetem részére
Tenderhatáridő: 1994. IV: 04.

94/S 26-7043/DE-113-114
AT-Vienna
Íróasztalok, szekrények és egyéb bútorok
Jelentkezési határidő: 1994. III. 04.
Tenderhatáridő: 1994. III. 25.

94/S 25-5237/EN-60
UK-Thames Ditton
Irodabútorok
Jelentkezési határidő: 1994. III. 16.

94/S 25-6107/IT-64
I-Rome
Asztalok és egyéb bútorok
Jelentkezési határidő: 1994. III. 09.

A hivatalos EK-dokumentumok Magyarországon beszerezhetők és a fenti témákról bővebb információk kaphatók az Euro Info Service-nél: 1138 Bp., Margitsziget (Club sziget) tel/fax: 156-4282

KIADÓI PÉLDÁNY
Callmeyer Ferenc évtén

LI. ÉVFOLYAM, 87. SZÁM ÁRA: 17,90 1994. IV. 14., CSÜTÖRTÖK

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

FÜGGETLEN NAPILAP

A TARTALOMBÓL:

A csont összeforr, a lélek gyógyíthatatlan
A csecsemőotthonban 160 gyerekből rendszeresen csak 50-et látogatnak 3. oldal

A földszerzés korlátozásai a földtörvényben
Az ingatlanok tekintetében gyakorlatilag megmaradt az eddigi szabályozás 5. oldal

Magyar–ószláv nyelvi kapcsolatokat kutat
Azt a mondatot, hogy „Egy patkány sétál a konyhában", egy bolgár is megértené 6. oldal

Szükséges a negyedik kárpótlási törvény is

Az igények nagy száma miatt azok elbírálása a jövő év közepéig elhúzódik

Budapest (ISB – H. M.) – **A kárpótlási törvények a rendszer egyik alapkövét jelentik, azokat a kormány nem a választási szavazatok megszerzéséért alkotta. Ez jogi kötelesség volt – szögezte le Sepsey Tamás államtitkár, aki az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal eddig végzett munkájáról adott szerdán tájékoztatást az újságíróknak. A hivatal elnökének véleménye, hogy a kárpótlási törvényeket a jövőben is végre kell hajtani, bármilyen kormány kerüljön is a hatalomra a választások után.**

Több mint hatszázezren nyújtottak be pótigényt Fotó: Horváth Katalin

Az eddig megalkotott három kárpótlási törvény után mindenképpen szükség van a negyedikre is, amely a nemzetközi szerződésekkel okozott károk kárpótlását rendezné – tudtuk meg a sajtótájékoztatón. Jelenleg több mint ötezer olyan kérelem lelhető fel a Pénzintézeti Központban, amelyek jogszabály hiányában nem rendezhetők.

Sepsey Tamás a hivatal eddig végzett munkájával kapcsolatosan elmondta, hogy a három kárpótlási törvény alapján benyújtott kérelmek elbírálása a befejezéshez közeledik. Az első törvény alapján 1500 kérelmet kivéve megszülettek a határozatok, e törvény alapján közel 817 ezer kérelmező között 54,7 milliárd forintnyi kárpótlási jegyet és 3 milliárd forint értékű utalványt osztottak ki. A második törvény szerint eddig 72 294 ügyben született határozat, közel 10 milliárd forint a kiadott kárpótlási jegyek értéke és 620 millió forint az utalványoké. Négy és fél ezer kérelmet a hivatal még hiányos adatok miatt nem tudott elbírálni. A politikai üldözöttek kárpótlásáról szóló törvény alapján 40 milliárd forint kárpótlási jegyhez 155 154-en jutottak, életjáradékot 44 ezren kértek, az élet elvesztése miatt pedig 734 jogosult között 347 millió forintot osztottak ki.

A pótigények benyújtását lehetővé tevő ez évi törvénnyel a kárpótlási hivatal elképzeléseit messze meghaladóan, több mint hatszázezren éltek. Hetvenezren politikai üldözötti, 537 ezren pedig vagyoni kárpótlási igényt adtak be. Az igények nagy száma miatt azok elbírálása minden bizonnyal a jövő év közepéig elhúzódik – mondta a kárpótlási hivatal elnöke, aki egyben azt is bejelentette, hogy a visszaélések elkerülése érdekében a később benyújtott kérelmeket alaposabban ellenőrzik majd. Felmerült a gyanú ugyanis, hogy a viszonylag könnyen kárpótlási jegyhez jutást többen csalásra próbálják felhasználni.

Miután május végéig be kell fejezni a mezőgazdasági földárveréseket, és a maradék földre igen sok a jelentkező, a következő hónap rettenetesen kritikus lesz – fejtegette Sepsey Tamás. A földárverések körül valóban forr az indulat, az eddig kijelölt 40 millió aranykorona értékű földből ugyanis már 32 millió aranykorona értékű 350 ezer ember között elkelt, és valószínűleg a legjobbnak számító területekből. A kárpótlási hivatal elnöke ennek ellenére reméli, a következő árverések során nem történik incidens, bár az árverést lebonyolítók minden eshetőségre felkészültek. A második kárpótlásiföld-alap kijelölése megtörtént, de ezeken a területeken az árverésre szeptembernél hamarabb nem lehet számítani.

Román megfigyelők a magyar légtérben

Budapest (MTI) – A román–magyar nyitott égbolt megállapodás keretében április 12. és 16. között román katonák megfigyelőrepülést végeznek Magyarország felett – tájékoztatta az MTI-t szerdán Erdélyi Lajos alezredes, a HM sajtószóvivője. A megállapodást, amely a két ország közötti bizalom építését és megerősítését szolgálja, 1991. május 11-én írták alá, és azóta kölcsönösen több ellenőrzést hajtottak végre. A megfigyelés tervét, lényegében a repülési útvonalat a megfigyelők viszik magukkal, amit a fogadó ország képviselője hagy jóvá. A megfigyelés technikailag légi fényképek készítését jelenti. A felvételek előhívása után a fényképek egy példányát a fogadó ország megtartja, a másik példányát a megfigyelő hazaviszi az otthoni kiértékelés céljából.

Készültség a folyókon

Budapest (MTI) – Az észak-magyarországi folyók vízgyűjtő területén jelentősen megnövekedett a Tisza, a Bodrog, a Sajó, a Tarna és a Hernád vízszintje az elmúlt napokban lehullott nagy mennyiségű eső hatására. Ezek a folyók az árvízvédelmi készültség elrendelésének határán állnak, sőt meghaladják ezt a szintet. Pados Imre, az Északmagyarországi Vízügyi Igazgatóság igazgatója a szerdán tartott szemle során az MTI tudósítójának elmondta: a Sajón és a Tarnán a jelentős vízszintemelkedés miatt el kellett rendelni szerdán hajnalban az első fokú, majd délben a másodfokú árvízvédelmi készültséget. A Tisza és Bodrog vízszintje is megközelíti az első fokú készültséget, azonban itt még várnak annak elrendelésével.

HÍRSAROK

Kínai Nemzeti Cirkusz

Fotó: F. Szilágyi Imre

Debrecen (HBN) – A megyeszékhely érdeklődő közönsége is megismerkedhetett szerdán a távol-keletiek porondművészetével. A „cirkusztéren" (a Zákány utcán) a Kínai Nemzeti Cirkusz mutatta be műsorát. A kínaiak cirkusza különlegességeivel fogalom a nagyvilágban, ez év elejétől Budapesten is nagy sikerrel szerepelt a huszonöt fős társulat. A Magyar Cirkusz és Varieté ezért határozta el, hogy a vidéki közönség számára is hozzáférhetővé teszi a ritka látnivalókat. A debreceni premierre tegnap, április 13-án 18 órától kerítettek sort. Felvételünkön a műsor egyik jelenete

● **NŐK IS MINISTRÁLHATNAK.** A Szentszék hivatalosan is hozzájárult ahhoz, hogy nők is ministrálhassanak az oltárnál – jelentette be szerdán a Vatikán. A Vatikán Szentségi és Istentiszteleti Kongregációja márciusban valamennyi püspöki konferenciának levelet küldött, amelyben az egyes püspökökre bízza, hogy egyházmegyéjükben alkalmaznak-e női oltárszolgákat.

Kápolna a kitelepítettek emlékére

Vasárnap Kócs-Újfalun lesz az alapkő-letételi ünnepség

Budapest (ISB – D. Á.) – **A Hortobágy szélén lévő Kócs-Újfaluban – ha teljesülnek a remények – jövő nyáron kápolnát avatnak a Hortobágyra kitelepítettek emlékére. Ennek az emlékkápolnának az alapkő-letételi ünnepségéről tartottak szerdán Budapesten sajtótájékoztatót. Itt hangzott el, hogy a kezdeményezők a Magyarországon üldöztetést szenvedett széles néptömegek emlékhelyét búcsú- és koncertjáró helyszínné kívánják fejleszteni.**

Mint Tiszafüred plébánosa elmondta, a kápolna felépítésének ötlete néhány éve született, amikor a Hortobágyon, a kilenclyukú híd mellett vasúti sínekből keresztet állítottak a Hortobágyra kitelepítettek szenvedésének emlékére. Az elképzelések szerint egy olyan emlékhelyre lenne szükség, amely alkalmasabb az emlékező összejövetelek megrendezésére. Emellett Kócs-Újfaluban ma sincs templom, a misékre egy magánházban kerül sor. Ágfay Antal véleménye szerint így találkozott ez a két igény, s megszületett a gondolat: létesítsenek itt egy kis kápolnát, ahol a szenvedők bánatukat kiönthetik.

Ágfay Antal hangsúlyozta, hogy egy olyan megbékélést szeretne, amelyben az egykoron meghurcoltak és a bűnösök végre kezet foghatnának egymással. Megbocsátani azonban csak annak lehet, aki önként vallja be bűnét, s maga kéri a megbocsátást.

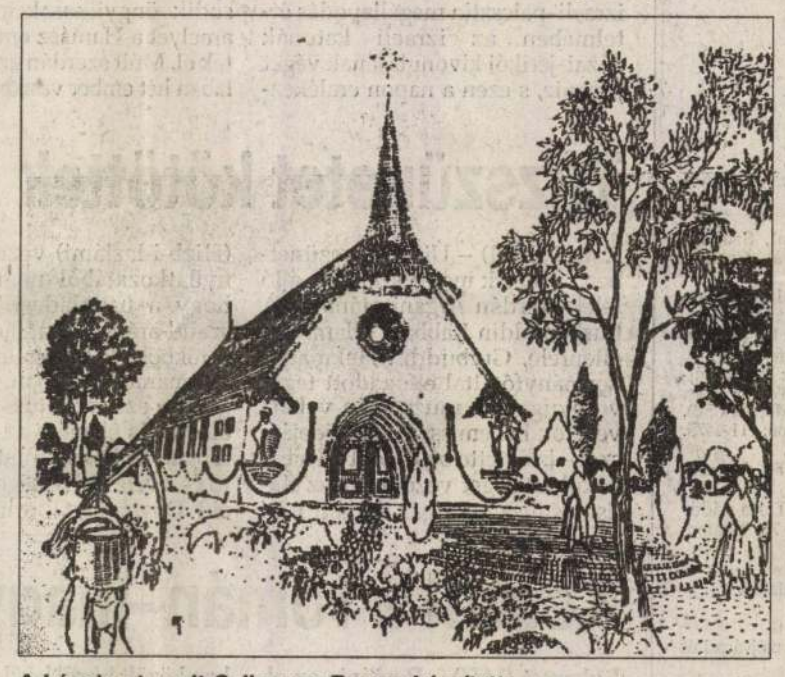

A kápolna terveit Callmeyer Ferenc készítette
Reprodukció: Nagy Gábor (ISB)

A kis kápolna terveit Callmeyer Ferenc készítette, s mint mondta: Árpád-kori templomok szolgáltak mintául. A „Kiszolgáltatottak alapítvány a művészetért" elnöke, Kégl Antal elmondta, hogy a kegyhely többfunkciós feladatot lát majd el, mert koncerteket, kiállításokat, művészeti eseményeket is szeretnének majd ott rendezni. Az emlékhely létrejöttéhez azonban még további társadalmi összefogásra, sok-sok segítségre számítanak a szervezők.

Az alapkő-letételi ünnepségre április 17-én 15 órai kezdettel kerül sor Kócs-Újfalun, ahová közéleti személyiségeket, pártvezetőket is várnak.

MAI KÉRDÉSÜNK

Van-e túljelentkezés?

Lezárulóban van a középiskolákba jelentkezések időszaka. Április 15-ig a tanuló által harmadik helyen megjelölt iskolákban is döntenek a felvételekről. Az eddig érkezett 350 fellebbezést május 16-ig bírálják el a debreceni polgármesteri hivatalban. A megyében több mint 8000 diák fejezi be e tanév végén a 8. osztályt. (Ebből Debrecenben háromezer.)

Purczi Gézát, a debreceni polgármesteri hivatal szakképzési titkárát a jelentkezések tendenciájáról kérdeztük. A megyeszékhely gimnáziumainak 920 helyére másfélszer ennyien jelentkeztek. A beiskolázási gondok enyhítésére a helyi szakképző intézményekben négy, gimnáziumokban két, összesen hat új gimnáziumi osztályt indítanak a következő tanévben. A debreceni szakképző intézmények közel 4000 új helyet kínálnak 1994/95-ben. Az első helyen 4100 diák jelezte beiratkozási szándékát. Vannak természetesen keresettebb szakmák, amelyekre nagy a túljelentkezés, de akad, amelyekre a férőhelyeknél is kevesebben jelentkeznek.

Bad Töltz, Németország: A szerda reggelre hullott nagy mennyiségű hó számos forgalmi akadályt okozott Bajorország területén Fotó: AP

Államfők találkozója

Budapest (MTI) – Göncz Árpád pénteken Csehországba utazik, hogy részt vegyen hét ország államfőjének nem hivatalos találkozóján – tájékoztatta az MTI munkatársát szerdán Faragó András, a köztársasági elnök szóvivője. A csehországi Litomyslben megrendezendő találkozóra Vaclav Havel, a cseh elnök Ausztria, Lengyelország, Magyarország, Németország, Szlovákia és Szlovénia államfőit hívta meg, hogy folytassák a tavaly Salzburgban megkezdett kötetlen véleménycseréjüket. A minden protokolláris megkötöttségtől mentes összejövetelen az államfők szót válthatnak az országukat és a régiót leginkább foglalkoztató kérdésekről – mondta el a szóvivő, hozzátéve, hogy a hét elnök plenáris eszmecseréinek egyikét a cseh televízió élő adásban közvetíti.

Amerikai–orosz hadgyakorlat

Washington (MTI) – Az amerikai védelmi minisztérium megerősítette, hogy júliusban közös amerikai–orosz hadgyakorlatot tartanak a volgai katonai körzetben. A Pentagon szóvivője elmondta, hogy a gyakorlat során a két fél az ENSZ keretein belül végrehajtott békefenntartó akciók során szerzett tapasztalatokat osztja meg egymással.

Hibaigazítás

A Napló szerdai számának harmadik oldalán megjelent cikkben a dohányzási szokásokról kérdeztük olvasóinkat, köztük Szalay Andreát, aki beszélgetésünk idején egy kisgyermek kezét fogta. Mint utóbb kiderült, ebből hibásan következtettünk arra – és írtuk le –, hogy kisgyermeke van, ugyanis találkozásunk idején az unokaöccsével sétált. A hibáért Szalay Andrea és olvasóink elnézését kérjük.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
FÜGGETLEN NAPILAP

Főszerkesztő: **Bakó Endre.**
Főszerkesztő-helyettes: **Porcsin Zsolt.**
Vezető főmunkatárs: **Gulyás Imre.**
Szerkesztők: **Magyari Vilmos, Tóth Dénes, T. Szűcs József.**
Tervezőszerkesztő: **Bőde Gábor.**
Rovatvezetők: **Porcsin Zsolt** (társadalom), **Szakács Tamás** (gazdaság), **Erdei Sándor** (kultúra), **Csubák Zoltán** (sport), **Iklódy János** (fotó).
Szerkesztőség: Debrecen, Dósa nádor tér 10. Telefon: 412-144* 413-395, sportrovat: 417-152, telefax: 412-326.
Regionális szerkesztőségek: Hajdúnánás, Kossuth u. 14–16. Telefon: 382-754, 382-748, telefon/telefax: 382-784. Berettyóújfalu, Dózsa György u. 20. Telefon: Berettyóújfalu 135 vagy 723. Rádiótelefon: 06-60-359-397.
Budapesti szerkesztőség: Inform Stúdió, Budapest (ISB). 1054 Budapest V., Báthory u. 7., III. em. 8, Telefon: 111-4475.
Szerkesztőségvezető: **Dombrovszky Ádám.**
Hírügynökségek: Magyar Távirati Iroda (MTI), Associated Press (AP).
Kiadja a Napló Lapkiadó Kft., Debrecen, Dósa nádor tér 10. Postacím: 4001 Debrecen, Postafiók 72. Telefon: 412-144*, telefax: 417-985.
Felelős kiadók: **Thomas Koch és Bakó Endre.**
Ügyvezető igazgató: **Fábryné Mészáros Katalin.**
Reklám és hirdetés: **Pápai András.**
Terjesztés: **Machlik Aranka.**
Nyomás: Inform Stúdió Kft., Debrecen, Balmazújvárosi út 11. Telefon: 413-101.
Felelős vezető: **Szabó Tamás** ügyvezető igazgató.
Az előfizetők részére terjeszti az Inform Stúdió Kft., Debrecen, Balmazújvárosi út 11. Telefon: 413-101.
Árusításban terjeszti a Rónahír Rt., 4001 Debrecen, Postafiók 270. Telefon: 314-065.
Igazgató: **Kuthy Antal.**
Előfizethető az Inform Stúdió Kft. hírlapkézbesítőinél vagy átutalással az Inform Stúdió Kft. Postabank Rt.-nél vezetett 349-98911 023-02322/7007 pénzforgalmi jelzőszámára, valamint megrendelhető a kiadó és a regionális szerkesztőségek címén.
Előfizetési díj egy hónapra 378 forint, fél évre 2155 forint, egy évre 4085 forint.
Árusítási példányok ára hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton: 17,90 forint, pénteken 19,80 forint. (Az árak az áfát is tartalmazzák.)
Index: 25 627. ISSN 0133–1051

„A szerbek megállítják a támadást"

Az orosz alsóház elítélte a NATO gorazdei légitámadását

Belgrád (MTI) – Elvi megállapodás született szerdán arról, hogy Gorazdéban beszüntetik a harcokat – közölte Palében Vitalij Csurkin, az orosz elnök különmegbízottja. A bejelentést a SRNA boszniai szerb hírügynökség nyomán az AFP ismertette. – A döntés az ellenségeskedések leállításáról már valóságnak látszik – hangoztatta Csurkin, miután megbeszélést folytatott Radovan Karadziccsal, a boszniai szerbek vezetőjével. Az orosz diplomata szerint ez a megállapodás hozzájárulhat a muzulmánok és szerbek közötti általános tűzszünethez.

Az oroszországi parlament alsóháza szerdán nyilatkozatban ítélte el a NATO légiereje által végrehajtott gorazdei légitámadást, „egyoldalú és erőszakos" akciónak minősítve azt. A honatyák nehezményezték, hogy Oroszországnak, illetve az ENSZ BT többi tagjának megkerülésével hoztak döntést a szerbek elleni támadásokról. A helyzettel kapcsolatban nyilatkozott Viktor Csernomirgyin kormányfő is, aki kifejtette: a Jugoszlávia elleni szankciókat csak a boszniai rendezés után lehet feloldani. A szerda este elfogadott nyilatkozatban a Duma követelte az ENSZ Biztonsági Tanácsának haladéktalan összehívását, amelynek ülésén meg kellene vitatni a NATO katonai beavatkozása nyomán kialakult helyzetet és intézkedéseket kellene foganatosítani a helyzet kiéleződésének megakadályozása érdekében. Az orosz honatyák felhívták egyben a szemben álló feleket, hogy haladéktalanul vessenek véget a vérontásnak és kezdjenek tárgyalásokat az átfogó tűzszünetről. A nyilatkozatban a parlament leszögezte: ENSZ-erőket kellene telepíteni Gorazde térségébe és mindent meg kell tenni a provokációk megelőzésére.

A Duma követelte az orosz külügyminisztériumtól, hogy segítse elő egy olyan mechanizmus létrehozását, amely lehetővé tenné annak elkerülését, hogy az ENSZ BT határozatainak megvalósításakor – Oroszország megkerülésével – erőszakos akciókat feltételező megoldásokat hozzanak. A parlamenti döntés előtt a honatyák meghallgatták Szergej Lavrov orosz külügyminiszter-helyettes beszámolóját a jugoszláviai helyzetről és az orosz diplomáciai erőfeszítésekről.

Viktor Csernomirgyin kormányfő is nyilatkozott szerdán Jugoszláviáról. Leszögezte: a boszniai rendezés csak tárgyalások útján képzelhető el, mivel az erő alkalmazása semmit sem old meg. A szankciókat csak a rendezés után lehet feloldani – hangsúlyozta Csernomirgyin és közölte egyben, hogy a FAK pénteki moszkvai csúcstalálkozóján is szó lesz a jugoszláviai helyzetről.

Döntő csata a ruandai fővárosért

Kigali, Nairobi (MTI) – Szerdán már csak idő kérdésének tűnt, hogy a Ruandai Hazafias Front felkelői mikor hódítják meg az ország fővárosát, Kigalit – jelentette a dpa.

A kelet-afrikai ország északi részéből a gerillák ezrei nyomulnak be a fővárosba, és a kormánycsapatok részéről egyre ritkábban találnak keményebb ellenállásra. A Kigali birtoklásáért folyó döntő ütközetben mindkét fél tüzérségi nehézfegyvereket és géppuskákat vetett be – közölte a BBC brit rádió. A lázadók már elfoglalták a város több negyedét, köztük a parlament környékét. Az ideiglenes kormány még kedden az ország déli részébe menekült az előrenyomuló felkelők elől. Kigali lakosai közül több mint 100 ezren elmenekültek a harcok elől. A felkelők megígérték, hogy a főváros bevétele után azonnal hozzálátnak a rend helyreállításához. Garázdálkodó katonák és bűnbandák a polgári lakosok ezreit mészárolták le. A rémtettek elkövetőit bíróság elé állítják, és demokratikus úton Ruandában új kormányt választanak – hangsúlyozta a BBC-nek a hazafias front egyik szóvivője.

Kigali, Ruanda: Halott ruandaiak hevernek az utcán szanaszét. Az egy hete tartó mészárlás áldozatait 20 ezerre becsülik Fotó: AP

A Hamász újabb merénylete Izraelben

Kairó (MTI) – Hat halálos és harminc sebesült áldozatot követelő robbantásos merényletet hajtott végre Izraelben a békefolyamattal szembehelyezkedő Hamász iszlám fundamentalista mozgalom szerdán, egy nappal azután, hogy a PFSZ és Izrael küldöttei kairói tárgyalásaikon közelebb kerültek az autonómiamegállapodás végrehajtásához. Ennek a napnak, április 13-ának kellett volna az izraeli–palesztin megállapodás értelmében az izraeli katonák gázai–jerikói kivonulásának végét jeleznie, s ezen a napon emlékeztek Izraelben a háborúban elesett katonákra, hivatalos adatok szerint 17 955 emberre.

A Tel-Avivtól nem messze, északra fekvő Haderán, egy Afulából Tel-Aviv felé tartó autóbuszon történt a robbanás. A hatóságok a halottak között vélték felfedezni a merénylet legalább egyik tettesét, abból kiindulva, hogy az áldozatok egyike palesztin. Ha feltevésük beigazolódik, egy hét alatt ez a második öngyilkosakció Izraelben, amelyet a Hamász emberei követtek el. Múlt szerdán az északi Afulában hét ember vesztette életét egy autóbuszon, amelynek gázpalackokkal megrakott személyautóval rohant neki a kamikaze.

A Hamász nem sokkal a merénylet hírének ismertté válása után több csatornán jelezte, hogy az ő műve volt az újabb támadás is. A mozgalom ammani képviselője ehhez hozzátette, hogy a harminc palesztin áldozatot követelő hebroni mészárlás után kilátásba helyezett öt akcióból ez volt a második. A merénylet színhelyét a hatóságok nyomban lezárták, és több palesztint, akit cinkossággal gyanítanak, letartóztattak.

Tűzszünetet kötöttek Afganisztánban

Kabul (MTI) – Újabb tűzszünetben egyeztek meg a szemben álló felek szerdán Afganisztánban. A Burhanuddin Rabbani államfő és ellenfele, Gulbuddin Hekmatjar kormányfő által elfogadott fegyvernyugvás a muzulmán vallási vezetők békemissziójának idejére szól – jelentette be Kabulban a békeküldöttséget vezető Junisz Kalisz. Kalisz az afgán Iszlám Párt (Hizb-i-Iszlámi) vezetője. Kalisz nyilatkozatából nem derült ki, hogy a bangladesi, pakisztáni, szaúd-arábiai és afgán vallási vezetőkből álló békeküldöttség meddig marad Kabulban. A Reuter jelentése szerint a tűzszüneti megállapodás ellenére az államfőt támogató erők, valamint a kormányfő és a vele szövetséges Abdul Rasid Dosztum tábornok csapatai szórványosan tüzérségi párbajt vívtak egymással Kabul központjában. A ITAR-TASZSZ arról számolt be, hogy az elmúlt két napban valóságos rakétaeső hullott az afgán fővárosra. A kabuli rádió jelentése szerint a háborús felek 470 rakétát lőttek ki Kabul különböző negyedeire, aminek következtében egy mecset és 40 „kereskedelmi pont" megsemmisült.

Készül a román–magyar alapszerződés

Bukarest (MTI) – Románia az elmúlt időszakban erőfeszítést tett a román–magyar alapszerződésről folyó tárgyalások megélénkítésére, a román külügyminisztérium mintegy két hete új javaslatokat adott át a magyar félnek a még vitatott kérdésekkel kapcsolatos szövegezésekre vonatkozólag – közölte Mircea Geoana, a román külügyminisztérium szóvivője. Az MTI tudósítója a Mediafax román hírügynökség által továbbított, a Cronica Romana című bukaresti lapban közölt hírről kérdezte a román diplomatát – eszerint a román külügyminisztérium és államelnökség mértékadó személyiségei szerint július 1-je előtt megállapodás születhet az alapszerződés még vitás pontjaiban, nevezetesen a határok sérthetetlenségére és a kisebbségekre vonatkozólag. Mircea Geoana kifejtette: román szempontból az lenne a kívánatos, hogy még a Balladur-terv megvitatására május közepére összehívott európai stabilitási értekezlet előtt létrejöjjön a megállapodás. A Mediafax híre szerint a megoldáshoz a NATO és az Egyesült Államok által javasolt formulák alapján juthatna el a két ország. Mircea Geoana ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy a NATO-tól és számos nyugati országtól érkeztek hasonló jelzések. A NATO békepartnerségi programjában megfogalmazott követelmények kifejezetten megfogalmazzák azokat az elvárásokat, amelyeket mindkét ország irányában képvisel az atlanti szövetség.

Katonasírok a Kárpátokban

Ungvár (MTI) – Már ugyan öt évtized telt el a második világháború óta, de még ma is vannak családok, akik nem tudják, hol temették el a fronton elesett hozzátartozójukat. Ezért is látott hozzá a Szolyvai Magyarok Kulturális Szövetsége (SZMKSZ) a Kárpátok térségében elesett magyar honvédek sírjainak felkutatásához. Jőröss Béla, a szövetség elnöke e munka eredményeit ismertetve az MTI tudósítójának elmondta, hogy az egykori Árpád-vonalnál fekvő Rodnyikova Huta (Forrás Huta) község egyik lakosának kertjében két névtelen katonasírra találtak. A kert tulajdonosa elmondta, hogy 1944 őszén apjával együtt bukkantak rá a két magyar honvéd holttestére, akiket kertjük végében temettek el. Fejfát, vagy keresztet nem mertek állítani a sírhantra, ehelyett egy körtefát ültettek, mely ma már ugyancsak terebélyes fává nőtt. Az elesett honvédek valószínűleg tüzérek voltak, mert piros parolint viseltek. Az akkor náluk talált „dögcédula" alapján az elesettek nevét is megjegyezték: Csobrodi Mihály és Szabó János. Bővebb tájékoztatás Szolyván az SZMKSZ irodájában kapható.

Jelcin otthon

Moszkva (MTI) – Borisz Jelcin elnök eredményesnek nevezte háromnapos spanyolországi látogatását. Az orosz államfő szerdán késő este tért vissza Moszkvába. Jelcin I. János Károly spanyol király meghívásának tett eleget. Az orosz elnök Madridban találkozott Felipe González kormányfővel is, akivel aláírta a két ország kapcsolatait új alapokra helyező barátsági és együttműködési szerződést. Jelcin Moszkvába hazatérve repülőtéri nyilatkozatában arról beszélt, hogy sikerült megteremteni az orosz–spanyol kapcsolatok gyors fejlődésének alapjait.

RÖVIDEN

● **JELCIN ÉS AZ ORVOSOK.** Madridi látogatása során Jelcin orosz elnök körülbelül egy órát töltött együtt azokkal a spanyol orvosokkal, akik 1990 óta két ízben is gyógykezelték gerincproblémái miatt. Az újságíróknak azonban hangsúlyozta, hogy ezúttal csupán mint régi barátokkal találkozott az orvosokkal, akik megoperálták. „Nélkülük nem lehettem volna Oroszország elnöke" – mondta és hozzáfűzte, hogy jelenleg teljesen egészséges.

● **AZ ELTŰNT MILLIOMOS.** Jürgen Schneider frankfurti építési vállalkozó eltűnt, miután vállalata fizetésképtelen lett, az elmaradt bérük után futó dolgozók pedig a fel nem használt építőanyagokkal próbálják kárpótolni magukat. Jelenleg a rendőrség keresi Schneidert, aki nyolcmilliárd márka adósságot hagyott maga mögött és ötezer alkalmazott munkahelyét tette kétségessé.

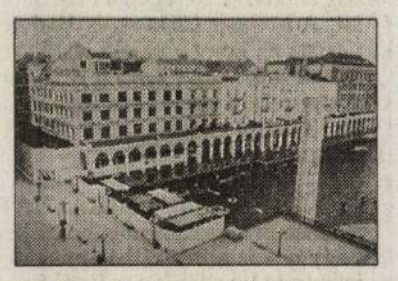

Hamburg: A képen látható közismert épületen leálltak a felújítási munkálatok, miután szerdán ismertté vált, hogy Jürgen Schneider frankfurti vállalkozó, aki azt 85 millió márkáért megvásárolta, nyomtalanul eltűnt Fotó: AP

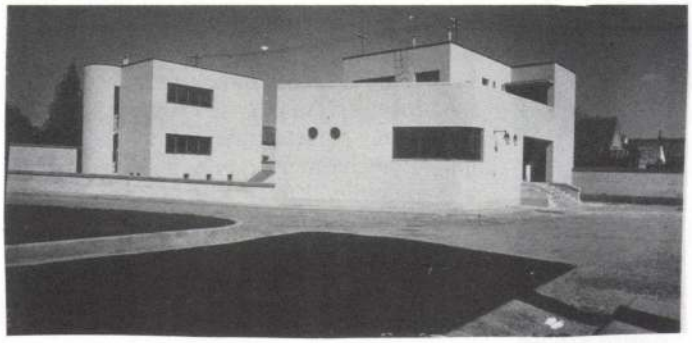

12. Modern vágóhíd Székesfehérvárott (Rimanóczy–Králik–Szabó, 1935)

15. A Ganz-MÁVAG főépületének makettje (1950)

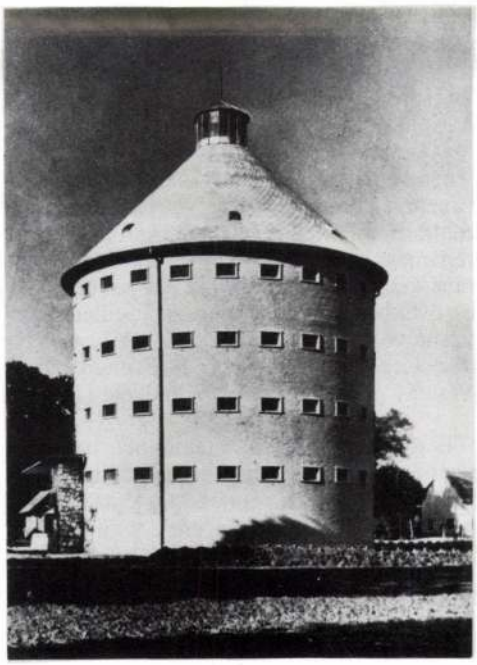

16. Magtár Sopronhorpácson (Worák Endre, 1953)

17. Répamagtár (Juhász Jenő terve, 1951)

Callmeyer Ferenc MV. 1994/3.

18. Víztoronymakett (Callmeyer Ferenc)

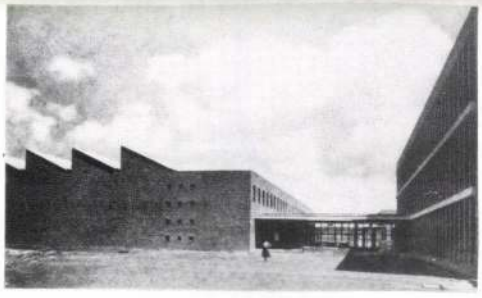

19. Vas- és Alumíniumkutató Intézet (Lauber–Szendrői, 1953)

nády György polgármestersége idején épült marosvásárhelyi gázgyár épületeit mutatja be. Ez idő tájt működött itt városi mérnökként Radó Sándor, akinek számos épületet köszönhet a város: az 1913-ban készült (és 1944-ben a németek által felrobbantott) vízmű turbinaházát is, amely a századforduló – ipari építészet terén is érvényesülő – esztétikai igényességét illusztrálja. Györgyi Dénes hagyatékában található nagyméretű fotónk az Elektromos Művek Nyugdíjintézetének bérháza mellett álló elektromos központ épületéről készült az építkezés befejezésekor (tervezők: Györgyi Dénes és Román Ernő). A Seidner-hagyaték (Seidner Zoltán a Tér és Forma című, Bierbauer Virgil által szerkesztett modern építészeti folyóirat fényképésze) üvegnegatívjai közül egy Gregersen Hugó gyártervét ábrázolja, mely egy nagy üzemcsarnok és egy toronyirodaház izgalmas összekapcsolása; egy másik negatív pedig a Weiss Manfréd gyár kiállítási épületét mutatja be, melynek architektúrája a gyárépítészet új formavilágára utal. Rimanóczy Gyula hagyatékában található az a két eredeti kisméretű fénykép, amely az általa Králik Lászlóval és Szabó Lajossal tervezett és 1935-ben épült székesfehérvári vágóhíd a „műfajhoz" képest elütően elegáns épületét idézi. 1993-ban került a múzeumba Bierbauer (Borbíró) Virgil hagyatéka, melynek érdekes és fontos része a Kelenföldi Elektromos Központ néhány fényképe (1934). A Ganz-MÁVAG főépületének makettje (1950) vérbeli szocreál mű. Érezni a kor „levegőjét" Worák Endre sopronhorpácsi magtárán (1953), Juhász Jenő répamagtártervén (1951) és Callmeyer Ferenc víztoronymakettjén is. Mégis, az 1950-es években az ipari építészet területén kevésbé volt megkötve az építészek keze. Példázza ezt Lauber László és Szendrői Jenő Vas- és Alumíniumkutató Intézete (1953).

E rövid tallózásból is kitűnhet, hogy intézményünk feladatának tekinti az ipari építészet emlékeinek, építészetünk szerves és nem elhanyagolható részének gyűjtését.

Hadik András

Hegyvidék

A XII. KERÜLETI POLGÁROK LAPJA

MEGJELENIK KÉTHETENTE XXV. ÉVFOLYAM 18. SZÁM 1995. SZEPTEMBER 27

BUDAKESZI-ERDŐ – CSILLEBÉRC – FARKASRÉT – FARKASVÖLGY – ISTENHEGY – JÁNOS-HEGY – KIS-SVÁB-HEGY – KRISZTINAVÁROS
KÚTVÖLGY – MAGASÚT – MÁRTONHEGY – NÉMETVÖLGY – ORBÁNHEGY – SAS-HEGY – SVÁB-HEGY – SZÉCHENYI-HEGY – VIRÁNYOS – ZUGLIGET

Új tanév – új utak

a Budapesti Tanítóképző Főiskolán

Bár dúl a vihar a felsőoktatás körül, mégis bizakodóan kezdi meg 126. tanévét a Budapesti Tanítóképző Főiskola, kerületünk patinás, gyakorlóiskolájáról is ismert és kedvelt felsőoktatási intézménye. Az iskolarendszer szerkezetének átalakulása, a Nemzeti Alaptanterv bevezetése, a normatív finanszírozás gyermekeket és főiskolásokat egyaránt érintő kérdése, az egységes pedagógusképzés és a felsőoktatási egyesülések létrehozásának terve, s ezzel párhuzamosan a képzési keretszámok csökkentése, az ajtónkon kopogtató pedagógusmunkanélküliség – megannyi nagy kérdés és kihívás egy kis felsőoktatási intézmény számára. Hasonlóan nagy feladatot jelent a képzés volumenének és színvonalának megőrzése az 1995/96. tanévtől, mikortól is a kormány „karcsúsító'' politikájának következtében mintegy 20%-al csökkentett dolgozói létszámmal kezdi meg a tanévet a főiskola.

Négyéves tanítóképzés

Pedig nagy és szép feladatok várnak a tantestületre, s a mintegy 2300 főiskolai hallgatóra. Nem kis mértékben a főiskolán évekkel ezelőtt folytatott kísérlet sikerének eredményeképpen a Parlament tavaly elfogadta a tanítóképzés tanulmányi idejének négy évre történő emelését, amely egyrészt a képzés tartalmának bővítését, másrészt a gyakorlati képzés idejének és színvonalának emelését teszi lehetővé. Így a tanulmányaikat az idén nappali tagozat tanítói szakán megkezdő hallgatók a négyéves képzés végén olyan oklevelet kapnak majd, amely az első négy osztályon kívül egy ún. műveltségi területen (pl. matematika, háztartástan, vizuális nevelés stb.) az általános iskola 5–6 osztályában történő tanításra is felkészíti őket.

Középfokú szakképző tanfolyamok érettségizett (munkanélküli) fiataloknak

Évek óta hat- hétszeres a túljelentkezés a Budai Képzőben – évek óta vagyunk kénytelenek lemondani ezekről a fiatalokról, pedig jól tudjuk, hogy többségük tanulni vágyó, komoly fiatal, akiknek a helye az egyetemek és főiskolák padsoraiban lenne. Ezért a Főiskola Továbbképzési és Szabadművelődési Központja idén ősszel kettő és négyféléves középfokú szakképző tanfolyami képzést hirdetett meg, elsősorban pedagóguspályához közelálló szakmákra.

A négyféléves önköltséges tanfolyamok (dajka, pedagógiai asszisztens, gyermekvédelmi felügyelő, iskolatitkár, oktatástechnikus, művelődésszervező asszisztens, könyvtáros asszisztens) a nulladik évfolyam lehetőségét kínálják azoknak, akik az I. tanév során kiemelkedő tanulmányi eredményt (4,51) érnek el. Ők felvételi procedura nélkül léphetnek át a főiskola tanító vagy óvodapedagógus szakának I. évfolyamára.

A kétféléves szakképző tanfolyamainkra (pedagógiai asszisztens, gyermekvédelmi felügyelő, gyermekvédelmi ügyintéző, iskolatitkár, irodavezető, művelődésszervező asszisztens, könyvtáros asszisztens) jelentkező munkanélküli érettségizett fiatalokat a Fővárosi Munkaügyi Központ támogatja, így az éves tandíj – a támogatás révén – nem haladja meg a 15000–20000,– Ft-ot. Ezekre a tanfolyamokra október 15-ig várjuk a fiatalok jelentkezését.

Állásnélküli pedagógusok átképzése

A Továbbképző Központ elébe kíván menni a pedagógustársadalmat sújtó leépítéseknek, s a Fővárosi Munkaügyi Központ támogatásával egyéves átképző tanfolyamok indítását tervezi állásnélküli pedagógusoknak. Ezek közül az első, az idén ősszel meghirdetett felsőfokú végzettséget nyújtó ipari és kereskedelmi oktatásszervező tanfolyam (FEOR száma. 3320 FMK szám: 95-1783). Ennek elvégzése után a résztvevők vállalatok humánerőforrás gazdálkodással foglalkozó oktatási-képzési referenseiként helyezkedhetnek el.

Dr. Szokoly Mária
tanszékvezető főiskolai docens

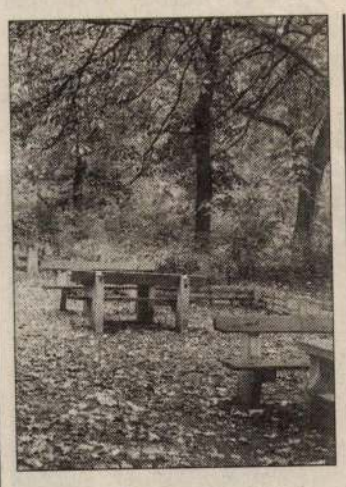

Lombtakarítás

Szárazság és csapadékos időszak váltogatta eddig egymást az idén. Előbbit főként az Alföld és Észak-Magyarország sínylette meg, az ország többi része viszont jól vészelte át a júliust és az augusztust. Az idő tehát összességében kedvezett a mezőgazdaságnak. Remélhetőleg ez jelentkezni fog majd a gabona és készítményei árában is!

Felfrissült másutt is a természet: szépen zöldült a fű a parkokban is, kedvező képet mutattak az erdők, a mezők is a turisztika híveinek lelkes örömére. (Ezt még a rongálók, a notórius szemetelők se igen tudták elrontani!) A parkokban fővárosszerte rengeteg víz folyt el, ezúttal nem haszontalanul. Igaz, hogy például a Margitsziget vagy a Városliget bőséges vízellátása fölemésztett néhány millió forintot, de szükség volt rá.

Az ősz beálltával új munkálatoknak kell nekikezdeni. Első feladatként az ültetés következik, és örömmel értesültünk arról, hogy az idén a szokásosnál több új virágot és cserjét kap Budapest, reméljük, kerületünk is. Ez mindenképpen örvendetes hír, mert „tágul'' a város tüdeje, s a virágok már önmagukban is jó hangulatot teremtenek. Az ültetés befejeztével is akad természetesen bőven tennivaló. A levélhullást nyomon követi a lombtakarítás, ami szintén nem kis munka. Mint a FŐKERT egyik vezetője csak úgy mellékesen megjegyezte: egyedül a Városmajorban 4–500 köbméter lombot gereblyéznek össze!

(–r–g)

Atomenergiatörvény – világszínvonalon

A Paksi Atomerőmű létesítése során 1980-ban elfogadták az első magyar atomenergiatörvényt, napvilágot láttak a kapcsolódó kormányrendeletek, amelyek az atomenergia békés célú alkalmazásának feltételeit részletesen szabályozzák. Ezekhez kapcsolódtak a csernobili atombalesetet követő módosítások, melyekre az országon túlról érkező radióaktív sugárzás elleni lakossági és környezeti védelem érdekében volt szükség. E témákban több levélírónk kért információt, mivel kerületünkben van az MTA Központi Fizikai Kutató Intézetének reaktora.

– A jelenlegi atomenergiatörvény és a rendeletek, úgy tudom, hogy megfelelően szabályozzák az atomenergia békés célú alkalmazását. Mi a magyarázata, hogy mégis új atomenergiatörvény megalkotásán dolgoznak? – kérdeztük *Ördögh Józsefet,* az Országos Atomenergia Hivatal vezetőjét.

– A jelenlegi és a készülő új atomenergiatörvény legfontosabb alapelve változatlan: hazánkban kizárólag békés célokra alkalmazható az atomenergia, nem károsíthatja a ma és a jövő nemzedékének életét, egészségét, létfeltételeit, környezetét. A biztonság és a környezetvédelem egyre szigorúbb igényének azonban tartósan csak az előírásaink, követelményeink nemzetközi ajánlásoknak, elvárásoknak megfelelő folyamatos korszerűsítésével tudunk megfelelni. Világviszonylatban változnak, fejlődnek a nukleáris ismeretek, módszerek, amelyek megjelentek a tudományos kutatásban, az orvosi alkalmazásban valamint az iparban, mezőgazdaságban, a villamosenergia termelésben.

– Az új törvényjavaslat az atomenergia alkalmazásának valamennyi területéről szól, így nem minősíthető csak energetikai törvénynek. Az atomerőműveken kívül kiterjed valamennyi nukleáris létesítményre (kutatóreaktor, oktatóreaktor), emellett a radióizotópok és készítmények előállítására, radióaktív izotópok és ionizáló sugárzások tudományos, ipari, mezőgazdasági, orvosi felhasználására és a sugárvédelemre. Kiterjed a törvényjavaslat az úgynevezett „atomsorompó szerződéshez'' kapcsolódó hatósági tevékenységre, ezen belül a nukleáris export–import szabályozására is.

– A nukleáris biztonság alapkövetelményeiről a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség keretében együttműködő országok tavaly egyezményt fogadtak el. Az egyezmény megerősítése egyes államok, így Magyarország részéről is folyamatban van, illetve a közeljövőben várható. Ennek megfelelően az atomenergiáról szóló új törvényjavaslat tartalmazza a hatósági rendszer továbbfejlesztését. A nemzetközi egyezmény kötelezi az aláíró országokat többek között az atomerőművek biztonsági követelményeivel kapcsolatos jogalkotási és szabályozási keretek pontos meghatározására, továbbá az en-

(folytatás a 3. oldalon)

PANASZIRODA NYÍLT

Az országgyűlés 1995 június 30-án megválasztotta az állampolgári jogok országgyűlési biztosát, általános helyettesét és az adatvédelmi, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok biztosát. Az országgyűlési biztosok hivatalba lépésüket követően megkezdték a feladataik ellátását segítő szakemberek kiválasztását és a közös hivatali szervezet kialakítását. Az országgyűlési biztosok és az Országgyűlési Biztos Hivatala címére a már eddig beérkezett több mint ötszáz állampolgári bejelentés feldolgozását már megkezdtük, amiről a bejelentőket minden esetben értesítjük.

Az eddigi tapasztalataink alapján úgy tűnik, hogy az állampolgárok nincsenek minden esetben tisztában azzal, hogy a panaszokat, bejelentéseket hogyan fogalmazzák meg és hová címezzék, s erről a hatóságok és a közszolgáltatást végző szervek sem tudnak minden esetben pontos felvilágosítást adni. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló LIX. törvény szerint az Országgyűlési Biztos Hivatalához bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság, illetve közszolgáltatást végző szerv eljárása, ennek során hozott határozata (intézkedése), illetőleg intézkedésének elmulasztása következtében alkotmányos jogaival összefüggésben sérelem érte, vagy ennek közvetlen veszélye áll fenn, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, illetve számára jogorvoslati lehetőség nincs biztosítva. A törvény rendelkezései szerint az állampolgárok az Országgyűlési Biztos Hivatalához az alábbi címen juttathatják el panaszaikat, és a hatóságok is erre a címre továbbíthatják a hozzájuk érkező bejelentéseket:

Országgyűlési Biztos Hivatala 1054 Budapest, Tüköry u. 3

Az Országgyűlési Biztos Hivatala 1995. szeptember 15-től a fenti címen megnyitja Panaszirodáját is, ahol az állampolgárok személyesen is bejelenthetik sérelmeiket, illetve érdeklődhetnek az Országgyűlési Biztos Hivatalához megküldött beadványaikkal kapcsolatban.

Fent: Honti Mária közigazgatási államtitkár,
Spengler Györgyné igazgató és dr. Mitnyan György alpolgármester

A Kiss János altábornagy utcai Általános Iskola és Gimnázium tanévnyitója és az új épületszárny átadása

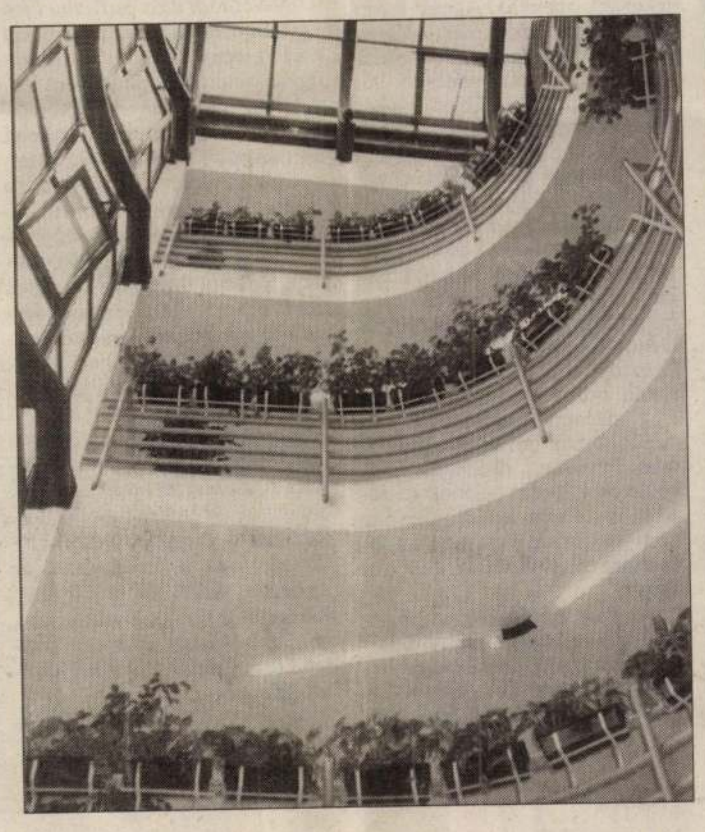

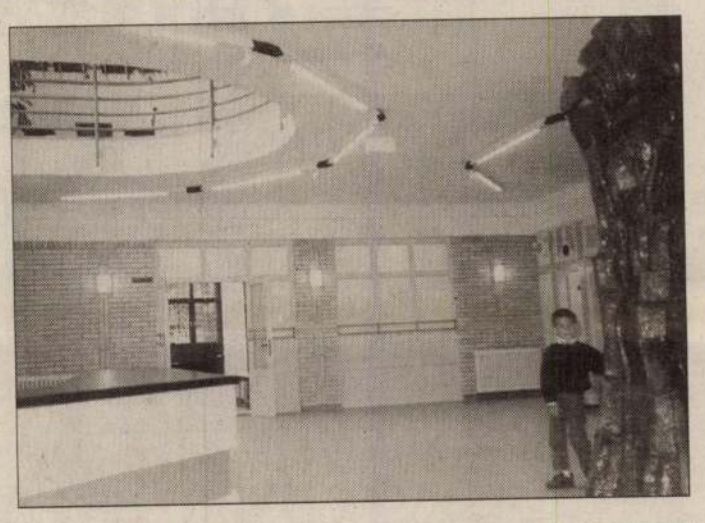

A SZABÁLYOZÁS IZGALMA

A Szt. Orbán tér és környéke – részletes rendezési terv

Örömmel vettem kézbe *Kovács Balázs* és munkatársai által készített részletes rendezési terv első részét. Nem kevesebb, mint kerületünk legforgalmasabb csomópontjára, a Szt. Orbán térre és közvetlen környékére tesz a rendezési terv javaslatot. A terv jelentősége azonban messze túlterjed kerületünk határain, fővárosi jelentősége is nyilvánvaló.

Elődeink a fővárosban csaknem minden jelentős teret „megrendeztek''. Jól, rosszul? Nem kétséges: úgy, ahogy egy emberi léptékű és emberhez kötődő városrendezés lehetővé tette, beleépültek térrendezéseinkbe az esetlegességek, a botorkálások és tévedések. *Tévedések, melyek nélkül városaink elviselhetetlen poliszokká, birodalmi architektúrákká, Albert Speeri falanszterekké válhattak volna.*

Budapest terei kétségtelen nem olyan szépek, mint Párizs vagy Róma terei, kialakulásukban a funció (vásár) vagy a reprezentálás (Hősök tere) erősen felismerhetők, de vannak kifejezetten közlekedés által szennyezettek is (Kálvin tér). A „sínterek'' (Moszkva tér) mellett nagyon kevés terünk igazi, építészeti falakkal lehatárolt, intimitást, emberi védelmet sugárzó tér, s minden tértágítási kísérlet a térfal – térfelület arányátértékelődését jelenti, azaz a tér minőségileg *térséggé* alakul át (Blaha Lujza tér).

A Szt. Orbán tér mai állapotában inkább egy forgalmi csomópont, méghozzá rendkívüli. Hat felismerhető és nagyforgalmú útbetorkolása a teret a Guiness rekordok könyvébe illő városi forgalmi tér képződménnyé varázsolja.

A mostani részletes rendezési terv ennek a régen vajúdó forgalom és városrendezési problémának megoldására összpontosít. A feladatot a maga összetettségében építészeti keretbe helyezve oldja meg, ezzel a feladathoz illő méltósággal kezeli a valóban súlyos és jelentős fővárosi problémát.

Ami rendkívül tetszik a részletes rendezési tervi programban az, hogy a feladatot nem a szabályozás és a törvényi megfogalmazás szövevényéből font számjátéknak tekinti. A javaslathoz építészeti víziókat fűz, ezek a jövőképek nemcsak hitelesítik a feladatot, hanem mindenki számára elképzelhetővé is teszik a környezetünk jobbítására adott javaslatokat. Ezzel a gesztussal a tervező építész megtisztel bennünket, a tényleges megrendelőket, a *kerület polgárait.* A térből kibontakozó utca, város és térkép elsődleges fontosságúvá válik, s a szabályozás geometriai és statisztikai keretei majd ezután jöhetnek a *szakembereknek,* a *hatóságnak.*

De térjünk vissza a Szt. Orbán tér izgalmára. A tervezői lelkiismeretesség két változat felvázolásához vezetett. A képünkön is bemutatott A és B változathoz. Az *„A'' változat* a tér karakterisztikájának harmadik dimenzióját próbálja kihasználni, az erősen lejtő téren a csomópontot piskótává formálja, a gépkocsik befonódását és áthaladását a fő irányok felé (Istenhegyi út – Orbánhegyi út) megnyújtja – kiemeli. Nem tud azonban mit kezdeni a ma is problémát okozó *hat* betorkolással. A *„B'' alternatíva* valóságos *körforgalmat* (zsiratóár) javasol, annak minden előnyével. Az átívelt körforgalmat mint négyágú közúti kereszteződés egyik legjobb változatát csak most kezdik hazai úttervezőink *újra* felfedezni. Előnye a forgalom lassítása, szintbeni lámpa nélküli kereszteződés biztosítása, közlekedésbiztonság fokozása, átláthatóság. Noha ez a kereszteződési forma főleg az angolszász országokban részesül előnyben, a hazai gyakorlat hosszú időn keresztül száműzte. Most, úgy vélem, a Szt. Orbán tér sokáig vajúdó közlekedési megoldására ez telitalálat!

A körforgalom szerencsésen *négy* betorkolásúvá válik (a Nógrádi és Diana utca betorkolása már kikerül a körforgalmi csomópontból). Így klasszikus értelemben legjobban teljesíti a csomóponttól elvárható feltételeket. Esztétikai értéke a kör belsejének *parkosításában* mutatkozik meg.

Sajnos a közlekedési csomópont a gyalogosok számára nem ad teljes értékű megoldást, noha a terep erőteljes lejtési viszonyai lehetővé teszik a gyalogosok átbújtatását a forgalmi sávok alatt.

A Szt. Orbán tér tervezett építészeti térfalai a forgalmi kör ellenvonalai. A konkáv vonalak felveszik a már meglévő üzletsornak a harmincas években megkezdett (és városképileg ma jól elrontott) építészeti karakterét. Mindenképpen kívánatos lesz a rövid életű építészeti megoldású ABC áruház szabályozásvonalát is a konkáv vonal szerkezetéhez igazítani.

Súlyosabb feladat a tér és a környezetéhez csatlakozó terület gépkocsi parkolási gondjainak megoldása. A terület ilyen szempontból állatorvosi lónak tekinthető. Az Abos utca lehetetlenül elszűkített forgalmi sávja sürgős megoldást igényel. Nem lehet megoldás az Istenhegyi út harmadik, leálló-parkoló sávja sem. Ugyancsak hibás a forgalmi csomópontban bármi parkolás felvetése, parkolás ide nem való.

Meg kell említeni, hogy három adottság kezelése igen fontos a Szt. Orbán tér közvetlen közelében: az *Országúti Kereszt,* az *Ágnes forrás* és a *Lóitató.*

Az Országúti Kereszt eredeti helyén, szépen helyreállított formában a tér ékessége. Itt mindössze a hirdetőtáblák elhelyezésénél kell rendet teremteni. A Lóitató és Ágnes forrás összefüggésében van a történelmi előzményekkel. Tudom, vitatható a víz eredete, mely mind a Lóitató, mind az Ágnes forrást táplálja. Hadd említsem meg személyes tapasztalatomat. Sokan emlékezünk még az Ágnes forrás tiszta, friss vizére, mely még az ötvenes évek végéig a Fodor utca elején lévő forrásfoglalásból bőségesen tört elő. Télen olykor gondot okozott a forrás száján túláradó víz, lefagyva veszélyeztette a Fodor utca közlekedését. Közvetlen az 56-os forradalom után komoly mérnök-geológiai beavatkozással a víz aknába lett vezetve, és áthelyezve a Szt. Orbán tér üzletház homlokzatára. Ez a faragott kőből készült, és erősen konyhai kiöntőre emlékeztető forrásfoglalás igencsak ritkán működött, időszakossága elég megmagyarázhatatlan volt. A Szt. Orbán téri új vendéglátóipari egység diszharmónikus épületének során újabb, díszesebb foglalatba került, azonban vizet az átstilizálás sem tudott fakasztani az elapadásra ítélt forrásból.

Amikor a Nógrádi utcában, ahol lakom, sorgarázsokat kezdtek építeni, sorra kerültek elő betemetett lövészárkok, elesett katonák csontjaival, és egy kőagyagcsövekkel megépített vízvezeték. A több tízméteres vízvezeték elemeit, amennyire lehetett kimentettük, s kihívtuk a Budapest Történeti Múzeum munkatársait. Ők elég érdektelenül magukhoz vettek egy-két darabot a XV. században készült csövekből, akkor tudtuk meg, hogy itt vezetett egyenes vonalban a *Béla király útról,* a *Városkút* vizeit összefogó és a budai *Szt. György téri* kútba irányuló vízvezeték. Gyanakodni kezdtem, vajon lehet-e összefüggés az Ágnes forrás és a kiépített vízvezeték között, és nincs-e ugyanolyan összefüggés a Lóitató között is?

Mindenesetre a kérdéssel foglalkozni kell, hiszen ma két ilyen történeti múlttal rendelkező forrásfoglalásból víz nem folyik. Ugyanakkor komoly hidrogeológiai kérdéssel áll szemben az önkormányzat: az orvosi rendelő immár másodszor válik életveszélyessé az altalaj „titokzatos'' mozgása következtében.

Hasonló helyzet alakult ki a Lóitatónál. Ez az emlékkút valószínűleg benngyökerezik kerületünk múltjában. Környezete és funkcióját bemutató kút jellege rekonstrukciót igényel. A rendezési terv gondos leírást és javaslatot tartalmaz a terület *fásítását* illetően. Ebből ki kell emelnem azt a fontos javaslatot, mely a lombos fák és örökzöldek kívánatos arányát 50–50%-ban határozza meg. Ismeretes, hogy környezetvédőink idegennek tartják az örökzöldeket, elsősorban a fenyőket a budai területen.

Mint építész tudom, hogy a rossz épületek csak *kertészeti eszközökkel* szelídülhetnek meg és válnak élvezhetőkké, azonban az év 12 hónapból áll. Ősztől tavasz végéig a budai domboldal elég vigasztalan képet mutat, a lehullt lombú fák szomorú képet nyújtanak a rosszul sikerült beépítéstől. Ezen csak a fenyők segíthetnek, én azok arányát éppen ezért, kissé felfelé, megváltoztatnám.

A *Nógrádi utca* és *Diana utca* egyirányúsítása bevált. Mindkét utca szépen fásított, a fásítás ugyan heterogén, de ez nem baj. A Nógrádi utcán végigvonuló mintegy 5 m széles közterületet és domboldalt a lakosság mintegy birtokba vette, és úgy ahogy ápolja. Ez az utca rendkívül alkalmas lenne arra, hogy egy *lakóutca* (a szakirodalomban holland példára hivatkoznak, neve ott Wohnerf) alakuljon ki a forgalom meanderező vezetésével, melynek elsődleges célja a forgalom lassítása, kellemes lakókörnyezet kialakítása.

Minden terv, és ez érvényes a Szt. Orbán tér és környéke részletes rendezési tervére, annyit ér, amennyit végrehajtanak belőle. Remélhető, hogy kerületünk önkormányzata a tervet azzal az ajánlással küldi fel a Fővárosi Közgyűlésnek jóváhagyásra, hogy jelentősége túl megy kerületi érdekeinken, s *fővárosi jelentőségű.*

Callmeyer Ferenc

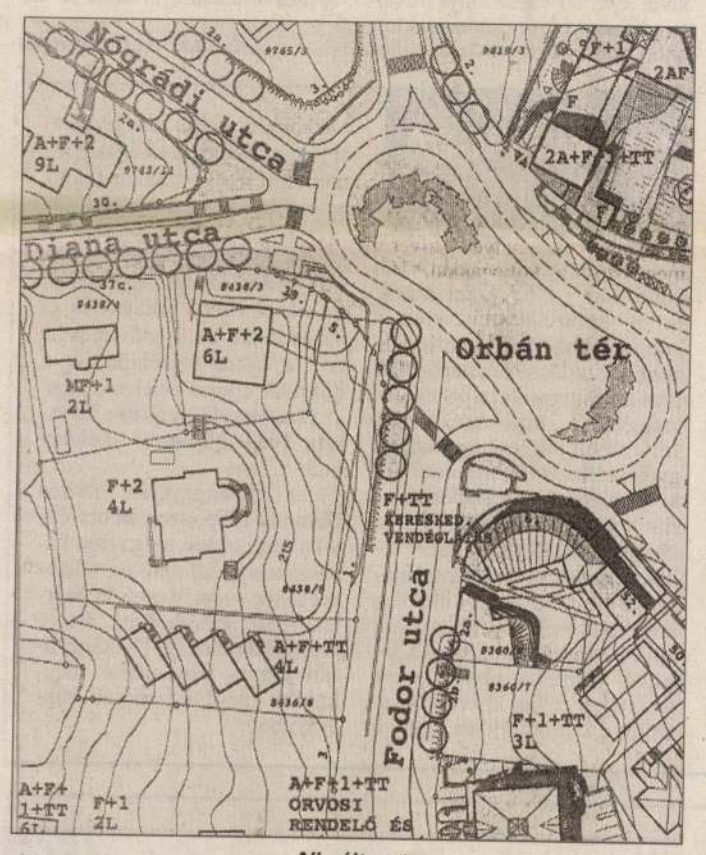

„A'' változat

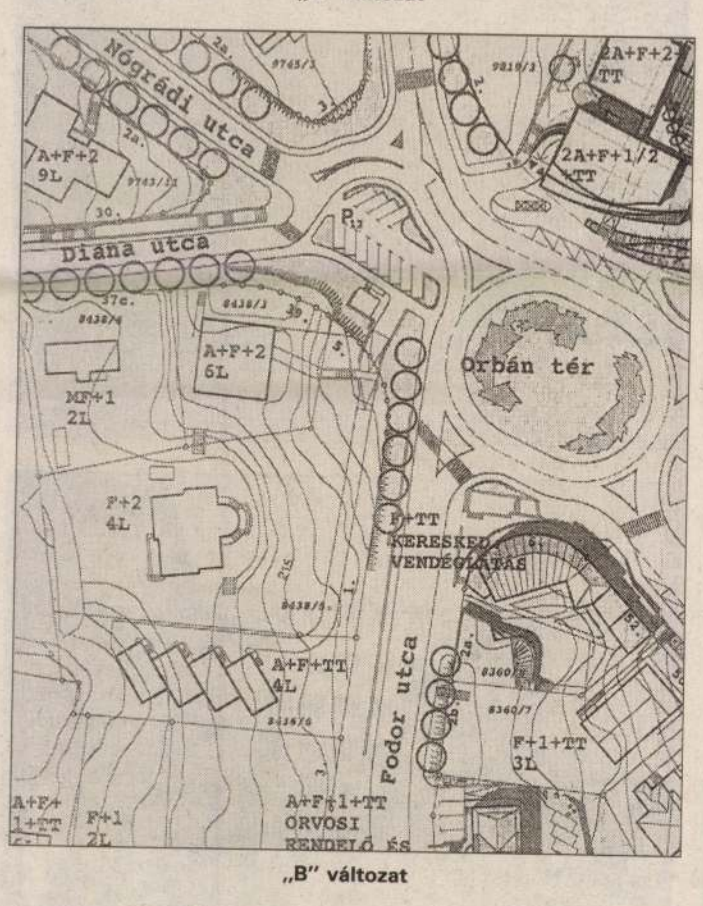

„B'' változat

HÍREK ESEMÉNYEK PROGRAMOK

Tájékoztatjuk a kerület polgárait, hogy a Városrendezési Iroda megbízásából elkészült az Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet és az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet részletes rendezési terve.

A rendezési terveket közszemlére tesszük a XII. kerület Önkormányzat (XII. ker. Böszörményi u. 23–25.) Ügyfélszolgálati Irodáján

1995. október 1-jétől 31-ig.

Kérdéseikkel, észrevételeikkel a Városrendezési Irodát (306-os szoba) szíveskedjenek felkeresni.

Városrendezési Iroda

•

TF-esték. Szeretettel meghívjuk következő estünkre dr. Hegedűs Lóránt református püspök A SZELLEM ELVESZTÉSE ÉS MEGSZERZÉSE címmel tart előadást

Közreműködik: Hegedűs Zsuzsanna (ének)

Időpont: 1995. október 6. 18 óra

Színhely: 1123 Bp., Alkotás u. 44. (Aula)

(A belépés díjtalan!)

•

A RegE választmányának ülésén – szeptember 11-én este – részt vett Dr. Udvardy-Nagy István polgármester.

A Kőbüfében tartott találkozón a Széchenyi-hegy rendezési tervéről, a polgármester, illetve a civil szervezet törekvéseiről folyt oldott hangulatú eszmecsere.

•

A temetkezési vállalatok új szolgáltatása. *A Fővárosi Temetkezési Rt. az Eventus Kft-vel közösen új szolgáltatást vezetett be. A hozzátartozók egy új eljárással gyorsan, olcsón és garanciával tisztítatthatják meg szeretteik sírkövét.*

Egy Nyugat-Európában már jól bevált tisztítószer a *Diamant Algex E segítségével csiszolás nélkül lesznek a sírkövek ismét eredeti állapotúak. Így a nagy költséggel járó szétbontás és újraállítás elkerülhető. A módszer lényege: az alga és mohaeltávolító biológiailag bontja el a szennyeződést. A követ nem károsítja, klór és savmentes, környezetbarát, minden kőtípushoz felhasználható.*

Fertőtlenítő hatása évekig tart, így a sírkövek nem színeződnek (mohásodnak) el újra.

A minőség, a mérsékelt ár és a biztosított egy év garancia alapján reméljük új szolgáltatásunk elnyeri a megrendelők bizalmát. A referencia munka megtekinthető a farkasréti temetőiroda előtt.

A *Diamant Algex E* forgalmazásra kerül 0,5 l-es szórófejes flakonban is, amely egy egyszemélyes fedett kőhöz elegendő. Így kis fáradsággal mindenki újjávarázsolhatja hozzátartozói sírkövét rendkívül kedvező áron. **1 flakon 1529,– Ft.** A sírkőtisztítási munka megrendelhető, vagy a tisztítószer megvásárolható az *Eventus Kft-nél* (185-5437) és a fővárosi temetők irodáiban.

•

A Fővárosi Munkaügyi Tanács felhívása a decentralizált Szakképzési Alap 1995. évi fővárosi pályázatára. A Szakképzési Alapból a főváros részére 1995-ben 203 millió forint áll rendelkezésre. A Fővárosi Munkaügyi Tanács a gyakorlati képzőhelyek további nagymértékű megszűnéséből adódó feszültségek enyhítésének szolgálatába kívánja állítani az Alapot. A szakképzési hozzájárulásról és a Szakképzési Alapról szóló, többszörösen módosított 1988. évi XXIII. törvény 6. (5) bekezdése értelmében, a főváros rendelkezésére bocsátott, decentralizált Szakképzési Alap felhasználása pályázat útján valósul meg.

A pályázat keretében támogatást kaphatnak azok az oktatási intézmények és vállalkozók, amelyek/akik a tanulók gyakorlati képzése céljából új gyakorlóhelyek létesítésére, illetőleg a meglévő férőhelykapacitás bővítésére és tárgyi feltételeinek fejlesztésére vállalkoznak. Feltétel továbbá, hogy az elfogadott képzési program alapján szervezik a gyakorlati oktatást.

Pályázhatnak:

– a budapesti szakközépiskolai, szakmunkásképző iskolai és szakiskolai oktatási intézmények,

– magán, alapítványi és egyéb fenntartású (kerületi önkormányzatok által fenntartott) szakiskolák,

– a Törvény 1. (1) bekezdésében meghatározott, hozzájárulásra kötelezett budapesti gazdálkodó szervezetek,

– a vállalkozók (ha a vállalkozási nyereségadó hatálya alá bejelentkeztek és jelenleg is a társasági adóról szóló törvény szerint adóznak).

A pályázati anyag átvehető a Fővárosi Munkaügyi Központ portáján (Bp. V. Bástya u. 35.) vagy az FMK Képzési Osztályán (Bp. IV. Kassai u. 24/b.)

A pályázat beérkezési határideje: 1995. október 20-a, a pályázati anyagban közeltek szerint.

A krízissegélyről – mégegyszer

Amióta megjelent cikkünk a krízissegélyről, többen érdeklődtek, hogyan, miként, milyen feltételekkel igényelhetnék azt – és nem utolsósorban arról, mennyi a segély összege.

Mielőtt azonban részletesebben szólnánk erről, egy sajnálatos tévedést kell helyreigazítani. Az augusztus végén megjelent számunk „Krízisben'' című cikkében egy félreértés miatt az szerepelt, hogy a krízissegélyt csak annak ítélhetik meg, aki semmiféle önkormányzati támogatásban nem részesül. Ez nem igaz! Csak szociális kölcsön nem adható egyéb formában már támogatott személynek!

Krízissegély a rendelet szövege szerint annak a személynek, illetve családnak nyújtható, akinek a létfenntartása rendkívüli körülmények (elemi kár, tartós betegség, nagy értékű lakásfelszerelési tárgyak meghibásodása stb.) miatt átmenetileg lehetetlenné vagy nagy mértékben veszélyeztetetté vált. A cikkben szereplő S. család végül is azért nem kaphatott krízissegélyt, mert a fentebb említett körülmények – szerencsére ... – rájuk nem voltak érvényesek.

A krízissegélyt a rászorultak a Polgármesteri Hivatal Szociálpolitikai Irodáján igényelhetik. A kérelemhez csatolni kell a segélyt kérő saját és családja jövedelmi viszonyairól szóló nyilatkozatát, valamint az erről szóló igazolásokat. A körülményektől függő, nem meghatározott és nem visszafizetendő összegről van szó. A segély mértékét a polgármester állapítja meg.

Az erre vonatkozó szociális rendeletben még egy kikötés van: az elemi kár kivételével nem állapítható meg a krízissegély, ha a kérelmező családjában az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori összegének – jelenleg 8.400 forintnak – háromszorosát meghaladja.

A segélyre nincs elkülönített pénz, az átmeneti segélykeretből biztosítja az önkormányzat. Így aztán az sem fordulhat elő, hogy azt az összeget, amelyet a hivatal dolgozói úgymond „megspórolnak'', év végén szétosztják köztük – jutalomként... (Az egyik nálunk érdeklődő feltételezése volt ez – remélhetőleg csak a tájékozatlanságából adódóan...)

Mivel – mint minden önkormányzatnak – a XII. kerületinek is kevés a pénze, igyekeznek a valóban rászorulók közt szétosztani azt a keveset. Persze az lenne az igazán örömteli, ha – ilyen célra – soha senkinek nem kellene adni.

S. Cs.

Robban a lakásbomba

FÉL-TELEK

Nemcsak petárdák durranásaitól hangosak a lakótelepek, pufognak nagyobb detonátorok is: most robban a lakásbomba.

A Kovács család erről két éve még mit sem tudott. Békésen élték hétköznapjaikat kétszobás panel öröklakásukban. Szépen nevelgették két gyermeküket. Csakhogy azok tényleg meg is nőttek, sőt a lány férjhez is ment. Akkor robbant Kovácsék alatt a lakásbomba. A fiatal házasoknak – mondhatni, természetesen – nem volt hová költözniük, s az addig elegendő két szoba egyszeriben elviselhetetlenül szűk lett. Az együttélés első hónapjai után parázs veszekedések verték fel az otthon csöndjét, meglepően apró dolgok fölött tört ki a – egy esetben tettlegességig is fajuló – csetepaté.

S bármilyen különös, eme áldatlan állapotban, Kovácsék, ha kinéznek kilencedik emeleti ablakukból, alig pár kilométernyire kő-, deszka- vagy téglafalú épületek százait, ha nem ezreit látják. És mindegyik kong az ürességtől... Azok ugyanis víkendházak.

– Magyarország településszerkezete talán kétszáz évvel is elmaradt az európai szinttől – értékeli **Callmeyer Ferenc** építészmérnök. – Ha csak arra gondolok, hogy mikor léteztek városok csatorna nélkül, máris helytálló ez az adat. Gondolja el: Budapest szennyvizének csupán töredékét tisztítják, a többi megy a Dunába...

Víkend-szindróma

A közművesítés állapotán azonban, reméljük, előbb-utóbb lehet segíteni, mint ahogyan a világ más városaiban is lehetett. Magyarországon azonban tapasztalni egy rendkívüli, sajátságos jelenséget is, azt, amit Kovácsék is nap mint nap láthatnak: a víkendtelkek elképesztően nagy számát. Hosszú időbe telt, amíg a földhivatalok kérésemre összeszámolták: hazánkban több mint egymillió zártkerti ingatlan található!

– Németországban is ismeretes e jelenség – mondja Callmeyer Ferenc –, csak kissé máshogyan. Ott is parcelláztak az emeletes házakban lakó városiaknak, de oda, ahová később lakónegyedeket terveztek. Addig a városlakók boldogan kapálták, gyepesítették, fásították a környéket, mikor pedig elérkezett az építés ideje, hatályon kívül helyezték a zártkertek művelésének szerződését. A városiak addig élvezhették a föld, a szabad levegő örömeit, az új lakóházak, kertvárosok művelt, fás, barátságos helyre épültek, a zártkertek addigi művelői pedig kérhettek újabb, kapirgálni való területet. Nálunk ezzel szemben nem ilyen rövid időre szóló szerződéssel adták bérbe az igénylőknek a zártkerteket, hanem közel évszázados időtartamra, sőt inkább örökbe. S hiába kötötték ki, hogy az ilyen területekre csak szerszámoskamra vagy húsz négyzetméter alapterületű ház építhető, a rendeleteket nagyon sokan kijátszották vagy figyelembe sem vették.

A hétvégi telkek virágzásának ideje egybeesett az előző éra virágzásának idejével is. A földek nyakló nélküli parcellázásához bőven akadt ideológiai szósz is – juttassuk olcsó zöldséghez a munkásosztályt –, a kor földosztásának nyertesei azonban inkább a funkcionáriusok közül kerültek ki. Szerény(kedő) lakótelepi lakásuk mellett ők építhettek olyan pompás hétvégi palotákat, melynek helye lehetett akár a FAO által védetté nyilvánított természetvédelmi terület is. S az is igaz, hogy akkoriban, ha egy-egy „nagyember" megvetette a lábát valamelyik szép fekvésű település határában, valóságos istenáldása volt az a falu népének. Hamarosan jött az út, a víz, a telefon is...

A helyzet azonban mára gyökeresen megváltozott. A víkendtelekre kijárni költséges, az ott termett gyümölcs gyakran drágább, mint a banán. Sokan ma már nem a hét végi kapálásra vágynak, hiszen szabad utazni – s be lehetne járni a földgolyót annyi pénzből, amennyi adót egy-egy jobb fekvésű zártkertre, annak felépítményére kivet a helyi polgármester. A víkendtelkesek ugyanis nem szavazópolgárai zártkertük településének, sarcolásuk nem üt vissza egy jövendő önkormányzati választáson. Sőt néhol inkább rájuk aggatják a terheket, mint a falu – önkormányzati választójoggal bíró – polgáraira. Ráadásul a föld azóta érték lett, sok településen nem is bánnák, ha visszaszállna rájuk a nemrég még boldogan parcellázott zártkerti rész. Sietniük kell: egyre több helyen alakulnak ki víkendtelkes területen valódi, brazil mintájú nyomornegyedek, teli azokkal, akik képtelenek lakást, házat venni...

Nem „buli" már a hétvégi telek, ezt leginkább áraik rohamos csökkenése mutatja. „Mindent el lehet adni, csak hétvégi telket nem" – fogadják a birtokukat eladni kívánókat egyre több ingatlanügynökségen. Az egymillió zártkert tulajdonosának nagy hányadát feszíti a kérdés: mi legyen a telekkel? S ezen gondolkodik egyre több, településszerkezettel, településszociológiával foglalkozó ember is.

Egymillió kert

Callmeyer Ferenc már régóta töpreng a megoldáson. Abban bizonyos: nem lesz könnyű, s nem lesz fájdalommentes. Kérdem tőle: mit tanácsol „átlagéknak", a kis bér- vagy panellakással s víkendtelekkel bíróknak – de sajnos, mindenki számára hasznos, egyszerű ötlettel nem szolgálhat.

– Végső soron a piac kényszere fogja megoldani a víkendtelek-problémát – mondja az építészmérnök. – Hosszabb távon azonban bizakodó vagyok. El tudom képzelni, hogy e telkekből családi házas övezetek, kertvárosok alakulnak ki. Ezt azonban nehezíti, hogy a telkek mérete vagy alakja alkalmatlan e szerepre: lehet, két-három zártkert adja majd ki egy igazi otthon telkét. A távközlés, a közlekedés, a közművesítés fejlődése mind-mind ezt segíti. Hiszen, ha mondjuk Leányfalu víkendtelkein rendelkezésre állna az, ami Budapesten megszokott, máris sokan választanák lakhelyül eddigi nyári szállásukat.

Sajnos, lassítja, nehezíti a folyamatot, hogy a „víkendtelek-szindrómát" a kormányzat, annak illetékes tárcái még nem fedezték fel, nem segítik az átalakulást.

(T. B. E.)

Callmeyer Ferenc ejtiten

Többféle **lekötés,** *kedvezőbb* **kamat**

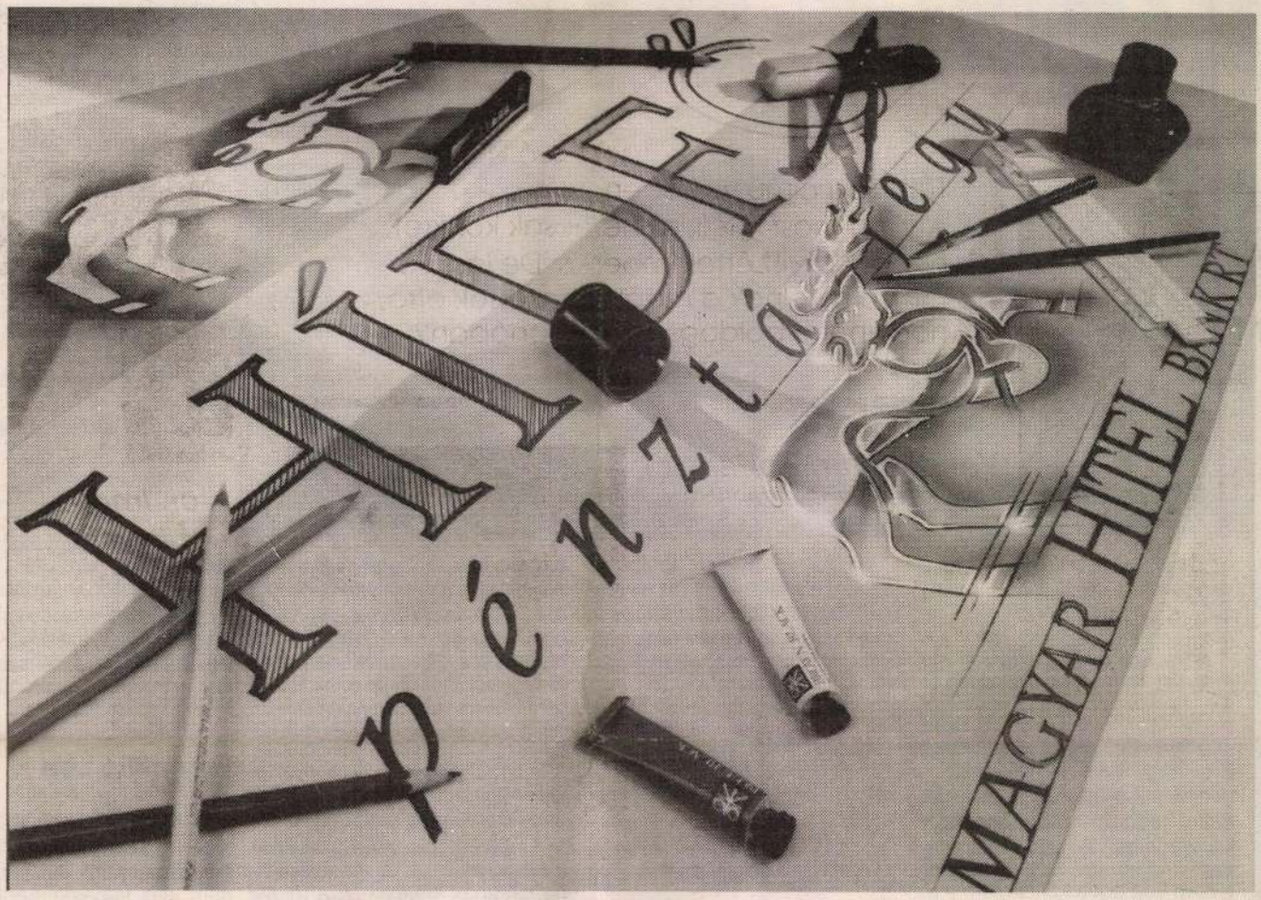

A Magyar Hitel Bank **HÍDFŐ Pénztárjegye** lehetőséget nyújt, hogy válasszon a **rövidebb 90 napos** és a hosszabb **180 napos** lekötés között.

A 90 napos lekötésű pénztárjegyre 17 %, a 180 napos lekötésű pénztárjegyre 19 % a kamat, ha pénzét legalább a lekötési időig nem veszi fel.

A lekötési időt követően mindkét esetben a 270. napig kamatozik ezzel a kamattal. A 30 napnál korábbi felvétel esetén nem jár kamat, az ennél későbbi, de a lekötési időnél előbbi felvét esetén pedig 10 % kamat jár.

Ön választhatja az optimális megoldást.

A Hídfő Pénztárjeggyel is:

MAGYAR HITEL BANK RT

az érték forrása

ing Rubicam Hungary

Callmeyer Ferenc

és Tóth Kálmán alakították ki

a Lihonyi XIX. század elején épült

magtárépületet. 316. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970.

1180

Callmeyer Ferenc, épitész MDK

Pétfürdői lakások.

repr.

MagyÉp 1945-55.

Callmeyer Ferenc, építész MDK

Az Építésügyi Minisztérium pavilonja az 1954. évi Mezőgazdasági Kiállitáson.
repr.

MagyÉp 1945-55.

5529

Callmeyer Ferenc

tervezte a badacsonyi borivót 1957.

486. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet, 1867-1967. Budapest 1970.

1461

Callmeyer Ferenc

teroczte a Badacsonyi „Tátika" ét-
termet. 1961. 491. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1471

Collmeyer Ferenc

tervezte a szekszárdi borfeldolgozó üzemet 1964.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

158 p

Callmeyer Ferenc

1964-ben épült szekszárdi borfeldolgozó üzeme egyszerű, - kulturáltan felhasznált felületformáló értéket nyújt.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970. 160 l

Callmeyer Ferenc

a Badacsonyi Tátika éttermen
építésedért neve emlétve

Magyar építészet 1945 70
108. lap

10.846

Callmeyer Ferenc

a gödöllői gyógyászati
épületegyüttes emlékére

Magyar építészet 1945-70
181. old.

Callmeyer Ferenc

a vekvàidi völéveti üzem

építése - emlétve

Magyar építészet 1945-70

219. old.

Callmayer Ferenc megvalósítása

A lakásépítési tervek során 1969-ben kezdik el a XV. kerületben az egykori Páskomdülő helyén egy új lakótelep építését. 60000 ember talál itt otthonra, viszonylag kis területen.

A lakótelep két fő közlekedési útvonalának találkozásánál alakították ki a terveznek a Típusterverő Vállalat építésmérnökei: Tenke Tibor és Callmayer Ferenc a városközpontot és ezen belül a kereskedelmi üzletközpontot.

Dr Pásztor László – Dr Jaly Ferenc: A kiskereskedelmi hálózat fejlesztésének távlatai. Budapest VII. évf. 2. sz. 1969. febr., 28. l.

MDK

Callmeyer Ferenc építész

mezőgazdasági viztorony 1953.
badacsonyi borfeldolgozó 1954.

Szabó Árpád:A mezőgazdasági ipar építészete
Magyar Építőművészet 1954.7-9.sz. 234.l. 242.l.

MDK

Wallmeyer Ferenc építész

Pétfürdő-lakótelep kutatói lakóépületek tervezése 1952. Felépült 1953-54. repr.

Pétfürdő-lakótelep kutatói lakóépületek Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz.56.l.

MDK

Callmeyer Ferenc építész

Építésügyi Minisztérium pavilonja a Mezőgazdasági Kiállitáson repr.

Ráos György: "A régi lacikonyhás..." Magyar Epitőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz.54.l.

MDK

Callmeyer Ferenc épitész

Tiszalök-lakótelep városközpontja tervrajzai /repr./

A Mesteriskola tervei, Magyar Épitőművészet 1955. IV.évf.1-2.sz.10.1.

Callmayer épitész

MDK

Tiszalök-lakótelep terve

Gebhardt Béla:Hozzászólás a Mesteriskola kiállitásához Magyar Épitőmüvészet 1955.IV.évf.6.sz.190.l.

Callmayer Ferenc építész MDK

70.sz. terv repr.

Bonta János:Négytanteremes alsótagozatu általános iskola tervpályázata Magyar Építőművészet 1955. IV.évf.7-8.sz. 225.l.

M. D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

Résztvesz a víztorony pályázaton
(Repr.)

Rácz Péter. Szászlöbméteres víztorony
terv pályázata
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 2. sz.
46. 48. l

M. D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

Paksi borpince (Repr.)

Az Spartero 8. iroda tervező inek ki-
állítása

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 281. l.

M. D. K

CALLMEYER Ferenc építész

Szabó Árpád - Névery Tibor -
Payr Egon

Kazincbarcika, kiszolgáló üzemek
(Repr.)

Az Sparterv 8. iroda tervezőinek ki-
állítása,
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 282. l.

M. D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

Badacsonyi mintapincészet (Repr.)

Az Iparterv 8. iroda tervezőinek lei-
adítása,
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 282.

le D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

1956. évi YBL-díjas

magyar Építőművészet 1958 (VII.) 1/3. sz

1. l.

cc. D. K

CALLMEYER Ferenc építész

Pohárasó Badacsonyban. Rekr.

Magyar Építőművészet 1968. (VII.) 1-3. sz.
55-57 l.

K.D.K.

CALLMAYER Ferenc építész

Badacsony, hajóállomás környéké-
nek rendezési terve (Repr.)

Magyar Építőművészet 1958 (VII.) 4/5. sz. 152. l.

M. D. K.

CALLMAYER Ferenc építész

Badacsony, szőlőmunkás lakóház
(Rest.)

Magyar Építőművészet 1958(VII.) 4/5. sz. 163. l.

K. D. K.

CALLMAYER Ferenc építész

Badacsony, présház át építés ~~át~~ tervé-
nek átdolgozása Repr.

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. sz. 163. l.

M. O. K.

CALLMAYER Ferenc építész

Badacsonytomaji strand (Repr.)

Magyar Építőművészet 1958 (VII.) 4/5. sz.

165. l.

Callmayr Ferenc

Badacsonytomaji strandfürdő-rendezési terve (165 l.)

Benámoló a Balaton fejlenlésének egyéves munkájáról. Írtak: Bécsres István, Farkas Tibor stb. Bp. 1958. 137–166 l. [Kleny. a Mall. Erdő – 165 művénetből]

Callmayer Ferenc — építőművész

Badacsony hajóállomás környéréket rendezési terve. (151)

Badacsonyi préshár eredeti és átdolgozott terve (rajz) (163. l.)

Badacsony höllőmuntás latóházat (164

Beszámoló a Balaton feglenlésének egyéves 164
muntajáról. Szerz: Bácsy István, Farkas 163
Tibor stb., Bp. 1958, 137-166 l. [Kny. a (151)
Magyar Építőművéhetből]

le. D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

Országos lakáshelyzetünk 5. Épület-kategória (Csökkentett megvétel)

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

K. D. U.

CALLMEYER Ferenc építész

Rólus kápolna helyreállítása

Horler Miklós: Budapesti műemlékvédelem

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 196. l.

M. D. U

CALLMEYER Ferenc építész

Szocialista Mezőgazdaság Csarnoka (Repr.)

Társtervező: ~~Co~~ Farkasdy Zoltán

Bajthe Tamás: Képek és megjegyzések a Mezőgazdasági Kiállításról

Magyar Építőművészet 1959. 9/10. 288. l.

M. D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

12 tantermesre bővíthető 8 tanter-
mes ált. gimn. pályaterve
(megvétel)

Terv pályázati eredmények

Magyar Építőművészet 1960. 4. sz. 62. l.

Je. D. K.

CALLMEYER Ferenc építész

Badacsony, alsóbazár 1958. (Rest.)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 20. l.

M.D.K.

CALLMEYER Ferenc építész
(IPARTERV)

Badacsony, pohárszó (Rest.)
(az épülő felső bazárból)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 20. l.

M.D.K.

CALLMEYER F. építész

Budapest, Gyógyszergyár

Társtervező: Komlóssy J.

A szerke ztő megje yzései

Magyar Építőmüvészet 1961. 6. sz. 57.1.

Callmeyer Ferenc épitész M.D.K.

Résztvett a pályázaton

10 000 -FtDijazásban részesült /sorolás nélkül/

Kathy Imre: Várpaletai tervpályázat

Magyar Épitőművészet 1962/ 1. 46-49.l.

Callmeyer Ferenc épitész M.D.K.
/IPARTERV/

Badacsony, "Tátika" étterem .

B első berendezés: Vadász György

Tervezés éve: 1958.

repr.

Magyar épitőművészet 1962 /6. 9.1. -13.1.

.

Callmeyer Ferenc építész M.D.K.

Tihany, mozi

Társtervező: dr. Tóth Kálmán

Kerámiadiszek: Garányi József

repr.

Magyar Építőművészet 1963 /2. 13.1.

Callmeyer Ferenc épitész M.D.K.

/IPARTERV/

Szekszárd, Állami Gazdaság üzemei és központja

Munkatársak:Tóth János,Virág József

Tervezés éve:1960.

repr. 50*53

Magyar Építőművészet 1963/3. 50-53.l.

Callmeye r Ferenc építész M.D.K.

Részt vett a pály zaton. II. dij /25 000 Ft/

Társtervező : Czuppon Éva, Vadász György, Reischl Róbert, Vély Robert

Sepr .

A Budapesti Nemzetközi Vásár főpavillon tervpályázatáról

Magyar Építőművészet 1963/5. 3,4,5.1.

Callmeyer Ferenc építész MÓD,K.

IPARTERV

Tihany "rege" cukrászda. 1962. repr.

Társte vező:dr. Tóth Kálmán

Magyar Épitőművészet 1963/5. 50.1.

Callmeyer Ferenc építész M.D.K.

IPARTERV

Tihany felsőközpont, Mezi. 1962. repr.

Magyar Építőművészet 1963/5. 50.1.

Callmeyer Ferenc építész M.D.K.

IPARTERV

Badacsony, "Tátika" .étterem. 1962. repr.

" Első bazár. 1960. repr.

Magyar Építőművészet 1963/5. 41.1.

Callmeyer Ferenc épitész

M.D.K.

Tipus hétvégi ház , repr.

Társtervező: Vadász György

Magyar Épitőművészet 1964/ 6 54-55.l.

M.D.K.

Callamayer

varia hétvégi ház terve,

Társtervező: Vadász,

Földmüvesszövetkezeti kemping az általuk tervezett modulrendszerü épületekből összeállitva.

Ábrahámhegy, repr.

Magyar Épitőmüvészet 1965/6. 35.

M.D.K.

Callmayer Ferenc épitész

.Hétvégi ház - nyarló tervek.

"Toborz"

Magyar Épitőművészet 1965/6. 36-37.l.

Callmeyer Ferenc M.D.K.

Az exporthépes hétvégi ház tervpályázaton kiegelt megvételben részesült.

Társtervező: Kapuváry Gusztáv, Varga Endre

Magyar Építőművészet 1967/4. 5.l.

M.D.K.

Callmeyer Ferenc építész

Résztvett az M-7-es autópálya pihenőhelyén létesitendő autós csárda és eszpresszo-tervpályázatán.

Magyar Építőművészet, 1968/1. 2-5.l.

CALLMEYER FERENC

ÉPITÉSZ. FELKÉRTÉK AZ ALÁBBI TERV-PÁLYÁZATON VALÓ RÉSZVÉTELRE, AHOL KÜLÖNDÍJJAL JUTALMAZTÁK.

1DB. REPR. 4. LAPON.

SCHÉRY GÁBOR: NYARALÓÉPÜLETEK TERV-PÁLYÁZATA, 1968.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1968/4. 2. LAP.

Callmeyer Ferenc

(III i)

Konzulense Mester Árpád és Tenke Tibor Bpest XIV Pásbomliget – Ujpalota réaletes rendezési tervének.

Magyar Építőművészet 1968. 5. n. 32. l.

Callmeyer Ferenc

M.Á.: Budapest, XIV. Páskomliget-Ujpalota részletes rendezési terve. Tervezők: Mester Árpád, Tenbe Tibor /EVTV, TTI/, konzulensek: Csordás Tibor, Selényi István, Callmeyer Ferenc /TTI/, munkatársak: Ropár Ferenc /EVTV/, Zsitva T. Zoltán /TTI/. /Tervismertetés/

Magyar Építőművészet, 1968.5.sz. 32-33. l.

Callmeyer Ferenc

C.F.: Egy új magyar építőrendszer. Tervezők: Callmeyer Ferenc és Reischl Péter. /homlokzattervezési előképként közlik a Virág Csaba által tervezett Rákospalotai Belkereskedelmi Raktár képét /statikus Komlóssy István/.

Magyar Építőművészet, 1971.5.sz.13-16.l.

Collmeyer Ferenc

által tervezett
szekszárdi borászati üzemet említi

dr. Vámossy Ferenc: Dél-dunántúli épitészet. Széljegyzetek egy kiállitás katalógusán. - Magyar Épitőművészet, 197o.l.sz. 48-51. l.

50.l.

Callmeyer Ferenc építész

Résztvett az alabb. pályázatok
(makett, szepró)

N. N.: Munsterdam. városháza
tervpályázata 1968

Magyar Építőművészet 1970/2 2 old.

Callmeyer Ferenc építész (Tipusterv)

A gödöllői gyógyáruraktár egyik tervezője

C. F: Gyógyáruraktár, Gödöllő

Magyar Építőművészet 1970/2 52 old.

Callmeyer Ferenc építész

Tervezővsoperfjának terve
költségtérítést kapott az alábbi
pályázatok

Kovács Ferenc: A Sabáni Rász
gyógyfürdő kerpályázata 1969

Magyar Építőművészet 1970/4 2 old.

Csillmeyer Ferenc

cikke:

Csillmeyer Ferenc: A Budapesti Televizió Adódllomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiírt pályázat. 1970. - Magyar Áp.műv. 1971.3.sz.3-6.l.

Callmeyer Ferenc

felszólalásának rövid ismertetése a MÁSZ 1972.nov. 1-i vezetőségi ülésén.

Magy.Ip.Műv. 1972. 6.sz. 58-59.l.

Callmeyer Ferenc

30 000 Ft-os díjban részesült a 12. bírálati számú pályamű.

Szerzői: **Callmeyer Ferenc**
Szabó Dénes
Makó Lóránt
Erőss János

„A pályázók új utakon járva oldották meg a kiírásban megadott program térbeli szervezését és szerkezeti megoldását. Egy 40,5×45,9 m alapterületű, derékszögű négyszög alaprajzú épületet javasoltak, amelynek egy része az egyik hosszoldal és az egyik rövid oldal mentén L alakban kétszintes és ennek könyökében belül lépcsőházat és télikertet alakítottak ki úgy, hogy a nagy- és kismedence tere is L alakúvá vált 18,9 m és 11,7 m fesztávokkal. Az alsó szinten az előcsarnokba érkező közönség ezen a szinten csak a pénztárat, a ruhatárat, az orvost és a WC-csoportot találja. Az emeleti szinten olyan galériáról nyílnak az öltözők, amelyről betekintés van a medencetérbe. Ugyancsak közvetlen vizuális kapcsolatot teremtettek a nagymedence tere felé a büfé előtti közlekedő folyosóról, amely a lelátó funkcióját is betölti. Az emeleti öltözőkből vizes lépcsők vezetnek az előfürdőkhöz, majd vagy a kondícionáló terembe, vagy a medencecsarnokba jut el a közönség.

A kiírásnak megfelelő — a férfi és női öltözőknél — a váltókabinos rendszer.

A tanuló öltözőknél megoldott a cipős és mezítlábas útvonal szétválasztása.

A monolitikus alépítménynél Clasp szerkezeti elemeket javasolnak a tervezők Durisol válaszfalakkal."

1. 1. szint alaprajza
2. 2. szint alaprajza

Magyar Építőművészet 1977/4

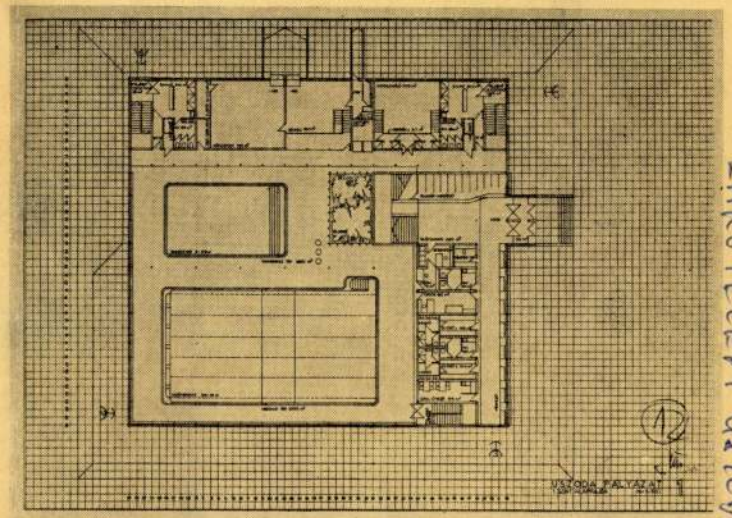

2

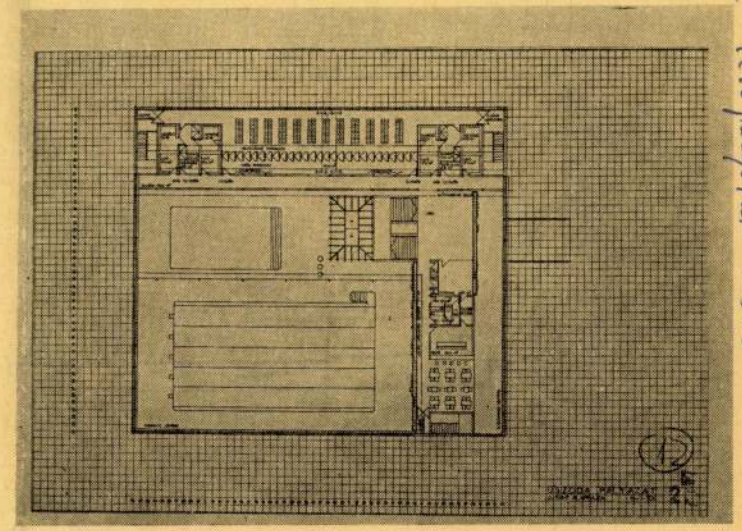

LAKÓTELEPI UTCAKÉP tervpályázat 1976

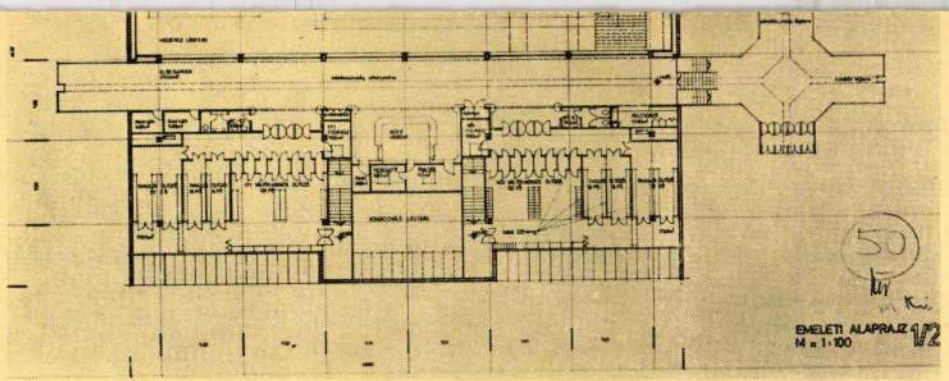

3

2

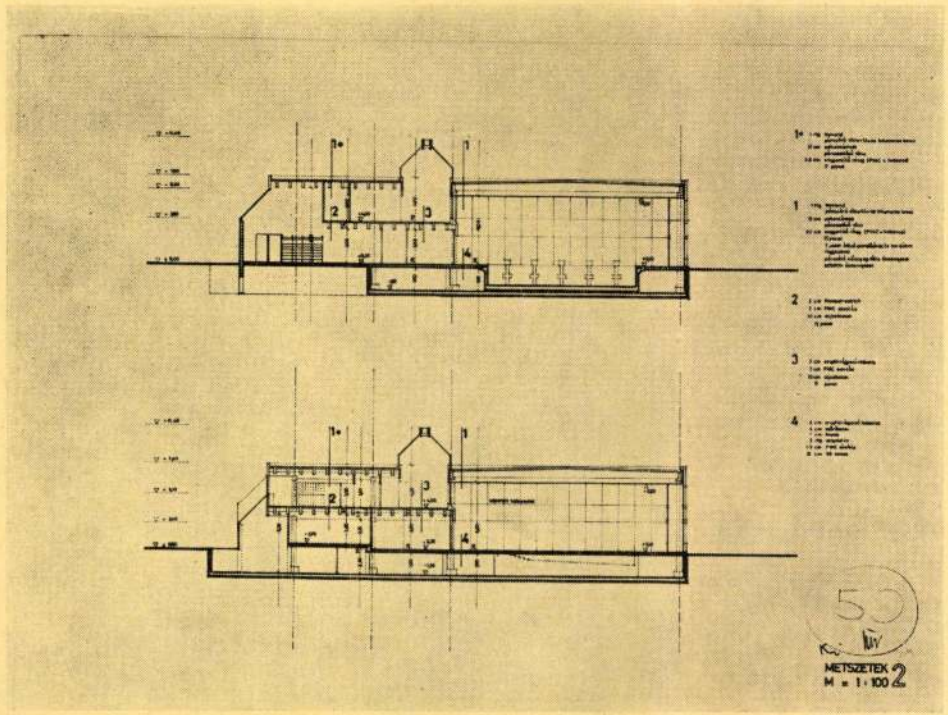

CALLMEYER FERENC

CLASP—H1 prototípus általános iskolák, Székesfehérvár

Építészek: Callmeyer Ferenc, Kovács Lajos, Görgényi Judit (TTI)

Munkatársak: Nyiri Péterné
U. Gáspár Éva
Baki Judit
Rendszertervező: Callmeyer Ferenc
Erőss János
Makó Lóránt
Konstruktőr: Guszter János
Gépésztervező: Csanádi György (ÉVITERV)
Konyhatechnológia: Vadász Éva (KERTI)
Sporttechnológia: Judik Zoltán
Környezettervező: Kecskés Tibor
Danhauser Rezső
Kivitelező: FÁÉV
Építésvezető: Karé Béla
Művezető: Kótai László

A könnyűszerkezetes CLASP—H1-rendszer honosításával párhuzamosan prototípus épületek tervezése is megindult. Ezzel a honosítás a rendszertervezés természetes folyamatába illeszkedett, társadalmi igény, építészeti tervezés, konstrukció: építési rendszer, kivitel. A CLASP—H1 honosított könnyűszerkezetes rendszer, a H jelzi a „honosítás" szót, ill. utal magyarországi formájára. A szám jelzi, hogy a honosítással a magyar CLASP-rendszer az első fejlesztési fázishoz ért el, s a fejlesztés folyamán több további fázisra számíthatunk.

A rendszer honosításával kapcsolatban több építészeti-építőipari szakfolyóiratban jelentek meg ismertető cikkek, ide annyi kívánkozik, hogy a honosítás során az angol CLASP—MARK—V-rendszert vettük át és tettük a magyar követelményeknek megfelelővé. A kétéves rendszerhonosítás folyamatába illeszkedett a rendszerkomponensek gyártásának hazai megszervezése, a gyártók visszajelzései és az ÉMI minősítéseinek figyelembevétele, átvezetése. A magyar CLASP szerkezet nagyjában és egészében 1979 nyarától tekinthető mindenki által alkalmazhatónak, ill. tervezhetőnek.

A CLASP—H1-rendszer kialakításában és kivitelezésében a rendszertervező TTI-re és a komponensek gyártását és forgalmazását szervező FÁÉV-re, ill. a rendszerrel építő generálkivitelező építőipari vállalatokra támaszkodik.

A rendszertervezéssel párhuzamosan induló épülettervezést a TTI vállalta. E vállalásával a TTI-re nehezedett az évi 100 ezer négyzetméter alapterületű CLASP—H1 épület tervezése. Az évi összvolumen biztosítása a CLASP—H1 komponensek rentábilis gyártásának elsődleges feltétele. A rendszer eredetileg zömében oktatási-nevelési épületek tervezésére született, azonban a piaci keresletnek megfelelően kiegészült egyéb középületépítési programmal.

A hazai keresletet elsősorban oktatási-nevelési épületek ellátására kellett irányítani, ugyanis a rendszer fejlesztése e célt fedi, és az állam is a lakótelepi közintézmény építési elmaradásának kiküszöbölésére vásárolta a know-how-t.

A CLASP—H1 prototípus épületek építésének célja kettős: kipróbálni a hazai rendszerkomponenseket és szerkezeti megoldásokat, valamint a TTI funkcionális fejlesztési tervének megfelelően, építészeti funkcionális prototípus kiértékelése.

A Típustervező Intézetben 1975-ben indítottuk útjára a MOT V. kategóriájú tipizált tervsorozatokat UNIVÁZ-rendszer felhasználásával, anélkül azonban, hogy az UNIVÁZ komplex építőrendszerré fejlődött volna.

A tipizált tervsorozatban leraktuk elvi alapjait egy új rendszerű iskola alaprajznak. Az alaprajzi rendszer kialakítására követelményrendszert alakítottunk ki, melyet azóta is és így a CLASP—H1 általános iskolaépületeknél következetesen alkalmazunk.

A követelményrendszer szerint:

- A tervezés alapja a társadalmi igények kielégítése. Az igények megfogalmazottak az ÉSZ 203/1—73 szabványban.
- Az igények kielégítése során figyelembe kell venni a lehetőségeket biztosító MGN normák műszaki terjedelmi értékhatárait úgy, hogy azok alatt kívánatos maradni.
- Az iskolaépület alaprajzi „demokratizmusának" biztosítása: az épület minden helyisége az oktatás-nevelés célját szolgálja, legyen a külső térrel optikailag összekapcsolva, természetesen világítva, szellőztetve.
- Az iskolaépület többcélúságával biztosítani kell egyaránt a gyermekek nevelését, művelődési politikát, felnőtt oktatást és szabad idő használatot (sport) — lehetőleg a funkciók zavarása nélkül.
- Biztosítani kell a diákok és nevelők étkeztetésének ésszerű és kulturált feltételeit.
- Az iskola egészségügyi helyiségei (pl. W. C.-k) az iskolai nevelésnek eszközei. Ezért a helyiségek nem lehetnek minimalizált méretűek térigényükben és nehezen tisztántarthatók kiképzésükben. Felszereltségük feleljen meg a kulturált higiéne követelményeinek és tisztántartásuk műszaki megoldása segítse elő a takarítószemélyzetben mutatkozó hiány megoldását.
- A szaktantárgyi oktatás megkönnyítése eszköztároló (mediotéka) rendszer alakítandó ki. A rendszer biztosítsa a telekkommunikációs csatlakozási lehetőségeket.
- A belső terek összevonására ott lehet kezdeményező lépést tenni, ahol a mai műszaki fejlettségi szint biztosítani tudja a kívánatos akusztikai feltételeket.

1

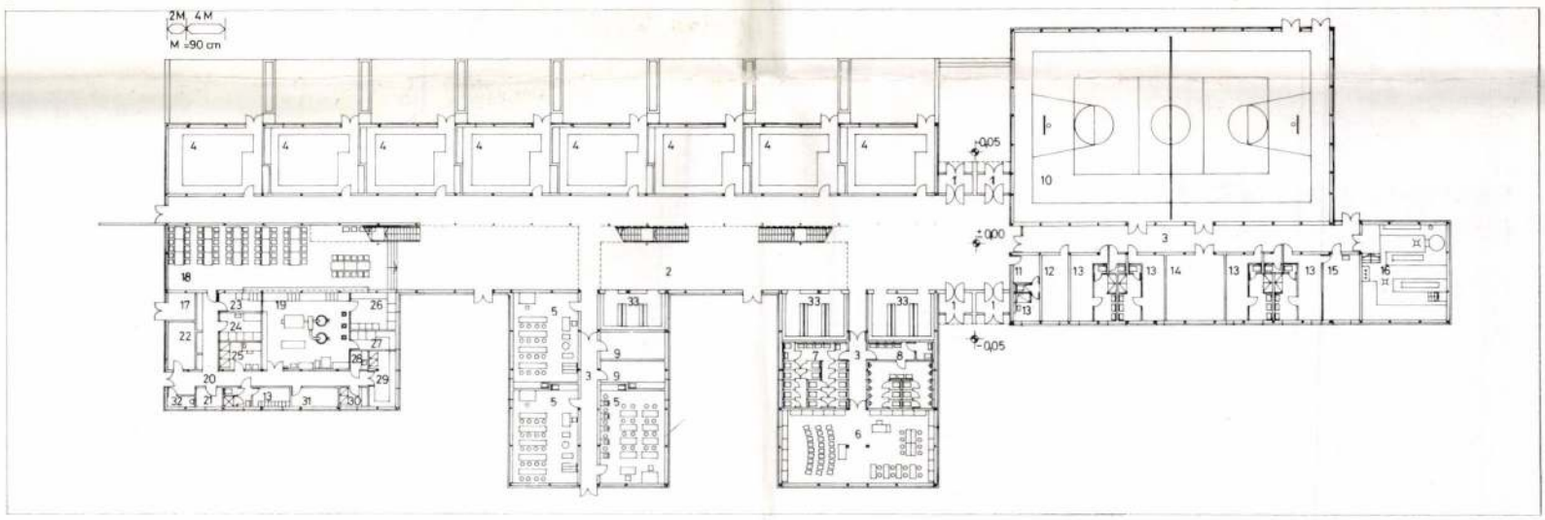

2

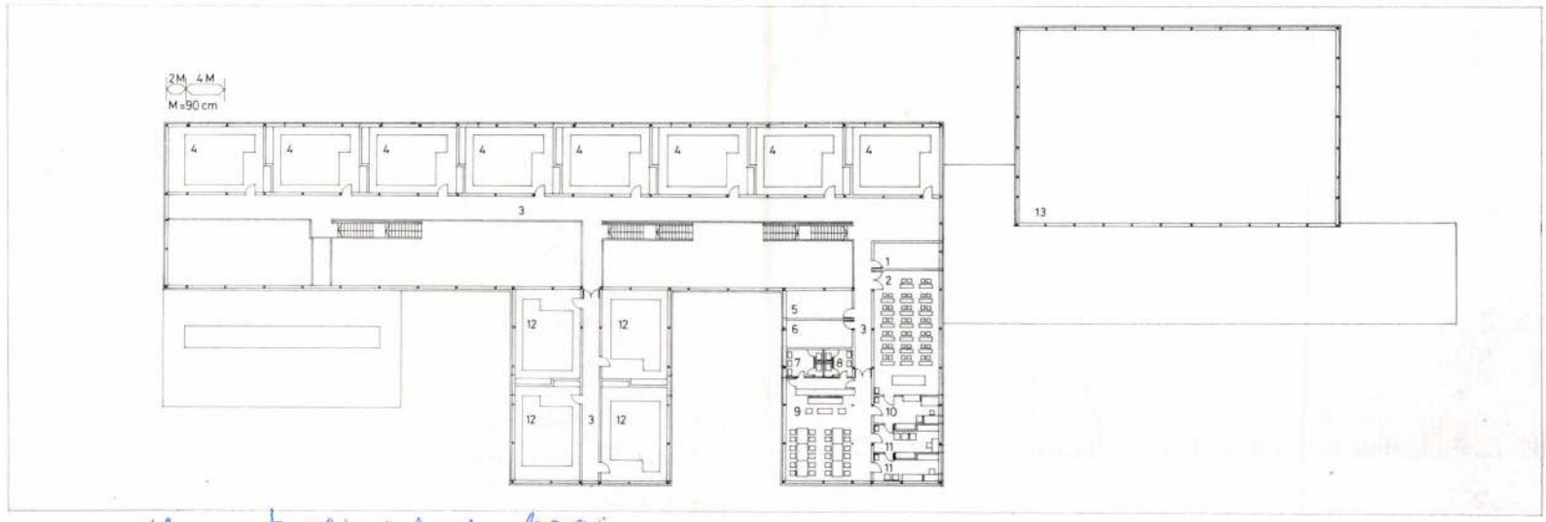

Magyar Építőművészet 1979/3

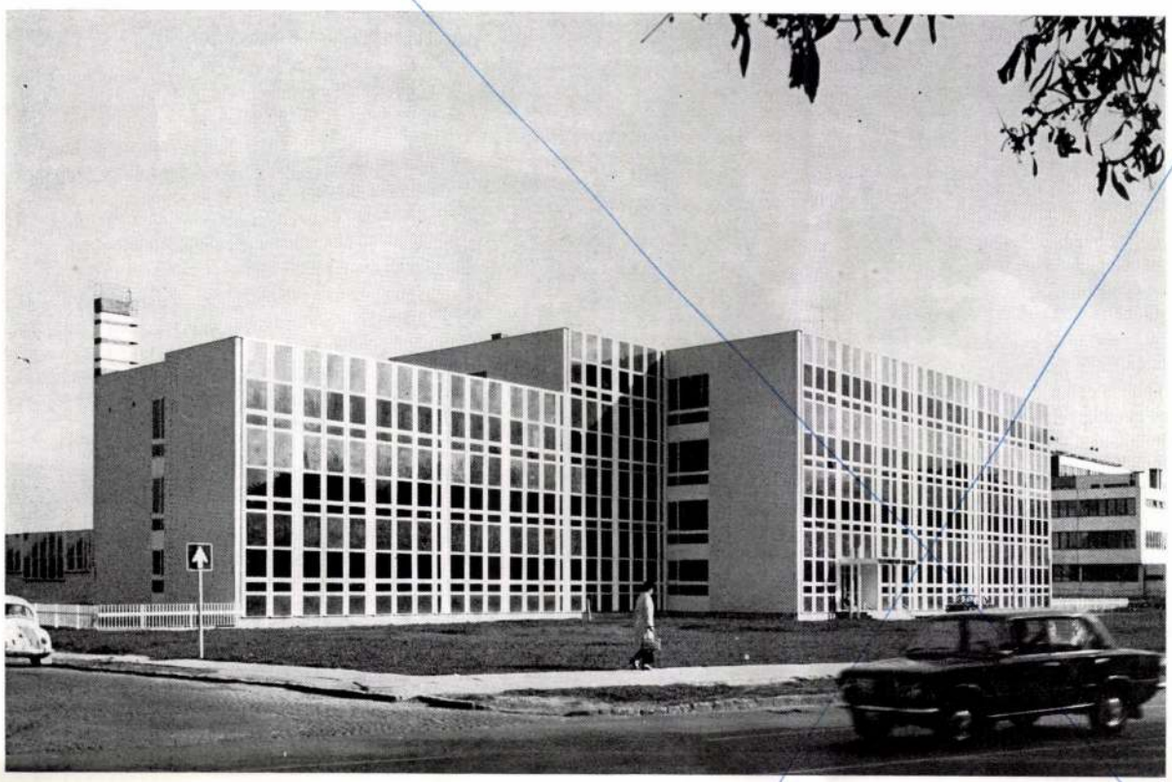

4

3

1. Keleti kép
2. Távlati felvétel
3. Nyugati homlokzat
4. Az aula belső képe

1. Vue est
2. Perspective
3. Façade ouest
4. Vue intérieure de l'aula

3

4

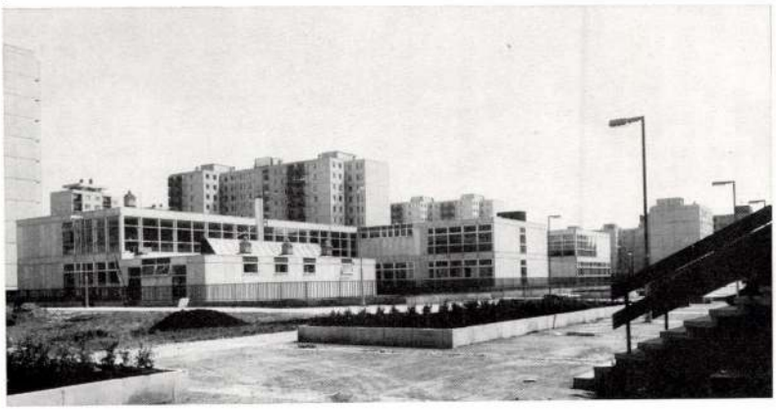

5

6

— Az iskola hasznos terület — egyéb terület aránya a mai 50—50% arányról a hasznos terület jobb kihasználása irányába megváltoztatandó.
— Az építészeti megoldások is hassanak abba az irányban, hogy a gyermekek az óraközi szüneteket az iskolaudvaron töltsék.
— A tornaterem (-csarnok) nem okvetlen kell, hogy összeépüljön az iskolaépülettel.
— A tornaterem és tornaterület az iskola telkétől független terület legyen.
— A tornaterülettel megnövelt iskola telekterülete közelítse meg a 25 m²/tanuló értéket.
— Az iskolaépítés befejező fejezeteként adjon az építész alkotó lehetőségeket az épület üzemeltetőinek (pedagógus és tanuló), hogy birtokba véve az épületet, környezetüket önállóan díszíthessék, közlekedő területeiket bebútorozzák, büfé és pihenősarkot alakítsanak ki stb.

A CLASP—H1 építési rendszer eredetileg (Angliában) szervezetében nyílt rendszer volt. A tervezés szempontjából a rendszer nem kevesebb és nem több kötöttséggel rendelkezik, mint más komplex rendszer. Tervezési kötöttségek elsősorban a szerkesztés szabályai, a méretháló, valamint azok a műszaki paraméterek, melyek bizonyos funkciókat behatárolnak. A rendszerben való tervezés előnyei elsősorban a kiviteli tervezés stádiumában nyilvánulnak meg, ugyanis a részlettervek katalógusban a kivitelezők rendelkezésére állanak, a komponensek kódrendszerei pedig lehetőséget nyújtanak a számítógép használatára.

Vázlattervezés során az építész felelőssége kettős: az építtetői igények kielégítésén túl a hatósági egyeztetések mellett kiviteli terv szerkesztési szabályainak megfelelő vázlattervek készítése. Látható, hogy ezen a vonalon könnyítés nincs, így a kiviteli terv készítése során felszabaduló energia a vázlattervbe beépített kiviteli szintű pontosságra fordítandó.

Felmérhető volt a bevezetés stádiumában, hogy az előzőekben vázolt, „nyílt"-ság nem jelentheti azt, hogy a feladatainkat sorozat, vagy tipizált tervek nélkülözésével, csupa egyedi tervvel fogjuk majd végrehajtani. Meg kellett találnunk az utat, melyen a tervezéstől elvárt évi 100 ezer m² alapterületű — zömmel oktatási — épület megtervezése járhatóvá vált.

Az egyik, nem műszaki nehézség legyőzése kétségtelen az általános típustervtől való viszolygás volt.

A tipizálás erőltetése az ország építészetének egyarcúságát eredményezte. Ebben sem elsősorban a tipizálás puszta ténye okozta a konfliktust, hanem a sok nem megfelelő minőségű, karakter nélküli típusterv.

A lakótelepek unalmas szürkeségét okozó tipizálás mellett a közintézmények típusai azért voltak elijesztőek, mivel minden funkcionális újításnak a tipizálás természete miatt ellenálltak, alaprajzaikban rögzítették a mindenki által képviselt és elfogadható múlt „eredményeit".

Az új közintézmény tipizálási kezdeményezések helyes irányba mutatnak, karakteresebb épületeket és tipizált tervekből egységgé szervezhető városépítési együtteseket tudtak előállítani (LAKÓTERV, Jurcsik Károly).

A CLASP—H1 sorozatterveinél hasonló, de funkcionális oldalról megfogalmazott elvekkel léptünk fel.

1. 1. szint alaprajza, M=1 : 500 („A" iskola)
1. Szélfogó; 2. Via scolae; 3. Folyosó; 4. Osztályterem; 5. Műhely; 6. Könyvtár-úttörő; 7. Női W. C.; 8. Férfi W. C.; 9. Raktár; 10. Tornaterem; 11. Porta; 12. Elektromos kapcsoló; 13. Öltöző; 14. Szertár; 15. Orvos; 16. Hőközpont; 17. Szellőző; 18. Étkező; 19. Konyha; 20. Átvétel; 21. Iroda; 22. Földesáru; 23. Tej; 24. Zöldség; 25. Hús; 26. Fehér mosogató; 27. Fekete mosogató; 28. Tojás; 29. Szárazáru; 30. Hűtő; 31. Göngyöleg; 32. Hulladék; 33. Ruhatár
2. 2. szint alaprajza, M=1 : 500 („A" iskola)
1. Gondnok; 2. Előadó; 3. Folyosó; 4. Osztályterem; 5. Igazgatóhelyettes; 6. Igazgató; 7. Női W. C.; 8. Férfi W. C.; 9. Nevelői szoba; 10. Előkészítő; 11. Szertár; 12. Napközi; 13. Tornaterem légtere
3. Az „A" iskola távlati képe
4. Az „A" iskola a sétaút felől
5. A végfal
6. Az „A" iskola via scolae-ja

1. Plan du 1er niveau
2. Plan du 2e niveau
3. Perspective de l'école « A »
4. L'école « A » du côté de la promenade
5. Mur frontal
6. Via scolae de l'école « A »

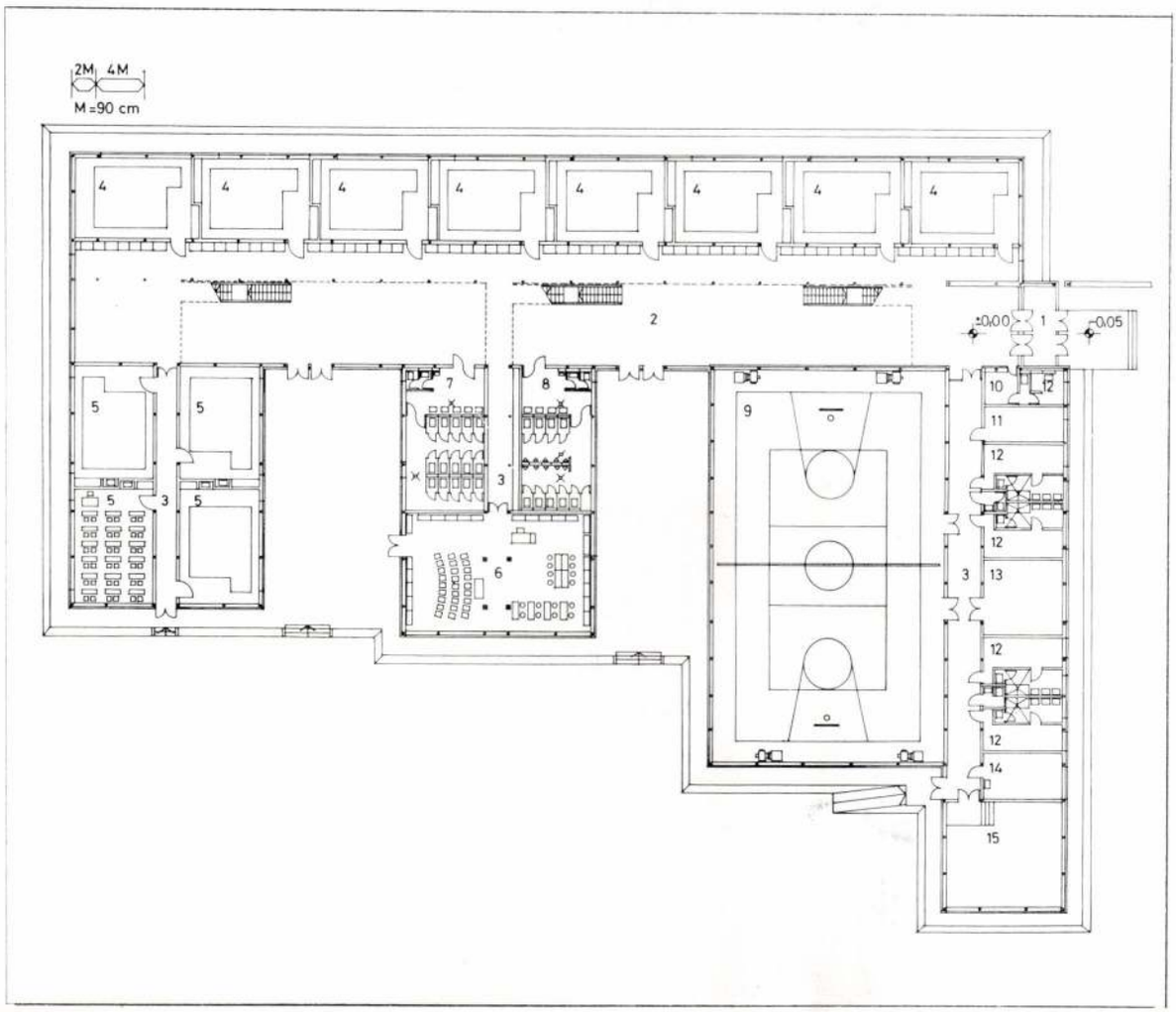

2

1

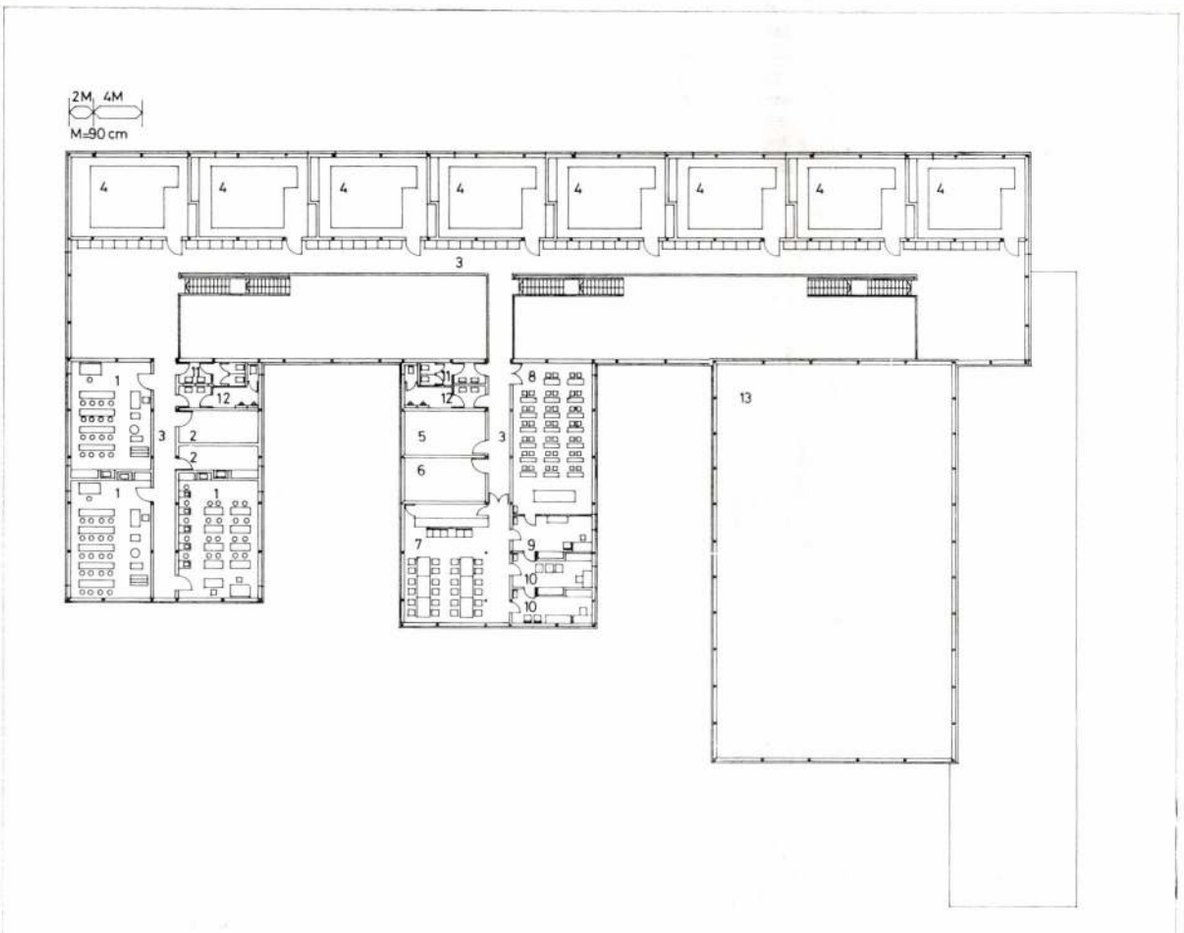

Az iskolaépületet funkcionális egységekre bontottuk. Így keletkezett az oktatási, a szabad idő, közművelődési és testnevelési helyiségeket tartalmazó egységek. Ezeket az egységeket lehet az egyedi követelményeknek, helyszínrajzi adottságoknak megfelelően több variációban összerakni. A variációk számát emeli az épülethez kapcsolt konyhaétterem blokk.

A különböző funkcionális egységek kapcsolását a követelmény rendszerünkből következő oldalfolyosó, az ún. via scolae rendszer tette lehetővé.

A via scolae alkalmazása bebizonyította, hogy a szűkös MGN határokon belül nyílik lehetőség a terek átértékelésére, s a követelmény rendszerben rögzített 50—50% közlekedő-hasznos tér arány a hasznos tér irányába megváltoztatható.

A CLASP—H1 prototípus iskolák ÉSZ tartalmi követelmények kielégítésével 90%-os terjedelmi értékkel készültek, ugyanakkor az MGN szűkítéskor törölt étterem megoldására is lehetőséget nyitottak.

A két prototípus iskola közül az „A" jelű a Vöröshadsereg úti lakótelepen, a „B" jelű a Vorosilovgrádi lakótelepen épült.

Míg az „A" jelű osztálytermei keleti és a „B" jelűé nyugati tájolásúak, az iskola alaprajzi rendszere 360°-os elfordítást tesz lehetővé, mindössze az északi tájolás kizárt.

A két iskola funkcionális egységeinek összerakását a funkció és a telek formája befolyásolta. Az osztálytermek rasztermérete 9×6,3 m, mely a haránt eszköztárat is tartalmazza.

A mediotéka harántállását elsősorban akusztikai szempontok indokolták a fejlesztés korábbi stádiumában. A mediotéka, mely tulajdonképpen beépített szekrény és taneszköztároló, a CLASP—H1-rendszerű általános iskola épületek standard szolgáltatása.

A földszinti osztálytermek közvetlen kijárattal csatlakoznak a külső térhez, ahol jó idő esetén oktatási órákat is lehet szervezni. Ez a kapcsolat pedagógiailag vitatott, ezért a továbbiakban csak kellő kiértékelés után lehet folytatni ezt a gyakorlatot.

Az épület kétszintessége elsősorban funkcionális okokra, másodsorban gazdaságossági megfontolásokra vezethető vissza. A megépítés óta mindkét szempont helyességéről meggyőződtünk. A via scolae, mint gyűjtőtér funkcionál. Az emeleti galériák 2,7 m szélesek, mindössze közlekedő terek. Az oktatás közötti szüneteket a gyermekek az udvaron, illetve a via scolae-ban töltik, ezért ennek a térnek a szintjén központi W. C.-rendszert terveztünk. A központi W. C. fajlagos területe nagyobb, mint szétosztottak esetén, ugyanakkor korszerű tisztántartásuk és ellenőrzésük is jól megoldott. Ez a megoldás nem felel meg az ÉSZ előírásainak és ezért egészségügyi hatósági vonalon nem keltett általános tetszést. Kompromisszumként a felső szinteken is keletkeztek kisebb W. C.-csoportok.

Új megoldás a media központ kibontakozására is alkalmas nevelői szoba, szertár-előkészítő együttes. A kapcsolat helyességére utal, hogy ezen helyiségeket az illetékes szaktanárok munkahelyként is birtokba vették.

Központi elhelyezkedésük révén mód van intenzívebb eszközelőkészítésre, tárolásra.

Az épület többcélúságának feltételezésével a főbejárat lehetővé teszi az okta-

4

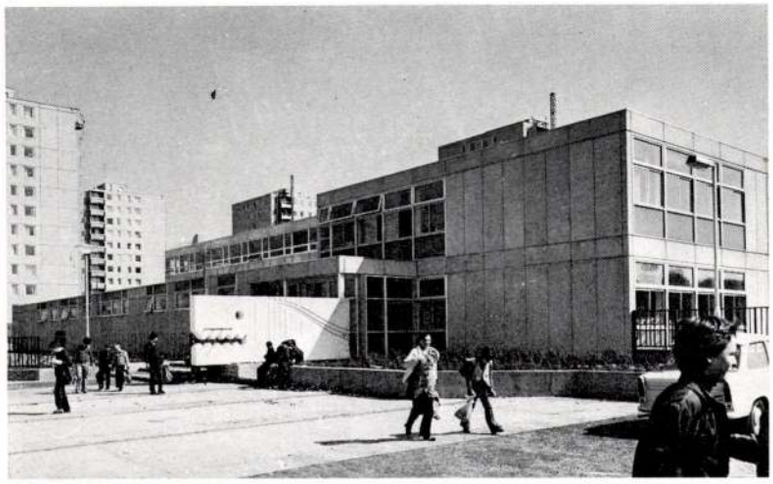

5

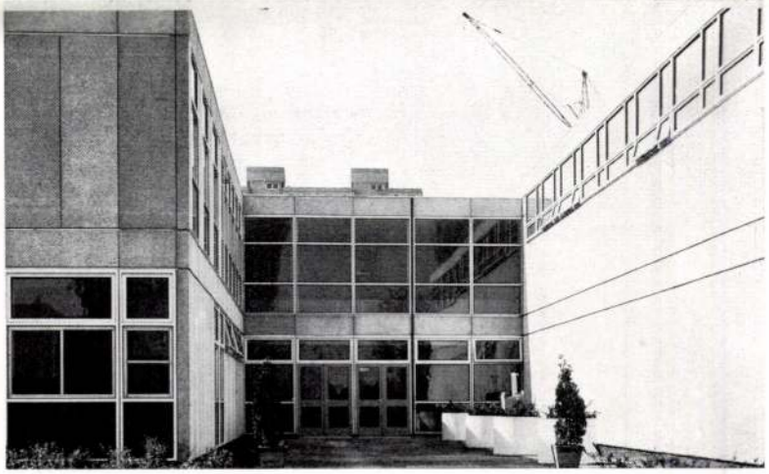

6

3

tási és tornateremszárny különálló üzemeltetését.

A tornacsarnok névleges mérete 18×30 m, mely teret elvileg leeresztható térelválasztó függöny oszt két részre, a CLASP—H1 rendszerhez tartozó sporttechnológia alrendszer szerint felszerelt.

A rendszerben való építésnek építészeti szabályai ma még kialakulatlanok. Egy-egy épületet alapvetően determinálnak a rendszer kelléktárában előforduló gyári előállítású komponensek. A felhasználó építész választási lehetősége korlátozott. Angol példa nyomán kezdetben 10%-os nyitottságot feltételeztünk olyan esetekre, amikor mind építészetileg, mind szerkezetileg indokolt az egyedi anyag és szerkezet felhasználása. Ilyen lehetőség volt az épület tömegcsatlakozások fa-, ill. téglaburkolati megoldása. A rendszerbe felvett homlokzati komponens választék (betonpanel és FENFA—PLAST függönyfal) szerény homlokzati alternatívákat tesz lehetővé.

Tapasztalataink szerint az építészi lehetőségek elsősorban új térhatások előállításában nyilvánulnak meg. A színek alkalmazása szerény keretek között a térhatás hangulatának fokozására alkalmas.

A külső megjelenést színes gépészeti felszerelések változatossá tudják tenni, azonban ezek formai szintje még sok kívánnivalót hagy maga után.

A korszerű építő rendszerben az általános ipari háttér minősége meghatározó tud lenni. Elsősorban gépészeti szerelvények elmaradottsága (pl. kapcsolók, szellőző felfüggesztések) az összképet nagymértékben képesek lerontani.

Valószínűleg szükséges lesz tovább tanulmányozni a fűtési rendszert abból a célból, hogy a könnyűszerkezetes rendszerhez jobban illeszkedő és magasabb iparosítási fokon álló gépészeti rendszerhez juthassunk el. A gyártó iparnak sok esetben tudomásul kell vennie az ember szolgálatát és törekednie kell azok maradéktalan kielégítésére (pl. gyermekméretre rakott UNIPA pisszoár).

A könnyűszerkezetes épületek tűzrendészeti kívánalmainak kielégítése kettős: egyike a rendszertervezés keretében oldható meg (a szerkezet általános védelme), másik pedig az épülettervezésre hagyatkozik (tűzszakaszolás).

Az építészeti tervezés és épületgazdaságosság (beleértve az üzemeltetést is) szoros összefüggésben van.

CLASP—H1-rendszerű épületeink mutatói minden szempontból megállják helyüket párhuzamosan épült egyéb rendszerű épületek mellett.

A megvalósítás ártényezőire elsősorban és döntő módon a kivitelezőipar árkalkulációja tud hatást gyakorolni.

Végül, de nem utolsósorban meg kell emlékeznünk a FÁÉV munkatársairól, akiknek töretlen lelkesedése lehetővé tette, hogy rekord idő alatt (12 hónap) rendelkezzünk a megfelelő tapasztalatokkal.

A pontot, miként követelményrendszerünkben megfogalmaztuk, az üzemeltetők fogják feltenni a folyamat végére. 1978 szeptemberében megnyílt a két iskola. A diákok, a nevelők és a díszvendégek az iskola előtti fórumon vágták el a szalagot s vették birtokukba az épületet.

Annak kulturált használata a jövőben az ő kezükben van.

C. F.

1. 1. szint alaprajza, M=1 : 400 („B" kola)
   1. Szélfogó; 2. Via scolae; 3. Folyosó; 4. Os tályterem; 5. Napközi; 6. Könyvtár-úttörő 7. Női W. C.; 8. Férfi W. C.; 9. Tornaterem 10. Porta; 11. Elektromos kapcsoló; 12. Öl töző; 13. Szertár; 14. Orvos; 15. Hőközpon
2. 2. szint alaprajza, M=1 : 400 („B' iskola)
   1. Műhely; 2. Raktár; 3. Folyosó; 4. Osztályterem; 5. Igazgatóhelyettes; 7. Nevelői szoba; 8. Előadó; 9. Előkészítő; 10. Szertár; 11. Női W. C.; 12. Férfi W. C.; 13. Tornaterem légtere
3. A „B" iskola távlati képe
4. A „B" iskola fóruma
5. A „B" iskola tornatermi udvara
6. A „B" iskola tornaterme

1. Plan du 1er étage, école « B »
2. Plan du 2e niveau, école « B »
3. Perspective de l'école « B »
4. Forum de l'école « B »
5. Cour de gymnastique de l'école « B »
6. Salle de gymnastique de l'école « B »

Budapesti Bőrdíszmű Szövetkezet üzemháza, Budapest XIII., Frangepán utca

Építész: Rácz Endre (IPARTERV)

Építtető: Budapesti Bőrdíszmű Szövetkezet dr. Pless György
Beruházó: RUSZÖV Műszaki Iroda Prevoz János
Szerkezet: 31. sz. ÁÉV Somogyi Ádám
Kivitelező: Gépipari Építő Vállalat
Építésvezetők: Vetro Sándor, Király Sándor (Pillérek BVM Szolnoki Gyára)
Tervezés éve: 1974
Kivitelezés éve: 1975—1977
Kiviteli költség: (1975. évi árszinten) 26 071 477 Ft
Egységár: 8700 Ft/m²
Fotók: Szathmáry Zoltán

Részletes rendezés tervezője: Gerő Balázs (BVTV)
Statikus: Dunai Árpád (IPARTERV)
Épületgépészek: Fenyvesi János, Lengyel Ferencné
Légtechnika tervezője: Petrás Attila
Villamos berendezés: Sárkány Imre

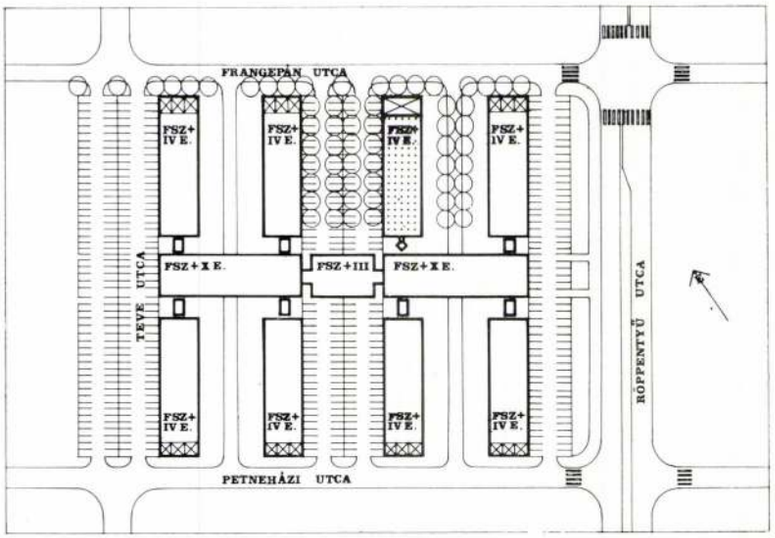

1

2

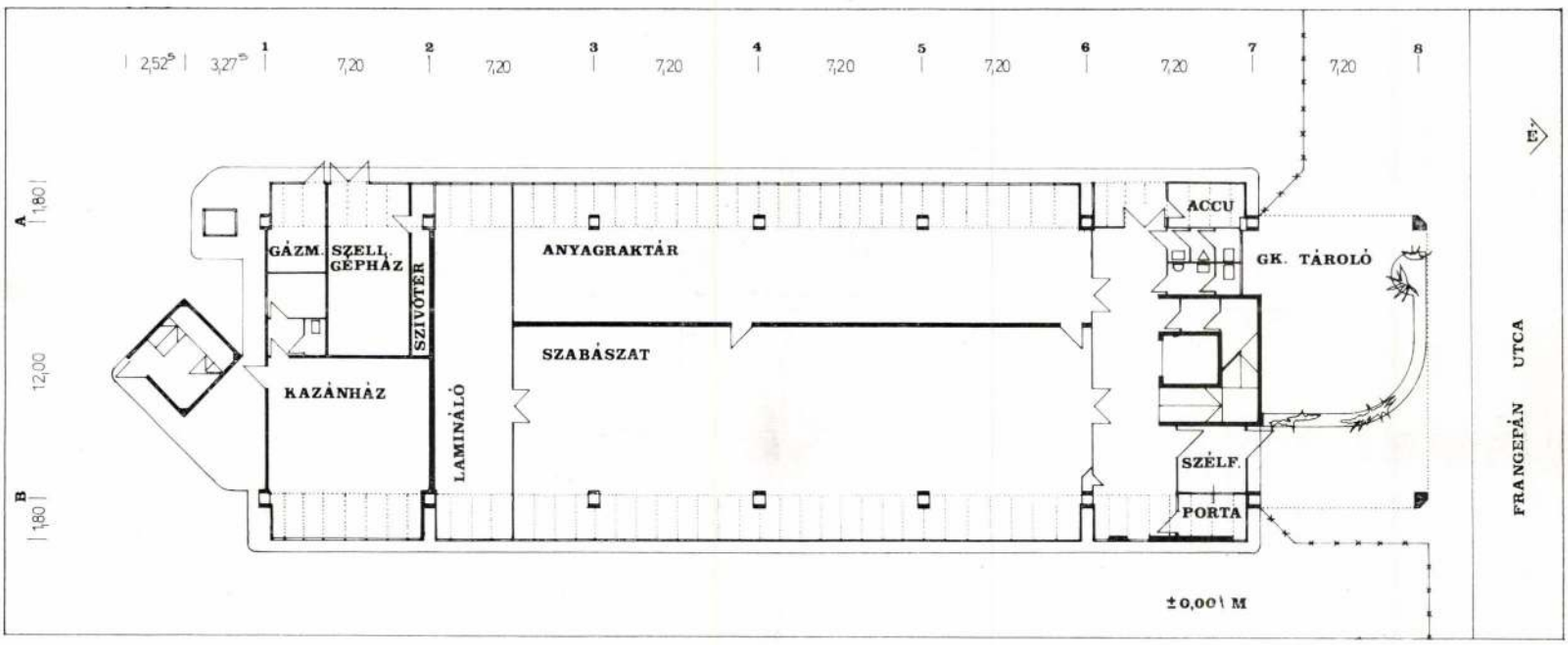

3

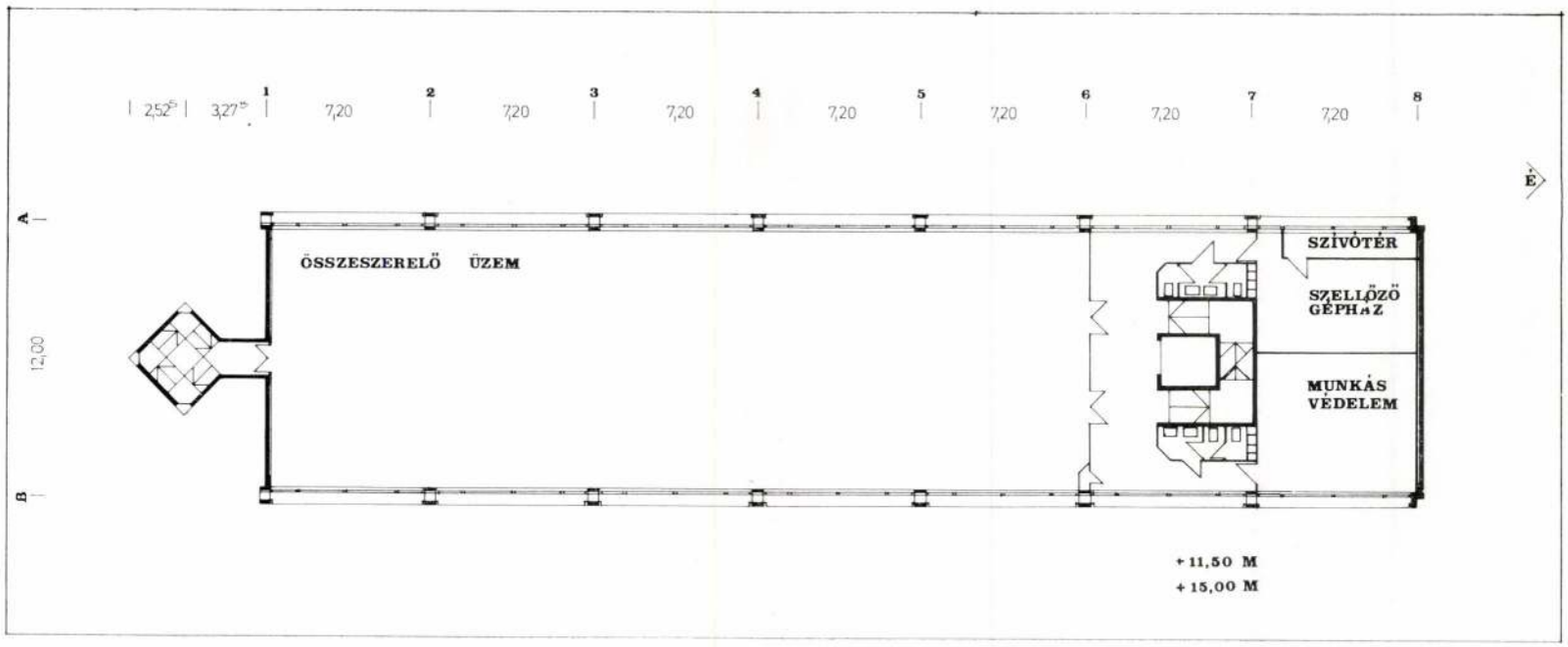

Gallmayer Ferenc

Megmérettetés mindenáron

Vajdasági pártlisták

Újvidéki tudósítónktól:

Alig több mint egy hónappal a szerbiai parlamenti és elnökválasztások előtt végérvényesnek tűnik, hogy a vajdasági magyarság politikai pártjai önállóan indulnak, sőt a mintegy 250 ezer szavazójoggal rendelkező vajdasági magyar polgárnak nagyobb lesz a választási lehetősége, mint bármikor, ugyanis megtörténhet, egy-egy szavazókörzetben akár mind a hat vajdasági magyar párt is saját listát állít. Közben tovább tart az egymásra mutogatás a széthúzásért, amelynek egyetlen biztos közvetkezménye, hogy a magyarságnak nem lesz annyi képviselője, mint amennyi a számarányából kifolyólag reális lenne. A hétvégén a választásokkal kapcsolatban közleményt adott ki az a három párt, amelynek esélye mutatkozik képviselői hely megszerzésére, a továbbiakban ezekből idézünk.

A most is legnagyobb eséllyel induló *Kasza József* vezette Vajdasági Magyar Szövetség sajnálattal állapította meg, hogy nem jött létre az együttműködés a többi magyar párttal a közös fellépésről. A szervezet szerint nincs szükség az újabb megmé-

Határozott akció várható Karadzsics elfogására

Boszniában szorul a hurok

Folytatás az 1. oldalról

A NATO katonai vezetői nem fedik fel a Karadzsics tettőrségével kapcsolatos szándékaikat – felügyeletet, átkutatást, a fegyverek elkobzását, vagy az egységek leszerelését fontolgatják-e, de az SFOR-nak már van „emberanyaga" egy esetleges akció végrehajtására. Ráadásul olyan időszakban, amikor ismét híresztelések terjednek egy Karadzsics elfogását és Hágába szállítását célzó kommandós akcióról.

Az utóbbi hónapokban a szövetségesek, a Boszniában működő külföldiekkel szembeni megtorlásoktól tartva, nem mindig tűntek egységesnek a kommandós akcióval kapcsolatban. Szarajevóban ezért nem is vártak gyors döntést. Mára megváltozott a helyzet, mivel nő a feszültség – tette hozzá az AFP, idézve egy nyugati tisztségviselőt, aki a héten közölte: ma már elképzelhető egy durva katonai akció, amelyet a szeptember 13–14-re tervezett helyhatósági választások előtt végre is hajthatnak. – Washingtonnak mindenképpen szüksége van egy győzelmi trófeára – mondta a forrás.

Bill Clinton amerikai elnök megvitatta fő külpolitikai tanácsadóival a boszniai helyzetet, és ezután a Fehér Ház ismét leszögezte, hogy Karadzsicsnak bíróság elé kell állnia. Clinton Madeleine Albright külügyminiszterrel és az elnöki különmegbízottal, Richard Holbrooke-kal, valamint Robert Gelbarttal tárgyalt, aki nemrégiben Boszniában járt.

A szerb különleges rendőri egység parancsnoka ezalatt bejelentette: emberei a jövőben nem nyújtanak védelmet Karadzsicsnak Erről a szerb terroristaellenes egységének vezetője, Goran Saric állapodott meg a NATO illetékeseivel. A szerb vezérőrnagy Roderick Cordy-Simpson brit vezérezredes jelenlétében, az SFOR szarajevói főhadiszállásán írta alá a dokumentumot. Mint a NATO-erők szóvivője a Reuter szerint közölte, a szerb rendőri erők vezetője megértette az utasításokat, és az a szándéka, hogy teljesíti azokat. Az aláírás pillanatában nem volt világos, hogy a szerb hatóságoknak mennyi idő áll rendelkezésére az egyezmény végrehajtására.

❋

Pavle Bulatovics jugoszláv védelmi miniszter a hétvégén azzal vádolta a Montenegróban hatalmon lévő Szocialisták Demokratikus Pártján (DSP) belüli reformszárny vezetőit, hogy el akarják szakítani Montenegrót Jugoszláviától. „Számukra csak álca Jugoszláviával kapcsolatos álláspontjuk. Akik csak a 'ha' vagy 'de' kötőszavakkal állnak ki Jugoszlávia mellett, azok csupán az elszakadáshoz vezető előjátéknak tekintik viselkedésüket" – mondta a Milo Djukanovics montenegrói miniszterelnök vezette csoportról Bulatovics a DSP Momir Bulatovics államfőhöz hű tagjainak podgoricai kongresszusán.

A győri Horn–Meciar-találkozó pozsonyi értékelése

Elégedettség és szkepticizmus

Pozsonyi tudósítónktól:

Még jó ideig sajtótéma lesz Szlovákiában a Horn–Meciar-talál-

dásához. A Pravda is úgy ítélte meg, hogy ha Sol-

Rendteremtés Albániában

Hatalmi

Megélhetési hazugságok

Furcsa szóösszetétel, elismerem, de egy hasonló már köztudatba vándorolt, amikor Kuncze Gábor belügyminiszter a romló közbiztonság okát a parlamentben nemes egyszerűséggel megélhetési bűnözésnek nevezte.

A nyelvújító Kazinczy Ferenc nyelvfantáziáját is meghazudtoló, új szópáros, a megélhetési hazugság azonban sokkal régibb keletű, mint gondolnánk, szinte évtizedek óta velünk együtt él. Fontos szerepe volt az ötvenes, hatvanas, hetvenes években, a bevallások, önigazolások, önéletrajzok esztendeiben, amikor, ha lehetséges volt, az embereknek szemrebbenés nélkül le kellett tagadni, hogy volt-e valamilyen politikai pártnak a tagja (kommunista párt kivételével), volt-e vagyona, földje, gyára, háza, voltak-e, vannak-e disszidens hozzátartozói... A kegyes hazugság életbevágóan fontos volt, mert a könnyelmű őszinteség az egyetemi felvételit, a jó állást, az esetleges külföldi utazást veszélyeztette.

Az akkkori hazugság tényleges megélhetési hazugság volt, sőt olykor annál is több, mert életet is menthetett. Talán még bűnbocsánat is járt érte. A mai hazugságok természete már más. Nem a félelem vezérli, hanem a szerzés, a harácsolás, a hatalom, a politikai hatalom megszerzése, megtartása, egyszerűen a mindenkit túlélés akarása.

Zavaros szemű, pökhendi, valójában kis pitiáner csalók a tévé képernyőjén magyarázzák például az egészségbiztosítási pénztár százmillióinak „jótékony" eltűnését, a Budapest Bank milliárdjainak úgymond pozitív felhasználását, avagy az állami milliárdok lenyelését (lásd: Co-Nexus-, Lupis-ügy, Agrobank, olajszőkítés, vodkagyártás, hasonlók) és sorolhatnánk tovább. A média jóvoltából az ilyenfajta megnyilatkozást már annyira megszoktuk, hogy többek számára a sok kicsi hazug arc lassan őszinte arccá mosódott, mosódik át.

A megélhetési hazugság nem ér véget a gazdasági hazugságnál. A politikai természetű hazugságok korát éljük. Virágkorát. Amikor büntetlenül – a politikai hatalom megtartásának okán – lehet nagy nyilvánosság előtt sejtetni, hogy a legnagyobb ellenzéki párt elnöke ügynöki tevékenységet folytatott, majd az átvilágítás

Pápai áldás a lakiteleki feszületre

Szent István kápolnája

Folytatás az 1. oldalról

A hófehérre meszelt, puritán egyszerűséggel berendezett kis épületet *Callmayer Ferenc* tervezte. Mint elmondta: először rendes téglaépítményre gondolt, de jelentkezett nála egy kiváló helybeli építőmester, aki végül rábeszélte a vályogra. Több száz évig fennmaradhat így is a kápolna – elég, ha minden húsvétkor, mint a régi korokban, gondosan kimeszelik, a megvastagodó festékréteg úgy védi majd a falakat, mint a tojást a héja. Remélem, a magyarsággal együtt a kápolna is a túlélők közé tartozik majd a Kárpát-medencében – fogalmazta meg a tervező.

Bagi Ferenc atya, a lakiteleki plébános olvasta fel II. János Pál pápa üzenetét, amelyben örömmel emlékezett vissza azokra a percekre, amikor a *Lezsák Sándor* által vezetett MDF-es küldöttség idén márciusban a Vatikánban tett látogatáskor áldást kért a kápolna feszületére. A Szentatya áldását küldte az építőknek és a felszentelésre egybegyűlteknek.

Tempfli József nagyváradi püspök Atlantisz harangjaihoz hasonlította a kápolna harangszavát. Úgy tartják: a legendás földrész katasztrófája után a mélyben tovább zúgtak a harangok: Trianon után Nagy-Magyarország süllyedt el, s bár sokáig alig volt hallható a harangok szava, hangjuk mára újra erősödik. A Szent István-kápolna kis harangja egy újabb zengés a mélyből.

Tőkés László püspök, a Magyar Református Világszövetség elnöke visszaemlékezett: 1990-ben Tempfli Józseffel együtt Nagyvárad környékén már felszenteltek egy ökumenikus kápolnát, amelynek csúcsán a református csillag, homlokzatán pedig a katolikus kereszt hirdette az Istenhit egységét. Megfogalmazása szerint a lakiteleki kápolna az előbbi szellemiségének újabb megtestesülése. A határon túli magyaroknak fokozottan szükségük van Szent István védelmére, hiszen az ő országától szakították el valamennyiüket. A reformátusok is hisznek abban, hogy a nagy magyar királyok őrködnek fölöttük, és ugyanígy vannak ezzel az evangélikusok, az unitáriusok.

Dankó László, kalocsa–kecskeméti érsek arról szólt, hogy elképzelhető, a különféle felekezetek egyszer egyesülnek majd. Addig sem szabad senkinek sem elfeledni: a jövő csak az Istenbe vetett hittel építhető, az örök érvényű egyházi parancsok időlegesen elfeledhetők, de véglegesen sohasem.

Szükség van-e ilyen kis kápolnákra? – szólt a kérdés Bagi Ferenc atyának. A lakiteleki plébános szerint egyre inkább az ilyen kis, lelki-közösségi házakba térnek be szívesen az emberek, hiszen ilyenkor nemcsak Istennel, hanem egymás lelkével is törődnek.

Lezsák Sándor, az MDF és a kápolnát építtető Lakiteleki Népfőiskola alapítvány kuratóriumának vezetője hosszasan sorolta mindazok neveit, akik munkájukkal vagy adományaikkal nemcsak itthonról, hanem Ausztráliától Venezueláig, a világ minden tájáról segítették a munkát – nevüket egy bronztáblán örökítették meg az utókor számára. Lezsák kiemelte: a hazaszeretet hangoztatása önmagában még kevés – az ország lakóit becsülni és megbecsülni is kell, ez Szent István üzenete a mának.

Haeffler András

Kovács Pál ringbe száll

Folytatás az 1. oldalról

Kovács Pál az Új Magyarországnak elmondta, a tb-önkormányzatokban sürgős, alapvető, minőségi változásokra van szükség, mielőbb felül kell vizsgálni az egészségügyi intézményeket csődbe juttató finanszírozási rendszert, a szerkezeti és a működési struktúrát. Az eddiginél sokkal komolyabban kell ellenőrizni a gazdálkodást, a kifizetett pénzek sorsát. A tb-önkormányzatoknak meg kell változtatniuk a kormányhoz és a parlamenthez fűződő kapcsolataikat is. Az említett két szervezetnek nincs más szerepe az önkormányzatok munkájában, mint a jogszerű működés és a jogszerű pénzfelhasználás ellenőrzése.

A hetvenes évek óta világszerte folyik a társadalombiztosítási önkormányzatok korszerűsítése. Az átalakításoknak két kulcsszava van: a racionalizálás és a humanizálás. Magyarországon valójában még egyikre sem került sor, de ez tovább nem halogatható. Az elégtelen működés bizonyítéka az a végtelenül szomorú statisztikai adat is, miszerint a tavalyi esztendőben a bekövetkezett elhalálozások tizennyolc százaléka elkerülhető lett volna egy emberközpontúbb, a kor és a tudomány színvonalán álló ellátás esetén.

A modern társadalmak fejlettségének aligha a GDP-növekedés a valódi fokmérője. Az egy főre eső oktatási, kulturális, szociális kiadások mutatják meg reálisan a vizsgált társadalom fejlettségét, ez az egyetlen hiteles mérce. E téren pedig jócskán van pótolnivalónk. A magyar népjóléti rendszerben a helyi, polgári együttműködésre kellene helyezni a hangsúlyt. Ez a demokrácia, s nem az, hogy a parlament kimondja: légyen demokrácia, s lőn. A XX. század végén, a XXI. század hajnalán tudomásul kell venni, hogy a társadalmi igények megváltoztak, a képviseleti demokráciáról a részvételi demokráciára tolódott el a hangsúly. Ehhez a parlamentek csupán a játékteret, a keretfeltételeket biztosítják – mondta végezetül Kovács Pál.

(dobi)

A tb-önkormányzatoknál nincs közös elnökjelölt

Az augusztus 18-án megalakuló Egészségbiztosítási Önkormányzat Közgyűlésének három, míg az új Nyugdíjbiztosítási Önkormányzatnak két jelölt közül kell kiválasztania a testület elnökét. A tb-önkormányzatokban helyet foglaló szakszervezetek- [illegible]nkaadói érdek-pozíciót tölthettek be az önkormányzatokban, kitartanak amellett, hogy legalább az egyik testületbe vezető tisztségviselőt jelöljenek. A munkáltatók a nyugdíjbiztosító élére *Szeremi Lászlóné* jelenlegi alelnököt javasolták, „cserébe" támogatták volna az MSZOSZ egészségbiztosítási el- [illegible] *Kovács Pál* volt nép- egészségbiztosító elnöki pozícióját a SZEF is meg akarta szerezni.

Miután az új önkormányzatok alakuló közgyűléséig újabb egyeztetést már nem tartanak, az Egészségbiztosítási Önkormányzatnál ma hárman indulnak az elnökségért: Kovács Pál volt népjóléti miniszter (MSZOSZ), *Gerő Gábor*, a Fővá-

Callmeyer Ferenc

1

1. Terasz felőli részlet
2. Dél felőli homlokzat
3. Alaprajz
   1. Előszoba 2. Szoba 3. Nappali érkező 4. Fürdőszoba 5. Házimunka 6. Öltöző 7. Loggia 8. Fedett terasz 9. Fűtés 10. Barkács
4. Déli homlokzat
5. Keresztmetszet
6. Lakásbelső a térkapcsolatokkal
7. Nappali háttérfala, az üvegház
8. Hosszmetszet
9. Üvegház

1. Détail du côté de la terrasse
2. Façade sud
3. Plan
   1. Antichambre 2. Chambre 3. Séjour-local-repas 4. Salle de bain 5. Travaux de ménage 6. Cabinet de toilette 7. Loggia 8. Terrasse couverte 9. Chauffage 10. Bricole

2

3

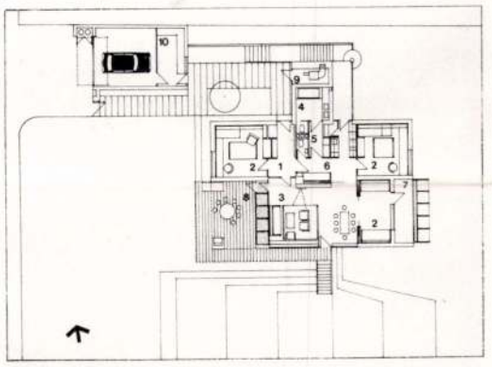

4

Soláris ház, Budapest II/a kerület

Építész: Callmeyer Ferenc

Munkatárs: Nyíri Péterné; statikus: Bíró Lajos; kivitelező: Széles László

Az épület alaprajzát természetesen használójának igénye határozza meg.

A helyszín: családiházas övezet, 15%-os lejtéssel, kertövezet hangulattal.

Az építész ebben a környezetben építtetője igényeit igyekezett egyeztetni néhány praktikus épület használati javaslattal:

— a terek fűzése,
— minimál közlekedő területek elve,
— napenergia passzív felhasználása.

A terek fűzése szorosan összefügg a minimál közlekedő terek követelményével, hiszen a térelválasztások nemcsak a terek egymásba nyitását teszik lehetővé, hanem a szükségszerűségnek megfelelően differenciálnak is.

Az épület lelke mégis a napenergia passzív felhasználásának elve maradt. Ezt két eszköz szolgálja:

— üvegház,
— csökkentett belmagasság a mellékhelyiségekben.

Két szerény eszköz, melyekkel elsősorban fűtőenergia megtakarítás érhető el egyéb funkcionális gyakorlatiasságon túl.

Az üvegház a nagymélységű fedett, de nyitott terasz és nappali szoba között helyezkedik el. Tulajdonképpen mindkét helyiség derítésében, illetve világításában szerepe van. Egyéb előnye: a nappali az üvegház növényei által az utca felé záródik, az üvegház dísze, hangulati eleme a nappalinak. Még este is kivilágítható. Üvegház hatása tulajdonképpen biológiai és pszichikai hatás: növénnyel együttélés mellett a légtér páratartalmának emelésében van szerepe. A páratartalom emelkedésével együtt a hőérzet is fokozódik, ebben rejlene az energiamegtakarítás egyik lehetősége.

A bevilágító oldaláról sajnos hiányoznak a napkollektorok, melyek egykor — ha lesznek — továbbá járulhatnak hozzá a fűtő-melegvíz energia megtakarításához.

Az épület egyébként még él egy harmadik passzív lehetőséggel is, lejtős lévén, kihasználja a földtakarás nyújtotta további előnyöket is.

C. F.

Napenergia és építészet

A fosszilis energiahordozók kimerülésével párhuzamosan fokozottan kerülnek előtérbe más energiaforrások. Ezek közül legkézenfekvőbb a napenergia felhasználása. A Nap energiasugárzásának jótékony hatását eddig is élveztük, azonban nem volt semmi olyan gazdasági kényszer, mely intenzívebb kiaknázását ösztönözte volna.

A fosszilis energiahordozók kimerülése, költsége és a gáz, olaj és szén eltüzelésének környezeti ártalomhatása katalizátorként működnek a napenergia hasznosításában. A jövő nyilvánvalóan a napenergiáé. A napenergia előnyei: biztonságos, szennyeződésmentes, kimeríthetetlen. A Nap élettartama még további négy billió évre tekinthető. A napenergiát épületek fűtésére-hűtésére, melegvízellátásra és egyéb más célra lehet felhasználni.

Változó világunkban egyre többet kell gondolnunk a Föld természetes erőforrásai megőrzésére, környezetünk védelmére, amennyiben az emberiség fenn kíván maradni. Tudjuk, hogy a napenergia nem oldja meg minden energiaproblémánkat, de feltehetően jelentősen hozzájárul majd az emberiség boldogulásához.

A nagy energiafelhasználó országok (USA, NSZK pl.) kísérletei bebizonyították, hogy az épületek fűtésehűtése az egyik igen jelentős energiafogyasztó. Az épületekben azok földrajzi helyzetétől függően az üzemeltetési energia mintegy 55%-a a fűtésre-hűtésre, 15%-a pedig melegvíz-termelésre használódik fel.

Amennyiben tehát az energia előállításában bármilyen megtakarítás érhető el, ez a megtakarított energia egyéb célra való hasznosítását jelenti, és lehetővé teszi más energiaforrások megfelelő időben történő kifejlesztését.

Miként a bevezetőben említettem, elsősorban az épületek energiaháztartásával kívánunk foglalkozni, ez a kérdés az építészettel kapcsolódik, így építészek nélkül az épületek energiatakarékossági megfontolásai elképzelhetetlenek.

Az épületek energiahasznosításához ismernünk kell a ma kialakult napenergia rendszereket, ezért az ismeretanyagért nem szégyen a szomszédba fordulnunk, s a tanulságokat kellő kritikával átvennünk. A napenergia hasznosításában előttünk járó államok számos kísérletet végeztek komoly állami támogatással és más anyagi alapokkal; tapasztalataik átvétele egyébként számunkra

Magyar Építőművészet 1982/3

5

6

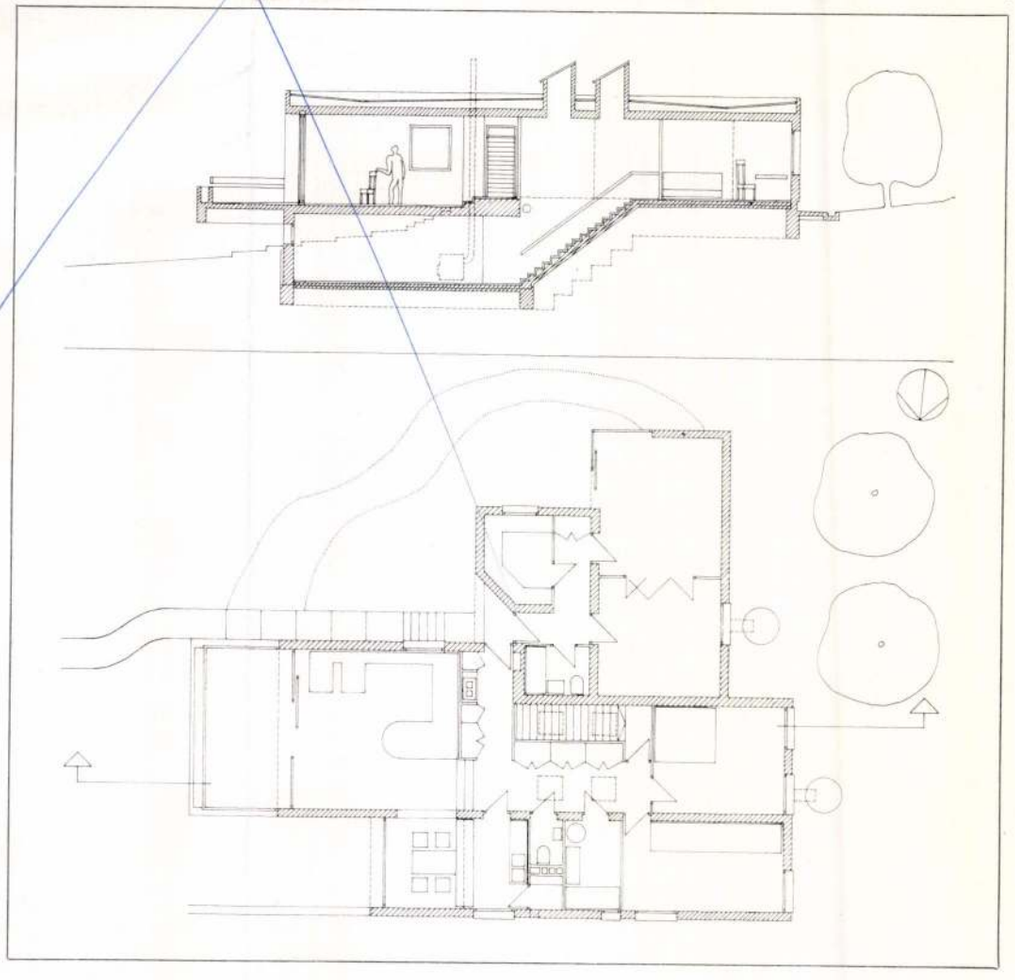

4

1. Délkeleti részlet az utca felől
2. Hátsó délnyugati részlet
3. Délkeleti részlet az utca felől
4. Keleti, utcai homlokzat
5. Nappali szoba a terasszal
6. Alaprajz és metszet

1. Détail sud-est depuis la rue
2. Détail arrière sud-ouest
3. Détail sud-est du côté de la rue
4. Façade sur la rue, côté est
5. Séjour et terrasse
6. Plan et coupe

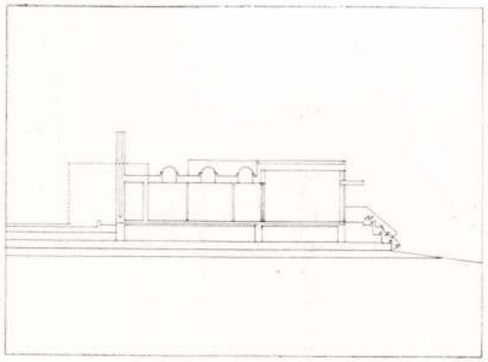

5

8

6

7

4. Façade sud
5. Coupe transversale
6. Intérieur d'appartement, jonctions d'espaces
7. Mur de fond du séjour, maison de verre
8. Coupe longitudinale
9. Serre

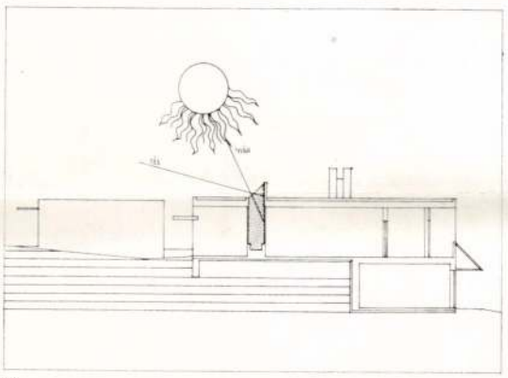

9

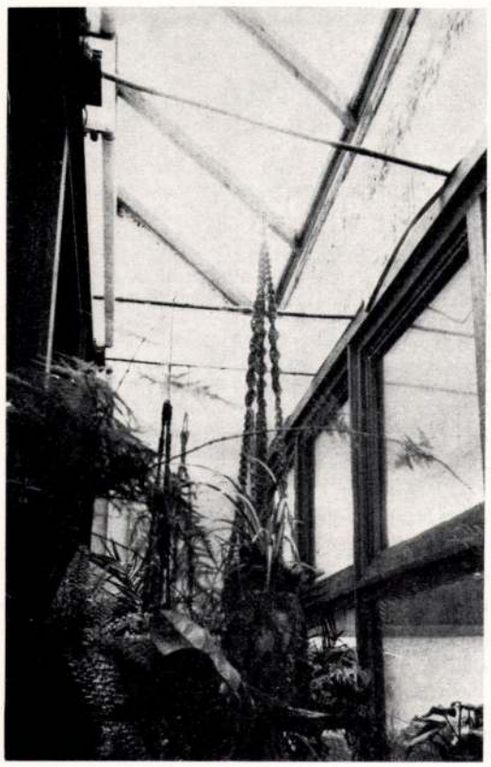

elérhetetlen tőkebefektetéstől tud megkímélni bennünket.

A napenergia-hasznosító rendszerek két ágra oszlanak:

aktív napenergia-hasznosító rendszerek, melyeknél a napenergia begyűjtését, tárolását, szabályozását az épület szerkezetétől független, főleg gépészeti berendezésekkel érik el, kapcsolhatók egyéb energiahasznosító rendszerekhez. Ezek beruházás- és berendezésigényesek (pl. hőszivattyú, termálvíz-hasznosítás, szél- és árapályenergia-hasznosítás stb.),

a passzív napenergia-hasznosító rendszerek elsősorban az épületet tekintik hőcsapdának (napkollektor) és egyben hőtárolónak, ezáltal vagy egyáltalán nem jelentkezik beruházási többletköltség ilyen rendszerek alkalmazásával, vagy pedig igen minimális az.

Az aktív napenergiarendszerek meglevő épületek esetében is hasznosíthatók, új épületek tervezése esetén pedig általában nem sok építészeti megfontolást igényelnek, azaz az épületek szerkesztésére, formálására alig van hatásuk.

Számunkra elsősorban a passzív napenergiatakarékos rendszerek lesznek érdekesek: egyrészt mivel népgazdasági teherbíró képességünknek is elsősorban ezek felelnek meg leginkább, másrészt pedig megfontolásuk révén az építészeti szerkesztésre, formálásra hatásuk lehet. A passzív napenergia-takarékosság elvei nem új keletűek, az élővilág fészképítési tevékenységével egyidejűek: az ősi ösztön az építéssel együtt kezdődött. Az építés korszakaiban a soláris megfontolások többkevesebb szerepet játszanak, általában a népi építészetnek meghatározói. Az épület tájolása, fekvése, környezetével való összeépülése, alaprajzi rendszerének tudatos fejlesztése, szerkezeteinek a napenergia fogadására való alkalmassá tétele azok az eszközök, melyekkel tudatosan élve elérhető egy optimális 10% körüli energiamegtakarítás.

E szerény szám azonban csak kiindulásnak tekinthető, hiszen az anyagi fejlettség fokain még további lehetőségek kínálkoznak a megtakarítás további emelésére. Elsősorban automatizálás és hőfokszabályozás segítségével elérhető ugyanis, hogy az egyszerű passzív napenergia-takarékossági rendszerek intenzitása tovább emelkedjék.

Az aktív és passzív rendszerek kombináltan is alkalmazhatók a nagyobb hatékonyság érdekében. A kombinált rendszerek az épület funkciójának függvényében jöhetnek létre (pl. uszoda esetén a napkollektor a legkézenfekvőbb megoldás, nagyobb kubatúrájú épületek esetén a passzív rendszerek alkalmazásának jelentősége feltehetőleg csökken).

Az építészetileg jelentősebb passzív rendszerek kifejlesztése összefüggésben van

— az épületek geometriájával,
— a funkciók átértékelésével,
— az épület fekvésével,
— az épület és biológiai környezet egymásra hatásával.

Már a Magyar Építőművészek Szövetségének 1978. évi közgyűlésén vetített ábrasor segítségével rámutattam arra, hogy az építészeti formálás geometriája a sommás mérlegelést nem állja ki. A „tömbösítés" terminológiája műszaki tartalom nélkül félrevezető torzulásokba kényszerítheti az építészetet, az energiatakarékossággal kapcsolatban született, tudományosan megalapozott tanulmányok az épület geometriájának is más értelmezést adnak. (L. ábrát.)

A közölt diagram alapján megállapítható, hogy az ideális kubatúra: felületarányt megközelítő kocka hőveszteségét figyelembe véve a toronyszerű magasházak a legkedvezőtlenebbek, ugyanakkor a kevés szintszámú lapos tömbök kedvezőbbek.

Az épület racionális megformálása a természetes világítás és szellőzés függvénye volt és marad a jövőben is. Ezért a zárt geometria bizonyos dimenzión túl gátjává válik a gazdaságos alaprajz kialakulásának, mivel megvilágítatlan, szellőzetlen belső helyiségek keletkeznek. Ennek elkerülése belső udvarokkal, vagy ezek kinyitása révén épületszárnyakkal oldható meg az épület alaprajza, bizonyítván, hogy a zárt geometria nem okvetlen a megfelelő építészeti megoldás.

A kevés szintszámú lapos épülettömböknél a hőveszteség csökkenésének nyilvánvaló magyarázata az, hogy az állandó, kb. 10 °C körüli hőmérsékletű földdel érintkező épületfelület aránya növekedik, ugyanakkor a megfelelően hőszigetelt tetőfelület növekedése alig, vagy egyáltalán nem növeli a hőveszteséget.

Az épületek egyértelmű hőveszteségforrásai az oldalfelületek, éspedig a nyílászáró szerkezetek magasabb infiltrációs és hőveszteség-tényezői miatt. Az ablakok, szerkezeti csomópontok hőhídmentes megoldása az energiatakarékosság kulcsa.

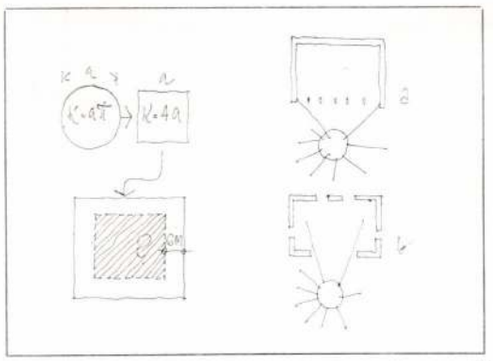

1

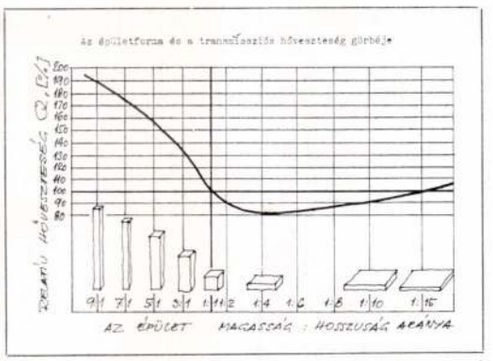

2

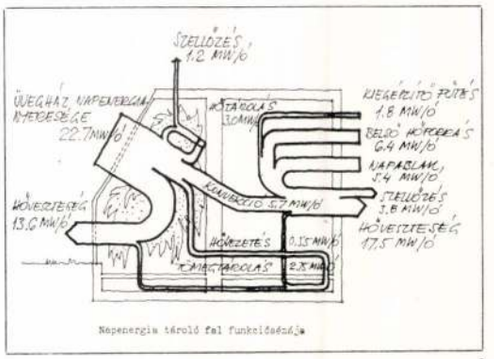

3

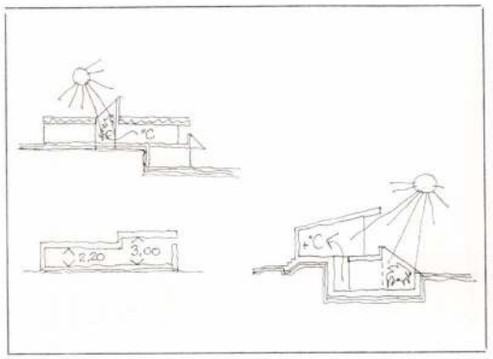

4

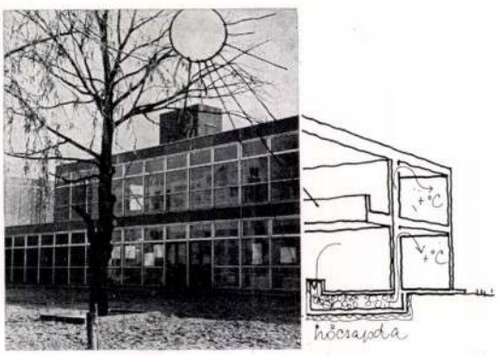

5

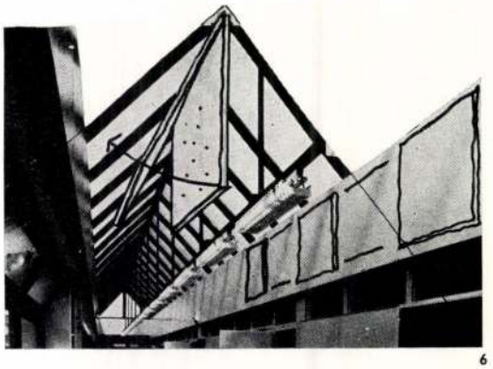

6

1. A dogmaként alkalmazott TÖMBÖSÍTÉS követelménye nem ad választ arra, hogy nagy mélységű épületek belsejében miképpen világítunk és szellőztetünk? A zárt építészeti tömeg önmagában még nem minden épület esetében a gazdaságosság kritériuma. Az „a" ábra szerinti alaprajz nem felel meg az MSZ 04.140/2 szabvány követelményének. A homlokzatok külön-külön való értékelése a „b" alaprajzon szétosztott ablak—fal arányának kedvez, mivel a szabvány nem veszi figyelembe azt a tényt, hogy az épületből nemcsak hő távozik, hanem az oldalfalakon tekintélyes mennyiségű hőbeesés is van.
2. Az épületforma és a transmissziós hőveszteség görbéje
3. Napenergia tároló fal funkciósémája
4. A lakás funkciójának átértékelése: megfordul az épület metszeti felépítése: a nappali felül, a hálószobák alul. Az üvegház emeli a páratartalmat, hőt akkumulál, a lakás belső hője a fizikai törvények szerint helyezkedik el (hálók hűvösebbek). Az alaprajz közepét üvegház tárja fel ez a „sötét" területek világítását oldja meg, segít a hőelosztásban és akkumulációban, emeli a lakás relatív páratartalmát. Az épület metszeti felépítésében a mellékhelyiségek minimális belmagasságúak
5. Középületeink egy része már ma is napcsapdaként működik. A jövőben tudatosabb fejlesztéssel fokozni lehet az épületbe kerülő napenergia hasznosítását
6. A felülvilágító felületeken az épületbe kerülő hő tárolására, ill. konzerválására nyíló megoldások: absorbens felületek, egyszerűsített kollektorok; a felülvilágítók műszaki megoldása a hőkiáramlás megoldására

Nem kis problémát jelent a külső falak anyagának meghatározása hőveszteség szempontjából sem. A mennyiségben még mindig uralkodó téglaépítésben mindössze két téglaipari termék tesz eleget a szabvány fokozott hőszigetelési követelményeinek, az egyéb termékekből készült külső falak csak szendvicsszerű réteges felépítéssel képesek biztosítani a szigorú követelményeket.

Szükségessé fog válni az épületszerkesztés alapvető átértékelése, éppen a réteges építés következtében, mivel ennél a módszernél lehet a legegyszerűbben és legkorrektebbül biztosítani mindazon műszaki kritériumot, mely a hazai iparosság begyakorlottságát sem veszi különösebben igénybe.

Világszerte folynak tehát a kísérletek a minél magasabb üzemelési energiamegtakarítás irányában. Ezek a kísérletek zömükben a fizetőképesebb réteg építkezéseinek megoldását célozzák. Külföldi példák csaknem kizárólagosan egyedi, különálló családi házak energiatakarékos megoldására korlátozódnak. A megoldások — elsősorban az aktív rendszerek drágák. Még a világ két legnagyobb nemzeti jövedelmével rendelkező országában is kormányszintű beavatkozással volt elérhető, hogy a napenergia-rendszerek rentábilisabbá váljanak. Ma az USA-ban egy automatizált fűtésre rásegítő napenergia-rendszer 5 év alatt amortizálódik, s ez már csábítóvá tette a rendszerek sériagyártását. Az aktív rendszerek kiegészülnek energiatároló rendszerekkel is, nagyobb méretű családi lakóház napsugárzás által befogott energiáját mintegy egy héten keresztül egy 40 ezer literes tárolóedényzetben lehet tárolni — ez rendkívül helyigényes megoldás.

A ma működő aktív rendszerek, különböző integrált rendszerkiegészítéssel, üzembiztosan a fűtési energia 40—60%-át képesek megtakarítani hazánkhoz hasonló földrajzi és klimatikus fekvésű helyen.

Mivel a napenergia hasznosítása nagyobb épületdimenziók ellátására még alig lépett tovább, felmerülhet a kérdés, hogy szerepe középületek, vagy tömeges (szociális) lakásépítésben érdekessé válhat-e?

Ha a kérdést vizsgáljuk, hogy a családi ház hőtermelését biztosító napcsapdákat (kollektorokat) könnyűszerrel lehet elhelyezni az épületek lapos, vagy ferde tetősíkján, olyan számban, amennyi egy ilyen épület energiautánpótlásához szükséges, és tárolótartálynak is jut hely az épület pincéjében, addig többszintes, nagyobb sűrűségű települések esetén ez az út járhatatlan, a napcsapdák elhelyezését másképpen kell megoldani.

Két megoldás kínálkozik:

— külön területen a környezet zöldfelületének csökkentésével,
— a homlokzat felületének napcsapdaként való működtetésével.

A környezetből kihasított kollektormező járhatatlan út. Az épületek homlokzatára jutó napenergia-besugárzás igen jelentős, külföldi adatok alapján a déli homlokzatra óránként 3661 W/m², a keletire 4887 W/m², a nyugatira 4887 W/m² napenergiamennyiség jut, derült időben.

Az adatokból felismerhető, hogy függőleges homlokzatok esetén a keleti és nyugati oldalnak nagyobb jelentősége van az energiafelvétel szempontjából. Ez pedig jól megegyezik az épületek szokásos észak-déli optimális tájolásával. Mivel hazánkban a napsütéses napok száma eléri az évi 1800—2000 órát, az ország területének minden egyes négyzetméterére 1250 kW/h napsugárzási energia jut, ami olajenergiában kifejezve mintegy 100 l megtakarítható mennyiséget jelent.

Az épületek térelhatároló felületei közül a függőleges felületekre a vízszintesen mérhető energiabesugárzásnak mintegy 90%-a jut, és ez az ablakokon keresztül az épületbe részint behatol, az épületek oly kellemetlen nyári felmelegedését okozza, anélkül azonban, hogy az épület használatában energianyereségét fokozná.

Téli hónapokban — bár a napsütéses napok száma ekkor csökken — ez az energiabesugárzás fokozódik a laposabb napállás következtében. A nagyobb tömegű épületek, tömeges lakásépítés napenergiakihasználására minden valószínűség szerint az épületek körítőfalainak napcsapdaként való hasznosítása lesz a válasz.

A napenergia építészeti hasznosításának taglalásánál foglalkoznunk kell a szabvány követelményeinek épületek kialakításában jelentkező hatásával is.

A MSZ 04.140/2 szabvány az átlag „k" tényező kiszámításánál az épület homlokzatait külön-külön kívánja vizsgálni. Ez a merevség torzulást okozhat. Elgondolkodtató ez például sorházak esetén, amint azt a közölt ábra szemlélteti.

A szabvány sajnos csak az épülettől kiáramló hőveszteséget veszi figyelembe, s nem számol azzal, hogy ugyanakkor pl. a déli oldalon tetemes energianyereség keletkezik. A déli homlokzat nagyobb megnyitása a passzív napenergiahasznosítás alapvető feltétele, s a szabvány ilyen értelmű korrigálására rövidesen szükség lesz!

A napenergia hasznosításának hazai útjai korlátozottak, a gazdasági realitások figyelembevételével mégis kiaknázhatók.

Szubjektívnek tűnő vélemény, de úgy véljük, hogy az indítás egyetlen útja az épületek passzív energiatakarékossági elveinek mind szélesebb alkalmazása.

Nagyrészben az építészeti tervezést illeti ezután a kísérletezés, hogy a tradicionális tervezési-szerkesztési elveket egy minőségileg magasabb szintre emelve a jövő legdrágább kincsét, az épületek fűtési energiájából a lehető legnagyobb mennyiséget megtakarítani igyekezzék.

Callmeyer Ferenc

Callmeyer Ferenc, építész

C.F.:

–: Fogkíjbeépítés, Bp XII. Tandes körút 4-5

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/3

TERVEK

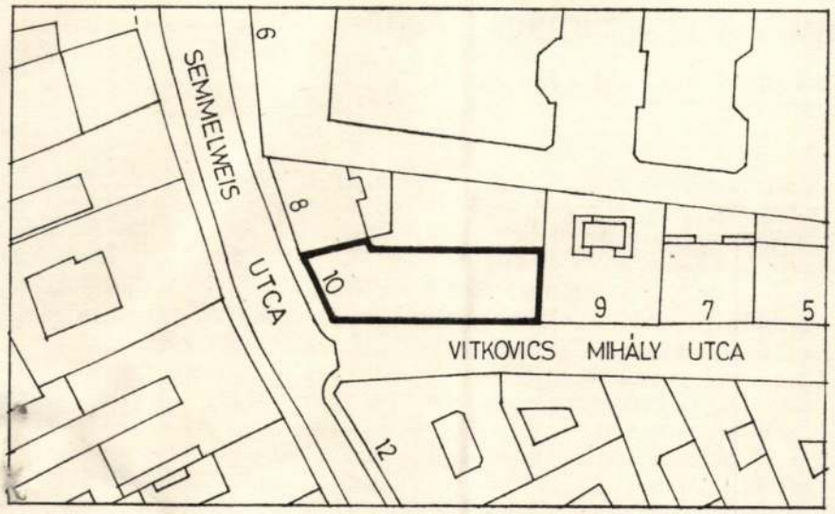

2 1

robbanófelülete adta a funkcionális tartalmat. Függőlegesen az épület hármas tagozódású. A lábazati részt az első emeletig az OTP közönségszolgálati helyiségei és a söröző töltik ki. Az általános lakószintek fölött két manzárdszint ad arányos zárást.

A ház szerkezete lift-slab, kitöltőfalazatos hőszigetelt nyerstéglafal, a nyílászárók típus faszerkezetek, a fedés műemléki pala.

N. T.

3. Axonometrikus metszet: 1. Előszoba 2. Konyha 3. Étkező 4. Nappali 5. Szoba 6. Fürdőszoba 7. Gardrób 8. W. C. 9. Szemétledobó 10. Felvonó 11. Gázkazánok

3. Coupe axonométrique: 1. Entrée 2. Cuisine 3. Réfection 4. Salle de séjour 5. Chambre 6. Bain 7. Garderobe 8. Toilettes 9. Vide-ordures 10. Ascenceur 11. Chaufferie à gaz

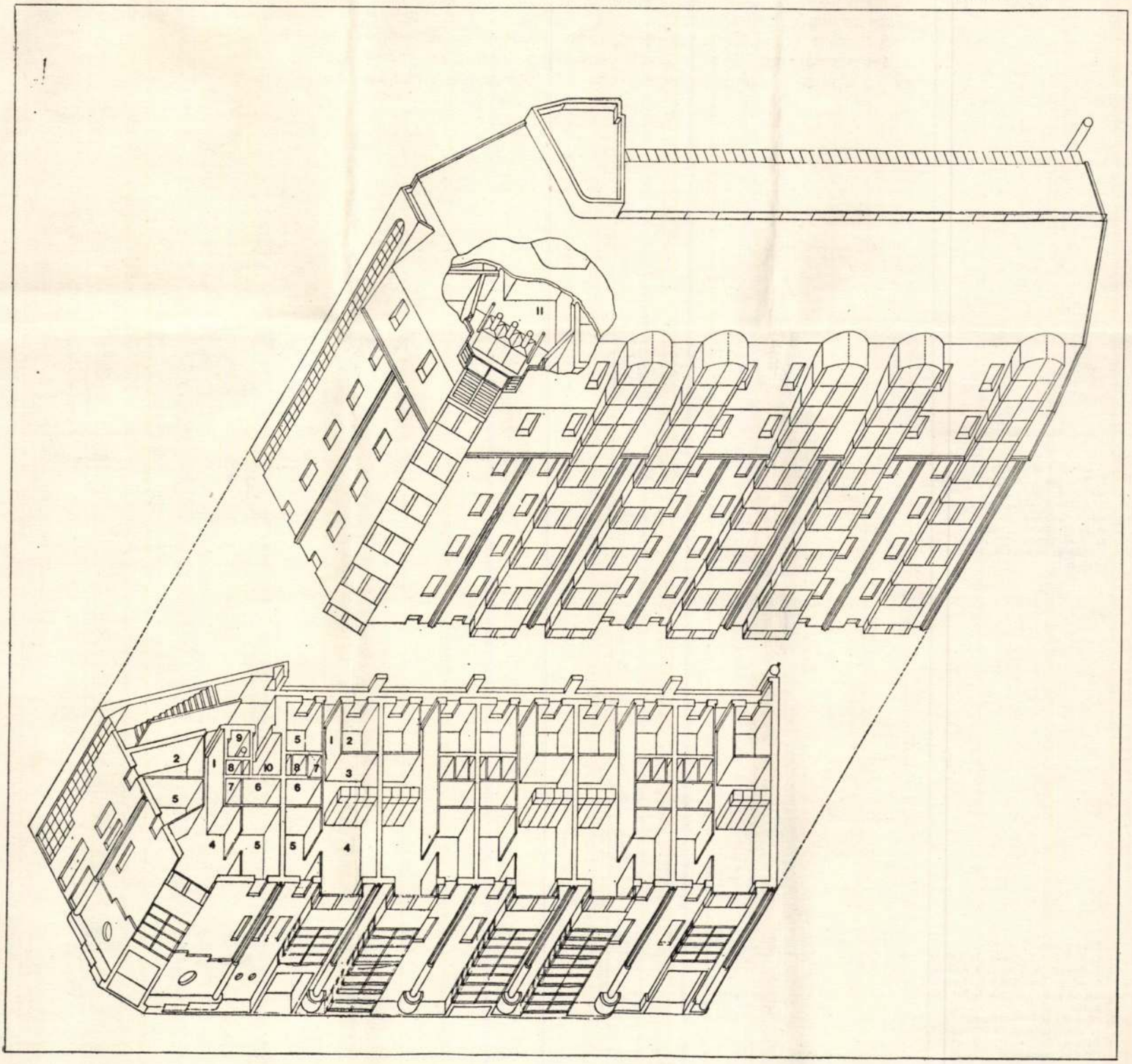

Foghíjbeépítés, Budapest VII., Tanács körút

Építészek: Callmeyer Ferenc, Rubik Ernő (TTI)

Tervezés éve 1973
Átadás éve 1983

A foghíj beépítését meghatározó építészeti szándék:

A Kiskörút hangulatába illeszkedő homlokzati hossz indokolta a Tanács krt. 7. és 11. sz. épület horizontális vonalvezetésétől eltérő, vertikális, homlokzatot átfogó architektúrát.

A „Madách-házak" alaphangulatát a téglahomlokzat határozza meg, az új homlokzatra is kívánatos volt ennek a hangulatnak az átvitele. Ezáltal a (mai és későbbi) Városház-tömbbel szemben egységes arculatú térfal áll elő.

A 7. és a 11. sz. épületek párkánymagasságához alkalmazkodik az új épület. A tetőfelépítmény ezért a térben kiszerkesztett 45° alatt visszalép, a portál uralkodó magasságában a neonfeliratok viszik át a kialakult vonalakat.

A homlokzat szerkesztésének térbelisége eszköz a jobb és bal oldali épületek erős vízszintes tagozásának átvitelére, anélkül azonban, hogy a karakteres vertikalitás csorbát szenvedjen.

Az ablakok síkja a homlokzati síkból visszahúzódik, alulról a virágvályú hangárnyékot képez, felülről pedig az erős délnyugati besugárzás ellen ad védelmet.

Az ablakon alkalmazott fehér műanyag „esslingeni" redőny célja a besötétítés, árnyékolás, valamint zaj- és hővédelem, továbbá a lebocsátás esetlegességével az építészet keménységének feloldása.

A virágvályúk a homlokzat plaszticitását kívánják fokozni, ugyanakkor az élő növények fokozzák a lakás otthonosságát.

Végül, de nem utolsó sorban az emeletenként felfelé változó funkcionális rend (üzletek, vívóterem, kislakások és maisonette lakások) építészeti rendet is teremtenek; az épület két szint magas lábazati résszel rendelkezik és sötétszürke palatetővel fejeződik be.

C. F.

1

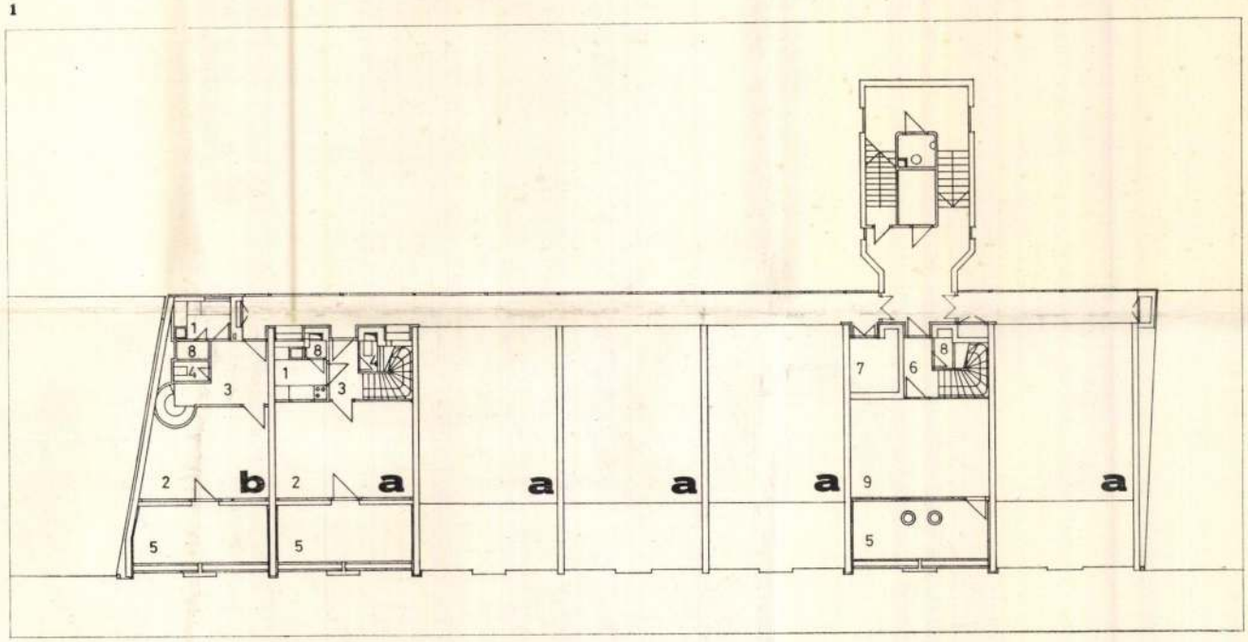

1. A 9. szint alaprajza:
1. Konyha 2. Nappali 3. Előszoba 4. W. C. 5. Terasz 6. Előtér 7. Gázmérő 8. Raktár 9. Gépház
2. A 10. szint alaprajza:
1. Lakószoba 2. Előtér 3. Fürdő 4. Szárító 5. Felvonógépház

2

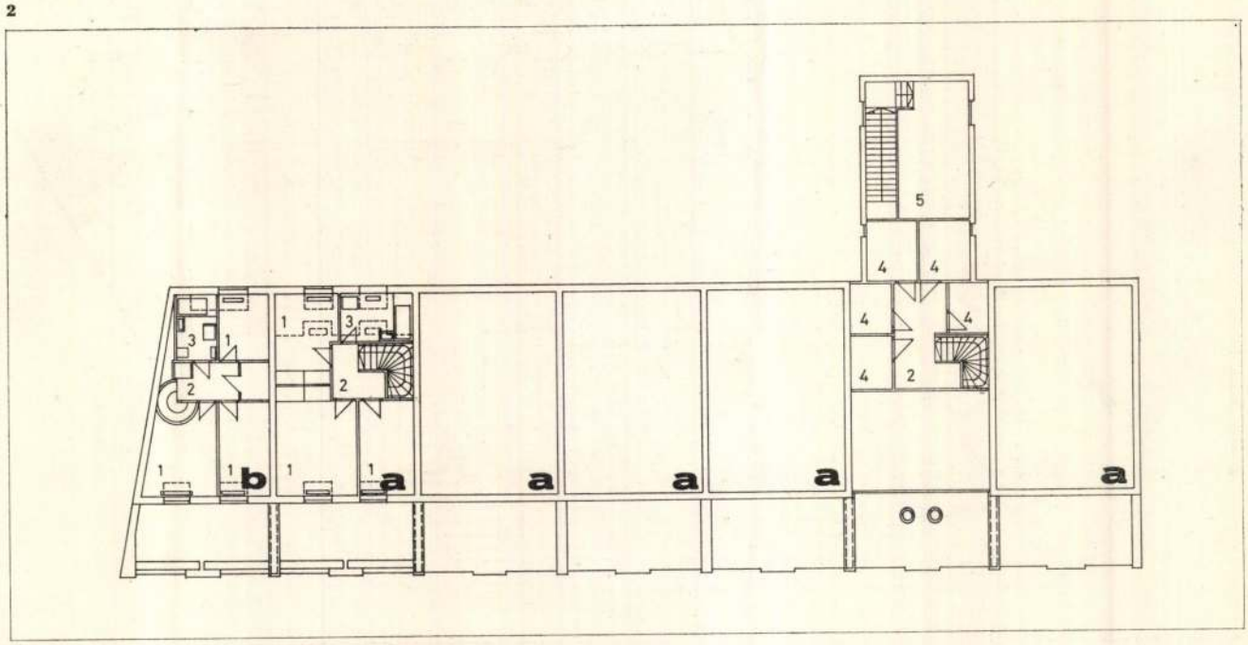

1. Plan du 9ème niveau:
1. Cuisine 2. Salle de séjour 3. Entrée 4. Toilettes 5. Terrasse 6. Vestibule 7. Compteur à gaz 8. Dépôt 9. Machinerie
2. Plan du 10ème niveau:
1. Chambre 2. Vestibule 3. Bain 4. Sécherie 5. Machinerie de l'ascenceur

TERVEK

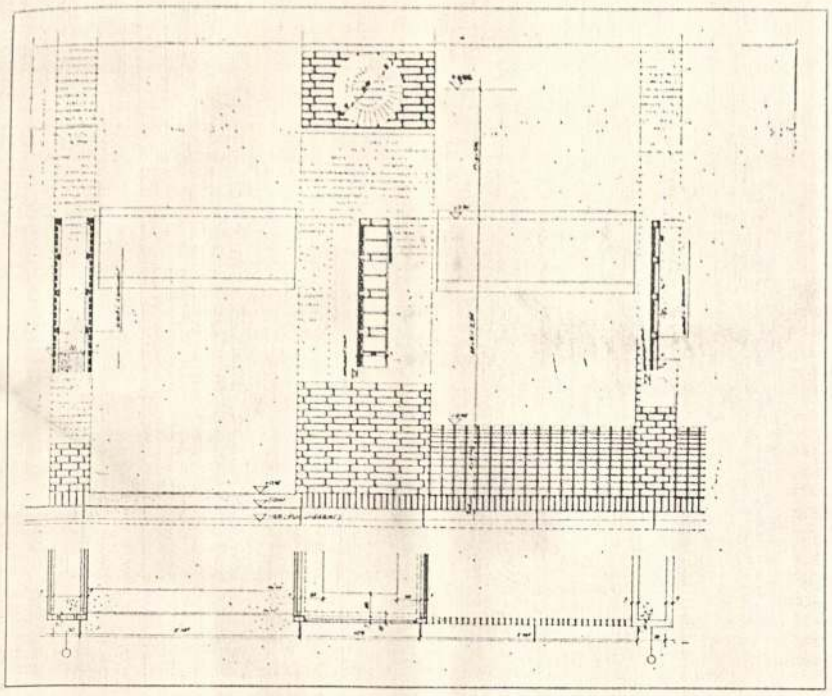

4

3

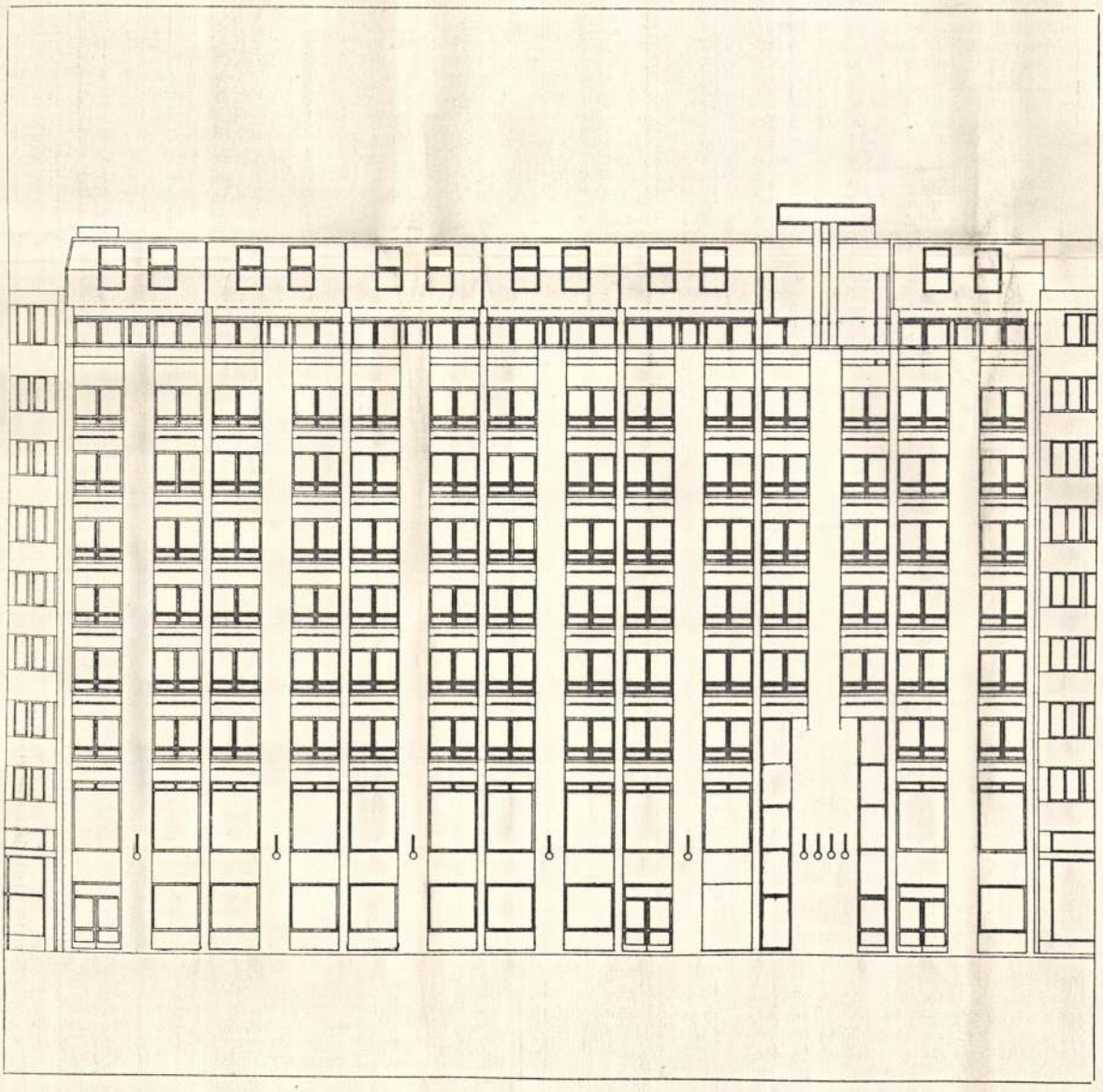

3. Homlokzati részlet
4. Tanács körúti homlokzat

3. Détails de façade
4. Façade donnant sur l'avenue circulaire Tanács

Callmeyer Ferenc, építő

L: Hormos Zoltán

– Terepályázat 3-7..

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/4

Callmeyer Ferenc, építén

L. Ellér István

– Szövetségi kérek 10-12

Magyar Építőművészet 9p.1983 83/4

Callmeyer Ferenc, épitén

L. Roth János

Timon U. Interarch '83

62

Magyar Épitőművészet

Bp. 1983

83/6

Rangsorolás nélküli kiemelt megvétel
(8 sz. pályamű)
Callmeyer László
Callmeyer Ferenc

Callmeyer László, építész

Teljesíthető valódi árak,
1983. Tervpályázat.

Magyar Építőművészet,
1984. 2., 4-old.

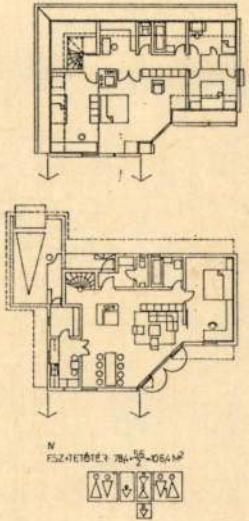

IV 8 FŐS LAKÓHÁZ, 1 HÁZTARTÁSSAL (IV/b) V 10 FŐS LAKÓHÁZ, 2 HÁZTARTÁSSAL (V/c) 1:100 FEJLESZTŐ

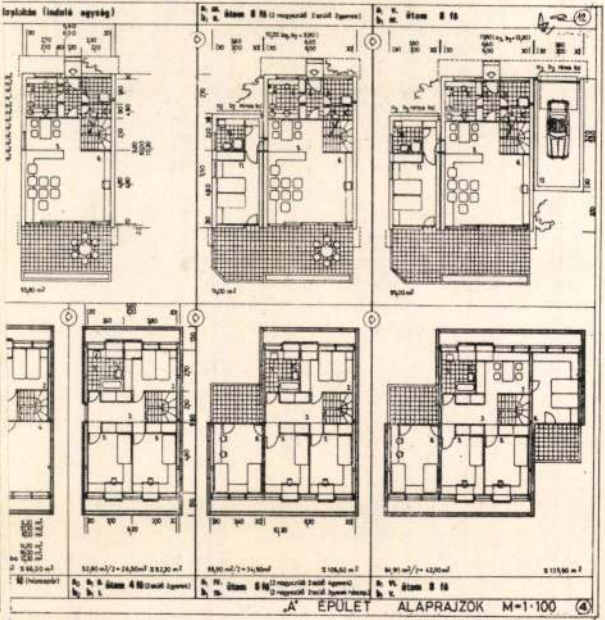

III. díj (12 sz. pályamű)
Ladányi Judit
Gát Géza

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész

Callmeyer Ferenc – Callmeyer László:
Rangsorolás nélküli kiemelt megvétel (s. sz. pályamű).
[repr.]

Fejleszthető családi házak, 1983. Tervpályázat.

Magyar Építőművészet, 1984. 2. 4-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész, TTI. 1.) Folytatás

Játékkocka-építészet — és az út tovább

2. Árpádvárosi iskola és nevelési központ, Kecskemét.
(Makk István; alapterv: Callmeyer Ferenc, TTI) |repr.|
az ún. nyílt rendszerű tipizálás elemeinek felhasználásával, de a közlekedő terek egyedi megformálásával épült nevelési központ. Az általános iskola 24 osztálytermes programja kiegészült egy 24x45 m-es tornacsarnokkal.

6. Hétvezér iskola, Székesfehérvár (Callmeyer Ferenc, S. Vasi Ildikó, TTI) |repr.|

8. Madár utcai iskola, Kaposvár. (Callmeyer Ferenc és Nyíri Péterné, TTI.) |repr.|

1-2. Általános iskola, Uroszlány,
(Callmeyer Ferenc, Nyíri Péterné TTI) |repr.|

Magyar Építőművészet, 1986. 2. 14-old.-15-16-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész TTI 3.) Folytatás
játékkocka-építészet — és az itt tovább.

3. Velinszky László Általános Iskola, Székesfehérvár (Callmeyer Ferenc, TTI.) |repr.|

3. Velinszky László Általános Iskola, Székesfehérvár (Callmeyer Ferenc, TTI)
A CLASP flexibilis szerkesztési rendszere elsősorban belső terek kialakításában bizonyult előnyösnek. Az oldalzsibongó kétszintes tere a könnyű tájékozódásnak, a szerves egység megteremtésének fontos eszköze. A gyerekek alkotó hozzájárulása meghatározó a testre szabott iskola létrejöttében (festmények, kézimunkák, berendezési tárgyak)

Magya Építőművészet, 1986. 2., 16-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész TTI, Játékkocka-építészet — és az út tovább.

2.) Folytatás

5. Velinszky László Általános Iskola, Székesfehérvár (Callmeyer Ferenc, TTI)

A CLASP-rendszer legnagyobb építészeti kérdése a felismerhetőség, megkülönböztethetőség. Az egyetlen homlokzati rendszer kevés számú kompozíciós lehetősége korlátozza az épület kifejezőerejét. Az útkeresés a környezet erős formálásában merül ki. Az épület humánus tartalmát bontottsága, tömegaránya, hangulata igyek szik kifejezésre juttatni.

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 15-old.

5.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész, TTI 1.) Folytatás
a közösségi élet központjai.

3. Béke lakótelep nevelési központja, Dunaújváros (Callmeyer Ferenc és munkatársai: Seyfried Hedvig, Jost Ákos, TTI)

3

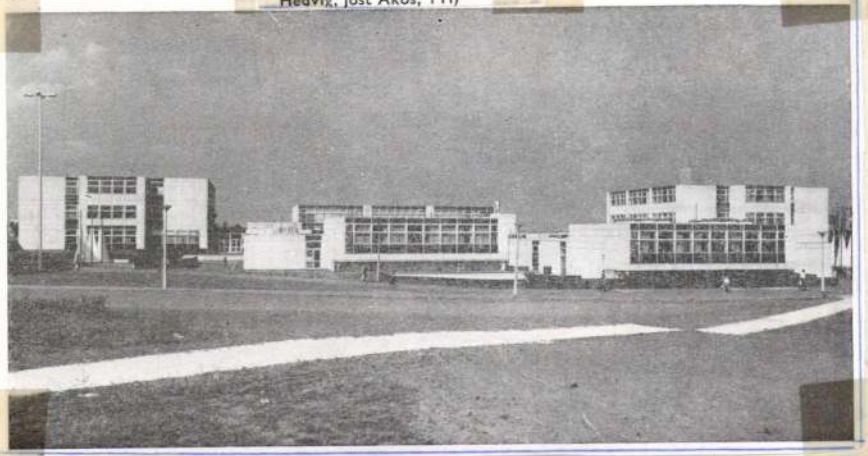

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 22-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész, TTI 2.) Folytatás

a közösségi élet központjai.

3. Diana úti iskola étterme, Bpest XII. (Gozdos Csaba, KÖZTI, konzulens: Callmeyer Ferenc, TTI) |repr.|

4. ~~Clasp~~ Clasp-H1 szerkezettel épült iskola enteriőrje, Rákoskeresztúr (Callmeyer Ferenc, Kovács Lajos TTI! |repr.|

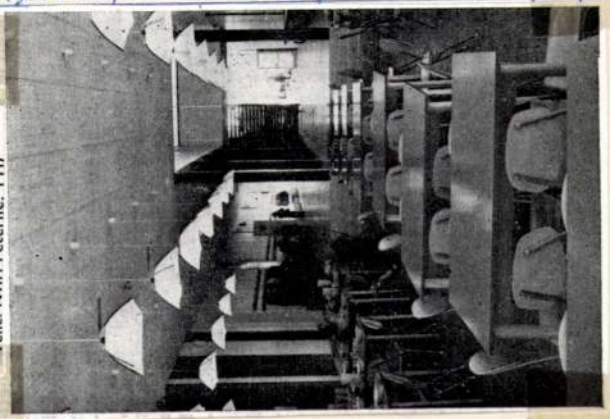

6. Madár úti általános iskola étterme, Kaposvár (Callmeyer Ferenc. Nvíri Péterné. TTI)

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 24–25-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész.
- Diplomadíjasok, 1986.

G. Lewszér Ágnes építész 1986 óta - szeptemberétől - a TTI-ben dolgozik, Callmeyer Ferenc munkatársa-ként.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 86-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész 1.) Folytatás.

Budapesti amerikai iskola, Bpest, XII. ker. Kakukk u. Építésnek: Callmeyer Ferenc, William Graff, Callmeyer László, Nyíri Péterné, Visi Farkas Jenő.

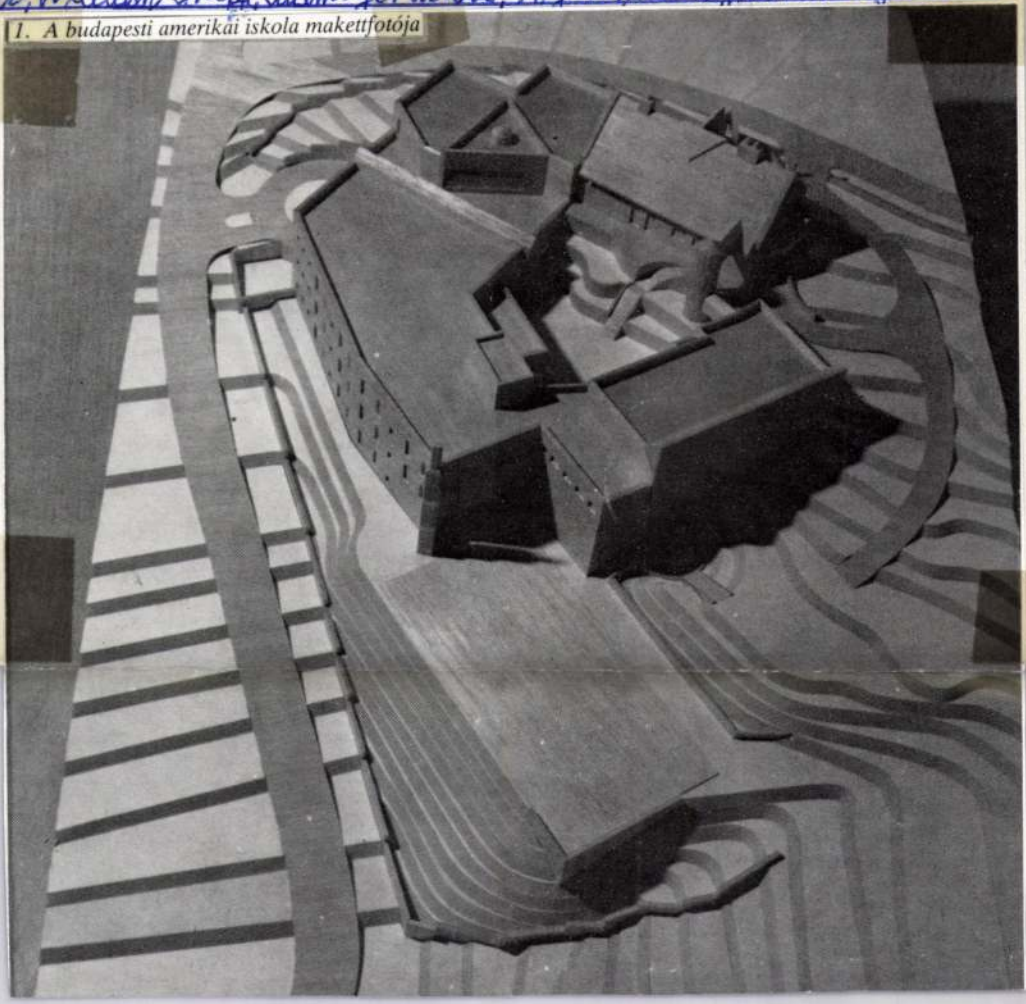

1. A budapesti amerikai iskola makettfotója

:- Magyar Építőművészet, 1984.3., 50-old.

szomszédságában helyezkedik el a mintegy 600 felsőtagozatos általános iskolást befogadó Nevelési Központ, amelyet hivatalosan „Általános Művelődési Központnak" neveznek. A második ütemben valósul meg a versenyméretű tornacsarnok lelátóval, majd a harmadik ütemben az iskolai étkeztetést és a felnőtt lakosságot is ellátó vendéglátó egység.

A tervezés során a település múltját, jelenét tanulmányozva sok igen hasznos következtetést vontunk le. Pedagógus szakértők közreműködésével elemezve az új nevelési-oktatási elveket, megismerve a tevékenységi folyamatok lényegét, olyan programot sikerült megvalósítanunk, amely azután új lehetőségeket biztosított az építészeti formáláshoz is.

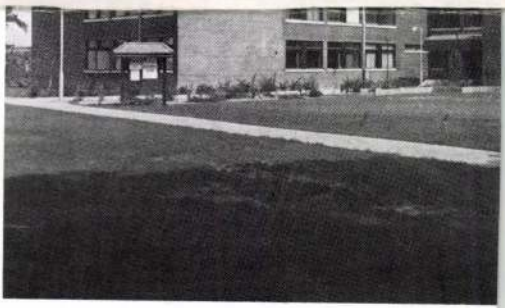

Callmeyer László építész

Budapesti amerikai iskola, Bpest, XII. ker., Kakukk u. Építészek: Callmeyer Ferenc, William Graff, Callmeyer László, Nyíri Péterné, Kiss Farkas Jenő

Budapesti amerikai iskola, Budapest XII. ker., Kakukk u.
Építészek: Callmeyer Ferenc, William Graff, Callmeyer László, Nyíri Péterné, Kiss Farkas Jenő

1. a budapesti amerikai iskola makettfotója. /repr./
2. az első szint alaprajza /repr./
3. a második -"- -"- /repr./
4. a harmadik -"- -"- /repr./
5. a negyedik -"- -"- /repr./

3. A második szint alaprajza

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 50-51-old.

Callmayer Ferenc, Ybl-díjas építész 2.) Folytatás

Budapesti amerikai iskola, Bpest, XII. ker., Kakukk u. Építészek:
Callmayer Ferenc, William Graff, Callmayer László, Nyíri Péterné, Kiss Farkas Jenő.

2. az első szint alaprajza |repr.|
3. a második -"- -"- |repr.|
4. a harmadik -"- -"- |repr.|
5. a negyedik -"- -"- |repr.|

Ez az iskolanagyság (kb. 250 tanuló), amit mint legnagyobb gyermeki közösséget, még emberileg el lehet tűrni.

C. F.

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 50-51-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész
Napiskola, Sárospatak. Építészek: Callmeyer Ferenc, Rózer Klára, Lenzsér Ágnes (TTI).

Napiskola, Sárospatak
Építészek: Callmeyer Ferenc, Rózer Klára, Lenzsér Ágnes (TTI)

Valamivel nagyobb, ún. 16 osztálytermes méretű iskola. Ennek az épületnek a „szíve" is az aula, mely a napenergia fő gyűjtőeszköze. Tölcsér geometriai formája miatt utal a bejárat irányára, a külső térkapcsolatra és felemeli a tekintetet a bevilágítás irányába. A tér köré galériásan szerveződik a tantermek csoportja és zártabban a nevelőknek a forrásközponttal is összekötött tömbje.

Térkapcsolat fejlődik ki az étterem irányában, míg a térben akusztikai elkülönítéssel a könyvtár-játékszoba „úszik". A testnevelési blokk tömege — időben is elkülöníthetően — nyaktagos csatlakoztatású.

C. F.

1. a sárospataki „napiskola" alaprajza. [repr.]

2. a sárospataki „napiskola" modellje. [repr.]

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 52.-old.

Callmeyer Ferenc Ybl-díjas építész
Badacsony, Tettika, 1988.
épült:
1960-61.

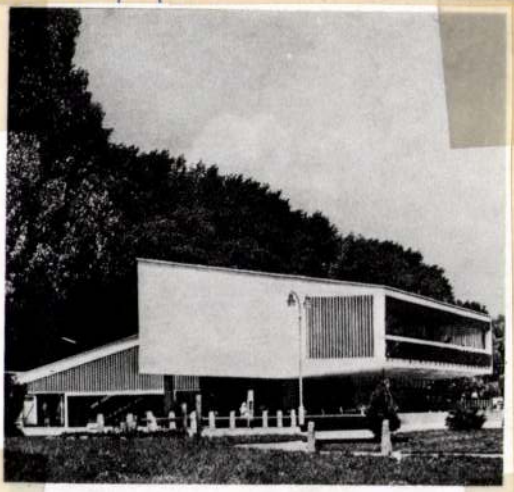

Magyar Építőművészet, 1988, 3, 30-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész
gondolkodása. Kísérlet egy korszak bejárására.

I. Borozó, Badacsony. Építész: Callmeyer Ferenc. 1957
I. Wine-bar, Badacsony. Architect: Ferenc Callmeyer. 1957

Magyar Építőművészet,
1988., 3., 4-old.

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész 1) folytatás
a MÉSZ Mesteriskola előadásai.

II. ciklus 1972–74.

Callmeyer Ferenc: Az üdülési szabadidő-eltöltés térproblémái.

IV. ciklus 1976–78
Tenke Tibor, Callmeyer Ferenc: Újpalotai lakótelep

VI. ciklus 1980–82
Callmeyer Ferenc és Kayzy Jenő: A rendszerelvű építés értékelése.

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2. szám, 4–old.
5– " –

Callmeyer Ferenc, Ybl-díjas építész 2.) Folytatás.

A Mesteriskola VIII. úklusának programja, 1985-86.

Január 23. „Illuzionizmus az amerikai építészetben" — Callmeyer Ferenc építész előadása.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2. szám, hátsó, borító belső oldala.

Callmeyer

MDK

Ybl dijat kapott

Gallmeyer Ferenc

Népakarat, 1957.dec.29.

Jégkrémdömping úton-útfélen

A cukrászmesterek remélik, hogy nem mennek ki a divatból – A kanál mosását is ellenőrzik

Budapesten legfeljebb száz métert kell gyalogolni ahhoz, hogy fagylaltot, jégkrémet árusító üzletet találjunk. Cukrászdák, eszpresszók, utcai bódék kínálják a jeges édességeket, legalább néhány fajta egy hűtőládában minden közértben, vendéglőben megtalálható. A nagy forgalom ellenére – nem akarjuk elkiabálni – évek óta nem fordult elő fagylalt vagy jégkrém okozta ételfertőzés.

FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

A Magyar Cukrászok Szövetsége megpróbál mindent megtenni a fagyi régi jó hírének visszanyeréséért – mondta *Surányi István* szentendrei mester, a szövetség elnöke. Ezt az évet a fagylalt évének nyilvánították, tavasszal például fagylaltfőzőversenyt rendeztek a cukrászipari kiállításon. Az aggodalom indokolt, hiszen jelentős forgalomcsökkenésről számolnak be a cukrászok, elsősorban a nagy jégkrémgyárak konkurenciája miatt. Nem az árak miatt éleződött ki a verseny, hanem amiatt, hogy a versenytárs mindenütt ott van. Az előre csomagolt sokféle ízesítésű és kiszerelésű termékek könnyen hozzáférhetők, így egyre kevesebben veszik a fáradtságot, hogy cukrászdát keressenek, ahol a hagyományos ízeket és formákat lelhetik fel. Míg tavaly naponta két-három mázsa fagylaltot is kimértek, ma ritkaságnak számít, ha az egy mázsát eléri a fogyasztás. Azért az igazi nagy műhelyek, ahol főzött, friss, változatos ízesítésű, ínycsiklandozóan kínált fagyit kaphatnak, és az üzlet hangulata, a kiszolgálás is kulturált, nem mennek ki a divatból – bizakodik Surányi István. Igyekeznek a hagyományos ízek megőrzésével, új kreációkkal, vonzó dekorációkkal, ötletes fagylaltkelyhekkel visszanyerni a vevőket.

A fagylalt egyébként – előállításának módja és összetétele miatt – mikrobiológiai szempontból veszélyes termék, amint ezt a korábbi évtizedekben előforduló számos tömeges ételfertőzés bizonyította. Az utóbbi években azonban Budapesten – a technológia változása és a fokozott ellenőrzés miatt – nem fordult elő olyan ételfertőzés, amelyet fagylalt okozott volna. (Az országos adatok is kedvezőek: 1991 óta tíz év alatt mindössze 13 esetet regisztráltak, összesen 164 megbetegedés fordult elő.) A kedvező helyzet elsősorban a technológia fejlődésének köszönhető, hiszen ma nagyüzemi körülmények között, zárt rendszerben készül a fagylaltok többsége is, és tartályokban viszik az üzletekbe. A cukrászműhelyek jelentős része porból állítja elő a fagyit, mind kevesebb helyen ragaszkodnak a kézműves technikákhoz. Sokat változott a készítés módja: a zárt, több eljárást automatikusan végző berendezések terjedtek el, szigorú technológiai fegyelem érvényesül például az alapanyagok (tej, tojás) előkészítése során, így az előállítás egyre biztonságosabb.

Hogy a fertőzés veszélyét a forgalmazás során is a minimálisra csökkentsék, arról a folyamatos ellenőrzések gondoskodnak. Az ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatala kiemelt feladatként júniusban megvizsgálta a fagylaltforgalmazás körülményeit – kaptuk a tájékoztatást a Fővárosi ÁNTSZ élelmezésügyi osztályától. A higiénés kockázat felmérése kiterjedt az adagolókanál mosásának ellenőrzésére is. (Az előírások szerint ugyanis az adagolókanalat folyó vízzel, mozgóárusoknál legalább óránként cserélt ivóvízben kell leöblíteni. Ha nem így történik, könnyen elszaporodhatnak a vízben a baktériumok, fertőzve ezzel a kimért adagot és a tartályban lévő fagylaltot is.)

Az országosan megvizsgált 706 fagylaltminta 98,4 százaléka megfelelőnek bizonyult. A kanálmosó víz mikrobiológiai vizsgálata sokkal kedvezőtlenebb képet mutat. Összesen 207 vizsgálatot végeztek el, és csak 107 minta bizonyult megfelelőnek. Pest megyében mindegyik megfelelő volt. Budapesten az adott egység higiénés ellenőrzését is elvégezték, bezárásra nem került sor, viszont különböző hiányosságok miatt több helyen róttak ki pénzbírságot.

Cs. K. É.

Árak egy nagy budapesti bevásárlóközpont kínálatából: tölcséres McFreezes a gyorsétteremben 59 forint, egy gombóc a rétesboltban 50, gépi krémfagyi eper-, csoki- és vaníliacsíkkal 150, anélkül egy kisadag 120, a nagy 220-ért kapható, mellé a cukorral, kókusszal, csokival ízesített különleges tölcsérek 10–40 forint közötti árban választhatók. A hipermarket hűtőpultjaiban minden nagyobb cég terméke megtalálható. A kisebb jégkrémrudak ára 39–59 forint, a nagyobb, dobozosaké a mennyiségtől függően változik, több száz forint. A hazavihető mennyiség a félliteresnél kezdődik, a családi kiszerelés pedig az egy- és kétliteres doboz. Egy liter tejjégkrém ára például 479 forint, a kétliteres családi fagyié 729. A legolcsóbb a hipermarket saját neve alatt futó, gazdaságos terméke: a kétliteres, 90 dekás doboz 379 forintba kerül.

Ha deformálódott, ne vegye!

A fagylalt- és jégkrémválaszték óriási *dr. Dömölki Livia,* a Fogyasztóvédők Egyesületének élelmiszer-szakértője szerint (a teljes kínálattal persze a vevők nem találkoznak egy helyen). Az előállítás biztonságosabb, de az előre csomagolt termékeknél aggályos lehet a tárolás, a fagyasztás módja. Nem érdemes megvenni a láthatóan engedő hűtőpultban lévő és a deformálódott (tehát visszafagyasztott) termékeket. Mivel a fagylalt szabadáras, a súlycsökkentés nem jellemző visszaélés, legfeljebb egy-egy bolti alkalmazott magánakciójaként fordulhat elő. Inkább az ízzel van gond: számos helyen túlédesítik a fagylaltot, a gyümölcsök és az egyéb drága hozzávalók helyett. Néhány hagyományosan nagy műhely kivételével kevés helyen lehet igazán jó fagyit enni, panaszolta a szakértő – aki maga is nagy fagylaltkedvelő.

Katasztrófa

Két hete történt: veszettül esett az eső, mintha dézsából öntötték volna. Mégis örült neki mindenki. A vízállásjelentők, akik már hetek óta kedvezőbb vízállásért fohászkodtak, a városiak, akik enyhülést adó záporra vágytak a rekkenő hőségben, a gazdák, akik végre boldogan figyelték, ahogy a szikkadt föld hatalmasakat kortyol a vízből. Budapest mélyén azonban egy sötét, fülledt levegőjű irodában férfiak ráncolták homlokukat. Feszülten figyelték a monitorokat, rettegve várták a telefon csörrenését. Érezték a bajt.

Aztán hirtelen felgyorsultak az események. A katasztrófa sújtotta Margit körútról érkeztek az első kárjelentések: ott már a víz az úr. Aztán a Moszkva téri megfigyelők jelentették: kapitulálás! A Mechwart ligeti ügynök már üzenni sem bírt. Végül megdöbbenve állapították meg, Budán beáztak a közlekedési lámpák vezetékei. Egy éber szakértő a telefonhoz kapott, és üvöltött a kagylóba: Vészhelyzet! Sárga fényt!

Az utakon az autósok hosszú, tömött sorokban álltak a sárgán villogó lámpák alatt. Ingerülten dudáltak, üvöltöztek, csapkodták a kormányt elkeseredésükben. Mentőautók, tűzoltóautók vijjogtak hiába, tapodtat sem mozdultak. A kereszteződésekben már senki sem tudott tájékozódni, keresztül-kasul álltak a kocsik.

Aztán egyszerre kitisztult az ég, az eső elcsendesedett. A város gőzölögni kezdett, a diszpécserek pedig felsóhajtottak. Vége.

Csak a lámpák sárga villogása emlékeztette őket a katasztrófára – a könnyű nyári záporra.

Boda András

Kós Károly a példa Telkiben

A Zsámbéki-medence egyik legvonzóbb településeként számon tartott Telkiben ezerötszáz ember él, de a fővárosból kiköltözőkkel folyton nő a falu lélekszáma. A képviselő-testület által elfogadott területfejlesztési terv kiemelt célként kezeli a helyi építészeti, természeti és táji értékek feltárását, védelmét, a helyi karakter fejlesztését, a történelmi faluközpont megóvását, vonzerejének erősítését.

– Az Ófalu épített emlékeinek megóvásáról, a fejlesztési elképzeléseinkről Callmeyer Ferenc tudja a legtöbbet, őt érdemes megkeresni – mondta *Kerese János,* a falu polgármestere.

Több mint egy évtizede került Telkibe a Callmeyer család. A neves építész fia, László ekkor vásárolt telket az Ófaluban, és épített házat a régi parasztházak stílusában. A munkában apja is segítette.

– Műemlékvédelmi szakmérnök fiam Kós Károly tiszteletre méltó elvei alapján építkezett – idézi fel Callmeyer Ferenc. – Igyekezett a népi építészet elemeit napjaink igényei szerint felhasználni. Én is ezzel próbálkoztam. A telek, a Mária Terézia mérnökei által kijelölt keskeny, hosszú paraszti telek régóta a kedvencem. Mai életünknek talán jobban megfelel, mint annak idején az állattartó és mezőgazdasági tevékenységet folytató lakosságnak. A legközelebbi szomszéd háza száznegyven méterre van. Szerencsére ebben az évben lucernát vetett, így gyönyörű zöld a környezet.

A polgármesterrel folytatott beszélgetésből derült ki, hogy Telkinek még nincs címere. A heraldikával is foglalkozó építész azonnal felajánlotta, hogy megtervezi. A címerpajzsra borját szoptató szarvastehén került. A motívumot Callmeyer Ferenc a pétervári Ermitázsban őrzött szkíta leletről kölcsönözte. A szarvas koponyáját a szkíta leletekről jól ismert, többágú agancs díszíti.

Az épített emlékek megőrzésével, megmentésével nem most kezdett foglalkozni Callmeyer Ferenc. Szerepet vállalt 1952-ben a biatorbágyi barokk Szily-kastély felújításában, az 1956-os forradalom során súlyosan megrongálódott budapesti Rókus-kápolna helyreállításában. Nem kellett hosszú idő, míg ráébredt, mekkora veszélyt jelentenek a település építkezései az agglomerációban még fellelhető épített örökségre.

A telki monostor és a falu első, oklevélbeli említése 1198-ból származik. A dokumentum ebben az évben rögzít egy adatot, amely arra utal, hogy a monostor akkor már csaknem százéves lehetett. A többi környékbeli településhez hasonlóan Telki is kihalt a törökdúlás alatt. A visszatért bencések a Rajna-vidékről, a Fekete-erdő környékéről és Morvaországból hoztak telepeseket, akik építkezéseikhez elhordták a lerombolt templom és monostor köveit. Az 1800-as évek elején építették fel új, ma is álló templomukat. Annak ellenére, hogy ekkor még nem bírták jól a magyar nyelvet, a templomot Szent Istvánnak szentelték, bizonyítván új hazájuk iránti hűségüket.

A második világháborút követő kitelepítéssel a száz német családból hét maradt. Az őslakosok, a negyvenes években érkezett székelyekkel együtt, ma is ragaszkodnak gyökereikhez. Ezért is tartja kötelezőnek az önkormányzat az Ófalu rendezésével fellelhető emlékek védelmét.

– A törekvés tiszteletre méltó, de sajnos hiányzik hozzá a pénz – mondja Callmeyer Ferenc. – A járható út, ha ezeket a házakat olyan emberek vásárolják meg, akik megfelelő kultúrával, igénnyel és nem utolsósorban pénzzel rendelkeznek a felújításukhoz.

Erre már van példa. A templom mellett, a Petőfi utcában a Fynn család újította fel házát. A műemlékként számon tartott Fő utcai Bader-házat új tulajdonosa rövidesen rendbe hozatja. Az is elképzelhető, hogy elkészülte után helytörténeti gyűjteménynek is otthont ad.

A Callmeyer Ferenc közreműködésével létrejött rendezési terv magában foglalja a Fő utca, a Pajta, valamint a temető rendbehozatalát. A Fő utcát ki fogják szélesíteni. Az egyik oldalán, ahol már van néhány felújított ház, folytatni kell a munkát. A hatvanas években épült másik oldalon kellene elhelyezni az ABC-t és a többi boltot. Összeépülnének a házak, a földszinten kialakulna az üzletsor, megépülne a járda és a parkolók, s a piac is visszanyerhetné régi funkcióját.

A Pajta helyén állt az egykori apátság és a templom, amely a törökdúlás után lett pajta, alatta a borospincével. Egy itt kialakított színvonalas étterem, a Vendéglő a Telki Apáthoz méltó helye lehetne a történelmi relikviáknak, akár vendéglőmúzeum is kialakítható a falak között. A temető rendbehozatala nemcsak területi és építészeti, hanem községgazdálkodási kérdés is, mivel községi tulajdon. S mint ilyen – ha tetszik, ha nem – bevételi forrás. A betelepülők azonban nem használják. Oda kápolna, ravatalozó és urnafal terveit készítette el az építész.

– Gyorsan híre kelt, hogy a település történetével foglalkozom. Sokan hoztak régi iratokat, fényképeket. Elkészültem a falu történetének első kötetével – mondja Callmeyer Ferenc –, most a második köteten dolgozom. Ebben több részletet is közreadok egy igazi kuriózumból, a skót bencések által 1780-ban írt, a Telki apátság működésével kapcsolatos könyvből.

Viktor Sándor

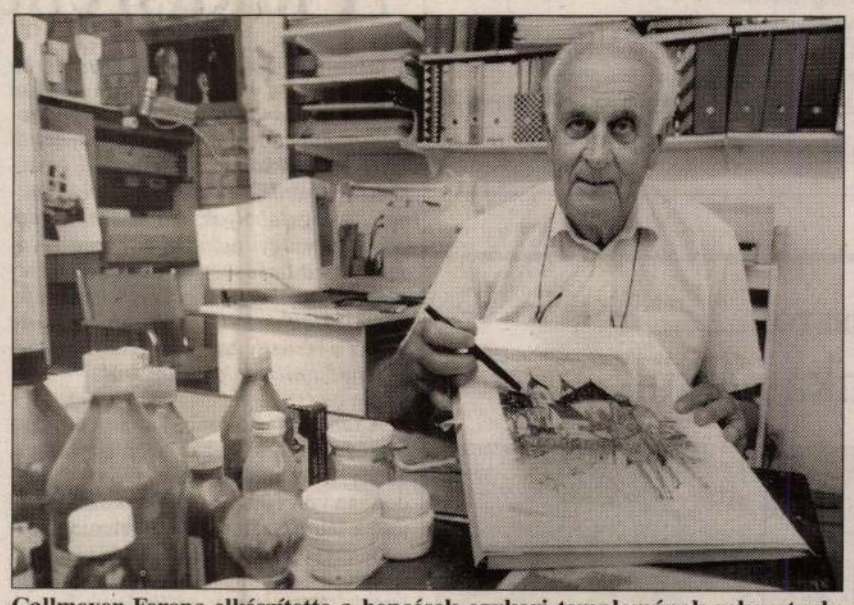

Callmeyer Ferenc elkészítette a bencések egykori templomának rekonstrukciós rajzát is

FOTÓK: KOVÁTS ZSOLT

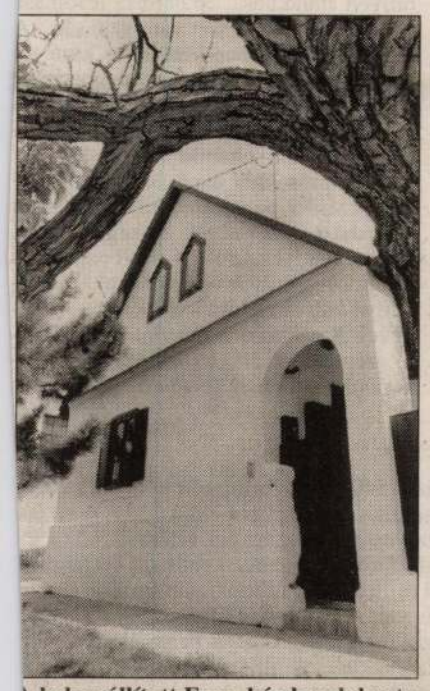

A helyreállított Fynn-ház homlokzata

UPC: változik a csatornakiosztás

A napokban az V., a VII. és a XIII. kerületi UPC-előfizetők egy része azt tapasztalhatta, hogy megváltoztatták a csatornakiosztást – többek szerint előzetes értesítés nélkül. A kábelszolgáltató illetékese állítja: időben jelezték a módosítást, amelyet a hálózatfejlesztési munkák indokoltak. A budapesti UPC-előfizetők egy részének további változtatásokra kell számítaniuk, hiszen a fejlesztések várhatóan csak jövő év elején fejeződnek be.

Megváltozott a csatornakiosztás a VII., a XIII. és az V. kerületi UPC-előfizetők egy részénél. Bár ugyanannyi adót fognak, mint korábban, néhány megszokott csatornát már hiába keresnek. Többen panaszolták, hogy nem találják a népszerű ismeretterjesztő programokat, helyettük újabb magyar tévéadókkal bővült a kínálat. Volt, aki arról tájékoztatta lapunkat: az UPC csak a változtatások bevezetése után küldte ki az erről szóló értesítést, holott ezt hetekkel a módosítás előtt kellett volna megtennie.

AZ UPC Magyarország Kft. kommunikációs igazgatója, *Hagymásy András* elmondta: az érintett három kerületben egy régóta esedékes fejlesztést végeztek el, az ottani előfizetőik ezután korszerűbb fejállomásról – az V. és a VII. kerületben még mindig nem a véglegesről – kapják a programokat. A fejlesztés következményeként a csatornák száma nem változott, de több külföldi program rovására bővült – többek között a Filmmúzeummal, a Satelittel és Viasat3-mal – a magyar nyelvű adók köre. A kommunikációs igazgató állítja, hogy az érintetteket értesítették a változásokról. Azt azonban elismerte: adminisztrációs hiba miatt nem zárható ki, hogy volt, aki nem kapta meg a tájékoztatót.

Hagymásy arra a panaszra, hogy az ügyfélszolgálatok szinte elérhetetlenek, így reagált: négy irodájukban és telefonos ügyfélszolgálatuknál az elmúlt napokban a szokásosnál jóval többen jelentkeztek. Ez azonban szerinte csupán átmeneti állapot, a hálózatfejlesztési munkákkal járó változások következménye.

A budapesti UPC-előfizetők egy részének – körülbelül nyolcvan-százezer ügyfélnek – kell még változásokra számítania. A kábelszolgáltató ugyanis többek között a jobb képminőség érdekében minden kisebb hálózatát – így a most érintett V. és VII. kerületet is – a Kinizsi utcai központi fejállomásra fogja kapcsolni. (A XIII. kerületi előfizetők már most onnan kapják az adást.)

A tervekkel ellentétben azonban lehet, hogy csak a jövő év elején fejezik be a fejlesztést.

B. A.

UTAK ÉS UTASOK

❶ Szombaton 14 órától nemzetközi motoros felvonulást tartanak a Solymár–10-es főút–Bojtár utca–Huszti út–Mozaik utca–budai alsó rakpart–Döbrentei utca–Lánchíd–József Attila utca–Andrássy út–Hősök tere–Andrássy út–Lánchíd–Attila út–Szilágyi Erzsébet fasor–Hűvösvölgyi út–Hidegkúti út–Solymár útvonalon. A menet rendőri kísérettel halad, a csomópontokban néhány perces várakozásra kell számítani.

❷ Az Óbudai-sziget rendezvényeire sokan tartanak, ezért a budai alsó rakparton, a Margit hídtól észak felé rendszeres torlódásokra kell felkészülni az autósoknak.

❸ Az Örs vezér terén az új villamosvonal építése miatt valamennyi irányban sávlezárás nehezíti az áthaladást.

● Augusztus 8-ig a szentendrei HÉV több kocsival és az utasforgalomtól függően – esetenként – sűrűbben közlekedik egész nap. A kerékpárosok a HÉV-szerelvényeken a külön erre a célra kijelölt kocsikban szállíthatják biciklijüket.

● Ugyancsak 8-ig a Pepsi Szigetre személyhajó közlekedik a Jászai Mari téri hajóállomásról, a 3-as pontonról. A hajó 15.00–03.00-ig igény szerint közlekedik, és csak a Pepsi Sziget-belépővel rendelkezők vehetik igénybe.

● Az Erzsébet híd budai hídfőjében némiképp megváltozott a forgalmi rend, Pest felé csak egy sávban lehet haladni! Változatlan a helyzet a másik oldalon, a Buda felé tartók a belső sávból a Hegyalja útra, a külsőből az Attila út, illetve a Szent Gellért rakpart felé juthatnak el.

● A Hegyalja úton a Sánc utcától a lefelé vezető új útpályán halad mindkét irány forgalma, de irányonként továbbra is csak egy sáv járható. A Krisztina körútról jobbra nem lehet bekanyarodni a BAH-csomópont felé, a Mikó utca–Krisztina körút–Mészáros utca útvonalon érhető el a Hegyalja út.

● Az Attila út a Mikó utcától, illetve a Dózsa György tértől csak egy irányban, az Alagút utca felé járható. Ellenkező irányban a Krisztina körúton lehet közlekedni.

● A VII. kerületben a Dohány utcát a Nagykörút és a Hársfa utca között lezárják. A 74-es trolibuszok helyett az Erzsébet királyné útja és a Károly körút között autóbuszok viszik az utasokat.

● Az Örs vezér terénél a 44/A, a 44 gyors, a 67gyors és a 76gyors autóbuszok kerülőt tesznek, de megállójuk nem marad ki. A 13-as villamos ismét az Örs vezér teréig (a Gyakorló utcáig) megy el.

● A 62-es és a 63-as villamosok Rákospalotáról, illetve a Mexikói úttól csak a Bosnyák térig közlekednek. Villamospótló autóbuszok viszik az utasokat a Bosnyák tér és az Örs vezér tere között.

● A Hidegkúti úton, a városhatár közelében váltakozó irányú a forgalom, melyet jelzőlámpa szabályoz.

● A II. kerületben a Labanc utat lezárták a Budakeszi út előtt. Az út mind a Kuruclesi, mind pedig a Budakeszi út felől zsákutca.

● Ezen a hétvégén is lezárják a Városligeten átvezető Kós Károly sétányt. Szombat 7 órától vasárnap este 8 óráig az M3-as autópályát a Hungária körút felől érhetik el.

● Ezen a héten mossák az alagutat, ezért mindennap 23.35-től másnap hajnalig lezárják a forgalom elől.

Forrás: Fővinform

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

BUDAPEST LEVEGŐMINŐSÉGE MA

Az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzése alapján*

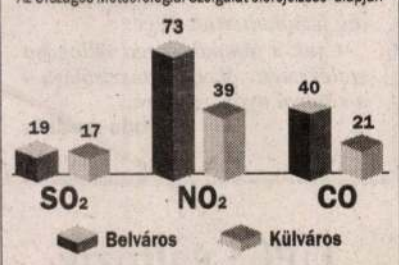

Jelenleg **mérsékelten szennyezett** a főváros levegője, de a nagy forgalmú csomópontokban, a hét végi kisebb forgalom ellenére is, az NO_2 és az ózon koncentrációja időnként meghaladja az egészségügyi határértéket. A szennyező anyagok koncentrációja csak vasárnap délutántól csökken kissé.

A minősítés négy fokozata: **alacsony, mérsékelt, szennyezett, erősen szennyezett.**

* Előrejelzés a napi átlagokra a levegőminőségi határérték százalékában.

A FŐVÁROSI SZÚNYOGIRTÁS MENETRENDJE

Földi módszerrel végzett csípőszúnyogirtás*

Dátum	Kerület	Terület
Augusztus 6–7.	III.	Római-part, Pók utcai lakótelep (hegy felőli oldal is), Kaszás-dűlő, Római Kemping, Magistern Hotel, Mocsáros, Testvér-hegy
Augusztus 7–8.	IV.	Káposztásmegyeri lakótelep I–II., Külső-Szilágyi út, Bányató körüli területek, Homoktövis-lakótelep, Újpest-megyeri lakótelep, Városi Kórház, Károlyi Kórház, UTE-Tungsram-Chinoin-pályák körüli területek, Anód utca és Pálya utca környéke, Székesdűlő
Augusztus 8–9.	X.	Népliget, Újhegyi lakótelep
	XXIII.	Soroksár Duna menti lakott területe
Augusztus 9–10.		Esőnap

**A táblázat a helikopteres irtást nem tartalmazza.*

VÁROSBETON

Fák – munka nélkül

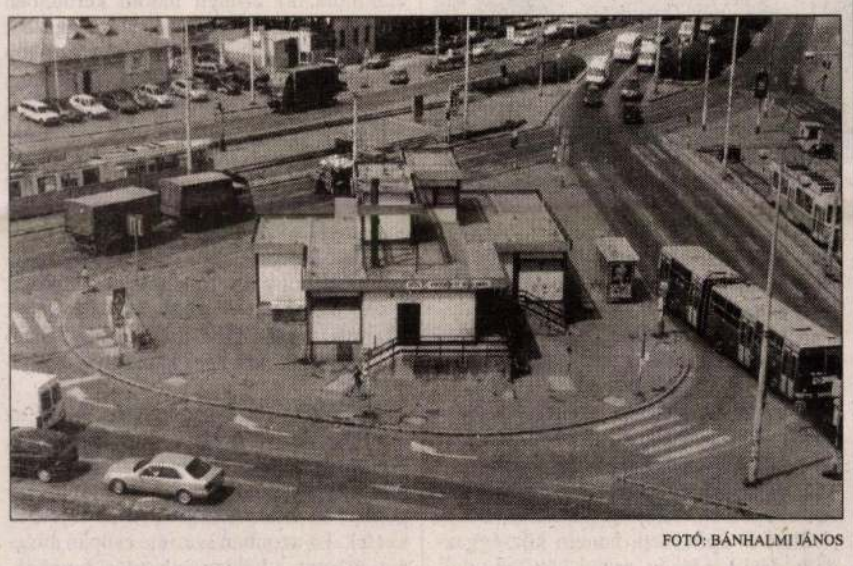

FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

Kimutatások szerint fejenként huszonegy négyzetméternyi közpark szükséges ahhoz, hogy a városi ember lakható körülmények között éljen. Budapesten ennek csak a fele jut egy-egy polgárra. A zöldterület növeléséhez és a felesleges beton eltávolításához szeretnénk tippeket adni.

Óbudán, a Bécsi út és a Vörösvári út találkozásánál, a 17-es és az 1-es villamos végállomásánál betonkopasz aszfaltszigeten éktelenkedik a BKV szolgálati épülete. Hasonlóval sokkal lehet találkozni városszerte, ám például e helyütt bizonyosan lenne lehetőség arra, hogy némi zöldesítéssel barátságosabbá váljon az összkép.

Azt, hogy erről a közlekedési társaságnak vagy a kerületi, illetve a fővárosi önkormányzatnak kellene gondoskodnia, e helyütt nem érdemes taglalni, hiszen a szomorú tény az, hogy közülük egyiknek sem jut eszébe, hogy erre a lépésre elszánja magát. Pedig igen forgalmas, poros kereszteződésről van szó, a növények a levegő tisztulásában is segítenének.

Csak remélni lehet, hogy a fák egyszer lehetőséget kapnak erre.

K. A. I.

Átképzés kismamáknak

A foglalkoztatási törvény változása immár lehetőséget ad a gyermeküket otthon nevelő szülőknek és a tartósan beteg hozzátartozójukat ápolóknak, hogy támogatott továbbképzésen, átképzésen vegyenek részt.

A lakcím szerint illetékes kerületi munkaügyi központban kell jelentkezniük az érdeklődőknek – mondta *Kovács Nóra,* a Fővárosi Munkaügyi Központ képzési osztályvezetője. Folyik az igények felmérése, a szervezés, a tanfolyamok kialakítása. Várhatóan szeptemberben elindulhatnak az első képzések. Átképzésként felvetődött a számítógépkezelői tanfolyam, de az igényekhez igazodva lehetséges valamely meglévő szaktudást felfrissítő tanfolyam, sőt nyelvi képzés is. A tananyag tematikájának kidolgozásakor tekintettel kell lenni arra, hogy a jogszabályok szerint a gyesben, gyetben, gyedben vagy ápolási díjban részesülők hetente legfeljebb húszórás tanfolyamon vehetnek részt. Ezenkívül csak annyi a megkötés, hogy ez idő alatt nem folytathatnak kereső tevékenységet, a gyermekgondozáson lévők pedig csak a kicsi másfél éves kora után vehetik igénybe a képzést.

Cs. K. É.

Fővárosi vakációszolgálat

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Zöldpont Fővárosi Vakációszolgálata a nyári szünidőben működik. Az egyesület munkatársai összegyűjtötték a Budapesten rendezett szak- és sporttáborokat, napköziket és egyéb foglalkozásokat, programokat, minden olyan tudnivalót, amely segíthet hasznos elfoglaltságot, szórakozást találni az iskolás gyerekeknek. A telefonos szolgálat a 352-3333-as számon érhető el. Elsősorban a sportrendezvényekkel foglalkoznak – e hét végére evezést, streetballt, strandröplabdát, hegyikerékpárversenyt, tájfutást és úszást ajánlanak –, de természetesen a Szüni Dödő sorozat vagy más, esetleg tábor keretén belül szervezett kulturális programokról is szívesen adnak felvilágosítást. A Szüni Dödő egyébként augusztus 19-ig tart, részletes felvilágosítást erről a 343-4327-es telefonszámon vagy a www.petoficsarnok.hu honlapon lehet kérni.

SZOLGÁLTATÁS

EGÉSZSÉGÜGY • KÖRNYEZET • ÉRDEKVÉDELEM

Környezetvédelmi Minisztérium, közönségszolgálati iroda: I., Fő utca 44–50., 457-3437. • **Fővárosi Munkabiztonsági és Munkaügyi Felügyelőség:** központi telefon: 318-7388. • **Egészségügyi Minisztérium, ügyfélszolgálati iroda** (közös ügyfélszolgálat a Szociális és Családügyi Minisztériummal): V., Akadémia utca 7., 311-8016. • **Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat, fővárosi intézet:** XIII., Váci út 174., 329-0490-től 329-0499-ig, 349-0590-től 349-0599-ig, honlap: www.antszfov.hu., e-mail: buzas@antszfov.hu. • **ÁNTSZ, fővárosi ügyelet:** V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. (Markó utca 24.), 311-7817. • **ÁNTSZ ügyfélszolgálati iroda:** XIII., Váci út 174., 329-0494, 329-0490, 349-0590/148, 508 mellékek. • **ÁNTSZ, központi ágygazdálkodási osztály** (éjjel-nappali diszpécserszolgálat, érdeklődni lehet az aznapi kórházi ügyeletekről): 311-6000. • **Főpolgármesteri Hivatal parlagfűvonal:** 327-1686

Balkáni gerle

A balkáni gerle a házi veréb és a feketerigó után a leggyakoribb városi madár. Nemcsak a kertes részeken, hanem a belvárosban is találkozhatunk vele. Néha még a forgalmasabb utakat szegélyező fákra is fészket rak – tudtuk meg *Kókay Szabolcs* állatillusztrátortól.

Madártanilag nagyon érdekes faj, mivel csak az 1930-as éveken jelent meg hazánkban, aztán fokozatosan elterjedt az egész országban, sőt Európában is. Neve származási helyét jelöli. A közönyelv galambnak hívja, utóbbi fajjal közeli rokonságban van. Egyöntetű szürke színezetéről könnyen felismerhető. Főleg növényi táplálékkal, elsősorban magvakkal táplálkozik.

V. M. P.

Alig van, aki piacon vásárol húst

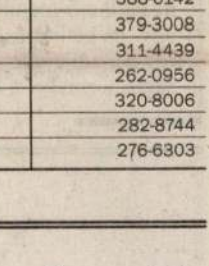

Az emberek alig két százaléka vesz piacon húst – derül ki az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület anyagából. Erről kérdeztük az OFE sajtóreferensét, Újlaki-Vátz Lászlót.

– Az emberek 98 százaléka hentesnél vagy a bevásárlóközpontokban vásárol húst és húskészítményeket. Csaknem ugyanennyien azt is fontosnak tartanák, hogy a terméken szerepeljen annak származási helye, főleg a kergemarhakórtól való félelem miatt. Az egyebek mellett Budapesten elvégzett felmérés szerint a megkérdezettek több mint hatvan százaléka egyáltalán nem vásárol marhahúst, ám csupán negyven százalékuk indokolta ezt a kórtól való félelemmel, sokan egészségtelennek vagy drágának tartják.

– Az egészséges táplálkozás mennyire fontos az embereknek?

– A kutatás szerint kevesen vannak, akiket ez a téma nem érdekel, azonban annál többen, akiknek fontos lenne, de az egészséges táplálékot számító élelmiszereket nem engedhetik meg maguknak.

K. A. M.

• A FŐVÁROS ÜGYELETES GYÓGYSZERTÁRAI

Név	Cím	Telefon
Déli Gyógyszertár	XII., Alkotás utca 1.	355-4691
Szent Margit Gyógyszertár	II., Frankel Leó utca 22.	212-4311
Óbuda Gyógyszertár	III., Vörösvári út 84–86.	388-6142
Arany Horgony Gyógyszertár	IV., Pozsonyi utca 19.	379-3008
Teréz Gyógyszertár	VI., Teréz körút 41.	311-4439
Óhegyi Gyógyszertár	X., Kada utca 120–122.	262-0956
Mária Gyógyszertár	XIII., Béke tér 11.	320-8006
Hétkorona Gyógyszertár	XIX., Ady Endre út 122.	282-8744
Tilia Gyógyszertár	XXI., Áruház tér 8.	276-6303

A táblázat az időszakosan ügyeletet adó patikák nevét nem tartalmazza

A lakásrehabilitációs pályázatokról

A lakás a legtöbb ember legértékesebb vagyontárgya, mégis viszonylag sokan nem ismerik a vele kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. E hasábokon hétről hétre lakásokkal, társasházakkal összefüggő, közérdekű kérdésekről olvashatnak. A jogszabályok, a műszaki kérdések, a pénzügyi tudnivalók között olvasóinknak a Lakásbérlők és Lakók Egyesületének szakértői segítenek eligazodni. Ezúttal Battha Pál, az egyesület elnöke beszél a társasházak által igénybe vehető rehabilitációs pályázatokról.

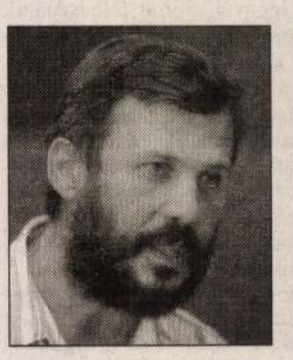

A LABE a fővárossal kötött közszolgálati szerződése alapján jogsegélyszolgálatot működtet a lakásbérlők és lakók számára minden hétfő és csütörtök délután négytől este hét óráig. A kényszerbérletekkel, szolgálati és házfelügyelői lakásokkal kapcsolatos kérdésekben egész héten délelőtt tíz és délután három óra között lehet tanácsot kérni. A személyes találkozóra mindkét szolgáltatás esetében a 320-3195-ös, valamint a 320-3245-ös telefonszámokon lehet bejelentkezni.

A rehabilitációs pályázatokra elsősorban azok a társasházak jelentkezhetnek, amelyek az elmúlt tíz év állami tulajdonban volt épületeinek privatizálásával jöttek létre. Számukra van jelenleg közvetlenül elérhető pályázata a fővárosnak és felújítási támogatása jó néhány kerületnek. A juttatások az épületek úgynevezett osztatlan közös tulajdonban lévő szerkezeti részeinek – mint a külső homlokzat, főszerkezet, liftek, csővezetékek – felújítására vehetők fel. E pályázati pénzek nagyságrendje most a főváros területén összesen pár milliárd forint körüli összeg. Hozzájárulhat még a felújításhoz az önkormányzati segítség és a társasházak saját része.

A Széchenyi-terv két pályázati kiírását lehet még ide vonatkoztatni – mondta a LABE elnöke. – Az egyik a városi lakótömbök rehabilitációs programja, a másik a panelből készült épületek energiatakarékos felújítását támogató program. Erről azonban még csak jövő időben lehet beszélni, mert a LABE nem tud olyan pályázatról, amely a Széchenyi-terv kiírására érkezett volna, és az sem látható tisztán, hogyan vehetik igénybe az érintett lakóközösségek ezeket a pályázatokat. Ugyanakkor itt nagyobb források állnak rendelkezésre, mint a fővárosnál vagy az önkormányzatoknál: jóval több milliárd forint, legalábbis az előzetes költségvetési szándéknyilatkozatok szerint.

A lakóépületek rehabilitációs igénye ma mintegy ezermilliárd forint, ezért mind a fővárosi, mind a kerületi pályázatok elsősorban csak a kisebb problémák, a most jelentkező, halaszthatatlan javítások részleges megoldására elegendőek. Nagyon fontos viszont, hogy a főváros rehabilitációs pályázata önmagában is megpályázható: olyan ház is megpróbálhatja elnyerni, amely a kerületétől nem kap támogatást. Az egy épületnek nyújtott támogatás összegét nem maximálták, de az a gyakorlat szerint nem haladja meg a néhány millió, ritkán tízmillió forinthoz közelítő összeget. Ez szakmai értelemben vett rehabilitációra nem elegendő, legfeljebb a javítási munkák fedezhetők belőle. Nem kizárt azonban, hogy egy épület többször pályázzon. Ha pedig más források – például hitelfelvételi lehetőségek – is adottak lesznek, több lábon állva sikeresebb lehet a teljes rehabilitáció.

Másrészről ott vannak az önkormányzati pályázatok. Megszerzésükhöz műszakilag és pénzügyileg megalapozott pályamunka benyújtására van szükség, amely érthetően prezentálja az igényt. Szükséges, hogy a társasháznak legyen biztos anyagi háttere, mivel a pályázatok nem előre biztosítanak forrást a felújí táshoz. A háznak meg kell előlegeznie munkák elvégzésére szánt pénzt. A pá lyázat benyújtásával a lakóközösség közgyűlésének kell megbíznia a közö képviselőt. Ha a rendes gazdálkodás kö rét meg nem haladó, tulajdont nem érin tő felújításról van szó, a közgyűlés egy szerű többséggel dönthet. Egyéb esetek ben – épület bővítése, a funkciók vala milyen átalakítása, épületrész lebontás – teljes egyetértésre van szükség. A szakmai értelemben vett teljes körű re habilitáció tehát csak a tulajdonostársak egyetértésével lenne megvalósítható. A LABE azonban nem tud Magyarországon egészében rehabilitált társasházról.

A főváros idén őszre Miénk a ház... elnevezéssel pályázatot hirdet. Azok a társasházi közösségek vehetnek részt benne, amelyek az eltelt öt évben sikeres felújítást végeztek el lakóházukon a fővárosi városrehabilitációs keret segítségével. A pályázatok benyújtási határideje szeptember 30., az eredmény várhatóan októberben lesz ismert.

S. Z.

Ez évben a fővárosi önkormányzat 1 milliárd 540 millió forintra írt ki társasház-fel újítási pályázatot, és mostanra a keret kimerült – írja a *Közmű* című újság. A társas házak 1 milliárd 140 millió forintot kaptak összesen az ez évi városrehabilitáció keretből (a maradékot kerületi programokra fordítják), ehhez 1 milliárd 400 millió kerületi támogatás járul és a társasházak 3 milliárd 850 milliós saját forrása. Össze sen 6 milliárd 400 millió forintos felújítás valósulhat meg a fővárosban 2001-ber Legalább 500 millióval lehetett volna magasabb a rehabilitációs keret, és valószínű leg jövőre még többen pályáznak majd. Ezért akár egymilliárd forinttal is emelhet a keret 2002-ben, ha a költségvetés jóváhagyná.

Callmeyer László, építész terve.
Turányi Gábor: A Mestériskola Fr. c. klusának felvételi terv – pályázata: A Magyar Építészeti Múzeum.

3 3. Homlokzat és metszet. Callmeyer László terve

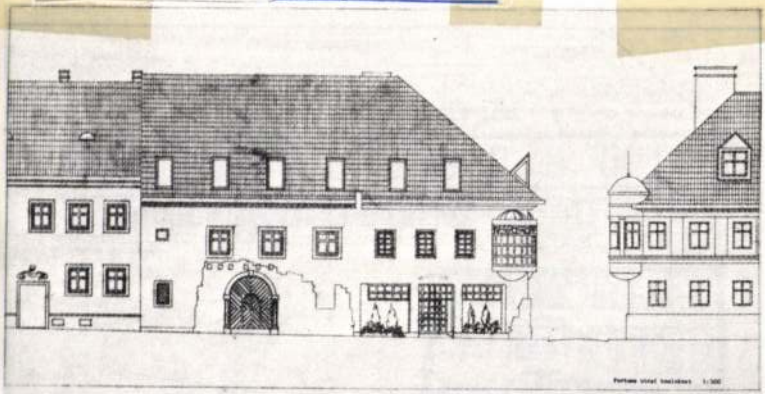

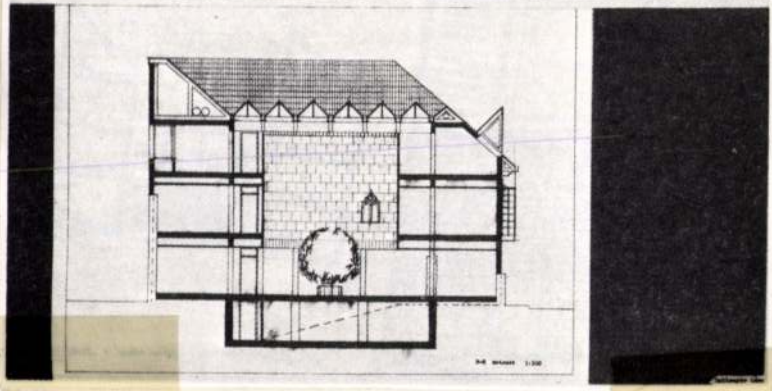

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 6-old.

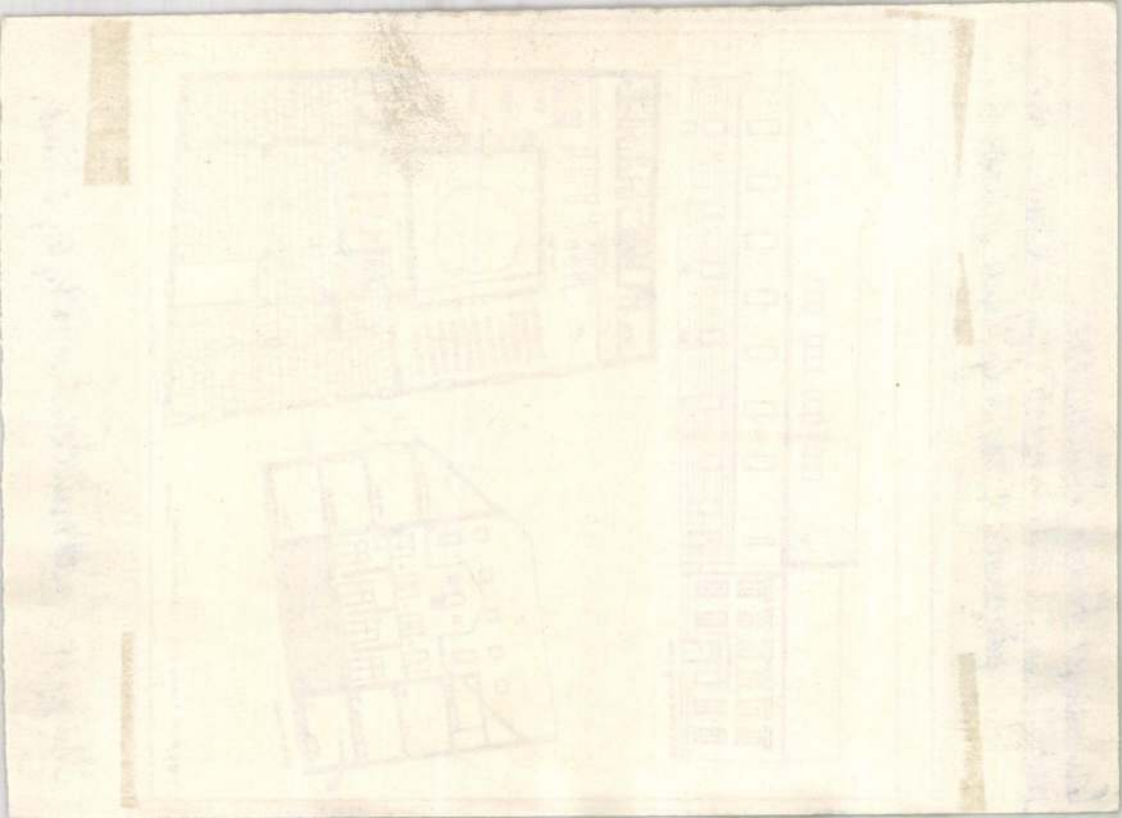

Callmeyer Ferenc

Callmeyer Ferenc - Reischl Péter: A Típustervező Intézet javaslata a páskomligeti városrész közintézményeinek felépítésére. - Müszaki Tervezés, 1968.1.sz.15 -2o.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.
156. l.

Callmeyer Ferenc

cikke

Callmeyer Ferenc: Budapesti televizió és mikrohullám központ fejlesztés-tervpályázata.

Magy.épip.1972.9.sz.270-282.l.

Calmeyer Ferenc

Földiési Lajos, Polonyi Károly

a Balaton környéki (Tihany, Siófok, Balatonfüred, Badacsony stb.) nyaralók tervezője

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966 27 l

Callmeyer Ferenc

(1928) – építész. A Bpesl-i Műszaki Egyetemen tanul. 1950-52 ugyanott tanársegéd. 1951-63 a Mezőterv, majd az I parterv vezető tervezője. 1963-64 Londonban dolgozik.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 l /Fonó Györgyné, Kis Tamás/ 90 l.

2

Callmeyer Ferenc

Részt vesz az 11 x bridge-i műszaki egyetem tervezésében, 1965 – a Tipustervező Intézet vezető tervezője. Ibl díjas (1957). Városépítéssel, városközpontok tervezésével foglalkozik.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon, Budapest, 1969 1-617 l /Fonó György, Kis Tamás/ 90 l.

Callmeyer Ferenc

Azonkívül hétvégi házak és könnyűszerkezetek típustervezésével is foglalkozik. Több építészeti pályázaton első díjat nyer: a Velence-i tó környékének rendezése, a káposztásmegyeri uj várasvész.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 l /Fonó Györgyné, Kis Ta/ 90 l.

Callmeyer Ferenc

A káposztásmegyeri új városrész rendezését Mester Árpád-és Tenkével közösen végzi; Tata városközpontja.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 90 l.
/: Forró Györgyné, Kis Tamás /

Callmeyer Ferenc

és Tóth Kálmán tervei alapján állitották helyre a XIX században épült Tihonyi magtárat (1961).

Merényi F.: L'ultimo quatro di Secolo della Tutela dei Monumenti in Ungheria. Acta Hist. Artium, Bpest, 1972 1-2. 621

M. D. K.

CALLMAYER Ferenc építész

Földszintes, szabadonálló, bővíthető, mezőgazdasági lakóház terve (MNOT 13-54)

MNOT katalógusa 1958, 15. l.

Callmayer Ferenc

Janáky J. tanítványai közé tartozik Mikolás Tiborral, Minárny Olyával, Molnár Péterrel stb.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 399. 1.

Calmayer Ferenc

Szabadon álló egyszobás, falusi jellegű lakóház – terve [redacted], vázlata, rövid leírása. (Jele: MNOT 13-54)

Családi ház tervek. 1959. Szerk.: Bene László, Kárpáti Andorné. Rajzokat készitette: Balogh István, Finta József, stb. Bp. 1959. Sztl. 1., képes.

T./1. sz. lapokon.

Callmeyer Ferenc
építész

Budapest, Tájékoztató Központ 1959.

Repr.

Radó: Magyar építészet. 409.
Műszaki K. 1971.

Callmeyer Ferenc
építész

Székesfehérvári tej és szekszárdi szőlészeti üzem

Rados:

Magyar építészettört.
Műszaki K. 1971.

397.

Gallmayer Ferenc
ép'tésze

Szélesfehérvári tag és szabadalmi
szállítást üzem

Pasta:

Magyar ép'tésztárt.
Kiszaki K 1974.

374

CALLMEYER Ferenc építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. OMF ÉM. 1992 32,

Mini-lexikon Sá

BARTAL RÁFAEL – szül. 1893. december 24-én. 1920. október 17-én szentelték pappá. 1949-1953 között Ságújfalu lelkésze. 72 éves korában 45 év papi szolgálat után húnyt el – mint nyugdíjas héregi plébános – 1965. június 1-én.

BERTA FERENC – 1917. október 21-én született Tardoskedden. 1942. június 14-én szentelték Esztergomban. 1942-45-ben betegszabadságon volt Esztergomban. 1945-től 49-ig káplán Mohorán. 1949-től 1972-ig nyugdíjazva. 1972-től 1989-ig Ságújfalu lelkésze, jelenleg Esztergomban él, nyugdíjas. 1980 óta érseki tanácsos. Aranymiséjét 1992. július 5-én tartotta Ságújfaluban.

DR. CSÁBI JÓZSEF – 1926. március 27-én született Csitáron. 1951. június 21-én szentelték Esztergomban. 1951-53 között Budapesten a Herminamezőn kisegítő lelkész. 1953-57 között Ságújfaluban káplán, 1957-58-ban Budapesten a Csillaghegyen, majd 1958-59-ben a Szabadsághegyen. 1959-től 1960-ig Dorogon lelkész, 1960-ban Szügyben. 1960-61-ben Budapesten a Mar-

Calmayer Ferenc, [építész] MOk

Mikolas Tibor, Calmayer Ferenc és Molnár Péter a Tárnok utca és Szentháromság tér sarkára "egy olyan reprezentativ szállodát tervezett, mely bár modern, mégis harmonikusan beleilleszkedi a Vár ódon, középkori környezetébe".

Pakots György: Feltámad-e a Vár?

Esti Hirlap, II.évf.1o3.sz. 1957.máj.5.vas. 3.oldal

MDK

Caimayer Ferenc, építész

Gárdonyi J: Az Építőművészek Szöv. őszi munkaterve. Magyar Nemzet, 1955. szept. 14. 5.l.

MDK

Calmeyer ferenc, [építész]

Nyilatkozata.

J. Cs.: Korszerű nyaralók és hétvégi házak 9.

Népszabadság, Bp. 1967 ápr. 27.

MDK

Callmayer Ferenc, építén

Megbízást kapott a Kossuth Lajos tér déli részén építendő irodaház tervezésére.

Pakots György: A legszebb tér sorsa 3

ESTI HIRLAP Bp. 1966 szept. 24.

Callmeyer Ferenc építész M.D.K.

Hétvégi ház terve / Toboz / repr.

v.I.: Borostyán, Tulipán és Tátika keresi az építtetőket
Bemutatták az uj hétvégi házak izléses terveit
Magyar Nemzet 1965. augusztus 19. 5. 1.

M.D.K.

Callmayer Ferenc épitész

Tervét megvásárolták 12ooo Ft

Társtervező: Reischl Péter, Ferency Béla

Sikeresen zárult a korszerü felvonulási épület-
tervpályázat

Magyar Nemzet 1966. julius 3. 5.l.

Gallmayer Ferenc épitész

12000 Ft

Társtervező: Reischl Péter, Ferency Béla

M.D.K.

Callmayer Ferenc, építész

Csaba László val körösen hézi-
tett, és a Harafias Népfront vitájára
bocsájtott tervét közli két fényképpel
és egy hekszinrajzzal kapor kata, a
Kossuth Lajos téri irodaház homlór-
zatának montárs fotója formájában.

BUDAPEST, Bp. 1967. V.évf. 1. sz. 23. old.

Callmeyer Ferenc, építész

MDK

A Balaton Környékén s' a Duna-kanyarban építhető házak, nyaralók tipusterveinek elkészítését irányította.

-: Elkészültek a vikendházak s' nyaralók államilag ajánlott tervei 6.

ESTI HIRLAP

Bp. 1965. júl. 2.

Callmayer Ferenc MDK

Szerepelt az Iparterv VIII. sz. irodájának kezdeményezésére az Épitőművészek Szövetségének tanácstermében rendezett kiállitáson.

A badacsonyi borpince terve.

Vajna Éva: Épitő- és képzőművészek közös kiállitása.
UJITOK LAPJA. 1956. aug. 5.

Callmayer Ferenc, építész MDK

A Duna-part. (a Roosevelt tér felől) rendezési terve.

Repr.

(-: A belvárosi rendezésénől...) 1

ESTI HIRLAP, Kp. 1963. júl. 2.

Callmeyer Ferenc, építész MDK

[Callmayer ?]

Függővasút gondolatát is
Jelveti.

Pakots György: Legfontosabb a Dunapart
rendezése B.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. júl. 2.

CALLMEYERA Fernc épitész M.D. K.

Ybl-dijas, az IPARTERV tervezője
a badcsonyi kikötőben levő Tátika bisztró tervezői munkaközösségének tagja

Tisztelt Szefk sztőség!
A névtelen épitészek / Callmeyer Fernc/
Magyar Nemzet 1962. julius 25. 5.1.

MDK

Calmanyer Ferenc, épülés

Pályánat - nyertes.

(-ks): Tervezték irodaházat, kereskedelmi központot 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. dec. 22.

CALL MEYER FERENC

Szent István-meditációs kápolna

Lakitelek – Népfőiskola

Foto: Callmeyer Ferenc

Callmeyer Ferenc: Oltárkép: Szent István és Boldog Gizella, 1997, fenyőfa, kazein tempera, 90x88 cm, Szent István kápolna, Lakitelek / Ferenc Callmeyer: Altar-piece, Saint Stephen and Blessed Gisela, 1997, pine-wood, casein tempera, 90x88 cm, Saint Stephen chapel, Lakitelek

„... Igaz ez a beszéd, és szeretném, ha szilárdan tanúskodnál ezek mellett, hogy Istenben hívők igyekezzenek a jó cselekedetben előljárni: ezek jók és hasznosak az embereknek. De kerüld az ostoba vitatkozásokat, ... a viszálykodásokat és törvényeskedő harcokat, mert ezek haszontalanok és hiábavalók."

(Pál apostol levele Titushoz 3.)

■ Az ajánlás elsősorban a helynek szól, a *Lakitelki Népfőiskolá*nak. A kihívásnak, amely azt jelenti számomra, hogy ennek a kápolnának elsősorban a magyarsághoz kell szólnia az Istenhívők egységes nyelvén, a Keresztre Feszített emberiség iránti megváltó hitében. A kápolna afféle „beugró" meditációs hely, igazi ökomenikus szentély, ahol a lélek, kiszakadva a napi gondok hatásaiból, magára tud maradni, s a tisztító elmélkedésre találhat.

Kápolnát kívántam tervezni, nem katedrálist. A katedrálist a lélekben kell majd mindenkinek felépítenie az Istenre találás köveiből.

Utólag mindenre könnyű *ideológiát* teremteni, de az *alkotó munka őszintesége* valóban csak utólag igazolódik. Ebben az európai térben, itt a Kárpát-medencében az alaphangot *Szent István kora* ütötte le: minden tíz helységnek előírta *szent egyház* építését. Az ebben a korban keletkezett román stílusú épületek méretükben, egyszerűségükben s nem utolsósorban *arányukban egységesen fogalmazták az akkori keresztény Európa összetartozását.* A normann Anglia építészete mennyire rokona volt kortársának, az akkori Magyarországának. Csempeszkopács a kedvencem. Zárt, klausztrofób tér, de egyúttal magas is, felfelé húzó. Ilyet alkottam ide, az oltár/úrasztal mögötti kereszt-ablakon át beáramló szűrt fényűt, a környezetre utalót.

Callmeyer Ferenc: Szent István-meditációs kápolna, Lakitelek, alaprajz, 1993 / Ferenc Callmeyer: Saint Stephen meditation chapel, Lakitelek, groundfloor plan, 1993

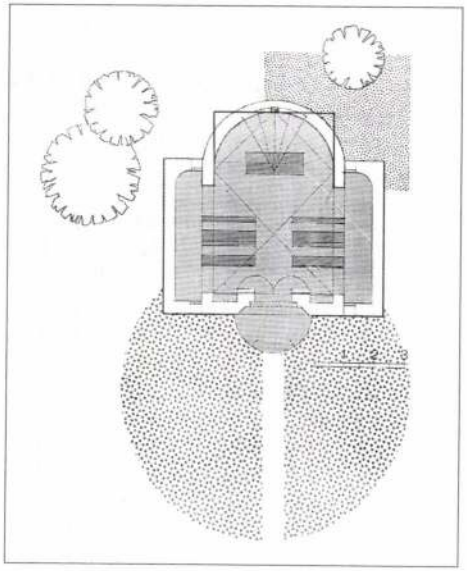

Sikota Győző: Oltár, Szent István-kápolna, Lakitelek / Győző Sikota: Altar, Saint Stephen chapel, Lakitelek

Az alaprajz hármas tagolású, e számnak vallásos és misztikus erejére utal. Az oldalhajók a zavartalan meditáció bővületei. A magasra húzott külső tömeg a környezet felkiáltójele, az előrenyúló, oltalmat nyújtó tető az invitálás szimbó-

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

társai számára. Mindkét angol művész hatása fontos a századeleji európai, s természetesen éppúgy a magyar művészetben. Szárnyaló vonalak, dekorativitás – mely a keleti kultúrából ered –, ritmikus fekete-fehér foltok jellemzik elsősorban őket és követőiket. Egyébként a brit alkotók művei finom rajzolatúak, szívesen ábrázolnak olvasó, kecses, hajlékony női figurákat. Tudatosan vállalt egyszerűség tükröződik a puritán ex libris-művészetet vállaló és képviselő *Craig* művein. Ezekhez hasonlóan végtelenül egyszerűek *William Simpson* alkotásai. Erőteljes fametsző stílus és dekorativitás jellemzi a határozott, örvénylő vonalak mesterét, *James Guthrie*-t. Ezzel szemben sajátos, megnyúlt formák, örvénylő, végtelen vonalak és a preraffaeliták jellegzetes nőalakjai tűnnek fel a glasgow-i *MacNair* érzékeny, invenciózus alkotásain.

Az egységes stílusúnak tűnő, dekoratív angol grafika mellett a német alkotások sokrétűbbek, sokszínűbbek, számos iskolát, szemléletet képviselnek. Síkszerű, lineáris rajzok, ötletes, színes litográfiák, összetett kompozíciók és mély szimbolikával átszőtt alkotások egyaránt találhatók közöttük. A magyar kultúra szemszögéből különösen érdekesek az osztrák ex librisek, melyek a bécsi geometrikus szecesszió szellemiségéből fakadnak, sajátos szimbolizmus jellemzi őket és mély hatással voltak jeles művészeinkre is. Gondolunk itt a bécsi szecesszió meghatározó egyénisége, a *Wiener Secession* egyik alapítója, *Gustav Klimt*, továbbá a *Wiener Werkstätte* alapítói, a neves építész, *Josef Hoffmann* és *Kolo Moser* műveire.

Nagy Sándor: Ex libris Lyka Károly, 1903 / Sándor Nagy: Ex libris Lyka Károly, 1903

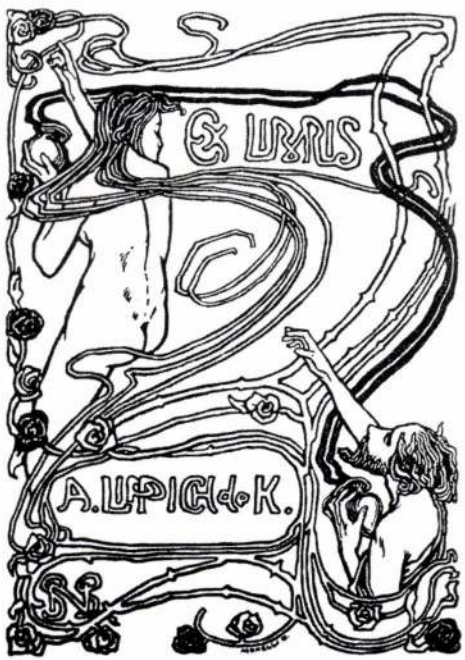

A fentiekből leszűrhetjük, hogy a magyar ex libris-művészetet befolyásolta az angol grafikusok finom, dekoratív vonalkultúrája, a geometrikus bécsi szecesszió, melyhez sajátos módon társult a Jugendstil növénykultusza és a magyar népi ornamentika díszítőkincsének felhasználása és alkalmazása. Az ex libris tulajdonképpen személyes jellegű műfaj, ezért gyakran olyan témákat is feldolgoz, amely más művészeti ágakban ritkábban fordul elő. A műfaj lényegében olyan, mint az irodalomban az epigramma: lényegre törő. Szemléletes grafikai megfogalmazást, képi, vizuális nyelvet igényel, ezért mindig közel állt az emblémák világához, valamint az allegorikus, szimbolikus ábrázolásokhoz, amelyek a századelőn a szecesszióval együtt jelentkeztek, hiszen éppúgy beszélhetünk szecessziós szimbolizmusról, mint szimbolikus szecesszióról. A legfőbb kérdések, amelyek a századelőn felvetődtek, élet és halál, nő és férfi, ember és természet kapcsolatához kötődtek, s e témák jelentek meg az ex libriseken is, továbbá természetesen a könyv, a tudás szimbóluma, amely számos ötletes kompozícióban feltűnik. Népszerűek voltak az olvasó alakok, különösen a női figurák – a századelő új szellemiségét, a nők megváltozott társadalmi és kulturális szerepét sugallva.

Röviden bemutatjuk azokat a művészeinket, akik a századelőn kiemelkedő ex libriseket alkottak. Nem soroljuk fel a kismesterek hosszú sorát, valamint a dilettánsokat, amatőröket, akik főként saját maguk és közvetlen környezetük számára készítettek kisgrafikákat, mégis nagymértékben hozzájárultak a század eleji új díszítőművészet és stílus elterjedéséhez, viszont kiemeljük a jelentőseket, akik számos és kvalitásban is kiemelkedő művet alkottak. Köztük a

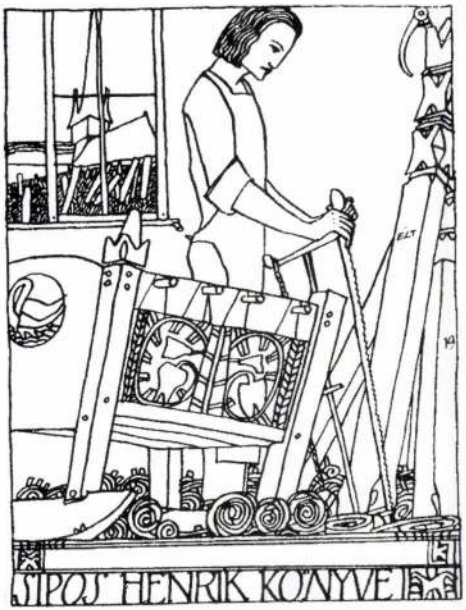

Kozma Lajos: Sipos Henrik könyve, 1908 / Lajos Kozma: Henrik Sipos's book, 1908

gödöllői művésztelep egyik alapítója, *Nagy Sándor* lineáris, dekoratív művészetét, a neves világfi, az évekig Angliában élő, Crane körében is megfordult *Rozsnyay Kálmán* alkotásait, aki előszeretettel ábrázolt női alakokat, a grafikus, építész és tervező *Kozma Lajos* vonalhálóból szőtt korai grafikáit és *Sassy Attila* buja, gazdag vonalkompozícióit, melyek illusztrációs tevékenységéhez kötődnek. Nálunk, Magyarországon alig, külföldön azonban annál inkább ismert *Divéky József* művészete, aki a Wiener Werkstätte tagjaként illusztrációkat, képeslapokat, merkantilgrafikát tervezett, s külföldi tartózkodása során – 1910 és 1914 között Zürichben és Brüsszelben élt – ex librisek is kikerültek a keze alól. Határozott grafikai stílusa a szecesszióban fogant, de túllépett rajta.

A röviden bemutatott kisgrafikák – más művek, és természetesen kiemelkedő kvalitású iparművészeti tárgyak mellett – megtekinthetők az Iparművészeti Múzeum szecessziós kiállításán, az ezredfordulóig.

HORVÁTH HILDA
művészettörténész

uma s egyben a harang(ok) felfüggesztésének s hajléka.

A kis kápolna alapkőletétele 1996 őszén ünnepélyes körülmények között történt. Alig volt elhihető, hogy *Szt. István és Boldog Gizella* házasságkötésének ezredik évfordulóján már állani fog. A *Lakitelki Népfőiskolai Alapítvány* igazgatójának szervezőkészsége, az építő akarat, az együttműködők egy cél irányába fordulása csodát szült: a kápolna alig háromhavi (ismét a bűvös szám!) munka után készen állott az 1997. augusztus 16-i felszentelésre.

Valamit az anyagi valóságról. A kápolnát *vályogból építettük fel.* Szokatlan anyag a templomépítészetben. Kiváló viszont egy küldetés teljesítésében: felületén a kéz munkája ugyanúgy leolvasható, mint a kőkatedrálisokén. A tapasztva falazásban ott az ember, az örök Kőmíves Kelemen, a hófehér meszelt felületen különös tektonikai fény és árnyék játék, nappal és éjszaka, a porból levés misztériumát sejteti. Fehér mész és természetes fa, a fedélszék látható lucfenyő gerendái, az ablakok-ajtók tölgyfái és a bükkfa tetőzsindely, a környezet fái, lombkoronái és ágai, a holt és élő drámája része a „megfagyott zenének", az ÉPÍTÉSZET-nek. A kápolna belső terének uralkodó eleme a vályogfalból kivájt kereszt-ablak. Benne a *II. János Pál* pápa által megszentelt feszület. A kápolnához készítettem el Boldog Gizella és Szent István ikonját, a Király és a Királyné szimbólumainak, címereinek megjelentetésével, korhű öltözékben. A nyers, alapozatlan fenyődeszkára festett táblakép népi technikával készült: kazein tempera gyantásméhviaszos felületkezeléssel.

A kis templom környezete egy gyönyörű park. Itt valóban méltó helyet talált ez a csöppnyi meditációs kápolna. A kertrendezés fontos eleme a nyers téglaburkolatú, lineáris rávezetésű és félkör alakú előkészítő tér. Ez egyben a körben elhelyezett határoló üléseivel ceremoniális tér is, szabadtéri istentiszteletek helye.

CALLMEYER FERENC
építész

Callmeyer Ferenc: Szent István-kápolna, Lakitelek, 1997, apszis / Ferenc Callmeyer: Saint Stephen chapel, Lakitelek, 1997, apse

Fotó: Callmeyer Ferenc

Callmeyer Ferenc: Szent István-kápolna, Lakitelek, 1997, homlokzat / Ferenc Callmeyer: Saint Stephen chapel, Lakitelek, 1997, elevation

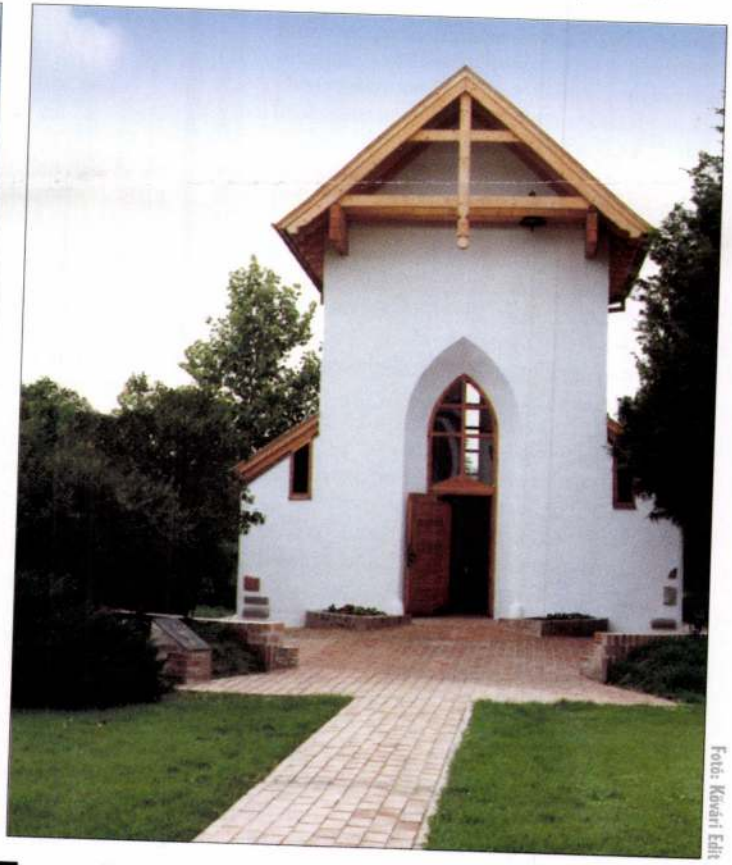

Fotó: Kovári Edit

Egyensúly

VII. Nemzetközi Üvegszimpózium, Bárdudvarnok, 1997. nyár

Mindenki, aki egyszer is ellátogatott a *bárdudvarnoki üveges alkotótelep*re, megérzi azt a sajátos légkört, ami áthatja az alkotótelepet és az itt évenként megrendezésre kerülő *nemzetközi üvegszimpóziumok*at. Ezen az atmoszférán keresztül lehet igazán átélni a szimpóziumok napjait, és megérteni ezeknek eszmei hátterét: itt és most együtt gondolkodni üvegről, művészetről, életről, megismerni a különböző országokból érkező művészek kultúráját, gyökereit. A magával ragadó hangulatot azonban más körülmény is befolyásolja. Csodálatos az alkotótelepnek otthont adó környezet: a szép és védett arborétum és a *Goszthony-kúriaépület* a maga romantikájával, a múlt századi restaurálási elveknek megfelelően eredeti állapotában málladozó falaival. A századvégi művésztelepek hangulatát idézi fel az itt immár nyolcadik éve letelepedett üvegművészek közösségi összetartozása és heroikus küzdelme a mai korral adekvát ügyintézési ceremóniával: minimális külső segítséggel, pályázatok hosszadalmas bonyolításával a maguk erejéből működtetik az alkotótelepet, és évenként meghirdetik, megszervezik az üvegszimpóziumokat. Annak rendje és módja szerint alapítványon és nemrégiben bejegyzett egyesületen keresztül végzik a szervezési feladatokat kezdetben *Jegenyés János* pécsi üvegművész vezetésével, 1995-től pedig maguk közül választott művészeti vezetővel, *Gaál Endre* üvegművész, az *Iparművészeti Főiskola* tanárának személyében. A létrehozott munkafeltételek alkalmazkodnak a környezet adottságaihoz – szabadtéri huták mellett és a kúriaépületben létrehozott műhelyekben folyik a munka, a nemzetközi gyakorlattól eltérően nincs gyári környezet.

Sokan írtak már az alkotótelepről leggyakrabban azzal a céllal, hogy a vállalkozást minél szélesebb rétegek előtt megismertessék, hangsúlyozva az itt folyó áldozatos szervezési munkákat és Bárdudvarnok jelentőségét. Azt, hogy Magyarország immár ezáltal is bekapcsolódik abba a nemzetközi stúdió-üveg mozgalomba, amelynek velejárói azok a különböző városokban, üveggyárak köré szerveződő szimpóziumok, amelyeken az üveg kötetlenebb technikai, formai felhasználásából adódó egyéni újításokat, eredményeket be lehet mutatni. A hazai kezdeményezést az évenként szép számban részt vevő külföldi művészek jelenléte is igazolja, akik közül többen is visszajárnak. Bár továbbra is pályázatokon múlik magának az alkotótelepnek a működtetése, és továbbra is az itt dolgozó művészek és szervezők (ez utóbbiak közül elsőként említve a pécsi Janus Pannonius Múzeum munkatársát, *Bognár Inkét*) kitartásától függ az alkotótelep jövőbeli működése, és mindezek továbbra is áthatják Bárdudvarnok pátosztól sem mentes emlegetését, mégis egyre nagyobb figyelmet kell szentelni az itt folyó művészi alkotómunka értékelésének. Talán új fejezet kezdődik vagy már el is kezdődött a bárdudvarnoki üvegalkotótelep történetében. Mintha lezárult volna annak az időszaka, hogy a szervezési munkák és fenntartási gondok felemésztik az energiákat. Mindezt az idei, immár hetedik alkalommal megrendezett szimpózium művészi teljesítménye minden eddiginél jobban bizonyítja. Az idei szimpózium alkotómunkája hét év keresztmetszetében érvényesül igazán: összeértek az eddigi teljesítmények az egyes munkásságokban, folyamatosságukban is értelmet nyertek az egymást követő szimpóziumok alkotásai. (Számvetésre a legalkalmasabb időszak: jobb időzítésére nem is kerülhetne sor egy visszatekintő kiállításnak, amelyre remélhetőleg jövő év elején kerül majd sor a budapesti *Tölgyfa Galéria*ban.)

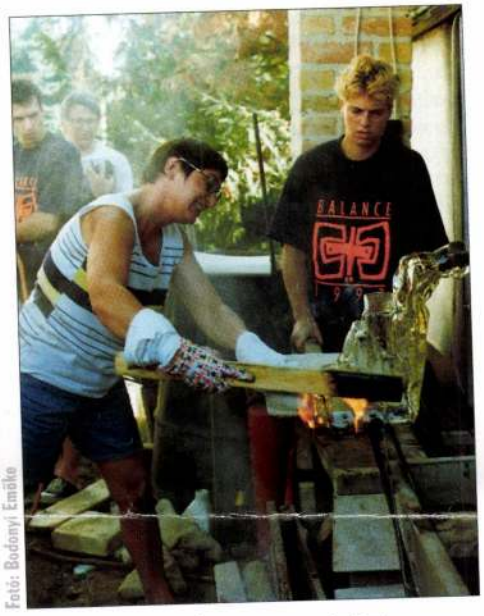

Fotó: Bodonyi Emőke

Kai Koppel (Észtország) munka közben, Bárdudvarnok, VII. Nemzetközi Üvegszimpózium / Kai Koppel (Estonia) at work, Bárdudvarnok, VII. International Glass Symposium

Bárdudvarnoknak van egy különös jellegzetessége és ebből adódó ihlető ereje. Az ide visszajáró külföldi és hazai művészek jól ismerik egymást, megható élmény, amikor a beszélgetés ugyanott folytatódik, ahol az előző évben vagy előző alkalommal abbamaradt. Ugyanez tapasztalható az alkotómunkában is, mintha mindenki a szimpóziumok során következetesen folytatná a saját bárdudvarnoki programját, ami ugyanakkor szervesen beletartozik az egyes életművekbe. Ez leginkább a magyar művészek munkásságában mérhető le, akiknek évközi munkája jobban ismert, de érdekes számvetésre ad módot a külföldi művészek tevékenysége is. Az idei szimpózium külföldi résztvevői közül elsőként kell megemlíteni az orosz művésztanárt, *Borisz Fyodorovot*, aki immár negyedik alkalommal vett részt a bárdudvarnoki szimpóziumon. Következetes plasztikai alakítással, markáns formaadással, legújabban a fémet is bevonva eszköztárába leginkább alkalmazkodik a megadott témákhoz.

Callmeyer Ferenc építész

A MÉSz Mesterkiskolájában, Janákynál tanul

Kovtárs 1966 V.n. 758 old

M.D.K.

Calmeyer Ferenc, építész

nevét említi a szerző, mint az egyik balatoni (tihanyi?) üdülő szálló tervezőét.

Major, Máté: Ungarische Baukunst von heute

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t.

283. old.

MDK

Callmayer Ferenc, építész

Megemlíti a riport írója.

Harangozó Márta: Szeretné eltáncolni a herceget 4

ESTI HIRLAP Bp. 1967. dec. 19.

Callmeyer Ferenc épitész M.D.K.

Részt vett a pesti Duna-part beépitésre kiirt tervpályázaton

10 000 Ft-os III. dij

G.J.:Kihirdették a Duna-parti tervpályázat eredményét

Magyar Nemzet 1963. julius 2. 5.1.

Callmayer Ferenc épitész

Budacsonyi Szőlészeti kutató Intézet terve (repr.)

Művelt Nép 1955 11. ért. 52 n. dec. 25. 7. l.

M.D.K

CALLMAYER Ferenc építész

10.000 forinttal díjazott terv

társtervező: Böjthe Tamás

Döntött a zsúri Várpalota fejlesztési pályázatáról

Magyar Nemzet 1961. aug. 30. 6. l.

Callmeyer Ferenc, építész

Virág József építésszel együtt kénítette el a székesfehérvári tejüzem építészeti terveit.

Repr.

— : Új, korszerű tejüzem épül Székesfehérvárott

10. l

Népszabadság, Bp. 1960. aug. 27. [Vidéki]

Callmeyer Ferenc, építész

Callmeyer Ferenc – Rojkó Ervin: Az én házam 2.

8

–: Most jelent meg

Népszabadság, Bp. 1978. máj. 16.

Callmeyer Ferenc, építész

Callmeyer Ferenc – Rojkó Ervin: Az én házam c. műve

↓

–: Most jelent meg 14.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. okt. 5.

Callmeyer Ferenc, [építész]

Ivóvíz-magasztároló tervért

II. díj.

— = Közlemény X.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 10

Callmeyer Ferenc, építész

L.: Dósa Károly

–: Építészek .... 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. dec. 23.

Callmeyer Ferenc, építész

Callmeyer—Rojkó: Az én házam. (Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1974. 300 oldal, 63 Ft.) Hazánkban évente több tízezer családi ház épül. Noha ezek a házak kialakításukban, felszereltségükben és használhatóságukban felülmúlják az egy-két évtizede épülteket, az építők (az építtetők) többsége nem él a korszerű formák, építőanyagok stb. nyújtotta lehetőségekkel. A könyv több száz ábrája és fényképe a családi ház korszerű tervezési és építési megoldásaira, a telek, az építőanyagok, az épületszerkezetek és a műszaki berendezések célszerű kiválasztására és alkalmazására ad kitűnő példákat. Az Élet és Tudomány hasábjain az elmúlt évben több cikkben foglalkoztunk a családi ház építésével. Callmeyer-Rojkó könyve célkitűzésében és tematikájában is megegyezik sorozatunkéval, e könyvet tehát ajánljuk mindazoknak, akik sorozatunkat érdeklődéssel olvasták s e témát bővebben szeretnék megismerni. *(K. I.)*

47

Élet és Tudomány, 1976. jan. 2.

47.

XXX/1.

Callmeyer Ferenc, építész

l.: Dósa Károly

—: Kiosztották .... 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 24.

Callmeyer Jeremie, Épitéz

L. : Lux László

4,

— : Kardai . . —

Népszava, Bp. 1975. dec. 24.

CALLMEYER FERENC

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

1982 NOV 19

US-Ehrung für ungarischen Architekten

Der Architekt Ferenc Callmeyer, Mitglied der Leitung des Verbandes der Ungarischen Architekten, wurde in Anerkennung seiner hervorragenden Leistungen zum Ehrenmitglied des US-Verbandes der Architekten gewählt. **(MTI)**

CALLMEYER FERENC

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

1982 NOV 19

Architect honoured

Budapest, Nov 18 (MTI) — The American Institute of Architects had elected Ferenc Callmeyer, member of the leadership of the Society of Hungarian Architects, as its honorary member, in recognition of his outstanding architectural activities.

CALLMEYER Ferenc építész

Ybl-díj 1993

Callmeyer Ferenc, építész MBH

A londoni magyar nagykövetségen fogadáson bücsüztatták az egy éve Londonban dolgozó építészt.

– : Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 21.

M. D. K.

CALLMAYER Ferenc építész

Példaadó Lakások

Gerő László: Építészeti stilusok

Bp. 1957. 136. l.

Callmayer Ferenc

Augusztus 16-án felszentelik az ökumenikus kápolnát Lakiteleken

A lelkek temploma

1991-re felépült Lakiteleken az azóta is folyamatosan működő népfőiskola, amely a magyarság szellemi, kulturális életének, nemzeti és keresztény hagyományainak megőrzésének és átörökítésének központja lett, ahol szakmai továbbképzések, tudományos konferenciák váltják egymást. Többször rendeztek már „lelki napokat" is, és helyt adtak a katolikus iskolák vezetői tanácskozásának. A programszervezők kezdettől nagy hangsúlyt fektettek az ifjúság nevelésére és a kultúra továbbítására. Számos alkalommal rendeztek már irodalmi, történelmi, honismereti, nyelvi (idegen- és magyar nyelvi), honfoglalás kori hagyományőrző vagy csillagászati táborokat. Szívesen időznek ott cserkészek, határainkon túl élő magyarok, csángó gyerekek, nyugati emigrációban élők. Mára a magyar keresztény ifjúság és értelmiség találkozóhelye lett a lakiteleki népfőiskola. Egyetlen hiányossága volt eddig az épületkomplexumnak: nem volt kápolnája. Régi igény valósul meg, hiszen egy tanulmányi központ nem létezhet kápolna nélkül.

1996. október 2-án rakták le a *Szent István-kápolna* alapkövét a *Mindszenty*-emléknapon a Lakitelek Népfőiskolán. A kápolna felépítését már régóta tervezték, de eddig még nem voltak meg az építkezés megkezdéséhez szükséges anyagi feltételek. Most a Mindszenty Alapítvány támogatja az akciót. Nagy hiányt pótol tehát az *ökumenikus* Szent István-kápolna, hiszen eddig a szentmiséket és istentiszteleteket a Kölcsey vagy a Széchenyi teremben tartották. A kápolna

A Szent István-kápolna rajza

feszületét *Polyák Ferenc* matkópusztai fafaragó mester készítette, s ezt a feszületet a *Lezsák Sándor* vezette MDF-delegáció márciusi vatikáni látogatása alkalmával a Szentatya áldotta meg. A kápolnát *Callmayer Ferenc* tervezte, az építkezést *Vankó József* lakiteleki építőmester vezeti. A népfőiskola hangsúlyozni szeretné azt, hogy a káplona ökumenikus, így a rendezvényeken részt vevők legyenek bár különböző vallási felekezetekhez tartozók, mind magukénak érezhetik a helyet. Az épületet a tervek szerint augusztus 16-án adják át. A kápolna felszentelésére és az azt megelőző tudományos ülésre meghívták *Dankó Józsefet*, a kalocsa-kecskeméti római katolikus érseket és *Bagi Ferenc* lakiteleki plébánost, *Tőkés László* református püspököt, a Magyar Református Világszövetség elnökét és *Szabó Tamás* lakiteleki lelkészt. Az evangélikus egyházat *Harmati Béla, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspök elnöke képviseli, unitárius részről pedig Bencze Márton*, a Magyarországi Unitárius Egyház püspök elnöke lesz jelen. A felszentelést együtt fogják végezni.

Az ülés Lezsák Sándor üdvözlő szavaival kezdődik, majd *Habsburg Mihály* főherceg mondja el a megnyitót. Az ünnepi szertartást *Macskássy Izolda, Almási Anikó* és *Agárdi Gábor* kiállításának megnyitója és a már említett tudományos tanácskozás fogja megelőzni, ahol *Nemeskürty István* Szent István királyunkról, *P. Szőke János SDB* a magyar szentekről és *Tőkéczki László* kereszténységünkről Európában tart majd előadást. A vendégeket egész napos programmal várják. Lesz például lovasbemutató, táncház, szabad téri vacsora a vendégek részére. Sötétedés után *Zombori Ottó*, az Uránia csillagvizsgáló igazgatója tart előadást a csillagászat és a magyar történelem kapcsolatáról.

Az eseményhez illő színes programokkal tarkított napra mindenkit sok szeretettel vár a Lakitelek Népfőiskola augusztus 16-án.

Tittel Johanna

Csendben álmodik a nyomor

A tanyákat járom a nagy magyar Alföldön. Hogyan élnek az emberek ezeken a legtöbbször Isten háta mögötti helyeken?

Átevickélek az akácos, bozótos területen, felbukkan előttem egy kicsiny épület, falain a vakolat csak mutatóban. A ház előtt egy meghatározatlan korú asszony áll, elnyűtt melegítőben, s jobb napokat látott otthonkában. Jöttömre hátrébb lép a bekerítetlen udvar vélt „biztonságába". Köszönésemre morrant egyet.

– Mondja, mióta lakik itt?

– ... rég! – szemmel láthatóan kiül az arcára a kérdésektől való tartózkodó félelem.

– S nem nehéz ilyen isten háta mögötti helyen élni a településtől...?

– Van itt, ami kell – vág közbe! – Nekünk pedig nem sok kell, mert nem futja. Elvagyunk.

– Mégis, miből élnek?

– Tavaly eladtuk a kárpótlási jegyünket, mit csináltunk volna a földdel? Jártak erre sokan, mindenki venni akart...

Egy távolabbi tanya úgy körül van véve limlommal, mint egy katonai objektum drótakadályokkal. Szikár, kissé görnyedt hátú férfi fogad a konyhának alig nevezhető helyiségben. Állott ételmaradéktól nehéz, dohos szag csapja meg az orromat. Hellyel kínál, a szék ragad a szennytől. Állva maradok. Ő leül, nagyot sóhajt. Olcsó lőre áporodott bűze csap ki a száján.

– Meg lehet szokni ezt a magányt, hiszen messze a város?

– Van itt is bolt, ami nekem kell azt megtalálom. Rég kiszorultam már én ide, csak attól tartok, hogy egyszer a fejemre talál omlani a házam; rendbehozatni nem tudom.

– Van jövedelme?

– Ki maga, adóellenőr? Valamit mindig összekaparok. Lát itt körülöttem családot, legalább egy gyereket, no? Egyedül elvónék.

– Legalább egyszer is próbált innét elköltözni?

– Minek? Ki veszi meg a tanyámat? Itt legalább nem bánt senki.

Egy jobb napokat látott ősrégi Sokol rádióra mutat:

– Hallom ám én, mi megy a világba. Ide csak hozni tudnának, de vinni nem! Nem lök elém semmit a kutya sem. Nem is oly rég látástól vakulásig kapáltam, mert még úgy ahogy megbecsülték a hozzáértő napszámost. Most már más idők járnak, a módosabb gazdák fiacskái, ramá-

Barangolás a dél-baranyai

A múlt hónap végén fényes ünnepség keretében robogott be Franjo Tudjman horvát elnök „békevonata" Vukovárra. Az esemény a szerb kézen maradt területek horvát közigazgatás alá történő közeli visszatértére hívta fel a figyelmet. A szónoklatok történelmi megbékélésről, a szerb és horvát nép közötti végleges kiegyezésről szóltak. Reménységtől és békevágytól voltak hangosak a város még mindig romos utcái. A kiégett házak csupasz falai szomorú tanúkként merednek az égre, Európa legpiszkosabb, népirtássá fajuló háborúját idézve. Azt a kort, amikor Európa vezető politikusai ölbetett kézzel nézték végig Szarajevó, Srebrenica, Vukovár – és még hosszasan sorolhatnánk – sorsának beteljesedését.

Európa fellélegezhet: elhallgattak a fegyverek, vége a szörnyű háborúnak. De vajon béke van-e?

A magyar kormány nyugati társaihoz hasonlóan nemrégiben bejelentette, hogy az országban nincs többé menekültkérdés. Ennek következtében a volt Jugoszlávia területéről hazánkban menedéket leltektől, várhatóan az év végén megvonják a menedékes státust és az ehhez kapcsolódó juttatásokat.

Hivatalosan 1991. augusztus 20-ától vannak Magyarországon menedékesek, akik a délszláv háború miatt jöttek hozzánk. Azóta a vajdasági katonai szolgálatmegtagadók amnesztiát kaptak. Kelet-Szlavóniában az áprilisi helyhatósági választásokat követően a horvát közigazgatás kezdi kiépíteni intézményrendszerét.

Akik maradni akarnak vagy maradni kénytelenek, azoknak azt tanácsolja a Menekültügyi és Migrációs Hivatal, hogy kérjenek letelepedési vagy munkavállalási engedélyt. A daytoni szerződés szerint december 31-ig minden elüldözöttnek lehetőséget kell adni, hogy eredeti lakhelyére visszatérjen. Ennek kapcsán nem feledkezhetünk meg a nyugat-európai menekültekről, hiszen csak Németországban kétszázezer volt jugoszláv él – akiknek szintén hamaro-

lent a környéken: az addig soha nem látott méreteket öltő bűnözés!

A menekültáradat nem várt „hordalékaként" már 92-ben megjelent a leány-, kábítószer- és fegyverkereskedelem és nemsokára az ezekkel együtt járó gyilkosságok. Számuk megsokszorozódásán túl a módszerek kegyetlensége sokkolta igazán a közvéleményt. A sort egy 1993 nyarán talált, már mumifikálódott férfi holttestе nyitotta. A boncolás szerint fejbe lőtték, miután állati kegyetlenséggel megkínozták, összeégették és fogait egyenként kiverték. A francia illetőségű férfira Harkány határában, kukoricatöréskor bukkantak.

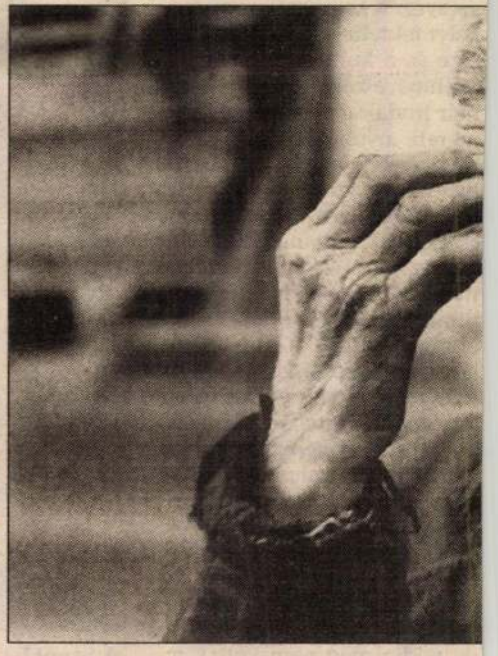

A magyarok otthonait szerbek, a szerbekét bos

A rákövetkező év karácsonyának másnapján a környék közismerten legtehetősebb üzletemberének *Csontos Józsefnek* összevert holttestére talált rá a rendőrség a dunaszekcsői szeméttelepen. A harkányi férfit külföldiek társaságában látták aznap utoljára.

1995. február 23-án

nincs h
bezárul
van, va
tikusok
már sol

Egy s
dulunk
álló Dr
határát
házasp
szonyk
– zoko
szóló r
tették r
zetiség
Eszéke
belépe

most
mégis
horvát
csak e
és szób
egészb
most a
is tartj

Callmeyer Ferenc

Önálló zeneiskolák c. tervpályázat. 1979

12-es bírálati sorszámú terv.
Tervezők: Callmeyer Ferenc
dr. P. Nagy József
Erőss János
Szabó Dénes

megvételre került

Magyar Építőművészet
1979/4

Callmeyer Ferenc, építész

L. Ungár Péter

– követségi kírek

Boríló 3

Magyar
Építőművészet, Bp. 1983

83/1

Callmeyer Terenz, építén

L: Nagy Elemér

– követségi kérek

Borító 3

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/2

CALLMEYER FERENC

BOROS GÉZA: ÚJABB PESTI SZOBROK

KRITIKA 2000 július, 21-22

M.D.K.

CALLONEGO Jenő kőfaragó

Olasz származású, nagyapja jött Olaszországból a süttői mészkőbányái-ba-dolgozni. Egész szládja kőfaragó A Parlament homozkódiszminer mészkőre faragásán dolgozik

Ruffy Péter: Budapest épitői
A tervezőmérnök- két kőfaragó
Magyar Nemzet 1962. február 18. 8.1.

~~D~~ Callot

rézmesző

Hendrei: A m.
viselet tört. fejl.
Bp. 1905. 81, 141 l.

tovább kivandó

Callot

festő

Pataky 1951

105.1.

Zólyomi várfelügyelőség.

5 szám
1909.

A
Müemlékek
Birottság

Folyó hó
nagybecsü leirata
tónak törmelék el
átvételéről szoló
lettel megküldön
Zolyom

Calvasina Henrik

Magyar Építőművészet

1907-8. évf.

Első dél-magyarországi

legnagyobb márvány-műipartelep Aradon

SAVINO CALVASINA
UTÓDA
CALVASINA HENRIK

Arad, Wesselényi-utca 33., saját ház.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Alfonso Calzada

tusrajza vízfestékkel: „Verurtheilung zu Arad 1849 u. 1850." 801. sz. reprodukció. 1850.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l.

Calyx Jakab, lőcsei születésű ötvöslegény. Az ötvösséget 1775—1781-ig Kassán Salata János ötvösnél (l. o.) tanulta.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 126. l.

A Calyx Jakab

M.D.K.

Camaborni Antal, órásm.

Unsinn János Menyhért tanitványa volt a Bécsből származó Camaborni.Ot 1778 szept.13-án szabaditotta fel. 346.o.

Jenei Ferenc: Régi győri órásmesterek. 345.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

Giovanni Francesco Camoccio

működik: 1560-72

az égő vár ellen utolsó rohamra induló
törökök csatarendjének metszetképe

Cannerné: A Frinyi család 1966 6.o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Il secondo è diviso in due parti. Nella parte superiore alcune piccole figurine rappresentano fatti della prima gioventù della Santa: a sinistra essa viene ad inginocchiarsi in una cappella; nel mezzo le sue compagne stanno ballando, a destra Elisabetta fugge il tripudio dopo un solo giro di danza. Nella parte inferiore si svolge, entro un ampio loggiato, il matrimonio della principessa con il Langravio Lodovico in presenza dei Reali d'Ungheria, Andrea II e Gertrude di Merania.

Il terzo quadro rappresenta tre episodi: a sinistra la Santa mentre si fa dare la disciplina da una ancella; nella piccola cella di sopra, la Santa riappare in atto di pregare; a destra saluta lo sposo che parte per la Crociata.

Il quarto quadro ricorda l'episodio del ricco dono fatto dalla Santa ad una povera donna che per lo stupore cadde tramortita e poi si rialzò alla preghiera di lei. Nel piano di sopra si distinguono due scene: la principessa presta giuramento di obbedienza al suo confessore, quindi riceve la visione di Cristo.

L'ultimo quadro, un po' faraginoso, rappresenta in alto Elisabetta con i suoi figlioli, che il suocero scaccia da Wartburg, in basso, le sue opere di pietà nell'ospedale di Gotha da lei fondato, e la morte alla presenza di preti e storpi che attendono la guarigione.

Affreschi monocromi, nell'insieme ogni quadro sembra una pittura a chiaroscuro, nella quale l'ocria gialla, riscaldata con un po' di sinopia, viene mescolata col bianco di calce. Per l'attribuzione v. l'opera precedente.

De Pompeis, op. c., pp. 83 ss.; J... i, in « Egyházművészeti Lap », v. II, p. 69; Bertaux, p.. 50-52, tav. VI (secondo quadro); Chierici, pp. 76-77, tavv. XXXIX-XLIII.

Mausoleo di Maria d'Ungheria. — Il Mausoleo deriva dal tipo del monumento sepolcrale creato da Arnolfo di Cambio. Elementi del sepolcro sono: l'edicola, il sarcofago, e la figura dell'estinta scolpita a tutto rilievo. L'edicola è formata da due colonne che sostengono l'arco acuto trilobato e coperto da timpano. Sulla piattaforma di base, oltre ai pilastri del baldacchino, si impostano le quattro virtù sorreggenti il sarcofago. Sui tre lati di questo si svolge un loggiato nelle cui arcate si vedono i figli della regina. Sono undici, sette sul lato lungo e due per ciascun lato minore. Nel centro della fronte principale è S. Lodovico di Tolosa; a sua destra siede Carlo Martello re d'Ungheria, poi Giovanni di Durazzo; alla sinistra Re Roberto e Filippo di Taranto; al di sopra del sarcofago s'erge la camera funebre. Due angeli, ai lati, aprono le cortine e lasciano vedere la regina distesa sopra il letto e vegliata da due angeli. Maria d'Ungheria indossa il saio francescano mentre la sua testa è cinta

chi, che in gioco alterno, mostravano le armi d'Angiò e d'Ungheria. Anche le mattonelle maiolicate del pavimento dell'abside, rifatto nel secolo XV da una Badossa della famiglia Caracciolo, recava lo stessa di Maria insieme a quello dei Caracciolo. Gli ultimi avanzi di questo pavimento ora si conservano nel piccolo Museo accanto alla Chiesa.

Bertaux, p. 27 (riproduzione dello stemma della facciata), p. 153 (riproduzione delle mattonelle con lo stemma di Maria); Chierici, pp. 18, 21, 67, 86.

Affresco con Maria d'Ungheria. — Al lato sinistro del Giudizio Universale dipinto sulla parete interna della facciata, nella processione guidata da Cristo verso la porta della Gerusalemme celeste, procedono i bimbi ed i vecchi quindi « una regina », come dice il Bertaux, nella quale il Chierici crede di ravvisare la figura di Maria d'Ungheria. Tutta figura con in testa la corona, vestita d'un largo mantello.

L'affresco in parola e tutti gli altri della chiesa furono assegnati dal Bertaux a Pietro Lorenzetti. Il Venturi per primo sostiene la presenza a Napoli di Pietro Cavallini che deve avere eseguito l'opera fra il 1308 ed il 1320.

Bertaux, p. 43; Chierici, p. 82, tavv. VII e LXIX. Per l'attribuzione dell'opera v. Chierici, pp.

Affresco con Santi della dinastia nazionale ungherese degli Arpádi. — Nel coro, sotto la scena della Pentecoste dipinta sul muro che chiude la terza monofora, nel fregio il cui fondo è a fasce bianche e rosse, colori del regno d'Ungheria, compaiono tre santi della stirpe reale Arpadiana, rappresentati in mezza figura:

S. Stefano re d'Ungheria, in mezzo, rappresentato frontalmente, maestoso vegliardo dalla barba lunga, che nella sinistra tiene il globo, mentre la destra è alzata in atto di benedire;

S. Ladislao re d'Ungheria, a sinistra, l'uomo barbato, nella forza dell'età, in gran parte abraso;

S. Elisabetta d'Ungheria, a destra, con libro in mano, anch'essa in parte abrasa.

Per l'attribuzione v. opera precedente.

Bertaux, p. 52, tav. V; ~~Chiarelli~~, p. 76, tav. XXXVIII.

Affresco raffigurante la storia di S. Elisabetta d'Ungheria. — Nella parete N-E del coro, sotto la scena della Passione, si allineano cinque quadri concernenti la Nostra.

Il primo ha così larghe abrasioni nella parte inferiore che riesce impossibile identificarne il soggetto. Nella parte superiore, in un balcone, si svolge la scena dell'incontro di re Andrea II con la figliola che nel grembo tiene le rose miracolose.

dalla corona. Sul tetto della camera, in alto, siede la Vergine col Bambino; ai lati un angelo le presenta la regina ed un altro il modello della Chiesa da lei fondata.

Tutti i fondi piani del mausoleo lavorato in marmo, sono decorati di intarsie policrome a disegni geometrici. — L'opera fu eseguita da Tino di Camaino da Siena, nel 1325.

De Stefano, p. 185ro; Celano, v. I, p. 229; Sigismondo, v. I, p. 130; De Pompeis, p. 83; Ováry, in « Budapesti Szemle », v. IV, p. 406; Bertaux, pp. 127-29, tav. XI; Fraknói, Mária nápolyi királyné magyar kiralyleány siremléke Nápolyban (Mausoleo di Maria d'Ungheria regina di Napoli), in « Archeologiai Ertesitő », v. XXV (Budapest 1905), pp. 385-393, con 2 figg.; Chierici, pp. 103-119, tavv. XXXIX-CIII.

Epitaffio di Maria d'Ungheria. — Inciso lungo gli orli del sarcofago ed è del seguente tenore:

« Hic requiescit sancte memorie excellentissima domina domina Maria Dei gracia Hierusalem, Sicilie, Ungarieque regina, magnifici principis quondam Stephani Dei gracia regis Ungarie (filia) ac relicta clare memorie inclyti principis domini Caroli secundi, et mater serenissimi principis et domini Roberti, eadem gracia Dei dictorum regnorum Hierusalem, Sicilie regum illustrium, que obiit anno domini MCCCXIII, indicctone VI. die XXV, mensis Marcii, cuius anima requiescat in pace. Amen ».

De Stefano, p. 185, ne dà la versione italiana: « Qui riposa l'Eccellentissima Signora di santa memoria Donna Maria per la Dio gratia Regina de Gierusalem, de Sicilia et de Ungaria, del Magnifico Prencipe passato Stephano per la Dio gratia Re de Ungaria, et vidua de la clara memoria del Inclyto Prencipe et signor Carlo Secondo et Madre del Serenissimo Prencipe et signore Roberto per la medesima gratia de Dio de li detti Regni di Gierusalem et de Sicilia Regi Illustri, la qual morì l'anno del Signor Mille trecento ventitre nella sesta Indittione a dì venticinque di Marzo. L'Anima de la quale riposi in pace, così sia ». — Celano, v. I, p. 229; De Dominici, v. I, p. 43; Ováry, l. c., p. 406; Bertaux, p. 128; Fraknói, l. c., p. 390.

Iscrizione relativa alla traslazione del mausoleo di Maria d'Ungheria. — In origine il mausoleo era collocato nella chiesa fatta costruire dalla stessa regina Maria, ma dopo la costruzione della nuova chiesa per ordine della badessa Eleonora Gonzaga nel 1727 esso fu trasportato nel locale attiguo alla tribuna della nuova chiesa, il quale avvenimento è ricordato dall'iscrizione incisa sulla base del medesimo mausoleo:

D. O. M.
Corpus Mariae Hierusalem Siciliae et Hungariae Reginae
Stephani IV. Pannonici filiae et Caroli II. Andegavensis uxoris
quae huic coenobio jam tum ab exeunte octavo saeculo
Costantino et Irene imperantibus erecto
ac sacrarum virginum et familia antiquitate, opibus,
gloriaque amplissimis

perpetua frequentia celebrato
instaurando amplificandoque regalem munificentiam cuntulit
cum in antiqua ecclesia ab usque anno MCCCXXII
pene latinans jacuisset
in augustiorem patentioremque locum
pro munificentissimae ac religiosissimae principis maiestate
proque animi sui amplitudine
Eleonora Gonzaga abbatissa monialesque
transferendum curarunt
Anno Domini MDCCXXVII

Sigismondo, v. I, p. 130; De Pompeis, p. 83; Bertaux, p. 19, n. 1; Fraknói, l. c., p. 393.

Cattedrale.

Stemma dell'Ungheria. — Scolpito sul portale principale, reca lo scudo con le quattro fasce. Il portale fu eseguito nell'ultimo quarto del '200, sotto il regno di Carlo II e di Maria d'Ungheria.

Ováry, l. c., p. 402; Pór, p. 108 (con riproduzione).

Sepolcro di Carlo Martello re d'Ungheria. — Sulla porta maggiore, dalla parte interna, si vedono i sepolcri di Carlo I, di Carlo Martello e di Clemenza d'Asburgo sua moglie, quivi fatti innalzare dal Vicerè Errico Gusmano conte di Olivares, nel 1599, quando le ceneri di quei reali venivano tolte dalla tribuna. Il monumento reca le tre rispettive figure di marmo bianco e, a pie' di essi, la seguente iscrizione:

CARLO. I. ANDEGAVENSI. TEMPLI HVIVS. EXTRUCTORI.
CARLO. MARTELLO. HVNGARIAE. REGI.
ET. CLEMENTINAE. EIVS. VXORI. RVDOLPHI. I. CAESARIS F.
NE. REGIS. NEAPOLITANI. EIVSQ. NEPOTIS.
ET. AVSTRIACI. SANGVINIS. REGINAE.
DEBITO. SINE. HONORE. IACERENT. OSSA.
HENRICVS. GVSMANVS. OLIVARENSIVM. COMES.
PHILIPPI. III. AVSTRIACI. REGIAS, IN HOC. REGNO
VICES GERENS.
PIETATIS. ERGA. POSVIT. ANNO. DOM. MDIC.

Vuolsi fosse autore del monumento Pietro degli Stefani.

D'Engenio, p. 16; Celano, v. I, p. 87; Sigismondi, v. I, p. 6; Catalani, v. I, p. 11; Zigarelli, p. 380; Loreto, p. 247: « Un giorno del mese di ottobre del 1837... feci aprire la cassa di Carlo Martello re d'Ungheria e vi ritrovai una cassetta di piombo, la quale era di lunghezza due palmi, larga ed alta un palmo; sopra vi era inciso Carolus Martellus e dentro, oltre del teschio ed ossa, vi erano alcuni involti di panni, pezzetti di tela ed una sola scarpa ». — Cfr. Ludovico de la Villa Sur-Yllon, Tombe Reali nel Duomo di Napoli, in « Napoli Nobilissima », v. IV (Napoli 1895), pp. 166-8.

CAMARUT Mihail

M. D. K.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 339. e

M.D.K

N[illegible]i Iskola tagja

CĂMĂRUT Mihail M.D.K.

1929-ben Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya.. Bp. 1954. 339.l.

Camassei, Alessandro (1800 körül.)

214. KEREK ARCKÉP-MINIATÜR elefántcsontlemezen. Magyar huszár mellképe kékeszöld tiszti kabátban, a Mária Terézia-kereszttel. Balról kékeslila függöny. Jobbról a háttérben lovasütközet. Jel.: *Alessandro Camassei*, 1800. Aranyozott fakeretben. Átmérő 6.

Camassei.

215. KEREK ARCKÉP-MINIATÜR. Idős, őszhaju, beretvált arcu férfi arcképe egyenruhában. Jobbról tenger látszik. Jel.: *Camassei*. Keretben. Átmérő 5.7. *Illusztr.* CVI. táb.

Ernst Múzeum aukciói

II.

Csak a legjelesebb darabokat e
ezek mellett bővelkedik igen sok r
becses művel. Elsősorban azokra az
urakat és hölgyeket ábrázolnak, Ba
gyar huszárja (214), Clarotnak István
scher magyar ura (220), Just képe
(231), hogy csak a megállapitottakat
sok a kiváló darab. Különösen ki ak
fiatalkori jeles arcképét. (293.)

Minket azonban különösen érdek
sos, Meleg és Raáb.

Barabás a kor legkeresettebb
aquarell-tájképeiben még nem elégg
zött is csodálatosan sikerült alkotások
angol hagyomány alapján áll, egy T
ösmerte meg a szélesen festett, a foltb
országi utazás alatt, még 1834-ben.
emelkedett. Gyűjteményünk enemű

Borsos Józsefnek itt látható k
más miniatürt nem ösmerünk. Minc
kat ábrázolnak s valóban kiváló da

Cameller J.

1763

l.

Eperjessy 1929

33. l.

megjiva

Camicia, Chimenti

építész

Balogh J. Néhány

adat Firenze és Mosnág

kult. kapcsolatainak

tört.-hez a renaissance-

korban A É. 1923-26.

196 197, 203, 209. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
280-1909
eik. IV/5.

A vallás és közoktatásügyi
35633 sz.a.kelt és a IX.ker
ténck ma

Utasiton az álla
Stephanie Adolf cs.és kir.
egy példányának vételára fe
emlékek Országos Bizottsága
elszámolás kötelezettsége n
a fönt megjelölt alnaplóban
1909.március hó 24. A minis
Elek s.k., miniszteri tanác

Chimenti Camica

Első magyarországi nyomdáse
nem 1479 márc. 15-én,
hanem jul. 15-én kelt.
1479 – 1494 ig működök Magyarországon.

Balogh Tolán: Pótlás
az Arch. Értesítő XL kötetének 189 s köv. lapjaihoz. Arch. Ért. 1927, 220. l.

llini követője.

1430 körül. † Veneziában
r 29-én.

nbenézve ábrázolt Madonna
ermek Jézust, ki bal lábát
ógatja, fogja mindkét kezé-
ordított pallossal és balján
ű könyvvel áll. Öltözete a
ntás széllel, szűk ujjú piros
akállú és hosszú bajuszú
alin pedig kendővelk ötötte
k tornyos bástyákkal meg-
hőzött.

- Lelt. sz. 4243. — Becsértéke
s hagyománya 1907 november
e és az átvétel jóváhagyására
lelt. számnál. — Bejelentetett

latok a Szépművészeti Múzeum-
követője: Szent társaság.
atkozó egyéb adatok és pedig:
908. pag. 47. Nº 81). *Gentile*
lde auf ein Holzbrett, im ver-
Schnur hängend. Rosette ver-

80–908, pag. 5. Nº 1). *Gen-*
min. 65 hoch, 96 breit (Salon);

1893–912. Nº 42). *Giovanni*
ermek Jézussal és szentekkel;
2165–912. Nº I: 42). *Giov.*
nek Jézussal és szentekkel. Fa,

111
874 (4243).
971 (8).
42 (1003)

Chimenti, Camicia

Lásd okv.

Arch. Ért.
1929. 278. l.

Balogh Jolán

Ugyabb adatok Firenze és Monsag
Nutzinális kapcsolatainak történeséhez. AE
1929. 278. l.

Érkezett 1905 júl. 17.

659/1905 sz. (Szeged, 1905 júl. 11. 20,759 sz. a.)

Szeged sz. kir. város tanácsa beterjeszti a létesítendő "népraji országos fényképészeti laboratoriumára vonatkozó javaslatot és költségelőirányzatot. (Leirat a tanácshoz. VIII. 9. e. i. 487/905.)

Camicia, Chimienti

(Clemente di Leonardo)

1431 - dopo il 1505.

Lásd

Budinis

43.46.47, 152, 153. l.

a Nagy névmutatóban így van indikálva:

Camicia, Clemente

~~architetto~~

Budinis 43, 46, 47, 152. l.

Cornicia, Chimenti

crod
2

Bibliotheca Corvina

13,22,41. l.

Fraknói V. – Fógel J. – Gulyás P. – Hoffmann E.: Bibliotheca Corvina Mátyás király könyvtára. Bp. 1927.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Camiccia, Chimanti

di Leonardo

1431 – 1505

l –

Horváth budai kőf.

40. l –

Horváth H.: Budai
kőfaragók és kőfa-
ragójelek. Bp. 1935.
40. l.

OLY : GÉMESKÚT

Horvath E: Il rinascimento in Ungheria. Roma 1939. 57, 59, 114.

Trieszt h. n. II. 174.

Clemente L. Chimenti

Camíccia, Chimenti

épitéz

Horv. Mátyáskori

149. l.

Horváth H.: Mátyáskori m. művészet
Bp. 1940. 149. l.
148.

Arad; e poichè erano state fissate come luoghi di detenzione anche le fortezze di Komárom e di Szeged, nelle quali intanto si erano fatti analoghi lavori di riattamento, finì col prevalere il progetto del Wunsch di fare un unico istituto di deportazione nella fortezza di Szeged, che era delle tre la più vasta, e quella dove le casematte erano più numerose e meglio conservate e i locali più indicati non solo per i laboratori e le officine, ma anche per tutti i servizi di magazzinaggio, infermeria, guardia e custodia. Deciso quindi il trasferimento, questo si effettuò nella primavera del 1833, e nel corso dell'estate giunse a Szeged un secondo convoglio di 227 deportati, seguito poi negli anni successivi da altri otto: nel 1834 di 97 deportati, nel '35 di 77, nel '37 di 72, nel '38 di 49, nel '41 di 49, nel '43 di 18, nel '45 di 18, e l'ultimo nel '47 di 19; un totale dunque di dieci convogli con 823 deportati, di cui 467 lombardi e 356 veneti. Fino al 1837 non ebbe luogo per questi nessuna concessione di grazia per il rimpatrio; nel 1837 invece ci furono i primi graziati

Chimenti Camiccia

antalos
Mátyás Királynak
dolgozott

Horvkézmű
II. 602. l

Horváth H.: A
kézműipar új for-
mái. M. Művelő-
déstört II. Bp. c. n.
602. l

Közgazdasági tanulmányok végzésére küldetett [illegible] primärjelenségeit, a termelést, termelékenységet, hozadékalakulást és költségelméletet, valamint a módszertani kérdéseket tanulmányozva feldolgozta a bécsi nagy könyvtárak, továbbá az egyetemi Institut für politische Ökonomie und Gesellsschaftslehre és a bécsi Handelskammer könyvtárának idevágó német- és angolnyelvű anyagát. Munkájának eredményeként „Termelés és termelékenység" címen elkészült egy dolgozata, melyben a termelékenység problémáit iparkodik megoldani. Az egész év folyamán előadásokat hallgatott főkép Hans Mayer és Degenfeld-Schonburg professzoroknál, Morgenstein és Mahr magántanároknál. Résztvett Degenfeld-Schonburg, Mises és Hans Mayer professzorok szemináriumi összejövetelein, utóbbi szemináriumában bemutatta a technikai fejlődés és a munkanélküliség között lévő viszonyra vonatkozó felfogását. Hasonló tárgykörből tartott előadást a Bécsi Magyar Akadémikusok Egyesületében „A racionalizálás" címen. Gyakorlati ismereteinek kibővítése céljából megtekintette a bécsi Nemzetközi Vásárt és meglátogatott több termelési üzemet.

Dr. Szabó József (1909, Hódmezővásárhely, ref.), jog- és államtudományi doktor, Szegedről (Buza László professzor). Egészévi ösz-

Camicia, Chimenti di Lionardo

firenzei

irod

z

Horvirodmův II

110. l

Horváth J.: Az irodalmi műveltség megoszlása.
Bp. 1944. 110 l

CAMICIA, másképpen CHIMENTI, Clemente /1431-1500?/, toscanai. Kiváló építész. 1480-ban Magyarországon volt, ahol tervezett palotákat, várakat és templomokat. Bizonyosan keveset tudunk róla. Rövid időre visszatért hazájába, majd ismét Magyarországra ment, ahol meghalt./Vasari/

Maggiorotti 431.

Maggiorotti L.A.:
Architetti e architetture militari.
II. Roma, 1934. 431. l.

Camicia, Chimenti

cród

Rapaics Raymund dr.

A XV. század magyar várkertjei. Magyar Művészet 1931. 231. l.

SZEMELVÉNYEK

A TANULMÁNYI KIÁLLÍTÁS ANYAGÁBÓL.

Camicia, Chimenti

wod.

z

Rapaics Raymund.

dr.: A magyarság virágai. Bp. 1932

176. l.

yi m.kir.minisztertől.

y a 43-50 éves népfölkelésre kö-
ıdő eljárásra nézve ugyanazon el-
ányok mérvadók, a melyeket folyó
á rendeletemmel Cimeddel közöltem.
ıy tekintetében azon határidő, a
gyéneknek a felmentés indokául
ık, 1915.évi julius hó 1-ben ál-
en a szabályszerüen két eredeti
javaslatban a felmentésre javas-
ga /illetőleg igazgatósága, szol-
és pecséttel igazolandó,hogy a

Chimenti di Leonardo Camiccia, műasztalos és építész. 1431-ben Firenzében született; 1505-ben még élt. 1480 körül Mátyás király szolgálatában állott, kinek számára palotákat, kerteket, szökőkútakat, kerti mulatóházakat s erődöket épített. Munkái befejeztével visszament Firenzébe, honnan Berto Linaiuolo nehány képét küldötte el a királynak.

Beöthy Zsolt: A művészetek története. Újkor. Budapest, 1912. III. 404. l. — *Berzeviczy Albert:* Beatrix királyné. Budapest, 1908. 280. l. és e mű bírálatában. *Arch. Ért.* 1910. 77. l. — *Csánki Dezső:* Első Mátyás udvara. *Századok.* 1883. 564, 565. l. — *Divald Kornél:* Budapest művészete a török hódoltság előtt. (Művészeti Könyvtár.) Budapest, é. n. 140, 141. l. — *U. az:* Művészettörténeti korrajzok. Budapest, 1901. II. 144. l. — *U. az:* A régi Buda és Pest művészete Zsigmond és Mátyás király s a Jagellók korában. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1901. 376. l. — *Fiorillo, Johannes Dominicus:* Über einige italiänische Gelehrte und Künstler, welche Matthias Corvinus König von Ungarn beschäftigte. Göttingen, 1812. — *Fraknói Vilmos:* A Hunyadiak és a Jagellók kora. 1440—1526. (Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története. Budapest, 1896. IV.) 579, 586. l. — *Hauszmann Alajos:* A kir. vár építésének története. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1900. 222, 225. l. — *U. az:* A magyar királyi vár. Budapest, 1912. 12. l. — *Ilg, Albert:* Kunstgeschichtliche Charakterbilder aus Österreich-Ungarn. Wien, 1893. 135. l. — *Janicsek József dr.:* A renaissancekori művészet, mint korszellem kifejezője Olaszországban, némi tekintettel Mátyás királyra. *Athenaeum.* 1903. XII. 30. l. — *Márki Sándor dr.:* Mátyás király emlékkönyv. Budapest, 1902. 262. l. — *Mihalik József:* Magyarország vidéki műkincsei. *Magyar Műkincsek.* Budapest, 1901. III. 13. l. — *Nyári Sándor dr.:* Az olasz művészet Mátyás király korában. *Magyar Szalon.* 1893. XIX. 679. h. — *Osztrák-magyar monarchia írásban és képben.* Magyarország III-ik kötete. Budapest, 1893. 93. l. — *U. az:* IV-ik kötete. Budapest, 1896. 151, 152. l. — *Pasteiner Gyula:* A művészetek története a legrégibb időktől napjainkig. Budapest, 1885. 190. l. — *U. az:* Az építészet I. Mátyás király alatt. *Budapesti Szemle.* 1893. 73. k. 11, 12. l. — *Prém József:* Olasz művészek Mátyás király udvarában. *Figyelő.* 1874. 160. l. — *U. az:* Olasz művészek Mátyás király udvarában. *Képzőművészeti Szemle.* 1879. 45. l. — *U. az:* Mátyás művészei. *Magyar Szemle.* 1890. 40—41. sz. — *U. az:* Mátyás király olasz művészei. *Hazánk.* 1904. 98. sz. — *Pulszky Fe-*

S2-52. 304. p.

tur v. Chapuy gez. — Gedr. bei J. Kauh. — Lith. v. X. Sandmann. — Verlag von Artaria & Comp. in Wien.

Camicia Chimenti l. Chimenti.

Vasari. ed. Milanesi

II. 657-52. l.

Turóczszentmártoni tót múzeum

II. 230.

Camicia, ~~máskép~~ Chi-
mente, ~~Clemente~~, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ és építész; sz. 1731-k.
Firenzében, ~~mh. 1494. [illegible]~~
~~Ha. Esztergomban.~~ 1479-től
mint Mátyás király ~~szolgálatában~~ udvari építésze
~~állott. Kinek~~ – Vasari ne-
vint – palotákat, kerteket,
szökőkutakat, kerti mulató-
házakat és erődöket épitek.
~~A király halála után~~ Még
1479. (négy ~~[illegible]~~ egy évre) ~~[illegible]~~ Budakon, akik
~~[illegible]~~ massági munkálban
segédkertek. Az 1480-as
években rövid ideig Ott-
hon vok s Firenzéből Ber-
to Linaiulo nehány mun-
vét küldte a királynak.
Mátyás halála után ~~1492~~
~~szept. 4-től~~ ~~Hippolyt~~ munthogy nem vok Fi-
renzében ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~szolgálatában~~
~~állott.~~ ~~valószínűleg~~ talán II. Ulászló
tartotta szolgálatában. ~~[illegible]~~

Firenzei

Camiccia, Chimenti, l. *Chimenti di Leonardo.*

Camicia, Chimenti

1

Mysk Ernö

17. 1 –

A szegedi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Kratochfill (Baróti) Dezső (1911, Torda, róm. kat.), a magyar irodalomtörténeti intézet (Sík professzor) díjtalan gyakornoka félösszegű ösztöndíjban részesülve a proszeminárium vezetésén kívül folytatatta irodalomtörténeti munkásságát, amelyek főleg a román-magyar szellemi érintkezések problémájával foglalkoztak. Különösen azt a román irodalomtörténet által eddig kellőképen figyelembe nem vett hatást igyekezett vizsgálni, amelyet a francia műveltség továbbadásában Bécs és Magyarország gyakorolt a román szellemi életre. Erre vonatkozó tanulmányát már be is fejezte. A tanév folyamán számos ismertetésen kívül a következő dolgozatai jelentek meg: „A középeurópai irodalomtörténet problémája" (Magyarságtudomány, I. évf. 1. sz.) „Dayka Gábor" (u. o. II. évf. 2. sz.) és „Dugonics, Shakespeare, Metastasio" (A Színpad, II. évf. 1. sz.).

Dr. Ortutay Gyula (1910, Szabadka, róm. kat.), néprajzi tanulmányokat folytatott (Sík professzor). Az általános ethnológia módszertanára vonatkozó kutatásai és a magyar néprajztudomány fejlődéstörténetéről szóló tanulmányai mellett állandóan foglalkozott a magyar népköltészet és népmese kérdéseivel, különösen Szabolcs megye területén folytatott ismét néprajzi tanulmányokat. E tanév folyamán indított meg és szerkeszt egy évnegyedes tudományos folyóiratot Magyarságtudomány címmel. Kutatómunkáját továbbra is az álta-

Chimenti Camicia

l.

Gerevich L. arte

16.1.

Quintchard Julius.

3130

3130. ~~4.~~ Ismeretlen festő

(A XIX. század első feléből.)

Diogenes.

A vállig látható agg férfi jobbra fordul és lefelé néz. Haja, hosszú szakálla és bajusza ősz, szemöldöke és szeme barna. Kabátja piros és felső köntösének gallérja prém. Jelzése fölül jobbra: »DIOGENES.«

Fa, méretei 34·2 : 24 cm — Át. Képt. 29. — Dep. régi 31. és új 15. — ~~[illegible]~~. 14 lelt. sz. 549 I

539

I -- 1905. átv. jegyzék 563. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2190 és a leltárban 3130.

Chimenti, Camicia

1 rod
2

Flehler Budapest

36. l.

Chimenti Camicia

erod
2

Kolozsy - Olasz - magyar

39. l.

Chimenti Camicia

l.

Voit Pál

Régi magyar oltho-
nok. Bp. c. n.
97. l.

...marás ban álló, hivatali erkül-
...ett és nyugdijigénnyel biró
...ségével együtt él, ~~a leány~~
...ás alatt van~~nak~~nak, a leány és önálló
...rnak.

21. november 12-

elnök.

Chimienti di

Leonardo Camicia

Stul. Firenze 1431 Evril

cred

Maggiorotti - Banfi

Buda - Pest

50 l.

185. kép. *Ereklyetartó. Olasz, XIV. század.*

KÖRMENETI KERESZT,
előoldal közepén Krisztus-test, fenn Agnus dei, szárvégekben szentek. Hátoldalon középen ülő Krisztus, szárvégekben evangelisták jelképei.
Olasz munka a XIV. századból.
Trébelt réz, famagon, mag. 44·5 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.

Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l. — Csányi Károly: A kisplasztikai kiállítás. MIP, XV., 1912., 122. l.

KÖRMENETI KERESZT,
vésett szárakkal, plasztikus Krisztus-testtel, hátoldalon vésetekkel.
Olasz munka, XIV. század. (Hamisítvány?)
Réz, mag. 42 cm.

Csányi Károly: A kisplasztikai kiállítás. MIP, XV., 1912., 122. l.

Chimenti, Camicia

laisd

Rapbert

54. l.

darum gerechtfertigt ist, weil spätere Geschichtsschreiber sich auf Reschner stützen. Derselbe zieht bekanntlich drei Wege in den Kreis seiner Erörterung: Die Strasse über das Meszes-Gebirge im Nordwesten, das Miereschthal im Westen und den Altdurchbruch im Süden des Landes. Reschner entscheidet sich dafür, dass die Geysa'schen Deutschen durch den Altdurchbruch nach Siebenbürgen gekommen sind. Nach ihm hat Geysa II., um das Reich vor allem gegen Süden zu schützen und das Altthal gegen Kumanen und Petschenegen zu sichern, die berufenen Deutschen vorerst zur Besiedlung der Südgrenze des den Einwanderern bestimmten Landstriches verpflichtet; darnach wäre als erster der sieben Stühle der Hermannstädter Stuhl entstanden, denn dieser liegt dem Rotenturm-Pass am nächsten. Zur besseren Unterstützung dieser Ansicht tritt Reschner in Joh. Karl Schullers (Umrisse und krit. Studien I. 66) Fusstapfen und neigt sich der Annahme zu, „dass die ersten Ansiedler in dem Geysa'schen Desertum ein Teil oder ein bedeutender Nachzug der Kreuzfahrer waren, die unter Kaiser Konrad im Jahre 1147 durch Ungarn zogen", so dass also diese ersten Kolonisten nicht unmittelbar aus Deutschland den „Weg durch den Meszescher Pass gekommen sind, sondern vielmehr aus Bulgarien und Griechenland von ihrem Zuge in den Orient zurückberufen wurden; so ist es auch in diesem Falle möglich und wahrscheinlich, dass die

Chimenti Camicia

wód

z

Pataki Vidor. Az egri vár

élete. Eger, 1934. 12. l.

AGOS BIZOTTSÁGÁTÓL
RÉNA ÚT 41. SZÁM.

N e y Á k o s

eri tanácsos urnak

B u d a p e s t

Chimenti di Leonardo Camicia

l. Hor Bp

28. l.

Chimenti Camiccia

vid

Pulmagyarch.

II. 234. l.

DECS

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Chimenti di Leonardo
Camiccia
műasztalos és építész
L. Kondrey-Kentiványi
304. l.

Minta-nyomtatvány iskolai használatra.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

ÁRÚ-OSZTÁLY.

Sürgönycim: HITELBANK.

CUKOR.

_____ *szám.*

T. _____

Van szerencsénk alti számlánkat a ____

_____

cukorról előterjeszteni, amelynek

_____

megterheljük, kérvén egyszersmind, miszerint ____

_____

Chimenti, Camicia

Trod

Pasteur:

et universelle tort

190 l.

(A szinházi csillár.) Liptai Károly-neves hírlapíró adázul támadta a Nagyvárad-ban, Sas Ede lapjában Erdélyi Miklós szinigazgatót. Mindenáron ki akarta végezni, de a szinház csak jól ment, akármilyen rossz kritikát irt Liptai. Mikor aztán már semmit sem tudott kitalálni Erdélyi ellen, azt irta a Nagyváradba, hogy a városi mérnökség közlése szerint a szinház nagy csillárjának csavarjai meglazultak és attól kell tartani, hogy a hatalmas csillár leszakad. Aznap este nagy körben üres volt a nagyváradi szinház nézőtere. A csillár alá senki sem mert jegyet váltani.

(Legenda Sándor bácsiról.) Bródy Sándornak távoli rokona volt egy tehetséges aradi énekesnő, aki amellett szép is volt, kedves és fiatal. Sándor bácsi beprotezsálta az Operához, de előzőleg kikötötte, hogy komoly hála jár a protekcióért. Mikor aztán a müvésznő már Budapesten volt, kiderült, hogy nem is volt nagy szüksége a protekcióra, mert szép sikereket aratott. Hanem Sándor bácsi halálosan beleszeretett, folyton utána járt, ugyhogy alig tudott kitérni kedves haraggal mindinkább hevesebbé váló

Chimenti di Leonardo

Camicia

l.

Hadrot. Köln.

1934. 298. P.

Chimenti Camiccia

1480 - 1494 - ig volt.
Magyarországon

vod

Hekler M M Tört

107. l.

Gelei Katona István: Váltság levél.

Várad, 1645. VIII. 117.

Chimenti, Camícia

ivód

Pábrenmagy

6.l

Jég

A jég képződése és minemüsége. Hazái viszonyait szemügyre véve azt látjuk, hog legnagyobb része észak és északkeleti irányt azokon hideg északi légáramlatkor felülről ződik a jég, mely gyakran idő előtt, a mel hajlatba eső Duna folyamba jut, ami egyr bad hajózást akadályozza, másrészt pedig összeverődése következtében az anyafolyam sietteti.

Tagadhatatlan, hogy a belvizek jégpánc vidékek gazdasági életére jó hatással van, egyes üzemeket megzavarja, sőt nagyobb termékeny területek elpusztulását okozhatja, áradás megtörte jég nagyobb tömegekben öss a fő folyó medrét annyira elgátolja, hogy a folyásban megakasztott víztömeg a folyó medr

A gazdasági értékek emelkedése, valamint nos művelődés és a technikai tudományok h mindinkább élénkült azon óhajtás, hogy a désnek és a jég elvonulásának káros követk lehetőleg korlátozzuk.

A jégnek mesterséges megbontása érdekébe ban eddig vajmi kevés történt, ellenben Franciaországban e téren már sikerrel kís Eleinte kézimunkával kapcsolatos robbantás sőbb külön e célra épített jégtörő hajók eredményeket értek el.

Említett jégbontó munkálatok tapasztalat addig nem használtuk fel, míglen *Darányi* I

Chimenti, Camicia

ivod

Bal XV-XVI. univ

II. 561.

563. l.

Carnicia Chimanti

vrad
tz
Bal XV–XVI. univ
II. 561. l.

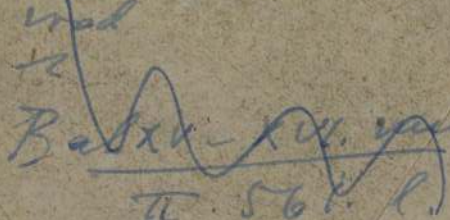

Chimenti, Camicia

vrid
= Villat. 57. l.

FELVETTE	LEMEZSZÁM
Szentiványi, 1938	

Pestvidéki Nyom

Camicia, Clemente

l.

Maggiorenne

266-l.

~~Vallás- és közoktatásügyi minisztérium~~

VII. 133, 134, 136.

Chimenti, Ca-
micia és Baccio
Cellini

igj!

írod

Kabren 1901.

~~Aradi izr. hitközség VIII. 28.~~

Chimenti di Leonardo Camiccia, minaritalas és épitész, szüb. 1431. Firenzében, megh. 1505 után. 1480 k. Mátyás magyar király szolgálatában állott, kinek palotáját, kerti mulatóhapatat, kördöket épitett.

5

összesen 1500 címszó
ill 53 "

Camiccia, Chimenti

l

Lechner Jenő dr.

Renaissance építési emlékek Szamos-ujvárott. Bp 1917

15. l

Camiccia, Chimonti

epilessi

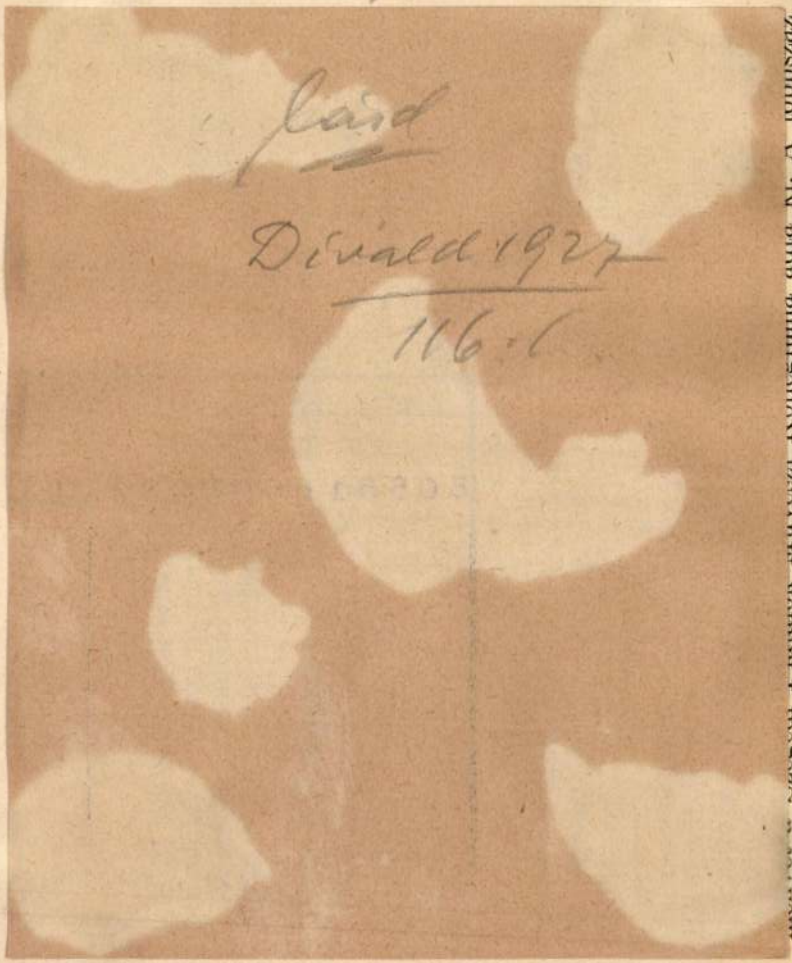

nyai: „A vidéki irodalom kérdése“ (Magyar Szemle, 1934 szeptember), — „Kis János Journal-terve a XVIII. század végén“ (Könyvtári Szemle, 1934 nov. 5.), — „A Vasárnapi Újság és a modern magyar irodalom“ (u. o., 1935 ápr. 5), — „Dunavölgyi irodalomtörténet“ (Budapesti Hírlap, 1934, karácsony), — „A magábazárkózott költő“ (Erdélyi Helikon, 1935 febr.), — „Egy magyar dilettáns arcképéhez (Az első magyar önképzőkör megteremtője)“ (Magyarságtudomány, 1935 júl. 1). Ezenkívül elkészült hét irodalomtörténeti dolgozata, amelyek a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának kiadásában kerülnek közlésre és az újabb Ady-irodalomról szóló összefoglalása a Magyar Szemle számára. Számos könyvismertetést, kritikát írt és a rádióban több előadást tartott.

A debreceni tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Kiss Ernő László (1906, Budapest, ref.), díjtalan tanársegéd az egyetemi francia intézetben (prof. Hankiss), folytatta francia irodalomtörténeti kutatásait. Főképen André Gideről szóló monografiáján dolgozott. Ennek egyes részleteit önálló dolgozatokként nyomdába is adta, így „Gide et Nietsche“ című francianyelvű tanulmányát a Debreceni Református Tanárképző-intézet emlékkönyve, „Egyszerű és bonyolult jellemek André Gide műveiben“ című dolgozatát

Camiccia, Chi-
menti

wód

Lechner 1940

170 l.

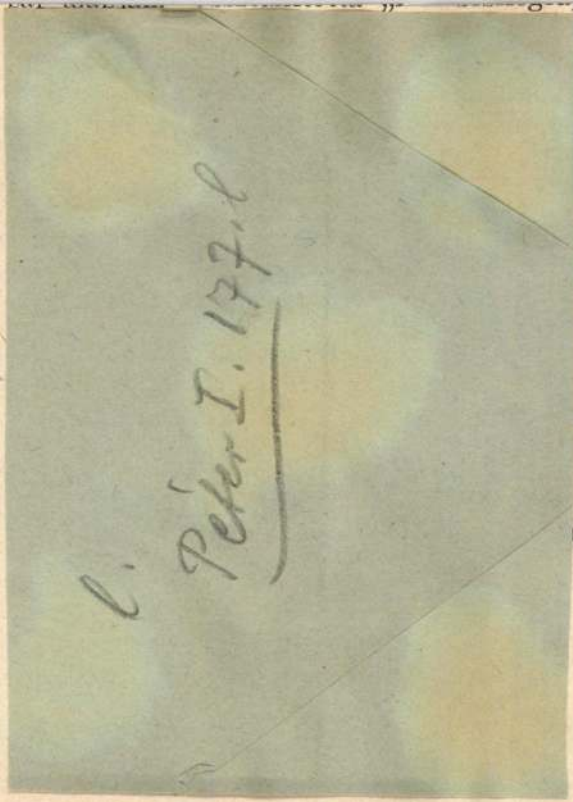

es m., róm. kat.), francia-
Szegedről (Zolnai profesz-
un précurseur de la littér-
gát bővítette ki s a XIX.
munkájának anyagát leg-
yüjtötte össze. Előadásokat
Hazard) és a Sorbonneon
et, Chamard professzorok).
tanulmányozására rendsze-
áit. Foglalkozott a francia
déken is tett több kisebb

émet-francia szakos oklevé-
ss professzor), első félévben
francia színműirodalom"
francia színműirodalom és
nböző prózai színházak elő-

Tanulmányi segélyben részesült:

Perényi József (1915, Budapest, róm. kat.), bölcsészettanhallgató (Szentpétery prof.) „A hiteles helyek működésének és okleveleik formáinak kialakulása" címen készülő dolgozatával kapcsolatban szükségessé vált külföldi, főleg francia okleveles gyakorlat áttanulmányozhatása céljából 600 pengő segélyben részesülve február, március és április havában volt tanulmányúton. Munkája azoknak az okleveles formuláknak kereséséből állott, amelyek hazai hiteleshelyi kiadványainknál szerepelnek. Egy hétig Münchenben a Bayerische Staatsbibliothekben a német okleveles kiadványokat tanulmányozta. A többi időt Párizsban töltötte, ahol részben az École des Chartes könyvtárában, részben pedig a Bibliothèque Nationaleban nézte át a kiadott anyagnak témáját érdeklő részét. Ezenkívül az Archives Nationales eredeti levelei között is folytatott kutatásokat. Különösen az 1100 és 1210 közötti királyi kiadványokat tanulmányozta behatóan. Tanulmányának kidolgozását hazatérése után még folytatja.

Camicia Chimenti

l.

Corona. 1921, I.

9.1 -

S. A. ALFA ROMEO

MILANO

VIA M. U. TRAIANO 33.

Camicia, Chimen-
ti di Leonardo
l.
Corvina
1921. I. 34. l.
35. l.

1417. KÉT FÜLES KAROSSZÉK, fara
Bergère, Holz geschnitzt und blaue

1418. DOHÁNYZÓ ASZTALKA, nyolcs
geschnitzt. Indisch.

1419. KÉT KIS KOMMÓD, diófa, hajlot
Nussholz, mit geschweifter Wandu

1420. KÉT KIS KOMMÓD, kétfiókos. (
XVIII. Jh.

1421. ELLENZŐ, három lappal, festett (
mit Landschaften in Grisaille. Eng

1422. KEREK ASZTALKA, diófa, oszlo
mit Säulenfuss. Biedermeier.

1423. NÉGYSZÖGÜ ASZTALKA, diófa,
Tischchen, Nussholz, die Füsse ged

1424. KAROSSZÉK, diófa, faragott baro
stuhl, Nussholz, mit Barockschnitz

1425. NŐI IRÓASZTAL, diófa, hajlott c
holz, mit geschweifter Wandung. I

akkal, három mandulaalaku polccal. Empire. — Etagère, nd drei Etagen. Empire.

ozással. Olasz renaissancestilus. — Zwei Armstühle, Nuss- sch, Renaissancestil.

u berakással, bronzverettel, fehér márványlappal. Francia, it Einlage in Boullemanier, Bronzbeschläge und Marmor-

ott fa, szines Aubusson kárpitozással. Louis XVI. stilus. dung, und farbiger Aubussontapezierung. Louis XVI. Stil.

ott lábbal. Olasz, XVIII. sz. — Schachtisch, Nussholz, isch, XVIII. Jh.

ragott disszel. Velence, XVIII. sz. — Konsoltisch, Nuss- ig, XVIII. Jh.

egyajtós, berakott disszel. Olasz, XVII. sz. — Niedriger ntarsia. Italienisch, XVII. Jh.

tt lábbal, felnyiló lappal. Olasz, XVIII. sz. — Spieltisch, ie Platte zum aufklappen. Italienisch, XVIII. Jh.

jávorgyökér, felnyiló lappal. Olasz, XVIII. sz. m. f. — nd Ahornwurzel. Italienisch, zw. H. XVIII. Jh.

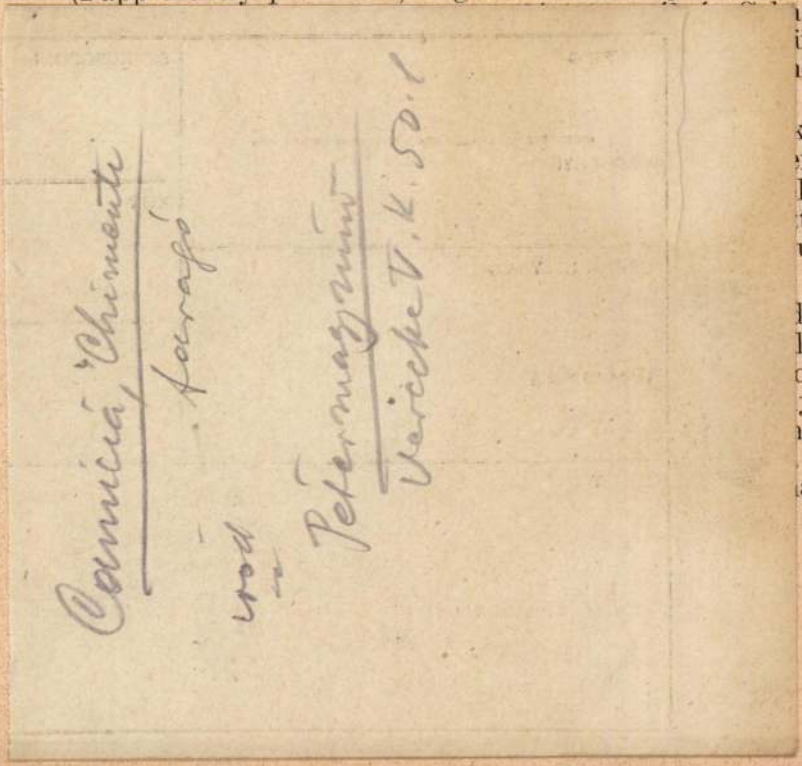

iffer professzor
ült kimutatnia,
elvét és torton
azért jelentős,
ktonikai alapon
reteinek kiegé-
k kisebb kirán-
t dr. Winkler-
ugati és keleti

loktor, földrajz-
llami reáliskola
or). Az első fél-
jából engedélyt
maradhasson.
magyar karto-
ak felkutatása
kívül tanulmá-

II. BÉCSI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Wien, VII. Museumstrasse 7.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Bartha László (1906, Debrecen, ref.), bölcsészdoktor, díjtalan gyakornok a debreceni egyetemi Vegytani Intézetben (Bodnár János professzor). Egészévi ösztöndíjas. Kiküldetésének célja kísérleti növény- és mikrokémiai tanulmányok végzése volt, különös tekintettel a dohányra. Kutatómunkáját a bécsi egyetem Medizinisch-chemisches Institutjában Barrenscheen professzor vezetésével végezte. Munkája eredményeit a következő négy dolgozatban foglalta össze, melyek a Biochemische Zeitschriftben jelennek meg: „Eine neue Methode zur Bestimmung der Adenosintriphosphorsäure in den verschiedenen Organen", „Die stufenfotometrische Bestimmung des Methylglyoxals", „Neue Mikroreaktionen für die Charakterisierung des Pyridins und der Pyridinderivaten", „Abbau des Nikotins auf die Wirkung von

Camicia, Chimenti
di Lionardo

wód

Berzeviczy Beatrix
Királyné
Bp. 1908. 296 l.

~~Alsónyék h. n. VIII. 182.~~

Camiccia, Chimenti

1480 – 1494.

wód
z

Hekler Ung.

86.1.

lásd

Chimenti alatt
is.

lczad jobbra, négyszögletes háttérrel di-
Dalszakála kicsiny, ála s bajusza leberet-
átjának gallérja álló, fehér nyakkendője
állától balcsipője felé szalagok vonulnak.
A keret felett, melynek sarkam csipkekoronák.
tó. Feliratai a kép alatt három sorban:

owrat

= Minister"

k von Johann Höfelich;
bei L. T. Neumann in Wien."

méretei a hátteret véve 21:16.8 Cm.

7.

Camicia, Chimenti

Nód
z

Kabdebo Gyula

A szobrászat története.

Bp. 1909. 150. l.

— a clunyi kolostort megajándékozza 238
— Intelmei 18
— kardja 204*, 205*
— koporsója 156—159, 246, CLXIII
— konstantinápolyi temploma 23
— Montecassinóba küldött keresztje 238
— pénzei 213, 214, CCXXXIV,
— törvényei 230, 236, 238, 244

gomi érsek 58,
THEODORIK DE
Szt. Erzsébet 243
TORRITI, JACA
festő 223, 224
TREGUANO trau
TURCKHO GIU
mérnök 29, 30
TURÓCZI krónik
68. jegyz., 72.
TÜRINGIAI LA
120
ULÁSZLÓ, II. ma
246

— alakja a koronázási p

— ajándéka XIX

008

820

Camiccia, Chimenti

hadimérnök

l.

Bierbéptőrt

115. l.

hausen), Hubbes (zu ahd. Hubo), Nieresch (Nehrsen vielleicht ein ahd. Nidirhusun).

Da sich die Ortsnamen auf -hausen in Deutschland bekanntlich nur auf ein ganz bestimmtes Gebiet beschränken, lässt sich die Konsequenz aus Obigem leicht ziehen. Wie ich glaube, lässt sich die Reihe dieser Namen noch sehr vermehren, womit dann der Beweis geliefert wäre, dass wir den Namen „Sachsen“ nicht ganz ohne Berechtigung tragen.

Heltau. *O. Wittstock.*

Nekrologe.

† Georg Binder.

Am 9. April d. J. starb in Schässburg Georg Binder, emeritierter Pfarrer von Kaisd, und wurde daselbst am 11. April unter zahlreicher Beteiligung der städtischen Bevölkerung, sowie im Beisein von Vertretern der Gemeinden Wolkendorf, Henndorf, Kaisd und Schaas, der Pfarrer des Kapitels und der Lehrer der evangelischen Lehranstalten zur Ruhe bestattet.

Georg Binder war der Sohn des Bischofs Georg Paul Binder aus dessen erster Ehe mit Maria Theresia Henrich und wurde geboren zu Schässburg am 9. Mai 1815, wo G. P. Binder damals erster Lector am Gymnasium war. Nachdem er das Gymnasium in Schässburg im Jahre 1833 absolviert hatte, machte er seine Studien zuerst in Klausenburg und Wien und ging dann im Jahre 1835 nach Berlin, wo namentlich Karl Ritter, der Begründer der neuern wissenschaftlichen Erdkunde, und Alexander von Humboldt nachhaltig und bestimmend auf die Richtung seiner geistigen Entwicklung einwirkten. Im

Camicia

lásd

Chimenti di Leonardo Camicia.

alatt is

OLTÁRKERESZT, (187. kép)

négykarélyos talppal, áttört gombbal, három karélyos szárvégekkel. Középütt Krisztus-test szárvégeken domború evangelista jelképek. Talpán körirat: PER A. R. D. I. RACZAI C. N. P. PLEO HOC PACIFICALE CURATUM EST PRO ECCLA BECZKOVIENSI AÑO 1696.

Magyar munka a XV. század végéről.

Aranyozott réz, mag. 27·2 cm.

A beczkói templomé volt. Az Ipolyi gyüjteményből.

A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp., 1884., más-dik terem, 64. lap. — Egyházi műrégiségeink az 1885. évi budapesti országos kiállításon. Egyházművészeti Lap, VI., 1885., 340—341. l. — Ipolyi Bihar vármegye, 398/53. szám. — Radisics Ipolyi 47. szám. — Gerevich PA, 260. l.

KÖRMENETI KERESZT,

rajta Krisztus-test, tükrös dísz, a széleken gömbök

Olasz munka, XV. század.

Réz, famagon, mag. 41 cm.

ANGYALI ÜDVÖZLET,

trébelt ezüstdombormű, × cm.

Alsórajnai munka, 1480 körül.

Bronzmagja egykor a bécsi Figdor-gyüjteményben. (L. Pantheon, IV. kötet, München 1929., 333. l.) — Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 225—226. l. (Képe 228. l.)

Chimenti Camicia

firenzei fafarago

nerödése Ippolito d'Este

estergomi érsekkel:

B I Firenze 209. l.

4303. Cor

Sz. Rotterdamban 1606-ban. E

Állatvásár

Esti világításban áb
hol a háttérben templom
fedett emeletes épület és a
le figyelmünket, elől pedig
birkák és disznók nyüzsög
portok, lovas alakok és pá
vagy pihennek a földre t
fordult kutya guggol, míg
darab sertést a kezében l
munkás czipeli a jobb vállá
a dombmenti kanyarulatba
csomagokra. A vidéken ös
sen öt madár röpköd. Az
bolt felhőzött. Jelzése bal

Fa, méretei 38 : 49·2
2000 K. — Néhai gróf Pálffy
14-én (1429–908). — Az át
vonatkozó adatokat lásd a
1913 márczius 16-án (453-

Kifüggesztésére vonatk
1913 : 100. *Cornelis Saftlev*

Jegyzet. Az e festmény

a) a törzsleltárban (1
der Goes: Landschaft mit V
Rahmen (Schreibzimmer);

b) a leltári kivonatba
van der Goes: Holländische
Ölgemälde, im Goldrahmen,
ländischen Bilderhändler 18
cabinet);

c) a hagyományi jegy
Cornelis Saftleven: Tájkép;

d) az átvételi okmányb
Saftleven: Tájkép. Fa, 37·6

Hagy. 1912.
Pálffy

Chimenti. Jacobus Blaxii Andrea Firenzei legnainolo 1479. márc 15én szerződést kötött Albizius Laurentii, Vectorius Petri Simonis, Dominicus Dominici és Bartholomaeus del Citto építészek (L. ott.) és intarziatorokkal, kik kötelezték magukat, hogy Budára mennek és egy évig Camicia Chimentit fogják szolgálni három arany fejében, – aki Mátyás király udvarában nagyobb szabású munkát végzett, mint udvari építész. Chimenti ~~utóbb~~ ezután visszatért Firenzébe, de utóbb ismét visszagött Magyarországba, hol Hippolit 1492 szept 16 érsek szolgálatába lépett, kinél évi fizetése 100 ducat segédjeié 60, a fiáé pedig 10 ducat volt. – Meghalt Magyarországon 1494. márc 16án.

Vasari ed. Milanesi II pag 651–2. Milanesi 1901. p. 127. Akademia Modenai Hippolit-codexek. 1493 c. 6 v. és 1495. c. 68. Arch. Ért. 1923–26. 196. 203 l.

(: NB. Az I kötet elatrayzáról ezek az adatok hiányoznak :)

Tóth József II. 176.

Chimenti Camicia

laid

Pasteiner Gyula

Az épitészet I.

Mátyás alatt.

Bp. 1893. 12. l

Könyvtáramba

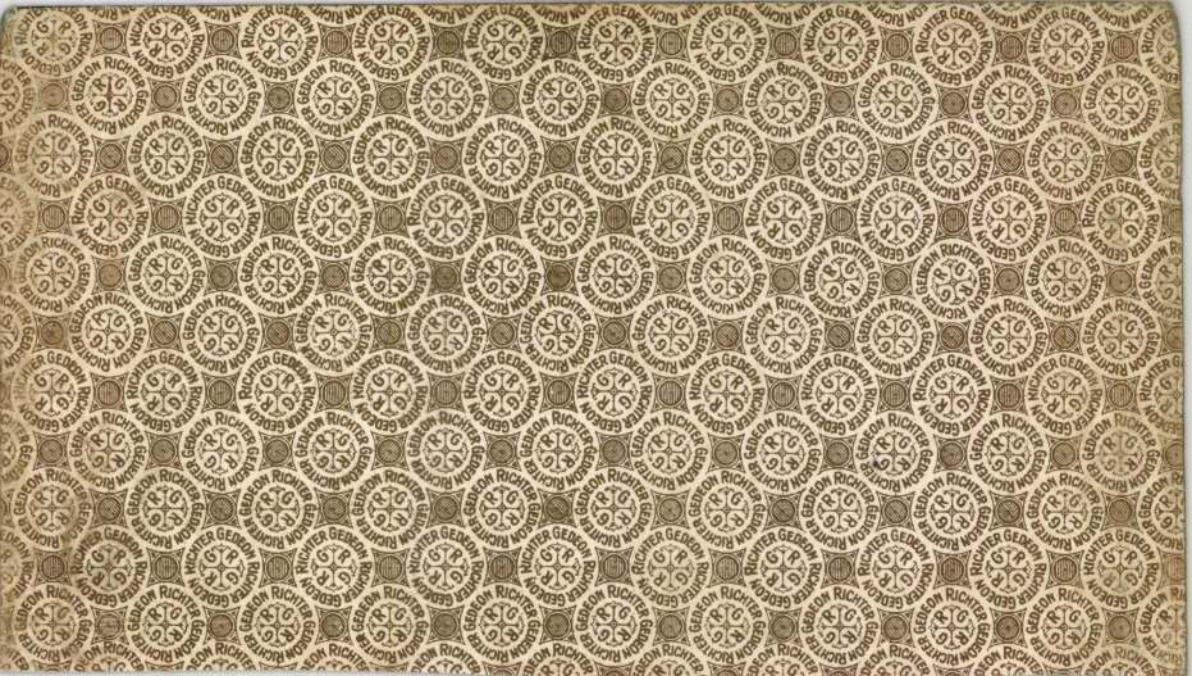
RICHTER GEDEON

CHIMENTI (ejtsd: *kimenti*), ~~*1. Jacopo*~~ lásd *Empoli*.

~~*2.*~~, *di Leonardo Camiccia*, műasztalos és építész. * Firenze 1431, † Esztergom 1494 márc 16. 1479——1494-ig Mátyás, majd II. Ulászló magyar királyok s végül Hipolyt esztergomi érsek szolgálatában állott, s főleg Mátyásnak palotákat, kerteket, szökőkutakat, kerti mulatóházakat s erődöket épített.

E. G. I. 1931

Lajos

Mellig, csaknem szem
letes ~~[illegible]~~, elől lenyv
lasztott. Körütöse alól ~~[illegible]~~
gallérú pallástja felett lán
kereten:

„LODOVICVS D.G. REX

s a párkángon:

„Obijt Anno 15.

A lap hátán két hasát

Rézmetszet, mere

Ltfra

Camica Kelemen-

nek

irja Riedl

Camiccia, Chimentit

lásd

Riedl Frigyes

A magyar irod fűrainyai.

Bp. 1896. 65. l.

Málam lásd

Chimenti alatt

Franklin-Társulat r

(Budapest, VIII., Múzeum-körút 10.)

megkeresése

a magyar irodalmi
termékek tárgyában.

Chimenti Camicia

l.

Gerevich Endre Károly

111. l.

T. 2883.

ó öbölben vitorlás hajó köti le fi-
vidéken mindkét oldalon községek

és Badacson keleti része.
cht und Ostseite von Badacson.

l & Mandello Pesth.

mér. a vk. 11.5: 17.5 cm.

-34.

Camiccia,
Chimenti

ród
z

Hoff Belvedere
137. l.

40.214. — K. M. E. Ny.

Chimenti, Camicia

firenzei mester Matyás udvarában

lásd

B. I. Firenze. 196 l.

197. l. 203. l.

Utóbb Hippolyt esztergomi érsknek dolgozott. Az érsek szolgálatába lépett 1492 szept. 4. Meghalt Esztergomban 1494 márc. 16.

1480–1494 dolgozott Magyarországon s közben csak egyszer volt rövid ideig Firenzében. Tekintettel, hogy segédekkel dolgozott, nagyobbarányú tevékenységére kell következtetni: Matyás udvari építésze volt.

1610.

Strobl Alajos:

(Sirló hyvár 1856. junius 21. én.)

Anyánk.

Az egész
~~[illegible]~~
nyitott Köny
pedig jobbja
~~[illegible]~~ csokrok dí
Nagy hendöje job
vágott orrú.
en fordúl b
ke és sárga n

Márvái
a klapiatt merete
Vetetett
Ára 77
1500 339/96
~~[illegible]~~ ft (80/97
6. leiváltal
1500 ft tipselet
Ára Költséget,
és 1500 ft kif
(6/98 sz.) s az e

de balra tehnne (sz. Czerkes Strobl Mirosteck)
egy két-csatos
melynek ~~kötő~~ szalagja lelög.
Juiós
jobbról

+ oktober 8-án

1 180 [illegible] 6 [illegible]

az S. Henreaux
seravezzai neg által
319/96 szállítot

Chimenti Camicia

MAGYAR MUVÉSZET

~~1927, 299~~

~~1931 234~~

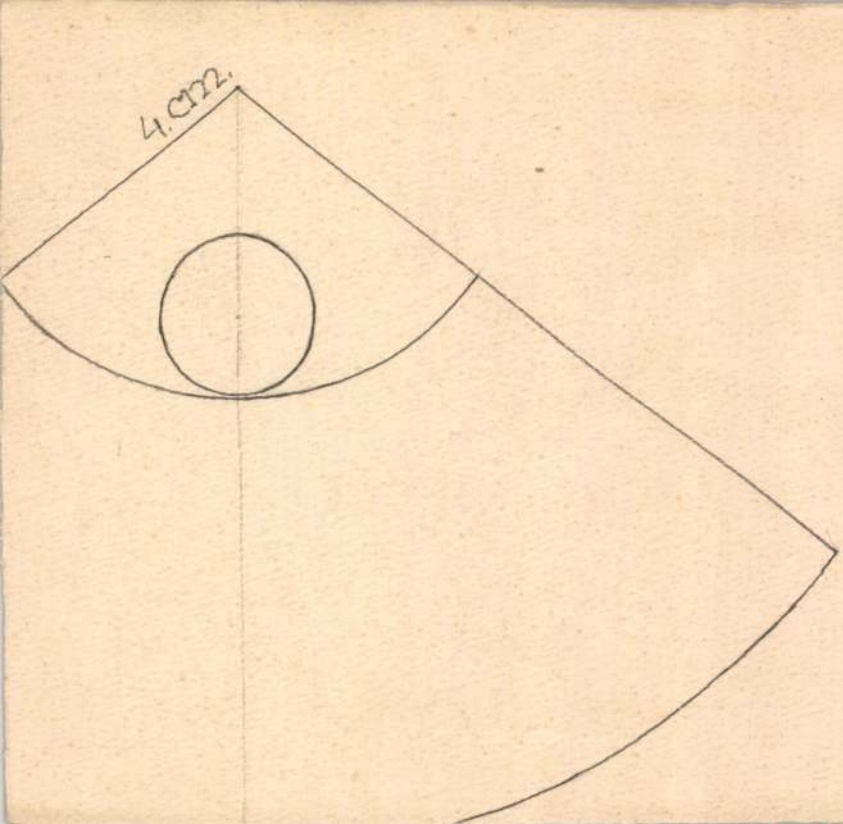
4 cm.

Chimenti, Camiccia

Firenzei épitész

l. - megnézni

Tanulmanyok Bp.

multjából.

X. 18. l. -

Horváth Henrik:

Mátyás király Emlékkönyv. II. 148, 149. l.

A BÁBEL TOR
MÁRKUS GÉZA

MŰVÉSZET

Camicia Chimenti

a budai palota építésze Mátyás király idején.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1911

Camicia Chimenti

Vasari egyik munkájából tudjuk, hogy Firenzéből jött, „palotákat, pompás kertekat, forrásrutakat, templomokat, erősségeket és más jelentékeny épületeket alkotott Mátyás udvarában."

Gombos Zoltán: Budavári kertek
Bp. Natura 1969 41. old

CANAVALE, Antonio

WAB 100. 186.

ibiscus, 5, 1979, p. 198.
ilvania. II. Bucure]ti, 1968, p.427, sub Zaad.

atkozású térképanyaga. Budapest, 1937, p.120.
), p.157-172; rövis és hasonló technikai adatokkal:
ica\ii [n Banat [n perioada feudalismului timpuriu, [n
0.
ele lui L.F.Marsigli, [n Rev.Muz.Monum. Monum.Ist.,

ele lui L.F.Marsigli, [n Rev.Muz.Monum. Monum.Ist.,

atea F`getului (jud.Timi]). Cercet`rile arheologice din
r Na\ional. Bucure]ti, nr.1, 1991, p.23-36.
la izvoarele Begheiului. Cercet`rile de la Gladna
1, 1987, p.12-16.

ele lui L.F.Marsigli, [n Rev.Muz.Monum. Monum.Ist.,

Lugojului, [n Restituiri istorice. Lugoj, 1992, p.9-14.

Chimenti Camicia

konstruálta az 1470-es években Mátyás király budai palotájának vízvezetékét

Zolnay László: Városépitès, város-szépitès Budán.
Müvtört.Ért. 1970. 1.sz. 2-23. l.

8.l.

Climenti camicia

1474-1494-ig volt Magyarországon. Mátyás király budai és Esztergomi Hippolit érsek vízműveinek tervező építésze.

Zsolnay László: Ünnep és hétköznap a középkori Budán Bp.1969.

111.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Chimenti Camicia

firenzei származású reneszánsz építőmester. 1474-től élt Budán, szökőkutakkal, tornyokkal, mulatópalotákkal és vízvezetékekkel ékesítette Mátyás budai palotáját. 1494. márc. 16-án halt meg.

Zsolnay László: Ünnep és hétköznap a középkori Budán Bp.1969.

85.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Chimenti Camicia, firenzei építész

1480-ban jött Magyarországra, ahol, mint Mátyás udvari építésza, a király haláláig, 1490-ig működött.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn
Bp. 1966. Corvina

114. old.

M.D.K.

Clismenti Camiccia, firenzei épitész

1478-1481-ig működött Budán.

Allgemeine Kunstgeschichte, Leipz. Véb.Seemann, I.Aufl. 1965. Bd.IV. Die Kunst der Renaissance, 936 old.

612. old.

_Chimenti _Camicia

firenzei épitész 1478-1491 között Budán tartozkodott, majdnem biztos tehát, hogy ő volt a budai palota épitkezésének vezető mestere. 1579-ben kötött szetződést a Magyarországra behivott olasz asztalosokkal. A vezetése mellett hosszu éveken át tartó munka jelentősége kettős: a hazai reneszánsz architektura első mintaképét teremtette meg, s felnevelte az első hazai müvelőit is.

Radocsay Dénes: Magyarországi reneszánsz müvészet Bp. 1959., /TIT József A. szabadegyetemének előadásai

34./

Chimenti Camicia, építőmester M.D.K.
(asztalos, ács és szobrász)

vezette 1478-79-ben a budai építőműhelyet. Szerző részletfelvételekkel támasztja alá a budai ~~palota~~ és az urvinoi palota közötti összefüggést, viszont megállapítja hogy a budai palota, mely a 70-es évek végére mely elkészült, semmiképp sem épülhetett Chimenti Camicia tervei szerint.

László Gerevich: Réflexions sur le château de Buda à l'époque du roi Mathias.

Acta Historiae Artium,
Bp. 1967. Tom. XIII. fasc. 1-3. 123. old.
+ 126. "

CAMICIA, Chimenti építész M.D.K.

firenzei mester

Hunyadi Mátyás udvari építésze

1478-91 között Magyarországon élt

Igazolnak lehetnek, hogy a budai

vásárlata építtezésénél tevékenyen

közreműködött

Rades Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 136.

137, 138.

Fiorentino Clementi Camicia, építő M.D.K.

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, Mátyás király pompás budai udvarának leírása során. A hivatkozás arra, hogy Camicia 1480-tól kezdve Mátyás udvari építésze lett.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós.
Ed. Pannónia 183 old.

Chiementi Camicia

~~Ha~~ firenzei építész. 1480-tól haláláig udvari építész volt Budán. Ker forrásokból ismerjük, emlékét nem tudunk nevéhez kapcsolni.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

91.l.

M.D.K.

Chiementi di Leonardo Camicia,épitész

Mátyás király udvarában müködött 1480-tól Mátyás haláláig. 428.o.

Kampis Antal: A képzőmüvészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőmüvészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest,Minerva.1960

M.D.K.

Chimenti Camicia, firenzei építés

Mátyás korabeli hiferetéser szerint 450 dukátot kapott. Szerző későbbi oldalakon e mesterre vonatkozó számos történelmi adatot felsorol, melyeket a Firenzei Állami Levéltárban gyűjtött. Ugyanitt bőséges irodalmi utalás.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 481 old.
+ 485.- 487. "

Camicia, Chimenti ács, fafaragó M.D.K.
Budán az 1470-es évek második felének épitkezéseinél dolgozott.

A 70-es évek végével készült épitkezések már nem lehetnek az ő tervezései

Gerevich László: A budai vár feltárása, Bp. 1966.
298.1.

M.D.K.

Chimenti Camicia, építész, tafaragó

a Mátyás korabeli budai vár vezető építő mestere, egyben kiváló tafaragó is volt, s mint a korabeli firenzei művészet legtöbbje, kitűnően értett az intarziához is.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 967. old.

Chimenti Camicia

fizetése évi 450 dukát volt Mátyás alkalmorásában

v.e.: Régi építőmesterek munkabérei

Budapest, 1972. 5. sz. 48. 1.

CHIMENTI CAMICIA, épitész

A visegrádi kút felépitésének terve nem szobrásztól, hanem épitésztől, talán Chimenti Camiciától származik, mig a nyolcszögü medence dombormüvei a "Márvány Madonnák Mestere" mühelytársától származik. 17.jégy. 308.old

STEFANITS ISTVÁN: Adalékok a publikalatlan vaci reneszánsz nyilaskeret-töredék stilusához 303.old

STUDIA COMITATENSIA. Tanulmanyok a Pest Megyei Müemlékből, 4.szám. Szentendre, 1973

CHIMENTI CAMICIA, szobrász, ? épitész ?

A váci töredék stilusa hasonló a visegrádi Mátyás-palota szökőkútjáéhoz, melyről Rados Jenő megállapitja, hogy firenzei korai reneszánsz hatás érezhető rajta, mesteréről eltérőek a vélemények. Rados Őt emliti, mint tervezőt aki 1478-1491 között dolgozott Magyarországon.
13-14. jegy. 307. old.

STEFANITS ISTVÁN: Adalékok a publikálatlan váci reneszánsz nyilás-keret-töredék stilusához 303. old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok a Pest Megyei Múzeumokból, 2. szám. Szentendre, 1973

Camicia, Chimenti di Leonardo 1

Corvin Mátyás építésze, a magyarországi reneszánsz művészettörténet legnehezebben meg-közelíthető alakjai közé tartozik. Vasari kevés konkrét adattal, de igen nagy tisztelettel emlékezik meg róla

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

41.old.

Camicia, Clémenti di Leonardo

2

Firenzében működött, ott tanulta ki a legnagyobb mesterségét a nagybátyja Zoltrogen, aki műhelyt, boltegyet is nyitott 1464-ben az unokaöccsének.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp. 1975.

42. old.

Camicia, Clemente di Leonardo 3

1465-ben földet vásárolt magának
Impruneta-ban. 1465-79 közötti időszakból
csak rá vonatkozó dokumentum

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp. 1975. 42. old.

4

Camicia, Climenti di Leonardo

1479-ben hatot vásárolt magának Firenzében a popolo di S. Pancrazióban - talán közvetlenül azelőtt, hogy elindult volna Magyarországra.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp. 1975.

42. old.

Carnícia, Chimenti di Leonardo 5

1479. július 15-én már Magyarországon volt és innen Gosta meg Firenzében élő unokatestvérét, hogy őt firenzei legnainolót szerződtessen a számára, akik őt „Budán v. Magyarországon ott, ahol éppen tartozkódik, megkeresik és egy évig szolgálni fogják."

Magyarországi reneszánsz és barokk
Bp. Akadémiai Kiadó 1975 42-43. old.

Camicia, Chimenti di Leonardo 6

1479-ben már biztosan Mátyás Királynak dolgozott. Több az 1487-89 közötti időszakból fennmaradt levéltári adat bizonyítja, hogy Camicia ekkor is Magyarországon, Mátyás király, ill. Beatrix Királyné szolgálatában állt.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

43. old.

Camicia, Chimenti di Leonardo 7

Ha Vasarinak igazat adunk, akkor feltehetjük, hogy 1487 előtt már másodizben tért vissza Magyarországra. Nem ismeretes, hogy meddig tartott a második tartózkodása, hogy Magyarországon maradt-e Corvin Mátyás halála után (1490), hogy valóban itt halt-e meg.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

43.old.

Camicia, Chimenti di Leonardo 8

Allotársai között szerepelnek: palotát, kertek, erődök, nagy erődfalak, intarziás és memmyezetdíszítési munkát, templomok, szökőkutak, emelőt, gépek, malmok, vízvezetőket, tavak, fürdők, amfiteátrumok.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

43.old.

Camicia, Chimenti di Leonardo 9.

A legnainolo-hadmérnökből talán elöszor csak Magyarországon vált építész akkor, amikor Corvin Mátyástól meglapta az első nagyszabású építési megbízatását.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

43.old.

Camicia, Chimenti di Leonardo 10

Szinte lizait, hogy a mester
Firenzén és Magyarországon kívül más helyütt
is dolgozott volna

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiaia Kiadó Bp.1975.

44. old.

Camicia, Chimenti di Leonardo 11

Csak úgy terveshette és építhette meg a budai palota lőlereszthes ablakait, a függőlertet is megban foglaló hosszú Wy-i szárnyat, a palota vízműveit és szökőkútjait, ha 1479 előtt alaposan megismerte a római palota építkeséselet és huzamosabb ideig dolgozott Urbineban, Francesco di Giorgio mellett.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiaia Kiadó Bp.1975.

49. old.

Camicio

Mátyás budai építkezésein a diniték is részt vesz részt

Gerő László: A budai várpalota rövid építéstörténete.
MTA II. Tan.-Közl. Tud. Ont. Közl. II. köt. 1. sz. (1951). 56. l.

Chimenti Camicia, építész, tafaragó M.D.K.

Mátyás király budai mühelyében dolgozott.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 887. old.

CAMICIA, Chimenti épitész

MIKÓ Árpád: Divinus Hercules and Attila Secundus : King Matthi as as patron of art. = NHQ, Vol. XXXI. No. 118. 1990 91. p.

antik politikai gondolatból vezethető le, a
ninesenek szilárd fogódzópontjai.[7] A tények
Petersont igazolják.

A *navicula* kifejezés két evangéliumi tö
Jézus bárkába száll, hogy átkeljen a tavon
kerekedik, s a tanítványok rettegve ébresztg
nek. Jézus ezt követő szavai bizonyítják, h

---

szöveget lásd a 28. jegyzetben. Kurcz Á. — ellentétben
nak értelmezte, hisz felfogása csak ezzel magyarázhat

[4] QUIRIN, H.: *Einführung in das Studium der mittel*

[5] JELENITS I.: *Adalékok legendáink dogma- és liturgia*
nyok a Magyar Középkorról. Szerk. SZÉKELY György
227—234.); RAHNER, H.: *Antenna Crucis.* (Zeitschrift f
(1942). 89—118, 196—227.)

[6] PETERSON, E.: *Das Schiff als Symbol der Kirche: Di*
in der jüdischen und altchristlichen Überlieferung. (The

[7] GOLDAMMER, K.: *Das Schiff der Kirche.* Ein antik
in eschatologischer und ekklesiologischer Umdeutung.

MDK

Camicia Chimenti

Olasz művész.

Mátyás király számára dolgozott.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

17.1.

M. D. K.

CAMICIA, Chimenti legnaiudo

a buda vár főepítésze

1470 jul. 15-én rót szerződést konfitár-

salvas lábyás szoinára végrendő

munkákra

Voit Pál: Mühely a Via Dei Servin

Müvészettörténeti Értesitő 1961. 2-4. sz. 109. e.

109.

Camicia, Chimenti MDK

Mátyás vezető épitésze

a Budán működő firenzei kereskedők révén került Magyarországra.

39.o.

Balogh Jolán: Bakócz kápolna.

Camicia , Chimenti MDK

Mátyás vezető épitésze a firenzei bankházak magyarországi exponensei révén került Magyarországra.

Vita Balogh Jolán: Az esztergomi Bakócz-kápolna c. doktori értekezéséről.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 59-68.
64.o.(Kardos Tibor opponensi véleményében)

Camicia, Clementi építész M.D.K.

1480-tól Mátyás halálig udvari építész volt Budá

Firenzei mester.

Kampis Antal:Képzőművészetek története 626.l.

A Vixx Kultura Világa p. 1963.

M.D.K.

Caminada János

Nagykállóban épitkezéseken dolgozott a XVIII. szban

Kuroknay Gyula: A nagykállói nagyház olasz épitészeinek munkássága

Müemlékvédelem, 1964. 2.sz. 86. l.

M.D.K.

Camizada János

Nagykállóban épitkezéseken dolgozott a XVIII. sz-
ban

Kuroknay Gyula: A nagykállói megyhéz olasz épi-
tészeinek munkássága

Műemlékvédelem, 1964. 2.sz. 86. 1.

Szilveszter

Irta: Szász Károly

Ott álltunk a Rókuskápolna előtt. Kéz a kézben. Némán. Hagytuk, hogy körénk nőjjön a hótakaró.

Nem zavartuk egymás gondolatát. Összefontuk dermedt újjainkat és hallgattunk.

Hárman voltunk:

Ő, a lány,

én, a fiú

és a tompa dübörgés.

Körülöttünk rohant a mulatni készülő tömeg, de nekünk nem volt szabad hallanunk örömzsibongásukat.

Fájt az élet és az újév.

Fájt az a tavaszi napsugár, ami egyszer egymásba fonta karjainkat. Fájt az első kis margaréta, amiért egyszerre térdeltünk a fűbe és minden:

az evezőről lecsurgó víz zenéje,

a bográcsalatt vígan pattogó tűz,

a vérvörös naplemente,

az első csók,

a boldog enyém leszel, tiéd leszek.

Fájt.

Most minden belénk marcangolt.

A tél magával hozta a reménytelenséget. Belénk jajdult a kérdés:

hogy lesz?

Én összeszorított ökölle lbelecsaptam a levegőbe:

majd az újév mindent megold.

Most itt állunk küszöbén az új esztendőnek és búcsúzóra szorítjuk egymás kezét.

A Rókuskápolna harangja elébe kiabál az estének:

gond, gond, gond, gond . . .

A gond porszemeiből lassan kőóriás lett. Közénk gördült.

Még egyszer megszorítom a kezét:

soha többé . . .

Nem nézek utána. Ő sem fordul vissza.

Érzem, amint egyik uccát a másik után hagyja maga után. Befordul a Múzeum körúton, aztán . . . nincs . . .

Szememből kicsordul a bánat. Nem merek megmozdulni, mert félek, hogy elhagy még az a gyönge kézszorítás is, amit itt hagyott.

Emlékül . . .

Tíz, tizenegy, tizenkettő.

Egy dülöngő alak végigtántorog az uccán, belém ütközik, borgőzös arcát hozzám dörgöli, aztán lassan őt is elnyeli a köd.

Éjfél tizenkettő . . .

Eljött az én szilveszterem . . .

Bánatosan belesóhajtok a levegőbe. Elindulok a megoldás, az újév felé. Egyedül. Nem jön velem senki.

Csak a:

gond, . . . gond, . . . gond . . . .

Az „Ellopott szerda"

ellopta egy csütörtökünket.

A film témája, . . . különben nem.

Nem! Erről nem szabad írni, csak azt, hogy:

kérve kérjük a magyar filmgyártás érdekében mindazokat, akik nem kutatjuk milyen összeköttetéseikkel felvevő géphez jutnak, tegyék szívükre a kezüket és, ha nehéz szívvel is, de mondjanak le a vászonról. Mi könnyű szívvel fogunk lemondani róluk.

Mondjanak le, mert ezek a bárgyún utánzott kezdetleges izzadmányok véglegesen elriasztják a közönséget a magyar filmektől.

Náray Aurél: „Szeretet"

KOZMETIKA

A víz hatása a bőrre

Az arcbőr ápolásának, tisztaságának legfontosabb eszköze a víz. Feloldja a bőr felületén levő zsírokat, sókat és a bőrön lévő piszokkal és bakteriumokkal együtt leöblíti. Megkülönböztetünk lágy és kemény vizeket. Lágy víz az esővíz és hólé, kemény vizek a kútvíz, vízvezetéki, forrás- és ásványvizek, amelyek a bennük lévő különböző sók telítettségi foka szerint, különböző módon válnak ártalmassá. Használat előtt a víz keménységét kell megszüntetnünk. Természetesen tudnunk kell, hogy arcbőrünk milyen természetű, mert aszerint kell a megfelelő mosdóvizet használnunk. A zsíros arcbőrűek minden édesvizet jól elviselnek, a száraz arcbőr azonban kemény vizet soha sem tűr el. Tehát, akinek az arcbőre száraz, úgy annak a mosdóvizét szódabikorbóna vagy bórax hozzáadásával kell meglágyítani. Legártalmasabb az arcbőrre, de különösen a száraz bőrre a tengeri fürdő. A sós víz a száraz arcbőrt érdessé teszi, még jobban kiszárítja és ha erre nem ügyelünk és megfelelő zsiradékkal nem ellensulyozzuk, úgy a nyár végén sömörös, foltos lesz az arcbőr. Ilyenkor a legjobb kozmetikushoz fordulni.

Ha az arcbőr nagyon zsíros, úgy 1—2 kanál alkohol elegyítése a mosdóvízhez szükséges. Amennyiben valakinél az arcbőrszárazság huzamosabb ideig és minden más befolyás ellenére fennáll, úgy célszerű a mosdóvízbe 1—2 kanál glycerint önteni.

Kozmetikai szempontból a meleg víz a legelőnyösebb, mivel a bőr vérkeringését előnyösen befolyásolja. A bőrre felrakódott zsiradékot, piszkot, baktériumokat jobban oldja és öblíti. Ezért

A nemzet és a miniszterelnök

tökéletesen és hiánytalanul megértik egymást.

Soha még ifjú és középgeneráció ennyire nem lelkesedett miniszterelnökért, — mint most.

Gömbös Gyula megérti a kort.

Gömbös Gyula korszerű vezér.

Csak:

értsék meg őt a nemzet és a miniszterelnök közé ügyesen beékelődött mandarinok is.

Értsék meg őt és akkor:

kész a nemzeti egység!

Nézzék a márványtáblát, amelyre Gömbös Gyula véste Sátoraljaújhelyen:

„Az unokatestvéreknek és a tehetségtelen magyaroknak befellegzett. Nem a kérlek alássan bátyám-féle emberek idejét éljük."

Tanulják meg ezeket a mondatokat és porolják le asztalaikat.

Erőltessék meg magukat.

Gömbös Gyula nem riad vissza a merész újtóktól.

Ne akarjanak tehát pápábbak lenni a pápánál!

Vegyük őket kontroll alá!

Akkor szolgáljuk legjobban a miniszterelnököt és a nemzetet!

Politikában!

Művészetben!

A társadalmi élet minden megnyilatkozásában.

Aki nem birja az iramot, álljon félre!

De az is, aki mimmeli.

*
**

A nemzet és a miniszterelnök:

egy nevezőn!

Még párttitkár sem kell!

Agitátor sem!

Pártkassza sem!

*
**

A mandarinokat kell kioktatni.

Mert Gömbös Gyula és a nemzet tökéletesen egységes!

gyertyányi Németh Gyula: „Fekvő akt"

Visszautazott Keletafrikába Campbellné Gergersen Ragnhild

Campbellné *Gregersen Ragnhild*, festőművésznő, aki a kommün bukása után az angol legáció titkárával kötött házassága révén Keletafrikába került, az elmult hetekben rokoni látogatásra itthon volt.

R. Campbell mintegy tizenhárom esztendővel ezelőtt, mint *Krivátsy Szücs* György felfedezettje és tanítványa kezdte meg pályafutását. Már itthon is szép sikereket ért el, de tulajdonképeni komoly sikereit második hazájában: Keletafrikában érte el. Az exotikus környezet, a szokatlan élet termékenyítőleg hatott rá és több évi fáradságos, kitartó munka után sikerült elérnie, hogy *Lady Cameren*, a kormányzó neje megnyithatta *az első keletafrikai képkiállítást*. Ez a képkiállítás, amelyről itthon talán meg sem emlékeztek, a magyar tehetség diadala volt. A kiállítás óriási anyagi és erkölcsi sikerrel zárult. Azóta kétévenként megismétlik a kiállítást. A legutóbbi kiállításon már hat művész szerepelt mintegy egyszázhatvan művel. Az utolsó kiállításon — 1933 — már két híresség is szerepelt: *May Hutchius* és *Cice Griffith*. Mindkettő tagja az afrikai művészkolóniának.

R. Campbell tanulmányait *Ferenczi* Károlynál fejlesztette, majd Párisban *Maurice Denis* iskoláját látogatta. A magyar festőművésznő neve ma igen jó csengésű a forró égöv alatt, ahol még egy művészeti ágat kultivál: és ez a tánc. Több magyar tárgyú balettet állított össze, amelyek mind óriási sikerrel kerültek színre *Dar-es-Salam* színházában. *Dar-es-Salam*, amely Tanganyika virágzó fővárosa, úgyszólván halott területe volt a művészetnek. *R. Campbell* érdeme, hogy ma már nagy fellendülésnek örvend a város művészi élete. Fáradhatatlan kitartással, művészi hittel gyűjtötte egybe mindazokat, akiket jó, rossz sorsuk Afrikába vetett.

R. Campbell néhány hónap mulva ismét visszatér Budapestre, hogy gyűjteményes kiállításával hosszú évek után afrikai képeivel mutatkozzon be a magyar közönségnek.

„Vándor vagyok" címen jelent meg Rézmán Gyula festőművésznek egy igen érdekes könyvecskéje. Elbeszélések, novellák. Egy rajongó művészember érdekes meglátásai. Aki szereti a merészet, az újszerűt, olvassa el. Megjelent: *Springer Gusztáv* kiadásában.

*
**

„Pánik". Fiatal, igen tehetséges, mélyen érző, nyitott szemű író munkája ez a könyvecske. A lázongó, töprengő, de igen jóakaratú fiatalság jajkiáltása *Szász* Károlynak ez a legújabb munkája. Formában, mondanivalójában tökéletesen újat nyújt. Mi, különösen a fiatalok körében nagy sikert jósolunk.

Művész-Élet
1934. 1—2 sz.

Camoccio, Giov. Francesco

68

~~szerint. 129~~ Giovanni Francesco Camoccio velencei metsző, Tícián műveinek sokszorosítója 170 is számos ostrom- és csataképet metsz 1560—72 között.

Ambrosata

68. l.

keljük a kért Pázmány sorozatot.

Filatélista üdvözlettel

A BÉLYEGGYŰJT
kiadóhivatala.

1 Pázmány sor

Camoccio, Giovanni Francesco, olasz rézmetsző. 1560—72 körül Velenczében működött. Több magyar tárgyú metszete ismeretes.

Szendrei János dr.: A magyar viselet tört. fejl. Budapest, 1905. 3. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1911. V. 444. l.

Campachs János

órás?

Eperjes 1429. évi
számadásában:

Item Johanni Campachs dedimus VIIc denarios de anno presenti pro premio ex parte registrationis orlogii.

Iványi Béla dr:

Eperjes sz. kir. város levéltára. I. r. Szeged, 1931. 102. l.

Ваш корень.

Campbell Ragnhild

Gérgerschn

Tükör előtt c. képe

repr.

Műveszet

1937. 5. sz. 17. l.

Kiállítva a Budai

Képművészeti Társulat

Kiállításán.

Campbell Ine Gregersen

Ragnhild

festő

két használható

életrajzát

Művészélet

1934. 1–2. sz.

11. l.

Megvan könyv-

tárunkban

MARKUS GYÖRGY
ujság- és dohányárus
NAGYBAJOM

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

NAGYBAJOM
943 MAJ 1[illegible] É 6
B
SOMOGY M.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Campbellné Gregersen

Ranghild

Néger festő madonna.

Régi arab vár és

Arab udvarrészlet

c. képei repr.

Művész-Élet

1934. 1–2. sz.

Tengerparti álmodozás

Fürdés előtt.

repr.

u. ott

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Campbellné Gregersen Ragnhild, festőm.

" Néger Madonna"	Repr.	címlap.
"Régi arab vár"	Repr.	5.l.
" Arab udvarrészlet"	"	7.l.

Müvész-Élet. 1933. 16-21.l. 5, 7.l. és címlap./9

MDK

R. Campbell Gregersen

Tükör előtt, of.

Budai Szépm. Társ. karács. kiáll. 1936. dec.

Campbel Gregersen Ranghild, festőm.

pasztelje a gyakran feldolgozott művészi gondolat
ellenére is megkapó. Kár, hogy elrajzolt és egyenetlen

a IV-VI. terem megannyi elismert művész műveivel
gazdag.

A Műcsarnok reprezentatív kiállítása.
Képzőművészet. 1932. 48.sz. 64.l.

Gregersen Ragnhild

festő

lásd

3

Campbelline

Gregersen Ragnhild

alatt.

Campbel Gregersen Ragnhild

festő. Képzőművésznők
Egyes. tagja
Műcsarnok
1932. febr - márc. Kiáll. 260

Campbel Gregersen

Ragnhild

festő

Műcs. kiáll. 1932 től

Pipics III. l.

kal megerősített s a „Sarwitz fl."
nek „Vorstatt"-jai felett az őrtornyok,
yai uralkodnak. Ezutóbbiak közül
lik különösen ki. A bástyákról a
Mercoeur parancsnoksága alatt lévő
viszonozzák. A „Der Weg nach Of-
állnak, mig jobbra a gyalogság van.
nagy az éléskség s hol lovastisztek,
látnak dolgaik után, sőt az egyik ka-
uritja. Jobbra a dombon két gya-
k. Fölirata a kép felett
Statt Stvl Weissenbvrg. In Vngern.
Belaegert Año Dmi 1601";

vonalkeretet véve 30 : 37.7 c/m.

31/93 № 274.

Patak Jenő

Táblakép.

"A szilézíai hadsereg átmenete a Rhenuson jan.1.1814." Amphausen festő müve a Müegylet sorsolási kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.1.332.old.

Camphausen

Patak Jenő

Camphausen festő/19.sz./is megtekintette Munkácsy "Siralomház"c.festményét a mü fejlődése közben.Áldor Imre cikke

Fővárosi Lapok 1870.I.V.19.456.old.

Dinu Campeanu (Románia) szobrászművész
VI. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás, Műcsarnok.

Dinu Campeanu (Románia): Termés III.

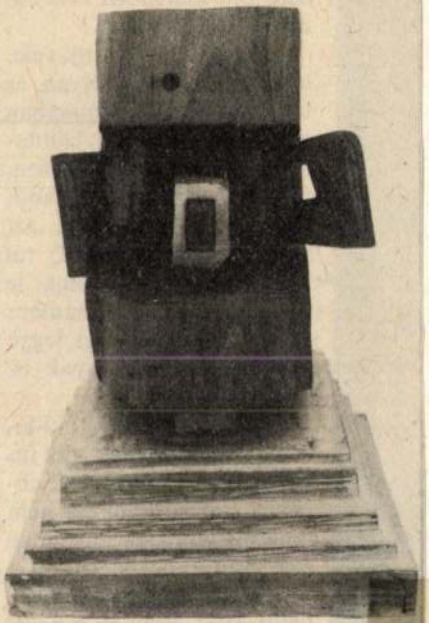

Nejeművészet, 1984. okt, 25-old.

Patak Jenő

Camphausen festő/19.sz./müve a Mü-egylet sorsolási kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.1.332.old.

Építészet.

Dunahid Buda és Pest között.

Campniller mérnök terve.

Pesther.Handlungszeitung.1836.febr.27.
65-66.l.
márc.2.69-71.l.
márc.5.73-75.l.

Építészet.

Dunahid Buda és Pest között.

Régi és jelenlegi hid.Hidterv.Képpel.
Campmiller linzi mérnök.

Allgem.Handlungszeitschrift.183

Campi, Bernardino 16 s. 2 felé-
ben működott.
Gyik tepét
„Ritratto d'un Giovine morto" néven
emlegettek. Er nem terült elő.

Pigler, A, Portraying the dead.
Acta historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2 s. 8. o.

Campiller József mérnök M.D.K.

Linzben született.

Terv Pest és Buda közötti hid ra 1819.

Dr. Radnai Lóránt: A Lánchid. Bp. 1961. 11.1.

M.O.K.

Campiller József, mérnök

Linzi származásu, már 1819-ben tervet készitett a pest-budai Duna-hidhoz, melyet ki is állitott a "Hét-választó Fejedelemhez cimzett fogadó szálajában", sőt a sorsjáték szabályait is ismertette, mellyel az épitéshez szükséges pénzt elő akarta teremteni, de az egész ügy feledésbe merült

Lestyán Sándor: A százéves Lánchid. Városi Szemle, 34. évf. 1948. 198. old.

M.D.K.

Campiller József
építész

1819-ben készült állandó
Pest-budai Dunai-híd terve

Lestyán Sándor: A mázives lánchid
Városi Szemle, 1948 – 198 lap.

M. D. K

CAMPILLER József mérnök

Sinzben

Ötnyílású, kőpiléréhre épített fahid

térve a hajóhíd helyére (1821)

Preisich Gábor: Bp. városépítésének

története ... Bp. 1960. 53. l.

Campmiller József

linzi mérnök

erid

v

Zelovich Kornél

A budapesti
Lánchid. Bp.
1899. 5. l.

LMIRODA
UDAPEST

M. kir. postatakarékpénztári csekkszámla:
Filmkölcsönző osztály 7653. Egyéb 35710

UNGARISCHES FILM BUREAU A. G. HUNGARIAN FILM AGENCY

ONTI TELEP: BUDAPEST, IX. KÖNYVES KÁLMÁN-KÖRÚT 15. TELEFON: *146-346
LEVÉLCÍM: BUDAPEST, IV. POSTAFIÓK 19

ÜZEM: BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-UTCA 5—7. TELEFON: *145-510, 56-os és 57-es m. á.
ÁR: BUDAPEST, VIII, SZENTKIRÁLYI-UTCA 25. TELEFON: *145-510, 60-as és 172-es m. é.
ÖNZŐ OSZTÁLY: BUDAPEST, VII, ERZSÉBET-KÖRÚT 45. TELEFON: 222-098 és 222-099
LEZŐLAP ÜZEM: BUDAPEST, VIII. SÁNDOR UTCA 5—7. TELEFON: 145-510, 57-es m. á.

1.0.B

Campmiller

Pest-budai állóhid terve

cród

Les Pbreg

149. l.

Campmiller József

l.

Viszota Lánchid

9 és kv. ll.

— 17. lapig

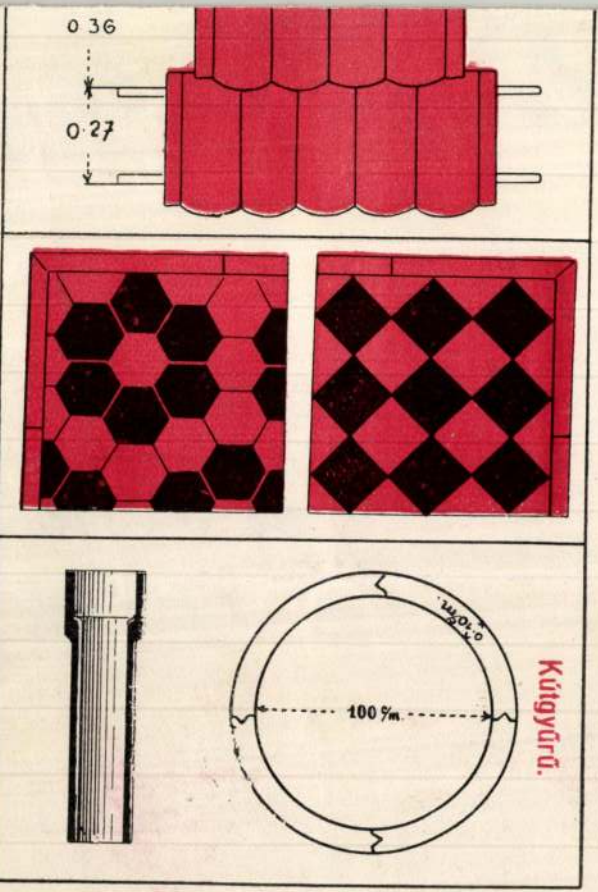

Próbák és költségjegyzék.

Campmiller József

l.

Viszota Gyula: A Széchenyi-hid története az 1836: XXVI. t.c. megalkotásáig. Bp. 1935. 9–17. l.

Részlet T á n c s i c s Mihály önéletrajzából, 1848. márc. 15-i kiszabaditásáról

Campmüller

lásd Kampmüller

ur által Pest és Buda közt a Dunán fából épitendő Hidnak Modellja, melyet közönséges megtekintés végett Pesten 1819 ki X. bris napjaiban a Hét választó Fejedelmek Igalájában ~~kitett~~.

Ez utánjon a bírálat.

Rausz Károf: Találmányok.

Trud. Gyüjt. 1820. I. K. 126–128. l.

A bírálatból kb. fogalmat lehet alkotni a modellről.

Campiller József

linzi mérnök

pest-budai Lánchid

terve

l -

Zádor - Rados

355. l -

Campmiller József

linzi mérnök 1819-ben mutatta be Pest-Budát összekötő híd tervét.

Mezza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

4401

CAMPIONE, Antonio. 1577-ben dolgozott magyarországi erődítményeken.

Maggiorotti, 431.

Camuccini V.

festö

Pataky 1957

163. l.

814/eln. szám.

Jelen számu rend
démiának, régészeti közlemények
gélyképp 10.000 /tizezer/ koron
Erről a Bizottsá
Budapest. 1906 é

Ø Canaletto Belotto

Bernardino

festő

l.

Varju Elemér

Magyar várak

Bp. c.n. (1932.)

38. l.

A hivatalos másolat hiteléül:

Fetzmann Károly

miniszteri s.hiv.igazgató.

Canaletto

Dévény várát
ábrázoló festménye

l.
Magy. Nemzeti Múzeum
VII. 280. l.

Wienben 1770. március 23-án

tesítés

Át. Képt. 104.

balra, de nembe néz.

j~~obbra~~ fordul. ~~Koronázási diszbe öltö-~~
ardot tart, melylyel a ~~nyugati~~ kardvágás ok csipkés
gyémántos ~~[illegible]~~ kereszt disziti, mely feny sugarakat
szeme kék. Nyakéke kettős csokort áb-
Ruhája kivágott, ingvállának ujja csip-
ra vetett piros bélésü palástjának kötőjé~~t~~
~~[illegible]~~ brokát-szoknyája felett a csipke al-
lóg. ~~Lova~~ Peripája fekete. A háttér hegyes vi-

ch-gyűjteményből 98.

datok.
I. 40. - 1870: VI. 38. - 1871: VI. 38. - 1873: VI.
VI. 10. - 1881: VI. 10. - 1883: VI. 279. ~~- 1884:~~

IV. 61. - 1894: VII. 232. -

Ad Képt 104

Dandrovics mint 98

Canaletto

(1697–1768) „Velencei részlet" című műve az egri Képtárban.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

1741

Canale , Antonia da
Canaletto

MDK

festő

Repr.:

"Velencei részlet"

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.
Képek azsövog után lap- és sorszám nélkül.

Canale, Antonio da
/Canaletto/

MDK

Sz. Velence 1697, megh uo. 1768.

"Velencei részlet. A S. Geremia templom, a Palazzo Labia, a Canal Grande és a Canareggio sarkán" o.v.

26.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

ANTON CANAUAL, épitész

Lásd: Antonio Canavala cimszó alatt. 442.old

HAVALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceregola, a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

ANTON CANAVAL, épitomester

Giovanni Bernardo Ceresola épitomester valószinüleg Anton Canaval lékai céhbeli szombathelyi muhelyet vette át, mert ennek a céhnek szemben lévő adóssagat/4,1t. felszabaditasi pénz/Ceresola egszenlitette ki.O is adós maradt o 1t.mesterpénzzel,de ezt 1671-ig kiegyenlitette. 443.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola,a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

ANTON CANAUAL, épitész, /Antonio Canavale/

Szombathelyen dolgozott. A lékai céhnek, megalakulása, ót 16662-óta tagja. Négy forint "felszabaditási dijjal" /egy inasért/ adós a céhnek. Ezt helyette 1666-ban Johann Bernhard Ceresola mester fizette meg. Igy valószinü, hogy Canavale műhelyét Ceresola vette á[illegible]. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt. Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

ANTON CANAVAL, kőművesmester

A Lékán 1662-ben Pietro Orsolino Como-tói származásu mester által alapitott kőmüves-és kőfaragó cégnek alapitó tagja volt Anton Canaval kőmüvesmester is Kőszegről. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám. 1968.Szombathely

ANTONIO CANAVALE, építész, /Anton Canaual/

Canavale és Johann Bernhard Ceresola valószinüleg rokonok. Valószinüleg Ceresola fia volt az a Johann Bernhard, aki 167?-ben pallérévei egy bizonyos Carl Canavel val mesternél kezdte meg. A két család együttes előfordulása Szombathelyen és Bécsben arra enged következtetni, hogy rokonok voltak. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt. Márton templom építője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 5.sz.m.1968. Szombathely

ANTONIO CANAVALE, épitész/Anton Canaual/

Szombathelyen dolgozott. A lékai céhnek, alapitása, 1662 óta tagja. Négy forint "felszabaditási dijjal" adós a céhnek/egy inasért/. Ezt helyette 1666-ban Johann Bernhard Ceresola mester fizette meg. Valószinü, hogy Canavale mühelyét Ceresola vette át. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt. Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII. évf. 3. szám, 1968. Szombathely

ANTONIO CANAVALE, építész /Anton Canaval/

Valószinüleg a győri püspök szolgálatában állt. Hogy el költözött, vagy meghalt, nem állapitható meg. 442.old.

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Coresola, a szombathelyi Szt. Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

ANTONIO CANAVALE, építész

A család a Como-tó melletti Lanzo-ból/Val d'Intelvi/ származott és a XVII.sz-ban több tagja Bécsben müködött mint udvari festő/Johann Baptist,1606-11,1615/; kőfaragó Johann Domenico,1636-ban inas;Karl Canavale építőmester 1671-1683.-Hogy Antonio ezekkel mily kapcsolatban volt, nem volt felderitheto. 442.old.

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola,a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

CANEVALE, bidne

Horler ákt

Müetrlétvédelmi Szemle 1993/1. 98.
99

CANEVALE, Isidore

G.GYÖRFFY Katalin: Kultúra és életforma a XVIII. századi Magyarországon : Idegen utazók megfigyelései. Bp. : Akad.K., 1991

58, 141, 156.

CANEVALE, border

Katolikus templomok Magyarországon. Szerk. Dercsényi Balázs. Irta: Török József, Marosi Ernő. Bp. : Magyi és Tsa., 1991 XLIX, 294, 291

CANEVALE, bidoe

Bibò, Istvàn: Ein französischer Architekt in Mitteleuropa: Isidae Canneval (Canevale). = Mitteilungen der Gesellschaft für vergleichende Kunstforschung in Wien, 49, 1997, S. 1–7.

Művészettörténeti Értesítő,

Esterházy Pál nádor karácso
december 22-29. 12. ill.

Népi szakrális emlékek, Ves
[megnyitó]. = Új Ember, 199

Rákóczy temploma Kassán. =
4.

1986

Carel van Savoy váci képéne
Művészettörténeti Értesítő,

A szeged-alsóvárosi templon
ikonográfiája. In: "Mert az
a népi vallásosság köréből.
Magvető, 1986 357-376. ill.

1987

Devóció és dekoráció. "Fris
In: Devóció és dekoráció. 1
kolostormunkák Magyarország

CANEVALE, bidone épitère

Csákvár - kert - alapterv

MÉrt. 1997/3-4. 149. skk.

A szószék

A szószék a főoltárral együtt 1757. augusztu
kolostor folyosójáról nyílik. A korai keres
ábrázolták a szószékeken az evangelistákka
szószékkosár négy sarkán e négy egyházatya
a méhkassal, Nagy Szent Gergely pápát a gal
Szent Ágostont a szívvel.

CANEVALE, Isidae epula

Lorenz, Hellmut: Das Palais Hatzfeld in Breslau/Wrocław. Carl Gotthard Langhans oder Isidore Canevale? = OZKD, 1996/1-2. 86–93. ill.

CANAVESI, Hieronymus szobrai

Miko Müvtört.Ért. 1988 3-4

Az erdélyi emeletes falisíremlékek, úgy tetszik, alakjaik beállításában is különböznek a felföldi aulikus későreneszánsz emlékművek álló páncélos figuráitól. A síremlék típusváltása ugyanis a Királyi Magyarország területén is ekkor játszódik le. A középkori tumbát s figuratípust ugyanekkor váltja föl a bécsi udvari művészet hatására a falisíremlék; első emléke, Rueber János kassai főkapitány († 1584) síremléke nagyjából egyidőben készül Báthory Kristóf monumentumával.[113] A falisíremlék a Felföldön is 1600 után terjed el; alkotóik szinte kizárólag idegenek, elsősorban németek.[114] Bár a korszakban Lengyelországból is kerültek a Felföldre síremlékek, mint például Bártfára a Krakkóban működő Hieronymus Canavesi műve, Serédy György († 1557) síremléke,[115] vagy Vágbesztercére a már említett Santi Gucci köréből Balassa Zsigmond és neje, Borowska Zsófia Erzsébet síremléke, életnagyságú térdelő alakjaikkal:[116] ittlétük mellékes, sporadikus jelenség (vagy eleve asszimilálódnak), nem válnak hagyomány gyökerévé. A főurak vagy tumbát csináltatnak, s a fedlapon fekvő figura pontosan követi a középkori hagyományt, vagy emeletes falisíremléket, amellyel azután közvetve vagy közvetlenül a bécsi udvari művészetet követik.[117] Erdélyben a fejedelmeket egészen más cél vezette: ők a saját hagyományukat akarták folytatni. A Báthory Kristóf síremléke Erdélyben így vált a fejedelmi síremlék prototípusává: ezt követték a nagy fejedelmek a 17. század közepéig, Erdély fénykorában.

Báthory Kristóf síremléke, mint a több évtizedes hagyomány archetípusa, 1584-ben egy másik igen-igen hosszú életű archetípust váltott fel. A 16. századi Erdély sírművészetében a középkori hagyomány több-kevesebb budai-esztergomi reneszánsszal színezett változatainak egyenes folytatásai élnek tovább. Ilyenek a vitézi síremlékek (Báthory Elek[?] síremléke, Perecsen, ref. templom),[118] a főpapiak (Statileo János gyulafehérvári püspök [† 1542] síremléke, Gyulafehérvár, székesegyház)[119] és a címeres sírlapok (Cseffey Benedek [† 1578] sírköve, Székelyderzs, unit. templom;[120] Tötöri Balázs [† 1584] sírköve, Tötör, egykori ref. templom;[121] stb.). Legigényesebb megoldás, a reprezentatív forma a tumba. A 16. század folyamán egész sor tumbát állítanak föl a gyulafehérvári székesegyházban, ezekből azonban — kettő kivételével — csak szánalmas töredékek maradtak másfél évszázad barbár pusztításai után. Az erdélyi tumbák igen sokfélék lehetnek: csupán feliratos fedelűek (Keresztúri Dobzai István erdélyi ítélőmester [† 1575] tumbájának töredékei, Szilágyfőkeresztúr, ref. templom),[122] címeres és feliratos fedelűek (Petky Mihály [† 1582] tumbafödele, Székelyderzs, unit. templom),[123] vagy alakos fedelűek (Patócsy Zsófia [† 1583] tumbája, egykor Küküllővár, ref. templom, utóbb Kolozsvár, Erdélyi Nemzeti Múzeum, ma Bukarest, Muzeul de Istorie al R. S. R.;[124] ismeretlen vitéz sírköve a gyulafehérvári székesegyházban, Hunyadi János kormányzó tumbájának fedlapjaként;[125] stb.). A különféle típusú tumbák, a változatos kompozíciójú sírlapok mellett még kőből faragott fali epitáfiumra is van példa: Kolosvári Literátus Gábor fejedelmi titkár [† 1591] síremléke volt ilyen, a gyulafehérvári székesegyházban.[126] A sokféleség, úgy látszik, nemcsak a Királyi Magyarország sírművészetére jellemző ebben az időben, hanem az elszigeteltebb Erdélyre is. Ekkor még Báthory Kristóf fejedelem síremléke is csak egy a sok közül.

A hagyományos reprezentatív forma ekkor még a tumba. Legjelentősebb példáit, Izabella királyné [† 1559] és fia, János Zsigmond [† 1571] tumbáit a sokat szenvedett gyulafehérvári székesegyház őrizte meg mind a mai napig, meglehetős épségben.[127] Bár a művészettörténeti szakirodalomban állandó protagonistái a kornak, s joggal, igen sok körülöttük a homály. A legfontosabb kérdésre a mai napig nem tudjuk a választ: vajon ki lehetett e két reprezentatív fejedelmi emlékmű megrendelője? A két síremlék egyidőben készült, egyszerre, ugyanabban a műhelyben — ez a részletformák alapján vitathatatlan, hiába ingadozik a szakirodalom —, s az írásos források alapján bizonyosra vehető, hogy 1571-ben János Zsigmond halálakor még nem voltak készen. A tumbák fehérmárványból vannak — a gyulafehérvári székesegyházban ekkor e kettőn kívül több fehérmárvány síremlék is állott: ezeknek azonban ma csak a töredékeit ismerjük. Ezt az emlékcsoportot nemcsak nemes anyaguk, hanem stílusuk, a rollwerket variáló manierista motívumkincsük is szorosan együvé kapcsolja s együttesüket egyben el is különíti a kolozsvári kőfaragó-műhelyek munkáitól. Számtalan megoldatlan stiláris, ikonográfiai, szerkezeti kérdés vetődik itt föl — tisztázásuk önálló tanulmányba kívánkozik s szétfeszítené e munka kereteit.[128] A két Zápolya-tumba — márcsak kvalitása okán is — két főmű. Megrendelőjükről tényleg semmit sem tudunk, de az aligha lehet más, János Zsigmond halála után, mint maga az új fejedelem, Báthory István, akinek részben politikai érdeke, részben — talán — személyes szimpátiája is fűződhetett ahhoz, hogy a fejedelemségben elődjeinek méltó síremléket állítson. Nem sokkal uralkodásának kezdete után, de minden bizonnyal 1576, a lengyel trón elnyerése előtt csináltatta a két fejedelmi emlékművet. Egyelőre csupán a művészettörténet módszereivel tudjuk megközelíteni őket, s mást — míg a számla vagy egyéb írásos forrás elő nem kerül — nem is tudunk mondani. Egy következtetést azonban bizton levonhatunk: a megrendelő, Báthory István, 1576 előtt mást tekintett fejedelmi síremléknek, mint 1583-ban, már lengyel királyként, Lengyelországban. Báthory Kristóf Danckából ideszállított monumentuma a fejedelmi síremlék prototípusává vált Erdélyben a 17. század első felében: a típus továbbélése az egyetlen igazán látványos lengyel hatás Erdély művészetében. Ez a hatás pedig kétségkívül Báthory István európai látókörű mecénásságának köszönhető.

V.

Talán nem véletlen, hogy késő reneszánsz vitézi síremlékeink között ma mindössze három olyan akad, amelynek figurája a könyökére dűlve alvó, klasszikus lengyel síremlék-figura típusát követi. Az egyik a bártfai Szent Egyed templomban van, másodlagos elhelyezésben s valószínűleg tumba fedlapja volt; előképének bizonyos mérvű félreértése derivátum-voltára utal.[129] A másik művet ma Sárospatakon őrzik, a Rákóczi Vármúzeum kőtárában s provenienciájáról nem tudunk semmi megnyugtatót (valószínűleg eredetileg is Patakra szánták); a vörösmárványból faragott szobor (tulajdonképpen magas dombormű) befejezetlen és csonka.[130] A harmadik darab Sükösd György nagyteremi síremléke, Diószegi Péter műve, melyet ma Kolozsvárt őriznek, a volt Erdélyi Nemzeti Múzeum kőtárában; ez a lengyel típusú falisíremlék egyszerűbb, helyi változata.[131] Az emlékek szóródása igen nagy: Felső-Magyarország, Kelet-Magyarország nyugati csücske s Erdély közepe. Ha tekintetbe vesszük, hogy az erdélyi síremlékeknek körülbelül 70—80 százaléka elpusztult, akkor sem juthatunk más következtetésre: ez a lengyel síremlék-típus nem lehetett sokkal gyakoribb itt sem, mint a Királyi Magyarországon, ahol az eredeti síremlékanyagnak több mint a fele ma is a helyén áll. A kolozsvári Diószegi Péter műve aligha teremtett hagyományt s maga is aligha volt hagyomány folyománya. Túlzás volna persze azt állítani, hogy a síremlék sorsának alakulása paradigmatikus az erdélyi és a lengyel késő reneszánsz művészet kapcsolatának egészére, mégis: hagyományteremtő lengyel hatást Erdély késő reneszánsz művészeti kultúrájában csak egyet ismerünk pillanatnyilag: az uralkodói síremléket. Báthory Kristóf monumentumának van folytatása; akkor is ennek folytatásaképp értelmezendő Károlyi Zsuzsánna és Bethlen Gábor, illetve I. Rákóczi György valamint Rákóczi Zsigmond és Ferenc gyulafehérvári síremléke, ha a Bethlen Gábor által kívánt emlékmű nem is készült el 1622-ben, s ami elkészült, azt nem Bethlen Gábor rendelte meg. Mind a négy síremlék éppúgy Lengyelországból érkezett a fejedelmi temetkezőhelyre, s éppúgy készen faragva, mint Báthory Kristófé ötven esztendővel korábban, Báthory István megrendelésére.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUL 19
VAS NÉPE

Cancioni mester

Ipartörténeti emlék, szimbólum

1921

Bizonyos Cancioni mester öntötte bronzba a képünkön látható vasmunkás alakját 1905-ben, a szombathelyi Pohl féle gépgyár tisztviselőinek megrendelésére. Mint már írtunk róla: akkori főnökeiknek készíttették, a gyár fönnállásának ötvenedik évfordulójára.

A Pohl féle gyárból a Mezőgépgyárba, majd mára a Rába Magyar Vagon és Gépgyárba került „Jónás" a vasmunkás, ahogy ma nevezik.

Néhány hónappal ezelőtt mégis megtett párszáz métert: a Rába gyár Körmendi úti igazgatási épületének márvány előterébe került, végleges helyére. „Ő" költözött ki először az új helyre s fogadja reggelente a munkásokat, dolgozókat. Képzőművészeti alkotásként is kiváló, ipartörténeti emlékként sem lebecsülendő szép szimbólum lett mára. Fotó: Tóth Imre

1978. július 19. Szerda

—Olajbányász, *Oroszlány—Répcelak*, Bábolna—Komló, Tatai Rákóczi—Alumínium SK, MÁV NTE—Bakony V., Péti MTE—Kaposvár, Fűzfő—Dorog, *KOMÉP—Sabaria*, PVSK—Szekszárd, MÁV DAC—Soproni SE.

XI. forduló: X. 15., 14.00 ó.: Olajbányász—MÁV DAC, Soproni SE—PVSK, Szekszárd—KOMÉP, *Sabaria—Fűzfő*, Dorog Péti MTE, Kaposvár—MÁV NTE, Bakony V.—Tatai Rákóczi, Alumínium SK—Bábolna, Komló—Oroszlány, *Répcelak—Bauxitbányász.*

XII. forduló: X. 22., 13.30 ó.: Répcelak—Olajbányász, Bauxitbányász—Komló, Oroszlány—Alumínium SK, Bábolna—Bakony V., Tatai Rákóczi—Kaposvár, MÁV NTE—Dorog, *Péti MTE—Sabaria*, Fűzfő—Szekszárd, KOMÉP—Soproni SE, PVSK—MÁV DAC.

XIII. forduló: X. 29., 13.30 ó.: Olajbányász—PVSK, MÁV DAC—KOMÉP, Soproni SE—Fűzfő, Szekszárd—Péti MTE, *Sabaria—MÁV NTE*, Dorog—Tatai Rákóczi, Kaposvár—Bábolna, Bakony V.—Oroszlány, Alumínium SK—Bauxitbányász, *Komló—Répcelak.*

XIV. forduló: XI. 5., 13.00 ó.: Komló—Olajbányász, *Répcelak—Alumínium SK*, Bauxitbányász—Bakony V., Oroszlány—Kaposvár, Bábolna—Dorog, *Tatai Rákóczi—Sabaria*, MÁV NTE—Szekszárd, Péti MTE—Soproni SE, Fűzfő—MÁV DAC, KOMÉP—PVSK.

XVII. forduló: XI. 26., 13.00 ó.: Olajbányász—Fűzfő, KOMÉP—Péti MTE, PVSK—MÁV NTE, MÁV DAC—Tatai Rákóczi, Soproni SE—Bábolna, Szekszárd—Oroszlány, *Sabaria—Bauxitbányász, Dorog—Répcelak*, Kaposvár—Komló, Bakony V.—Alumínium SK.

XVIII. forduló: XII. 3. 13.00 ó.: Bakony V.—Olajbányász, Alumínium SK—Kaposvár, Komló—Dorog, *Répcelak—Sabaria*, Bauxitbányász—Szekszárd, Oroszlány—Soproni SE, Bábolna—MÁV DAC, Tatai Rákóczi—PVSK, MÁV NTE—KOMÉP, Péti MTE—Fűzfő.

XIX. forduló: XII. 10., 13.00 ó.: Olajbányász—Péti MTE, Fűzfő—MÁV NTE, KOMÉP—Tatai Rákóczi, PVSK—Bábolna, MÁV DAC—Oroszlány, Soproni SE—Bauxitbányász, *Szekszárd—Répcelak, Sabaria—Komló*, Dorog—Alumínium SK, Kaposvár—Bakony V.

I. (XX.) forduló: XII. 17., 13.00 ó.: Olajbányász—Kaposvár, Dorog—Bakony V., *Sabaria—Alumínium SK*, Szekszárd—Komló, *Soproni SE—Répcelak*, MÁV DAC—Bauxitbányász, PVSK—Oroszlány, KOMÉP—Bábolna, Fűzfő—Tatai Rákóczi, Péti MTE—MÁV NTE.

Canesi Ágost
festő.

Szüret Vác környékén" című
"kompozíció 1859-ben készült.

Telyes Katalin: Fölfelé nagy vosban a gyöngy
Művészet, 1972 junius - 40 oldal

CANCZI Ágoston festő

Fiatal férfi c. képe

KABA Melinda: A Budapesti Történeti Muzeum évi jelentései 1981-1987. = TBM XXIV. Bp., 1991 288.p.

King
ıtes?

der

the last fifty years have
f surviving early medieval
sufficient to mention the
Jarrow. The excavations at
ofessor Martin Biddle from
knowledge of Anglo-Saxon
d some specacular finds of
mong the sculpture was the
parts of two human figures
e 1965 campaign (pl. 1). The
ene which on the basis of
e stone's being sometimes
e remarked in his original
he first narrative frieze from

[1] M. Biddle, 'Excavations at Wi
chester. Interim Reports', *The Archaeological Journal*, 119 (1962), 150—94; *Antiquaries Journal*, 44 (1964), 188—219 and succeeding issues to 55 (1975), 295—337. Se also M. Biddle, 'The study of Winchester. Archaeology and H tory in a British Town', *Proceedings of the British Academy*, 69 (1983), 93—135, with full references.

[2] M. Biddle, 'Excavations at Wi chester. Fourth Interim Report. Appendix. A late Saxon frieze sculpture from the Old Minster' *Antiquaries Journal*, 46 (1966), 308—332.

[3] *Ibid.*, p. 325.

Lauri Ágost (1808-1866)

„Lenhossék Györgyné Károlyi Szidónia képmása"
o. karton 31,5 x 26,5 cm J. l. b. A. Lauri 1846
Védett. Kikiáltási ár: 30000 Ft.

„Lenhossék György képmása" o. karton 32 x 25,5 cm
J. l. b.: A. Lauri 1846. Védett
Kikiáltási ár: 30000 Ft.

BÁV 53. Képaukció Bp. 1980. december

CANZI ÁGost kőrajzoló

CENNERNÉ Wilhelmb Gizella: Teleki László arcképei.=

Folia Historica, 14. 1989

33.p.

M. D. K.

CANCSINI András asztalos

Besztercebányán

1759 – 1762. Pécel, Rákóczy-kastély,

asztalosmunkák

Aggházy: Barokk szobrászat... Ba. 1959.

I. 176. l.

Cancsini , asztalos MDK

besztercebányai

A péceli Ráday kastély asztalosmunkáit végzi 1759-1762ig.

257.o.

Zsindely Ferenc: A péceli Ráday-kastély.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 253-276.o.

Candell Viktor

magyar képri művész.

New Yorkban él. 5 éve.

Tolnai Világlapja

1928. V. 16.

Candia, Nicolaus de, MDK

1571. jan 1.
Károly főherceg de Candia előterjesztésére elrendeli, hogy a "domuncula ad navalem isthic /Pozsony/ constituta" lerombolandó.

194. o. 251. adat.

1571. okt. 9. A pozsonyi hajóhid épitkezésére szükséges összeg de Candia - pontium navalium magister - kezéhez folyósitandó.

195. o. 273. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. II. XVI. sz. (Közzéteszi Bánrévi György)

Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 190-197.o.

Candia, Nicolaus de, MDK

1578. jun. 25. C. "pontium navalium magister" kezéhez 200. frt. utalványoztassék a pozsonyi "domus navalis" kibővitésére "pro recipiendis navibus."

322.o. 445. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. III.
(Közzéteszi Bánrévi György.)
Műv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 318-330.o.

MDK

Candidatus ~~(~~ Pictor~~)~~ , festő

1728 ban Endrődy/~~Pálo~~ Mihály pálos atya és festő bearanyozza a nosztrai templom néhány oltárát bizonyos Candidatus ~~P~~ festő ("certo Candidato Pictore") segitségével.
75.o.

Baranyai ~~Bé~~ Béláné: Adatok a XVIII. századi mária-nosztrai pálosmüvészethez.
Müv. Ért. 1957. VI. évf. 1. sz. 65-~~67~~ 76.o.

& Candido Nicolo

d.

Glaser Karlsruhe

124. l

ej 242. 4.

Kecskeméti városi múzeum és Könyvtár

TV. 123.

Candido, Pietro

l.

Biró Endre

112. l.

MDK

Caneva ?

A bakócz kápolna felmérése

Vita Balogh Jolán: Az esztergomi Bakócz-kápolna c. doktori értekezéséről.
Müv. Ért. 1956.V.évf. 1. sz. 59-68.

67.o.(Rados Jenő hozzászólásában.)

Carlo Canevale

építette 1651-70 között a bécsi servita templomot.

Voit Pál: Martin Wittwer, a győri karmelita templo építésze. /Adatok a dunai barokk építőiskola magya országi kapcsolataihoz./ Magyar müemlékvédelem 196 1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 187 225. l., német resumé.

188. l.

CARL CANAVAL, épitész

Canavale/Antonio/ és Johann Bernhard Ceresola valószinüleg rokonok. Valószinüleg Ceresola fia volt az a Johann Bernhard, aki 1672-ben pallérévei egy bizonyos Carl Canavale mesternél kezdte meg. A két család együttes előfordulása Szombathelyen és Bécsben arra enged következtetni, hogy rokonok voltak. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt. Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

KARL CANAVAL, kőművesmester

Egy Bernhard Ceresola 1672.nov.22-én azt kéri a céhtől Bécsben,hogy Karl Canaval kőművesnél dolgozhas on,mint p pallér,de ezt csak később igérik meg neki. 443.old
Carl Canaval Szombathelyen is dolgozott.

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola,a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.o

VASI SZEMLE, XXII. évf. 3.szám. 1968. Szombathely

KARL CANAVALE, építőmester

Bécsben építőmester volt 1671-1683 között.-Hogy a szombathelyi Antonio Canavaleval milly családi kapcsolatban állott,az nem volt felderíthető.442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola,a szombathelyi Szt.Márton templom építője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

Carlo Canevale

Bécs, nemista templom, 1651-70.
(repr.)

Voit Pál: Martin Wittwer, a győri karmelita templom építésze. /Adatok a dunai barokk építőiskola magyarországi kapcsolataihoz./ Magyar műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 187-225. l., német resumé.

188. l.

Carlo Canevale

feltehető tervezője az 1656-ban épített lékai templomnak.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969

1921

Canevale, Carlo

A lékai egykor Ágoston-rendi templomot valószinüleg a bécsi Carlo Canevale tervei alapján az olasz Pietro Orsolini épitette Nádasdy Ferenc megbizásából.

Rózsa György: Nádasdy Ferenc és a művészet. - Művtört.ért. 1970.3.sz. 185-202. l.
189. l.

MDK

Canevale Francesco kőmives mester

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.azám.298.l.

ÉLET és TUDOMÁNY

12. szám 1986. III. 21. Ára: 7,50 Ft

A JÖVŐ ENERGIÁJA?

TARTALOM

XLI. ÉVF. ● 1986. III. 21.
12. szám

355 A TEHETETLENSÉGI FÚZIÓ
Boschán Péter
358 A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG VEZETŐJE
Kende János
360 KUTATÓMŰHELYEINKBŐL
361 A VIZEK VONZÁSA
Dr. Tihanyi János
363 A KÖRNYEZET: ÉRTÉK!
364 SZÁZÉVES AZ AUTÓ: A MŰSZERFAL
Tamás György
366 A PERZSA ÚJÉV NAPJA
Fahmi Sehla
368 AXOLOTL AZ AKVÁRIUMBAN
Benkő Zoltán
372 HALÁSZAT ÉJJEL-NAPPAL
Benedek Dezső
373 „SZIRÉNNEL TELJES MESSZESÉGEK . . ."
Vekerdi László
375 NYELV ÉS ÉLET: KÉZEN-KÖZÖN ELŐSINKÓFÁL?
Simon Zoárd
376 NÉGYSZEMKÖZT AZ ORVOSSAL A TITOKZATOS G FOLT
Dr. L. E.
377 FIGYELMÉBE AJÁNLJUK
378 A GONDOLKODÁS ISKOLÁJA
Bizám György és Herczeg János
379 A TUDOMÁNY VILÁGA
383 VEGYSZEREK A HÁZTARTÁSBAN A FÉMTISZTÍTÓ SZEREK
Szabó Tamásné
A HÁTLAPON: A TARKA SÁFRÁNY
Dr. Laki Ferenc

Címképünk:

Bojtár Ottó fotomontázsa a fúziós energiáról szóló cikkünkhöz

A következő számunk tartalmából:

A mágneses határolás ● Miért emelkednek az árak? ● A hipnózis a gyógyításban ● A Monarchia békessége ● Gének és a környezet ● Az örökletes betegségek nyomában ● Nemzetiségeink húsvétjai ● Lombelőző virágok ● A Yamik földjén ● A tudomány világa.

Kedves ÉT!

Ilyenkor március 15-e táján gyakran hangzik fel, s villan hol itt, hol ott az olvasó szemébe a híres-hírhedt *Újépületnek* — eredeti nevén a *Neues Gebäudének*, népiesen mondva a *Najgebajdénak* — a neve. Több oka van ennek! Mindenekelőtt az, hogy a nagyjában a mai *Deák* és *Engels teret*, valamint a szintén mai *Szabadság tér* jó részét elfoglaló épületmonstrum fenyegetően testesítette meg mindazt, amit a *Habsburgok* magyar földi jelenléte jelentett, s ráadásul igen sok szabadságszerető hazafira csukódtak ott rá a vasalt börtönajtók.

Amiért az idén a szokásosnál is többször kerül szóba ez a „palota", annak az az oka, hogyha nem bontatják le, akkor most lenne

KÉTSZÁZ ESZTENDŐS A NAJGEBAJDE!

Furcsa, de így van: amikor 1786-ban *Canevale* udvari építész tervei szerint kezdték felhúzni a falait, még egészen békés célokra szánták — *árvaházat* akartak berendezni szobáiban, termeiben. Még azután is, hogy félig-meddig elkészült, nem kellett a pest-budai népnek riadozni tőle, hiszen egy prágai vállalkozó *szövödének* szánta.

1800-ban azonban már fegyveresek foglalták el: *tüzérkaszárnya* lett — az 5. számú császári ezred „pattantyúsai" találtak otthonra a végül *Hild János* irányításával befejezett épületben.

Hogy milyen irdatlanul nagy volt ez a Neues Gebäude? Nos, 1814-ben — végső formáját ekkor öltötte fel — 22 622 négyzetölnyi területet hasított ki fővárosunk szívéből, és nem kevesebb, mint *kilenc* udvarán gyakorlatoztak a katonák. 286 termében 2420 közlegényt tudtak elszállásolni, mindemellett számos tiszti lakás és egyéb kiszolgáló traktus is „belefért" még a Najgebajde épületszárnyaiba.

1848-ban a *honvédtüzérség* vette át benne a parancsnokságot, a szabadságharc bukása után pedig az lett belőle, ahogyan leginkább megőrizte a nemzeti emlékezet: *börtön*.

Igaz, nem az egész Újépület alakult át tömlöccé, hanem csak az V. számú pavilonja, abba viszont 910 politikai foglyot, elítéltet zártak rács mögé. Köztük *Leövey Klárát*, a nőnevelés magyarországi úttörőjét, egy rövid időre *Madách Imrét*, *Csányi László* közlekedési minisztert, sőt magát *Batthyány Lajost*, az első magyar miniszterelnököt is.

Idő múltával aztán békésebb idők köszöntöttek a Najgebajdéra. Hatalmas belső udvarait többek között a korabeli sportemberek vették birtokukba: 1875-ben például ott rendezte meg versenyeit a *Magyar Athleticai Club*.

Wekerle Sándor miniszterelnökségének idején döntöttek arról, hogy a mind elhanyagoltabb, egyre több helyütt omladozó, Pest modernebb szerkezetű belvárosának kialakítását mindenestül megakadályozó Újépületet le kell bontani.

A bontás után összesen 27 hatalmas telek szabadult fel, és állt a századforduló nagyszabású építkezéseinek a rendelkezésére.

Fölsorolhatatlanul sok ház emelkedik ma az Újépület egykor több mint 22 ezernyi négyzetölén! Köztük a *Magyar Nemzeti Bank* palotája — ezt *Alpári Ignác* tervezte —, a *Posta-takarékpénztár*, az *Amerikai Egyesült Államok* budapesti nagykövetségének az épülete, és a szintén Alpári Ignác irodájában megtervezett *Áru- és Értéktőzsde*, amely épületben most a *Magyar Televízió* stúdióinak és szerkesztőségeinek egy része szorong — eszményinek a legnagyobb jóakarattal sem nevezhető körülmények között . . .

Takács László

KISLEXIKON

Cikkeinkben csillag jelzi azokat a kifejezéseket és neveket, amelyek a kislexikonban szerepelnek.

CLEMENCEAU-JEGYZÉK: az első világháború befejezése utáni békekonferencia francia elnökének a győzelmes északi hadjárat leállítására és a Vörös Hadsereg csapatainak visszavonására vonatkozó, illetőleg Magyarország új határait közlő jegyzéke, amely visszautasítás esetére összehangolt támadással fenyegette meg a Tanácsköztársaságot. (A tanácsköztársaság vezetője)

EMULGEÁTOR: két érintkező folyadék felületi feszültségét csökkentő, azok részecskéinek finom szétoszlását, diszpergálódását segítő anyag. (Vegyszerek a háztartásban)

FÖLDDEKRÉTUM: 1917. november 8-án elfogadott, a munkás-paraszt szövetség megszilárdításában fontos elemnek számító, törvényerejű jogszabály; elrendelte valamennyi birtokos földtulajdonának, valamint a cári és egyházi birtokoknak a kártalanítás nélküli kisajátítását, s ezzel a nép tulajdonába adta az ország megművelhető földterületét. (A Tanácsköztársaság vezetője)

JADE: két, többnyire zöldes színű, kissé áttetsző, faragható szilikátnak (a jadeitnek és a nefritnek) közös elnevezése, illetőleg ilyen ásványokból ősidők óta készített faragvány. (A tudomány világa)

HALVA: keleti édesség; mézből, dióból és lisztből készül. (A perzsa újév napja)

KREATININ: az összes élő szövetünkben létrejövő kreatinból képződő, igen stabilis vegyület. Kis mennyiségben a vérben és a vizeletben állandóan előfordul. A ~ töménységéből a szöveti anyagcsere, elsősorban az izomanyagcsere mértéke ítélhető meg. (A titokzatos G folt)

UTÓDÁLLAMOK: általában valamely felbomlott államalakulat helyébe lépő államok. Szűkebb értelemben: az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása folytán létrejött, valamint a Monarchia területéből részesülő államok. (A Tanácsköztársaság vezetője)

CANAVALE

Canevale, Izidore

1761-ben Bakóczy-
primás megbízásából
dolgozott Esztergomban.

Lajd Lepold Antal
levelét Ricca Gi-
vonni csomagjá-
ban.

Müemlékek Országos Bizott

9

Bi

Högyes

Carnevale

l.

WagDej

161. l.

IRODALOM

-M.o.Müeml.II.809.l.
-Divald K:Szepes vm.m.eml.
I.61.l.

JEGYZET

Borovszky Samu dr.: Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. Budapest, é. n. II. k. 500, 502. l. — *Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa.* Budapest, 1907. 113. l. — *K...ly J...s:* Váczi székesegyház. *Vas. Ujs.* 1857. 445. l. (képpel). — *Meller Simon:* A magyar művészet kialakulása a XIX. század első felében. *Művészet.* 1911. 178. l. — *Nagy Imre:* Vátznak leírása. *Tudományos Gyűjtemény.* 1818. IV. k. 38. l. — *Perger Ignátz:* Emlékkapu Váczon. *Honművész.* 1836. I. 68. l. — *Pesti Hírlap.* 1913 decz. 14. (Mária Terézia Magyarországon.) — *Rupp Jakab:* Magyarország helyr. tört. I. k. II. f. 690, 691. l. — *Századok.* 1892. 68—74. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1911. V. 500. l. — *Vasárnapi Ujság.* 1861. 426. l. (képpel). — 1891. 614. l. (képpel).

Távollétében a kivételi munkálatokat Oswald Gáspár Csehországi iglaui piarista fráter vezette.

már levott rahrva, unikor C. megbízást kapott a templom építésére. Az ő tervén, főképp a négyzetes csonka tornyain a főhomlokzaton és a belső kiképzésben a francia korakla szicizmus törekvései érvényesültek. Közben Mária Terézia váci látogatásainak alkalmából Migazzi vele építtette Vác az ottani határan Magyarországon egyedülálló diadalkapuk.

C. tervei alapján 1776 kezdtek építeni a pesti kijépületet melyet halála után évtizedek mulva fejeztek

Emunka

Titus diadalívének mintájára

~~Canevale~~

be, s mely jolaig ka-
stárnya, a szabadsághare
után pedig a hazafiak
böstöme volt. Az épület
monstrumot 1897–1900
bontottak le, s helyén
létesült a Szabadság tér.

Canevale T. M. L.

I francia

Canevale (Ganevale), Isidorus Marcellus Amandus, mérnök és udvari építész; szül. 1730-ban Vincennesben (Francziaország), megh. 1786 nov. 2-án Bécsben, ahol 1760-tól működött. A magyar főpapok közül Esterházy Károly gróf és Migazzi Kristóf gróf foglalkoztatták. A váczi székesegyház 1761—1777-ig az ő tervei alapján épült. Migazzi váczi püspök 1764-ben vele építtette Mária Terézia királynő és családja tiszteletére Vácz északi részén máig is fennálló diadalkaput, melyet először 1836-ban restauráltak. 1776-ban C. kezdte építeni a pesti Újépületet, melyet azonban nem fejezhetett be. Az építés folytatásához jóval halála után, 1814-ben fogtak, s mikor az épület elkészült, az 5-ik tűzérezredet helyezték el benne. 1897—1900-ban lebontották az építészeti szempontból jelentéktelen kaszárnyát s ennek helyén keletkezett díszes palotáival együtt a Szabadság-tér.

Canevale, I.M. Amadé MDK

építész

Váci székesegyház/ 1763-1777/

Magy.Müv. Tört. I./szerk. Dercsényi / 390.o.

Canevale, Isidore
építész MDK

1761 őszén részletrajzokat (37-44kép) készitett és uj kupolát tervezett a Bakócz Kápolnához.
16.o. és 21. o. v.ö. 23.o. 26.o.
Repr: A B.k. archivoltjainak és az archivoltok vállköveinek profilja. (37.kép)
A B.k. belső párkányának profilja(38.kép)
" 2 " ".Felvételi rajz(39.kép)
A B.k.stallumának profilja. (40.kép)
A B.k. egykori homlokzatának részletei.(41.kép)
" " " " (42.kép)
A B.k. kazettás archivoltjának sarok-rozettája (43.kép)
A B.k. egyik rozettája a kórusfülke archivoltjáról. (44.kép)
A B.k. keresztmetszete a tervezett uj kupolával. (45.kép) v.ö. 34.36.68.o. és
Balogh Jolán: Bakócz kápolna 113-115.o.

Canevale, Isidore MDK

A tervezett uj esztergomi székesegyház famodellje (repr. 23 és 24, kép) talán Canevalenak a kupolás váci székesegyház (1761-1777) mesterének tulajdonitható, bár a modell 1763 márciusa után készülhetett, Canevale esztergomi működéséről pedig csak 1761-62-ből vannak adataink.

17.o.

Balogh Jolán: Bakócz kápolna.

M. D. K.

CANEVALE, Isidore építész

Pest. Ujépület tetve

Vác, diadalív (1764)

Gerthon István: Az egyi liceum 8. l.

Isidore Cannevale

francia építént ⊗ bizta meg Barkóczy Ferenc érsek, hogy a nagyrént elpusztult St. Adalbert templom helyett új főtemplomot tervezzen (⊗ aki a váci nékesegyházat is tervezte)

Zolnay Sándó – Lettrich Edit: Entergom. n.n., é.n. – 255 l., 162 t. (Panoráma.) 154. l.

Isidore Cannevale

1.

francia és Franz Anton Hillebrandt
ontrák építéssel közreműködésével elker-
dett munkálatok, az új esztergomi főtemp-
lom előhénítésénél, Barkóczy Ferenc
érsek halálával abbamaradtak

Zolnay László – Lettrich Edit: Esztergom
h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.)
– 64–65. l.

Canevale Izidor 24

S'chaen Amva templ.

Lanevall

l. Lanevale

L. Lendrey-Lentirónyi

294. l.

66. sz.

RCZ JENŐ
KEDÉSE, KÖNYVNYOMDÁJA
VKÖTÉSZETE
EGED Fióküzlet: Nyomda és könyvkötészet Deák Ferenc-utca 2.

MINDENFÉLE NYOMDAI KÖNYVKÖTÉSZETI MUNKÁK IZLÉSES ELŐÁLLITASA A LEGRÖVIDEBB IDŐ ALATT

TELEFON: 324.

*Szeged, 192*_____

MLA.

dő Szegeden.

Canevale

esztergomi mükö-
déséről lásd
dr Lepold Antal
levelét

Ricca Giovanni
Battista
építész
csomagjában

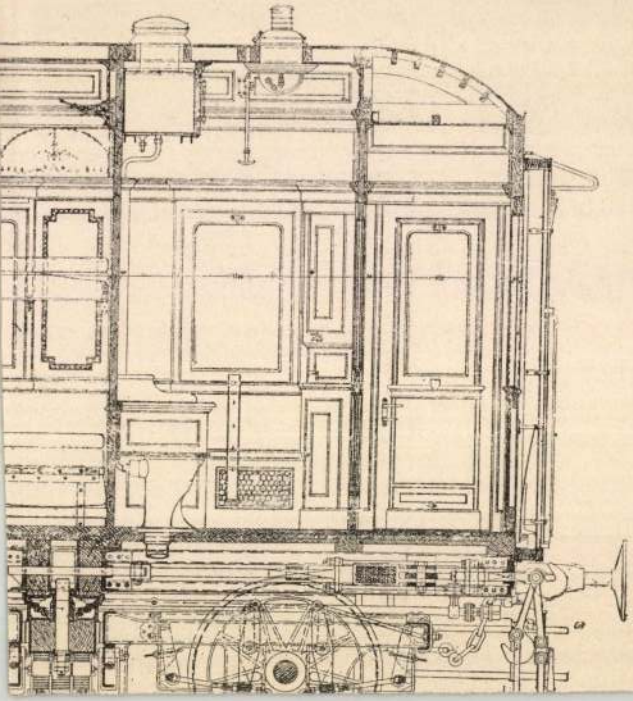

Canevale Isidorus

Marcellus.

l.

Zelovich Józsefnüegy

36. l

Viselet.

Nőiruha.

E lapon hat különböző
való ujj látható. Felirata:

I
26ik szá

legalól középütt: Nyom. Frey P

Am., mér. a papirosnak 27.

CANEVALE, Isidore, építész

Herr Ganneval, Baumeister Gr. Maj. des Röm. Königs, épitette a váci diadalkapuk. Az kapu részletes leiráso. (1764, 20. szám, 7-8 l)

Preuburger Zeitung
(Gouthon)

Canevale

épitéz.

wód

z

Róka. Johann:

Alt und Neu

Waitzen.

Pressburg und

Kaschau

1777. 73. h

Szót a nékeseptházról és a diadalivről.

VIASZTÁRGYAK.

HARDY, KASPAR BERNHARD
(kölni kanonok, 1726—1819) viaszművei:

A gyermek

A leány

Az anya

Az öregasszony

Zöldségárus leány

Virágárus leány

Jósnő

Remete

Rátarti leány

Parasztfiú

Feltámadás

Üdülő beteg

Áhítat

Imádkozó szegény

Canovale

wód

s

Kazinczy Ferenc:

Harai és Külföldi-

Tudósitások

1812. 29-31. sz.

Ára 8 fillér.

Kedves Szentiványi!

Ma vett értesítése alapján, nagyon kérem – hogy hétfőn (20 án) d. u. 5 és 6. között legyen szíves a képe ket átadni. Egyúttal a bartosan vélkülöröld zsebkését is átadhatom. Szívból köszönti

T. Móriez Pálne

942 VII/18

Caneval olaz épitéz. (:1777:)

Tud. gyűjt.
1818. évf., III., 20, 86-38. l.

Canevaleslax épitéz.

Ind. gyüjt.

1818. IV., 2-41.

Carnevale

Váczi
[illegible]

Kremser-Schmidt

Maulbertsch

tovább

irod

Haeufler 1854

III. 71. l.

Méltóságos Másod

1903. évi május hó
engem a Műemlékek Or
ségben alkalmazni.

Midőn ezért legő
met Tolnácsolnain, Körülm
lása miatt – sajnálattal

Canevale

terverte a brestí ujépü-
letet.

wód
z

Földy János-Balassa

Imre: Világostól
Josephstadtig. 1849-
1856. Brest, 1939. 305. l.

Carneval

cvód
2

Nagy Magyarkép

I. r. 158. l.

a 157. lapon a vaci
székesegyház képével.

870

Canewal,

Építés, 1762-ben (Migazzi Kristof gróf) egy diadalrapot épitelett vele a kiráji család (ogadta lására ill. látogatásuk emlékére, ~~...~~ A Diadalrapu a Kis-Vácz és Nagy-Vácz sőt levő hatásvonalon, lehét jugatva (Bécs felé) foglalt hofet.

Findura Imre, Vácz története 1875.

16 l.

Canevale

Karcsu Arzén. Vác
vários tört. I-IX. k.
Vác, 1880-88.

Campmüller, l. *Kampmüller.*

Carneval

vači vékesegyhan-

rend

Velics 1894

78. l.

Nagy Miklós: Magyar-

ország képekben.

I. K. 156. l.

1651. Liezen-Mayer Sándor

Tájkép-tanulm.

A kép (tenger melléki) hegyes vidéket ábrá
facsoport ~~[illegible]~~ kepezi, melytől
figyelmünket. Ezek közelébe
cserjéknél csikó szaladgál;
melyből három a földre hever
czéből iszik vagy ~~[illegible]~~ ~~pedig~~ a
torral két nő beszélget. Ha
hegyek tövében, a tengeren
érő kék köntös és vöröstarn
nagykendő. Az égbolt derült

Vászon, méretei 57
Norvalli Konek Jó
L. 17187/98 sz. leix

Fegy bekerített helyen

A cisterna fedele mellett patak csörgedezővize képez esést.

Conservat

váci sékesegyház

irod

Velics László: Az egyházi
művészetek tanulmányozás-
ról. Pest 1894. 78. l.

Postacsomagok.

Suly-fokozat	Nem terjedelmes csomagért													
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.	
	dijövben a dij													
	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f
1 kg-ig	—	30	—	30	—	50	—	50	—	50	—	50	—	50
1—5 „	—	40	—	40	—	70	—	70	—	70	—	70	—	70
5—10 „	—	50	—	50	1	—	1	20	1	40	2	—	2	—
10—15 „	—	60	—	60	1	20	1	60	2	—	3	—	3	—
15—20 „	—	70	—	70	1	50	2	—	2	80	4	—	4	—

Terjedelmes csomagért a fenti dijak másfélszerese jár.

BUDAPESTI HELYI CSOMAGOK SÚLYDIJA

5 kg-ig —·24 P | 10 kg-ig —·34 P | 30 kg-ig —·50 P

Canevale

ivód

Lyka Károly:

Halotti beszéd a Nájgebájról.

333. NAGY KORSÓ, szürke kőcserép,

334. KORSÓ, fajánsz, csavarcs gömbös

335. KORSÓ, fajánsz, ónfedővel, tojásc

336. KORSÓ, fajánsz, ónfedővel, csava

337. KORSÓ, szürke kőcserép, kék és ba
század.

338. NAGY KORSÓ, zöld mázas cseré

339. KORSÓ, u. n. Bartmann's Krug,

340. HÁROM KORSÓ, népies fajánsz.

341 NÉGY DARAB FAJÁNSZ NÉPIE

Uj Idők, 1897. II. 83. l.

'III. század.

rt oldalakkal. Olasz.

ıfedővel. Rajnavidéki. XVIII. sz.

'ajnavidéki. 1694.

ın cimer. 1585 évszámmal. Raeren. XVI. sz.

sel. Délnémet. XVII. sz.

ımbös testtel. Délnémet. XVII. sz. v.

sel. Magyar. XVIII. sz.

ımboru és szines alakokkal, ónkupakkal. Kreussen

ru renaissance diszitéssel. Kreussen. XVI—XVII. sz.

ıfedővel. Rajnavidéki. XVII. sz. e.

Canevatt

erod

e

Tragor Vácikalauz

32. l. 33. l.

74. 75. l.

903

Fenőkötőredék, őskori VIII. 89.

Canevale

bécsi építész.

Lásd

Pásztor Mihály: A régi

Pest. Művészet 1909

383. l.

11642.

ltan és állva van ábrázolva. F
látható kutyával. Felirata:
. ET BÖHEM.
. VXOR.

): 10·3.

30 Ft.

Carnevale

1.

Római nemzetk.
Kiáll. Gal. 1911
18. l.

3

Anton
4444. Braith ~~Antal~~:

Tehenek az

Egy dombos és erdős vidék
a háttérfelől köieledneк, balra
hén köz, a kolompos ~~[illegible]~~ vakuum ~~[illegible]~~,
jobbról kastély bontakozik ki a
alól jobbra: „A. Braith, Mü

zsemlyeszínű ~~[illegible]~~

Vászon, mér. ~~[illegible]~~, 71. 6: 55
Gróf Andrássy Dénes hagyománya
Magyar Nemz. ~~[illegible]~~ Muzeum örök let
~~lis 23-án (2046-913)~~. -- Bejele

Carnevale

Vaci szerencsyk.

wód
z

Velvánd.

167. l.

912

~~324~~ 1925.

Canevale

váci székeregyház

irod 1762–1772. épült

fenti tervei szerint.

Chobotvác 115. l.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

BUDAPEST V, ERZSÉBET-TÉR

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak - úrnőnek

Canevel

1762-ben Migazzi Kristof bécsi bibornoserek, és a váci püspökség örökös administrátorának kérésére Vácra utazott az Esterházy Károly által épitem kezdett váci székesegyház továbbépitése ügyében. C. az Esterházy tervet óriási arányai miatt nem tartotta kivihetőnek és az érsek megbízásából ny tervet készitett, a most álló székesegyház tervét. Ugyanez évben a régi alapok részbeni felhasználásával megindult az épitkezés.

Nevtára, A váci egyházmegye történeti —, Vác 1917. II. 627. l.

Canevale

Lab IV. 72

1922

és rómaiak állatistenségeinek kultuszát, a boszorkányhit korának állatkultikus megnyilvánulásait, majd az újkori meséket és babonákat.

Pelle Ilona (1910, Hódmezővásárhely, ref.) szolnoki áll. gimn. h. tanár (Schmidt professzor) mint egészéves csereösztöndíjas és a bécsi egyetem vendéghallgatója néprajzi és településtörténeti előadásokat látogatott. Az itt tanultakat, valamint egy salzkammerguti tanulmányút erdményét Ceglédbercell salzkammerguti német lakosságának tárgyi néprajzáról szóló doktori értekezése elkészítésénél hasznosítja.

Dr. Szabó József (1913, Csepreg, ref.) áll. gimn. tanár Ungvárott (Huss professzor), az egész évet Németországban töltötte csereösztöndíjjal. A müncheni egyetemen két félévig foglalkozott német nyelvészettel, másrészt, hogy az új német középiskolai oktatást és a nemzetiszocialista nevelést megismerje, müncheni középiskolákat látogatott. Résztvett a lipcsei délkeleteurópai intézet „Deutschland und Südosteuropa" című kurzusán Bad-Elsterben. Tanulmányutat tett Berlinbe, Nürnbergbe, Lipcsébe, Magdeburgba és a Szudétaföldre.

Dr. Tolmár Gyula (1909, Budapest, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Budapestről (Wodetzky professzor), csereösztöndíjjal a boroszlói egyetemi csillagvizsgáló-intézetben dolgozott. Schoenberg professzor vezetésével résztvett egy olyan nagyobb munkában, amely az intézet

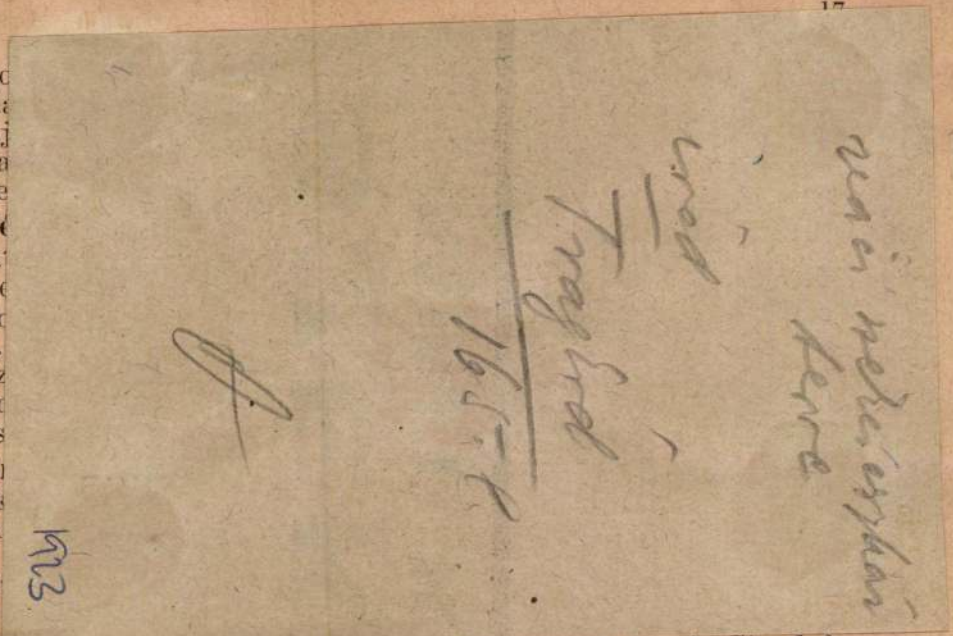

ses tec
ógyalla
töndíjj
alatt a
mérése

Fe
hallgat
amelye
irodalo
gatva.
zett sz
közpor
kérdés

D
kornok
Berlin
teinél
készül
stelle
intéze

klinika pathológiai intézetében gynaeko-hystológiai vizsgálatokat

Canevall

váci wéresegtán

l.

Bar Bpeutbalp.

82, 83. l.

23

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Canevall

Vači kapu 1764.

„Empire-stilus-
ban"

Bar Bjostbalp

81. l.

Keppel

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

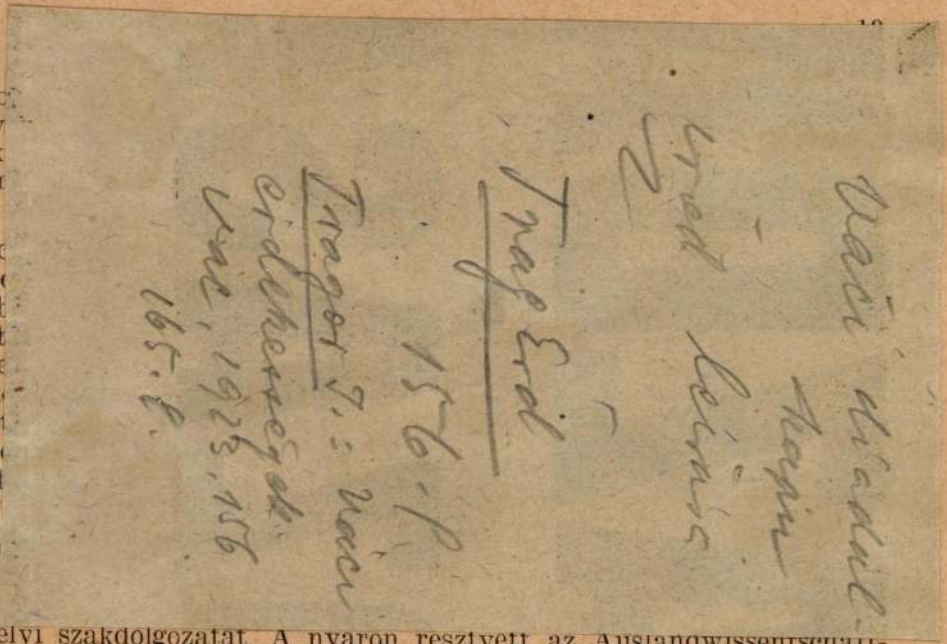

nyc
egy
rok
a n

Pé
bol
Leh
Let
fize
bet
szet
ért
kut

Hu
bei
fil

nyelvi szakdolgozatat. A nyaron résztvett az Auslandwissenschaftliches Institut Um das neue Europa című kurzusán Berlinben.

Pősze Lajos (1919, Békés, ref.) tanárjelölt Debrecenből (Huss professzor), Humboldt-ösztöndíjjal egész évet töltött Németországban német nyelvészeti tanulmányok folytatására. A müncheni egyetem beiratkozott hallgatójaként Gierach, Hartl, Kranzmayer és Höfler professzorok nyelvészeti, illetőleg Cysarz professzor irodalomtudományi előadásait hallgatta. Elkészítette tanári szakdolgozatát, amelyben egy Debrecenben őrzött középkori német kéziratot dolgozott föl nyelvészetileg. Minden alkalmat felhasznált, hogy a mai német életet minél jobban megismerhesse. A nyáron nagyobb tanulmányutat tett és ennek során volt Berlinben, ahol résztvett az Auslandwissenschaftliches Institut „Um das neue Europa" című kurzusán, majd Lipcsét és Dél-Bajorországot kereste föl.

A Mitteleuropäischer Wirtschaftstag ösztöndíjasai:

Dr. Forrai Kálmán (1913, Kiskúndorozsma, róm. kat.) elme- és ideggyógyászati tanulmányokra (Miskolczy professzor) kapott ösztöndíjat. A tanévet Münchenben töltötte. Ennek végeztével németországi klinikákon kapott alkalmazást.

Dr. Horváth Róbert (1916, Győr, ág. ev.), jog- és államtudor, Budapestről (prof. Surányi Ungor) miniszteri segédfogalmazó mint

Canevale

építész

l.

Kapossy János

F. A. Hillebrandt.

1719 – 1797.

Bp. 1924.

16. l.

Canevale Isidorus

épitéz

l.

~~Kapbarokk~~

~~Rég. Társ. Évk~~

~~II. 255. l.~~

Kapossy János:

Barok művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez. OMT. Rég. Társ. Évk. II. 1923-26.

Bp 1927. 255. l.

Carovale Izidor

udvari építész

l.

Tragor Ignác

vác multja és je-

lene. Vác, 1928

9 j. l.

92 l.

162. l. 165. l.

Mihály hengergőzmalma Pécs-gyárváros

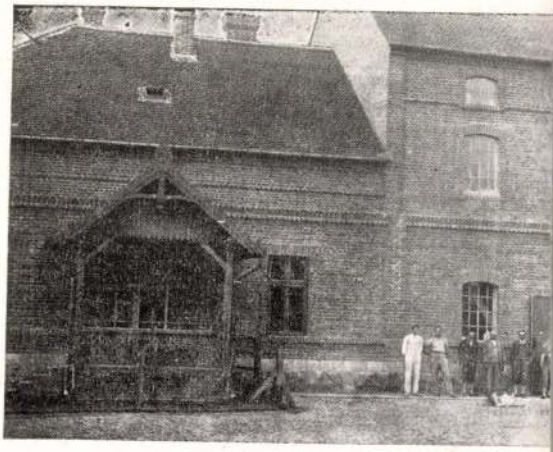

Petz Antal motormalma Sásdon

R. k. templom Szentlőrincz

Canevale

l. Tragor J.: Vác műemlékei és művészei. Vác, 1930: 52, 55, 59, 70, 71. l.)

11. t.

gulmas időszak állott be. A keresztényüldözések lángja csapott át a provincián. Rómában az a felfogás hatalmasodott el, hogy a kereszténységet, — melyben a birodalom gyors hanyatlásának egyik főokát látták, — végleg ki kell irtani. E végből úgy az anyaországban, mint a provinciákban, nyomozó, büntető törvényszékeket állítottak föl.

Az üldözések a legnagyobb kegyetlenséggel indultak meg. Szigorú császári parancs a keresztény hivatalnokokat állásaiktól fosztotta meg. A keresztények templomait lerombolták. Papjaikat kivégezték. Sőt kivégezték mindazokat, kik a római isteneknek áldozni vonakodtak.

A pannoniai kereszténység kiirtására két törvényszéket állítottak föl. Az egyik székhelye Sirmium, a másiké Savaria lett. Ez utóbbi törvényszék elnökéül a kegyetlenségéről híres Amantius prefectust küldték ki.

A savariai törvényszék ezrével fogdostatta össze a keresztényeket. A börtönök megteltek s Aquincum és Carnuntum circusaiban százával tépették szét a vadállatokkal. Ezeknek az üldözéseknek idején, 303-ban kerültek a savariai törvényszék elé Quirinus sisciai püspök, továbbá Iraenus és Rutilus hitvallók, kiket Amantius parancsára a Sibaris (Gyöngyös) folyóba fojtottak.

Nagy Konstantinnal (323—337) Savariára ismét jobb napok virradtak. A császár itteni tartózkodása alatt fényes ünnepségek és játékok színhelye volt. Pannoniának négy részre való osztása után, mint a Panno-

Canevale

2. 3239

A ~~m.kir.vallás-és közoktatásügyi mi~~
~~keb.Számvevőség VII.osztályához int~~
rod

Rerich Béla: Vác
városának híres
„Kőkapu"-ja.
Pesti Hirlap 1930.
márc. 23.

Utasitom, hogy a 127.689.sz
ki dr. IUX GÉZA okl. épitészmérnö
kolozsvári utiszámláját kiegyenl
száztizennégy pengő 80 fillért.

Budapest, 1943.évi auguszt

MUZEALE ... ORSZÁGOS BIZOTTÁSA
561 /1943 szám.
Kr. 1943 év aug. 26 n.

943
ásul

Canevale, Francesco

olasz építőmester Budán

a XVIII. sz. első felében

Rok 21. l

MT. 32

298/1934.

A Müemlékek Országos I

tekintetes Elnökségé

Carnevale

Fleischer J.: Das kunstgeschichtliche Material der geheimen Kammerzahlamtsbücher in den staatlichen Archiven Wiens von 1705 bis 1790. Wien 1932

197-205. L.

Caneval, l. *Canevale.*

Canevale

wód
z
Hekler Budapest
82. l.

33

Canevale

Szőnyi Olló: Régi
m. templomok.
Bp. 1933. 218 l.
(Kapcsol.)

rnak a Müemlékek Orsz. Bizottsága
k

Budapest.

ovember hó 14-én 877 sz. a. kelt
rencsém Lux Kálmán bizottsági tag

Canevale

lásd

Bánisné Vác 8. l.

31. l. 32. l. 34, 35. l.
(életrajza.) ~~36~~. l. 38. l.
39. l. 41. l. 57. l.
52. l. ~~90~~ l.

Bánisné Wallon E.:
Vác művészete a
XVIII. században. Bp.
1935.
fent lapszámok

Carnevale Izidore

vaci nekescsgház

erőd

Rados Jenő dr. A neoklasszicizmus nagy magyar templomai. MMÉE Közlönyének Havi Füzetei 1936. 7-12. sz. (Képpel.)

Canevale Izidore, építész

M.D.K.

4.á

váci sikeres egyházának fő-
homlokzati képét közli:

S: Rados Jenő: A neoklasszicizmus
nagy magyar templomai

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1936. 70. hét. Havi Füzetek, IX. évf. 7-12. sz.
26. old. 4. á

MDK

Cannevale építőmester

Pálinkás L: Esztergom XVIII. sz.-i művészeti emlékei. Bp. 1937. 5-8 l.

Cannevale

Cród

Pálinkás László

Esztergom XVIII. századi művészeti emlékei.
Bpest, 1937.
6, 7. l.

Canevale, T. M. Amadeus

l.

Hekler Ung

99. l.

100. l.

937

[illegible]

alperes ellen,

lakik: Budapest I. Hegyalja út 23 I.

a

kir. járásbíróság területén.

296 kor. 96 fill.
tőke s jár. iránt.

II *példány* 1/ *melléklet.*

Canevale Izidoro

lombardiai épitész
stúl Vincennesben

XVIII-n.

irod

Budinis
113-114, 153. l.

Budinis C.: Gli artisti italiani in Ungheria. Roma, 1936.

miniszteri ta

A Müemlékek Országos B i z o t t

MDK

Cannevale

A Mária Terézia féle vártemplom.

Pálinkás László: Esztergom XVIII. sz.i müv.emlékei. Bp. 1937. 53 l.

Canavale (itt Canna-
vale) J. M.
épitett

l.

Bierbeptört
204. l.

(Bierbauer V.: A m.
épitészet tört. Bp. 1937.
204. l.
205. l.

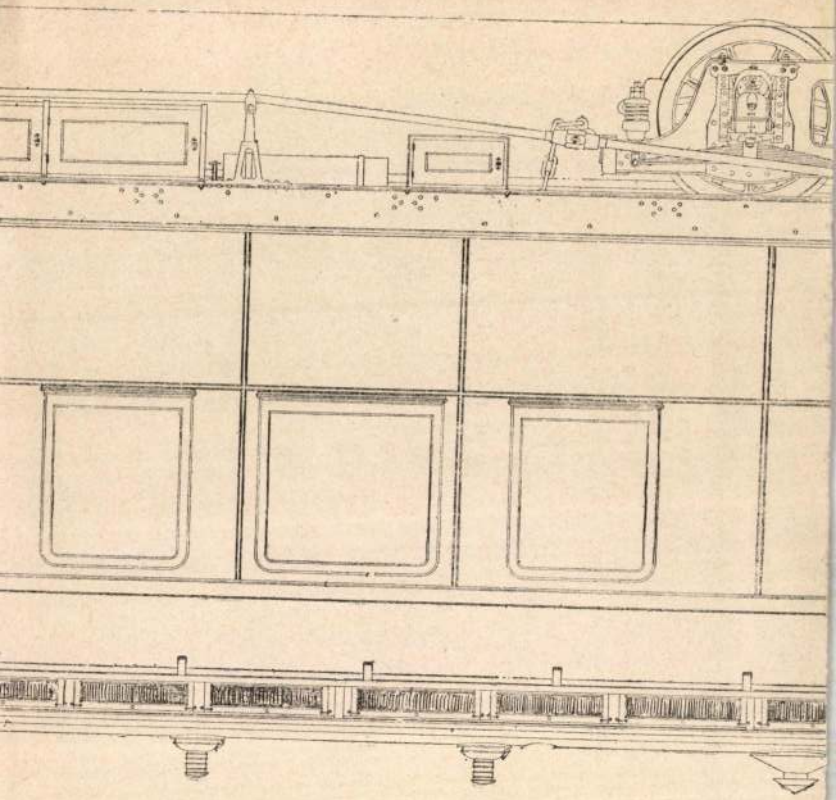

Canevale

Migazzi püspöksége alatt befejezte a váci székesegyház építését. Francia klasszicista stílusban.

Schey Koma:
Városok 1938. 395. l.

F: Kaposi Antal gimn. tanár Zalaegerszeg

Cornevall

l.

Radoskastely II.

58. l.

a, (1498—1554), követője (Nachfolger).
TOR NŐVEL (Die hl. Katharina mit zwei Stifterinnen).
· Slg. Kilényi). Lent donatorokra vonatkozó latin felirás és
Stifter bezügliche lateinische Inschrift und die Jahreszahl

enichino után (Nach).
d der Diana).
cm.

rt).
logische Scene).

ach).
hnjäger).

a „Zálogház" egy alakjához. (Der Schmiedegeselle. Studie
'. Jelezve (Bezeichnet): Á mon ami M. de Schenck M.

Illusztr. XIX. tábl.

milien). Jelezve (Bezeichnet): M. de Munkácsy. Mr. Bloom-

145. — VÁCHARTYÁN: Gosztonyi—Rudnay-kúria, kerti középrész
Gartenrisalit — Partie saillante, côté jardin — Frontage facing garden
(1802.)

146. — VÁCHARTYÁN: Gosztonyi—Rudnay-kúria, udvari bejárat
Hofeingang — Entrée de la cour — Entrance to the courtyard
(1802.)

Rados: Magyar
Massolyok
I. kiadás bő

39

Canevall

Rados Jenő dr.
Magyar kastélyok ~~227~~ f. l.
Bp. 1939. 58. l.
CXVI t.

VÁCHARTYÁNBAN (Pest megye)
két Gosztonyi kastély volt. A jelenleg is családi birtokban lévő kastély szerencsétlen restaurációnak lett áldozata, a másik — ma a Rudnay-család tulajdonában — egyik legszebb példája a kúria elnevezéssel illethető kiskastélynak. Családi feljegyzések szerint 1802-ben épült, állítólag Canevall francia építész tervei szerint, akit feltevés szerint II. József hívott be a váci székesegyház építéséhez. Az építési évet az udvari orom következő felirata igazolja: „MIHAEL DE GOSZTONYI DE CRENTS CUM CONSORTE ANNA ZSEMBERI DE SUD MLCCCII." Az említett mester közvetlen tervezői működését azonban kétségbe kell vonnunk, mert bár Canevall, mint Migazzi püspök építésze működött nálunk szerte a környéken, Váchartyán épülése előtt több mint egy évtizeddel halt meg. A kis kastély régebbi stílusba visszaeső formaképzéséből ugyan sejteni lehet, hogy benne a francia építész posthumus terve öltött testet, de ez még bővebb igazolásra szorul.

Az épület a copf-stílusnak sajátságos összeolvadása a még csak igen halványan jelentkező empir-elemekkel. A melléképületekkel szegélyezett előudvarból négy, kissé provincialisztikus ízű római dór-oszlopból álló portikus (146. ábra) vezet egy-két oszloppal megosztott előtérbe. Ebből három ajtó nyílik az allegorikus jelenetekkel díszes nagyterembe, kétoldalt pedig középfolyosó kapcsolódik hozzá a belőle nyíló szobasorral. Kerti homlokzatának középrizalitja a magyarországi copf egyik legfinomabb alkotása (145. ábra).

O. Wulff und W. F. Volbach:
DIE SPÄTANTIKEN UND ALT-CHRISTLICHEN STOFFE AUS DEN ÄGYPTISCHEN GRÄBERFUNDEN

aus dem Kaiser-Friedrich-Museum und den ägyptischen Sammlungen der Staatlichen Museen in Berlin. Herausgegeben im Auftrage des Generaldirektors der Staatlichen Museen in einmaliger Auflage von 500 Exemplaren.

38 Farbentafeln, 97 Lichtdrucktafeln, sowie ein Text von mehr als 160 Seiten. Format 31×25 cm. Preis in Ganzleinen gebunden RM 125.—.

Ernst Kühnel:
ISLAMISCHE STOFFE AUS DEN ÄGYPTISCHEN GRÄBERN. Veröffentlichung der Islamischen Abteilung der Staatlichen Museen, Berlin. Herausgegeben im Auftrag des Generaldirektors der Staatlichen Museen.

40 Tafeln in Lichtdruck und 10 Farbentafeln, sowie ein einleitender Text von etwa 40 Seiten. Format 31×25 cm. Preis in Halbleinen gebunden RM 60.—.

R. L. Hobson:
CHINESISCHE KUNSTWERKE.

Stein- u. Porzellan, Jade und Lack-

Vom glei

VOL

EI
UN

210
132
big

Fo
Da
far
st
A(

au
ha
m
E
ku
m

Canevale, Isidore

építész

Zádor – Rados

19, 94, 95, 208, l. 39.

Kép 1. 22.

Zádor A. – Rados J.:
A klasszicizmus építészete Magyarországon.
Bp. 1943.

Canevale, Isidore

váci wékescsyhán

wód

v

Zádor építészetünk

363 l.

(Zádor A.: Építészetünk és a klasszicizmus. B. Szle. 1943 787. v. 363. l.

nagybecsü átiratával nekem meg-
en utólag tehát 936 korona 16 fil-
öl, melyet legnagyobb részben az
falak és boltozatok repedéseinek
54 koronáról 445 koronára, a ta-
oronára , a tetőzet költsége 946
csatornázásé 257 koronáról 350
0 koronáról 1354 korona 80 fil-

a után a vadra Ferenczczel kötött

./.

MDK

Canevalle bécsi udvari épitész

A váci Székesegyházat a római Al Gesu-templom után tervezte.

Dr.Biró Bertalan: Vác művészettörténeti szenzációja.

Nemzeti Ujság, 1944.jan.9.

Caneval, Isidore

wód
u

Genthclass

4. l. utan
käppet

14

DR. KÁTAI JENŐ
ÜGYVÉD.

VII., RÁKÓCZI-ÚT 8/b.

BUDAPEST, 1907 május hó 4.—

Tekintetes

Szentiványi Gyula úrnak

Budapest

Székesfővárosi kölcsönös segélyző

szövetkezetnek — Ön elleni 400 kor. tőke sjár. iránti végrehajtási ügyében a kir. járásbíróság kikülöltje engem

Canevale

lásd okv.

Építészet

1944. 55. l.
56. l.
57. l.

58. l. (Canevale archése)

Darcsanyi Cikke –
A vács rézerogyház

Canevale

l.
Derkovits Gyula

Szépművészet

1944. 271, 273. l.
274, 275, 283. l.
284. l.

Canevale

Iród
2

Biró Bertalan dr:
Vác művészettörté-
neti szerzációja.
Nemzeti Ujság
1944. jan. 9.

egszebb emlékei. Igaz többnyire
, egyedül állók, melyekhez nem
V. századi magyar kultúrtalajból
iem távoli alpesek vándorhegyei,
össze is kapcsolják őket.
ar szakirodalom, kellő fejlődés-
k a korra, az Anjou kor kultú-
erint ez a kivételes gazdagságú
induló pontokat, a gyökereket a
gyarázható csak politikai, vagy
nlékanyag nívóját sem indokolja
lezése, hiszen a felsorolt emlékek
ielkedik. Elégtelennek éreznénk
aló hivatkozást, vagy egy társa-
idni a fejlődést. A XIV. század
y hozzá tartozik a kor művészi
int az ország Nagy Lajos alatti
őnyösebb átöröklési lehetőségc-
ra fontos e művészi alkotások
bé váló olasz, francia kapcso-
tori skolaszticizmus legalább is
étéseken át beáramló új szellem,

MDK

Canevale /Ganneval/ Izidor

Barkóczy Feremc primás /1761-65/ megbizza a székesegyház elhelyezésé terveinek elkészitésével.

Leopold Antal: Az esztergomi Bazilika. Uj E mber, 1945. okt. 28. 8.l.

M.D.K.

Caneval J.

Az Ujépületet Caneval J. terve szerint 1786 tól Hild János vezetésével építették.

Budapest székesfőváros történeti muzeuma kiállítása: Buda Óbuda, Pest, (1800 előtt) Budapest 1946. 14 lap.

an lévő módozat: az illető egyházközség privimán, vagy esetleg anyagi erején alapul. Ha akar, ív valakit, illetve a jelöltek közül azokat, akiket bemutatkozó szolgálatra, ha nem kíván senkit allgatni, akkor az esperes sem tehet semmit, erre a törvény jogot nem ad

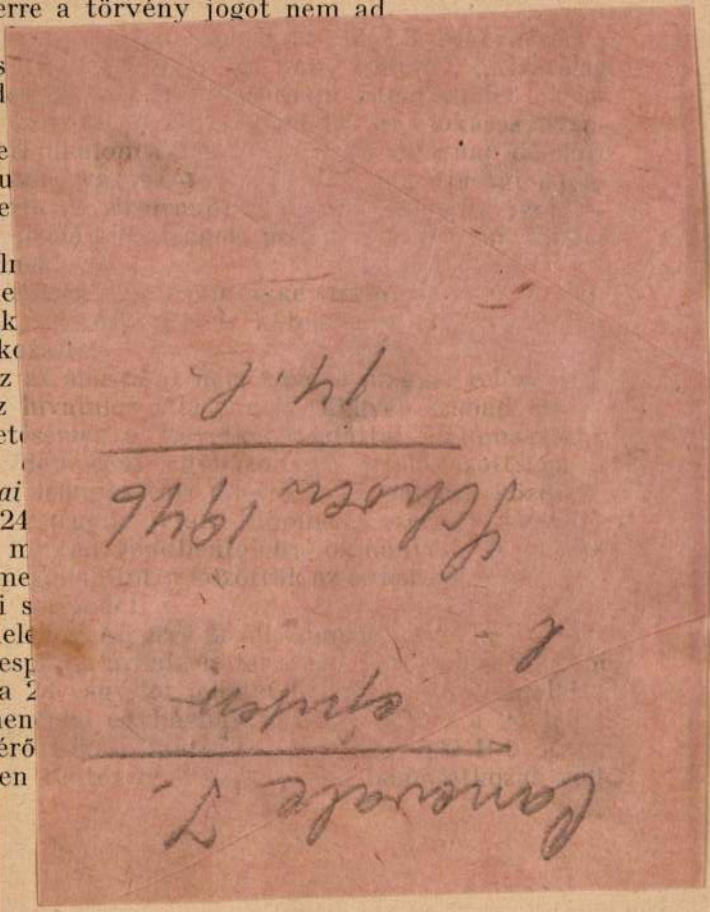

szerzőtől).

333. *Óh jaj, gyászos hang.* Az 1838-i é
énekesből. Az új erdélyi énekes szerzőjét n
közelebbi adat nélkül így jelöli meg: Horkai.

334. *Már elmegyek az örömbe.* Az 1462-i G
féle énekesből. Az eredeti ének versfőiből ez
ható ki: Miklós deák dolga. Jelen formájába
madára van lerövidítve s így is erősen át va
gozva.

333. *Seregeknek szent Istene.* Az 1838-i é
énekesből. Szerzője ismeretlen.

336. *Hagyjátok el hiv keresztyének.* Az
bártfai énekesből. Prudentius: Jam maesta q
querele kezdetű himnuszának fordítása. Fo
ismeretlen.

337. *Jer temessük el a testet.* Az 1569-i S
féle énekesből. Eredetije a Mandemus istud
humo kezdetű himnusz. Fordítója ismeretle
dolgozással s a 4., 6., 8., 9. versszakok elhagy
került vissza énekesünkbe.

338. *Itt nincs igazi boldogság.* A Debreceni
tasból ismeretlen szerzőtől.

339. *Gyarló testünk porrá lészen.* A De
Halottasból ismeretlen szerzőtől.

340. *Itt a sirhalmok sorában.* Az 1838-i
énekesből. Szerzője ismeretlen.

*

Az elmondottak alapján, ha szemlét
dícséreteink multja felett, a következő képet k
3 énekünk való a legrégibb énekgyüjtem
a Batthyány-kódexből: 21, 27, 43 d.
7 énekünk való a legrégibb református

Carnevale Isidore

épitèse

Gentilmenl

362, 366, 367, l.

Canevale, Isidoro

Budapest, Új épület

Nella seconda metà del Settecento viene a Pest l'architetto lombardo Isidoro Canevale il quale fa il progetto per una colossale caserma monumentale, la ,,Fabbrica nuova'' di Pest, ora demolita per fare posto alla Piazza della Libertà.

Horváth, Enrico:

Budapest e Milano.

(Pest, 1940) 19. l.

dísszel. Gótstílú. Talppereme és csészéje Anders bécsi ötvös műve 1871-ből. A hatszögű száron ihesus és o maria. Alul a talpperemen: Acquisitum renovavit Joan. Simor Primás A. Eppus. Strigon. 1871. Északmagyarországi munka 1480 körül, 1871-ben megújítva.
A szakolcai Sz Mihály-plébániatemplomból Simor prímás szerezte, 1871.

Árvízkárosultak 1876., 45. l., 1498. szám. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 511. és 547. l. — Dankó 77—78. l. (Képe XV. tábla.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 350—351. l.— Pulszky Károly: Magyarhoni sodronyzománcls emlékek. AÉ, XIV., 1881., 17. l. — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára, AÉ, XIV., 1881., 286. l. — Hampel: A középkori sodronyos zománc hazánkban. Művészi Ipar, II., 1887., 138. és 154. l. — Hampel: Egy fejezet hazai ötvösségünk történetéből, AÉ, VII., 1887., 124—125. l. (Képe 107. l.) — Tört. Főcsoport 1573. sz. — Mihalik József: Régi hazai ötvösműveink, AÉ, XVI., 1896., 343. l. — Czonor: Egyházi emlékek a történeti kiállításon, Bp., 1898., 52. l. — Forster: Magyarország műemlékei, II. kötet, Bp. 1906., 286. l. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 154. l. (Képe.) — Gerevich PA, 188. l. (Képe 192. l.) — Lepold—Lippay 37. l. — Lepold Katalógus 25. sz.

SZARVSERLEG, (247. kép)

bölényszarv, aranyozott ezüst talppal és foglalattal. Három griffiábon áll. Födőjén újabb lovag lánd-

Canevale

Az ny ejulelet

irod 1786-ban kvarte

z Meg 1790-ben sem

ejult fel

Pásztor Mihály: A

szárötven évés

Lipotvaros

Bp. 1940. 27. l.

1810-ben befejezet-

lenül állt az ejulet

Canevale

becsi udvari építész nagybeteg volt, mikor az Ujépület építésébe fogtak. Főpallerja Hild János volt s ő vezette a pesti Ujépület építését. Meghalt 1786-ban

Pásztor Mihály

A szárötven éves Lipótváros

Bp. 1940. 80. l.

27.

MEGHIVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

folyó évi április hó 23-án szombaton d. u. 5 órakor a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karának VIII. sz. tantermében (VIII., Múzeum krt. 6—8. II. em) tartandó

FELOLVASÓ ÜLÉSÉRE

Sorrend:

1. *Fülep Ferenc:* Kocsitemetkezés Vajtán.
2. *Dercsényi Dezső:* Egy pécsi dombormű ikonográfiájáról.

Erre az előadásra t. Cimedet meghivja és vendégeket szivesen lát

Budapest, 1949. április hó 9-én.

az ELNÖKSÉG.

Canevale

irád

Ezer év Pest Vármegye

földjén. H. és év. n.

(1942?) 164. l.

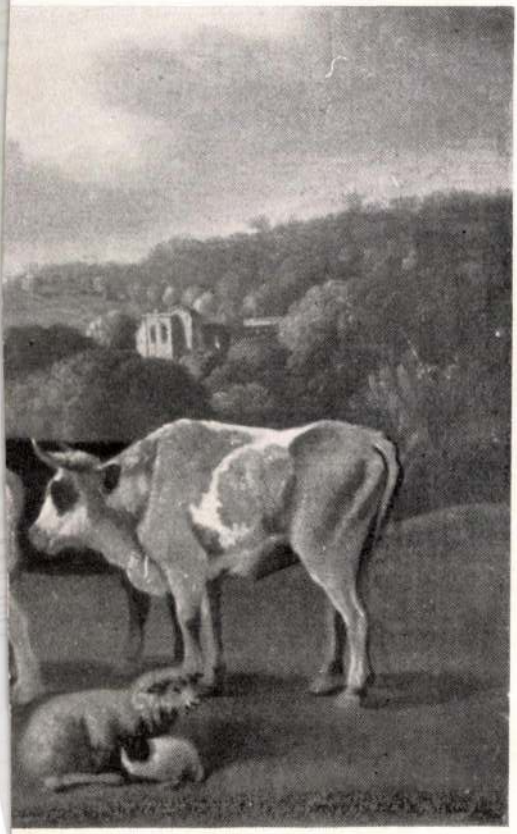

Canevale, Isidore

ivod

a

Entzföpapok

259. l.

266. l.

J e g y z ő k ö

A volt főkapitányság Zrin
lebontása kapcsán a Magyar Vallás-
az óhaja, hogy a rommá nyilvánitott
rüljenek bontás alá és azok állaga
Ebből a célból 1946. évi

Canevale

l

Bán Máton:

Vači képeskönyv.

Bp. 1943. 18. l.
19. l. 29. l. 35. l.

Officina 22. t.

, elsősorban azon közkönyv-
munk, melyek a mélyen
alá tartoznak, mert egyéb-
támogatásban könnyen
ogy szégyenszemre ezen
hálkodásunk kudarcot
a művelt külföld előtt,
nka megjeleniséről tudo-
nünk kellene, a mi egyút-
a szerkesztőbizottság tag-
mlását is. Ezen körül-
val bátorkodunk ese-
hegyeskedjék e művet,
megrendelni, vagy
na lehetséges, a fel-

Canevale, Isidore

épitéte

Gentmüeml.

362, 366, 367.

5

M. D. K

CANEVALE építész

Vác Konstantin tér tóresegyház
(1763-1777)

" Köztársaság u. Dórsa György
u. közötti Diadalív (1764)

Gerő László: Magyar építészet kala
dó hagyományai Bp. 1951. 49. l.

M.D.V.

CANEVALE építész

Váchartyán (Pest m.) volt Gosz-
tonyi kastély (1802)

Gerő László: Magyar építészet haladó
hagyományai Bp. 1951. 49. l.

D Canevale

festö

Pataky 1951

166.1.

3403 szám. –

Nincs k
a zólyomi vár
helyreállitásáná
let 64 kor. 30 filler
tokat végző Krá
nek a vár 1906
nyának terhér
Erről
évi deczember
felterjesztésér
Budapest
A minis

canevale építész M.D.K.
Francia Servadoni tanítványa.

Váci nékesegház

Vác diadalív XVIII. század

dr Kardoss György: A magyar barokk és zopf
építészet rövid összefoglalása. Mérnöki Tovább-
képző Intézet előadás sorozatából. M.19. 1952.
33. lap.

Canevale építén M.D.K.

Francia Servadoni tanítványa.

Esterházy József a tatai kastély építésénél először Canevalet akarja a tervezéssel megbízni, de valószínűleg nem vállalta mert mindössze egy 25 Ft 30 krajcárról szóló utiszámla maradt hátra a tatai látogatásából. A tatai kastélyt Fellner építifel.

dr Kardoss György: A magyar barokk és zopf építészet rövid összefoglalása. 1952. Mérnöki Tovább képző Intézet előadás-sorozatából. M.19.

29.l.

MDK

Canevale építész

Váci székesegyház 1760-77

Rados J: A magyar klasszicista építészet hagyomá-
nyai. Bp. 1953 36.

M. D. K.

CANEVALE épílész

Vác. Székesegyház, 1763-1777. Repr

" Diadalív. 1764. Repr.

Váchartyán Volt Gosztonyi kastély ?
1802.

Magyar építészet. Bp. 1954. 87. l. 230-232

M.D.K.

CANEVALE évitén

Vác. Békesegyház, 1763-1777.

Magyar építészet. Bp. 1954. 60. l.

Canevale építész MDK

Vácott egyházi épitkezéseket végez.

Mojzer Miklós: Adatok Mayerhoffer András működéséhez.
MKv. Ért. 1956. V.évf. 2-3. sz. 136-145.o.

143.o.

H. D. K.

CANEVALE, Isidore építész

1763-ban Barkóczy érsek megbízza az esztergomi várhegyen építendő Bazilika tervezésével

Barkócz. kápolna felmérése

Dercsényi Dezső - Zolnay László: Esztergom Bp. 1956.

42., 74., 77.,

MDK

Canevale

a váci katedralis épitője.

AHA.1956. Tom.IIII. Fasc.1-4. 2o.l.- Balogh: La capella Bakócz di Esztergom. 1-198.l.

MDK

Canevale, Isidore épitész
és részletrajzai
alaprajzai a Bakócz kápolnáról. 1761.

/repr./ 8 rajz.

AHA. 1956. Tom.III. Fasc.1-4. 18.1. 39-47.ábra.-
Balogh:La Capella Bakócz di Esztergom. 1-198.l.

M. D. K

GANEVALE építész

Vác, székesegyház (1763 - 1777)

Gerő László: Építészeti stílusok.

Bp. 1957 - 96. l.

M. D. K.

Canevale J. építész.

A váci diadalív. (rajz.)

Mojzer Miklós: Architectura civilis.
Műv. t. cikk. 1957. VII. é. f. 2–3. sz.
112. l.

Isidore Canevale építén M.D.K.

A váci nézeszgyház (1762-72) építője

Zádor A: Some problems of the development of classicism in architecture. Acta Historiae Artium 1959 VI. 158

Canevale Isidore

MDK

-A Neugebäude /Uj épület Canevale tervei szerint Hild János irányitása alatt 1786-tól épült.

89.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Canevale J.

Repr: A pesti ujépület /Neugebäude/ 1900 körül.

79.o. 66. kép.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1969.

Стр. 7.

Вар: 4 реал 4 вариет /Мандарин/ 1000 плод.

79.с. 86. кар.

Canevale, Isidore

MDK

váci székesegyház.

250.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Canevale MDK

kömüves

Ceresola " atyafiságot tartott Lorago és Canevale kömüvesekkel; Rokona volt Belasio-Bellassi kömüves ifju."

58.o.

SCHOEN ARNOLD;Ceresola capo maestro budai korszaka.

Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 56.-60.lap.

MDK

Canevale Fr.

kömüves

A svájci Mentrisiből való Bellassi Sander 1700 máj. 26-án állott be Ceresola-hoz kömüves inásnak Canevale Fr. jetállásával.

Mediasky /?/ József 1701. május25-én szabadult fel általa kömüveslegénnyé.

58.o.

SCHOEN ARNOLD:Ceresola capo maestro budai korszaka.

Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 56-60.o.

C Ganevale Francesco

MDK

1698 aug 16-ától a budai kömüves éskőfaragó céhbe bekebelezet kömüvesmester és dec 12-től budai polgár. Meghalt Budán, mint murariorum praefectus 1707 ápr. 11-én 36 éves korában.

60.o. 45.jegyzet.

SCHOEN ARNOLD: Ceresola capo maestro budai korszaka.

Müv. Ért. 1959. VIII.évf.1. sz. 56-60.

Canevale Francesco kömüvesmester MDK

Ceresola 1700-ban magyarországi végrendeletében feleségén és két fián /János Bernát és Lipot/ kivül megemlékezik Mária Magdolna nevü leányáról /5. pont/ majd Mária Zsófia leányáról, Spazin /Spazz/ nejéről /12 pont./ két vejéről: Spazz Rókusról és Andreas Garonalio-ról/Andreas Garrono Allio budai stukkatormester/ Belasio /Bellassi/Sándor rokonáról, akit Franeesco Canevale-nak ajánl kömüvestanoncnak. Megemliti egy Lorago Bernáttal függőben lévő ügyet.

Fiainak olaszországi gyámja és gondozoja Canevale, Paulus Antonius, gondjaira bizza feleségét. is.

58-59.

SCHOEN ARNOLD: Ceresola capo maestro budai korszaka.

Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 56-60.o.

Canevale, Francesco

MOK

olasz épitész

Buda ujjáépitésénél dolgozott/1690 után/

66.o.

Borsos - Séder - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

Isidore Canevale, épitész

A váci székesegyház épitője. Servandoni francia barokk klasszicizmus stilusában. A váci diadalkapu ókori utánzata. 470.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Bpest, Minerva. 1960

Isidore Amadé CANEVALE

1762-1772 között épített ráci Szélesegyház homlokzatán és a ráci Diadalíven (1764) a francia eredetű klasszicizáló irány érvényesül.

Aggházy Mária: Magyarországi barokk művészet Bp. 1960. TIT főt. szabadegyetemének előadásai 42

J. Canevale építeti M.D.K.

A váci hétereghár és a diadalkapu építője

Kampis, Magy. mův. Bp. 1960 470

M. D. V.

CANEVALE, Francesco építész

A török kódoltság utáni újjáépítés egyik építőmestere

Preisich Gábor: Bp. városépítésének története.... Bp. 1960. 21. l.

M.D.K

CANEVALE, Isidore építész

A váci kikesegyházat Esterházy püspök építésre F. A Pilgramm alsó-ausztriai mester kezdte el – C. az Esterházy-Pilgramm-féle alapok felhasználásával készítette tervét

Deresényi-Granasztói: Vác. Bp. 1960.
141-142-l

M. D. K

CANEVALE, Isidore építész

Migazzi püspök hozza magával Bécsből a francia származású építészt

Vác, Székesegyház 1762-74 (Repr.)

" Diadalív 1763-64 (Repr.)

Nevőce, püspöki nyaraló

Dercsényi - Gronasztói: Vác, Bp. 1960. 52., 142 - 148., 162. l.

ie. D.K.

CANEVALE, Isidore Amadé

Nác, szélcsegyház (1762 – 1772

Garas: Kaulbertsch Bp. 1960. 100. l.

M.O.K.

Canevale építész

„Az udvari körökben népszerü... a klasszicizmusnak franciás-eklektikus előfutára..." építi a váci székesegyházat. A magyarországi késő barokk legfranciásabb és legmodernebb alkotásának nevezi a tanulmány, amely később egyik legfontosabb ösztönzője a magyar klasszicista templomépitésnek.

/ Magyar Müvészet Lexikona/

Mojzer Miklós: A váci barokk rezidencia.
Müv. Ert. 1960. 4. sz. 284. old.

So.

M.D.K.

Canavale, Isidore, építés

műve a hatalmas méretű váci szérescephár, valamint a Mária Teréria látogatására 1764-ben emelt Kőkapu.

Pethő Tibor: Budapest - Dunakanyar

Bp. /1960/, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 18.köt./

+ 1-1 kép. 54. és 58 old.

Camevale

MDK

Repr.

Váci Székesegyház.1762-1772.

43.o. 27. kép.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Canevale Isidore

/1

A váci székesegyház. 1762-72/

44.o.

ZIDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Cane vale

MLK

Váci székesegyház.

46.o.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Canevale Isidore MDK

Canevale pesti épitkezésénél / Uj épület/
a fiatal Hild Jánost alkalmazza épitésvezetőként.

64.o.

ZÁDOR ANNA POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Cannevale Isidore MK

Az esztergomi bazilika.

/Cannevale-Hillebrand- Remy-Kühnel- Paokh-Hild/.

Repr:

Kapuvédőbástyák a Bazilikával.

7. kép.

Románkori kapurészlet, háttérben a bazilikával.

8. kép.

A Bazilika főhomlokzata.

10. kép.

ZOLNAY LÁSZLO: AZ ESZTERGOMI VÁR. Bp. 1960.

Cannevale Isidore

MDK

francia származasu bécsi épitész

a váci székesegyház épitőművésze.
Az esztergomi székesegyház első terveit készitette.

44.e.

ZOLNAY LÁSZLO: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

Cannevale Isidore

MDK

Az esztergomi főszékesegyház.

a Cannevale ~~terv~~ munkáját folytató Franz Anton Hillebrand tervei szerint 1763-ban Oratsek Ignác pesti építőmester kezdte el a kivitelezést. De Barkóczy érsek ahlála miátt amunkálatok kb. 60 évig elakadnak.

44-45.o.

ZOLNAY LÁSZLO: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

Cannevale Isidore

MDK

Az esztergomi bazilika /1822-1869/.

A Cannevale-Hillebrand-féle tervek átdolgozását Ludvig van Remy majd Kühnel Pál, s őt követően Packh János /1839-ig/ vezette.
Az épités befejezője Hild József volt.

45.o.

ZOLNAY LÁSZLÓ: Az ő esztergomi vár.
Bp. 1960.

Cannevale

a Bakócz kápolna felmérési rajza.

60.e.

ZOLNAY LÁSZLÓ: AZ ESZTERGOMI V. B., BP. 1960.

MDK

Canevale építész

Bévri építész, a váci székesegyház építője. (mellékesen említve.)

Gál Zoltán: Gyáreröd épül a Duna-kanyarban.
Ország-Világ, Bp. 1961. 18. sz. (4. l.)

Canevale Isidore

Francia építész, a XVIII. sz. közepén dolgozott Magyarországon.

Borsos László: „Polláck Mihály" (könyvszemle)
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. II. No. 2. 1961

1611.

MDK

Canevale I;M;Amadé,épitész

készitette a váci katedrálist.klasszicista szellemben 1763-77 között.

A magyarországi művészet története I. 434.1.
Bpest,1961.II.kiadás.

M.D.K.

CANEVALE, Isidores Marcelius
épitész

Élete végén tervei szerint kezdtek épi-
teni a pesti Neugebäude épületét

Épitésvezetője: Hild János

Működése hatással volt a klasszicis-
musra

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 234. l.

ISIDORE CANEVALE

előtt a váci székesegyház épitője Johan Hausmann csehországi épitész.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 129. l.

M.D.K.

CANEVALE, Izidorus Marcellus ép.

(1730-86)

udvari építész

Franciaországi műhelisű, Bécsben mű-
ködött

Vác, Székesegyház (1767-72) Repr. 268.

Vác Diadalív (1764.)

Rados Jenő: Magyar épi észettört énet Bp. 1961.

223, 230, 234.

Canevale, , Isidore épitész M.D.K.

Vác, diadalkapu

Pest, Ujépület, Hild János segédletével.

Kampis Antal:A képzőművészetek története 680.l.
A Kutura Világa Bp. 1963.

M.D.K.

Canevale, Isidore

1761 öszén Esztergomban van a székesegyházi épitkezésekkel kapcsolatban

Müemlékvédelem, 1965/1. 32. 1.

M.D.K.

Isidore Canevale, építén
(1730-1786)

terverte és építette a váci
néreseglhárat és Vácott egy dia-
dalhaput.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

215. old.

M.D.K.

Canevale, Isidore

Váchartyán , Rudnay kuria vlsz. épitésze / 1802/

Műemlékvédelem 1 66/4 202.1.

M.D.K.

J. M. Amadé Canevale. épitész

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, kivalkozva egyik legjellemzőbb magyarországi művére: a váci székesegyházra.

Hongrie 66, Bp.1966. Szerk.: Gárdos, Miklós.
Ed.: Pannónia 186. old.

M.D.K.

Carnevale — francia építés

tervei szerint épült váci szérescegháras emeliti és főhomlokzati képét körli:

Dezeményi Dezső: Vác.

BUDAPEST, Bp. 1967. V.évf. 2. sz. 25. old.

Isidore Canevale I.

... a váci katedrális építése 1761-ben kezdődött. Építésze, Isidore Canevale Como-i eredetű családból származik, afféle lombard családból, amelyek vándor kőműves-kőfaragó mesterembereket adtak akik-mint a Carlone-k-a 17. sz. óta rendszeresen működtek Németországban és Ausztriában.

Pevsner Nicolaus: Benyomásaim a magyar építészetről.

Új Irás VI. évf. 1966. aug., 8. sz. 105. l.

Isidore Canevale II.

ugyan Párizs mellett, Vincennes-ben született, de 1760-ban Bécsbe költözött, ahol később sok kitűnő épületet alkotott. Ha a váci székes-egyházat valóban 1760-ban terverte, akkor Vác jelentősége fülnő Magar-országon. Szabadon álló oszlopcsarnoka, oromzat nélküli sűgos attikája, két alacsony, vaskos quadratikus tornya nem kevésbé korszerűek, mint a párizsi St. Sulpice...

Pevsner Nicolaus: Benyomásaim a magyar építészetről.

Új Irás VI. évf. 1966. aug., 8. sz., 105. l.

Canevale

M.D.K.

építész

"váci nehescgházában és diadalkapujában ...: az an. forradalmi klasszicizmus építészete jelentkezik."

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA enkétján "Az ujkori magyar müvészet periodizációjának problémái"-ról

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1967. XVI.évf. 1.sz.

2. old.

Canevale

bécsi építén tervei szerint épült a váci
Köztársaság úti kőkapú
Egynyílású, klasszicizáló későbarokk diadal
ív. 1764-ben épült. Mária Terézia láto-
gatására
Fotói

Pánotlan műemlékünk
Pestmegyei Hírlap (Vác) 1967. jan. 31.

M.D.K.

L.A. Canevale, építőmester

épitette a váci néres egyházat 1762-1772 között, ci a Mária Teréria tiszteletére emelt diadal-vét.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc

Akadémaiai Kiadó, Bp. 1968.

+ 2 hép 898 old.
902. "

T. M. A. Canevale

a 18. század végén építette a bécsi udvari színházat. (római kupola, 12 oszlop, timpanon). Az ő műve a Mária Terézia által építtetett bécsi diadalkapu is.

Artner Tivadar: A barokk művészete. Bp. 1968. Móra k., 129 l., képes.

127.1.

Canevale (Cannaval) Isidorius Marcellus Adamus

1730 Vinnes Franciaország – 1786. nov. 2. Bécs. Mérnök, udvari építész. Az építészetet Servandoni mestertől tanulta. 1760-tól Bécsben dolgozott. Magyarországon gr Esterházy Károly és dr Migazzi Kristóf megyéspüspök foglalkoztatta. A váci székesegyház tervei alapján készült. Ő építette a Kőkaput is, tervrajza alá így írta nevét: Canevall Arch. Inc. et fecit.

Pesturegei Kirlop 1969. márc 27. 6. o. Váci kislexicon.
Móritz Valeria

Canevale

Pietro Orsolino épitette 1656-ban a Nádasdyak Lékai templomát. A tervező feltehetően Canevale volt.

Voit Pál: Martin Wittwer, a győri karmelita templom építésze. /Adatok a dunai barokk ~~iskola~~ építőiskola magyarországi kapcsolataihoz./ Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 187-225 l., német resumé.

192.l.

Cauevale, Isidor

nevét a Magyarországon is működő francia klasszicista építészek között említi

Török László: Magyar építészet a historizmus korában. Építés- Építészettudomány. 1969.1-2.sz.131-180.l.
144.l.

Canevale, Isidore

váci diadalívéhi sikes egyházát emliti Zádor Anna opponensi véleménye

Szabolcsi Hedvig: A magyar bútormüvesség a XVIII-XIX. század fordulóján /Kandidátusi értekezés vitája./ Müvtört.Ért. 1970.3s.z 226-239.l.

226.l.

Canevale, Isidore

1 Barkóczy primás megvizsgáltatta vele a Zápolna állapotát.

Zádor Anna: Az esztergomi főrikesegyház 4 old
Bp. Corvina 1970

Canevale Izidore

bécsi építész tervei szerint épült fel 1780-as években a Szabadság tér helyén álló új épület.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2841

Isidore Canevale

kapott megbízást a tatai kastély tervének elhépítésére, ki 1762-ben meg is jelent Tatán.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

591

Isidore Comevale

a pesti Neugebäude (II. épület) tervezője.

Vait Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970.

59p

Isidore Canevale

1764-ben Mária Terézia és férje látogatására füzérdiszes diadalkaput épitett Vácott; kivitelezés irányitója Oswald Gáspár.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

591

Isidore Canevale

Kapott megbízást 1761 őszén az esztergomi főszékesegyház felépítésének tervelkészítésére.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

591

Isidore Canevale

darabos klasszicizmusát követte Grossmann József a rédei Esterházy kastély kapuzatánál.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.

Budapest, 1970.

61 p

Isidore Marcelle André Canevale

átépíti Vácott a rokokó székesegyházat s a diadalkapuk 1764-ben állítja fel.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

8ol

Isidore Canevale

rézkarca a váci 1764-ben emelt diadalívről. Reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

Pol

Isidore Canevale

áttervezte a váci püspöki székesegyházat. 54. sz. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

971

Canevale, Isidore

munkásságát érintő kérdésekről tartotta kongresszusi előadását Zádor Anna

Prokopp Mária: XXXII. nemzetközi művészettörténeti kongresszus /Bp. 1969.IX.15-20./ - Művtört.Ért. 1971.1.sz. 38-46. l.

43.1.

Isidore Canevale

tervei alapján épült fel a váci székesegyház. A mester egy Servandonius francia építész tanítványa volt. Canevale először Bécsbe került, onnan a több Magyarországra.

Bibó I.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972. 3-4. sz.

2751

Isidore Conevale

Alig mult el 30 éves, amikor a váci széhes-egyház tervét már megvalósította. Művészetének hatását észrevehetjük a Kecskemét-i templom tervezésénél is.

Bibó I.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972. 3-4 sz.

2751

Isidore Canevale

id. Fischer Boldizsár-/Balthasar/-al jött Bécsből Magyarországra.

Bibó I.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972. 3-4 p

280 l

Isidore Canevale

Kezdeményezője első fokozatként a magyarországi klasszicista stílusnak.

Bibó S.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972. 3-4 p.

2811

Canevale, Isidore

A Pilgram-Canevale-Fellner-Gerl kérdéskomplexumban árnyaltabb megfogalmazására, homályos pontok tisztázására törekszik, nem helyeselve Fellner jelentőségének teljes tagadását

Mojzer Miklós recenziója: Voit Pál: A barokk Magyarországon. - Művtört.Írt.1972.1.sz.90-92.l.

Canevale

Hans mester tervezte át a klasszicista stilusban épitette a váci székesegyházat.

Csekc László: Dunakanyar, Budapest, 1973. 1391

238

Canevale

felmérte az esztergomi bazilika Ja-
kócz kápolnát.

Csekc László: Dunakonyar. Budapest.

1973 1391

721

Canevale

új terve szerint készült a váci székesegy-
ház főhomlokzata.

Csele László: Dunakanyar, Budapest.

1973. 1391

1058

Isidorus Canevale

tervezte a korábbi Migazzi kastélyt Vácott.

Csoke László: Dunakanyar, Budapest.

1973. 1391

1101

Isidore Canevale

1766-1774 között tervezte a nógrádverőcei – Migazzi Kristóf váci püspök építtette – Kastélyt

Kelényi György: Kastélyok, Kuriát, villát
1974 Bp. Corvina 114. old.

Isidore André Marcelle Canevale párizsi építész

Vácon helyezte el a magyarországi baroll építészet zárólövét 1762-ben. Servandoninal volt a tanítványa, Vincennes-ben született, mesterével 1760-ban érkezett Bécsbe.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiaia Kiadó Bp.1975.

471.old.

Bibliográfia

Ganneval/Canevale életmüvéről eddig monografikus feldolgozás nem született; monografikus igényü áttekintés Bibó István előadása a budapesti felvilágosodás-kongresszuson 1987-ben /Un architecte français d'origine italienne en Europe Centrale/. Magyarországi müködését tárgyalja Zádor-Rados 1943, 19, 94-95. és 209, és Zádor Anna előadása az 1969-es budapesti CIHA-kongresszuson /Zur Frage der französischen Revolutionsarchitektur in Ungarn /; főleg bécsi és Bécs körhyéki müködését Renate Wagner-Rieger: Wiens Architektur im XIX. Jahrhundert, Wien, 1970, 26-28, ujabban pedig Mario Schwarz: Architektur des Klassizismus und der Romantik in Niederösterreich. St.-Pölten - Wien, 1982, 19-20, 26, 39-40. Ganneval magyarországi hatásáról Bibó 1972; a váci épitkezésről U.Nefzger: Die Romidee des Frühklassizismus und die Kathedrale in Waitzen. Alte und Moderne Kunst, 28-1983, Heft 190-191, 15-22. Moreauról szintén nincs életmü-feldolgozás; legrészletesebben tárgyalja Zádor-Rados 1943, 162-164, bécsi munkásságát R. Wagner-Rieger i.m. 33-34. - Engelről: Károlyi Antal: Engel Ferenc szerepe az Ürményi-család váli épitkezéseinél, Müv.Ért. V-1956, 150-157, és Wilhelm, G.: Die Fürsten von Liechtenstein und ihre Beziehungen zu Kunst und Wissenschaft. Sonderdruck aus dem Jahrbuch

der Liechtensteinischen Kunstgesellschaft, 1976, 149-150. A Hild-családról, Hild Jánosról és Vincéről Zádor-Rados 1943, 93-98, valamint Rados 1958. Hild Vince, mint a pesti Calvin téri református templom tervezője: Bibó István: Hofrichter József. Épités- Épitészettudomány, VII-1975, 3-4, 405-407. Hild János városrendezési tevékenységéről: H. Boros 1954.

CANEVALE

CANEVALE, Giovanni Alessandro epitom

1670-1680 körött a Tanai erődítmények
építésmetei

Studia Agriensia 17. 162.

— Széchényi más
Nemzeti Könyv
— az uralkodó:
— ma az idegen
nemzeti elnevez

Az alapítást követ
a tekjes gyűjtemén
Papnevelde utcába
abban a rendben
A helyet hamar k
lépnie, részben ha
árvíz miatt át
amyot sokáig lád

CANEVALE, Isidore Marcello

BÁNHIDI László: Kiegészités Tragor Ignác 1929-es kiadású Váci Kalauzához. Vác : Városvédők és Városépitők Egyesülete, 1992 30-35. és ill.

JACOPO CANAVALE, épitész

A Como-tó környéki müvészhajlamu lakosság a XVI.sz.második felében elárasztotta az északabbra fekvő vidékeket,igy Nyugat-Magyarországot is,mint várépitők,stb. Jacopo Canavale ekkor Fraknóvárában dolgozott. 441.old 11.jegyz

HARALD PEUCKER: Giovanni Bernardo Ceresola,a szombathelyi Szt.Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szam, 1968. Szombathely

JOHANN BAPTIST CANAVALE, festő

Bécsben udvari festő /1606-1611, 1615/. A Canavale család a Como-tó melletti Lanzo-ból származott /Val d'Intelvi/. Ő, mint udvari festő működött Bécsben. Hogy ő a szombathelyi Antonio Canavale-val milyen kapcsolatban állott, nem volt felderíthető. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt. Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII. évf. 3.szám, 1968. Szombathely

JOHANN DOMENICO CANAVALE, kőfaragó

Bécsben kőfaragó. 1636-ban inas. Hogy ő a szombathelyi Antonio Canavaleval mileyen kapcsoltaban állott, azt nem lehetett felderiteni. 442.old

HARALD PRICKLER: Giovanni Bernardo Ceresola, a szombathelyi Szt. Márton templom épitője 441.old

VASI SZEMLE, XXII. évf. 3. szám, 1968. Szombathely

Canizsai Lajos

lásd:

Kanizsai Alajos

építész

MDK.

Canko Lavranov

Kiállitásának hirdetése

Magyar Nemzet 1965.IV.11.

lap -

„Cannengieser"

ónöntőmester (Kannagjártó)-t 1438, és 1444 ből említenek a bórtfai feljegyzések.

Weiner Mihályné: Ónművesség, Budapest, 1971

Q Canon, Hans

l.

Lykaközös

79. l.

9289.

ária.

gész alakban, jobbjában jogar-
zussal olykép van ábrázolva,
eg. Felirata a kép alatt:

es Stmae Mariae in Hunga-
Monte Calvaria.

ess miraculosen Gnaden Bild
der Eisenstadt auf dem Berg

, méretei 30:20 cm.

-911
1-6
.4485.

Canon Hans

A Képzőművészeti Társulat kiállításain a következő képeivel szerepelt:

1875. évi kiáll.: Sámson és Delila, 1500 ft.

1877. decz. kiáll.: Várúr, 300 ft. — Vár-kisasszony, 300 ft.

1878. júl. kiáll.: Tanulmányfő, olajf.

1884. őszi kiáll.: Fogadalmi kép, olajf.

Canon, Hans

l.

Gero Művészetről

378.1.

639

Canon (Strasiripka János)

pesti nepléséről adatok-

ród

Kacziány Ödön: Pesti mű-
vészélet az ötvenes és hatva-
nas években. Művészet
1910. B. l.

Canon, Hans

l

AMMMK erh.

128.l

ELŐSZÓ

Az Árverési Csarnok ezévi második aukciója a rendes keretek közt folyik le s a nagyközönség széles rétegei által összehordott, tehát igen változatos anyagot nyujt vevőinknek. A megszokott és jól bevált csoportosításból csak annyiban térünk el, hogy könyvárverésünket húsvét után tartjuk meg, miután a korai dátumra eső ünnepek kettéosztják aukciónkat.

Régi gyakorlatunkhoz híven ünnepek előtt gondunk van rá, hogy ajándéknak alkalmas, nem magasárú tárgyakkal bőven ellássuk közönségünket. E tekintetben bizonnyára nem lesz panaszra oka vevőinknek. Viszont egy séta termeinken keresztül arról is meggyőz mindenkit, hogy ez alkalommal sem hiányoznak a magasabb igényekhez mért jelentékenyebb műtárgyak. Pedig egyre nehezebbé válik — külföldi behozatal híján — a csonka országból kielégíteni a gyüjtők és műkedvelők kívánságait. Műtárgyakban már nagyobb a kereslet, mint a kínálat, ami természetesen együtt jár az árak emelkedésével s általában a régi művészet és műipar alkotásainak egyre növekvő megbecsülésével. Mindinkább utat tör a meggyőződés, hogy az értékfelhalmozás, a tesaurálás leg jobb módja kétségtelen becsű műtárgyak vásárlása.

Az Árverési Csarnok vezetősége minden erejével előmozdítja a még lappangó, a szakértőszemeket elkerült műtárgyak felszinrejutását. Mert ami egyszer műárveréseinken átment, többé elkallódni nem fog, s értékét mindenkor megtartja. Másfelől igyekszik vevőit rávezetni az igazi értékek felismerésére. E célt szolgálják a katalogusaink elé illesztett rövid bevezetések.

•

Külföldi képanyagunk ezúttal főleg XIX. századi művészek munkáiban igen gazdag; ezek között is főleg az osztrákok és a németek emelkednek ki.

A század elejéről való Johann Nepomuk Höfelnek 1809-re keltezett képe, „Oedipust a pásztorok leoldozzák a fáról" (205), mely a klasszicizmus szigorú formáival van megrajzolva és hűvös színeivel megfestve. A művész Pesten született ugyan, de úgyszólván egész életét Bécsben élte le s iskoláit is a bécsi Akadémián

járta: tanuló éveiből való Oedipus-képe is. Későbbi műveinek stílusa is a bécsi környezet hatására vall, de azért összeköttetései Magyarországgal sem szüntek meg, többször fordultak feléje Magyarországról oltárképek rendelésével. Sőt, mikor a történeti festészet jött divatba, egyik képének tárgyát magyar király életéből merítette: Corvin Mátyáséból.

A század második feléből való August von Pettenkofennek „Szolnoki paraszt"-ot ábrázoló szép vízfestménye, a rajta olvasható 1857-es évszám szerint, a művész szolnoki idejének elejéről (467).

Az osztrák művek legkimagaslóbb darabja Hans Canonnak „Az Igazság győzelme a Hazugság felett" című nagyméretű festménye (85). A művész minden kiválósága és különlegessége, azaz egyénisége megismerhető ezen a képen. Különös eset, mikor az egyéniség alatt az egyéniség feladását kell értenünk. Mert Canon egyénisége abban áll, hogy felejtve kort és önmagát, szinte teljesen felolvadt Rubens szín-, forma- és gondolatvilágában. Ilyen önmegtagadást kortársakkal szemben sűrűn látunk, de nagy időtávolban ritkán fordul elő s kevésbbé egyes egyén munkájában, mint egész csoportokéban, például a nazarénusokéban, kik a Rafael előtti időkre nyultak vissza. Ez is, az is, mindenképen tipikus tünete a XIX. század művészetének, főleg a germán népeknél. De Canont csodálatos lelki rokonság is fűzte Rubenshez, szerette tiszta és telt színezését, duzzadó formáit, nagy méreteit s általában azt az egész suhogó, bővérű, barokk világot, azt a pompázatos gazdagságot, amit számára Rubens művészete jelentett. Mivel jelentékeny tehetséget állított áhítatos tiszteletének szolgálatába, a bécsi művészet egyik legmarkánsabb alakjává lett.

A németek néhány kedves, kisebb darabbal szerepelnek anyagunkban s e képek is csaknem mind oly művészi központokból kerültek ki, melyekhez minket erős szálak fűznek, mivel sok magyar tehetség nyerte ott kiképzését: Münchenből és Düsseldorfból. Vegyük elsőnek München, mely város Benczúr, Székely, Szinyey, Hollósy, stb., stb. művészetére oly döntő befolyást gyakorolt. A müncheniek közül August Albert Zimmermann nem túlságosan egyéni tehetségével hol Böcklin mitológikus tárgyköréhez igyekezett idomulni, hol pedig, mint a mi képünkön is, az „Érdekes levél"-en (671), modernebb témák felé fordult, melyeknél a nagyobb jelentőség a napos, tájképi részletnek jutott.

Ugyancsak a müncheni iskolához számít Alfred Friedländer bécsi születésű festő is. Tőle két kép van kiállításunkban, a „Kilovaglás" (161) és az „Öreg Don Juan" (162), mindkettő rendkívül jellemző munkája a művésznek; mindig ily kis méretekben szokta megfesteni lovas, háborús, vagy rablókat, stb. ábrázoló kosztümös képeit. Végül a művészi irány szempontjából a müncheni iskolához tartozik Liezenmayer Sándor is, ha nemzeti hovatartozása szerint magyar is. „Leányka főkötővel" című képe a gyüjtemény egyik legszebb és legartisztikusabb darabja (345).

A düsseldorfi iskolából, honnan Munkácsy és Paál kaptak fontos ösztönzést, Adolf Seel zsánerfestőtől találunk egy kis művet.

Árverési Közlöny 1937. 2. rkp.

Canon

Levelet olvasó leány 100.

Ernst Múzeum aukciók
XXI

578.

APRÓ HIREK

MOZART prágai utazásának minden megmaradt emlékét egy prágai muzeumban fogják egyesíteni, mely Mozart-múzeum néven a cseh állam tulajdona lesz.

MODERN német művészek képeit vitték kiállításra Holland-Indiába. Müncheni szecesszionisták, számszerint 32 művész pedig Amerikában állította ki képeit, köztük Stuck, Habermann, Herterich és Putz is.

A MÁRKUS-TEMPLOM azon pilléreinek egyike, melyeken a kupola nyugszik, megrongálódott. Ez halaszthatatlanná tette a régóta esedékes restaurációt. Mussolini erre a célra félmillió lírát engedélyezett.

SIGMARINGENBEN volt egy bájos kis Hohenzollern-kastély. Az ott volt festmények egyrészét Frankfurt városa vette meg, másik része, a drágább németalföldi képek New-Yorkba, Dreyhez kerültek, aki azokat most kiállította.

SZERELMI TÖRTÉNETET, melyet Napoleon írt, fedeztek fel a császárnak félszáz ismeretlen kézirata közt Posen tartományban. Egy varsói egyetemi tanár, Askenazy, fogja kiadni az egész anyagot.

LIONARDO-nak tulajdonítja Adolfo Venturi (L'Arte-beli cikkében) a berlini múzeumban levő Keresztelő János terrakottaszobrot, melyet ott Lionardo mesterének, Verocchio munkájának könyveltek el.

OSZTRÁK akadémiai kiküldöttek igen érdekes mastabát találtak Gizehben, a Cheops-pyramis közelében. Egy Sesemnefer nevű főrangú embert temettek el ebben a kősírban.

VAN GOGH hamisított képeinek berlini botránya még nem ért véget. Most egy svájci származású festő, Schuffenecker nevét keverik bele, mint aki a képeket hamisította. Ő a nyolcvanas évektől fogva a Pont-Aven körhöz, Van Gogh baráti köréhez tartozott. De kétséges, hogy már 40 évvel ezelőtt hamis Van Goghokat érdemes lett volna gyártani.

RAFFAEL egyik képéért, mely Medici Juliannát ábrázolja, egy párisi aukción 600.000 dollárt fizetett ki vevője, egy newyorki bankár.

MUNKÁCSYNAK egy 25.000 márkát érő festményét találták meg Prágában, egy tót festő birtokában. A kép egy békéscsabai paraszt családot ábrázol.

DÜRER Zöld passióját is hamisítványnak akarják bélyegezni. A tizenegy tollrajzról dr. Haack (»Repertorium für Kunstwissenschaft«) azt állítja, hogy 1600 körül készült hamisítványok.

DOSSENA-nak, a régi szobrokat hamisító olasznak műhelyéből nemcsak európai, de newyorki és clevelandi múzeumokban is találtak »klasszikus« istenszobrokat.

OROSZORSZÁGBAN több értékes régi képet találtak. Kievben egy régi templomtoronyban Cranach-festményt, Karkovban pedig három Murillot találtak.

GRÁCBAN Tintoretto-képet fedeztek fel a városi plébánia-templomban. Krisztus mennybemenetelét ábrázolja.

GRÜNEWALD Mathias (újabban azonosítva Gotthardt-Neidhardt mainzi érseki udvari festővel) négyszázéves halálozási évfordulója van ezidén. Berlinben az állami képtár ez alkalomból egy kis kiállítást rendezett.

REMBRANDT önarcképét, mely a nagy művész halála évéből származik, félmillió márkáért adták el Berlinben.

KONSTANTINÁPOLYBAN egy mecsetet restauráltak nemrég s annak egyik fülkéjében korai byzanci mozaikmunkával készült oltárképet találtak, mely Mária halálát ábrázolja.

ANJOU KÁROLY építtette (1279—1283) a nápolyi Castel Nuovot, melyet később utódai a renaissance-építés egyik gyöngyszemévé varázsoltak. Sok évtizeden át kaszárnya volt a mi időnkben ez a palota, melyet most tökéletesen restaurálva múzeummá alakítottak az olaszok.

TIZIAN egy eddig ismeretlen képét illesztette bele milanoi palotájába Trivulzio herceg. A kép, melynek »De Aramout« a felírása, főnemesi férfiút ábrázol.

KÉZIRATÁRVERÉSEN Berlinben Hindenburgnak néhány érdekes levelét aukcionálták el, köztük egyet, melyet a hadvezér egy gyógyszerésznek irt s amelyben a volt német császárt a hűtlenség vádjával szemben védelmébe veszi. A levél 860 márkáért kelt el és Doornba került az excsászárhoz.

FÁRAFESTETT képeknek az olyan kemény hidegek, mint az idei télen voltak, mindenképpen ártanak. Ezért a wieni képtárban mintegy száz képet párás levegőjü teremben helyeztek el.

Duplumok azok kérem, semmi más, mint a moszkvai és leningrádi múzeumok feleslege, amit mi Bécsben el fogunk aukcionálni, mondja a szovjetunio bécsi kereskedelmi képviselete. Mi köze mindennek rabláshoz, öldökléshez, arisztokráciához, magántulajdonhoz? Ártatlan, fehér, megszentelt és patinás kis emléktárgyak, amikből még sokkal szebbek vannak az ottani múzeumokban. Hogy Berlinben és Párizsban is elkótyavetyéltünk már ilyen »duplumokat«, arra vall, hogy nálunk duplum-túltermelés, híres képekből harmad- és negyedpéldányboség van s ez a kis B-listázás csak használ majd fülledt múzeumainknak. Közben pedig Glückseliggel és Wawrával valóságos barrikádokat gyűjtenek szerződésekből, biztosítási okiratokból, hogy ha netalán a náluk rendezendő szovjet-aukción ráismerne egy-egy orosz emigráns az ő hajdani magán-duplumára, azonnal visszavihessék az illető műtárgyat express- vagy légipóstán Oroszországba. Oda, ahol a szociális termelésből fakad ma már nemcsak a jólét, hanem a duplum és az aukciók anyaga is.

Ünnepi hetei lesznek tavasszal Berlinnek, amikor a művészet minden ága az idegenforgalom szolgálatába szegődik. Tavaly Dürer-kiállítással szolgáltak erre az alkalomra, ezidén Rembrandt kerül sorra. A porosz állami múzeumok képtáraiból az összes Rembrandt-képek, számszerint negyven pompás festmény, azonkívül a Berlinben levő grafikai anyag együttes kiállításra kerül. Ugyanez alkalommal egy teljes Menzel-kiállítás anyaga fogja a német művészeti géniuszt bemutatni. Nem nehéz kitalálni, hogy ezt a követésreméltó példát miért jegyezzük fel ide. Akkor, amikor nálunk is sok szó esik a szentistváni ünnepi hétről és arról, hogy az idegenforgalom érdekében mit kellene itt tenni az ökörsütésen kívül, figyelemreméltó példát ad Berlin.

Canon születésének századik évfordulója volt március hó 13-ikán és ez a dátum szinte nyomtalanul tűnik el a művészeti események tengerében. Mi az oka? A késői biedermeier festőjével túlmostohán bánik az utókor, holott a hatvanas és hetvenes évek ízlésének alig volt nálánál megfelelőbb arcképfestő. Tanítója Waldmüller volt, akitől egy hirtelen ugrással Rahl légkörében termett. De ahogy utazott s felfedezte a barokk olasz festészetet, odaadó hódolattal kezdett ő is csüggni Rubensen, akitől bizonyos plasztikai pátoszt, de az érzéki melegség színes lazúrját is átvette. Mikor Makartot diadalmas ünneplésekben hordozták körül Bécsben, akkor Canon egy aránylag nyugodalmas tárgyilagossággal, a pompák mellőzésével festette képeit, de olyan festőiséggel, amelyben nedvdús élet van és az átérzésnek melege van a mélységeiben.

Ikonok tudvalevőleg azok a válaszfalak, melyek a görögkeleti templomokban a szentélyt a hívők tömegének szánt padoktól elválasztják. Ikonok az ó-orosz művészeti emlékek legszebbjei közé tartoznak és azért nagyon egészséges gondolat volt ilyen emlékeket állítani ki a berlini régi Iparművészeti Múzeumban. A XII—XVIII. század keleti színszeretete, ragyogó aranya, finom elmélyedése ott sugárzott a szentképeken, mint holmi régi zsolozsmákban a misztikus rajongás. Micsoda klastromokból szedte őket össze az »Keleteuró pát tanulmányozó társaság« — ki tudná megmondani. A régieken Byzánc hatása ; azután görög és olasz festészet. Végül egy egészen különösen kikristályosodott nemzeti díszítőstílus, komor és patétikus, de átszőve az itáliai színörömökkel. És hogy az ünnepélyesség érzetét a vidámság ellensúlyozza, ugyanott miniatűröket is mutattak be régi orosz festőktől. Arany lapokon fejeket, bekeretezve vésett vagy zománcozott ezüstbe. Ilyesmit még Nyugaton sohasem lehetett látni. A modern művészek úgy szívták magukba színeiket, mint gyermekek a meséket. A legérdekesebb pedig az, hogy az ikonok nagyrészét másolatokon mutatták be.

Cenzura ellenes hangulat, sajtókampány és gyűlések vannak Berlinben s nyilt vagy burkolt formában más országokban is. Ezenközben pedig nagyon különösen hat, hogy a művészt cenzurázzák abban a városban is, amelyre eddigelé mint a művészi szabadság Eldorádójára hivatkoztak : Párizsban. Nem kisebb művészről, mint a mai francia szobrásznemzedék büszkeségéről, Maillolról van szó. Cézanne emlékszobrát a Place de la Concorde-on nem engedte felállítani a — kertészeti hivatal, mert rontja az összhatást. Még komolyabb a Gondolat című szobrának sorsa, mely eddig a Tuilleriák kertjében állott, de most ki akarják lakoltatni onnan — szeméremsértő meztelensége miatt. Ez ellen a szándék ellen valóságos felzúdulás támadt nemcsak a francia fővárosban, de világszerte.

A Magyarság 1929. 4. 17.

31-én hagyta véglegesen jóvá azt a fizetési halasztást, melyet Németország Cannesban január 13-án csak ideiglenesen kapott meg. BALLA M.

Canning *George*, angol államférfi, szül. 1770 ápr. 11-én Londonban, megh. 1827 aug. 8-án Chiswickben. 1796—801-ig külügyi alállamtitkár, 1084—6-ig a haditengerészet kincstartója, 1807—9-ben és 1822—27-ben külügyminiszter. A tilsiti béke titkos pontjainak végrehajtását megakadályozta a dán flotta megsemmisítésével. Keresztülvitte Anglia elszakadását a Szent Szövetségtől, támogatta a spanyol gyarmatok és a görög nép szabadságharcát. 1827 április havában miniszterelnök lett. TÖRÖK P.

Cannizzaro *Stanislao*, olasz kémikus, szül. 1826 júl. 13-án Palermóban, megh. 1910 máj. 9-én Rómában. Genovában, Palermóban, majd Rómában volt egyetemi tanár. 1871-ben szenátori méltóságot kapott. Az elméleti kémia továbbfejlődésére igen nagy hatással volt munkája, melyben Avogadronak immár feledésbe ment molekulaelméletével foglalkozik. Ő használta először a molekulasúly meghatározásához a gőzsűrűség értékét, az atomsúly meghatározásához a fajhő értékét stb. Foglalkozott szintétikus kémiával is. BÁLINT I.

Cannstatti rassz, Quantrefages és Hamy francia antropológusoktól származó elnevezés, akik a cannstatti, engisheimi, bruxi, denisi, olmói, neandervölgyi stb. részben diluviális, részben tévesen diluviálisnak tartott koponyaleleteket írták le ez összefoglaló néven, mint az emberiség legősibb formáját. Ezt az embertípust ma neandervölgyi rassznak nevezik, minthogy az e formakörbe tartozó legelső és valóban hiteles koponyát a Düsseldorf és Elberfeld között lévő Neandervölgyben találták. A cannstatti koponyáról viszont, amelyet Jäger írt le először diluviálisnak s amely egyideig oly nagy port vert fel, Hölder kimutatta, hogy nemcsak nincsenek meg rajta a neandervölgyi rassz jellegzetes sajátságai, de eredetére nézve sem diluviális, hanem népvándorláskori soros sírból való és csak tévedésből került a diluviális ősemberi leletek közé. BARTUCZ L.

Cano *Alonso*, spanyol festő, szobrász és építőművész, szül. 1601 márc. 19-én Granadában, megh. 1667 okt. 4-én u. o. Már 24 éves korában feléje fordult a spanyol király figyelme, aki Madridban udvari festővé nevezte ki. Mint ilyen, Tizian, Correggio és Veronese hatása alatt állott. Szobrászati tevékenysége főleg fafaragványokra korlátozódott. Építőművészi hivatottságáról a granadai katedrális főhomlokzata tesz tanuságot. A. BALOGH L.

Canon (tkp. *Straschiripka) Hans*, osztrák festő, szül. 1829 márc. 13-án Bécsben, megh. 1885 szept. 12-én u. o. Waldmüllernek és Rahlnak volt tanítványa; a régi mesterek közül főleg Rubens hatott reá. Makart mellett Bécs művészeti életének leghangadóbb egyénisége volt, akinek művei ma már alig érthető sikereket arattak. A budapesti Szépművészeti Múzeumban a Halvásáron kívül annak idején olyannyira kedvelt női portréinek egyike van. ÉBER L.

Cañon (spany. *kànyón)*, Északamerikában az olyan mélyen bevágódott, szakadékszerű folyóvölgy, amelynek lejtői jóformán falmeredekek. Legjelesebb példája a 480 km hosszú s hellyel-közzel 1500 m mélységre bevágódott «Grand Cañon», a Colorado folyónak arizonai szakaszán. A Colorado kanyónja mély bepillantást enged a fensíkot alkotó rétegsorba s egyúttal a Föld legtanulságosabb eróziós jelensége. GAAL I.

A coloradói Grand Cañon

Canossa (ejtsd : *kànosszà)*, magas sziklán álló várrom Ciano mellett, Reggio nell'Emilia olasz tartományban. Ide zarándokolt és itt vezekelt IV. Henrik német császár VII. Gergely pápa előtt (1077), amikor a pápa Matild őrgrófnőnél időzött. A vár 1255-ben elpusztult. 1878-ban az olasz állam nemzeti emlékműnek minősítette. IV. Henrik vezeklésére vonatkozik Bismarcknak a kultúrharc idejében (1872) tett, később

Canossa várának romjai

Gutenberg Lex. VII. K.

Cankov *Alexander*, bolgár államférfiú, szül. 1879 jún. 29-én Rachovóban. Münchenben Brentano, Boroszlóban Sombart tanítványa volt. 1918-ban a szófiai egyetem nemzetgazdaságtanárává nevezték ki. 1923 júniusában a parasztpárti Sztambulijszki-kormány erőszakos eltávolítása után alakította első kormányát. 1926 jan. 4-én visszalépett s a kamara elnöke lett, 1930-ban a Ljapcsev-kormányban a közoktatásügyi tárcát vállalta, Ljapcsev lemondása után 1931 áprilisban sikertelenül próbált kormányt alakítani. BALLA M.

Cankova, a most Jugoszláviához tartozó *Vashidegkút* régi vasvármegyei község mai neve.

Canna *L.*, a *Cannaceae* család génusza, 51, tropikus Amerikában honos fajjal. *Canna indica* L. (Nyugatindia) kedvelt dísznövényünk hosszú, szálas levelekkel. A különböző színű, aszimmetrikus virágai fürtvirágzatban foglalnak helyet. *Canna edulis* Ker., keményítőben dús rhizomájáért Ausztráliában termesztik, a *queenslandi arrowrootot* vagy *canna-keményítőt* szolgáltatja. PALIK P.

Canna indica L., Indiában magjából rózsafűzért készítenek. A nagyvirágú zöld és vörösbarna levelű kerti változatok (hibridek) a legkedveltebb kerti dísznövények közé tartoznak, melyeknek rhizomája fagymentes helyen teleltetendő. SCHNEIDER J.

Canna indica virágos szára, porzóvá átalakult csészelevele (staminodium) és termése

Cannabin, a *Cannabis sativa var. indica* nevű növény fiatal nővirágrészeiből kiválasztható sárgászöld gyantában lévő glykozida, mely gyenge altató hatású. Nem mérges. Mérges sói: *cannabinon, cannaben, tetanocannabin.* RIGLER J.

Cannabis, lásd: *Kender.*

Cannae, ókori itáliai város, amelynek helyén ma a Canosa di Puglia nevű helység fekszik, az ókori Aufidus (ma Ofanto) folyó jobbpartján. E város nevét az a megsemmisítő vereség örökítette meg, melyet ott Kr. e. 216 aug. 2-án a L. Aemilius Paulus és C. Terentius Varro consulok parancsnoksága alatt álló római hadsereg Hannibaltól, a nagy pún hadvezértől szenvedett. A pún hadsereg a maga 50.000-nyi létszámával azáltal tudta a 80.000-nyi létszámú római hadsereget aránylag csekély áldozat árán úgyszólván teljesen megsemmisíteni (a rómaiak vesztesége 70.000 ember volt, a púnoké csak 8000), hogy Hannibal a maga szélesre nyujtott harcvonalával a mély oszlopokban fel-

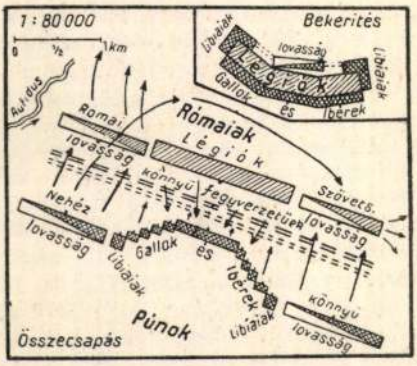

A cannaei csata térképe

állított keskenyebb római harcvonalat szárnytámadással összeroppantotta. A csata, melynek lefolyásáról az ókori történetírók meglehetősen részletes leírást adnak, a hadtudományi irodalomban régtől fogva gyakori megbeszélés tárgya. Schlieffen gróf német vezérkari főnök közvetlenül a világháború előtt *Cannae* címmel cikksorozatban ismertette (Livius és Polybiosz nyomán) Hannibal lángeszű taktikáját s a német hadvezetésnek e taktikát tette irányító elvévé. Hindenburg győzelmei ennek az irányelvnek alkalmazásán alapultak. KALLÓS E.

Cannes (ejtsd: *kànn)*, Alpes-Maritimes francia département fővárosa, (1921) 30.907 lak. A Napoule öböl partján védetten fekszik, klímája igen enyhe, ezért az egyik legkedveltebb klimatikus gyógyhely és tengeri fürdő. Vasúti csomópont, tengeri kikötő. Van illatszer- és szappangyártása, élénk hal-, déligyümölcs- és olajkereskedelme. Közelében a Jouan öbölben szállt partra 1815 márc. 1-én az Elbáról visszatérő Napoleon. 1922-ben nemzetközi konferencia helye volt. P. ORMÓS J.

Cannesi konferencia. Németország 1921 decemberében haladékot kért az 1922 január és februárban esedékes jóvátételi fizetések teljesítésére. A cannesi konferencián (1922 január 6—14) Rathenau Walter vállalta a Németországot a halasztás ellenében terhelő föltételeket (a birodalmi költségvetés stabilizálása, a vámoknak aranybázisra való emelése stb.), de megegyezés nem jött létre, mert Poincaré a Cannesban tárgyaló Briandot távollétében megbuktatta. A jóvátételi bizottság csak május

Canon

Női arckép, repr.

Genthon István:

Hatvany Ferenc báró modern képgyűtemé-nye. Magyar Művészet 1935. 21. l.

Stefan Csók : Der Balaton (Plattensee) .. 2
Stefan Csók : Der Balaton (Plattensee) .. 2
Stefan Csók : Junges Mädchen im Lehnstuhl. Eigentum Stefan Révész 3
Stefan Csók : Frühstück des Taufpaten. Museum der Bildenden Künste 3

SAMMLUNG DES BARONS FRANZ HATVANY :

Ingres : Badende Frau 6
Chassériau : Die Trojanerinnen 6
Chassériau : Ariadne 7
Chassériau : Ruhender Araber 7
Géricault : Porträt des Malers Jamar 10
Delacroix : Arabisches Lager 10
Courbet : Die Ringkämpfer 11
Delacroix : Ovidius bei den Skyten 11
Corot : Die träumende Marietta 12
Courbet : Liegender Akt 13
Courbet : Die Welle 13
Daumier : Die Suppe 14
Manet : Der Selbstmörder 14
Manet : Méry Laurent mit Mops 15
Pissarro, C. : Landschaft 15
Renoir : Dame in Rot 19
Renoir : Im Gespräch 19
Degas : Nach dem Bade 20
Constable : Meeresufer mit Fischerbarke.. 20
Hans von Marées : Selbstbildnis 21
Canon : Frauenbildnis 21
Michael Munkácsy : Blumenstilleben 22
Karl Ferenczy : Porträt Benjamin Ferenczys 22
Ladislaus Paál : Pariser Strasse im Walde von Fontainebleau 28
Josef Rippl-Rónai : Wirtshausgarten 28

Daumier : Wäscherin. Paris. Louvre. 29

Canon

+ 1885 sept. 12

Grod

Koszorn. 1885. 684 l. -

valodi nere

Straschirypka Jan-al

listak

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Canon

Lind

Fővárosi Lapok 1886. 357.

(Canon képei)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Canon

Több évig élt Pesten
az 1850-60 as években

beküldeni.

ndó el: »Köteles példány, muzeumi ügyben

sztelettel

a M. Nemzeti Muzeum Széchényi Orsz. Könyvtárának igazgatója.

dapest, Athenaeum.

Canon

1775. H. Canon (Straschiripka
Sz-Wien ben 1829 március 3-án. F
Női arczkép.

Ekép
(Báró Kolischné, sz. Rajs I
fordul) Jobb kezében fehér [illegible]k
dik ujján jegygyürüt hord, a fa
sarkát fogja. Kontybatüzött ha
vállának széles gallérja és viss
kos. Fekete felöltőjének csatja
kötője ékkövekkel kirakott aran
szék bordáin pikkelyek képeznek
betét látszik. Jelzése fölül j

Ljülve ábrázolj.

Vászon, méretei 127:92.7
Vétetett Pick Adolftól
3000 Kán. (126/900) [illegible]
Elszámoltatott 1900: V. 4
Az elszámolást tudomásul
900)

904:IV.30.

22704 – 900

).
ngzanott 1885 september 12-én.

rmát térden alól, ~~van ábrázolva, ül~~ és kissé balra
eztyüt tart és baljával, a melynek negye-
ragott szék karfájának kosfejben végződő
ja és szemöldöke szőke, szeme kék. Ing-
zahajtott kézelőjének csipkebetéte sar-
, vállboglárja, tizenhat gombja és derék-
y-zománczmü. Szük ujjú ruhája piros. A
diszt. A háttérben faburkolat és zöld
obbra két sorban: „CANON
1883. f. k.

cm.
. 1900: IV. 21-én a 22704 ~~900~~ sz. leirat alapján.
~~900~~ Üveg alá tétetett 1900: IV. 30. (247/900)
-én (231/900)
vettek 1900: V. 11-én ~~14~~ 7826 sz. osz. alatt ~~leirat~~ (271/

Az esküvőn násznagy: Tisza Lajos gróf, helyettes Bethlen Sándor gr. lesz. *Tanuk:* Tisza Ilona részéről Tisza Lajos gr. és Bethlen Sándor; — Tisza István részéről Radvánszky Béla és Podmaniczky Géza bárók, Tisza Jolán részéről: Tisza Kálmán és Radvánszky Béla b., — Bethlen Pál gr. részéről Bethlen Károly és Bethlen Gábor grófok. *Vőfélyek:* Tisza Ilonáé Teleki József gr. és ifj. Tisza Kálmán; — Tisza Joláné: Bethlen László és Aladár grófok. *Nyoszolóleányok:* Tisza Ilonáé: Odescalchi Irma és Tisza Etelka; — Tisza Joláné: gr. Eszterházy Ágnes és Tisza Anna. Jelen lesznek: Tisza Kálmánné, ifj. Tisza Lajos, Radvánszky Béláné, Tisza Paula, Nagy Ferencz és Géresy Kálmán nevelők, Bethlen Istvánné, Bethlen Ödön, Bethlen Bálint grófok, Bethlen Géza és neje, ifj. Bethlen Károly, gr. Teleki Gézáné, Eszterházy Kálmán gróf és családja, b. Wesselényi Béláné, ifj. Thoroczkay Miklós gr. és neje, Zeyk Dániel, Szilvássy Béla, Beniczky Ádám, br. Jósika Andor nejökkel, Zeyk József és családja, özv. gr. Teleki Domokosné, dr. Gálffy Endre.

Debreczen alapitványa az erdélyi közmüvelődési egyesületnél. Debreczen város pénzügyi bizottsága azt a javaslatot terjeszti a közgyülés elé, hogy a város *ötezer* forinttal lépjen az erdélyi közmüvelődési egylet alapitói közé, s az összeg évenként ezer forinttal lenne fizetendő.

A Fábián-ünnep Aradon. Az aradi Kölcsey-egylet által Fábián Gábor emlékére rendezett ünnepély vasárnap lesz. A tud. akadémia, a Kisfaludy- és Petőfi-társaság küldöttek által képviselteti magát.

Az aradi szinház fölépült, október első napján akarják megnyitni. Hátra van még a miniszteri szakértő, kinek véleményétől függ, hogy a szinház átadható-e rendeltetésének.

A Petőfi hamvait kutató bizottság tagjai e hó 13-ikán este utaztak el Segesvárra. Elutazásuk előtt tisztelegtek Jókai Mór elnöknél, s jelentést tettek eddigi munkásságukról. Az adatokat Jókai saját tapasztalataival is gazdagitotta.

Az uj csillag. Az Andromeda-köd megváltozását egyszerre több csillagvizsgálóban észrevették. A spektrum a csillagot hatod vagy hetedrangu csillagnak mutatja. E csillagot legelőbb Bonnban vették észre aug. 30 án. Ettől függetlenül látták aug. 31-kén Dorpatban és Berlinben. A brüsseli csillagvizsgáló konstatálta, hogy aug. elején e csillag még látható nem volt. Az aberdeeni csillagvizsgáló főnöke megállapitja, hogy az Andromeda-csillagban aug. 19-ike óta változás történt, minthogy ekkor este 11 óra után ő a csillagot látta, de fölfedezésére ugy látszik sulyt nem fektetett. Érdekes a följegyzésre az is, hogy Mr. Webb Dublinban már az 1882-ben kiadott «Valószinüleg változó csillagok katalógusa» czimü munkájában fölemliti az Andromeda-ködöt, mint a melyben ő egyszer csillagszerü fényt látott, a mit máskor a legerősebb nagyitással sem birt kivenni. — A *kalocsai* érseki csillagvizsgáló intézet is adott ki jelentést az uj csillagról, megjegyezvén, hogy szinházi távcsővel is észrevehető. Feltünése ritka eset; Krisztus után csak 23 ilyi csillag tünt rögtön fel az égen és rövid idő mulva el is tünt, vagyis nem látszott többé. A tudósok véleménye szerint nem szabad azt gondolnunk, hogy ezek a csillagok valóban ujak, hanem belső gyuladások folytán láthatóvá lettek, a mint azt a fényes spektrál-vonalok eléggé bizonyitják. Még uj üstökös is van az égen; ezt Brooks csillagász látta először Cambridgeben.

Jókai ellen egy pár németországi lap izgatást inditott meg. A koszorus irót, kinek müveit német nyelven is oly annyira olvassák, azzal vádolják, hogy németfaló, a ki kéziratait az erdélyi közmüvelődési egylet javára árulja, a németségnek leggonoszabb csufolója és üldözője, a ki az országgyülésen kigunyolta az osztrák és német hadsereget, és a ki a pénzügyminiszterhez küldöttséget vezetett, mely azt kérte, hogy a névmagyarositási kérvények bélyege 5 frtról 50 krra szállitassék. Ime a bünlajstrom, melynek alapján a «Deutsche Warte», a «Leipziger Korrespondenzblatt» a magyar irónak kiátkozását kivánják, és felhivják a német könyvárusokat, hogy «ilyen embernek» a könyvét ne árulják, a német közönséget pedig, hogy regényeit ne olvassa, mert az «gyalázat». Ennyire ment Németországban már a Schulverein izgatása minden ellen, a mi magyar. A legfőbb különben az, hogy még azt is merik állitani: ők, a németek tették nagygyá Jókait, ők szereztek neki nevet! Épen a napokban jegyezte föl egy franczia hirlapiró a németekről, hogy rendkivüli geniejök van kiállhatatlanná lenni. Azt is látjuk, hogy mily szeretetreméltó igazsággal tudnak vádolni és alaposan itélni. Kiskoruság kell hozzá, hogy egy költő méltatásánál nemzetiségi szempontokat ránt-sanak elő, s a költői szellemet ellenszenvek és rokonszenvek szerint itéljék. Jókai ellen pedig tökéletesen alaptalan a vád. Irigylik tőlünk, mert magyar. Nálunk Magyarországon, nem lehet mondani, hogy valami nagy rokonszenvvel viseltetnének az oroszok iránt, mégis mikor jutott eszébe itt valakinek egyetlen hangot is emelni jeles orosz irók ellen, s ha emelne valaki, kinevetnék, mint hebehurgyaságot és közönségünk tovább is gyönyörködve olvasná Puskint, Turgenyevet, Tolstojt és a többi orosz irókat.

Az Andromeda csillaga és Jókai. A lapokban föl volt emlitve, hogy az Andromedában föltünt uj csillagról már Jókainak még 1851-ben megjelent novellejában, a «Láthatatlan csillag» czimüben szó van. Jókai most kijelenti, hogy az elbeszélés meséjét az elhunyt Sükey Károly irótól hallotta, ki azt valamely angol folyóiratban olvasta.

«Ez — mondja Jókai — kizárja azt a föltevést, mintha én magamat akár csillagásznak, akár prófétának akarnám elfogadtatni. Hogy ez a csillag épen az Andromeda ködfoltjába került, ez valószinüleg a képzelem játéka. Egyébiránt a ki nem restelné azt a fáradtságot, hogy azon évből, melybe az angol-afghán háboru esik, fölkeresse azt a hadi tudósitást, mely e novella alapját képezi, abból meggyőződhetnék, hogy ez a végzetes csillag ott is az Andromeda ködfoltjában emlittetik meg? Ha igen, akkor ez adat nem az én invenczióm, s lehet tovább kutatni az angol kutforrás után, hogy ki látta hát valósággal «ott» ezt a csillagot? Ha pedig az nincs az angol tudósitásban, akkor ez bizony semmi sem más, mint egy véletlen képzelmi ötlet, a miért nem vállalok felelősséget. Nekem 1851-ben csillagvizsgálóm nem volt, s ma sem vagyok sem csillagász, sem próféta.»

Előfizetési fölhivás

a «Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok» 1885. julius—deczemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre (szeptember—deczember).

A Vasárnapi Ujság	2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „*Világkrónikával*" *együtt*	2 „ 50 „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	3 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „*Világkrónikával*" *együtt*	3 „ 50 „

A «Világkrónika», mióta bővitett terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan **nagyobb elbeszéléseket és regényeket** is nyujt olvasóinak; jelenleg *Verne* Gyula «A lángban álló szigettenger» czimü uj regényét közli, minden számban két képpel. — **A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészitője, a hazai és külföldi átalánosabb érdekü eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerü nyelven irt magyarázatokkal kisért képekben mutatja be; közöl tájékoztató czikkeket, utirajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdekü mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén mulattató apróbb közleményeket, s közhasznu tudnivalókat, stb.**

A «Politikai Ujdonságok» ujabban **«Magyar Gazda»** czim alatt két-hetenként megjelenő **gazdasági képes lappal van bővitve.**

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél *czimszalagjukból* egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamácziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasarnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

A «Jogtudományi Közlöny» szept. 18-ki száma (38-ik) a következő tartalommal jelent meg:

A Magyar Jogászgyülés. Dr. *Jellinek Arthur* budapesti ügyvédtől. — A váltóképesség korlátozásáról. *Tóth Gáspár* selmeczi ügyvédtől. — A folytonos és folytatólagos bűncselekvények tana. Dr. *Balogh Jenő*től. — Törvénykezési Szemle: Kit illet a kötelezvény, ha a követelés elárverezett ingatlanon teherképen továbbra meghagyatik? Dr. M. I. ügyvédtől. — A jelzálogi keresetekről. *Fehér Kálmán* komáromi ügyvédtől. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A magyar királyi pénzügyi közigazgatási bíróság elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

HALÁLOZÁSOK.

Bodoky Lajos temetése e hó 15-ikén mély részvét közt ment végbe. A jeles férfiu barátai és tisztelői nagy számmal gyültek össze. Megjelent gr. Tisza Lajos is, ki mint közlekedésügyi miniszter tanulta becsülni az elhunyt szakképzettségét, továbbá Boross Gábor államtitkár, Hieronymi Károly osztrák-magyar államvasuti igazgató és volt államtitkár, sok képviselő, az elhunytnak tisztviselőtársai. A koporsót egészen elboritották a koszoruk és virágok. Koszorukat küldtek: báró Kemény Gábor közlekedésügyi miniszter («elismerése és barátsága jeléül»), a közlekedésügyi miniszterium, a vizépitészeti szakosztály («felejthetetlen főnökének»), a budapesti, békési, szolnoki, komáromi folyammérnöki hivatalok, a budapesti müegyetem, a mérnökegylet stb. Detrich ref. lelkész mondott megható gyászbeszédet és imát, mely után hosszu kocsisorral kisérték a koporsót a kerepesi-uti temetőbe.

Gr. Karácsonyi Guidó holttestét e hó 17-ikén délután szentelték be Buziáson, s onnan Kameniczára, a Marczibányi-család sirboltjába szállitották. A Karácsonyiaknak a torontálmegyei Beodrán van családi sirboltjuk, de az elhunyt kivánsága volt, hogy neje mellé helyezzék. Buziáson a beszentelést Németh József püspök teljesité, a kameniczai egyházi szertartásra pedig, mely e hó 18-án ment végbe, Haynald bibornok utazott le. Az elhunytat ép olyan érczkoporsóba helyezték, minőben Deák Ferencz porai nyugszanak. A ravatalt a kameniczai kastélyban állitották föl. A végtisztességtételre az akadémia tagjai közül is többen leutaztak, s az akadémia legközelebbi ülésén jegyzőkönyvileg is kifejezi fájdalmát egyik nagy alapitójának elhunyta fölött. A gróf halálhire nagyon váratlanul érkezett. Jó egészségben távozott el, s átalában erős testalkatu férfiu volt. Az utóbbi években mély csapások érték. Elvesztette nejét, aztán két leányát: (Adrienne, gr. Zichy Sándor nejét) kit szerencsétlen halál ragadott ki övéi köréből, s a 17 éves Guidóbaldinet, ki a lóról esett le. A grófnak azonban még szerető családi köre maradt: fiai, kik közül Aladár országgyülési képviselő, s pár év előtt vezette oltárhoz Elek Gusztáv ezredes leányát, Margitot. Leánya pedig gr. Zichy Géza, az ismert iró és jeles zongoramüvész neje.

Paulikovits Lajos, nyug. főreáliskolai tanár, meghalt Kassán 53 éves korában. Egykor termékeny regényiró volt, de már régen elhallgatott. Huszton 1832-ben született, M.-Szigeten tanult s midőn a pályaválasztás küszöbén állt, egyszerre sok csapás érte: elveszté szüleit, fivérét és saját szemevilágát; vigaszul fordult az irodalomhoz s sok történelmi és irodalmi ismerettel birván, nővérének történelmi rajzokat, elbeszéléseket diktált, melyek lapokban és kötetekben jelentek meg. Beteges és világtalan lévén, egyedül képzelete világára volt utalva, mely azonban nem nyerhetett elég tápot. Tiz év alatt következő önálló müvei jelentek meg: «Hét vár» regény, «Rajzok a hajdankorból», «Nefelejcsek a történelem mezejéről», «Sarkadvár» regény, s «Püspöky őrnagy» regény, I. Napoleon korából. Sikerült mütét visszaadván látását, tanár lett a kassai reáliskolánál s 1862 óta nem irt nagyobb müvet. Gyönge testalkata miatt nehány évvel ezelőtt nyugalomba kellett vonulnia. Szelid természetü, jószivü s erős lelkü ember volt, ki békén türte a sors csapásait. Nővérei és ezek felnőtt gyermekei adták ki elhunytáról a gyászlapot.

Knoll Károly, a tud. akadémia könyvárusa, a Hornyánszky-féle nyomda igazgatója, a legmüveltebb és legtevékenyebb fővárosi könyvkereskedők egyike, 47 éves korában meghalt. Tiz évig volt vezetője az akadémia könyvkiadó hivatalának. Hosszas betegeskedés vetett véget a derék férfiu életének.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: gróf Nyáry István, 94 éves korában, a turóczmegyei Szucsányban. — Prágai Lajos, az alsó-borsodi ref. lelkészi kar egyik tisztelt veteránja, nyug. esperes, a sárospataki főiskola volt egyházi algondnoka, s a maklári egyház esperese, Mező-Keresztesen. — Pállya János, rábacsanaki plebános, 71 éves korában. — Ihnatko György, losonczi állami főgymnáziumi tanár, ki irodalmilag is működött, s nehány év előtt «Czigány szótárt» adott ki, 45 éves korában, Losonczon. — Sinkay János, nyug. urodalmi ügyész, Torontálmegye és N.-Becskerek város bizottságainak tagja, 85 éves korában, N.-Becskereken. — Gerlein Mihály, Békésmegye és Gyula város bizottsági tagja, a város egyik leggazdagabb polgára, 61 éves korában. — Clama Alajos, Székesfehérvár és Fehérmegye bizottsági tagja, 71 éves korában. — Dr. Frantz Alajos, orvos, Hevesmegye tiszti főorvosa, Eger városi képviselő, egri jogakadémiai tanár, a hevesmegyei orvos- és gyógyszerész-egylet elnöke, 56 éves korában, Budapesten, honnét holttestét Egerbe szállitották. — Lázár György, fővárosi könyvkötő, a legmüveltebb magyar iparosok egyike, ki a muzeumi és akadémiai könyvtáraknak is sokat dolgozott, 56 éves korában, Budapesten; ugyanitt Tornay Géza, törvényszéki hivatalnok és Sivó Gyula, 58 éves korában. — Gentsy Albert, Szolnok-Dobokamegye aljegyzője, volt honvéd, 56 éves korában. — Nagy Adolf, szép képzettségü ügyvéd, Nagy-Váradon, kinek 34 éves korában történt halálát özvegy édes anyja, testvére és nagyszámu rokonság gyászolja. — Kuklenik József, nyug. járásbiró, 74 éves korában, Bazinban. — Hajnik Géza, honvéd huszárszázados, 41 éves korában, Elleméren. — Jaksich János, városi volt tanácsos, az árva-váraljai urodalom közbirtokosa, 77 éves korában a biharmegyei Csatáron. – Kliment József, nyug. ezredes, 77 éves korában, Pozsonyban. — Goldmayer Fülöp, hadseregbeli nyug. kapitány, kit szélhüdés érvén, elvesztette beszélő képességét s fegyverrel oltotta ki életét, Gyöngyösön. — Kövér József, pénzügyi titkár, az illeték-kiszabási hivatal főnöke, Rimaszombaton. — Szentpétery Ferencz, táviró-tiszt,

41 éves korában, Debreczenben. — KUHNER DÁVID, a velenczei gőzmalom tulajdonosa, 57 éves korában. — PÓL KÁLMÁN, fiatal ügyvéd, a szarvasi regale-közbirtokosság jegyzője, 28 éves korában, Szarvason. — ALEXY JÓZSEF, tartalékos hadnagy és postatiszt, 27 éves korában, Liptó-Szentmiklóson. — EBECZKY KÁLMÁN, 23 éves korában, Tápió-Szelén. — FIBÁN GYÖRGY, végzett orvosnövendék, Fibán Károly bányaorvos fia, 25 éves korában, Abrudbányán.

LINTNER IMRÉNÉ szül. Kokály Antónia, az északkeleti vasut vezérfelügyelőjének és a vöröskereszt-egylet igazgatójának neje, jótékony hölgy, hosszas szenvedés után Budapesten. — SZABÓ IGNÁCZNÉ szül. Boháts Irma, egri jogtanár s az «Eger» szerkesztőjének neje, 48 éves korában, Egerben. — ZANATHY MIHÁLYNÉ szül. Günther Erzsébet, a nagy-károlyi kir. közjegyző neje, 28 éves korában. — BEERMANN STEFÁNIA énekesnő, ki operánknak is tagja volt, s csak nemrégiben ment férjhez Prágában Weinek csillagászhoz. — Özv. TURÓCZY ISTVÁNNÉ szül. Kmetthy Juliánna, 74 éves korában, Tót-Komlóson. — Özv. BAKOSNÉ szül. Lux Zsuzsánna, 93 éves korában, Kassán. — BERGHOFFER VILMOSNÉ szül. Csolacz Etelka, kir. alügyész neje, 22 éves korában Máramaros-Szigeten. — Özv. BODROGHY JÓZSEFNÉ szül. Nagy Lujza, 69 éves korában, Szombathelytt. — EIBACH MIHÁLYNÉ szül. Clementis Borbála, végelgyöngülésben, Högyészen. — SÜMEGHY MÁRIA, Sümeghy Ferencz volt országgyülési képviselő leánya, Söjtörön.— PÓKA MALVIN, Póka Kálmán 7 éves leánya Nagy-Kőrösön.

CANON, a hires osztrák festő, szept. 13-án elhunyt Bécsben, szélhűdés következtében, mely a hatalmas testalkatu és 56 éves férfiu életének nehány óra alatt véget vetett. Bécs rövid idő alatt két legnevezetesb festőjét vesztette el: Makartot és Canont. Sokan Canonnak adják a müvészi elsőséget, ki benső erőteljességgel és ritka szabatosságu rajzzal birt. Családi neve Strasiripka. Élete a sok utazás miatt igen regényes. Sokáig katona is volt. Történeti festményeket, életképeket, vadászjeleneteket, arczképeket vegyesen festett. Az előkelő világ nagyon szerette kifejezésteljes arczképeit. A trónörökös-párt is lefestette és Stefánia herczegnőt oktatta a festészetben. Tanitványai közé tartozik a magyar művészek közül Temple János. A magyar képzőművészeti társaság műcsarnokában többször lehetett tőle festményeket látni, s innen került vétel utján a nemzeti muzeum képtárába «A halpiacz» czimű nagyobb életképe.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Zboró. «Lelkesedésre» mult számunkban megkapta a várt (vagy talán a nem várt) választ. Mostani levelében használt elbizakodott hangja után szinte sajnáljuk, hogy «lelkesedését» még jobban le nem hűtöttük.

Árnói Zemét. Visszaemlékezve legelső küldeményeire: a haladás pár év alatt tetemes. De még most is van a régi erőltetett dagályból, a különczködésből s a zavaros homályból is elég, a mitől meg kell tisztulni. Ha igy halad: pár év mulva helytt lehet. — A mostaniakról szólva, — a három kis dal elég csinos, de hiányzik belőlök a mi a dalt dallá teszi, a naiv, őszinte, meleg hang. Az I-nek a befejezése erőltetett; a II. és III. piczi gondolatot szertelen nagy szavakba öltöztet. A hosszabb költemény: az meg mesterségesen csinált és kicsiszolt okoskodás. Meg van benne a syllogizmus, mindenestől, de hiányzik a költészet. Itéletünk szigoru — mert őszinte jó akarat sugallja.

Nyilhegyek. Némelyik meglehetősen szur, s azért élczlapban, hézagpótlónak, meg is járja. Mi a finomabb görög epigrammot szeretjük, minők pl. a Vörösmartyéi, vagy a görög anthologiai virágok, azok irodalmi becsüek, ezek egy pillanat alatt elpattanó élczek. Némelyik az sem, s éle és hegye sincs. Van olyan is, mely nem nyilhegy, hanem bunkós bot vége.

Egy ifju románcza. Nem románcz, hanem lapos ömledezés.

SAKKJÁTÉK.

1347. számu feladvány. Anderson M.-től.

Sötét.

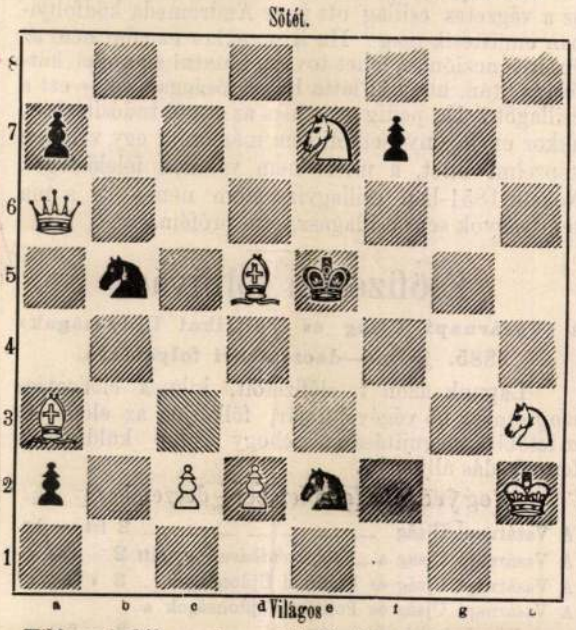

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1342. sz. feladvány megfejtése

Kürschner M.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Fh3—f1	Fe7—d6 (a)
2. Va6—c4 †	Kd5—c4:
3. e2—e4 matt.	

a.

1.	t. sz.
2. e2—e4 †	t. sz.
3. V mattot ad.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S., Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Szirákon:* Brauner Gy. — *Lubochnán:* Okál János. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Szeptember hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
20	V	D 17 Eusz vt.	D 16 Fauszta	8 F 17 Kis. n.	1 Abden.
21	H	Máté apost.	Máté ap.	9 Joák. Anna	12
22	K	Vill. Tamás pk	Móricz	10 Menodóra t	13 Vbádá
23	S	Thek. sz. v rt.	Thekla	11 Theodóra	14
24	C	Gellért pk. vt	Gellért	12 Au onom	15 Sük. ü.
25	P	K eofás	Kleofás	13 Föl temp. a	16 Más.
26	S	Jusz. sz. vt.	Cziporján	14 Sz. Kereszt	17 Sab. C.

Holdváltozásai: ☽ Holdtölte 24-én 9 ó. 11 pk délelőtt

Tartalom.

Szöveg: Magyar-lengyel ereklyék. (Báthory István siremléke s arczképei.) — Unokám születésére. (Költemény.) Kiséri. — Fénybogár. (Költemény.) Hibján József. — Homokból font kötelek. (Regény.) — Gróf Karácsonyi Guidó. — Bodoky Lajos. — A tatár khán dulcsászája. (Történeti adoma.) — Sándor Mátyás. Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — Jap-sziget a Karolina szigetcsoportban. — Apró vonások Grant tábornok életéből. — Lengyel vendégeink az országos kiállitáson. — Az országos kiállitásról. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Képek: Báthory István. Egykoru olajfestmény után. — Homokból font kötelek. — Gróf Karácsonyi Guidó. Ellinger Ede fényképe után. — Bodoky Lajos. — Lengyel vendégeink az országos kiállitáson, a fővárosi pavillon előtt. Klösz fényképe után. — Sándor Mátyás. (Két képpel.) — A Jap-sziget. — Főnökök és köpénzek a Jap-szigeten. — A krakkói vár a Visztula felől. — A királyi lak a krakkói várban.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Van szerencsém tisztelettel értesiteni, hogy a közelgő évadra megrendelt

ujdonságok és különlegességek

valódi *angol* és *franczia uri divatkelmékben* megérkeztek, s bátor vagyok mélyen tisztelt vevőimet és a nagy közönséget azok megtekintésére tisztetteljesen meghivni.

Deutsch F. Károly,
férfi-szabó, Gizella-tér 2. szám., I. emelet.

Egy hatszor hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Magyar

Háziasszony

háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap, a magyar gazdasszonyok országos egyletének hivatalos közlönye.

Előfizetési árak:

Egész évre ..... 6 frt — kr.
Fél évre ..... 3 frt — kr.
Negyedévre ..... 1 frt 50 kr.

☞ A «Magyar Háziasszony» hetiapból mutatványszámokat bérmentesen küld a kiadóhivatal mindazoknak, a kik ezirant hozzá — legczélszerübben levelezőlappal — fordulnak.

A Magyar Háziasszony
kiadóhivatala
Budapest, nagy korona-utcza 19. sz.

☞ E szaklapnak egyik háztartásból sem szabadna hiányozni, miután utmutatásai mellett több száz forintot lehet a háztartásban megtakaritani.

1885. szept. **105. sz.** 1885. szept.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Mátyás király egyeteme. — Salamon Ferencztől.
A rumun történetirásról. (III.) — Hunfalvy Páltól.
Artus király. — Heinrich Gusztávtól
A magyar képirás az országos tárlaton. — Pasteiner Gyulától.
Saloniki. — Havass Rezsőtől.
Ne hallja hirét az anyjának. (V.) Regény. — Pálffy Alberttől.
Költemények. Margit emléke. I—V. — Gyulai Páltól.
Az országos tárlat és tanulságai. (II.) — Heltai Ferencztől.
Értesitő. Abel Jenő: A bártfai Szent Egyed temploma könyvtárának története. — k. — Reizner János: A régi Sze ed. — h. j. — Balogh Armin: Bacon Novum organuma. — A. — Nagy Sándor: Biharország. — h. j. — Zabel E.: Graf Adolf Friedrich von Schack. — h. — Schenzl Guido: A magyar korona országainak csapadékviszonyai. — h. j. — Vaszary Kolozs: Adatok az 1830-ki országgyülés történetéhez. — a. d.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkétszer 120 ivnyi tartalommal az eddigi előfizetési ár mellett.

A **Budapesti Szemle** tájékozni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetitő kiván lenni egyfelől a szaktudomány és a mivelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. **E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.**

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Előfizetéseket minden könyvárus elfogad. Bécsben, Szelinszki György cs. k. egyet. könyvárus, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvárusokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

Budapesti
KIÁLLITÁSI SORSJEGYEK á 1 frt
4000 nyeremény
Főnyeremény
készpénzben csak 1% levonással
100.000 ft
továbbá 20.000 frt 10.000 frt értékben
11 sorsjegy **10** frt
Kiállitási sorsjáték-kezelősége Budapest, Andrássy-út 43.

HANS CANON

KÖNIGIN NATALIE

Eines der besten Bilder von Grignano ist das Porträt der Königin Natalie von Serbien von Hans Canon. Es ist zugleich auch eines der besten Werke dieses großen österreichischen Malers, bestimmt sein bestes Frauenporträt. Gerade dieses Bild zeigt den Meister, der als Mensch und als Künstler eine der strahlendsten Persönlichkeiten seiner Zeit war, auf seiner vollen Höhe und in seiner ganzen Eigenart. Es stammt laut Signatur aus dem Jahre 1882.

Zu Canons Eigenart gehörte — wie Professor Dr. Moritz Benedikt, der bedeutende Psychologe, hervorhebt — Canons erstaunliche Fähigkeit, die geheimsten Wesenselemente der Menschen zu erkennen und darzustellen. Canon war ein so tiefer Menschenkenner, wie es wenige gab. Bloß aus der äußeren Erscheinung eines Menschen, aus einer ganz geringfügigen, für ein anderes Auge gar nicht erkennbaren Asymmetrie eines Antlitzes vermochte er mit unfehlbarer Sicherheit auf die verborgensten Seelenvorgänge Schlüsse zu ziehen und sich ein Individuum vollständig „vorzustellen". Es war nicht Einfühlung, sondern reine Imagination. Überhaupt war diese „Vorstellung" eines andern bei Canon eine ans Wunderbare grenzende Fähigkeit. Denn so wie er in die Seelen seiner Modelle eindrang, so drang er auch in die künstlerische Art mancher Maler ein, die lange vor ihm gelebt hatten, und empfand mit höchster Intensität ihre persönlichste Auffassung, die er dann mit ganz besonderem Geschick wiederzugeben verstand. So kam Professor Dr. Benedikt zu seinem treffenden Wort über Hans Canon: „Wenn er einen Menschentypus — uns bekannt aus Raffaels Bildern — in Raffaels Art — oder einen Rubenstypus in Rubens'scher Manier malte, so wurde doch keines dieser Bilder eine Nachahmung — sondern ein wirklich echter Hans Canon! Man hielt ihn fälschlich für einen

Petr Stavrop

Eklektiker, der bei den alten Meistern erfolgreich studiert hatte. In Wirklichkeit war aber Canon — selbst heute noch nicht nach Gebühr geschätzt — kein Nachbeter dieser großen Maler, sondern ihnen kongenial, ebenbürtig!" Mag an diesem Urteil die innige Freundschaft, die diese beiden bedeutenden Männer miteinander verband, einen gewissen Anteil haben, so muß man doch zugeben, daß diesem Urteil bestimmt eine gewisse Berechtigung nicht abgesprochen werden darf; besonders in Bezug auf das Verhältnis zwischen Canon und Rubens. Denn ihn hatte Canon unendlich geliebt, in ihm hatte er seinen wirklichen Meister gesehen, so daß man Canon oft einen spätgeborenen Rubensschüler nannte. Und wenn Professor Benedikt betont, daß: „über mancher Figur, die Canon malte, ein mystischer Reiz, ein faszinierender Glanz und ein leuchtender Schimmer liegt, den man bei Rubens vergebens suchen würde; auch ist manches seiner Bilder von einer Innigkeit und Vergeistigung, die man bei Rubens nicht findet" —, so mag vielleicht von künftigen Geschlechtern auch dieses Urteil bestätigt werden. Sicherlich fühlte sich Canon zur Künstlergestalt des Rubens am meisten hingezogen, denn ihm fühlte er sich durch Temperament und Empfindungsreichtum nahe, aus den Werken des großen Vlamen empfing er unerschöpfliche Anregung, aus ihnen schlug ihm die gleiche Phantasie, der gleiche Überschwang der Kräfte, der ungeheure Rhythmus entgegen, die er selber in der Seele trug. Auch Canon konnte sich für gesunde, blutvolle Körperlichkeit begeistern wie Rubens. Bei Rubens fand er auch die kompositionelle Größe, die ihm als Ideal vorschwebte, die er suchte.

Ursprünglich war Hans Canon, der mit seinem wirklichen Namen Johann von Strasiripka hieß und am 13. März 1829 in Wien geboren worden war, in der österreichischen Armee Offizier gewesen (1848—1855); er hatte es bis zum Leutnant bei den Kürassieren gebracht. Aber dann riß ihn seine Sehnsucht mit unüberwindlicher Gewalt zur Kunst. Zuerst studierte er in Wien bei Ferdinand Georg Waldmüller und Carl Rahl. Doch für sein leidenschaftliches Temperament, dem in allem und jedem die Grenzen zu enge wurden, war auch das Reich Waldmüllers zu eng begrenzt. Es zog ihn zu Rubens, zu den alten Meistern, sein Wandertrieb lockte ihn in die Welt! Und nun begann für Canon ein Leben in berauschender Freiheit. Er ging in den Orient, nach England, Frankreich, Deutschland. Mit seiner ganzen Leidenschaft widmete er sich der Malerei; zugleich stürzte er sich von einem romantischen Aben-

teuer ins andere; seine Kraft, in allen körperlichen Übungen gewandt, war athletisch. Mit großer Liebe oblag er der Jagd. In den Jahren 1860—1869 war er in Karlsruhe, dann lebte er in Stuttgart. Im Jahre 1874 kehrte er nach Wien zurück. Bis zu seinem Tode (12. September 1885) blieb er nun seiner Vaterstadt treu und verließ sie nicht mehr. Hier fand seine überragende Persönlichkeit auch erst den ihr entsprechenden Rahmen. Er war der einzige Maler, der im Wien der Makartzeit sich zu behaupten vermochte. Hier schuf er auch seine großen Werke, seine Kompositionen und seine Männerbildnisse, die durch ihre psychologische Tiefe und scharfe Charakterisierung ganz außerordentliche Kunstwerke wurden. Seine besten Werke (sehr viele in Privatbesitz) sind in Wien zu finden. In der Galerie des XIX. Jahrhunderts (Wien) ist Canon durch Meisterwerke vertreten („Loge St. Johannis", „Rüdenmeister", vor allem durch bedeutende Porträts: Schriftsteller Emerich Ranzoni, Professor Dr. Moritz Benedikt und Feldzeugmeister Hauslab); im Stiegenhaus des Naturhistorischen Museums ist Canons großes Deckengemälde: „Kreislauf des Lebens".

Auch das Porträt der Königin Natalie von Serbien stammt aus Wiener Besitz: König Milan hatte es seinem Freunde, dem kunstsinnigen Grafen Hans Wilczek, zum Geschenk gemacht, da Canon die Königin später ein zweites Mal porträtiert hatte. Dieses zweite Porträt war in Beograd verblieben, ist aber während des Krieges zugrunde gegangen. Dadurch gewinnt das Bildnis von Grignano noch größeres historisches Interesse als Dokument einer versunkenen Epoche und als Erinnerung an einen Königstraum, der so jäh und tragisch geendet hatte. Im Jahre 1875 hatte Milan Obrenovitsch von Serbien die bezaubernde Natalie Keschko, Tochter eines russischen Obersten, geheiratet. Ein Jahr darauf war Alexander, der nachmalige König, geboren worden, der im Jahre 1903 mit seiner Gattin Draga Maschin bei einer Offiziersrevolte den Tod fand.

Aber unvergleichlich größer als der historische ist der künstlerische Wert dieses Bildes. Großartig ist seine dekorative Pracht, großartig die darin zum Ausdruck kommende Würde der Persönlichkeit, die wirkliche Hoheit einer Frau, die Vornehmheit eines Charakters. Canon hatte diesen schon zu einer Zeit erkannt, in der die Königin noch nicht Gelegenheit gehabt hatte, ihre vornehme Gesinnung und ihre Großherzigkeit vor aller Öffentlichkeit zu dokumentieren. In diesem Werk

zeigt sich Canon auch als jener große Seelenkenner, als den Professor Dr. Benedikt ihn schildert. Denn Canon läßt im kühlen Antlitz dieser Königin, die zu ihrer Zeit als die schönste Frau Europas galt, eine ganz leise Ahnung aufdämmern, daß in dieser blendend weißen Frau, durch äußere Ruhe künstlich verdeckt, auch eine verhaltene Leidenschaft des Blutes schlummert ... Dieser Frauenkörper — das Schönheitsideal Canons und seiner Zeit — wirkt nach dem heutigen Geschmack wohl zu monumental, ist aber mit einer unerhörten Künstlerschaft, die wirklich an Rubens gemahnt, dargestellt. Ernst blickt das Auge der Königin; voll Frauenwürde und Frauenstolz; vielleicht ist ihr sinnender Blick auch nicht ganz frei von Sorge um die Zukunft ... Für europäische Begriffe ist sie eine exotische Schönheit ... Wie prachtvoll schimmert ihre von dunklem Haar umrahmte Stirn! Auch auf ihrem Busen und auf ihren fein gegliederten Fingern, die so leicht den Federfächer halten, spielt das Licht! Und um den Nacken, um den Hals und um das Kinn schmiegen sich leise Schatten! Fein ist das Ohr modelliert und von außerordentlicher Anmut... Künstliche Rosen umrahmen das Dekolleté. Die Staatsrobe ist aus grauem Atlas, in dem sich das Licht vielfach bricht und spiegelt; breite Längsstreifen aus Goldbrokat sind in den Atlas eingesetzt ... In gemessener Haltung und vornehmer Ruhe steht diese Frau vor dem dunkelroten Vorhang, der an der Wand herabflutet. Unwillkürlich drängt sich dem Betrachter dieses Bildes der Eindruck auf: Königin ...!

Canon gibt dieser Frauengestalt eine wirkungsvollere Umrahmung, als es der rote, fließende Samtvorhang und der Mauervorsprung ist: im Hintergrund öffnet sich der Ausblick auf eine bezaubernde Landschaft. Ist es nur ein Schloßpark oder ist es schon die große, schöne, freie Welt ...? Das Bild gibt auf diese Frage keine Antwort. Daß aber den Himmel, der sich über diese schöne Landschaft spannt, düstere, schwere, unheilschwangere Wolken verdunkeln, dies ist wie ein Rauschen und Raunen, das geheimnisvoll und drohend dem nahenden Sturm vorangeht ...

— * —

Canon, Hans

wéd 2 Helutolsó 35. l.

604. KÉT TÁMLÁSSZÉK, diófa, figurális

605. SZÉK, diófa, bőrkárpitozással. Olasz,

606. TÁMLÁSSZÉK, diófa, faragott disz

607. KAROSSZÉK, diófa, piros bársony k

608. KAROSSZÉK, hasonló az előbbihez.

609. KAROSSZÉK, hasonló az előbbihez.

610. KÉT KAROSSZÉK, diófa, bőrkárpit

611. FIÓKOS TÉRDEPLŐ, diófa. Olasz, X

612. KONZOLASZTAL, diófa, négy eszterg

613. KAROSSZÉK, diófa, himzett kárpito

614. KÉT KAROSSZÉK, aranyozott fa. E

615. KIS ASZTAL MÁRVÁNYLAPPAL, t

616. KIS KEREKASZTAL, mahagonifa, a

617. VARRÓASZTALKA, cseresznyefa, fél

618. KÁRTYAASZTAL, cseresznyefa, szétr

619. KETTŐS ASZTALÁLLVÁNY, mahag

issance.	70.—
v.	120.—
	160.—
VIII. sz.	500.—
. Olasz, Louis XVI.	350.—
. sz.	60.—
fa. XIX. sz.	30.—
Y ASZTAL, fekete lakkdisszel.	200.—
ai modoru lakkdiszitéssel. Hollandia.	180.—
sony kárpitozással.	150.—
székkel és felnyiló tükrös lappal. Magyar,	200.—
	60.—
ronzveretekkel.	80.—
ssal. Bécs, 1850 k.	140.—
őalaku bronzlábbal. Empire stilus.	160.—

Cannon H

láid

Alüvészet, 1911

144

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta.

Canon, Hans

(Strasiripka)

Hub. 1829, megh. 1885.

Pozsonyban vesztő meg a magyar állampolgárságot.

Pozsonyban sohasem állított ki.

Csákós 5. l.

Kat. B. Gizella
Prot. Napoleon
Ó-g. 24. Szaba vt.

CSÜTÖRTÖK

8

Kat. Mihály főa.
Prot. Gizella
Ó-g. 25. Márk ev.

6

Izr. 11. Khamisi bőjt

PÉNTEK

9

Kat. Naz. Gergely
Prot. Gergely
Ó-g. 26. Vazul pk.

4

SZOMBAT

10

Kat. Antonin
Prot. Ármin
Ó-g. 27. Sim. Jéz. r.

4

Izr. 13. S. Ak. M. 3. P.

CANON, *Hans* (igazi nevén *Strascheripka*), osztrák festő, * Bécs 1829, † u. o. 1885. Waldmüller és Rahl tanítványa, annak idején egyik legismertebb művelője volt a főleg Tiziano és Rubens hatása alatt lábrakapó kolorizmusnak, amelyet Makart juttatott diadalra. Mellette C. a bécsiek kedvelt művésze, aki Stuttgartban és Karlsruhében is, ahol nagyobb feladatokhoz jutott, eredményesen képviselte ezt az irányt. Legnagyobb alkotása a bécsi természetrajzi múzeum hatalmas mennyezetképe, amely egybefonódó meztelen testekkel az élet körforgását szimbolizálja. A budapesti Szépm. Múzeumban jellegzetes genreképe, a Halvásár és annakidején annyira kedvelt dekorativ női arcképeinek egyike.

Ny. G. I. 1731

u és
jés arczélben van ábrázolva. Fején kucsma
zú szakálla leberetvált. Köntöse magas,
zászlajának ~~nyele~~ rudja kissé látható. Felirata

A"

a vonalkeretnek 4.5:3.6 c/m.

36.

140/95 № 141

Canon János

egyéb műhelyeit, irodáit és a szervezésben levő graphikai muzeumát fogja elhelyezni. A muzeum bizottsága azonkivül javaslatba hozta, hogy évenkint karácsony táján nemzetközi graphikai tárlat rendeztessék, s igy a kedvelők alkalmat nyerjenek a legújabb kiadványokat megismerni. Az első ilynemű tárlat a jövő tél folyamán lesz. A társulatnak saját közlönye van, Die graphischen Künste, mely már a 8-ik évfolyamba lép.

Festészeti tanfolyam nők számára.

A mintarajztanodán már évek óta van egy külön osztály, a hol leányok nyernek magasabb kiképeztetést a rajzolásban. A jelentkezők száma évről évre növekedett, úgy hogy az utóbbi időkben azoknak csak egy része volt fölvehető. A látogatottsággal arányban mind nagyobb haladást mutatott ez osztály, úgy hogy eredményei most már minden tekintetben kielégitők. Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter a tehetségesebb fiatal nők további kiképeztetését ezen irányban biztositandó, számukra külön festészeti tanfolyamot rendezett be most Lotz Károly igazgatótanár vezetése alatt. A hivatalos lapban olvassuk a hirdetményt, mely szerint a tanfolyam, mely egészen önálló intézmény, f. évi november hó 3-án reggel 9 órakor nyilik meg. Felvétetnek: a rajzolásra határozott tehetséggel biró, 15-dik életévüket meghaladott nők, kik az általános müveltség azon fokán állanak, mely az előadandó tananyag felfogására megkivántatik. A belépni óhajtók f. é. október hó 15-től 20-ig mindenkor d. e. 10 órától 12-ig iratkozhatnak be a m. tud. akadémia palotájának első emeletén elhelyezett intézeti helyiségben. — Ezen alkalommal képességüket igazoló munkálataikból mutatványokat kötelesek magukkkl hozni, mely munkálatoknak szakszerű megbiráltatása alapján fognak csak az intézetbe felvétethetni. Beiratási dij 3 frt, tandij félévenkint 20 frt. Tantárgyak: alakrajz (arczképfestés), előadja Lotz Károly igazgató-tanár; tájfestés (virág és csendélet), előadja Mészöly Géza tanár. Az évfolyamok száma nincs megszabva. Az intézeti tanórák a téli félévben, mely húsvétkor végződik, reggel 9-től 12-ig, délután 2 órától 4-ig, a nyáriban, mely junius 3-án végződik, reggel 8-tól 12-ig, délután 2 órától 5-ig tartanak minden hétköznapon a szombat kivételével. A növendékek az intézetben elért haladásukról bizonyitványt kapnak.

A sèvresi porczellángyárnak

évek során át tett kisérletek után sikerült új porczellángyurmát előállitani. Az új gyurmának előnye abban áll, hogy a chinai gyurmához hasonlóan olvadékonyabb a régi kemény gyurmánál s hogy ennek folytán az úgynevezett chinai élénk vörössel, a vöröses rézmázzal s nagyobb hőfokot igénylő egyéb újabb színekkel a máz alatt festhető. Ily gyurmából már azelőtt is készített a gyár nehány darabot, melyek gyüjteményében ki voltak állítva, de nagyban csak a legújabb időben gyártják a porczellánt ezen új gyurmából. A sèvresi gyár új porczellán gyurmája az alkatelemek tekintetében is valószinüleg igen közel áll a chinai és a berlini királyi gyárban néhány év óta készülő Seger-féle porczellángyurmához. Sèvresben e szerint kétféle porczellánt állitanak elő, t. i. a közönséges kemény és a most föltalált lágyabb gyurmából. Tervezik ezenkívül a régi úgynevezett «porcelaine tendre» (Frittenporcellan) fölújitását is. A porczellán ezen faja német elnevezését az olasz «fritta» (sült) szótól nyerte, a mennyiben az olvadékony alkatelemet, hogy az agyaggal minél egyenletesebben összekeverődjék, előbb megégetik. Lauth igazgató, kinek legnagyobb érdeme van a találmányban, szakértőkből és érdeklődőkből álló nagy társaságnak bemutatta és megmagyarázta az új porczellánt. A találmány titkát, mint Franczia országban szokás, a franczia porczellángyárosokkal ingyen közölték.

A bajor iparművészeti egylet

f. év február 10-én tartotta szokott évi közgyülését. Az 1884-ik évről szóló jelentés szerint az egyletnek 2202 tagja van, az egylet tárlatait 50 ezernél többen látogatták, eladott az egylet 9256 műtárgyat 159,472 márka értékben, ebből 15,113 márka jutalék folyt az egylet pénztárába. Bevétel 1884-ben 86,218, kiadás 84,827 márka. Vagyoni állapot 1884. év végén 216,567 márka. Az 1885. évi költségvetésben bevételként 75,500 márka szerepel, s ugyanannyi a kiadás előirányzata. Ebből az egylet közlönyének, a Zeitschrift des Kunstgewerbe-Vereins in München, költségeire 17,500 márka, ugyanazért a bevételként csupán 3000 márka van előirányozva, tehát az egyletnek a közlöny 14,500 márkába kerül.

Typographiai fénynyomat. —

A sokszorositó eljárás egy nemének, az úgynevezett fénynyomatnak újabb tökélyesitéséről irnak a szaklapok. Az kétségtelen, hogy a fénykép a valóságnak leghivebb utánzatát adja s ennélfogva természetes volt a törekvés, mely azt akarta elérni, hogy a fénykép lenyomható legyen. E törekvés bizonyos fokig sikerült is. A fényképet czink- (horgany) lemezre viszik át és azon marás által az emelkedések és mélyedések fokozatát idéztik elő, megfelelően a sötét és világos árnyalatoknak. Ez eljárásnál azonban az eredeti és a sokszorosított kép közt még mindig nagy volt az eltérés, minthogy a maró folyadék néha erősebb, néha gyengébb hatású volt,

mint az kívánatos lett volna. Egy új találmánynak azonban sikerült e hiányt is megszüntetni azáltal, hogy a fénykép felvétele közvetlenül állítja elő a lenyomásra alkalmas lemezt s igy a marás feleslegessé válik. Az ily eljárásnál a lenyomatok a legfinomabb árnyalatokat is hűen utánozzák, úgy hogy e tekintetben nem marad kívánni való. E találmány egyrészt a fénynyomat, másrészt a horganymarás, illetőleg a fametszet előnyeit egyesíti, a mennyiben oly hű, mint maga a fénykép s a mellett lehetővé teszi a kép lenyomását a szöveg közé, tehát egyúttal igen nagyszámú levonat előállítását csekély költséggel. Érezhető hiány azonban, hogy a fénynyomat sajátszerű komor hangulata ezen is megmarad. Rajzok sokszorosítására mégis igen alkalmas eljárás. A találmány neve typographiai fénynyomás és Allgeyer Gy. rézmetsző, valamint Bolhoevener K. könyvkereskedő müncheni lakosoknak tulajdona.

A művészeti termékek kivitele Északamerikába utóbbi időkben igen csökkent, minek oka azon magas vámban keresendő, melyet 1882-ben az Unio az európai exportra rótt. 1881 október havától 1882 szeptember 30-ig 9.693,263 frank értékű műtárgyakat vittek a forgalmat közvetítő Párisból az Egyesült Államokba. 1882-ben október 1-jén lépett életbe az új vámilleték, 30 százalékkal a becsérték után, s azóta óriási mértékben csökkent a forgalom; a következő évben 6.474,840 frankra szállt le, tavaly pedig csak 3.474,870 frankot tett. Tehát két év leforgása alatt a kivitel Európából 6 millióval csökkent.

A műtárgyak piaczának jelen- legi állapotát igen jellemzi az óriási ár, melyet régi mesterek műveiért fizetnek. A Marlborough herczeg gyüjteményében lévő Rafael, Sebastiano del Piombo és Van Dycktől egy-egy, továbbá Rubenstől hat kép 8.400,000 márkán ajánltatott fel az angol nemzeti képtárnak. Később 7.350,000 márkát követelt értök. Végül Rafael és Van Dyck árát 1.837,500 márkában állapították meg.

Szaru- és csontutánzat nevű új keramikai gyártmány versenynyel fenyegeti az elefántcsont- és szaruipart. Az anyag 20 rész kaolin, 23 rész égetett porczellánföld, 22 rész kvarcz és 55 rész csonthamuból nedves úton készül, első tűzben szilárddá lesz égetve, egy másodikban színes díszítést és aranyozást nyer, a fénymázt borax segélyével eszközlik. Különféleképen színezett anyagok összerakása által hiven tudják utánozni az elefántcsont látszatát, s botfejeket, fiókgombokat, ajtókilincseket, sőt színházi látcsöveket is készítenek belőle.

Donatello szobrász születésének öt százados évfordulóját nagy ünnepélyességgel készülnek megülni a jövő év május havában Florenczben. Donatello a renaissance művészet egyik megalapitója, s egyik nagy dicsősége a 14. és 15-ik századbeli Florencz ötvösműhelyeinek, született 1382 és 1387 között, valószinűleg 1386-ban.

Canon János, családi néven Straschiripka Alfréd, szeptember 12-én 56 éves korában szülővárosában, Bécsben, meghalt. Sokat utazott, a régi mestereket szorgalmasan tanulmányozta s innét van, hogy művei tárgy és kidolgozás tekintetében igen sokoldalúak, de valamennyit élénk színhatás jellemzi. Festett történelmi nagy képeket, köznapi életet, vadászati jeleneteket, arczképeket és falfestményeket. Nevezetesebb történelmi ábrázolásai közül fölemlítjük azt, mely Cromwellt ábrázolja I. Károly holtteste előtt. E kép Koburg herczeg tulajdona. Falképei közül méltán leghiresebb az, mely Karlsruheban a pályaház nagyherczegi várótermét diszíti. A régi mesterek közül a velenczeieket, kivált Tizianot tanulmányozta nagy előszeretettel. Ez utóbbinak technikáját iparkodott elsajátítani, a mi oly nagy mértékben sikerült is neki, hogy számos képe a szemlélőt meglepi, zavarba hozza. Eme művei közé tartozik a Halvásár czimü kép is, melyet 1874-ben a magyar kormány 6000 frton megvásárolt nemzeti muzeumunk képtára számára. Állitólag a művész nem lett volna megelégedve e művével s jobb szerette volna, hogy nemzeti képtárunkban más alkotás képviselje művészetét. Annyiban nem volt indokolt ezen óhajtása, a mennyiben e kép mindig tanúsága lesz annak, hogy Canon a csalódásig hűen tudta utánozni a velenczei képirás legnagyobb mesterét. Az elhúnyt művész képeiből Bécsben kiállitást szándékoznak rendezni.

Művészi Ipar
1885/86.

268. *Canon Johann:* Női képmás.

Canon Johann

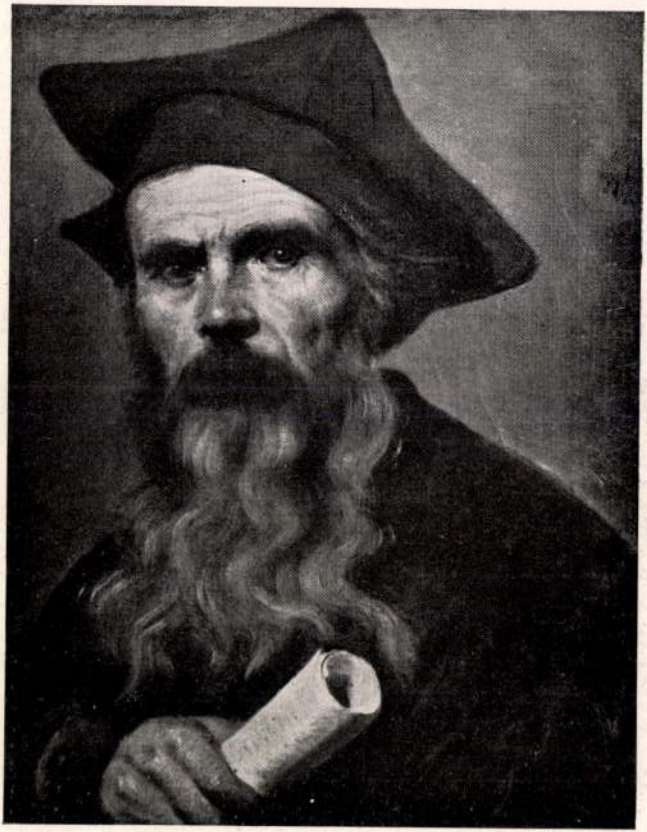

267. *Canon Johann:* A bíró.

Árverési Csarnok aukciós Rt. - 1931. dec. 4-7.

Canon, Hans

84/a. Az érzékiség -

⇒Ernst Museum Wien⇐ XLVI.

84 a

Canon, Hans

1829 – 1885

lásd

Szépm. Mur-
graf. ort. 63. kiáll.
113 sz.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Canon, Hans

festő

eklektikus, főleg
Rubens hatása alatt
dolgozott.

Jbl Ervin: Hans
Canon. Budapesti
Hirlap 1929. ápr.
Dátum levágva.

A cikkben magyar
vonatkozás nincs.
Beisben a művész szüle-
tésének 100 éves fordulóját
emlékkiállítással ünnepelte

18061-910.

Canon

l.

Lykanomzromanti[illegible]
50, 216. l,

Canon

Johann Straschiripka

Perällag III.

1385. f.

hétfőn mehessek be a hivatalba.
Péntek úgyis fivetési nap, mindenki
bent lesz, szombaton pedig úgyis
csak 1 óráig vannak bent, – talán
nem olyan szörnyű bém, ha nekem
adja ezt a két napot.

Remélem Magyuk is hellemesen
nyaralnak.

2945

5. Canon J. Straschiripka:

(Sz. Becsben 1829. márczius 13-án + ugyan

Halvásár.

A gerendás boltban szakállú halárust, ki I a ~~[illegible]~~ kezében tartva kínálja a I szó kosár lóg, melyben zöldség van mosolyogva szemlél. Balra a fejű, de ősz hajú, bajuszú s kénel, oldalán óvalis hordóval ban, melyet bal kezével tart. tőkén a ~~[illegible]~~ bárdnál egy r zete az elárusítónak: piros mell nadrág; a fiatal emberé: prém leánysé: rojtos vállkendő, ingv ~~[illegible]~~ szokuya aranysárga ke sorty fökötő rókaprémmel, ha fekete sapka, piros mellény, kék se balra felfelé haladó sorokb

I balkezével a tőkére támaszkodik és

I szemeit lesütő

Vászon, méretei 139: 2.

~~vetetett 1894-ben Ara~~

~~M. kept. 312.~~

~~Ly. nā 213.~~

~~V: 5.~~

V: 255.

213.

...ott 1885. september 12-én.)

jobbról látjuk a ~~[illegible]~~ rőt hajú, bajuszú s
~~[illegible]~~ tőkéről felvett egyik halat jobb
...e hajú leánynak, a kinek jobb karján
s a kit a szemközt álló barna legény
~~[illegible]~~ szembe néző fekete asszonyt és ~~egy~~ kopasz
...akallú öreg embert látunk csipőre tett
és törrel, vállán pedig halakkal a kosár-
...t ~~[illegible]~~ gerendán halak lógnak s a kisebbik
~~[illegible]~~ felig kimért nagy hal van. Öltö-
...ny, ing felgyűrt ujjakkal, bőr-öv és szürke
...sapka, kék ujjas és ~~[illegible]~~ szíj a derékon; a
...le rövid ujjakkal, alacsony fűző, öv és ~~[illegible]~~
...meből és barna kötény; az asszonyé: bár-
...trakötött ivöld vállkendő s ingváll; az öregé:
...öv, szíj a derékon s szürke nadrág. Jelzé-
...an ⇒ CANON
1872. ⇐

5 cm.
5300 ft.

149

2945

5. H. Canon (J. v. Straschiripka).

(Sz. Bécsben 1829. márczius 3-án. † ugyanott 1885. szeptember 12-én.)

Halvásár.

A gerendás boltban jobbról látjuk a rőt hajú, bajuszú és szakállú halárust, ki balkezével a tőkére támaszkodik és az onnan felvett egyik halat jobbjában tartva kinálja a szemeit lesütő szőke hajú leánynak, a kinek jobb karján kosár lóg, melyben zöldségek és a kire a szemközt álló barna legény mosolyogva szemlél. Balról szembe néző fekete asszonyt és kopasz fejű, de ősz hajú, bajuszú s szakállú öreg embert látunk csipőre tett kézzel, oldalán ovális hordóval és tőrrel, vállán pedig halas kosárral, melyet bal kezével tart. A gerendán halak lógnak. A kisebbik tőkén, a bárdnál, egy félig kimért nagy hal van. Öltözete az elárusítónak: piros mellény, ing felgyűrt ujjakkal, bőr-öv és szürke nadrág; a fiatal emberé: prémsapka, kék ujjas és szij a derékon; a leányé: rojtos vállkendő, ingváll rövid ujjakkal, alacsony fűző, öv és szoknya aranysárga kelméből és barna kötény; az asszonyé: bársony főkötő rókaprémmel, hátrakötött zöld vállkendő s ingváll; az öregé: fekete sapka, piros mellény, kék kötő, szij a derékon s szürke nadrág. Jelzése balról felfelé haladó sorokban: »CANON 1872.«

Vászon, méretei 139: 225 cm.

1876: IV. 52. — 1878: IV. 17. — 1883: II. 37. — 1884: II. 29. — 1885: II. 29. — 1886: II. 29. — 1887: II. 44. — 1888: II. 44. — 1889: II. 60. — 1890: II. 60. — 1891: V. 255. — 1892: V. 255. — 1893: V. 284. — 1894: V. 5. — 1895: V. 5. — 1896: V. 5. — 1897: V. 5. — 1898: V. 5.

~~Vétetett 1874-ben. — Magy. Képt. 312. — Ltsza 213.~~

— 1900: V. 5. — 1901: V. 5. — 1903: V. 5. — 1904: V. 5. — 1905: V. 5.

— Magy. Képtár 312. — Uj lelt. sz. 213. — 1905. átv. jegyz. 346. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1990. a leltárban 2945. — Vétetett 1874-ben 6300 frton (12600K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Vét. 1874.

Mk. 312
ugl 213.

325

Verschnür Lieve.

megírva

Canoval Alexander

katonai építőmester

L.

Kendrey-Kentiványi

294. l.

_____, *19*_____

L A.

MDK

Canavallo Alexander ép.mest. Kassa, 1672-1675
Sicha Lukács György társa volt.

Kemény Lajos cikke. Magy.Mérnök és Épitész Egylet
Heti Ért. 1907. ápré 14. 154 l.
14.sz.

O Cantarini

festö

Pataky 1951

80. 163 l.

re vonatkozó adatok beszolgáltatása érdeké-
net megkeresni. Amennyiben azonban eddig
latokat, immár sajtó alatt lévő Évkönyvünk
telettel megkeressük, hogy az ezen czélra
tba bevezetni és ezen táblázatot lehetőleg
nti városháza, Károly-körút 28. I. emelet)

s statisztikai hivatala:

Dr. Thirring Gusztáv
aligazgató.

v. házinyomda.

Cante di Bonagio de Cantinis M.D.K.

a firenzei S. Maria de Fiore plébánosa, híres miniátor, akinek kérjege szerepel Mátyás király Corvináin is.

14

Hevesy, André: Les miniaturistes de Mathias Corvin. Klny. Revue de l'Art Chrétien, Paris, 1911. 14.old.

Cantichrusck

lengyel festő 1866.

lárd

Manordelskiáll

132. sz.

Canticum Canticorum

első kiadás 7. lapja (Németalföld 15. sz.)

repr.

Biblia Pauperorum 1966. XV. o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Cantini

festő

MDK

Irott források említik, mint a fertődi kastély festőjét/ Operaház díszletfestőjét/

16.o.

Dallay Marianna: A Fertődi Esterházy-kastély.
Bp. 1959.

M.D.K.

CANTINI, Alessio építész és festő

1776 Eszterháza - Fertődön díszleteket fest

Garas XVIII. sz. 211. l.

MDK

Cantis, Bonagy de Cantinis
clericus Sanctae Mariae floris de Florentia
másoló

A corvina "mrosius kéziratának szignált másolója.
/Párizs Nemz. Könyvtár Cod Lat. 1767./

Szignálta 1489 jul. idusán 21 éves korában.

72.o. 119. szám-

Fraknói Vilmos - Fógel József - Gulyás Pál -

Hoffmann Edith: Bibliotheca Corvina. Mátyás király budai könyvtára. Bp. 1927. 172. l. 30. kép.

Cantini, Alessio

„Ninhári festő"

XVIII. 11

1776

l.

Mel Eschept

XXXII. l.

és 8. l

Épitész és festő

TULIPÁN ÁRUHÁZ

TELEFONSZÁM: ÓZD 65. ÓZD TELEFONSZÁM: ÓZD 65.

Nyugtatvány

Tek.

Europa Film és Könyvkereskedés

Budapest

V. Rothermere u. 12.

III.

Canon

Görög nő /Bécs/

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat által Szegeden rendezett Kiállitás, 1876.katalogusa

M. D. K.

CANON Festő

XIX. sz.

Női portréját árverezik

(g. j.) 1100 mátárvy revül Kalapács
alá az októberi aukción
Magyar Nemzet 1961. szept. 7. 4. l.

Hans Canon(bécsi) O.F.19.2.

Zichy gr. fogl.

Ányakvi sz.: .....

év: .....

akcim: .....

zaktárgyak: .....

vfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

zaktárgyain kivül tud .....

.....

anitást vállal: helyben — vidéken.

apott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

egjegyzések: .....

Canon, Hans (1829-1885)

„Férfifej" o.v. 67x47 cm

J. l. Canon Védett.

Kiáltási ár: 12000 ft

BÁV 48.Képaukció Bp.1979.május

2986

47. H. Canon (J. v. Straschiripka).

(Sz. Bécsben 1829. márczius 3-án. † ugyanott 1885. szeptember 12-én.)

II. Fülöp halála.

A terem közepén, a párnázott támlásszékben ül a haldokló s kissé balra fordult király. Jobbkezét a karfán pihenteti s balját az asztalon lévő koronás koponyára tette. Feje lehanyatlani látszik s arcza beesett. Rövid haja, bajusza s szakálla ősz. Térdeit szürke takaró fedi. Réteges gallérú inge s szürke mellénye szétáll. Feje mögött fehér párna van s a szék támláján kendő lóg. Mellette balra térdelő szerzetes imádkozik a kezeiben tartott könyvből; a háttérben hátrafésült hosszú hajjal férfi áll s a faragott lábú asztalon, a vörösbarna nehéz terítőn bőrbe kötött könyv fekszik kettős csattal. A teremnek ablak apró hatszögletes üvegekből készült. Jelzése alól jobbra: »*Canon.*«

Vászon, méretei 135: 101 cm. — 1897: V. 47. — 1898: V. 47. Ny lelt. sz. 470. —

Frohner János hagyománya 1897. — Ltsza 170.

746

Kifüggesztésére vonatkozó adatoka Nemz. Muzeumban. 1897: V. 47

— 1898: V. 47. -- 1900: V. 47. -- 1901: V. 47. -- 1903: V. 47. -- 1905: V. 47.

1905. átveteli jegyzék 388. — Szárna az Orsz. Képtárban a sz. nban 388. 2031. és a lel. tárban 2986.

H. v. Hesé!

Frohner J. hg. 1897. marcz 28.

Ny lelt. 470.

367

Regnier. De Vries.

Berdardino Cantoni, fegyverkovács

1510-ben készitett egy beiktatott nagyobb mellvasú brigantint a madridi Armaria Real Miksa császár tulajdonában volt. 235.o.

Kalmár János: A brigantin. 227.o.

Folia Archaeologica. XII. 1960. Bpest. Képzőművészeti Alap Kiadóváll. Bpest

Ø Cantini, Alessio

l,

Pálinkás Casagr

8-l.

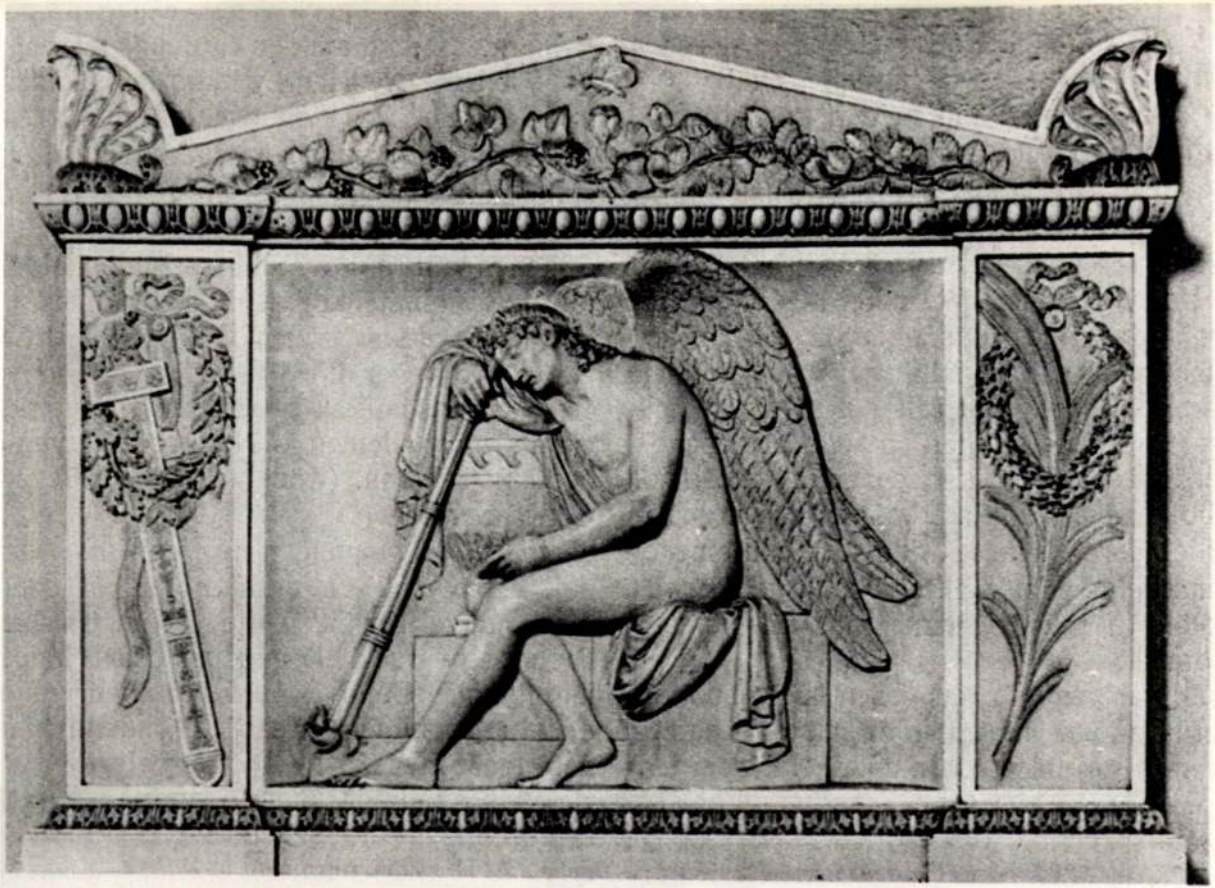

CANOVA RELIEFJE A GYÖMRŐI REF. TEMPLOMBAN.

M.D.K.

Canova Antonio
szobrász

Esterházy hercegnő szobra Kismartonban.

Budapest und Umgebung. Ungarn. Budapest. S4l.

CANOVA

HEILLER Antal: Canova rokrol
Magyarországon = Napkelet I. 1923
383-384.

M.D.K.

Canova, szobrász

egy szobrot készített a
Kismartoni Esterházy kas-
tély parkja számára

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 912. old.

MDK

CANOVA

müve az egri Kis.Ker.János szobor.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.46.

Képzőművészeti Alap kiadása.

Canova

MDK

1805-től Esterházy Mária Leopoldináról /1788-/ egy egészalakos szobrot mintázott, mely rajzolás közbam ábrázolja Leopoldinát a későbbi Lichtenstein hercegnőt.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960; 16.1.

le. D. K

CANOVA, Antonio szobrász

Kismarton, „múzsatemplom" szobra

Genthon-Németh-Végvári-Tádor: Magyar művészet 1800-1945

Bp. 1958. 64, 67, 68, 71. l.

MDK

Canova,

1794 körül vendége volt Kismartonban Esterházy Miklós hercegnek, ki a klasszicizmus divatja szerint alakittatja át kastélyát és parkját.

Dr. Csatkai Endre:
Magyar festök müvei a kismartoni müvészettörténeti kiállitáson.
M M . 1927. 294.l.

MDK

Canova, Antonio

olasz szobrász

(1757 Velence – 1822)

(Lépe a 361. oldalon repr.)

Bécsben két szobra: Maria Christina főhercegnő síremléke és Theseus harca a Minotaurus-sal a Népkertben (ez repr. 369. o-n).

Bermann Moritz: Österreich-Ungarn im neunzehnten Jahrhundert, Wien 1884 350. o

Plasztika

Canova /Clair/

Müvészet
VIII.évf.1909.
339.l.

Canova
nyomán készült münek /relief/ gipsz
~~Sxxxxxx~~ másolata

Hallgass Mátyástól /1840/

Századok 1874. ~~25-44 o.~~ 84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Canova

Ferenczy István Canova római mütermé-
ben tanul /1818/

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészeti

Canova szobrász.

/Napoleon szobra Milánoban./

Magy.Hirmondó.1801.XIX.szak.V.l. 567.l.

Patak Jenő

Gautier francia festő/19.sz./"Szt.Sebes
tyén"c.müvét,amely a Képző,üvészeti Tár
sulat vegyes kiállitásán szerpelt,-
"nagy bravurral"festettnek módnja a cik
szerzője-.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

megírva

Cantúrio (de) Lorenzo

XV. 7.

épitést

Mátyás szolgálatában

erod

Budinis

153. l.

1

Budape

A miniszt

m

A Müemlékek Ord

yN

Canturio (de) Lorenzo

XV. a. architetto alla corte di Mattia Corvino

Crod

46.

P. Budinis. 153. l.

Canturio, Laurentius de

epitesi 1466

l. Balogh Adatok Milano

10. l.

Laurentius de Canturio-nak irvá

Balogh J.

Adatok Milano és Morsag kulturális kapcsolatainak tört. - hez.

Bp. 1928.

468. ábra. Pázmány Péter «Igazságra vezérlő
első, 1713-diki kiadása. Ráth György pél

melyek 1556 óta magyar nyelven

n a kiválóbbak — nem tartották
ıyelven szólal meg; de a magyarúl
SÖMÖRI ZAY FERENCZ emlékirata
)SZENTI GÁBOR naplószerű könyve
'ERANCSICS ANTAL érsek († 1573)
történeti szempontból különösen
b darabunk, naplók, kronológikus
leklik. Teljes, összefüggő magyar
át, amely 1575-ben Kolozsvárott,

RICH ISTVÁN könyvét a mohácsi
(1456—1543); ZERMEGH JÁNOS
Tacitus modorában író FORGÁCS
1603); SOMOGYI AMBRUS magyar-
598); JAKOBINUS JÁNOS könyvét
VÁNFFI MIKLÓS XXXIV. könyvét
ika, emlékirat, egyes események

SZÉKELY ISTVÁN gönczi ref. pap,

adból, ezek azonban első sorban

Canova

1805-ben valósította meg az Eisen-
stadt-i kastélyparkban levő portré-
szobrot.

Allgemeine Landestopographie des Burg-
genlandes, Eisenstadt, 1963.

296

MDK

Canova, szobrászm.

készitette 1806-ban Eszterházy Leopoldina hercegnö fehér márványszobrát, mely a kismartoni hercegi parkban állott.

Schoen Arnold: Véleménye az 1915-ben megjelent: Magy. képzömüvészek lexikona-ról.
Könyvtári Szemle. 1915. ápr.-aug. 105-109.1.

Canova

Tanítványa Rómában Ferenczy
István nobján.

Pestmegyei Hiszkapi 1967. febr. 23. 5. o.

Canova

l.

~~Kapossy jegyzetek~~

~~209 210 l 330 l.~~

Kapossy J.: Jegyzetek és források Szmrecsányi M.: Eger művészetéről c. művéhez. Kny. Bp. 1937. ~~209~~, ~~210~~, 330 l.

Veszprémi iparos iskola

VI. 227

Canova

lása

Lepeszterykniés 9. l.

vigyázz, ez a reszlet

iavaros

Canova Antonio
(1757-1822

Láb I 20, 48.
II. 76, 79, 104-110
III. 93, 97
IV. 95, 149

háton ül és jobbjában gombos buzo-
ő lovasokkal és tábori sátrak-
n:

Türckischen Gro Vezir
e Kriegs Armee wider die Christen.

cudit.

m.

-99.
l.

Canova

Irod
i

Lázár Művészet 1938

307. Zig. P.

1789-909-6
Kiállitási-terem.

225. Támasztó-bakok.

Négy darab puhafából készült három lábú bak kapcsoló vassal, fölül pedig a támasztandó tárgyhoz igazodó és sarokra járó készülékkel. 80
Értéke per 20 K.....80 K

Ki készitette és mennyiért?

Canova magyar
maecenásai
lásd
Magyar Múzeum
1925. 130 — 1.

Csatkai cikke

odai Péter, rotrajz

gondoskodnak, hanem azért is,

feladata, a müemlék-topografiai
különböző közigazgatási hatóságok
nak afelől, mely épitmények, illet-
mléki szakhatósághoz fordulniok.
kerületi előljáróságok épitésügyi
latos munkáját. A könnyebb eliga-
enként és azon belül az utcák vagy

ván, a Müemlékek Orsz. Bizottságá-
G. Sándor állitotta össze. Lechner

Canova

Esterházy Leopoldina hercegnő arcképe

Cserna Károly rajza

Repr.

Oam IV. 433. l.

Canova

lásd oko.

Östör József: Valóban Canovától van-e a cenki Beatrice-nobor?

Soproni Szemle 1941. 239–241. l.

Egy csomó ~~[illegible]~~ tévedést helyreigazító cikk. Bebizonyítja, hogy a cenki Beatrice nobrot nem Canova készítette.

lásd: Csatkai: Soproni Szemle. 1939. V–VI. sz.

Magyar Művészet 1925. 130–132. l.

A Széchenyiek tulajdonában lévő Aspasia-nobor feltételemül Canova műve.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

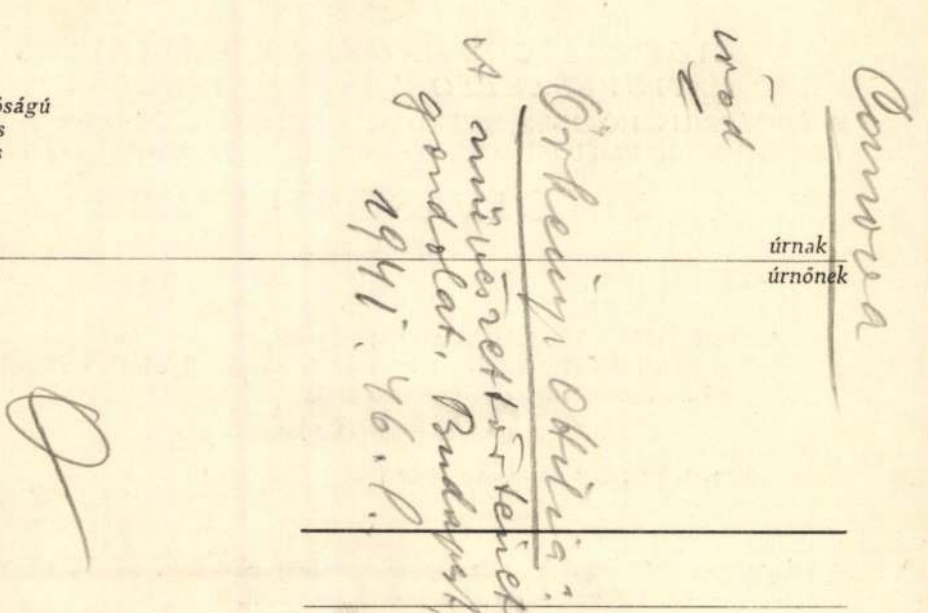

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

F. ÉVI ÁPRILIS HÓ 22-ÉN, SZERDÁN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN (VIII., BAROSS-UTCA 13.) TARTANDÓ

FELOLVASÓ ÜLÉSÉRE

SORREND:

1. Dr. *LÁSZLÓ GYULA:* Az avar világképről.
2. Dr. *DERCSÉNYI DEZSŐ:* XIV. századi magyar illuminált kéziratok Amerikában. (Színes felvételek bemutatásával).

A társulat vendégeket szívesen lát.

Budapest, 1942. évi április hó 11-én.

GEREVICH TIBOR
elnök

A választmány előzőleg d. u. 5 órakor választmányi ülést tart. Kérjük t. Választmányi Tagjaink pontos megjelenését.

40.434. — K. M. E. Ny.

Canova

lásd

Széchenyi István gróf naplóit és levelezését a fenti mintermében tett látogatásáról.

Zichy Szech

emlitve

ÉGYHÁZKERÜLET PÜSPÖKÉTŐL.

TÁRGY: Szavazatbontás eredménye.

SÍTÉS.

yházközségek presbitériumaival, hogy a zsinati
t értelmében szükséges általános többséget a

Dr. Ferenczy Károly, Gaál István, Dr. Erdős
. Szász Imre, Kiss Lajos, Török József, Molnár

ácsony Sándor, Dr. Bacsó Jenő, Dr. Vásáry

r. Papp Ferenc.

RÉVÉSZ IMRE,
püspök.

GYHÁZKERÜLET PÜSPÖKÉTŐL.

TÁRGY: Pótszavazások elrendelése.

LEVÉL

negye espereséhez.

Canova

vród

Harasztos Gyula

Műalkotások ismertetése. Sátoralja újhely 1934.

135. l.

0

Canova

l.

Ibl Lotz

~~201. 333, 434. l~~

Ibl E.: Lotz Károly a
mincsnete. Bp. 1938

lepedőn jobb felé ~~hátra~~ dőlve fek-
ínczosnő, ki felemelt bal kezében
s szemöldöke barna, fülbevalója ék-
visel. Mellette sárga szalaggal di-
c rózsát meg kézi dobot látunk. A
tt felborult diszedények hevernek.
n túl, lombok kötik le figyelmünket.
tz K.

ya, 1901: VI. 1-én (350/902 No 29)

Canova

Batthyány Lajos gróf
édesanyját ábrázoló
szobra a második
világháborúban el-
semmisült.

Batthyány Gyula
gr. bécskei kastélyá-
ban volt.

Világ 1947 máj. 21.

19. 10 dreifache Groschen Sigismund III. von Polen, a) mit Ring und Dreieck aus dem Jahre (15)91; b) mit I—F (Johann Firley, Schatzmeister) und Löwenschildchen aus den Jahren (15)94, (15)96, (15)97, (15)98 und 1600; c) mit Löwenschildchen zwischen I—F und den Berghämmern zwischen V—I aus dem Jahre (15)94; d) mit Löwenschildchen zwischen I—F und einem zweiten Schildchen mit einem einer Kreuzblume ähnlichen Zeichen zwischen H—R (Hermann Rytker, Münzmeister in Krakau) aus dem Jahre (15)96; e) mit dem Löwenschildchen zwischen I—F, einem Schildchen mit einer Blume zwischen H—R und einem dritten Schildchen mit einem Zeichen, welches einem Dreizack mit durchkreuztem Stiele gleicht, zwischen S—C (Stanislaus Cikowski, Schatzmeister in Krakau) aus dem Jahre (15)96; f) ohne Münzzeichen aus dem Jahre 1607.

20. 2 Groschen desselben aus dem Jahre 1608 (mit Krone und Löwenschildchen).

---

wird vielmehr festhalten müssen, dass das Zeichen für „Hermannstadt" regelmässig H und nicht H—S ist, wenn auch Münzen, wie das von Tergina im Arch. Ért. (1882, S. 47) beschriebene Zehndukatenstück Bocskay's (1606) aus dem „Siebenb. Museum" mit H—S und dem Hermannstädter Wappen zu grosser Vorsicht in dieser Beziehung mahnen.

Canova

A gyömrői ref. templom falaba illesztve fenti márvány reliefje, melyet gróf Wartensleben Eszter emeltetett férjéi leánya emlékének.

Szabó Pestom

II. k. 5. körzet 4. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
ény má- polat,		Gót stil. 27/46 cm. Szőts Imre terve.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Canova

l.

Szm Egerműv.

209. l.
210. l.
211. l.

ÁNY

BIZOTTSÁGA

ur
urnő

Budapest

Canova 104

Schoen Anna templ.

Canova

nobra a kismartoni
kastély Leopoldina
körtemplomában

cod

Rados Jenő tr

Magyar Eastélyok
216 l.

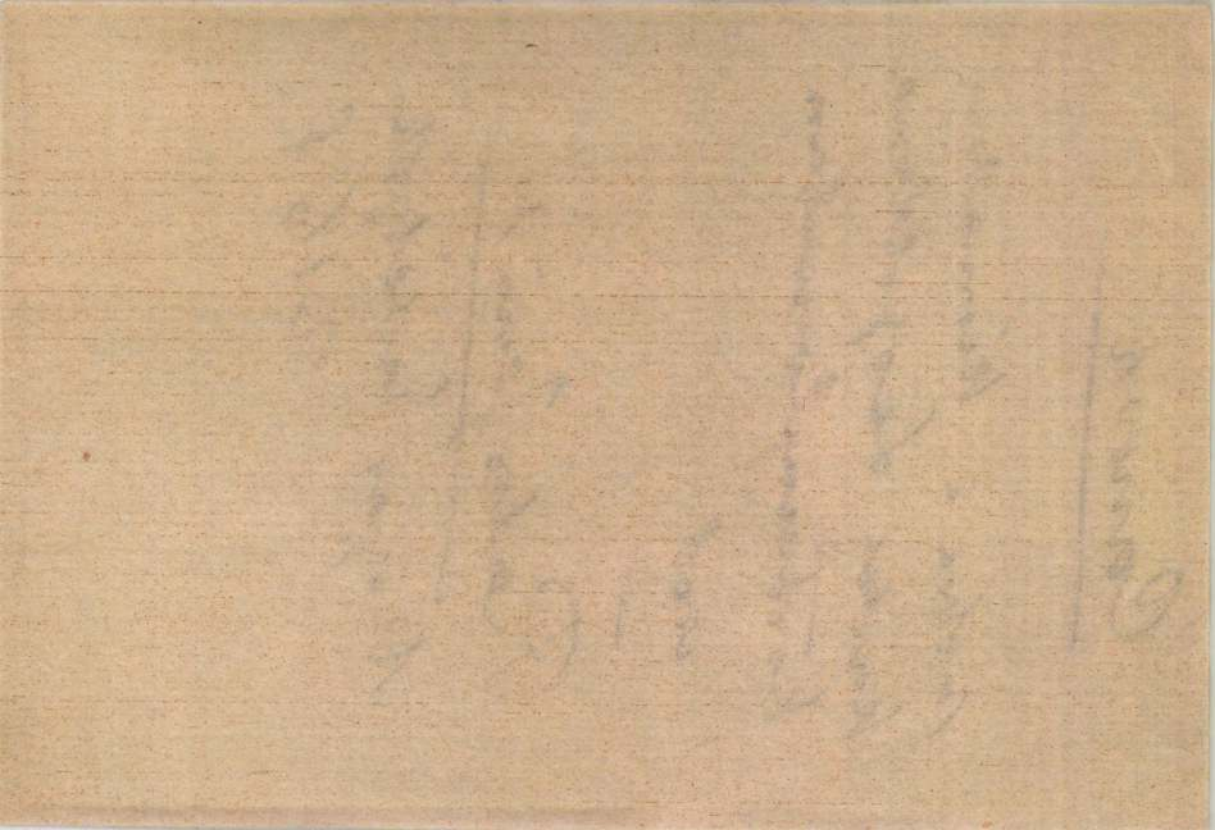

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Carrara
Lvov
Rok Kunt
II. 381.C.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Canova

l.

Kazimierz Cer

XIV. k. 138, 1901.

Canova

l.

Kazimierz lew

XII. k. 544. 552. l

Canova

l.

Kazinczy Ceo

XXII. k. 427. l.

~~Torda t. n. VII. 180, 181,~~

Canova, Antonio

1805

Liechtenstein Leopoldina hercegnő Wil. Esterházy nőtra a Leopoldina templomban a Kismartoni Eastély parkjában

irod

z Dehio-Gurhart

1894

Liechtensteinne Esterházy Leopoldina

Z. Conova

Sobra dipiti az Eisenstadt-i Esterházy kastély parkjában felépített kápolnát.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien 1935. 635-676 l 643 l

Antonio Canova

alkotta az Eisenstadt-i Ester-
házy kastély parkjában levő Liech-
tenstein grófné Bobrót.

Allgemeine Landestopographie des Bur-
genlandes, Eisenstadt, 1963. II/a kötet
4361

Anton Canova

1805-ből készült faragott szobra az Eisenstadt-i Esterházy kastélyban elhelyezett képtárban volt felállítva.

Dagobert Frey: Das Burgenland. Wien 1929. I-XXXI. l

XI l

megnova

Canova Antonio

szobrász

l.

~~Historia 1931. IV~~

~~3-4. sz. 150. l.~~

nem Canova

műve

hanem – Antonio

Dal Zotto-é.

Bánrévy Gy.: A budavizivárosi régi temető. Historia. 1931. 3-4. f. 150. l.

A Gyulay-mauzoleum márvány oroszlánja állítólag fentiről.

1910.

ember 18-án. Petit-Brieben
ulius 12-én.

czképe.

dultan és szembenézve van ábrá-
Oldalt elválasztott haja és ba-
lt. Öltözete: körülcsavart fe-
s egyelejű kabát lehajtott gal-
czédulán: Alexander Asboth New-

és préselt bőrtokban, méretei

n gróf Kreith Bélától 300 K-án.
a az 1910. julius 22-iki 79586

Z9

A Mü b. 1922. 206. l.
(A. C. emlékei)

Bártfai Szabó László:

Gr. Széchenyi István
művész kortársai és
barátai. MM. 1930.
586–89 (Képekkel), 590. l.

Canova

Széchenyi Canováról, aki római mutermében meglátogatott.

lásd

Széchenyi naplói-kiadta Zichy Antal.

De ujabb kiadása is van, ha jól emlékszem.

cród

Berzeviczy Albert

Magyar utazók Olaszországban a mult század első felében. Magyar Könyvtár 340. sz.

Bp. 1903. 20. l.

skwalo ujanacken
vében mély és hálás

Székesfehérvár 1907. sz

Canova Antonio

Budinus

128, 136, 137,
153. l.

Budinis C.: Gli artisti italiani in Ungheria. Roma, 1936.
128, 136, 137, 153. l.
179. 180. t.

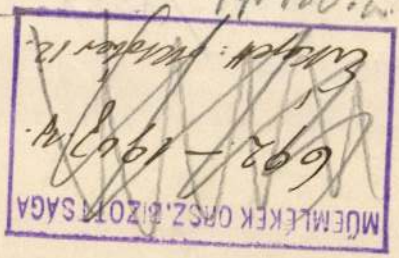

és fizetésem javitta
énis mint más t
minőségüek fizetés
aron biztosítomén
meg holgattatik
a tekintetes m
birotságának a
szolgája

Vhunyad 190

Canova

61

MAGYAR MUVESZET

1925. 130-132. (Képpel)

Dr Csatkai Endre: Canova magyar maecenásai

Canova relieffje a gyömröi rég templomban (Képpel)

on ebből a nagy munkából.
ez fokozottan nagy feladatokat ró reánk.
zod-hoz, hogy ha csak egy pengővel is, jut-
méltóztassék eldobni az ide mellékelt csekk-
zívesen áldoz a csapat szegény cserkészeinek
sekk-lap felhasználásával hozzánk juttatni.
k cserkészfiunk áldó hálája fogja kisérni.

Hazafias üdvözlettel:

a 197. sz. Baross cserkész csapat

szervező bizottsága.

Canova

erőd

~~Dan Kaz~~

~~55, 56. l.~~

Daniel J.: Kazinczy Ferenc esztétikai törekvései. Bp. 1940. 55, 56. l. —

fahren für Analorobier unter Werwändung von l. Ascorbinsäure und anderen reduzierenden Stoffen. Zentralblatt für Bakteriologie. Abt. I. Orig. 144. H. 1—5. (Beiheft).

Katona Kálmán (1910, Miskolc, róm. kat.), okleveles gépészmérnök Budapestről (Misángyi professzor), egészéves Wirtschaftstag ösztöndíját papírmérnökké való átképzésére használta fel. Ebből a célból előbb a Wagener & Co. papírgépgyárban vállalt állást, majd 1938 októberétől a darmstadti főiskolán tanult egyrészt a papírmérnöki tanszéken előadó dr. Brecht, másrészt a cellulóze-kémiai tanszéken előadó dr. Yayme tanárok vezetése mellett. Elméleti tanulmányai közben elvégzett egy papírfestői tanfolyamot az A. G. Farbenindustrie-ban, majd 1939 augusztus 1-vel gyakornokként a Papierfabrik Kabel A. G.-nál helyezkedett el.

Kulin Sándor (1904, Érendréd, ref.), gazdasági akadémiai r. tanár, 1939-ben kilenc hónapot töltött Berlinben Wirtschaftstag-ösztöndíjjal. A berlini egyetem mezőgazdasági fakultásának mezőgazdasági üzemi intézetében a legújabb (nemzeti szocialista) üzemtan irányelveit tanulmányozta és a bornimi munkakísérleti gazdaságban a mezőgazdasági munka racionalizálásának módszereit figyelte. Elké-

É-G. I. 173. l.

Antonio Canova

gipszbüst 1812-ből az egri Vár múzeum képtárában. Reprodukció:

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.

Magyarországi műemlékei topográfiája. VIII.

Budapest 1972.

1741

Canova, Antonio

Esterházy Leopoldine (Lichtenstein hercegnő) szobra eredetileg a kismartoni Esterházy kastély parkjában állt, majd később az un. Vaddisznó-teremben helyezték el.

Juhász László: Burgenland, történelmi utikalauz
München, 1976.

54.o.

Egri érseki liceum múzeumának tárgymutatója. Eger 1931. 48. l.

Canova

l.

Emléklapok vajai báró
Vay Miklós életéből
Bp. 1899. 85. l.

Nyugta

2.400 millió, azaz kétezeniszáz millió pengőről, mely összeget a május 15.-iki segély fejében felvettem.

Bp. 1946. május 15.

Dr Szentivanyi Emily

Canova

l.

~~Frey Burgl 1929~~

~~XI. l. ś~~

~~6, 7ik tabla~~

Frey, D.: Das Burgenland. Wien, 1929. XI. l. 6. ś 7. ≠.

miniszteri osztálytanácsos,
elnöki titkár.

a tekintetes Elnökségének,
Budapest.

Canova Antonio

~~Gentmüeml.~~

~~236.282.341.~~

Genthon J.: Mország müemlékei. Bp. 1957.

236.282.341.l.

Harsányi Pál: C.
búslakodó Geniusa
Gyömrön. Sas. 1832.
X. 43. l.

Canova

Hekler Antal:

A klasszikai stílus problémái.

Bp. 1915.

137 – 139

140. l.

volt pannonhalmi Főap
Érseknek, a Szent Istv
belső titkos Tanácsosn
püspökké szentelésének
Szentsége apostoli áld
elhunytát.

A boldogult föl
füredfürdőn beszentelte
kor tartandó ünnepélye
kápolnában nyugalomra

Balatonfüredfür

Az öröl

Harasztovics István temetkez

Canova

~~lásd irodalmához~~

~~Heklerváltgatott~~

~~437. l.~~

Hekler A.: Canova, Thorwaldsen és a klasszicizmus. Technikus. 1920-21. 113-117 és ♀A nár-éves Kisfaludy-Társaság. ~~emlékkönyv~~ Bp 1936. 330-336. l.

♀ Kéky L.:

~~Gitar VIII 243.~~

Canova

irod ~~Cáfrá~~

Hekler Antal

Canova - nőbrok
Magyarországon
Napkelet 1923
383—384. l.

~~Hekler valóban~~

439. l.

~~Gigue~~ VIII. 243.

Canova

írod

Flekles Antal

Az ifjabb művészete.

Bp. é. n. 181 — 184[illegible].

kézirat

Canova

lásd

Horváth Henrik:
Magyar műpártolók
a klasszicizmus és
romanticizmus Ró-
majában.
Napkelet. 1924.
· 284–288. l

Kétségtelen azonban, hogy a Ve
nem római, hanem román.

Hogy verdetechnika és épüle
nélkül futnak egymás mellett, az
igazolja, melynél a megihletés nem
sendő, mint a pénzeken, hanem el
tövishúzóban. Arra is nyomatékos
a fent felsorolt antik mintaképek u
ban nem esnek össze az épületplasz
klasszicizmussal, sőt hogy pont eb
egyetlen antik vagy római-pannón
pénzdarabot sem találunk. Mivel a
idők (11. és 12. század) vereteinél cs
általános szerkezetére vonatkoznak,
lásáról tulajdonképen csakis a 13. s
hetünk (Sphinx, Centaur, Mithras
kialakulás feltétlenül az épületplas
római emlékeket mindenki láthatt
az antik témák és formák a numizm
által történt közvetlen megtermé
tevékenység esetén beszélhetünk, az
ben, melyről csak a 14. században

További bizonyítékot antik m
magyarországi templom architektur
Villard de Honnecourt úgynevezet
nyujt, melyen öt különböző mintáj
magyarországi templomban való e
kép). Ilyen mozaikminták a régi

Canova

l.

Kazinczy lev

V. k. 6, 111. l.

Meghivó

L. VAN PUYVELDE

liègei egyetemi tanárnak, a belga müvészeti muzeumok

a Pázmány-Egyetem bölcsészeti karának

Canova

t.

Kazimierz Lew

XVIII k. 238, 252, 253,
258, 521. t
(259.

Ipartestület» által e czélra kiküldött szakte
együttesen javaslatot tegyenek a vallás-
közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz
mely a nevezett alapítványt kezeli és a jutal
díjat kiutalványozza. Azon esetre, ha a
kir. technológiai iparmúzeum feloszlatné
nevezett alapítvány kamatjai csak has
czélra és pedig mindig «Trefort Ágoston
pítvány» czímén használtassanak föl.

*

A baranya-mágocsi agyagipari s
iskolánál az idei tanévvel a 3-ik évfoly
nyitották meg. Jelenleg van az intézet
10 III-ad éves, 4 II-od éves és 7 I-ső
tanuló.

*

Amateur-fotografiai kiállítás B
pesten. A M. Kárpát-Egyesület Buda
Osztálya a jövő tavasz folyamán amateur
kép kiállítást szándékozik rendezni, a m
az összes magyarországi műkedvelők a
tásban való részvételre ezennel tiszte
meghivatnak.

Canova

l.

Kazničný lev

XX 561. l.

Canova

Wartensleben Vilmos gróf erdélyi vezénylő tábornok meghalt 1798-ban. Hamvai családi birtokán, Gyömrön vannak eltemetve, emlékét az ottani ref. templomban Canova remekbe készült Carrarai márványmüve őrözti meg.

Kisfaludy-P. Elemér

Gróf Wartensleben-ereklyék a Hadtörténelmi Múzeumban. Historia

1929. 7-8. sz. 54. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

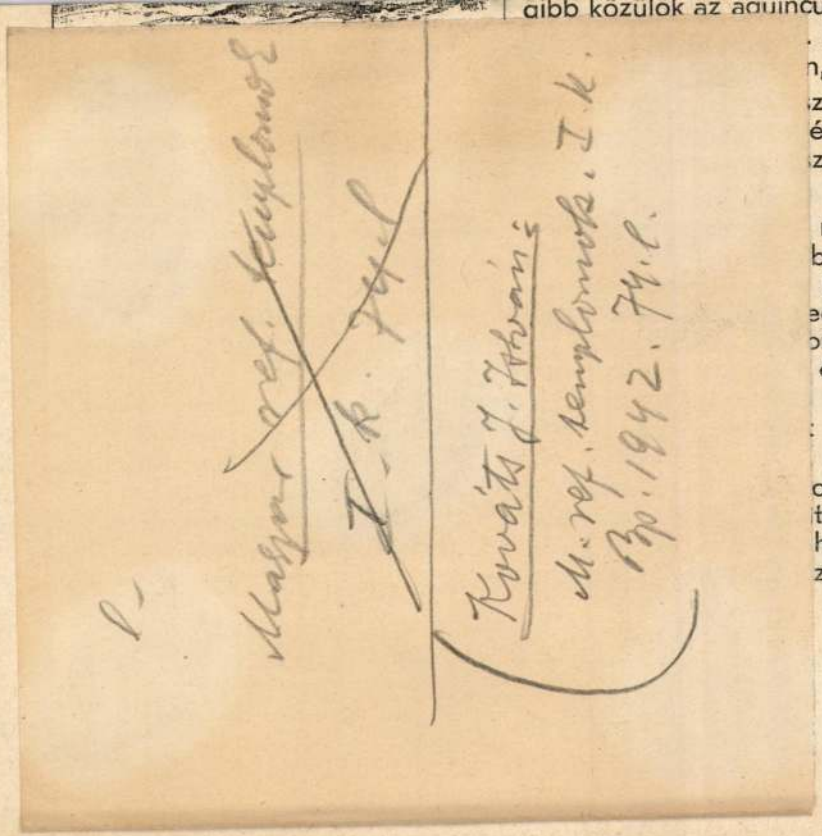

gibb kozulok az aquincumi, mely még
. A többit Sep-
n, Kr. u. 213,
zázadokig tar-
és Maximianus
zázadvég csá-

római uralom
ban még csak
III. században
edését mi sem
oniában Sirmi-
érsekség volt.
Carpis, Sava-
mint püspöki

olt keresztény-
tott bíróságok
hurcolták Qu-
zébe fojtottak.

föl, hogy ezekből némi tájékozást nyujtsunk arra nézve, hogy a négyszázévig tartott római uralom alatt milyen kulturális fokon állott a tartomány.

A kiásott templomromok s a napfényre került fogadalmi kövek, a római vallás nagy elterjedéséről tesznek bizonyságot. Különösen gyakoriak a Jupiter, Silvanus és Libera tiszteletére emelt fogadalmi kövek és oltárok. Jupiter az emberek és istenek atyja. Silvánus az erdők és ültetvények védelmezője. Libera a mezei áldás adományozója. A kereskedők Mercuriusnak, a hajósok Danuviusnak, Dravusnak, Savusnak emeltek oltárokat. A győzelmet óhajtók Victóriának-, a gyógyulást keresők Aesculapnak és Hygeiának áldoztak. A szerencse kerekét Fortuna irányította. A bosszuért, megtorlásért lihegők Nemesishez fordultak imáikkal.

Főleg a Keletről toborzott katonaság révén, nyoma van számos keleti istenség kultuszának is. Igy a feliratos fogadalmi kövekről, áldozó oltárokról tudjuk, hogy Pannonia lakosai között, a női és férfi termékenységet jelképező egyiptomi Isis és Serapis istenségnek-, a kisázsiai Cybele és Tavianusnak-, a paphlagoniai Glyconnak-, nemkülönben a világosságot hozó palmyrai Azizus-kultusznak is voltak hívei. De mindezeknél sokkal elterjedtebb volt a syriai Dolichénus- és a perzsa Mithras-tisztelet.

P690-89

Canova, Antonio

MAGYAR MŰVÉSZET

1926, ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~

1930, ~~586, 588, 591, 595-97~~

~~1933, 94, 95~~

...

...ízes vágyaktól égni ...

...i élni, kutatni.

...élni, valakit becézni,

...ieit remegni, valakieit élni ...

...ó élni, s várni ~~[illegible]~~,

...t jó volt élni, anveit,

... volt élni ...

Canova, Antonio

[illegible]

Barébtak

336. l

Canova, Antonio

1757 - 1821 -

Grönvöz siremlék
Wartensleben grófnő
megbízásából
Széchenyi István gróf
megbízásából Beatrice
szobra, a nagy cenki kas-
tély részert.
Pyrker érsek számára
egy Szent János szobor,
a lyceumi muzeumban
1805-ben készitette Ester-
házy-hercegnő képmását.

szód
z
Budinis

153. C.

Y5440 ~~201~~

Minthogy pedig e szerint neveze

kötelezettségének eleget tett: ennélfogva

elvállalása alkalmával a Szfehérvár

évi augusztus hó 15-ik na

alatt letett és egy db 30 korona nál kis

vecskéből

álló biztositék, a letéti vevény visszavoná

Kelt Szfehérvárott 1903

27. sz. nyomtatvány. — Budapest, Légrády testvérek.

Canova Antonio

Beatrice szobra
a Nagycenki kas-
telyban

Budinis

180. tabla

A gyermek Keresztelő Szent János,
az egri liceum
muzeumában

u.o. 180. tabla

19682 szám.

A müemlékek orsz. bizottságának, f. é. ad. 39 sz. felterjesztésére, további eljárás végett kiadom.

Budapesten, 1904. márczius hó 21.

A miniszter meghagyásából:

Canova Antonio

gyönyörű sirem-
leke 1798.

Budinis

179. tabla

Bizottság!

ügyében folyó év I-só negyedében végzett
iadásaimról szóló, 190 koronára számitott,
an szerencsém szives érvényesítés végett
elettel benyujtani.

t-é

Ketehlo Ottó

Canova, Antonio

1757 - 1821 -

szobász

lásd 128, 136, 137,

Budinis. 153. l.

Siremlék a gyömrői
ref. templomban
Repr. n. o. CLXXIX. t.

Repr. n. o. CLXXX. tábla { Nagycenki Széchényi kastély: Beatrice.
Eger liceumi gyűjtemény: Szent János

Canova

Esterházy Leopoldina. 10693.

A márványszobor a herczegnőt egész alakban, ülve és balra fordulva ábrázolja, a mint a térdeire támasztott és balkezével tartott táblára rajzol. Felirata:

Leopoldina Esterhazy Lichtenstein

ez után: ANCH´IO TENTO IMITAR L´ARTI DEL BELLO
alól balra: Ant. Canova inv. e scolpi in marmo di grandezza naturale
középütt: G. Tognoli dis.
jobbra: Ang. Bertini inc.
legalól középütt: Roma, presso la Calcografia Camerale.

Rm., már. a rl. 45.3: 32.5 cm.

Canova

l

Heklerválogatok

437, 439. l.

117. sz. 1901. Eiktett: III/12-ein

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége.

116. sz.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége a hazai tudományos gyüjteményeknek minél szélesebb körökkel való megismertetése végett MAGYAR MINERVA czim alatt a mult év folyamán olyan évkönyvet indított meg, a melyben a hazai múzeumok és könyvtárak multjára és jelenére vonatkozó adatok lehetőleg hivatalos források alapján kellő szakszerűséggel vannak összeállítva.

Ide csatolva szerencsém van megküldeni a vállalat I. évfolyamának megfelelő részét azzal a kéréssel, hogy [illegible] 1900 [illegible] hó 31 iki állapotokat feltün-

Canova, Antonio

nobrair

l.

Gentmüeul

236, 282, 341 l.

n vármegye alispánjától.

Sürgős.

os Bizottságának

Budapest

sz. a. kelt átiratára hivatkozva),

gabiró Chivatalos helyé„

érleti szerződés meg„

hó 26 napján 3598 sz.

se, vagy — esetleg távbeszélő útján —

CANOVA, *Antonio*, olasz szobrász.

(* Possagno 1757, † Velence 1822). Fiatal korában 1779-ig Velencében tartózkodott, hol eleinte nagyapja tanította kőfaragásra, majd Giuseppe Torretti-Bernardi szobrász a mintázásra. Ebben az időben néhány mitológiai alakot, mellszobrot és a Daedalust és Ikarust ábrázoló csoportot (Velence, Akadémia) faragta, mely már szakít a barokk mozgalmassággal és a festőiséggel. 1779. Rómában telepszik meg, hol tehetségét csodáló barátainak hatása alatt teljesen az antik szobrászat stílusjegyeit utánzó, klasszicisztikus irány híve lett. Itt készülő Theseus és Minotaurus csoportja (1782, jelenleg Angliában) óriási feltűnést keltett, mely után XIV. Kelemen pápának (1783—87) a SS. Apostoliban és XIII. Kelemen pápának (1792) a Szent Péter-templomban levő síremlékét alkotta. C. római tartózkodása óta számos antik mitológiai tárgyú szobrot, csoportot mintázott, melyek a mester hírnevét a legmagasabb fokra emelték. Ezeket az alkotásokat, hogy a világ minden részéből, a legelőkelőbb körökből származó óhajokat kielégíthesse, néha több példányban készítette. Legnevezetesebb ezek közt az Ámor és Psyche (1787—93, az eredeti példány a Louvreban) megejtően nemes vonalú és harmónikus kompozíciójával. A Louvre az Ámor és Psychének egy egyszerű, de ugyancsak megkapóan szép csoportját — Ámor és Psyche egymáshoz símulva állanak egymás mellett —, a berlini Nationalgalerie és a forlii Múzeum egy szép mozdulatú Hebe-szobrot (1796—1800 és 1816), a szentpétervári Eremitage a Három grácia-csoportját és Párist, a firenzei Uffizi egy gyönyörű Vénuszt, a müncheni Pinakotheka pedig szintén egy Párist vallhat magáénak. C. férfiaktjai közül legnevezetesebb a Vatikán Casanova-kabinetjében álló három szobor, a Belvedere-Apolló után készült Perseus (1801) és a két gladiátor, Kreugas és Damoxenos (1790—1802). C. a napoleoni háborúktól félve, 1798. Bécsbe ment, hol Albert szászteschení hercegtől megbízást kapott nemrégen elhúnyt felesége, Krisztina főhercegnő sírjának elkészítésére. A bécsi ágostoniak templomában levő sokat emlegetett piramisalakú síremlék, melynek kamrájába a gyászolók vonulnak be, azonban C.-nak csak második (1805) bécsi tartózkodása alkalmából került kivitelre. A kompozíciót C. tulajdonképen Tiziano velencei síremléke számára szánta. Kevés különbséggel ugyanilyen emlék hirdeti C. dicsőségét a velencei Frariban (sírja Possagnóban). C. egyéb nevezetes síremlékei Alfieri költő síremléke a firenzei S. Croceban és a Stuartok

30 Harminczas csoport

Hat
~~A hat~~ ötös sorban
Bela VI" — „Stephanus 5" —
„Otto" — „Carl 1." — „Ludovic
— „Albertus" — „Ladislaus V
halter in Hungarn" — „
— „Johannes de Zapolya" —
dolphus" — „Matthias 2" — „
nandus 4" és „Leopoldus 1"

Rézmetszet, me

Happel: Thesaur
1688. Kurtze

Canova, Antonio

Csatsopronkörnyék 37. l.

Műve a nagycenki Széchenyi-kastélyban.

Canova, Antonio

Szobrász

l.

Csatkai Soprkörny

37. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Canova

Beatricejé,
Szechenyi István gróf
kedvenc szobra, a
nagycenki kastélyban

Csatkai Endre dr

Szechenyi műemlé-
kek Nagycenken.
Soproni szemle Ki-
adványai 74. sz
Soprom 1939. 6. l
12. l.

A szobor Canova
eredeti műve

Monor

— Pestoni

Canova

cred
[illegible]

Edvi Eost
26 l.

l, gyökérfaberakással. Olasz, XVIII. sz. — Zwei
eift, mit Intarsia. Italienisch, XVIII. Jh.
Illusztr. XXX. tábl.

damasztkárpitozással. Olasz, XVIII. sz. — Zwei
lienisch, XVIII. Jh.

rokát kárpitozással. Olasz, XVIII. sz. — Zwei
m Brokat tapeziert. Italienisch, XVIII. Jh.

ott fa, nőalakkal. XIX. sz. — Zwei Kandelaber,

lzáróval. Bidermeyer. — Damenschreibtisch, Kir-

fiókokkal. Francia, Louis XVI. — Toilettetisch,
ösisch, Louis XVI.

ókokkal, középen, kétszárnyu ajtó mögött, 12
von, valamint a belső fiókok előlapján fémbe-
met, XVII. sz. — Prunkschrank, schwarzes
Doppeltür, 12 kleine Laden und kleine Türe.
eziert. Deutsch, XVII. Jh.

tel és porcellánlappal. Louis Philippe. — Damen-
ge und Porzellanplatte. Louis Philippe.

síremléke a római Szt. Péter-templomban (1819). Ezenkívül antik stelék mintájára több fali síremléket alkotott gyászoló női alakot ábrázoló domborművel. C. művészetét Napoleon sem nélkülözhette, ezért a mestert 1802. Párizsba hívta. De nemcsak portréját készítette el C. itt a császárnak, hanem Napoleont meztelenül, mint Achillest is, megmintázta (az eredeti márványszobor a londoni Apsley-Houseban, a kisebb bronzmásolat a milánói Brerában), sőt nővérét, Paolina Borghesét, pamlagon heverve, mint Venus victrixet (Róma, Villa Borghese) és anyját, Laetitia Bonapartet pedig széken ülve, mint Agrippinát (Chatsworth) faragta ki. C. vallásos szobrai közül a Como-tó melletti Villa Carlottában levő térdelő Magdolna a legnevezetesebb. Két antik tárgyú csoportja, ú. m. a római Corsini-galeriában levő Herakles és Lichas, valamint a bécsi Múzeumban látható Theseus és kentaur harca, különösen komponálva van jól. A közterekre szánt emlékszobrokkal C.-nak nem volt nagy szerencséje. Annál sikerültebbek azonban mellszobrai. Ezekben őrizte meg a mester leginkább a természettel való közvetlen kapcsolatot. Magyarország számára készült, illetőleg itt lévő művei között legjelentékenyebb Esterházy Leopoldina hercegnő szobra Kismartonban, a kastély parkjának templomában (ugyancsak az Esterházyak gyűjteményében még egy Leopoldina-mellszobor, 1822, és Napoleonnak, valamint Mária Lujzának mellszobra) és egy Vénusz (Aspasia-)szobor Cenken, a Széchenyiek birtokán. Széchenyi István számára C. még egy Beatrice-mellképet (1819) is faragott (Cenk). A gyömrői ref. templomban Vay Dánielné által rendelt sírdombormű, melyet gyászoló géniusz alakja díszít, szintén C. műve. Utolsó műve, az Alvó nimfa, 1930. a Lansdowne-gyűjteményből a londoni Victoria and Albert-Museumba került. Bár C. kétségtelenül nem volt az a nagy művészegyéniség, mint amilyennek saját korában vélték, mégis az 1800 körüli neoklasszicizmus egyik legszámottevőbb mestere. Művészetének értéke nem a részletek friss mintázásában, a megelevenítésben keresendő, amely nála mindig hiányos, hanem stílusának plasztikai tisztaságában, kompozícióinak harmónikus vonalaiban. — Irodalom: *Cicognara*, Biografia di A. C. (Venezia, 1283); *Quatramère de Quincy*, C. et ses ouvrages; H. de *Latouche*, Die Werke C.-s; A. G. *Meyer*, C.; V. *Malamani*, C.

Ybl.

„Emericus" – „Ladislaus 3" – „Andreas 2" –
Ladislaus 4" – „Andreas 3" – „Wenceslaus" –
1." – „Maria" – „Carolus 2" – „Sigismundus
– „Vladislaus" – „Johannes Hunniades Statt-
thias Corvinus" – „Vladislaus 2" – „Ludovicus"
Ferdinandus 1." – „Maximilianus" – „Ru-
rdinandus 2" – „Ferdinandus 3" – „Ferdi-
épeit szemléljük negyszögletes keretekben".

etei a vmalkeretnek 30.6:19.1 Gm.

235.

Exoticorum. Hamburg, Th. Wiering.
schreibung des Königr. Ungarn. pag. 180.

140/95 № 140.

ral: cantate Domino (énekeljetek az Úrnak) kezdődik. HUSZÁR E.

Čantavir, a most Jugoszláviához tartozó *Csantavér* régi bács-bodrogvm.-i község.

Cantemir *Dimitrie,* moldovai vajda és tudós, szül. 1673 okt. 26-án, megh. 1723 aug. 21-én az oroszországi Dimitrovkán. Konstantinápolyban megtanulta a török, arab, görög, tatár, lengyel, francia és orosz nyelveket. Vajda volt 1693-ban néhány hétig, majd 1710—1711 júliusig, mikor Oroszországba menekült. 1714 óta a berlini akadémia tagja. Főbb művei: *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea* (Iași, 1698), *Istoria ieroglifică, Hronicul vechimii Romano-Moldo-Vlahilor, Descriptio Moldaviae, Historia Aulae Othomanicae* (angol kiadása 1734—35, francia 1743, német 1745). TODOR Á.

Canter (ang., ejtsd: *kenter*), a lóversenyben használt elnevezése a rövidvágtának. Kenterben nyerni egy versenyt annyit jelent, mint a győztes lóval könnyű galoppban, minden megerőltetés nélkül elsőnek befutni. Felkenterezni, a versenyben könnyű galoppban kilovagolni a start helyéhez. CZIPAUER J.

Canterbury (ejtsd: *kentərbœri*), DK-angliai város és grófság a Stour folyó mellett, (1922) 23.686 lak. A régiesen épült város ősidők óta az

A székesegyház Canterburyban

angol prímás székhelye. 11 temploma közül leghíresebb az értékes üvegfestményekkel díszített katedrális, a XIV. századból való Saint Dunstan, St. George templom stb. Nevezetesebb épülete még az újabban épült városháza, gabonatőzsde, missziós intézete (Saint Augustine's College). Gabona- és gyapjúkereskedelme igen élénk. Canteburyt a római *Durovernum* helyén alapították, az angol-szász időkben *Cantwarabyrig*-nek hívták, 563—616 között a kenti királyság székvárosa volt. KÉZ A.

Canth *Minna* (leánynevén *Johnsson*), finn írónő, szül. 1844-ben Tammerforsban, megh. 1897-ben Kuopióban. Erősen realisztikus és szociális tendenciájú drámáival: *Murtovarkaus* (1882), *Työmichen vaimo* (1885), valamint regényeivel: *Köyhäa kausaa* (1886), *Hanna* (1886) hazája határain túl is ismertté tette nevét.

Cantharellus, a *Rókagombák* tudományos neve. Lásd: *Rókagombák.*

Cantharidin, a *Lytta vesicatoria* (kőrisbogár) nevű bogárnak főleg nemiszerveiben található alkaloida, mely vízben igen nehezen, alkoholban, éterben, kloroformban, zsíros olajokban jól oldódik. Kémiai szempontból a kantaridinsav anhidridje. Vegyi jele: 2 ($C^5H^6O^2$). A szárított bogár 0·4—0·5% kantaridint tartalmaz. Hatása: helyi gyulladás (a külbőrön és bélcsatornában is), izgatólag hat az agy- és gerincvelőre. Az állatgyógyászatban mint afrodiziákumot használják. Emberre nézve igen veszélyes. Halálos adagja: 1.5 gr friss por, 30 gr tinktura. A kőrisbogár által megszállt bokrok leveleit legelő állatok húsa ember által elfogyasztva, szintén mérgezést okoz. RIGLER J.

Cantharis, a *kőrisbogár* régi tudományos neve.

Canticum (lat., a. m. *ének*), a régi rómaiaknál a diverbiummal, vagyis a csupán beszélt résszel szemben a drámának fuvolakísérettel előadott vagy énekelt részeit jelentette, kivált egy dalt, amelyet az énekes a színpad mögött énekelt, míg a színész mozdulatokkal fejezte ki a tartalmát. — *C. canticorum,* az énekek éneke, vagyis Salamon dicshimnusza. — *Cantica majora,* a kat. egyház három ú. n. evangéliumi dicséneke, vagyis a *C. Mariae* (Magnificat anima mea), *C. Zachariae* (Benedictus Dominus Deus Israel) és *C. Simeonis* (Nunc dimittis servum tuum).

Cantilever, rúgó, alulról nézve konkáv elrendezésű rúgóköteg, amelynek középső pontja van a rugózott tömeghez és szélső pontja van a kerékrendszerhez erősítve. Az automobiloknál háromféle formában alkalmazzák: félelliptikus cantilever félív hosszúságú, negyedelliptikus cantilever negyedív hosszúságú, kettős negyed elliptikus cantilever, amely a jármű jobb- és baloldalán elhelyezett két negyedelliptikus cantileverből és egy ezeket összekötő félelliptikus rúgóból áll. RADA I.

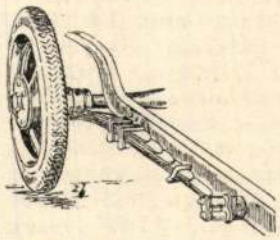

Félelliptikus cantilever rúgózás

szállóigévé vált parlamenti kijelentése: Canossába nem megyünk. P. ORMÓS J.

Canova *Antonio*, olasz szobrász, szül. 1757 nov. 1-én Possagnóban, megh. 1822 aug. 13-án Velencében. Itt töltötte fiatal korát és még a barokk művészet szellemében készíti a realizmusával megkapó Daidalosz és Ikarosz márványcsoportot (Velence, Accademia). 1779-ben Rómába költözött, szakított a barokk művészettel és a klasszicista szobrászat ünnepelt mestere lett Theseus és Minotaurus csoportjával (1782, Bécs, művészettört. múz.), amely után nagy megbízások szakadatlan sorában részesült. Elkészítette XIV. Kelemen pápának a római SS. Apostoli templomban (1787) és XIII. Kelemen pápának a Szent Péter templomban levő hatalmas síremlékeit, amelyeket utóbb e nemben legtökéletesebb műve, az empire-kor szobrászatának remeke követ: Krisztina főhercegnő síremléke a bécsi Augustinus templomban. Némi változtatással ugyanilyen síremlék jelöli Canova kenotáfiumát a velencei Frari templomban. Egyes szobrainak és csoportjainak hosszú sorából kiemelendők: Perseus, két gladiátor (Vatikán), a páratlanul népszerű Amor és Psyche (Páris, Louvre és Villa Carlotta a Como tó mellett); Hébé (Berlin, Nationalgalerie); Borghese Paolina mint nyugvó Venus (Róma, Villa Borghese); a három Grácia (Leningrad, Eremitage); Páris (München, Glyptothek). Canova dolgozott az Esterházyak (Esterházy Leopoldina hercegnő ülő szobra Kismartonban) és gr. Széchenyi István számára is (szobrok Cenken). Canovát kora valósággal istenítette; szülőhelyén külön múzeummal örökítette meg. Életrajzát megírták: *Cicognara* (1823), *Quatremère de Quincy* (1834), *Meyer A. G.* (1898). ÉBER L.

Antonio Canova

Canovas del Castillo *Antonio*, spanyol államférfiú és történetíró, szül. 1826 jún. 5-én Malagában, megh. 1897 aug. 8-án Santa Agueda fürdőben, anarchista ölte meg. Tagja volt az akadémiának, 1854-ben a cortesnek, 1860—64-ben a liberális unió idején ismételten miniszter, XII. Alfonznak miniszterelnöke volt az 1874—81, 1883—85., 1890—92. és 1895. években. Védvámos politikája gazdasági válságot idézett elő. Történelmi művei Spanyolország hanyatlásának korával foglalkoznak. TÖRÖK P.

Canrobert (ejtsd: *kãrobër*) *François Certain*, francia tábornagy, szül. 1809 jún. 27-én Saint-Cerében, megh. 1895 jan. 27-én Párisban. Közreműködött az 1851 dec. 2-iki államcsíny végrehajtásában. 1854-ben a krimi haderők parancsnokává nevezték ki, ahol 1855 májusig küzködött hiába Szebasztopol ostromával. 1856-ban lett tábornagy. 1859-ben az olaszországi hadjáratban a 3. hadtestet, 1870-ben a 6. hadtestet vezényelte. Metz elvesztése után III. Napoleonhoz ment Kasselba. 1871—1876-ig mint a nemzetgyűlés tagja, a bonapartista pártot vezette. 1879-ben szenátor lett. UJHELYI P.

Cant (ejtsd: *kent*), angolul a. m. képmutatás, álszenteskedés, mesterkélt beszédmód, zagyva beszéd, tolvajnyelv. Valószínűleg a latin *cantus* (ének) szóból származik és eredetileg különösen a koldusok siránkozó, éneklő beszédmodorát jelentette. LATZKÓ B.

Cantabile, olasz zenei műszó, a. m. énekszerűen, kifejezéssel, dallamosan. SIKLÓS A.

Cantakuzino *Constantin*, román krónikás és államférfiú, szül. 1650 körül, megh. 1716-ban. Tanulmányait Konstantinápolyban és Padovában végezte. Bejárta Ausztriát, Magyar- és Lengyelországot is. Az 1678 utáni három évtizedben nagy szerepet játszott kulturális és politikai téren. A román nép eredetéről írt művében a románság latin eredetét és az összes románok faji egységét vitatja. Műve azonban csak a XIX. század közepén jelent meg és így kora tudományos életére nem volt semmi hatással. JANCSÓ E.

Cantal, 1. magas fekvésű, zord éghajlatú francia département, területe 5779 km², (1927) 197.000 lak. Négy arrondissementra oszlik. — 2. *Plomb du Cantal*, az Auvergne fensík fölé 500 m magasan emelkedő vulkáni kúp, tengerszint feletti magassága 1858 m. Ny-i oldala szaggatott, erdős, K-i része kopár. Vizeit a Lot és Dordogne a Garonneba, az Alagnon az Allierba vezeti le. P. ORMÓS J.

Cantani *Arnoldo*, olasz orvostanár, szül. 1837-ben Hainsbachban (Csehorsz.), megh. 1893-ban Nápolyban, mint az ottani egyetem tanára. Kutatásai maradandó eredménnyel jártak az anyagcserebetegségek terén. A cukorbetegség kezelésében ma is használt «éhezőnap»-ok beiktatása tőle származik. HORVAI L.

Cantate (lat., a. m. énekeljetek), a husvét utáni negyedik vasárnap, így nevezve a mise szövegének első szava után, mely a 98. zsoltár-

Gutenberg Lex. VII. K.

Canova

Hekler Antal:

Canova - sobrok

Magyarországon

Napkelet. 1923.

383. s.k.l.

Vágszeredi népkutár VI. 227

Canova

l.

Hor Bp

58. l.

0

Canova

1805-ben Magyarországon járt; Esterházy Miklós herczeg vendége volt Kismartonban. Magyarországon kb 6 műve van. Ezek pontosan felsorolva az alábbi helyen. Ha Ezek lásd:

Hekler Antal: Canova-szobrok Magyarországon. Napkelet. 1923. 4. sz. 383-384 l.

Pesti Ferencz gyűjteménye V. 198.

Canova

l -

Thierfelsödmantel

184. l.

Éremlelet, kokadi VIII. 125.

Canova, Antonio

l.

Csat-Frey Öst. Kunstl.

XXIV. k.

XXVIII, 83. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
420

Kulcsnyi Miklós. Bethlenfalvi gróf Thurzó Imre. 1598-1621.
Pest, 1888.

L. M. Tört. Életrajzok. IV. kör.

BOLDOG ÚJESZTENDŐT!

Írta: BABAY JÓZSEF

Szebb szobát, mint amelyben anyám lakik, el sem tudok képzelni, olyan kicsinyek az ablakai, akár két gyerekszem. Ez a két piciny ablak igen messzire ellát. Végig a nagy dunántúli réten, a ferences barátok rétjén, ahol tömméntelen fűszál, berek- és bodzabokrok, gyönyörű, égbekiáltó jegenyék, vakondokok, rókák, mezei nyulacskák és kányák laknak. A ház ugyanis künn álldogáll ősi emlékek őrzőjeként a városka szélén s a városkát itt, keleten az a nagy és áldott rét határolja. Most, karácsonykor, hogy pár napon át anyám lehellete melengette a szívem, sokat ácsorogtam a két kis kémlelőablaknál és figyeltem a rétet. Gyermekkoromban itt vívtuk meg nagy csatáinkat. Voltam hepe-hupái közt Nagy Medve, Winetou és egyizben Napoleon, a franciák császára... Csak úgy nagyapáink esti szóbeszédeiből tudtuk, hogy Napoleon végigporolta a fél világot. S mert a reichstadti herceget mindig Béccsel kapcsolatban emlegették a Kossuth-szakállas öregek, úgy véltük, a Sasfiók osztrák. Egy délután, a boldog évek egyik májusi napján, amikor már rég tovatűnt a sárga gólyahír és felszáradt a rét, én, mint Napoleon, hadat üzentem Kremsier Salamon elemi iskolai III. o. tanulónak, aki a reichstadti herceget „személyesítette".

— Pusztulj, kutya német! — üvöltötte francia seregem, amelyben tizenhét atádi monsieur csattogtatta fakardját.

Irtózatosan elpüfölték szegény Sasfiókot. Emlékszem, fogságba is vetettük. Gundy Ferkó rettenthetetlen gránátos ment követségbe Kremsier Sali nagyapjához, hogy váltságdíj fejében azonnal küldjön ötven krajcárt, különben a fogságban sínylődő unokáját vacsoráig se engedjük ki a rét alján álldigáló bikatstállóból.

— Nho, osztán, ollan rosszul vherekedett az én onoka? — kérdezte az öreg Kremsier, aki egyébként becsülettel vett részt annak idején a boszniai okkupációban.

Gundy Ferkó rettenthetetlen gránátos, mint követ elmesélte, hogy Sali volt a reichstadti herceg s én Napoleon.

Az öreg nagyon felbőszült. Kisietett hozzánk a rétre. És így kiabált rám:

— Micsoda csúnya khompromittáció a tudománynak! Hiszen ez a szegény herceg, ez a mhi Salim teneked a fiad, te Józsi!

— Ammá löhetetlen — mordult fel a parasztian jóeszű, farkaserejű Krivarics Jani, a fuvaros fia —, ammá tuggya zsidó úr nem igaz! Mert hogy a herceg egy csöppet se hasonlit Napoleonyra!

Valóban Sali pillanatra se formálta az én „császári" képem s már csak az ötven krajcár miatt se hittük el, hogy a Sasfiók valaha is a csánzár fia volt. Gránátosaim fenyegetőn vették körül az öreget s az öreg fizetett. De nem haragudott. Nevetgélt. S mikor a Sasfiók kiszaabdult a bikaistálló jászola mellől, Kremsier bácsi kézenfogta s így szólt:

— The Sali, zsidó ne legyen herceg, megértettél? Mert rámegy minden vagyon, érthed-e? Maradj the csak zsidó, de legyen neked vagyon.

És kézenfogta s hazavezette...

Igen, ezt a „történelmi" rétet nézegettem drága anyám ablakából. Hallgattam a szálló kányák danáját:

Kár, kár, kár, jaj de naggon kár,
Hogy a magyar ezer éve
Csak csodára vár... —

... igen, hallgattam a fekete madarak síró kiáltozásait és mélységes bánattal telt meg a lelkem. No de most, újévkor ne búsongjunk, inkább vigassággal legyen tele szavunk és pohárunk.

Bocsássanak meg, azon kezdtem voltakép e halvány írást, hogy szebb szobát, mint az én anyámét el sem tudok képzelni. A gyerekszem-ablakok mögött a régi bútorok, a kézzel szőtt „abrosszal" leterített asztal kellős közepén még ma is ott feketedik egy nyíllal átütött szív s mellette két betű: M. és J. Jó huszonöt évvel ezelőtt faragtam e vén bútorba ezt az örök jelet, minthogy akkor „halálosan" szerelmes voltam Mariskába... Mikor e reménytelen szerelem asztalközépbe bicakázott jeleit felfedezték —, no de hagyjuk. Még ma is borsózik a hátam a pillanattól, amikor közeledni láttam nagyapámat, kezében egy olyan vészesen süvíteni tudó mogyorófapálcával, amelyet akkoriban minden háznál tartottak, gyerekdolgok gyógyítására s amellyel akkora büntetést suhogtattak az ember nehezebbik fertályára, hogy napokig állva ebédeltem...

Anyám rendszerint ott ült e vénecske nagyasztal mellett s ókuláréja alól küldözgette arcomra a tekintetét. A padló már nyikorog s kicsit meghajlottak a „mennyezetet" tartó öreggerendák is. Hej, öreg ez a ház, még abban az időben épült, amikor Kossuth Lajos hangját hallotta a nemzet. A falakra örködő képek se panaszkodhatnak, hogy rámájukat nem őrli a szú. Mondtam is anyámnak:

Mama kérem, átküldöm a nagyképeket. Valcsics asztalosékhoz, igen porladtak már a rámák. Hadd gyalulják újat.

— Haggyad édes fijam, kitartanak ezek, amig én élek...

Hát én most nem akarok arról úgynevezett „meggyőző erővel" írni, mit jelent, amikor az ember hetvenegyéves, tipegő, kicsi, édes fehérséggé elöszülí édesanyja így legyint s így beszél a hátralévő időről, mert egy ilyen legyintés nyomán amúgy is úgy elfehérül az ember arca, mintha bemeszelték volna. És valami különös kalapács ül rá az ember szívére és odatérdel az ember pillanatok alatt a mama elé és hiába érett, felnőtt, komoly valaki", akár egy tacskó elkezd sírni, a feje lecsuklik a mama ölébe, a mama most már remegő keze rámelegszik az ember fejére és akkorát kiált az ember, hogy mama, ne beszéljen butaságot! —, hogy csak úgy harsog a hangja...

Az „ember".

A fenét az ember. A gyerek, aki holta napjáig odatartozik az anyai szívhez. A gyerek, aki már-már őszülni kezdő fejjel hazamegy ebből a különösen boldog és különösen boldogtalan Budapestből s nézi, nézi a mamát, nézi rajta az idő kegyetlen és konok múlását, nézi rámcos kis kezét, amely, mert anyakéz, a gyerekért még ma is sziklákat tudna hasitani.

E szuette, vénrámás képek között kicsinykedik egy fiatalabb, vékonyka diófa-keretben. Engem ábrázol még abból az időből, amikor a háborúból hazajöttem. Hát bizony fiatal vagyok, akár még meg nem hajlott erdei nyirfa. Fiatal vagyok ezen a képen és — húszéves. Úgy feszítek az „extra", hadnagyegyenruhában, mintha legalább is olyan termetem volna, amilyet szegény, megboldogult Helge Lindberg viselt. A mama ezt a képet szereti nagyon. Elcsókolja húszéves arcom és mosolyog. Magam is elnézeggettem régen elvesztett magamat, amikor egyszerre csak megszólalt anyám:

— Ha meghalok, tetesd a szivemre azt a képet. Vele akarom bezárni az eget. Vele akarok aludni, odalenn.

Hát nézze mama. Otthon, abban az öreg és birsalmaillatú szobában nem akartam szólni semmit. Minthogy kezét csókolom, nagyon dühös lettem. Már hát megbocsásson, no igen — igen, rettentő harag fogott el, hát engem is el akar vinni a sirba! Mama! Az Isten szerelmére, én még élni akarok! Mi az hogy: vele akarok aludni, odalenn? Mi? Én ébren akarok maradni! Én nevetni járni-kelni, dalolni, örülni akarok! Mama!

Magával édes kis anyai angyalom, magával.

Nézze, húsvétra megint hazamegyek. Tudja mit csinálunk? Felhajtjuk az asztalról az abroszt, megnézzük a nyíllal átvert szivemet és nevetünk... Oda állunk a kis gyerekszem-ablakok elé megint elmesélem, hogyan agyabugyáltam el fiamat, a reichstadti herceget és nevetünk... Odaállunk a vén képe elé, hallgatjuk azoknak az öreg vacokoknak, a vén képrámáknak a szerce ütését, ahogy őrli őket a szú. És nevetünk.

És a húszévemről való képemet megsimogatjuk, mert ha valóban azt a sorsot szánta neki, hogy magával aludja át az örök álmot, akkor már is drága legyen s azért élnek, mert gyermekük van.

Mama! A pincegrádicson, ahol a zöldséges láda van, maradt még egy üveg hárslevelű borocska. Hozza fel drágám. Töltsön. Úgy szépen.

És most koccintsunk csak, angyalom, anyám.

Egymásra és mindannyionkra!

Boldog Újesztendőt!

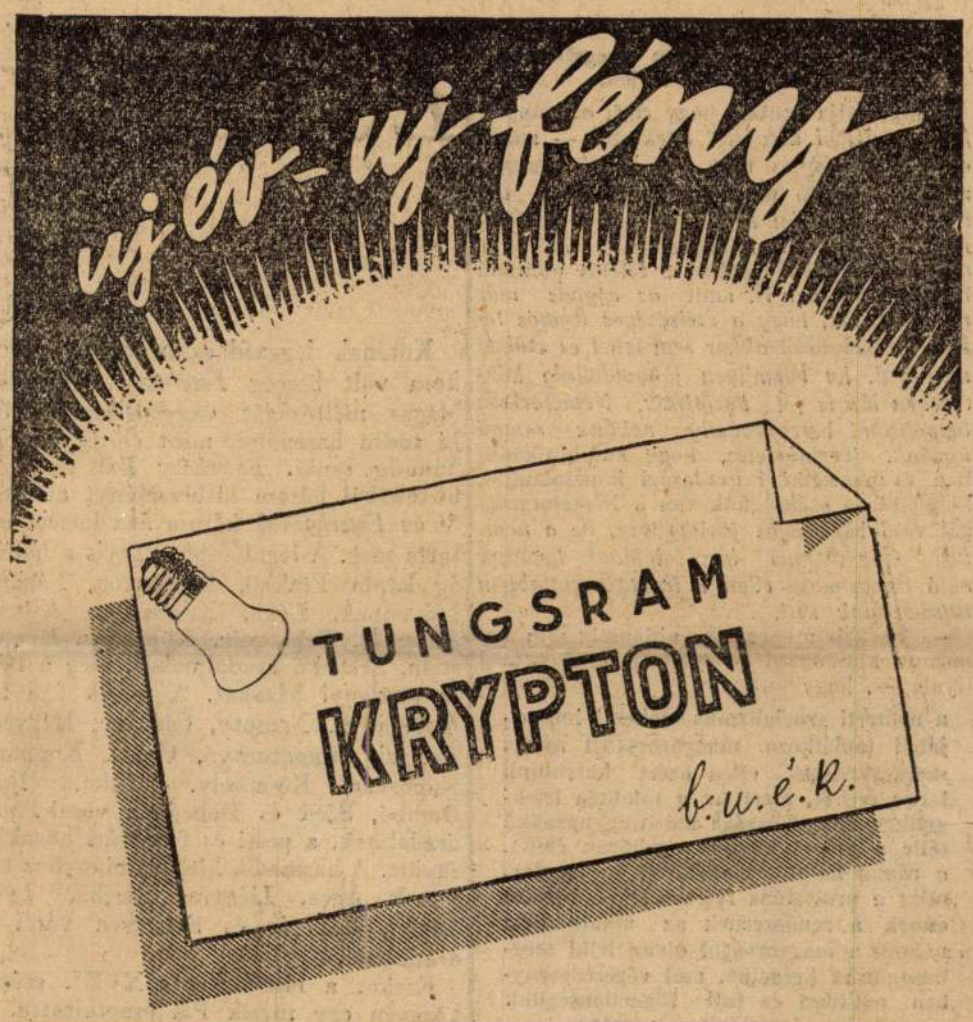

Gróf Zichy kalocsai érsek felhívása a szélsőségek elleni összefogásra

A *Politika* című hetilap legújabb száma vezetőhelyen gróf *Zichy* Gyula kalocsai érsek *Küzdelem a szélsőségek ellen* című cikkét közli. Az érsek nagy cikkében rámutat arra, hogy *az óév folyamán a szélsőséges eszmék és irányok nálunk is megnőttek és különféle keresztek jelszava és cégére alatt egyre féktelenebb nyilas izgatások kavarták fel az egész országot. A legfőbb ideje már, hogy közösen szembeszálljon ezekkel mindenki, aki bízik népünk jövőjében és értéknek vallja a nemzet tengernyi véráldozat árán kivívott és mindeddig fenntartott alkotmányos szabadságát.*

— Szembeszállni minden szélsőséggel! — írja az érsek. —

Akár jobboldali, akár baloldali legyen a szélsőség, lényegében mindegyik azonos s egyformán végzetes az egész nemzetre, mert végeredményben mindkettő a hatalom megszerzését tekinti igaz céljának. Felfordulást akar és gyűlöletet hirdet. Szakít a magyar multtal és az alkotmánnyal.

Tagadja, hogy az ezeréves és ma is eleven alkotmány keretei között is meg lehet valósítani a szükséges magyar reformokat. *Ellene van a társadalmi igazságosság érvényesülésére való törekvésnek. Diktatúráért lelkesedik és azt kívánja előkészíteni.*

Rámutat arra, hogy szélsőséges elveket valló különböző szervezetek fejtenek ki manapság izgatást a falvakban, a városokban és a keresztény középosztály tagjai között is. *A német horogkeresztes mozgalom utánzói* úgy tüntetik fel magukat, mintha egyedül ők volnának képesek ennek az országnak a problémáit maradék nélkül rendezni.

A külföldről érkező idegen eszme, a német nemzeti szocializmus eszmevilágának Magyarországon való terjesztése nem az emberi haladás önzetlen céljait akarja szolgálni, hanem a hatalmi hódítás legkíméletlenebb igényeivel rendelkezik.

A németországi horogkeresztes mozgalommal eszmei kapcsolatot feltüntetni akaró és erőltető különböző homályos multú és elenü magyar nemzeti szocialista mozgalmakon és bizonytalan keretek között működő pártok és frakciók tevékenységén kívül sok nyugtalanságot okoz *az a felelőtlen propaganda és izgatás is, amely az egész ország közvéleményét, de főleg a magyarországi német kisebbségi területek nyugalmát háborítja.*

Agitátorok járják a német lakosságú falvakat és izgatnak a magyar kormányhatalom ellen. Térképekről tudunk, amelyek a német határokat a Balaton északi partján, a Dunántúl déli részein pedig a Dunánál akarják megvonni.

Senki sem kételkedett abban, hogy ennek az agitációs propagandának semmi köze sincs a hivatalos német kormánykörök álláspontjához. Darányi miniszterelnök és *Kánya* külügyminiszter nyilatkozatai megnyugtatólag hatottak. Erre a megnyugtatásra feltétlen szükség is volt, mert a titokzatos, de valószínűleg inkább csak állítólagos, mint valóságos német kapcsolataikkal dicsekedni szerető *nyilas és egyéb szélsőjobboldali mozgalmak szinte napról napra újabb és újabb botrányokat rendeznek.*

— Minden pillanatnyi nem aktuális volta mellett is úgy érzem — folytatja a kalocsai érsek —, hogy

a királykérdésnek a legszigorúbban törvényes és ősi alkotmányos szellemével megyegyző, de végleges és a nemzet jövőbeli magatartása iránt semmi kétséget nem hagyó rendezése volna egyik leghathatósabb intézkedés arra, hogy politikai életünk minden zavaros, for-

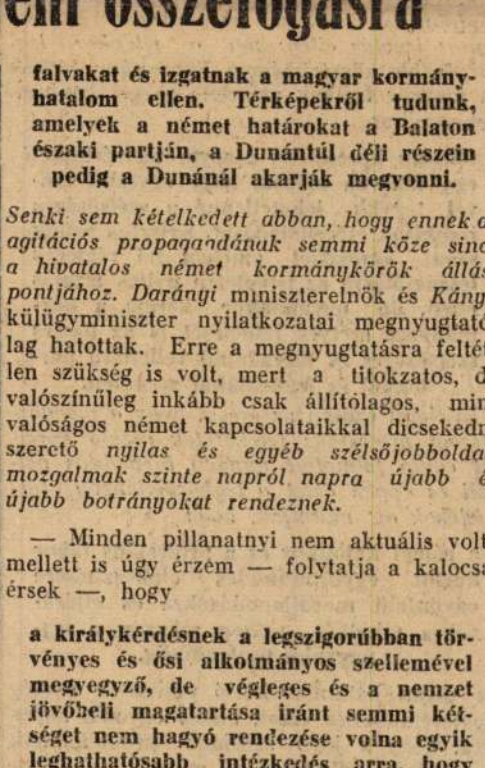

radalmi jelensége teljesen megszűnjön és lehetetlenné váljék.

Hangoztatja ezután, hogy *ettől az annyira fontos közjogi kérdéstől eltekintve* — amely csak alkotmányos úton, a jogfolytonosság alapján oldható meg — *minden más politikai és gazdasági kérdésben teljes bizalommal viseltetnek a miniszterelnök személye iránt.* Lássák be azonban a felelős politikai helyen állók azt is, amit *az egyház már régóta hirdet, hogy a szélsőséges izgatás tekintélyrombolását akkor sem lehet és szabad megtűrni, ha bármilyen jobboldaliság köntösében lép is fel közöttünk. Németország belpolitikai berendezéséhez nekünk semmi közünk.* Természetes, hogy külpolitikánkban és nemzetközi gazdasági kapcsolataink kiépítésében szükségünk van a Németországgal való barátságos jóviszonyra, de *a nemzeti szocializmus ideológiájának hozzánk való importálása ellen a leghatározottabban tiltakoznunk kell.*

— Tovább menve, egy pillanatig sem habozunk kimondani — folytatja gróf *Zichy* Gyula —, hogy

a nemzeti szocializmus szellemi importjából táplálkozó magyarországi nyilas szervezkedések ellen azért harcolunk teljes erővel, mert ha a totalitás lélekgyilkos erőszakossága mártíregyházakká tette a német hitvalló egyházak életét, a római katolikus egyházét éppen úgy, mint a protestáns felekezetekét, ugyanennek a rendszernek az alkalmazása nálunk a magyarságot olyan lelki meghasonlásba kergetné, ami végeredményben politikai és faji függetlenségünk teljes elvesztéséhez vezetne.

Kifejti, hogy ha annakidején, tizennyolc évvel ezelőtt a magyarság nem rázta volna le magáról a bolsevizmust, szürke és névtelen tartományként beleolvadtunk volna a szláv és mongol népek nagy szovjetbirodalmába. *Ugyanilyen sors várna ránk egy ellenkező irányú, hallatlanul szívós expanzív erőnek következtében, ha a nyilas izgatás szálláscsinálása után idegen kereszt lobogója lenne az úr a magyar portákon,* amint már volt egyszer, keserves másfél évszázadon keresztül a félhold zászlaja Budavár fokán és vele együtt Pannonia és a Nagy Magyar Alföld termékeny vidékei.

— Egyre azonban mégis jó volt — írja — a nyilas mozgalom erőszakoskodása: *megteremtette a lelki egységet, a szélsőséges demagógia hazugságainak még hitelt nem adó magyarságban. Keresztény magyarok, római katolikusok és protestánsok összeforrása az új pogányságot hirdető nyilas izgatás ellen: ma a jelenkor legsürgősebb követelménye.* Keresztény hitünk és magyar fajtánk szeretete sürget bennünket, amikor

minden keresztény magyar testvérünket egy táborba hívjuk, hogy egyesült erővel tegyük lehetetlenné a szélsőséges izgatások előrehaladását. Krisztus urunk szent keresztjét emelem fel végleges leszámolásra az istentelen nyilas izgatás ellen, de ugyanakkor kérem a kormányzat erélyes fellépését is az összes szélsőséges és forradalmi velleitású pártokkal és frakciókkal szemben.

Kijelenti ezután az érsek, hogy *a magyarországi protestáns felekezetek vezető köreivel eddig folytatott minden formalitás nélküli és éppen ezért a legközvetlenebb tárgyalások azt mutatják, hogy*

a római katolikus és a protestáns tábor között együttműködés előkészítésére egyöntetű megállapodásokra és eljárásokra mindkét részen megvan a legnagyobb hajlandóság.

Ez olyan hatalmas belső politikai egység megteremtéséhez vezet, amely egyedül képes arra, hogy a jövő szociális problémáinak megoldására alkalmas új magyar politikai közvéleményt és törvényhozást kialakítsa. *Támogatják a kormányzatot, de ennek a támogatásnak elengedhetetlen feltétele a nemzet ősrégi alkotmánya ellen acsarkodó s több-kevesebb nyiltsággal, de kétségtelenül egyház- és keresztényellenes szélsőségek legerélyesebb leszerelése.* A kormány őszinte szociális szándékaiért és a közrendet, valamint az alkotmányosság szilárdságát biztosító erélyességéért viszonzásul megkapja a római katolikus egyház és a protestáns felekezetek támogatását.

Azzal fejezi be cikkét a kalocsai érsek, hogy *a szélsőségek politikai súlya ma még alig számbavehető, számarányuk azonban napról napra növekedni látszik. Így minden halogatásnak, tétovázásnak kiszámíthatatlan következményei támadhatnak. Induljunk el ezért egymás kezét megfogva, időveszteget nélkül, hogy ősi alkotmányunk hagyományaihoz hűen, megvalósítsuk a nemzeti összefogásnak a szociális igazságért és a magyar élet, erő és alkotmány teljességéért dolgozni kész politikáját.*

A MAGYAR HIRLAP
telefónszámai:
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1-218-47, 1-236-86 és 1-102-41.

ESTERHÁZY HERCEGEK

Második közlemény

Korának leggazdagabb magyar birtokosa volt herceg *Esterházy* Pál nádor. Magas méltóságát vagyonszerzésre úgy ki tudta használni, mint előtte Zápolya Jánosig senki. *Esterházy* Pál temérdek birtokából három hitbizományt alakított és az *Esterházyak* három ága között osztotta meg. A legidősebb, vagyis a hercegi ág kapta Fraknó, Kismarton, Lánzsér, Lakompak, Léka, Keresztur, Kőszeg, Kapuvár, Feketevár, Köpcsény, Hartenstein, Szarukő uradalmakat, meg a bécsi és pozsonyi házakat. A másik ága lett Alsólendva, Nempty, Csobánc, Hegyesd, Tamási, Simontornya, Ozora, Koppány, Kaposvár, Keszthely, Tátika, Rezi, Dombó, Sásd és Döbrököz várak, meg uradalmak, a pesti és fehérvári házakkal együtt. A harmadik hitbizonmányhoz tartoztak Árva, Lietava, Éleskő, Léva, Végles, Szádvár és Sztrecsen várai és uradalmai.

Ezeket a birtokokat a XVIII. század közepén egy másik Pál szaporította, ki újabb hitbizományokat alapított, illetve újabb birtokokat csatolt a meglévő hitbizományokhoz. És pedig Istvándit, Kovácsit, Üllevölgyét 1734-ben; Gyöngyöst, Szászbereket, Hatvant 1745-ben; Kadocsfát és Ilvagyot (Zala m.) 1746-ban; valamint a derecskei uradalmat, mely már régen az *Esterházyak* birtokában volt, de végleges adományt még nem szereztek rá.

Ez a rengeteg birtok temérdek jövedelmet hajtott, amiből aztán bőven telt a káprázatos, sőt fejedelmi életre, mulatságra, asszonyra, kártyára, művészetre, pazarlásra a majoreszkóknak. Kár, hogy ez a sok-sok pénz nagyrészt Bécsben pocsékolódott el.

Pál nádor unokája: *Miklós* herceg olyan költekező és pompázatos életet él Mária Terézia és József császár udvarában, hogy kortársai a „fényes" epithetonnal különböztették meg a népes Esterházy-familia többi tagjaitól. Katonai pályán kezdte s fölvitte egészen a marsallságig. De nem volt olyan cím, kitüntetés, melyben ne részesült volna. Bátyja halála után 1762-ben ő lett a majoreszkó. A vagyon és a mérhetetlen jövedelmen kívül örökölte a hercegi címet, sőt II. József császár jóvoltából 1783-tól már nemcsak ő viselte ezt a hercegi címet, hanem minden férfi és női leszármazottja egyaránt. Főkomornyik mester volt és Sopron vármegye főispánja. II. József koronázásán ő képviselte Frankfurtban Mária Teréziát, mint Csehország választófejedelmét. Pénzt veretett és 1770-ben veretett is kisebb-nagyobb aranyat, egész- és féltallérokat. Ő építette Sopron-megyében Eszterházát 1766 és 1769 között a Fertő-tó közelében, a rég elpusztult Saárad helyére, hol páratlan fénnyel vendégelte meg Mária Terézia királynőt. *Haydn* ez alkalomra írta Philemon és Baucis című dalművét. Ezenkívül egy olasz operát is adtak elő az előkelő vendég tiszteletére. De volt jelmezbál is; sétakocsizás, előadás a marionett-színházban és fényesen kivilágították a gyönyörű kertet és a gyönyörű kastélyt, hogy minél jobban érezze magát a nagy királyné és az az előkelő vendégkoszorú, melynek mind a 34 tagját Mária Terézia jelölte ki. Szenvedélyesen szerette a pompát és a fényűzést *Esterházy* Miklós herceg és ez a passzió vagyonokat evett meg. A szoknyán kívül nagy pártolója volt a művészetnek. *Haydn* József és *Pleyl* udvari karnagya volt *Esterházy* Miklós hercegnek, ki egyazon esztendőben halt meg II. Józseffel.

Fia: *Antal* herceg csak négy esztendővel élte túl apját, de azért ő is kihasználta azt az 56 esztendőt, melyet a Mindenható juttatott neki. *Antal* herceg is a katonai pályán csinált karriert. Altábornagyságig vitte. Apja a 33-ik gyalogezred tulajdonosa volt, Antal herceg pedig a 34-ik gyalogezred tulajdonosa. Főudvarmester és sopronmegyei főispán volt ő is és a főispáni installáció alkalmával Eszterházán a Vénus és Adonis című operát adták elő. Ez az egyetlen előadás negyvenezer forintba került. A kertben nyolcvanezer üvegmécses égett és a nemesség őt zászló alatt, kék mentében, bokrétás süvegben, sárga csizmában vonult föl. Az ünnepi vendégek között ott volt *Ferenc* trónörökös, a későbbi császár és *Sándor* főherceg-nádor, valamint a hercegprímás, meg a status követei. A tüzijátékot a híres *Stuver* rendezte; a vadászaton csak dámvadat lőttek; a vendégeket pedig egészen Budáig zenével kísérték haza a bandériumok. Ez az ünnep mindössze háromszázezer forintba került, ami mai pénzben közel nyolcszázezer pengőnek felel meg.

Antal herceg fia: *Miklós* herceg sem maradt hátra a költekezésben s a legenda aranyszálai átszőtték az ő életét éppúgy, mint apja és nagyapja életét. *Miklós* herceg kora a *Ferenc* császár kora és *Miklós* herceg volt az, kit *Napoleon* császár magyar királynak kiszemelt. *Miklós* herceg is katona volt, — a táborszernagyi sarzsiig vitte — de diplomáciai küldetésekben is résztvett. 1792-ben Frankfurtban *Ferenc* császár koronációján, mint Csehország választófejedelmének követe vett részt. Tulajdonosa volt a 32-ik gyalogezrednek. Mikor 1797-ben Ferenc császár és császárné a nemesi felkelő sereg fölött szemlét tartott: a császárné Eszterházán és Kismartonban vendégeskedett. 1804-ben megvette Esterházy *de Ligne* hercegtől az edelstetteni apátságot és ezzel együtt megkapta az edelstetteni hercegesített grófi címet is, 1825-től kezdve pedig a „Durchlaucht" címre tarthatott számot. Szerette a művészetet. Az Esterházyak egyik kitűnő történetírója, *Hajnal* István mondja róla, hogy a szórakozások, valamint a a művészi és fínom szellemi élvezetek terén Miklós herceg nem akart versenytársat tűrni maga mellett. „Kismartoni zenekara, melyet Haydn vezetett, világhírű volt. Feleségének névnapjára Beethoven írt misét. Leányának, Leopoldinának szobrát Canova mintázta meg. Képtára ma is a mi Szépművészeti Múzeumunk büszkesége. Szinte szertelen volt szenvedélye, mellyel mindenben a legtökéletesebbet igyekezett összegyűjteni. Nemcsak a művészet, hanem a természet világából is. Ozorai méneséhe Napoleon Egyiptomot járt tábornokaitól vásárolta össze az arabs lovakat, kismartoni parkjába a külföld fővárosaiból szekérkaravánokat küldött haza ritka, egzotikus növénypalántákból."

Híres szép nő volt a felesége: *Lichtenstein* Mária-Jozefa-Hermenegilda, akiről azt írja a család egyik históríkusa: gróf *Esterházy* János, hogy „az ijfú menyasszonyra — mint a fáma, nem minden alap nélkül állitá — az apa: *Esterházy* Antal is áhítozott, a családnak nem kis felháborodására. Az egésznek aztán az interveniáló nagyapa, az öreg *Esterházy* Miklós vetett véget".

Miklós herceg mindössze 18 esztendős volt, mikor 1783-ban feleségül vette a szépséges, 15 éves *Lichtenstein* Mária hercegnőt. A herceg, ki fiatalkorában sok időt töltött Párizsban, francia erkölcsöket hozott Bécsbe. Nemcsak szerette a nőket, de azt mesélték róla, háremet tart fiatal lányokból, akiket Párizsban, Brüsszelben neveltet.

A szertelen pompa szeretete, a műkincsek gyűjtése és az asszonyok segítettek neki elkölteni roppant jövedelmét. Gyakran került pénzzavarba és óriási adósságok, termérdek törvénytelen gyermek és sok penzionált metresz hátrahagyásával halt meg 1833-ban.

Fia, *Pál-Antal* herceg, a monarchia egykori londoni nagykövete, semmiben nem hasonlított az apjára. Fínom úr, előkelő diplomata, Metternich kortársa volt. Ő fizette ki az adósságokat, amikkel apja, nagyapja a vagyont megterhelte. Párizsban attaséskodott, majd a drezdai, később a hágai udvarnál, a bécsi kongresszus idején pedig Rómában volt követ. Vagyis szabályos diplomata pálya élete pályája, mely a londoni nagykövetséggel éri el csúcspontját. Majd 1848 márciusában belépett az első magyar felelős kormányba, külügyminiszter lett, de kényes állásáról szeptember havában már le is köszönt és 1856-ban Moszkvában II. Sándor cár koronázásán ő képviselte a fiatal osztrák császárt.

Felesége Thurn-Taxis Mária Terézia hercegnő unokahuga volt a porosz királynőnek és felesége révén később közeli rokonságba került az angol királyi családdal is.

„Nagy életet" éltek ők is, de nem olyan zajosat, mint Esterházy Pál apja, vagy nagyapja. Pál herceg 81 éves korában halt meg 1866-ban és nyolcvan éves volt a felesége is, mikor itthagyta a földi pompát és ragyogást.

Pásztor Mihály

Február 28-án lesz az Ujságíró-bál

A világvárosá alakult és lázas ütemben fejlődő Budapest ujságirodalma az elkövetkező farsangban is megrendezi az *Ujságíró-bált*, amely seregszemléje lesz a magyar szellemiségnek és egyszersmind találkozója az előkelő és finom társaságnak. Mindezenfelül pedig kellemes, változatos és ízléses szórakozásul szolgál. Színes, élénk nagyvilági képe már hozzátartozik a főváros életéhez. A bál rendezőbizottsága csütörtökön tartott első ülésén elhatározta, hogy *az Ujságíró-bált 1938 február 28-án, hétfőn rendezi a fővárosi Vigadóban,* a tavalyihoz hasonló nagyszabású keretekben.

Liberális az új Mahmud-kormány

Londonból jelentik: Mohamed *Mahmud* pasa, Egyiptom új miniszterelnöke telefónintervjút adott a *News Chronicle* munkatársának. A miniszterelnök utalt arra, hogy kormányának egyik legfontosabb célja az ország védelmének erősítése lesz és pedig tengeren és a levegőben. Kormánya békés külpolitikát akar folytatni — mondotta — és különösen nagy súlyt helyez arra, hogy Angliával baráti kapcsolatokat tartson fenn. Belpolitikailag *a kormány a liberális politikát követi,* egyelőre azonban az erős kéznek kell kormányoznia, mert kormányát a parlamentben nem támogatja többség.

„Európától Ázsiáig"

Benamy Sándor nagysikerű könyve, Henry Barbusse előszavával

Benamy Sándor *Európától Ázsiáig* c. nagysikerű könyve, amely már második kiadást ért el, kétségtelenül új hangot üt meg az útleírások sorában. Gyors népszerűségét is nyilvánvalóan annak köszönheti, hogy mindenekelőtt irodalmi munka.

A Boszporusztól a Szuezi csatornáig utazik az író. A gyorsan váltakozó fejezetek két egész világot tárnak fel. Elég, ha a címeket regisztráljuk: *Két író* (személyes találkozás és beszélgetés Claude Farré-rel és ugyanekkor egy Henry Barbussetől érkezett levél), *Grand Cercle Moscovite* (egy éjszaka az orosz emigráns arisztokraták konstantinápolyi klubjában), *Hasköi* (spanyol nemeszsidók és munkászubbonyos keleti zsidók), *Csarcsaf* (a konzervatív bej Anatoliában, aki még mindig nem engedi ki fátyol nélkül a feleségét), *Chanteclaire* (máltai angol tengerészek közt egy mulatóban, ahol egy botrányból kifolyólag megtudhatjuk, mi az a földközitengeri feszültség), *A Cycladok és Sporádok között* (munkanélküliek utaznak Abesszíniába), *Chios sziget* (a görög hadsereg, mint az „európai civilizáció" utolsó őre), *Cyprus* (mint sztratégiai pont), *Beyruth* (ópiumszívók és misszionáriusok), *Szent Illés kolostorában a Karmelen* (vita Franinguelli atyával a zsidóságról és kereszténységről „a gyülölködés csak a „közösségben" fog véget érni"), *Négy más-más farm leírása* (egy polgári kolónia, egy kollektív telep, egy szövetkezet és egy magángazdaság), *Arab felkelők között és Beduintáborban* (itt szítják a zavargásokat, sőt a beduinok között megtaláljuk a nemzeti szocialista propaganda nyomait), *Gombötő kanál* (ideges, individuális karakterek átnevelése társadalmi lényekké a haifai műegyetemen), *A volt német doktor* (egy telepes, aki Berlinben filozopter volt, de ma kikéri magának, ha doktornak szólítják), *A Szent Város* (ahol egy budapesti fiatalember előbb német, majd angol s végül héber névvel kísérletezik, hogy melyik mögött tudna a legkényelmesebben mozogni) és végül *Sztrájk Tel Avivban* (ebben egy költő átkozódik, hogy öt fontot kérnek egy rothadt „lyukért", albérleti szobáért és szemére hányja a bevándorolt tőkéseknek, hogy Palesztina sem egyéb nekik, mint vállalkozási lehetőség).

A mély benyomást keltő könyv azzal végződik, hogy a szerző fogja magát és hirtelen elutazik Kairóba, mert ennek a költőnek a hangja üldözi: „Na, *ezt* írja meg!... Egy falatot nem ettem ma még... Maga író...!"

Benamy Sándor könyvét az *Epocha* adta ki, rendkívül ízléses kiállításban. *(d. e.)*

megjön

Canova

A Wartensleben gróti
család kriptájának
domborműve, 1793.

Egyőmröi ref. templ.

Iml

~~Lokos, magyar VIII. 130.~~

Canova, Antonio

Bábszínház

Confonia 1995/1.

Csalóka Péter hitetett igazsága

– Weöres Sándor meséjének paravános bábjáték előadása a debreceni Vojtina Bábszínházban. Rendezte: Giovannini Kornél –

A mesékben az igazságnak szokás győznie, s nem is szeretjük igazán azokat a történeteket, ahol elmarad a boldog vég, vagy legalább egyfajta lírai szomorúság megnyugtató hullámai nem borítják el bensőnket. A szegények, a megalázottak igazságát, a jobb sorsra érdemesek igazságát, álmaink, a magunk igazságát keressük mindahányszor, gyermekkorunk valóságát keressük, a lehetséges valóságban keressük önmagunk szebbik arcát.

Weöres Sándor meséje, a Csalóka Péter nagyrészt találkozik tulajdonképpen megfogalmazhatatlan várakozásainkkal, címszereplőjének birtokában van a mindenki által irigyelt furfang, a pozitív népmesei alakok egyszerűsége és sokszor a józan ész határain túlmenő merészsége, rokonszenv kíséri és hitvesi szeretet – ellentétben a megszégyenítendő és legyőzendő bíróval, a mesei ellenféllel –, s agyafúrt ötleteivel, melyek mindig arra szolgálnak, hogy az előző helyzet adta csalafintaságból tisztára mossa magát, de mivel nem tiszta eszközökkel dolgozik, a helyzet magyarázását a következő furfang helyettesíti, tagadhatatlan rokonává lesz a népi hősöket piedesztálra emelő sokszáz- vagy ezeréves történeteknek.

A debreceni *Vojtina Bábszínház* legújabb – még decemberi – bemutatója volt a Csalóka Péter című paravános bábjáték, *Giovannini* Kornél rendezésében. Az immár második éve önállóvá vált bábszínházi társulat említett előadása szervesen illeszkedik mindkét rendező – Giovannini mellett *Pap* Gábor – elképzelésébe, miszerint nemcsak a gyermekeknek, de a felnőtteknek is szólnak ezek a produkciók – legyen szó bár a Lúdas Matyiról, a Toldi estéjéről, A kiskakas gyémánt félkrajcárjáról vagy a Weöres-meséről. Ezek a darabok többet adnak az egyszerű, látványszintű történetreprodukálásnál, a színészi játékban (*Szabó* Tibor, *Megyeri* Béla, *Reschofsky* György, *Varga* Orsolya, *Mezősi* Judit, és *Asbóth* Anikó – bár ő a Csalóka Péterben nem játszott) mindannyiszor megnyilvánul az az erő, mely képes életben tartani és tovább művelni úgy a gyermeki képzeletet, mint felébreszteni a felnőttek alvó-halódó fantáziáját.

A Csalóka Péter említett előadása mintegy kilencven százalékos sikerrel megoldottnak tekinthető, hiszen a bábszínészi játék által jól életesítettek lettek a figurák, igazi jellemek (és jellemtelenek), karakter- és epizódfigurák születtek, talán a bábok sikerültek valamivel kisebbekre az igényelhetőnél, bejátszották az egész paravánt, mozgott és élt a szín, az említett tíz százalék pedig abban fogalmazható meg, hogy a játék, a szövegmondás és a mozgások ritmusa azt mutatta, az előadás ritmizálhatósága területén még maradtak ki nem használt lehetőségek.

S hogy milyen is volt Csalóka Péter igazsága? Nekem felemásnak tűnt, hiszen a mesehős ugyanúgy csalt a csaló bíróval szemben, mint az vele, s az általa képviselt tömeggel szemben. De hát, a mese már csak ilyen, és az élet is ilyen, és ilyen az élet igazsága is. Realista mese volt, lírai előadással, s a mese realizmusa talán arra figyelmeztethet bennünket, hogy rajtunk múlik, milyenné tesszük saját valóságunkat, furfangok által kivívott igazságunk hiteles, erkölcsi valósággá válhat-e...

Vitéz Ferenc

HEGYI-FÜSTÖS ISTVÁN

A Búslakodó Géniusz

– Antonio Canova remekműve Gyömrőn –

A csodagyerek

Az itáliai Possagno-ban történt, nem messze Velencétől, az 1770-es évek elején. Egy szép napon népes vendégsereg gyülekezett lakomára a jómódú *Faglier* szenátor villájában. Az előkelőségek parázs vitákban tárgyalták koruk eseményeit, elújságolták egymásnak mindennapjaik művészeti és irodalmi élményeit, amikor a tere-ferélő úri társalgásba berobbant egy tizenéves gyerkőc neve. A fiúcskát Antonio *Canová*nak hívták, s különös dologgal vonta magára a közfigyelmet. Kint a konyhán kuktáskodván, egy ezüst tálban fölhalmozott vajra Velence város címerét ügyeskedte ki. De olyan tökéletes megmintázással, hogy Szent Márk oroszlán figurája szinte mozdulni látszott. Amikor a házigazda és vendégei meglátták a vaj-reliefet, általános csodálkozás és lelkes taps tört ki; nem győzték dicsérni a kis Antonio tehetségét. Faglier szenátor többet is tett ennél: gondoskodott róla, hogy a gyermek tálentumát képzéssel, iskoláztatással tovább gyarapítsa és a továbbiakban közkinccsé tegye. A tehetséges ifjú pedig azzal hálálta meg mecénása jótéteményét, hogy bámulatos kitartással, igényességgel a klasszicizmus legjelentősebb szobrászává küzdötte föl magát. Alkotásait később nem csak kortársai tekintették a szobrászat iskolapéldáinak, mesterművekként fogadja el őket az utókor is.

Egy gazdag élet útja

Ha pedig valaki fönntartással fogadja a „vaj-relief" históriáját és azt csupán a világhíresség életrajzába beleköltött anekdotának veszi – tekintse meg Velence városi múzeumában a 14 éves Canova Gyümölcskosarát! Ezt már maradandóbb anyagból, márványból faragta. Itt már nyilván kitetszik, hogy a korán árván maradt fiú hazulról is hozott valamit: a kő megmunkálásának titkát, hiszen édesapja is, nagyapja is kőkutak, épületdíszek faragásával kereste kenyerét. Így hát amikor mecénása egyik földijük, *Toretti* szobrászműhelyébe vétette föl pártfogoltját, a legény már mint szakmabeli, otthonosan tevékenykedett mestere mellett. Toretti halála után annak örököse próbálta tovább tanítani mestersége fortélyaira az ifjú Canovát. Ámde az a fonák helyzet állt elő, hogy a tanítvány máris többet tudott, mint újdonsült oktatója. A 16 éves fiatal művész önálló életet kezdett: aktokat tanulmányozott a Velencei Képzőművészetek Iskolájában; megcsodálta és tüzetesen szemügyre vette azokat a klasszikus szobrokat, amelyek műgyűjtők palotáiban kerültek eléje, avagy a Vezúv lávájából kiásott pompeji és herculaneumi antik emlékek voltak. 1781-ben huszonnégy évesen végleg megtelepedett Rómában.

Első nagyobb szabású munkája annak a Faglier szenátornak rendelése volt, aki továbbra is támogatta őt és akit haláláig atyai barátjaként tisztelt. A kért feladat: Orfeusz és Euridiké szoborpárosának márványba faragása. Az eredmény: kinyílt a siker kapuja Canova előtt. Egymás után kapta a kitüntető megbízásokat és ő hihetetlen szorgalommal és munkabírással győzte mindezeket. Dicsősége nőttön-nőtt.

Igényessége is. Olyan elmélyülten, akkora becsvággyal dolgozott, hogy szinte érintetlenül hagyta őt a francia forradalmat követő napóleoni korszak megannyi zajos eseménye. Maga *Napoleon* is állt modellt neki.

Amikor vissza kellett szerezni a franciáktól az Itáliából hadizsákmányként elhurcolt műalkotásokat, Canova latba vetette tekintélyét. Sikeres tevékenységéért nemzeti hősként ünnepelték őt honfitársai. Neve messze földön ismertté vált. Húsz európai akadémiának lett tiszteletbeli tagja. Róma, Bécs, Párizs, Washington, Szentpétervár (Ermitázs) büszkélkedik Canova remekeivel. És a rangos-neves világvárosok sorában egy magyar falucska is: Gyömrő.

A Búslakodó Géniusz

A *Sas* című irodalmi és képzőművészeti folyóirat 1832-ben *Harsányi* Pál tollából magvas elemző ismertetést közöl a nagynevű itáliai művésznek Gyömrőn őrzött márvány domborművéről. Így kezdi:

– *„Canova, kinek mivei, mint a' régiekéi, az utóbbi világ studiumi leendenek, munkásságának gyümölcsöző éveiben 53 márványszobrot, 12 gruppot, 14 siremléket, 8 nagy emléket, 9 colossalis alakot, 54 mellyképet, 26 basreliefet, öszvesen 176 mivet adott, mellyek az ő hirét Európának minden nevezetesebb stasusaiban [= statusaiban, vagyis: államaiban], sőt Amerikában is halhatatlanítják. A' 14 siremléknek egyike az, melly buslakodó geniusnak neveztethetik, és hazánkban Gyömrőn, Pesttől 3 mértföldnyire, a' reformatum templomot ékesiti"... „Egy carráriai márvány, mintegy 4 láb hosszu, 3 láb szélességü tábla az egész. Ezen tábla homoru, 's közepén vagyon a' mestermiv. Ez egy hamveder, 's egy 'a mellett magára hagyatva heverő darab kövön ülő 's a' hamvederre bánkódva leborult genius, ki bal [helyesen: jobb] kezében leforditott fáklyát tart"... „Bal lábát keresztbe tevén a' jobbon, ruházatja helyett ezen csinos és elmés vonással takará el a' mivész alakjának nemét, hogy az által sem a ' helytelen szemérem, sem a' mivészetet nem értő durva meg nem botránkoztassék..."*

Aztán tovább elemzi nagy gyönyörűséggel a habfehér, makulátlan márványreliefet. Megbámulja a halál angyalának nyúlánk termetét, tündéri könnyűségét, isteniségét, *„melly szerint szárnyak nélkül tűnhetik, hová akaratja vonja"*. Néhány feltételes mondatból kiolvasható a reformkor ellenvető bírálata is e műről:

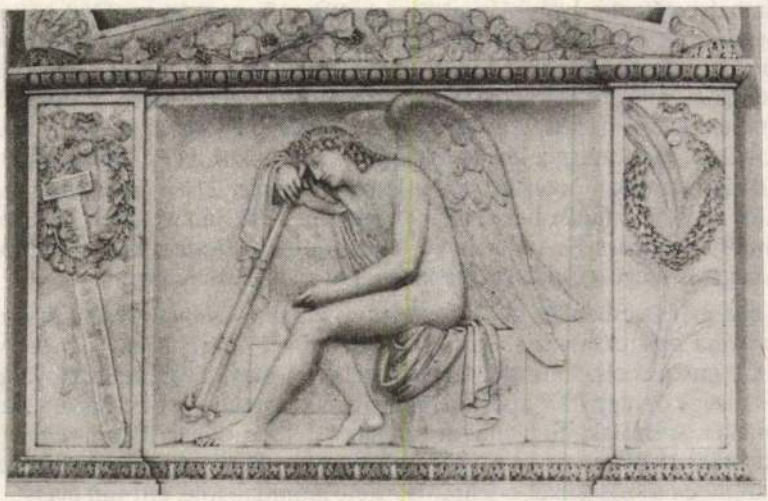

„Hibának találhatná a' kritikus azon felettébb nagy egyszerüséget is, melly az egész alakon el van terülve, mert a' helyett azt kivánhatná, hogy a' képnek szája orditásra volna nyilva, hajait tépné, arczát körmölné, tagjait marná 's a' t. 'S meglehet, hogy ha a' mivész igy faragta volna a' buslakodó geniust dühös bánatjában, inkább tetszenék a' kritikusnak, de minden bizonnyal kevésbé tetszenék az okos embernek, kinek épen ezen nemes egyszerüség szüli nemes gyönyörüségét".

Emlékmű – műemlék

Harsányi Pálnak értő és átgondoltan elemző tízoldalas dolgozata után csaknem másfél évszázadnak kellett eltelnie, hogy valaki érdemében méltassa Canovát, hazánkban. Ámde a „szobrászkirály" életművét részletesen ismertető *Bajkai* Éva is, 1973-ban megjelent könyvecskéjében csupán egyetlen könnyed mondattal intézi el a Búslakodó Géniuszt: *„Magyarországra, Nagycenkre, Széchenyi István hozott – úgymond – egy női hermát (Beatrice, 1819. 44. kép), amely messze felülmúlta a korábbi, Canova nevéhez fűződő Gyömrői reliefet, a Vay Dánielné megrendelésére készült sírlapot (42. kép)."* A képi illusztráció magyarázó szövege se vádolható bőbeszédűséggel: *„SÍRLAP, 1790 után"*. Ennyi. Kész.

Tiszteletre méltó alapossággal, hitelességgel értékeli viszont a „sírlapot" *dr. Pál* József, a szegedi József Attila Tudományegyetem professzora. *„Canova és Kazinczy – Megjegyzések a halál neoklasszikus ábrázolásához"* c. tanulmányában (Irodalomtörténeti Közlemények, 1978. LXXXII. év. 2. szám) részletesen ismerteti a kortársak időszaki kiadványaiban és levelezésében előtalálható adatokat, valamint a föllelhető – magyarországi és külföldi – egyéb forrásmunkákat. Ezekre támaszkodva jómagam is búvároltam a gyömrői eklézsia anyakönyveit és iratanyagát. Ily módon meglehetős részletességgel kikerekedett a Búslakodó Géniusz „életrajza".

Róma, Bécs, Pest, Gyömrő

Úgy kezdődött, hogy 1797-ben, egy gyógyfürdő-kúrán meghalt *báró Vay* Dániel és *gróf Wartensleben* Eszter 10 hónapos kisfia, Vilmoska. A parányi koporsót 1797 május 18-án helyezték el a gyömrői családi sírboltban, *Tunyogi* Sámuel helybéli prédikátor szolgálatával. A rá következő évben újabb csapás: 1798 február 28-án kelt levelében írja gr. Wartensleben Vilmos fegyvertármester (generális) *özv. gróf Teleki* Józsefnének Gyömrőre Bécsből, hogy felesége gróf Teleki Klára február 19-én, 49 éves korában, 27 évi házasság után, 6 gyermek hátrahagyásával meghalt. A temetést nem siették el, mert maga a férj is haldoklott már ekkor, nem tudván fölépülni egy németországi csatában szerzett sebesüléséből. Április 21-én szenvedett ki. A két nagyszülőt unokájuk mellé helyezték nyugalomra 1798. június 10-én. A fekete sírlapot *Vayné Wartensleben* Eszter azon év augusztusában tétette a kripta homlokzatára. Majd ő maga is megözvegyülvén, Itáliába ment gyógykezeltetésre.

1812-ben már Bécsben lévén – a család atyai barátja, *Kazinczy* Ferenc kíséretében – szerette volna megtekinteni a Belvederét; de ennek termei zárva voltak. A francia megszállók innen is elszállították a műkincseket. A meghiúsult tárlatlátogatás után a nagyműveltségű özvegy 1000 aranyért, Rómában, megrendelte Canovától szülei és kisfia síremlékét. A Búslakodó Géniuszt Rómából Bécsbe, onnan Pestre, végül Gyömrőre szállították. 1829-ben az új református templom falába építette be Wartensleben Károly, szemben a szószékkel, a feliratos fekete gránitlap fölé. Ott van ma is.

A Búslakodó Géniusz: szívderítő szépség!

Sokan álltak már meg megilletődötten a 120 cm-szer 90 cm nagyságú dombormű előtt. A márványkép három mezőre taglalódik. Jobbról a pálma és a babér az édesanyára utal; balról a stilizált kard, tölggyel és babérral az édesapára. Fönt, a timpanon rózsája megint csak a nőre, balra a szőlőinda pedig a férfira emlékeztet. A csúcsnál, a keretből szabaduló lepke – a Pszükhé – jószerivel talán a játszi gyermekre, Vilmoskára emlékeztet, de még inkább az ég felé törekvő lélek képjegye ez a jelképrendszerben. Középütt a főalak: a géniusz (régies magyar szóval „nemtő") az álom, a halál követe (vélhetőleg „őrangyal"). Nem ijesztő csontváz, mint ahogy őt a középkor és a barokk művészet ábrázolta, hanem megnyerő, barátságos arcú ifjú: szárnyas kérub. Orcája, szemben nézve, egykedvű, tárgyilagos; de ha súroló fény éri, megelevenedik. Amikor – mondják – rövidke ideig a kripta homlokzatát díszítette, a napkelte sugarától az élet indulásának derűje – archaikus mosoly – vibrált rajta. Mikor pedig az alkonyat tűnő fénye cirógatta végig: az elmúlás keserű szomorúsága uralkodott el a megfagyott vonásokon, a halál árnyéka fátyolozta be. (Kíváncsi voltam rá, van-é alapja ennek a szóhagyománynak? Amikor 1988-ban egy televíziós adásban ismertettem ezt a lehetőséget, a felvételező fényszórók előbb jobbról, majd balról rávetülvén az angyalarcra: igazolták a régi gyömrőiek állítását a napfény és árnyék kifejező játékáról!) Az angyal egy kövön ül; jobb könyökével urnára támaszkodik, fejét lehajtva, az „életfáklyát" lefelé tartva búslakodik. A sík felület egyetlen helyen – alig észrevehetően – áttört: a bal kéz ujjainál. Ide, régebben a konfirmandusok egy szál virágot tűztek. Hogy pedig a Kálvinnál is kálvinistább vaskalaposok fejcsóválását leszerelje (mit keres „faragott kép" református templomban?!) – *dr. Halmi* János egykori lelkész egy bibliai Igét vésetett jóval távolabb az angyaltól, kétoldalt, márványba: „Én vagyok a feltámadás" (Jn 11:25). Ily módon a síremlék nemcsak a halált, de a feltámadást is hirdeti – a remekmű sérelme nélkül.

Az egykori gyömrői ó-temető Wartensleben kriptájának latin sírfelirata

GVILIELMO
COMITI DE WARTENSLEBEN
E SVPERIORIBVS: IMP^{LIS} EX^{CITVS}
DVCIBVS
VVLNERIBVS PRO PATRIA ACCEPTIS
PLVRIMIS SAVCIO
ET INDE FATO INIQVO MIHI SVISQVE
EREPTO
VINDOBONAE DIE XXI. M. APR. A. D.
MDCCVIIIC.
VITAE ANNO LXIII.

GVILIELMO
VAI DE VAYA
MORTVO IN THERMIS BADENSIBVS
DECIMO VITAE MENSE VIX
PERACTO
A. D. MDCCVIIC.

CLARAE
E STIRPE COMITVM TELEKY DE SZÉK
CONJVGI AMANTISSIMAE
MATRIFAMILIAS OPTIMAE
QVAE
VINDOBONAE D. XIX. M. FEBR. A. D.
MDCCVIIIC
DESIIT ESSE INTER VIVOS ET VIXIT
ANNIS
XXXXVIII.

PARENTIBVS OPTIMIS FILIO VNICO DVLCISSIMO
ESTHER
COMITISSA DE WARTENSLEBEN LIBERI BARONIS DE VAYA VIDVA. E MENSE AVG. A. D. MDCCVIIIC.
FILIA MATER^{QVE} MOESTISSIMA POSVIT
FELICES. NIMIVM. QVOS. MOLLIS. CONDIT. ARENA.
NIL. NISI. NVNC. LVCTVM. OSSA^{QVE} VESTRA. LEGO.

Magyarul

VILMOSNAK
WARTENSLEBEN GRÓFJÁNAK,
[AKI] A FŐRENDŰ BIRODALMI VEZÉREK KÖZÜL [HADRA] KELVÉN, A HAZÁÉRT KAPOTT SZÁMTALAN SEBTŐL MEGSÉRÜLT, ÉS AZUTÁN A BALSORS ÁLTAL TŐLEM, VALAMINT ÖVEITŐL ELRAGADTATOTT
BÉCSBEN, AZ ÚR 1798. ESZTENDEJE ÁPRILIS HAVÁNAK 21. NAPJÁN,
ÉLETÉNEK 63. ESZTENDEJÉBEN.

VILMOSNAK
A VAJAI VAYNAK,
KI ELHUNYT A BADENI FÜRDŐBEN,
[AKI] ÉPPEN BETÖLTÖTTE ÉLETÉNEK TIZEDIK HÓNAPJÁT,
AZ ÚR 1797. ESZTENDEJÉBEN.

KLÁRÁNAK
A SZÉKI TELEKY GRÓFOK TÖRZSÉBŐL, A LEGSZERETETREMÉLTÓBB HITVESNEK, A LEGJOBB CSALÁDANYÁNAK,
AKI
BÉCSBEN AZ ÚR 1798. ESZTENDEJE FEBRUÁR HAVÁNAK 19-ÉN TÁVOZOTT, HOGY AZ ÉLŐK KÖZÖTT LEGYEN ÉS ÉLT 49. ÉVET.

A LEGJOBB SZÜLŐKNEK, EGYETLEN ÉDES FIÁNAK
ESZTER
WARTENSLEBEN GRÓFNŐJE, A VAYAI SZABAD BÁRÓ ÖZVEGYE, AZ ÚR 1798. ESZTENDEJÉNEK AUGUSZTUS HAVÁTÓL A LEGSZOMORÚBB LEÁNY ÉS ÖZVEGY ÁLLÍTOTTA.
Ó, BOLDOG PIHENŐK, KIKET ENYHHEL BÉFED A SÍRHANT, MÁS JUTA MOST NÉKEM, CSONTOTOK, JAJ MEG A GYÁSZ.

IRODALOM

Harsányi Pál: „A' buslakodó Genius Gyömrőn", SAS, X. 1832. – *G. Új Magyar Múzeum*, 1851. *A múzeum tárcája* (Canova) 700. lap. – *Gombos* Lajos: „Canova-relief a gyömrői református templomban" Kálvinista Szemle, 1922. augusztus 5. (273. lap). – *Ferenczy* József: „Canova síremléke. Tolnai Világlapja, 1913. 46. sz. – *Hekler* Antal: Canova szobrok Magyarországon. Napkelet I. 1923. – *Csatkai* Endre: Canova magyar maecénásai. Magyar Művészet. 1925. – *H. K. Koszareva*: Canova, Az Ermitázs prospektusa (oroszul), 1963. – *Pál* József: Canova és Kazinczy. Irodalomtörténeti Közlemények. 1978/2. 187. lap. – *Hegyi-Füstös* István: Canova mű Gyömrőn, 1976. jún. 13. Reformátusok Lapja. – *Hegyi-Füstös* István: Búsuló Géniusz, Múzsák múzeumi magazin, 1986/4. 10. lap. – *Hegyi-Füstös* István: Canova dombormű a gyömrői református templomban, Magyar Televízió, 1988. (21. 55-22.35.) Írisz: tárlatok, művek, vélemények. – *Bajkai* Éva: Canova, Budapest, 1973. Corvina. – *Halmi* János dr.: Töredékek a gyömrői református egyház történetéből, 1938. – *Prestiberi Jegyzőkönyv: 1907*. Marcz. 3. (Gyömrői eklézsia). – A Canova domborművet el akarják vitetni, de Teleki Tibor gróf főgondnok, Tóth József lelkész és a presbitérium ezt nem engedi.

Folyóiratszemle

Tallózás hazai és külföldi folyóiratokban

1) Kezdjük ismét áttekintésünket magyar szerzők műveivel! Az elmúlt évtizedekben sajnos, nem volt gyakori, hogy magyar szerző gazdagította volna a nemzetközi irodalmat. Épp ezért nagy örömmel olvashatjuk *Bolyki* János cikkét a *European Journal of Theology* 3 (1994) 163-170. lapjain: *Jézus asztalközösségei. Módszerek és eredmények, mai egyházi perspektívák*. A szerző először a téma jelentőségével foglalkozik: statisztikailag bizonyítja, hogy az asztalközösséggel foglalkozó kifejezések sokkal többször fordulnak elő az evangéliumokban, mint például a tanítani ige, valamint, hogy az asztalközösségek témája a legkülönbözőbb műfajokban szerepel.

A búsuló géniusz

A „SZOBRÁSZKIRÁLY" EGYIK REMEKE GYÖMRŐN

Az itáliai Possagnóban történt, nem messze Velencétől, az 1770-es évek elején. Népes vendégsereg gyülekezett lakomára a jómódú Faglier szenátor villájában. A kukta – Antonio Canova – különös dologgal vonta magára a figyelmet: egy ezüsttálban fölhalmozott vajra Velence város címerét ügyeskedte, tökéletesen megmintázva. Általános csodálkozás, lelkes taps tört ki; Faglier szenátor pedig elvállalta a kis kukta pártfogását, taníttatását. Az ifjú művész a klasszicizmus legjelentősebb olasz szobrászává küzdötte föl magát. Alkotásait nemcsak kortársai tekintették a szobrászat iskolapéldáinak, mestermű-vekként fogadta el őket az utókor is. A „szobrászkirály" húsz európai akadémiának lett tiszteletbeli tagja. Róma, Bécs, Párizs, Washington, Leningrád büszkélkedik Canova remekeivel; és a rangos-neves nagyvárosok sorában egy magyarországi falucska is: Gyömrő.

Hogy mi módon került ebbe a Budapesttől mintegy 30 kilométerre fekvő községbe Canova műve, érdekes história.

A habfehér carrarai márványból faragott dombormű: síremlék. Báró Vay Dánielné gróf Wartensleben Eszter rendelte Canovától. A főúri családban 1798. június 10-én három koporsót is alábocsátottak a gyömrői sírboltba: a grófnő édesatyját, Wartensleben Vilmos generálist, édesanyját: széki Teleki Klára grófnőt, és fiacskáját, a tíz hónapos Vay Vilmoskát. Minderről latin nyelven egy fekete gránittábla hajdan aranyozott (ma már nehezen kibetűzhető) szövege ad felvilágosítást. Ugyanez évben, tehát 1798-ban volt gyűjteményes kiállítása Canovának Bécsben. A nagy műveltségű Vay bárónő – akiről Kazinczy Ferenc is lelkendező tiszteletteI emlékezik írásaiban – fölkereste a császárvárosban a neves művészt és megrendelte nála a fekete gránittáblához méretezett fehér domborművet. Az ezer arany tiszteletdíj kifizetésére és a síremlék átvételére azonban – nyilván a napóleoni korszak zűrzavara miatt – csak 1812 után került sor. Róma–Bécs–Pest–Gyömrő... ez volt a relief útja. A mű egy rövidke ideig ott díszlett a falu ótemetőjében lévő Wartenslebenkripta homlokzatán, de végül is 1829-ben, az akkor fölújított református templomban kapott méltó helyet, szemben a szószékkel.

A százhússzor kilencven centiméteres mestermű három mezőre taglalódik. Jobbról a pálma és a babér az édesanyára utal, balról a stilizált kard tölggyel és babérral az édesapára. Középütt a főalak: a géniusz (régies magyar szóval „nemtő") az álom, a halál követe. Nem ijesztő csontváz, mint ahogy a középkor és a barokk művészet ábrázolta, hanem megnyerő, barátságos arcú ifjú, szárnyas kerub. Arca szemben nézve egykedvű, tárgyilagos, de ha súroló fény éri: megelevenedik. A napkelte sugarától eleven, „archaikus" mosoly vibrál rajta. Az alkonyat fényében pedig keserű szomorúság uralkodik el a megfagyott vonásokon – a halál jegye. Ez művészeti mesterfogás: a kripta homlokzatán annak idején a Nap fénye mívelte. Most a templomban: villanyfény játéka.

HEGYI-FÜSTÖS ISTVÁN
nyug. ref. lelkész

Hegedűs Géza:

Károlyi Mihály képe és torzképe

A történész egyebek közt szükségszerűen „praeceptor nationis" (a nemzet nevelője), aki úgy hű a régmúlt vagy közelmúlt eseményekhez, hogy a jelen és a jövő okuljon belőlük, és úgy rajzolja meg a múlt jelentékeny alakjait, hogy egyedi történeteiken túl „imágók", érvényes erkölcsi, lélektani, szociológiai példaképek gyanánt kerüljenek az olvasók tudatába, talán még tudatalattijába is.

Ez persze a történésztől tudósi erények mellett művészi erényeket is igényel, de ne feledjük, hogy az antik tudat szerint a történetírás művészetként is tudomásul vehető, hiszen ugyanúgy múzsája van (Klió), akárcsak a költői műfajoknak, a zenének vagy a táncnak.

Ha megszólal a történész, nemcsak hitelesen igazolható tényeket várunk tőle, hanem olyan vonzó és riasztó példaképeket is, akik értékrendet adnak saját korunk magatartásai közt is véleményeink kialakításához. Rákóczi, Kossuth, Károlyi nemcsak céltudatuk, történelmi útmutatásuk, nemegyszer végzetes tévedéseik folytán fontos tudattartalmai a későbbi nemzedékeknek, hanem egykori létük erkölcsi értelme, példaképszerű jellemük miatt is.

Melyik történésznek jutna eszébe nagy történelmi döntéseink előtt a magasztos helyett az esendő mozzanatokat kiemelni és emlékműbe illő arculatúk helyett a torzképüket tárni az örökösök elé?

Annál különösebb és érthetetlenebb, hogy mostanság történelmünk avatott tudói – mégpedig valóban kitűnő szakemberek – egymás után rombolni igyekeznek Károlyi Mihály végre tudatunkba és szívünkbe került imágóját.

Hiszen az élemedett korúak még jól emlékezhetnek, milyen sokáig volt Károlyi Mihály, a „vörös gróf" hol gyűlölet, hol lekicsinylés, hol gúnyolódás tárgya a *Horthy Miklós* nevével jegyzett évizedek alatt. Az arisztokrácia osztálya árulóját, az ellenforradalom a forradalom előharcosát, a parlagi provincializmus a nyugat-európait, a hazai mozdulatlanságból kimozdítót látta és láttatta benne. Persze az is volt, ámde ez gyűlöletet ébresztett az „álmosokban, félig élőkben, habzó szájúakban", akik együtt háborogtak *Ady* és Károlyi ellen (idővel *Bartók, Derkovits, Csontváry* ellen is).

És amikor végre „annyi balszerencse közt, oly sok viszály után", a háború véráradata, városok rombolódása után a hazatérő, majd új emigrációba kényszerülő, erkölcsiségben mindig példát adó Károlyi testi elmúlása után elfoglalhatta megillető helyét Rákóczi és Kossuth mellett... egyszeriben – ki tudja, ki érti, miért? – mintha tervszerűen indulna meg egy rangfosztó, emlékét torzító szakmai igyekezet.

Már korábban is hallhattunk disszonáns hangokat, mintha újraéledne a hatvan-hetven évvel ezelőtt szított, gúnyolódással vegyes rágalomáradat, amely hol gonosz árulónak, hol az arisztokrataviccek ostoba Agenorjának, hol csapnivalóan rossz politikusnak rajzolta az 1918-as Magyar Köztársaság bujdosó elnökét. Ez a váratlanul felélesztett lebecsülés akkor vált komolyan veendő értékeléssé, amikor jelentékeny történészek a maguk szakmai tekintélyével adtak hitelességlátszatot a hitelrontásnak.

Két ilyen „dokumentum" fekszik előttem. A *Kurír* július 5-i számában jelent meg *Széchenyi Ágnes* érdekes, több témát felvető interjúja *Gosztonyi Péterrel*. Ebben *Horthy, Malinovszkij, Kun Béla* mellett Károlyi Mihályról is szó esik. A felettébb negatív galériában az oly tiszta erkölcsiségű elnök ugyan másféle értékkategóriába

kerül, mint a felsoroltak, de éppen az hiányzik belőle, amiért példakép.

Gosztonyi igen jó történész, és nagyon jól ismeri a kor részeseményeit is. Elismeri Károlyi jellemességét, becsületességét, még a „karakánságot" sem tagadja meg tőle, csak éppen „kétbalkezes" politikusságát hangsúlyozza, s egy szóval sem méltányolva azt, amit tett, felsorolja, amit nem tett (mert javarészt nem is tehetett).

Gosztonyi Péter népszerű idézője ezeknek az évtizedeknek: amit állít, könnyen válhat közvéleménnyé. És cáfolni sem igen lehet, mert állításai többnyire igazolhatóak. A torzítás abban található, hogy amit állít, az a történelmi arcképnek csak egy töredéke része. *Károlyi erkölcsi magatartása az az életmű, amelyet ránk hagyott.* S ezt az egészet legfőljebb hitelesíti, hogy – mint minden embernek és emberinek – neki is voltak tévedései, balfogásai, és a végső sikertelenség könnyen hitelesíti jellemzővé az egyéniségre nem jellemző gyarlóságokat is. De ahogy Gosztonyi jellemez, még csak bagatellizálás.

Ennél súlyosabb bírálat *Vígh Károly* cikke a *Magyar Nemzet* szeptemberi 8-i számában. Szakmabeli olvasó tudja, hogy ez a szerző is kiváló tudósa történelmünknek. Itt megrajzolt Károlyi-képe azonban torzkép. Az ő Károlyija – úgy ahogy van – negatív történelmi alak, az ő Amerikára tekintő politikai törekvése ostobaság, az ő politikai eszményképe: *Wilson* – valójában nem eszmény.

Vígh megítélésében eltűnik, hogy Wilson, a világdemokráciában gondolkodó államférfi az egyetlen, aki akkor a győztes Antant-hatalmak körében helyes utat mutatott volna a világnak – tragikus alak volt, aki pusztába kiáltotta profétai szavait. Vígh nem a történelmi tragédiát érzékeli és érzékelteti Wilsonban is, Károlyiban is, hanem egy rossz emlékű eseménysorozatot, és nincs egyéb konklúziója, mint hogy indokoltnak tartja Károlyi emlékének népszerűtlenségét.

Ami a két – egyébként más jellegű és másféle indulatú – történettudós véleményében egybehangzik, az a vélt vagy valódi negatívumok hangsúlyozása a nagyon is pozitív erkölcsi arculattal szemben. Ezeket a negatívumokat persze fölerősíti, hogy Károlyi úgy volt a nagy változások elindítója, hogy akik a nyomába léptek, azonnal túl is léptek rajta. Bárha az ő lépése kellett ahhoz, hogy a követők továbbléphessenek. Ez pedig, úgy látszik, történelmi szükségszerűség.

Amióta van forradalom névvel illethető történelmi változás, a kezdeményezők okvetlenül rosszul jártak. A legfőbb példa a nagy francia forradalom kezdeményezői, a girondisták. Ki ne tudná, hogy velük kezdődött az azóta is példaszerű forradalom, és ki ne tudná, hogy akik azonnal folytatták, nyaktiló alá küldték a kezdeményezőket. Később, mind a mai napig, még jól jártak azok a girondisták, akiket csak a pálya szélére rúgtak, de többé-kevésbé megtarthatták fejüket. A francia királyságot nem Danton, Robespierre vagy éppen Marat szüntette meg, hanem a Gironde – a girondisták pártja.

A Habsburg-uralmat Magyarországon nem a Tanácsköztársaság fejezte be, még kevésbé Horthy. A változás Károlyi tette volt. Folytathatnám a sort, de minek? Ki-ki gondoljon, akikre akar.

Az XL Színház bemutatója elé

Simon Tamás: Don Juan

Új színház, így együtt soha nem volt társulattal, még nem játszott darabbal, ígéretes lehetőségekkel: „talán sikerült összeállítanunk az új színház receptjét. Előadásról előadásra, darabról darabra szedjük össze a pénzt, a színészeket, és még a művészi hitelt is. Csaknem valamennyi premierünk ősbemutató lesz..." – olvashatjuk a színház röplapján

*– Az első bemutató Simon Tamás darabja. A szerző is, műve is ismeretlen ma még – fordulok Salamon Suba László*hoz*, a rendezőhöz.*

– A darab témája rendkívül kényes. Simon Tamás rokonai és ismerősei annyit mondtak a főpróba után: ez kultúrbotrány.

– Olyan jó vagy annyira rossz?

– Azért mondták, mert kihúztam egy jelenetet, ami a zsidópogromról szólt. Rossz jelenet volt. Rosszul volt megírva.

– És a többi?

– Az nagyon jó.

– Akkor miért tiltakoztak a hozzátartozók?

– Mert Simon Tamás felszentelt zsidó költő volt. Mint irodalom, jó a jelenet, színházban azonban rossz.

– Hogyan bukkantak a darabra?

– Titokzatos módon. Nem árulhatom el.

– Ez kész színdarab volt, megjelent valamelyik folyóiratban, bárki olvashatta?

– Nem. Könyv alakban jelent meg és nem lehetett kapni. Nem darab volt, mi dramatizáltuk, Szekeres András és én.

– Mitől volt figyelemre méltó?

– A pofátlan ötletektől. Tele van szokatlan írói ötletekkel; gondolatilag és megformálásában. A darab Don Juanról szól, akit Jákobnak hívnak. Az előadás akkora vállalkozás, hogy a befogadó színháznak külön készülnie kell rá. Az előadás újdonsága: a színészek *embereket* játszanak... Ezt nem fejtem ki bővebben.

– Igencsak fölcsigázta az érdeklődésemet. Mit érdemes még tudnunk az előkészületekről?

– Hogy február óta dolgozunk, akkor született az ötlet: csináljunk színházat. Sok naiv és tehetséges ember gyűlt össze. Ez a formáció kedvez a kornak és mindannyiunknak. Kellene egy állandó hely és minimális apparátus. Az alkalmas színházépületet egész nyáron kerestük. Templomokban, zsinagógákban jártunk. Az első előadásokat a Pesti Színházban tartjuk. A többinek a helye kiderül a Pesti Műsorból.

(A színészek visszaérkeznek a próbára. Bitskey Tibor számára a legfontosabb a darabból:)

– Az ember a saját népét, saját fajtáját ne felejtse el, ne legyen hűtlen hozzá. Én egyszer, egyetlenegyszer *elhatároztam*, hogy elhagyom az országot, csak gondolatban éltem át, 56-ban. Testem-lelkem átérezte a honvágy minden kínját.

(A főszereplő, Csendes Olivér:)

– A darab nagyon aktuális. Olyan világban élünk, amiben minden fölborul. Az emberek váratlan helyzetekbe kerülnek, sok mindent elvesztenek magukból. A szerepem olyasvalakiről szól, aki mindig az adott helyzethez idomul, mindenbe belemegy.

– Ezt megértéssel vagy elítélően ábrázolja?

– Sajnos, ez általános magatartás. Az emberek a személyiségüket vesztik el, egész életükben magukat keresik, és lehet, sosem tudják meg, kik is valójában. Az élet olyan, mint egy nagy biliárdasztal. Valami megmozdul, ettől odébb kerül, ütközik, távolodik az ember... A „Játék" végén rájön: „minden voltam, csak önmagam nem..."

RÉVI JUDIT

MOST ENGEDMÉNNYEL!

A REX-ROTARY AZ EGYIK LEGMEGBÍZHATÓBB ÉS JÓL BEVÁLT MÁRKA A MÁSOLÁSTECHNIKÁBAN!

KONTRAX RT.
Budapest XIV., Egressy út 20.
Tel: 251-4888
Telex: 22-3855
Fax: 25-25-768
BEMUTATÓTEREM: Egressy út 20.

KONTRAX

REX-ROTARY AO (rajzmásoló) 15% kedvezménnyel
REX-ROTARY 1060(digitális stencil) 10% kedvezménnyel
REX-ROTARY 8232 DZ (A/6-tól A/3-ig!) 15% kedvezménnyel

TURF

VASÁRNAPI GALOPP-PROGRAM

A múlt hét végén elmaradt futamot november 4-én, vasárnap rendezik, ezt a programot közöljük.

1. NYERETLEN KÉTÉVESEK VERSENYE II. Rész. 1400 m

1	ALBATROSZ Albert F.	58	1
2	GUBERNÁTOR Simon F.	58	11
3	LIDÓ Esch R.	58	8
4	MENFŐ Boros J.	58	2
5	TIBET Papp I.II.	58	6
6	AURÓ Sóspataki P.	56 1/2	5
7	GORGEOUS Nagy T.	56 1/2	4
8	ARANYOS Bálint S.	56	9
9	COCO Papp S.II.	56	10
10	HUGOM Vas J.	56	12
11	SANTA GRANATA Varga Z.	56	3
12	TOKLÁSZ Kállai P.	54 1/2	7

Az eddig mutatott formák alapján Auró a legjobb esély, de Toklász Kállaival megverheti. Georgeous, Gubernátor és Santa Granata javulhat annyit, hogy helyre érjen. Véleményünk: Toklász – Auró – Gubernátor

2. CARDIRNA HENDIKEP 1600 m

1	ANJOU Kovács I.II.	65 1/2	4
2	MALTIN Esch R.	65	7
3	MIRABELLE Uri M.	62	3
4	TRIAD Pethő S.	59 1/2	6
5	METRIKA Sándor J.	56	1
6	GAMBA Sóspataki P.	53	3
7	SOLIDAGO Kolozsi A.	49 1/2	2
8	ARABELLA Bakonyi J.	48	8

Formában levő lovak jöttek össze a kis mezőnyben. Arabella kis terhéből még 4 és 1/2 kg lejön. Metrika és Gamba lehet rá veszélyes. Anjou hűen futja formáját. Véleményünk: Arabella – Metrika – Anjou

3. NYERETLEN KÉTÉVESEK VERSENYE (II.o.) 1400 m

1	BABER Kállai P.	58	10
2	COMMODORE Bálint S.	58	1
3	LUMP Sóspataki P.	58	8
4	PESSARIO Noska J.	58	2
5	SAN BARBERO Papp I.II.	58	7
6	SORRENTO Albert F.	58	9
7	CSELES Simon F.	56 1/2	3
8	ROSALKA Sándor J.	56	6
9	TERINGETTE Kovács S.	56	5
10	NANCY Nagy T.	53	4

Teringette jó pozícióban felbukott, előtte értékes helyezést szerzett. Lumpra gyakran fizetnek. Rosalka, Pesarrio és San Barbero mutatott képességet. Véleményünk: Teringette – Rosalka – Lump

4. LORD NELSON HENDIKEP 1800 m

1	BORVIRÁG Simon F.	64	9
2	APUS Papp I.II.	57	10
3	KORMOS Kovács I.	57	2
4	GALGÓC Vas J.	56	1
5	RAJKA Kállai P.	55 1/2	11
6	GALALIT Bakonyi J.	55	8
7	RADZIVILL Noska J.	53	7
8	SULTANA Albert F.	50	5
9	KOBOZ Kolozsi A.	49 1/2	6
10	SANSZ Nagy T.	49 1/2	3
11	ASSAF Varga Z.	48	4

Sultana és Apus a legjobb esély, de a formában levő Borviragot, Rajkát és Galalitot sem lehet számításon kívül hagyni. Koboz pihenő után áll starthoz, meglepetést okozhat. Véleményünk: Borvirág – Rajka – Galalit

5. KÉTÉVESEK HENDIKEPJE II. Rész 1400 m

1	TETSZELGŐ Pető S.	60	1
2	FRIGY Simon F.	59 1/2	6
3	ROBERTA Papp S.II.	59	7
4	BLANKA Noska J.	57	5
5	MARGITA Papp I.II.	57	3
6	PENTATLON Boros J.	57	8
7	SANTA VINCITA Kolozsi	54 1/2	3
8	DESZANT Sóspataki P.	53	2
9	CHERRYVALE Nagy T.	50 1/2	10
10	PILLE Bakonyi J.	48	4

Roberta, Blanka, és Santa Vincita nyert előző versenyében. Frigy és Cherryvale pedig helyezve volt. Margita származása szerint javulhat még. Véleményünk: Santa Vincita – Roberta – Frigy

6. GRÓF NÁDASDY TAMÁS EMLÉKVERSENYE 1200 m

1	KORTES Bálint S.	59	8
2	DALIÁS Simon F.	57 1/2	7
3	MINISZTER Papp I.II.	57 1/2	9
4	KRISTÁLYGÖMB Kállai P.	57	6
5	LEO Kovács S.	53	3
6	MAJD MOST! Albert F.	53	1
7	PATROL Nagy T.	53	2
8	MUZSIKA Varga Z.	52 1/2	5
9	MEANDER Noska J.	51	4

Muzsika papiron első esély. Öccse és istállótársa, Majd most! látszik legerősebb ellenfélnek. Kristálygömb mellett jó lovasa szól. Patrol meglepetést okozhat. Véleményünk: Muzsika – Kristálygömb – Majd most!

7. HŰ BARÁT HENDIKEP 1000 m

1	TORONTO Kolozsi J.	65	13
2	BOHÉM Bálint S.	64	3
3	RITMUSOS Schlagetter J.	64	9
4	TESTŐR Uri M.	63	10
5	TOLDI Kállai P.	62	5
6	ÁRKUS Pető S.	59	8
7	FAMA Simon F.	59	12
8	MESES Papp S.II.	57 1/2	2
9	MORÓZUS Kovács I.II.	57 1/2	4
10	KÖSZMÉTE Kovács S.	57	7
11	AUGUSZTA Vas J.	54 1/2	14
12	APOR Varga Z.	48	1
13	WEIN Nagy T.	48	11
14	KARMELITA Kolozsi A.	48	6

Testőr, Morózus és Köszméte kiegyenlített esély. Toldi őszi ló, Kállaival figyelembe kell venni! A pihenő után induló Apor 1-es számról bevezethet. Véleményünk: Toldi – Testőr – Apor

8. LOVAREGYLETI DÍJ 2800 m

1	BUXUS Papp I.II.	62	6
2	BELAFONTE Nagy T.	58	3
3	ZSOLDOS Simon F.	58	2
4	DETEKTÍV Noska J.	55	5
5	RABONBÁN Varga Z.	53	1
6	TIMOTEO Kállai P.	51 1/2	4

Timoteo több helyezésével bizonyította klasszisát. Detektív, Belafonte és Rabonbán érhet mögé helyre. Véleményünk: Timoteo – Belafonte – Rabonbán

9. PYGMALION HENDIKEP 1400 m

1	SZIRÉN Kállai P.	65	7
2	REPLIKA Uri M.	62	6
3	KEKEC Papp S.II.	61 1/2	3
4	MŰVÉSZNŐ Horváth K.	57	9
5	ÁLABÁRDOS Papp I.II.	56 1/2	10
6	TOMAHAWK Esch R.	56 1/2	2
7	BORDAL Vas J.	56	8
8	STEFANO Simon F.	54	4
9	KONCERT Noska J.	51	1
10	LEONCIO Varga Z.	51	5

Kekec és Leoncio friss helyezett. Tomahawk és Replika lehet az ellenfelük. Szirén Kállaival könnyen nyert, ráduplázhat. Véleményünk: Leoncio – Kekec – Replika

10. KÉTÉVESEK HENDIKEPJE I. Rész. 1400 m

1	VINICOLO Kállai P.	62	6
2	VEZÉR Papp I.II.	60	2
3	HETMAN Jókuthy J.	56 1/2	9
4	QUENTIN Varga Z.	56 1/2	5
5	BAJOM Simon F.	56	7
6	CIMER Boros J.	56	4
7	DONÁT Uri M.	56	3
8	ÁLMOSKA Papp S.II.	55 1/2	8
9	BARS Horváth	55 1/2	1

Vinicolo papiron is jó esély, lovasa is mellette szhól. Vezér és Hetman indul győzelem után. Bajom és Álmoska helyre érhet. Véleményünk: Vinicolo – Vezér – Álmoska

11. BUZGÓ HENDIKEP 1300 m

1	MÁRKUSZ Schlagetter J.	66 1/2	3
2	GRACIÓZ Kovács S.	65	6
3	DOMANI Benkő L	63 1/2	8
4	TÉZIS Kolozsi J.	63 1/2	11
5	TRANZIT Pető S.	63 1/2	2
6	WEIGELA Papp I.II.	63 1/2	13
7	ALRAUNE Kolozsi A.	61 1/2	4
8	DE PONTOS Kállai P.	59 1/2	7
9	ARTLESS Sándor J.	59	1
10	ANATEVKA Boros J.	57 1/2	14
11	DAMA Bálint S.	57	5
12	ÁRMÁNY Horváth K.	54 1/2	9
13	DOROTTYA Papp S.II.	54	11
14	APRÓD Noska J.	53	10

Domani nagy formában van. Artless, De pontos és Anatevka lehet rá veszélyes. Tézis, Tranzit és Alraune esélyét növeli az eredmény. Véleményünk. Domani – De pontos – Anatevka

FOCIRA VÁRUNK

Szövegben már profi a magyar NB I.

Vajon kinek tett jót a szünet és kinek használt, hogy a múlt héten játszott? Normális esetben azokra lehetne tippelni, akik az előző hét végét is a pályán töltötték, hiszen lendületben vannak, nem kellett tétlenségre kárhoztatva tölteniük az időt, tovább csiszolódhatott csapatjátékuk és ha nyertek, a siker még inkább feldobda őket. De hát nálunk mindez nem valószínű, hogy így van. Minden bizonnyal azok lesznek eredményesebbek, akik „rákészülhettek" erre a fordulóra. A hiányos erőnlét, a ki tudja, mitől fáradt idegrendszer két hét alatt mégiscsak regenerálható. Ezért is tűnik esélyesnek a Honvéd Siófokon, nem mintha játékosállománya és eddigi szereplése alapján nem lett volna az. Bár kétségtelen, Varga Istvánnak sikerült elődje csapatából az új idényre is átmentenie az erényeket, a Siófok kulturáltan játszik és küzdőképessége is példás lehet, de vajon elég lesz-e ez egy pihent Honvéd ellen?

Nem lesz ilyen gond Tatabányán, mert sem a házigazda, sem a vendég Videoton-Waltham nem játszott egy hete. Tornyi Barnabás otthon csak a győzelmet tartja elfogadhatónak, legutóbb az MTK elleni döntetlen miatt is sokáig bosszankodott, ezért valószínűleg ismét rohamozni fognak a bányászok. A Videotonnak most már létkérdés minden pont, elképzelhető, hogy a fehérvári piros-kékek egy döntetlennek is örülnek. Am, ha így játszanak, szinte biztos a vereségük, mert ismereteim szerint nem rendelkeznek olyan kőkemény védőjátékosokkal, mint a pesti kék-fehérek, akik eme alaptulajdonságaik révén ki tudták húzni döntetlennel a tatabányai vendégszereplést és a bíró sem ugyanaz lesz, mint legutóbb volt...

A forduló egyetlen sima mérkőzésének a ferencvárosiak búcsújátéka ígérkezik. A zöld-fehérek fordított színházi menetrendben élnek, hiszen a próbákat tartják a közönség előtt, míg az előadáson zárva lesz a nézőtér. Így most a Volán ellen valami biztató játékra lenne szükség, hogy rajongóik ne idegeskedjenek szerdán. Gondolom, a közlekedési csapat nem lesz üdvhadsereg, de a realitás talaján maradva nem sok esélye van.

Csemege lehet az Újpest–Rába ETO összecsapás. A lila-fehérek háza táján nem valami rózsás a hangulat, a játékosok egymás után sérülnek meg – csak tudnánk, mitól –, a közönség elégedetlen az edzővel, még inkább az eredményekkel. A vezetők pechsorozatra panaszkodnak, ami szerintük egyszer véget ér. Ez biztos, ám az egyáltalán nem, hogy mindez az eddig elég masszív csapat benyomását keltett Rába elleni találkozón következik be.

A magyar első osztály mérkőzései iránt érdeklődők kíváncsian várják a Veszprém békéscsabai szereplését, mert az eddig egyetlen veretlen gárda látogat a Viharsarokba. Könnyen lehet, szombaton véget ér ez a dicsőség. Debrecenben nem lesz könnyű dolga az ugyancsak jól szereplő Vácnak, főleg, ha csatasorba áll a román másodosztály gólkirálya. Bár Kosztával az élen a váci védelem hétről hétre dicséretes teljesítményt nyújt, a váciak idegenbeli szereplését visszaidézve nagy a valószínűsége a döntetlennek.

Utoljára hagytuk a Pécs–Vasas találkozót. A hírek szerint mindenki egészséges a fővárosi piros-kékeknél, de – és ezt a vezető edző hétközi, szerkesztőségünkben tett látogatása is megerősítette – nem a legjobb a hangulat. Ha csak az elmúlt hetek eredményeire gondolunk, már az is épp elég ok lenne a szomorkodásra. Am úgy hírlik, a lapunkban megjelent, a Vasast, és rajta keresztül a honi „élmezőnyt" bíráló írás is hozzájárult a letargiához. Őszintén reméljük, hogy az angyalföldi fiúk igazi profik, mint ahogy mondják, és nem csak szavakban „legények a gáton". Ha így van, egy hétnek elégnek kell lenni a talpra álláshoz, és akkor a házigazda PMSC-nek nem lesz könnyű dolga a Mecsekalján. Egyébként ők az abszolút esélyesek.

K. H. J.

A részletes program: PMSC–Vasas, Pécs 13 óra; Tatabánya–Videoton-Waltham, Tatabánya 13 óra; Újpest–Rába ETO, Megyeri út 13 óra; Békéscsaba–Veszprém, Békéscsaba 13 óra; Siófok–Honvéd, Siófok 13 óra; Debrecen–Vác, Debrecen 13 óra; FTC–Volán, Üllői út 15 óra; Szeged–MTK-VM, Szeged 15 óra.

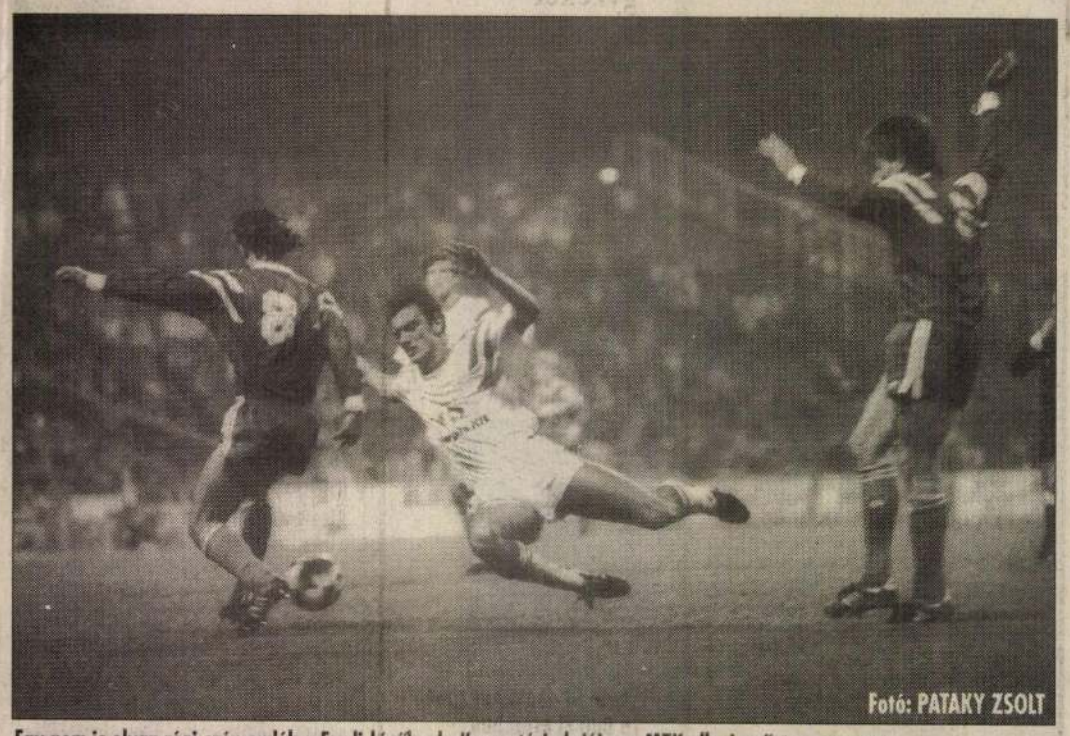

Fotó: PATAKY ZSOLT

Egy nem is olyan régi szép emlék a Fradi-hívőknek: Keresztúri akciója az MTK elleni győztes meccsen.

Háromszoros sportszombat

A tavaly év végi sportszombatadások sikere alapján idén is háromszor lesz hasonló adás a televízió egyes csatornáján. Az ezzel kapcsolatos pénteki sajtótájékoztatón Vitray Tamás, a Telesport főszerkesztője elmondta: a november 17-én, december 1-jén és december 15-én jelentkező egész napos műsorok a sport és a szórakoztatás céljait egyaránt szolgálják. A jelzett három nap során délelőttől késő estéig tehát zömében sportot láthatunk a magyar televízió egyes programján.

November 17-én a Telesport szervezésében rendezik meg Nyíregyházán a TS tenisztornáját, december 15-én pedig a slágernek számító Magyarország–Jugoszlávia vízilabda-találkozó közvetítése jelenthet jó szórakozást. Megszavaztatják a nézőket, szerintük melyik volt a Mondiale '90 legszebb gólja, Hólabda címmel pedig amolyan „Önök kérték" műsor is kikapcsolódást kínál. Közvetítik a ZTE-Heraklith–Körmend férfi kosárlabda-szuperrangadót, és a Tokaj express vívógála küzdelmeit. Helyet kap még az adásban a műkorcsolyázó ifjúsági világbajnokság és a súlyemelő-világbajnokság egy-egy napi összefoglalója, ugyanúgy, mint a „Tücsök és bogár" címmel jelentkező vidám sportösszeállítás.

Nem baj, ha bezárnak a kocsmák, a dán kapu legyen nyitva

KUPAMECCS ELŐTT A FRADI KÉSZÜLŐDÉSÉRŐL

Mindenkinek szerezhet szuvenírt a november 7-i Ferencváros–Bröndby UEFA-kupa-mérkőzésről, aki hajlandó 200 forintot áldozni azért az emlékjegyért, amelyet ebből az alkalomból árusítanak majd a következő feliratta: Ferencváros–Bröndby UEFA-kupa-mérkőzés, zárt kapuk mögött. Ez a ragyogó ötlet akkor jutott eszébe a házigazdáknak, amikor tucatnyi levelet kaptak a szurkolóktól, felajánlva segítségüket, anyagi támogatásukat abból az alkalomból, hogy a zalaegerszegi rendbontás miatt közel 10 millió forint veszteség érte a zöld-fehér klubot, csak erre az egy mérkőzésre.

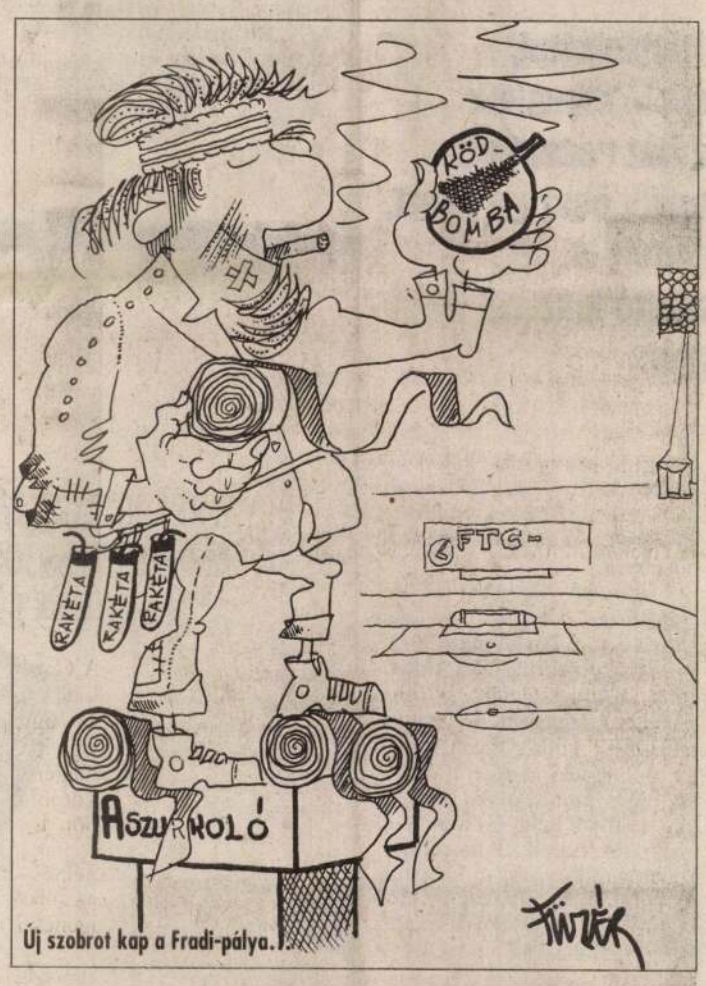

Új szobrot kap a Fradi-pálya...

A Fradi egyébként nem kíván törleszteni dán ellenfelének. Természetesen ez nem a pályán elért eredményre vonatkozik. Ott minden tőlük telhetőt megtesznek majd a ferencvárosi labdarúgók, hogy csökkentsék vagy teljesen ledolgozzák háromgólos hátrányukat. Hogy ebből mi valósul meg, arra csak szerda este kapunk választ. Az már viszont biztos, hogy a budapesti klub vezetői, nem törlesztenek a szokatlan és kellemetlen dániai vendéglátásért a Bröndbynek. Igaz, túlzott magyaros vendéglátást sem élvezhet majd a koppenhágai küldöttség, de azért különösebb panaszra nem lesz okuk. A csapat játékosai és vezetőik a Hotel Thermálban laknak majd – várhatóan itt nem felejtik el kihozni a felszolgálók a főételt, és a dánoknak nem kell majd a Lehel piacra loholniuk pár kiló krumpliért, hogy játékosaik ne üres gyomorral térjenek nyugovóra – a küldöttség többi tagja, újságírók, szponzorok pedig a Hiltonban töltik azt az éjszakát és a másfél napot, amelyet a magyar fővárosban időznek. A Bröndby egyébként kedden délben különgéppel érkezik és – csakúgy, mint a Ferencváros tette – rögtön a mérkőzés után indul is vissza a dán fővárosba.

Az Üllői út környékén megkülönböztetett biztonsági intézkedésekkel készülnek a szerdai eseményre. Megerősített rendezői gárda, valamint a budapesti és a IX. kerületi rendőrség emberei ügyelnek majd arra, hogy minden a legnagyobb rendben, az UEFA előírásainak megfelelően történjék.

Nem zárják le viszont szerda déltől az Üllői úti felüljárót, de megállási tilalom lesz délután kettőtől gyalogosoknak és autósoknak egyaránt a Nagyvárad tértől egészen a Bihari útig. Szintén bezárnak erre az időszakra a környék kocsmái, vendéglői, éttermei, és presszói. Mindkét tilalmat csak egy órával a mérkőzés után oldják majd fel.

A Fradi vezetői azt vallják, hogy túl az emlékjegyek vásárlásán, a zöld-fehér hívek azzal tudnak a legtöbbet segíteni kedvenc csapatuknak, ha fegyelmezetten tudomásul veszik a szigorításokat, mert egy esetleges újabb rendbontás megpecsételhetné a csapat sorsát a nemzetközi kupaporondon. A szervezők kérnek minden bérlettel, igazolvánnyal – OTSH, MLSZ, sajtó, Ferencváros – rendelkező személyt: ne is kísérletezzen a mérkőzésre való bejutással, mert csak az erre a napra kiadott névre szóló belépőket fogadják el a rendezők.

A csapat háza táján egyelőre csak rossz híreket hallani. Valószínű hiányozni fog az együttesből sérülés miatt Simon, betegség miatt Józsa és Pintér, valamint Telek. Nem tagja a csapatnak a Koppenhágában kiállított Limperger és Szenes, két sárga lapja miatt pedig Keresztúri. Jó volna, ha az ilyen információk csak szerda délig borzolnák az idegeinket.

Csendes lesz tehát szerdán az Üllői úti aréna, de reméljük, ez nem fogja zavarni a mieinket.

T. F.

CANOVA, Antonio szobrai

Confenio 1995/1

HEGYI-FÜSTÖS ISTVÁN

A Búslakodó Géniusz

– Antonio Canova remekműve Gyömrőn –

A csodagyerek

Az itáliai Possagno-ban történt, nem messze Velencétől, az 1770-es évek elején. Egy szép napon népes vendégsereg gyülekezett lakomára a jómódú *Faglier* szenátor villájában. Az előkelőségek parázs vitákban tárgyalták koruk eseményeit, elújságolták egymásnak mindennapjaik művészeti és irodalmi élményeit, amikor a tere-ferélő úri társalgásba berobbant egy tizenéves gyerkőc neve. A fiúcskát Antonio *Canovának* hívták, s különös dologgal vonta magára a közfigyelmet. Kint a konyhán kuktáskodván, egy ezüst tálban fölhalmozott vajra Velence város címerét ügyeskedte ki. De olyan tökéletes megmintázással, hogy Szent Márk oroszlán figurája szinte mozdulni látszott. Amikor a házigazda és vendégei meglátták a vaj-reliefet, általános csodálkozás és lelkes taps tört ki; nem győzték dicsérni a kis Antonio tehetségét. Faglier szenátor többet is tett ennél: gondoskodott róla, hogy a gyermek tálentumát képzéssel, iskoláztatással tovább gyarapítsa és a továbbiakban közkinccsé tegye. A tehetséges ifjú pedig azzal hálálta meg mecénása jótéteményét, hogy bámulatos kitartással, igényességgel a klasszicizmus legjelentősebb szobrászává küzdötte föl magát. Alkotásait később nem csak kortársai tekintették a szobrászat iskolapéldáinak, mesterművekként fogadja el őket az utókor is.

Egy gazdag élet útja

Ha pedig valaki fönntartással fogadja a „vaj-relief" históriáját és azt csupán a világhíresség életrajzába beleköltött anekdotának veszi – tekintse meg Velence városi múzeumában a 14 éves Canova Gyümölcskosarát! Ezt már maradandóbb anyagból, márványból faragta. Itt már nyilván kitetszik, hogy a korán árván maradt fiú hazulról is hozott valamit: a kő megmunkálásának titkát, hiszen édesapja is, nagyapja is kőkutak, épületdíszek faragásával kereste kenyerét. Így hát amikor mecénása egyik földijük, *Toretti* szobrászműhelyébe vétette föl pártfogoltját, a legény már mint szakmabeli, otthonosan tevékenykedett mestere mellett. Toretti halála után annak örököse próbálta tovább tanítani mestersége fortélyaira az ifjú Canovát. Ámde az a fonák helyzet állt elő, hogy a tanítvány máris többet tudott, mint újdonsült oktatója. A 16 éves fiatal művész önálló életet kezdett: aktokat tanulmányozott a Velencei Képzőművészetek Iskolájában; megcsodálta és tüzetesen szemügyre vette azokat a klasszikus szobrokat, amelyek műgyűjtők palotáiban kerültek eléje, avagy a Vezúv lávájából kiásott pompeji és herculaneumi antik emlékek voltak. 1781-ben huszonnégy évesen végleg megtelepedett Rómában.

Első nagyobb szabású munkája annak a Faglier szenátornak rendelése volt, aki továbbra is támogatta őt és akit haláláig atyai barátjaként tisztelt. A kért feladat: Orfeusz és Euridiké szoborpárosának márványba faragása. Az eredmény: kinyílt a siker kapuja Canova előtt. Egymás után kapta a kitüntető megbízásokat és ő hihetetlen szorgalommal és munkabírással győzte mindezeket. Dicsősége nőttön-nőtt.

Bábszínház

Csalóka Péter hitetett igazsága

– Weöres Sándor meséjének paravános bábjáték előadása a debreceni Vojtina Bábszínházban. Rendezte: Giovannini Kornél –

A mesékben az igazságnak szokás győznie, s nem is szeretjük igazán azokat a történeteket, ahol elmarad a boldog vég, vagy legalább egyfajta lírai szomorúság megnyugtató hullámai nem borítják el bensőnket. A szegények, a megalázottak igazságát, a jobb sorsra érdemesek igazságát, álmaink, a magunk igazságát keressük mindahányszor, gyermekkorunk valóságát keressük, a lehetséges valóságban keressük önmagunk szebbik arcát.

Weöres Sándor meséje, a Csalóka Péter nagyrészt találkozik tulajdonképpen megfogalmazhatatlan várakozásainkkal, címszereplőjének birtokában van a mindenki által irigyelt furfang, a pozitív népmesei alakok egyszerűsége és sokszor a józan ész határain túlmenő merészsége, rokonszenv kíséri és hitvesi szeretet – ellentétben a megszégyenítendő és legyőzendő bíróval, a mesei ellenféllel –, s agyafúrt ötleteivel, melyek mindig arra szolgálnak, hogy az előző helyzet adta csalafintaságból tisztára mossa magát, de mivel nem tiszta eszközökkel dolgozik, a helyzet magyarázását a következő furfang helyettesíti, tagadhatatlan rokonává lesz a népi hősöket piedesztálra emelő sokszáz- vagy ezeréves történeteknek.

A debreceni *Vojtina Bábszínház* legújabb – még decemberi – bemutatója volt a Csalóka Péter című paravános bábjáték, *Giovannini* Kornél rendezésében. Az immár második éve önállóvá vált bábszínházi társulat említett előadása szervesen illeszkedik mindkét rendező – Giovannini mellett *Pap* Gábor – elképzelésébe, miszerint nemcsak a gyermekeknek, de a felnőtteknek is szólnak ezek a produkciók – legyen szó bár a Lúdas Matyiról, a Toldi estéjéről, A kiskakas gyémánt félkrajcárjáról vagy a Weöres-meséről. Ezek a darabok többet adnak az egyszerű, látványszintű történetreprodukálásnál, a színészi játékban (*Szabó* Tibor, *Megyeri* Béla, *Reschofsky* György, *Varga* Orsolya, *Mezősi* Judit, és *Asbóth* Anikó – bár ő a Csalóka Péterben nem játszott) mindannyiszor megnyilvánul az az erő, mely képes életben tartani és tovább művelni úgy a gyermeki képzeletet, mint felébreszteni a felnőttek alvó-halódó fantáziáját.

A Csalóka Péter említett előadása mintegy kilencven százalékos sikerrel megoldottnak tekinthető, hiszen a bábszínészi játék által jól életesítettek lettek a figurák, igazi jellemek (és jellemtelenek), karakter- és epizódfigurák születtek, talán a bábok sikerültek valamivel kisebbekre az igényelhetőnél, bejátszották az egész paravánt, mozgott és élt a szín, az említett tíz százalék pedig abban fogalmazható meg, hogy a játék, a szövegmondás és a mozgások ritmusa azt mutatta, az előadás ritmizálhatósága területén még maradtak ki nem használt lehetőségek.

S hogy milyen is volt Csalóka Péter igazsága? Nekem felemásnak tűnt, hiszen a mesehős ugyanúgy csalt a csaló bíróval szemben, mint az vele, s az általa képviselt tömeggel szemben. De hát, a mese már csak ilyen, és az élet is ilyen, és ilyen az élet igazsága is. Realista mese volt, lírai előadással, s a mese realizmusa talán arra figyelmeztethet bennünket, hogy rajtunk múlik, milyenné tesszük saját valóságunkat, furfangok által kivívott igazságunk hiteles, erkölcsi valósággá válhat-e...

Vitéz Ferenc

Igényessége is. Olyan elmélyülten, akkora becsvággyal dolgozott, hogy szinte érintetlenül hagyta őt a francia forradalmat követő napóleoni korszak megannyi zajos eseménye. Maga *Napoleon* is állt modellt neki.

Amikor vissza kellett szerezni a franciáktól az Itáliából hadizsákmányként elhurcolt műalkotásokat, Canova latba vetette tekintélyét. Sikeres tevékenységéért nemzeti hősként ünnepelték őt honfitársai. Neve messze földön ismertté vált. Húsz európai akadémiának lett tiszteletbeli tagja. Róma, Bécs, Párizs, Washington, Szentpétervár (Ermitázs) büszkélkedik Canova remekeivel. És a rangos-neves világvárosok sorában egy magyar falucska is: Gyömrő.

A Búslakodó Géniusz

A *Sas* című irodalmi és képzőművészeti folyóirat 1832-ben *Harsányi* Pál tollából magvas elemző ismertetést közöl a nagynevű itáliai művésznek Gyömrőn őrzött márvány domborművéről. Így kezdi:

– *„Canova, kinek mivei, mint a' régiekéi, az utóbbi világ studiumi leendenek, munkásságának gyümölcsöző éveiben 53 márványszobrot, 12 gruppot, 14 siremléket, 8 nagy emléket, 9 colossalis alakot, 54 mellyképet, 26 basreliefet, öszvesen 176 mivet adott, mellyek az ő hirét Európának minden nevezetesebb stasusaiban [= statusaiban, vagyis: államaiban], sőt Amerikában is halhatatlanítják. A' 14 siremléknek egyike az, melly buslakodó geniusnak neveztethetik, és hazánkban Gyömrőn, Pesttől 3 mértföldnyire, a' reformatum templomot ékesiti"*... *„Egy carráriai márvány, mintegy 4 láb hosszu, 3 láb szélességü tábla az egész. Ezen tábla homoru, 's közepén vagyon a' mestermiv. Ez egy hamveder, 's egy 'a mellett magára hagyatva heverő darab kövön ülő 's a' hamvederre bánkódva leborult genius, ki bal [helyesen: jobb] kezében leforditott fáklyát tart"*... *„Bal lábát keresztbe tevén a' jobbon, ruházatja helyett ezen csinos és elmés vonással takará el a' mivész alakjának nemét, hogy az által sem a ' helytelen szemérem, sem a' mivészetet nem értő durva meg nem botránkoztassék..."*

Aztán tovább elemzi nagy gyönyörűséggel a habfehér, makulátlan márványreliefet. Megbámulja a halál angyalának nyúlánk termetét, tündéri könnyűségét, isteniségét, *„melly szerint szárnyak nélkül tűnhetik, hová akaratja vonja"*. Néhány feltételes mondatból kiolvasható a reformkor ellenvető bírálata is e műről:

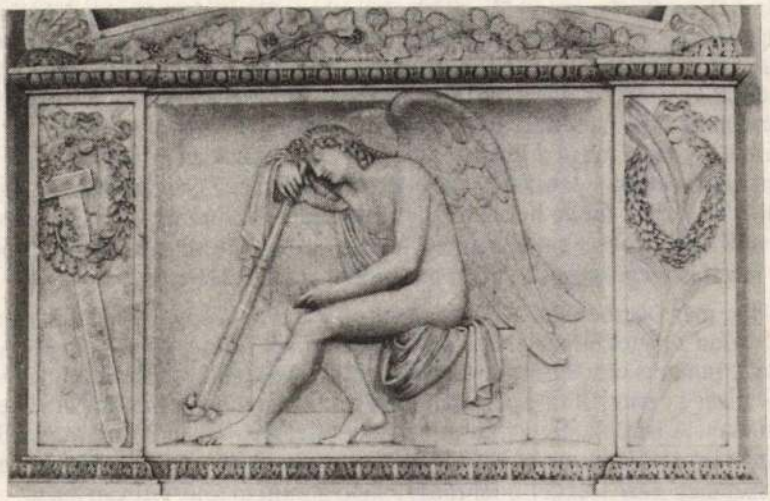

„Hibának találhatná a' kritikus azon felettébb nagy egyszerüséget is, melly az egész alakon el van terülve, mert a' helyett azt kivánhatná, hogy a' képnek szája orditásra volna nyilva, hajait tépné, arczát körmölné, tagjait marná 's a' t. 'S meglehet, hogy ha a' mivész igy faragta volna a' buslakodó geniust dühös bánatjában, inkább tetszenék a' kritikusnak, de minden bizonnyal kevésbé tetszenék az okos embernek, kinek épen ezen nemes egyszerüség szüli nemes gyönyörüségét".

Emlékmű – műemlék

Harsányi Pálnak értő és átgondoltan elemző tízoldalas dolgozata után csaknem másfél évszázadnak kellett eltelnie, hogy valaki érdemében méltassa Canovát, hazánkban. Ámde a „szobrászkirály" életművét részletesen ismertető *Bajkai* Éva is, 1973-ban megjelent könyvecskéjében csupán egyetlen könnyed mondattal intézi el a Búslakodó Géniuszt: *„Magyarországra, Nagycenkre, Széchenyi István hozott – úgymond – egy női hermát (Beatrice, 1819. 44. kép), amely messze felülmúlta a korábbi, Canova nevéhez fűződő Gyömrői reliefet, a Vay Dánielné megrendelésére készült sírlapot (42. kép)."* A képi illusztráció magyarázó szövege se vádolható bőbeszédűséggel: *„SÍRLAP, 1790 után"*. Ennyi. Kész.

Tiszteletre méltó alapossággal, hitelességgel értékeli viszont a „sírlapot" *dr. Pál* József, a szegedi József Attila Tudományegyetem professzora. *„Canova és Kazinczy – Megjegyzések a halál neoklasszikus ábrázolásához"* c. tanulmányában (Irodalomtörténeti Közlemények, 1978. LXXXII. év. 2. szám) részletesen ismerteti a kortársak időszaki kiadványaiban és levelezésében előtalálható adatokat, valamint a föllelhető – magyarországi és külföldi – egyéb forrásmunkákat. Ezekre támaszkodva jómagam is búvároltam a gyömrői eklézsia anyakönyveit és iratanyagát. Ily módon meglehetős részletességgel kikerekedett a Búslakodó Géniusz „életrajza".

Róma, Bécs, Pest, Gyömrő

Úgy kezdődött, hogy 1797-ben, egy gyógyfürdő-kúrán meghalt *báró Vay* Dániel és *gróf Wartensleben* Eszter 10 hónapos kisfia, Vilmoska. A parányi koporsót 1797 május 18-án helyezték el a gyömrői családi sírboltban, *Tunyogi* Sámuel helybéli prédikátor szolgálatával. A rá következő évben újabb csapás: 1798 február 28-án kelt levelében írja gr. Wartensleben Vilmos fegyvertármester (generális) *özv. gróf Teleki* Józsefnének Gyömrőre Bécsből, hogy felesége gróf Teleki Klára február 19-én, 49 éves korában, 27 évi házasság után, 6 gyermek hátrahagyásával meghalt. A temetést nem siették el, mert maga a férj is haldoklott már ekkor, nem tudván fölépülni egy németországi csatában szerzett sebesüléséből. Április 21-én szenvedett ki. A két nagyszülőt unokájuk mellé helyezték nyugalomra 1798. június 10-én. A fekete sírlapot *Vayné Wartensleben* Eszter azon év augusztusában tétette a kripta homlokzatára. Majd ő maga is megözvegyülvén, Itáliába ment gyógykezeltetésre.

1812-ben már Bécsben lévén – a család atyai barátja, *Kazinczy* Ferenc kíséretében – szerette volna megtekinteni a Belvederét; de ennek termei zárva voltak. A francia megszállók innen is elszállították a műkincseket. A meghiúsult tárlatlátogatás után a nagyműveltségű özvegy 1000 aranyért, Rómában, megrendelte Canovától szülei és kisfia síremlékét. A Búslakodó Géniuszt Rómából Bécsbe, onnan Pestre, végül Gyömrőre szállították. 1829-ben az új református templom falába építette be Wartensleben Károly, szemben a szószékkel, a feliratos fekete gránitlap fölé. Ott van ma is.

A Búslakodó Géniusz: szívderítő szépség!

Sokan álltak már meg megilletődötten a 120 cm-szer 90 cm nagyságú dombormű előtt. A márványkép három mezőre taglalódik. Jobbról a pálma és a babér az édesanyára utal; balról a stilizált kard, tölggyel és babérral az édesapára. Fönt, a timpanon rózsája megint csak a nőre, balra a szőlőinda pedig a férfira emlékeztet. A csúcsnál, a keretből szabaduló lepke – a Pszükhé – jószerivel talán a játszi gyermekre, Vilmoskára emlékeztet, de még inkább az ég felé törekvő lélek képjegye ez a jelképrendszerben. Középütt a főalak: a géniusz (régies magyar szóval „nemtő") az álom, a halál követe (vélhetőleg „őrangyal"). Nem ijesztő csontváz, mint ahogy őt a középkor és a barokk művészet ábrázolta, hanem megnyerő, barátságos arcú ifjú: szárnyas kérub. Orcája, szemben nézve, egykedvű, tárgyilagos; de ha súroló fény éri, megelevenedik. Amikor – mondják – rövidke ideig a kripta homlokzatát díszítette, a napkelte sugarától az élet indulásának derűje – archaikus mosoly – vibrált rajta. Mikor pedig az alkonyat tűnő fénye cirógatta végig: az elmúlás keserű szomorúsága uralkodott el a megfagyott vonásokon, a halál árnyéka fátyolozta be. (Kíváncsi voltam rá, van-é alapja ennek a szóhagyománynak? Amikor 1988-ban egy televíziós adásban ismertettem ezt a lehetőséget, a felvételező fényszórók előbb jobbról, majd balról rávetülvén az angyalarcra: igazolták a régi gyömrőiek állítását a napfény és árnyék kifejező játékáról!) Az angyal egy kövön ül; jobb könyökével urnára támaszkodik, fejét lehajtva, az „életfáklyát" lefelé tartva búslakodik. A sík felület egyetlen helyen – alig észrevehetően – áttört: a bal kéz ujjainál. Ide, régebben a konfirmandusok egy szál virágot tűztek. Hogy pedig a Kálvinnál is kálvinistább vaskalaposok fejcsóválását leszerelje (mit keres „faragott kép" református templomban?!) – *dr. Halmi* János egykori lelkész egy bibliai Igét vésetett jóval távolabb az angyaltól, kétoldalt, márványba: „Én vagyok a feltámadás" (Jn 11:25). Ily módon a síremlék nemcsak a halált, de a feltámadást is hirdeti – a remekmű sérelme nélkül.

Az egykori gyömrői ó-temető Wartensleben kriptájának latin sírfelirata

GVILIELMO
COMITI DE WARTENSLEBEN
E SVPERIORIBVS: IMP^{LIS} EX^{CITVS}
DVCIBVS
VVLNERIBVS PRO PATRIA ACCEPTIS
PLVRIMIS SAVCIO
ET INDE FATO INIQVO MIHI SVISQVE
EREPTO
VINDOBONAE DIE XXI. M. APR. A. D.
MDCCVIIIC.
VITAE ANNO LXIII.

GVILIELMO
VAI DE VAYA
MORTVO IN THERMIS BADENSIBVS
DECIMO VITAE MENSE VIX
PERACTO
A. D. MDCCVIIC.

CLARAE
E STIRPE COMITVM TELEKY DE SZÉK
CONJVGI AMANTISSIMAE
MATRIFAMILIAS OPTIMAE
QVAE
VINDOBONAE D. XIX. M. FEBR. A. D.
MDCCVIIIC
DESIIT ESSE INTER VIVOS ET VIXIT
ANNIS
XXXXVIII.

PARENTIBVS OPTIMIS FILIO VNICO DVLCISSIMO
ESTHER
COMITISSA DE WARTENSLEBEN LIBERI BARONIS DE VAYA VIDVA. E MENSE AVG. A. D. MDCCVIIIC.
FILIA MATER^{QVE} MOESTISSIMA POSVIT
FELICES. NIMIVM. QVOS. MOLLIS. CONDIT. ARENA.
NIL. NISI. NVNC. LVCTVM. OSSA^{QVE} VESTRA. LEGO.

Magyarul

VILMOSNAK
WARTENSLEBEN GRÓFJÁNAK,
[AKI] A FŐRENDŰ BIRODALMI VEZÉREK KÖZÜL [HADRA] KELVÉN, A HAZÁÉRT KAPOTT SZÁMTALAN SEBTŐL MEGSÉRÜLT, ÉS AZUTÁN A BALSORS ÁLTAL TŐLEM, VALAMINT ÖVÉITŐL ELRAGADTATOTT
BÉCSBEN, AZ ÚR 1798. ESZTENDEJE ÁPRILIS HAVÁNAK 21. NAPJÁN,
ÉLETÉNEK 63. ESZTENDEJÉBEN.

VILMOSNAK
A VAJAI VAYNAK,
KI ELHUNYT A BADENI FÜRDŐBEN,
[AKI] ÉPPEN BETÖLTÖTTE ÉLETÉNEK TIZEDIK HÓNAPJÁT,
AZ ÚR 1797. ESZTENDEJÉBEN.

KLÁRÁNAK
A SZÉKI TELEKY GRÓFOK TÖRZSÉBŐL, A LEGSZERETETREMÉLTÓBB HITVESNEK, A LEGJOBB CSALÁDANYÁNAK,
AKI
BÉCSBEN AZ ÚR 1798. ESZTENDEJE FEBRUÁR HAVÁNAK 19-ÉN TÁVOZOTT, HOGY AZ ÉLŐK KÖZÖTT LEGYEN ÉS ÉLT 49. ÉVET.

A LEGJOBB SZÜLŐKNEK, EGYETLEN ÉDES FIÁNAK
ESZTER
WARTENSLEBEN GRÓFNŐJE, A VAYAI SZABAD BÁRÓ ÖZVEGYE, AZ ÚR 1798. ESZTENDEJÉNEK AUGUSZTUS HAVÁTÓL A LEGSZOMORÚBB LEÁNY ÉS ÖZVEGY ÁLLÍTOTTA.
Ó, BOLDOG PIHENŐK, KIKET ENYHHEL BÉFED A SÍRHANT, MÁS JUTA MOST NÉKEM, CSONTOTOK, JAJ MEG A GYÁSZ.

IRODALOM

Harsányi Pál: „A' buslakodó Genius Gyömrőn", SAS, X. 1832. – *G. Új Magyar Múzeum*, 1851. *A múzeum tárcája* (Canova) 700. lap. – *Gombos* Lajos: „Canova-relief a gyömrői református templomban" Kálvinista Szemle, 1922. augusztus 5. (273. lap). – *Ferenczy* József: „Canova síremléke. Tolnai Világlapja, 1913. 46. sz. – *Hekler* Antal: Canova szobrok Magyarországon. Napkelet I. 1923. – *Csatkai* Endre: Canova magyar maecénásai. Magyar Művészet. 1925. – *H. K. Koszareva*: Canova, Az Ermitázs prospektusa (oroszul), 1963. – *Pál* József: Canova és Kazinczy. Irodalomtörténeti Közlemények. 1978/2. 187. lap. – *Hegyi-Füstös* István: Canova mű Gyömrőn, 1976. jún. 13. Reformátusok Lapja. – *Hegyi-Füstös* István: Búsuló Géniusz, Múzsák múzeumi magazin, 1986/4. 10. lap. – *Hegyi-Füstös* István: Canova dombormű a gyömrői református templomban, Magyar Televízió, 1988. (21. 55-22.35.) Írisz: tárlatok, művek, vélemények. – *Bajkai* Éva: Canova, Budapest, 1973. Corvina. – *Halmi* János dr.: Töredékek a gyömrői református egyház történetéből, 1938. – *Prestiberi Jegyzőkönyv: 1907.* Marcz. 3. (Gyömrői eklézsia). – A Canova domborművet el akarják vitetni, de Teleki Tibor gróf főgondnok, Tóth József lelkész és a presbitérium ezt nem engedi.

Folyóiratszemle

Tallózás hazai és külföldi folyóiratokban

1) Kezdjük ismét áttekintésünket magyar szerzők műveivel! Az elmúlt évtizedekben sajnos, nem volt gyakori, hogy magyar szerző gazdagította volna a nemzetközi irodalmat. Épp ezért nagy örömmel olvashatjuk *Bolyki* János cikkét a *European Journal of Theology* 3 (1994) 163-170. lapjain: *Jézus asztalközösségei. Módszerek és eredmények, mai egyházi perspektívák.* A szerző először a téma jelentőségével foglalkozik: statisztikailag bizonyítja, hogy az asztalközösséggel foglalkozó kifejezések sokkal többször fordulnak elő az evangéliumokban, mint például a tanítani ige, valamint, hogy az asztalközösségek témája a legkülönbözőbb műfajokban szerepel.

Csatkai E

CANOVA MAGYAR MAECÉNÁSAI

1814-ben Kazinczy megfordul a sátoraljaújhelyi piacon; egy házaló képeket kínál neki megvételre, ott látja Ferenc császárt, a porosz királyt s az akkori világforgatag összes hőseit a képmások közt, de ő nagy örömmel vásárolja meg e nagyságok helyett *Canova* portrait-ját. Hazaviszi Széphalomra, hol szobáit már ékesíti néhány metszet Canova szobrairól. A Christina-síremlék, Psyche a lepkével és egyebek. De később lemond az arcképről s barátja, Cserey Farkas báróé lesz a kincs. Mikor feltűnik Ferenczy csillaga, az ősz széphalmi mester meleg szóval hívja meg magához, milyen gyönyörűség lesz együtt nézegetni a bálványozott Canova munkáinak másait...

Oh, Kazinczy nyelve túlzásokra is hajlik, ha Canováról van szó; egyik hívének azt írja, hogy neki becsesebb ereklye lenne a nagy szobrász vésője, mint a párducos Árpád kardja.

De nemcsak a zempléni kúriát töltötte be Canova híre-neve. Kultsár lapja itthon, a Magyar Kurir Bécsben minduntalan megemlékezik újabb alkotásairól. S leírás nyomán versre lelkesedik Váradon Tertina Mihály, Aradon Perecsényi Nagy László s hosszú latin poémákban ünneplik 1804-ben a Napoleon-szobrot; az első poéta pláne azzal a titkos vággyal, hogy rávéssék versét a szobor talapzatára. Kazinczy is e szoborra hivatkozik, mikor az ifjabb Wesselényihez írt ódájában a római világ terminológiájával él, hiszen Canova is görög félistenként ábrázolta Napoleont...

S a Christina-emléket szinte le sem leplezték, máris megindul felőle a vita a magyar levelekben; Kazinczy ugyan csak leírásból ismeri, mégis haragosan kikel bálványa ellen: „Szent Isten, gondolám magamban s ez *szép?* s *Canovát* ilyen esztelenségek csinálására kell fordítani?... Ládd a pénz a tanulatlan gazdagok kezében még kárt csinál. De miért, oh miért nem szegezte magát Canova kevélyen ellene e nyavalyás gondolat kidolgozásának? Abban Canova nagyot vétett. A Faragás célja nem az, ami a testvéréé, a Festésé: etwas sentimentalisch, gleichsam dramatisch darzustellen ist das Fach der Mahlerey, nicht der Bildhauerey. Párisban praemiumot tesznek ki a legjobb rajzolatra s úgy állítanak monumentumot. Ott Albert hercegnek azt tanácslották volna, hogyha ezt a gondolatot megszerette: festesse, de ne faragtassa." Ám ha látatlanban szigorú is kritikája e Cserey Farkasnak szóló levélben, már 1808-ban bécsi útján felkeresi az emléket. Kár, hogy benyomásáról nem maradt írás. Csehy Józsefnek írhatott róla, mert ez válaszában így ír: „Hallottad a bécsiek utszai kritikájokat felőle? hogy a bold. hercegasszony jól adott enni szegényeinek, de rosszúl ruházta őket, mivel a Mausoleumon levő szegény elég izmos."

Kazinczy leánya síremlékére Canova Amor és Psychejének mását szerette volna faragtatni; legkedvesebb műve, a lepkés Psyche 1813-ban bájos epigrammára ihlette, mely bátran megáll Pindemonte hasonló tárgyú sonettója mellett.

A fiatal Ferenczy István Rómába érve ösztönszerűleg a leghíresebb szobrásznál kopogtat be; hogy a fejedelmek tömjénezett barátja hidegen elutasította a kopott s később is faragatlannak mondott legényt, nem meglepő.

Sok-sok szállal hálózza be Canova dicsősége Magyarországot. Canovát kevés szobor képviseli Olaszországon kívül, de nálunk négy pártfogója akadt. Legelőször Vay Dánielné, Wartensleben Eszter grófnő, aki az itt ábrázolt reliefet rendelte Canovától.

Pest mellett Gyömrőn, a ref. templomban, szemközt a szószékkel magasan van befalazva, majdnem másfél méter széles s közel egy méter magas. Három mezőre oszlik; jobbról pálma, balról kard, mindegyiket borostyán futja be. A középen semleges háttér előtt géniusz ül, bánatot kifejező arca jobb kezére támasztva, baljában a kialudt életfáklya.

A relief alatt fekete márványlapon a következő felirat:

Guilielmo
Comiti de Wartensleben
E superioribus Imp.-lis Excitus Ducibus
Vulneribus pro patria exceptis
Plurimis saucio
Et inde fato iniquo mihi suisque erepto
Vindobonae D. XXI. Apr. A. D. MDCCVIIIC
Vitae Anno LXVII.
Guilielmo
Vai de Vaia
Mortuo in thermis Badenoibus
Decimo vitae mense vix peracto
A. D. M. D. CC. VII. C

Magyar Művészet
1925. 3. sz.

rajzi felvételeiben. E széleskörű munkásságában igazi s legerősebb támasztéka az a közönség volt, amelyet éppen a Társulat agitációja nevelt megértővé, másik hatalmas, semmivel sem pótolható segítsége az volt, hogy éppen legjobb tehetségeinket tudta a nagy munkához megnyerni. Mert itt is hamar nyilvánvalóvá lett, hogy egyedül s kizárólag a tehetség teremthet hatóerejű értékeket.

Kitünő alapok s bevált programm. Kár, hogy a háború zivatara megakasztotta ezt az egészséges fejlődést. Reméljük, hogy a Társulatot, amely most ülte meg negyven éves jubileumát, új erőre segíti a magyar társadalom.

LYKA KÁROLY.

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: MOSÓNŐK. Rajz.

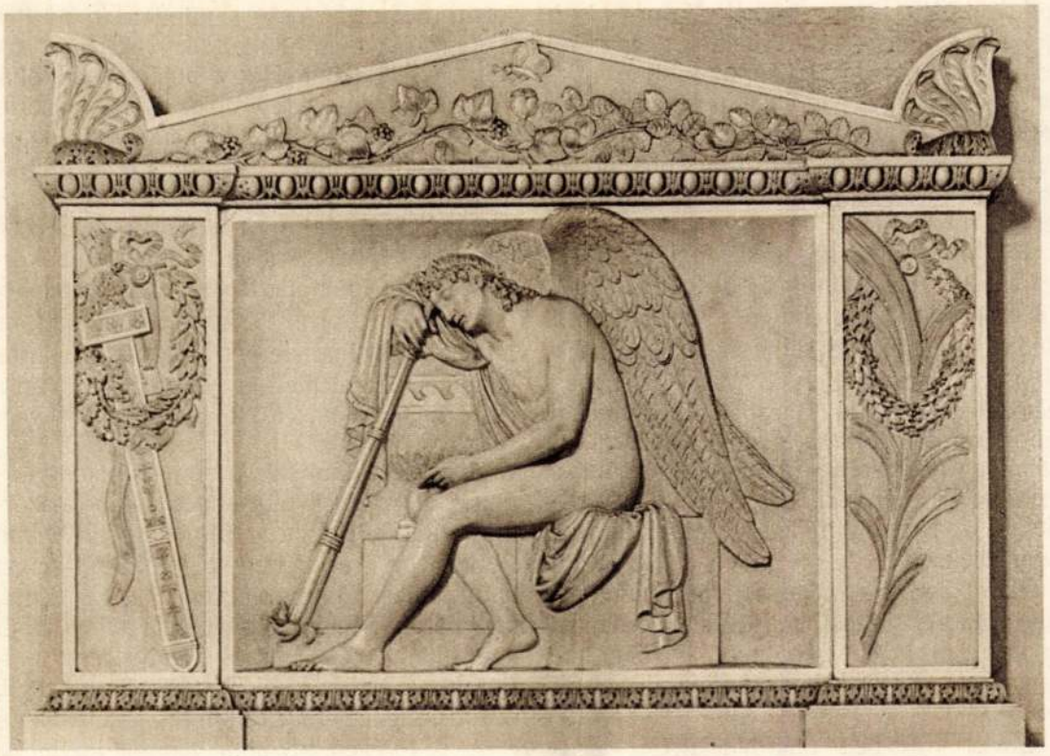

CANOVA RELIEFJE A GYÖMRŐI REF. TEMPLOMBAN.

Clarae.
E stirpe comitum Feleki de Szék
conuigi amantissimae
natri familias optimae
quae
Vindobonae D. XIX. M. Febr. A. D. MDCCVIIIC
Desiit esse inter vivos et vixit annis
XXXXVIII
Parentibus optimis filio unico dulcissimo
Esther
Comitissa de Wartensleben liberi baronis de
Vaia vidua mense Aug.
A. D. M. D. CC. VIII. C
Filia materque modestissima posuit
Felices nimium quos mollis condit arena
Nil nisi nunc luctum ossaque vestra lego.

A reliefen nincs jelzés, mindamellett könnyen ráismerhetünk szerzőjére. Canova sűrűn alkalmazza a lefordított fáklyás géniuszokat síremlékeken, rendszerint párosával állnak, a XIII. Kelemen- meg a Christina-síremléken azonban egy-egy géniusz ül a sarokban. Ezeknek a szigorú háromszöges felépítése megvan itt is. Egészen Canovára vall a szinte fényesre lecsiszolt húsfelület. A felfogásban előttünk áll a XVIII. század 90-es éveinek Canovája; a hátteret ekkoriban nem erőszakolta festőivé, a főhangsúlyt az érzés felfokozására vetette s íme a gyömrői reliefen is szinte eltorzul a bánattól az ifjú arca, az egész lelki tartalom valami kelletlen fanyarság, amit a benyomásban a hideg művészieséggel megmunkált márvány még fokoz.

Ami a datálást illeti, a sírfelirathoz nem szabad szó szerint ragaszkodnunk. Egykorú-e a durva munka a relieffel, vagy nem, téves adatokat tartalmaz. A Wartensleben házaspár nem 1792-ben halt meg, hanem a Magyar Kurir tanusága szerint (1798, 15., 36. szám) csak 6 évvel később. Mégis, hogy kerülhetett rá a márványra a téves évszám, míg a hónap s a nap pontos? Canova síremlékein az éveket római jegyekkel szokta jelezni, s igen gyakran térkitöltés kedvéért ilyen módon komplikálva, mint p. o. IↃIↃI. Valószínűleg az előírása vagy a relief egy régebbi széttört toldaléka szerint a felírás készítője nem tudott eligazodni s így a grófi pár halála évét s a többieket is hibásan értelmezte. Ezek szerint javítandó tehát az utolsó dátum is *1798* augusztusára.

Ebben a hónapban érkezik Bécsbe Canova. Mint a halálozási helyekről látni, ugyanott tartózkodik az özvegy Vay Dánielné családja is. (Még 1812-ben is ott lakik s a Bécsben időző Kazinczyt felkéri, hogy kísérje el múzeumokba; „Junói növés,

azok a szép nagy szemek és a mívelt lélek elbájoltak", írja levelében.) Az események szépen egybevágnak; ekkor történt a rendelés. A mű még a korábbi művekhez sorolandó, mert ugyanakkor új utakra tereli Canovát az udvarnak Mária Christina emlékét megörökítendő megrendelése.

Hogy a relief mikor került Gyömrőre, nem tudtuk megállapítani. Az Új Magyar Múzeum 1851-ben felhívja rá a figyelmet, elmondván, hogy a relief nem került felállításra, amennyiben a Wartenslebenek szétszéledtek (Vayné Bécsben élt), a családi sírbolt romba dőlt s a kastély egyik zugolyából a ref. lelkész kihozta a műremeket s mai helyére lett beillesztve. Ugyanígy adták elő a relief történetét az azt ismerő gyömrőiek.

Mivel pedig a művészeti múzeumainkban Canova nincs képviselve, érdemes számon tartani ezt a munkát, ha nem tartozik is a legjelesebb Canova-alkotások sorába.

Mikor 1805-ben Canova a Christina-emlék leleplezésére Bécsbe ment, Esterházy herceg vendégül látta Kismartonban. Meller Simon szerint ekkor igérte meg, hogy a herceg nővérét megörökíti. Latouche s a többi egykorú életrajzíró lajstroma szerint a következő évben el is készült vele. De Meller helyesen mondja, hogy a szobor csak 13 esztendővel később érkezett meg Kismartonba, hol kis ion rotundát emeltek a hercegi parkban a számára. (Közölve: Magyar Építőművészet. 1911. 3. sz.) És pedig elég helytelenül; Canova a hercegnőt tájképrajzolásba merülve ábrázolta, már ez a motívum is elvész a zárt helyen, amely hideg símaságával százszorosan veri vissza a szobor jeges hangulatát. Latouche lajstroma szerint még 2 szobrot szerzett a herceg Canovától: egy géniuszt s a hercegnő szobrának másolatát 1822-ben. Ezekről Meller nem tud, de igenis egy Napoleon- s egy Mária Terézia-mellszoborról.

A harmadik rendelője Canovának a legnagyobb magyar volt. Széchenyi 1818-ban járja be Italiát. Thorwaldsent, Schadow-ot lekicsinyelve, *Canova* műtermében következő ditirambust váltanak ki belőle a látottak napló-írás közben: „Ez a csodaszerű ember egészen el van telve azzal a bizonyos isteni nedvvel, mely a mindenséget élteti s a természetben minden tárgyba, még egy kőbe is lelket önt. Hogy minő ajándékokat hagy ez hátra az utókorra, az nagyszerű! Szobrait látni s azok igazsága és elegánciája által elragadtatni, az egy s ez alól ki nem vonhatja magát senki, még az az ó-német sem, aki oly feltett szándékkal jött ide, hogy hibát találjon. Műhelye máskorhoz képest most üres volt." A Latouche-féle lajstrom szerint 1819-ben készít Canova Széchenyi számára egy női hermát, Beatrice címen, mely jelenleg is Nagycenken van a grófi kastélyban. (Közölve: A. S. Meyer: Canova. 75. kép.)

Egyelőre lappang a negyedik magyarnak Canovával való kapcsolatából származó műve. Kazinczy írja, hogy 1828-ban Pyrker egri érseknél egy gipsz Szent Jánost látott, amely Canova munkája; a márványt, melyhez tanulmányul szolgált, halála miatt nem tudta elkészíteni. Pyrker velencei patriarcha volt akkor, midőn Canova meghalt, sőt az engesztelő szentmisét is ő mondta érte. A Pyrker megadta adatot Kazinczy felhasználta a Szent hajdan gyöngyei c. fordításában. A szobor pedig még valahol lappang. Canova különösen élete vége felé erősen hajlott a vallásos témák felé s gyermek Szt. Jánost már korábban is faragott kettőt.

Canova meghalt 1822-ben. Ekkor már nálunk Ferenczyt emlegették magyar Canovának. A klasszicizmus mindenhatósága kezdett szétfoszlani; Szontagh Gusztáv a Felsőmagyarországi Minervában közzétett útleírásában sok kifogást emel Canova ellen. Ipolyi Arnold ugyan még 1859-ben is Canova művészetében látja azt a színvonalat, amelynél a laikus is már tiszteletet érez, de egy apró jelenséggel is megvilágíthatjuk, milyen csökkenést mutat Canova értékelése. Esztergomban Károly Ambrus hercegprímás síremlékét Pisani faragja; ír erről a Felsőmagyarországi Minerva (1825), közli a szobor képét a Honművész (1836); mégis hova-tovább elpusztíthatlanul lábra kap az a hit, hogy itt is Canova művével állunk szemben. Még Borovszky Samu „Magyarország vármegyéi" c. monográfiai sorozatának esztergomi kötetében is így szerepel. Aránylag gyenge, sablonos alkotás... és senki nem emelt szót ellene, hogy az egykori bálvány rovására írják...

Dr. CSATKAI ENDRE.

Canova

ród

Korach Regina.

Henszlmann Imre
művészeti chmélete.
Bp. 1902. 55. l.

	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
	SZÁRMAZÁSI HELY
	MESTER
cm.m.	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

s talpán aranyozott levéldisz.Talpa
tt levéldisszel.A félkörivekben vadász-
vések a plaketteken.A kehelykosarán
il virág és levéldisz. /Schürer-Wiese./

Canova Antonio

*1757 - Possagno
† 1822. Velence

wol
2

Katolikus Lexikon

I. Bp. 1931: 297, 298. l.
(Zbl Ervin)

...ények.	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
8 után	SZÁRMAZÁSI HELY
	MESTER
	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
...cképe.	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

...fejedelmet, hanem mint a sáros
...a alapítóját is ábrázolja, a kép
...erint, mely a halálozási dátumot tün-
...ben ábrázolja; lehetséges hogy egy előbbi
...tett. — A kép tulajdonosánál sokáz

Canova

l.

Horváth H

Hens Margit

242. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
BUDAPEST IX, HÓGYES ENDRE-UTCA 10
Telefon: 186-556

.....

A Tárcaközi Bizottság javaslata alapjá
juttatta a ..... várm
községben lévő, egykor ....
kastélyt. A kastély a Műemlékek Országos
műemlék szerepel, s ezzel kapcsolatban van

A Földmívelésügyi miniszter 189.100/
Közlöny 1946. évi 266. számában) 5. §-á
részesített a műemlékké nyilvánított épületek és
és megőrzéséről az 1881 : XXXIX., illetőleg a
szerint köteles gondoskodni".

A hivatkozott 1881. XXXIX. tc.

Canova

l.

Hekler Ung

108. l.

KÖLCSEY KÖNYVKERESKE

BUDAPEST, IX., KI

A Nagy Képes Világtörténet
A Pallas Nagy Lexikona
A Magyar Remekirók összkiadása
A Müveltség Könyvtára
Jókai Mór összes müvei
Brehm, Az állatok világa
A teljes magyar törvénytár

Házi és családi könyvtárak csekély havi részletre. Minden nagyobb magyar és német mü, úgyszintén képek havi részletfizetésre.

8286..... sz. Dict. ..... irógép.....

Szíveskedjék levelezésnél és fizetéseknél e számra hivatkozni.

Tekintetes

SZENTIVÁNY

Canova

I.

Horváth magyar festők
Rómában

Z

UM AUKCIÓI

I.

Canova

vrd

Hekler Antal:
Canova, Thorwaldsen és a klasszicizmus. Kéky Lajos:
A magyar Kisfaludy-Társaság. (1836–1936) Bp. 1936. 330–336. l.

95. kép. *Neri di Bicci: Tóbiás az az angyallal és Szent Jeromos.*

Cantzler Leopold

festö 1754, 1755 -

Janowc

l.

Schirek - Holitsch

99. l -

79332

CANZANI, éremvésnök

Szabadságharc.-28.-I.Ferenc József mellképe.-Hátlap: POST FATA RESURGO stb.Phönix madár lángok között. Bronz, 55 mm. /~~xxxxxxxx~~ /Canzani/. 29.old.

DR.KÁRNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old.

AZ ÉREM, VII. évf. 1934. BP. jan-dec

M.D.K.

Laurentius de Canturio

milanói kőművés

a milanói Állami Levéltár
1466. jun. 13-i feljegyzése szerint
öt társával együtt Mátyás király
építkezéseihez Magyarországra
indult.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 487. old.
+ 509. "

M.D.K.

Canoval Alexander, katonai építőmester

együttműködött Sicha György Lukács felsőmagyarországi építőmesterrel, aki Kassán 1668-1677 között a katonai „czékházat" (Zeughaus) és a város déli oldalán levő citadellát emelte.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 82. old.

MDK

Canoval Alexander, katonai ép.mester

Sicha György Lukács, felsömagy.orsz. kir.ép. mester társa volt a katonai cékház/Zeughaus/ s a város déli részén fennállott citadella épitésében.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Barok és rokkoko korszak. MMEE Közl. 1904. 821. 28, kötet, 3. füz.

Canzi Ágost

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1925, 511, 512, 516~~ kép

~~1926, 41~~

~~1927. Szer. 2, 113, 165 Felv.~~

~~1928. 584~~

1931. 398, 405, 410 Hoffner E.

Canzi Ágost

Magyar Művészet

Berrovics A

Az So-es évek képrem-e keppel

~~1925. 511, 512, 516~~

1926. 41 [illegible]

1927 ~~2~~, 113 ~~165~~ A [illegible]

~~1928. 584~~

III3 - 106

122

257 Pl. 1906
N. M.

906:V.25

Canzi Agost

Föv. Tört. Museum
Egy nap története
(1948. márc. 15.) kiáll.
1948.

19. l. 28. tábla (kopper)

50.—

ansz, orsóalaku, kék diszitéssel. 120.—

sonló az előbbihez. 120.—

t diszitéssel. Olasz, XVIII. sz. e. 60.—

n, domboru, aranyozott alakok- 300.—

. Faenza, 1600 k. 20.—

bronzfoglalatban, oldalán szines 150.—

rágos ágakkal. Kina, XIX. sz. 70.—

akjával. Japán, XIX. sz. 70.—

eménycserép, bronzfoglalatban. 60.—

virágokkal. Holics, XVIII. sz 70.—

587. CSELEKEDETEI, allegorikus nőalak, szines porcellánszobrocska, kis fehér jeggyel. Bécs, 1744—49. 50.—

588. FIU KOSÁRRAL, szines porcellánszobrocska. Meissen, 1755 k. 40.—

589. EURÓPA, szines porcellánszobrocska. Lovon ülő koronás nőalak, jogarral és országalmával. Kändler mintája. Meissen, 1750 k. 220.—

590. BELLONA, allegorikus nőalak, szines porcellán szobrocska. Benyomott fehér jeggyel. Bécs, 1744—49. 60.—

591. GYERMEKPÁR, szines porcellán, gyümölcskosárral és csirkével. T mintázójegy. Bécs, 1760 k. 100.—

592. DUDÁS PÁSZTOR BÁRÁNNYAL ÉS KUTYÁVAL, szines porcellánszobrocska. Meissen, 1765 k. 120.—

593. KVANON (a jótékonyság istennője), szines porcellánszobrocska. Kina. 70.—

594. MÁRTÁSOS CSÉSZE ALJJAL, csónakalak, kobaltkék diszitéssel. Európai megrendelésre készült, u. n. Jezsuita-porcellán. Kina, XVIII. sz. 20.—

595. KEREK TÁL, keményedőcserép, vöröses nyomtatott diszitéssel. Angol, XIX. sz. 30.—

596. ANYA GYERMEKÉVEL, bölcsőn ringatja. Szines porcelláncsoport. Bécs, 1851. 150.—

Ganzi Ágost

151. Váci szüret
olaj. 70 × 95.

Almásy-Tellki XIII. 1944

A szerző Ganz Ágostonnak szedve.

Alighanem másolat!

Kartz

K U T

kiállítása

Nemzeti Salon

1934. dec.

Főv. Képt.

Canzi Ágoston

lásd okv.

Almásy-Telki X. 1942

79.7.

Liszt Ferenc arch (1865)
Szénr.

MŰVÉSZETI MÚZEUMOK BARÁTAI
EGYESÜLETE,

Budapest XIV. Hermina út 41.

Nyomt

Nagyságos

Dr. Szentiv

Canzi Ágost

Almásy Teleki aukció
VII. (1941)

Ráth Károly arch.
(1848)
vizf.

Női képmás, vizf.
(1860)

i Agost

ov. Csarn. 99. aukc. kat.

" " 106. " "

" " 111. " "

Canzi Ágoston

1808 - 1876

Női arckép, (1850) vízf.

Arv. Csarnok
(1925. ápr.) 28. aukc.
239. n.

384

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Bártfa,	Szt. Egyed tplom. Szt. Kereszt oltár előtti padcsoport első oldalának balfele

Canzi Agost Elek

1808–1866

l.

Ernst-Muzeumaukcioja I

Bajza József 1939 jan

20 l.

Az Ernst Muzeum anyagának árverése az Arv. Csarnokban

1937

AUGUSZTUS

Vasárnap **1** Péter	**Franck** kávépótlékkal ízesített Kneipp-malátakávé **nem luxus**
Hétfő **2** Liguri Alf.	
Kedd **3** István	
Szerda **4** Domonkos	FEJFÁJÁS ELLEN **BERETVÁS PASZTILLA**
Csütörtök **5** Havas B.A.	
Péntek **6** Ur színv.	
Szombat **7** Kajetán	**KROMPECHER HINTŐPOR** gyógyít, szárít, hűsít, szagtalanít. Ne engedje magát lebeszélni és ragaszkodjon a Krompecher-gyártmányhoz. 1 doboz 60 fillér.

Nélkülözhetetlen tudnivalókat közlünk naptárunk 57—64. lapján.

VIII. hónap | 32. hét | 31 nap

Canzi Ágost

Nemz. Szalon
1924. okt. IV-ik kiállítása

Férfi mellkép (1857)
elefánt min.

MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UTCA 7.

130.
1913. *sz.*

A Müemléke
Sch. Elnö

A **Magyar Minerva** folyó évben sajtó
hiteles adatok beszerzése céljából van szere
megjelent közlemény kivágott példányát az
1912. évvégi állapotnak megfelelően, p
Főfelügyelőségünkhöz

legkésőbb f. é. m

Canzi Ágoston

l.

Ernst-Muzeumaukcioja II

1939 febr

156 l

az Arv. Csarnokban

Szt. Mora Cék 1917 febr. 33. a.

Fuben heverésző férfi (1849)
Miniatur

...ek Országos Bizottságának

Budapest

...lla és Fodor cég elleni pőrügy-
...s hó 20 án kelt 7414/908 sz. itteni
...kintetes Bizottságnak erre adott
...tára hivatkozással a közalapít-
...atóság tisztelettel kéri, hogy a mem-
...ag 38/907 sz jelentésével a vall. és

Canzi Ágoston

1949 ápr-máj

Dési H. Kör Kiáll. V.

Arszlán karikatúrája.
Ráth Károly arckepe

Schiller Ida † 1856 Torna

ÉBER II. 419 l.

Bécs, Bp tan.
München, Okanova ta
Táj, arckép

Canzi Ágost

festő

A.

~~Manszdelskiall~~

~~100, 101. sz.~~

M. Asszonyok Nemz. Szövetségének kiáll. (Debrecen) 1939. márc.

Werner Károly ügyvéd és nejének arcképei, 1856 körül.

táján

Pálffy János hagyom.
Pozsony 62.

~~anna tálán.~~
~~arlemben 1617 óta.~~ ~~Ugyanott 1660~~ Eltemették ugyanott 1661
~~r havában.~~ Januar 1-jen

II: 21.

t ábrázol, a melyen
is letakart ~~[illegible]~~ egy tál, két
em, egy hosszú nyakú nyolczszegle-
éges sörös-pohár, egy ovális üveg-
-tálcza képez csoportot. A tálon
ng a tányérok egyikére, a melyhez be-
gy félig meghámozott czitromot ~~[illegible]~~
ót tettek. ~~A czitromnak héja lelóg~~
Az üvegneműek közül a sörös pohár~~at~~
. A háttér szürke.

Becsértéke 4000 K.

~~1907. november 14-én (1429-908).~~

ban 58 és annak kivonatában VIII:4.

⊥, melynek leszelt része balról látható
~~[illegible]~~ s a melynek héja lelóg

n alten antiken Goldrahmen, gekauft
rt. (I. Etage: Bibliothek No. 4)

33

4.— 2·2

megvan Canzi Ágost

Bécsben

1845, pesti kiáll.

A kúttól visszatérő

Marhitka, olasz.

Tanulmányfő, olasz.

Tót-szermekek, olasz.

Női tanulmány, olasz.

L 1845.

~~Közokt. miniszterium, olasz~~ ~~V. 50, 51,~~

Cauci Ágost
festő

A kiállításon szereplő női
arcképe.

Borbély László: A Petró-gyüjtemény kiállitásn.
Művészet, 1971.január - 30.lap

Lanzi Ágoston, fortő

Megemlíkve: A váci szüret c.
szép reformkori festménye.

Katona Jenő: Vác könyvekben, képekben
613-616.

KÖNYVTÁRCS, Bp

Bp. 1968. október XVIII/10

MDK

Conzi Agost

Olajfestménye, a Procopius-gyüjteménnyel a Szépművészeti Múzeumba került.

Cikk: Özvegy Procopiusné gyüjtm.

Ujság, 1927.nov.12. 17.lap

Canzi Ágoston MDK

Női arckép

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Canzi Ágost MDK

Erkel Ferenc. kőnyomat

Schoen Csillaggyűjt. 61,65.o.

Canzi Ágost Elek

"Pesti alakok" c. vizfestménye, a Szépmüv.Múz.
uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Canzi Ágost Elek

"Pesti alakok" c. vizfestménye, a Szépmův.Múz.
uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

MDK

Canzi, August

Tessedik Imre, vf.

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hoffmann E. eml.kiáll. 1948. dec.

Canzi

Karikaturaszerű ábrázolásaival szerepel a
Szépműv.Múz. grafikai szerzeményeinek kiáll.-án.

Ujság, 931.V.30.

Canzi

Karikaturaszerű ábrázolásaival szerepel a
Szépmův.Múz. grafikai szerzeményeinek kiáll.-án

Ujság,931.V.30.

Cauzi Ágost Elek

M.F. 19 a. 2.

(1846-tól Pest)

Badeni tulelési (Beunfemtes a münegyletben. Itt halt meg 1866. 1862 nőbelkerett Heller Lajossal, a mitennet nyitott. /Lipta: N.r. 42./

1859 Vízi mivel. Oszlopra elterjedt.
Egy nyer Tahitan - ottani modellek.

1851 Egy hány ablatol (Ly. N.r. 192-3)
1851 — ösel (Ly. N.r. 198.)
1851 Tudó nő. — " — 199.)
Mekip. hapszat litografell. — " — 217

Ányakvi sz.: .....

v: .....

kcim: .....

ıktárgyak: .....

folyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

aktárgyain kivül tud .....

.....

nitást vállal: helyben — vidéken.

ıpott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

gjegyzések: .....

Canzi Ágost Elek

"Pesti figurái" c. műve a Szépműv.Múm. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

M.U.931.V.30.

Canzi Ágost Elek

"Pesti figurái" c. műve a Szépműv.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

M.U.931.V.30.

MDK

Canzi Ágost, festöm.
1808-1866

Három térfiképmás. vizf.

Arv. Közl. 1937.4.rk.sz. 19.1.

M. D. K

CANZI Ágost Elek osztrák festő

(1808-66)

Magyarországon működött

Müvészettörténeti Á B C Bp. 1961. 262, 542. l.

MDK

Canzi Ágoston

Szüret Vác vidékén

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 100.l.

M.D.K.

CANZI Ágost festő

Náci szüret

Veigvári 1958. 43.,44.,85.

M. D. K.

CANZI Ágost festő

Suszem. 222, 233,

Canzi Ágost, 1808-1866.
Női arckép, olaj
Férfi arckép, "

N. Szal. III. aukc. 1924. 4 l.

CANZI Ágost festő

„Vácí szüret

M.D.K.

1952)

Művért. Kapossy János: A reformkor művészetének társadalmi háttere 84. l.

84.

Cansi Ágoston

Magyarruhás férfi, vizf.
Arszlán karikaturája, vizf.

Reformkor művészete. Föv.Képt. XXXVI. kiáll.
1948. jul. 9 l.

Önarckép kiállitás. 1948.jan.

HDK

Canzi Ágoston, graf.

256. Ellinger Józsefné Engst Teréz drámai énekesnö arcképe. 1858. Körajz.

1850-1867-ig terjedö idököz emlékei. /253-261. szám./

Hölbr Nemz Szinh.kiáll. 41,42,oldal.

Canzi Ágost.

A Petró-gyűjteményben levő akvarelljei kiállítva a Herman Ottó múzeumban.

említve.

Napjaink, 1963 8. szám, 4. lap.

MDK

Canzi Ágoston

Almásy-Tellki. VII. 1941.

MDK

Canzi Ágost

Női arckép, vf.

A Szépmüvészeti Muzeum gyarapodása 1925-ben. Magyar Müvészet 1926. 41.l.

MDK

Canzi Ágost, festőm.

Rauscher Vilmosné. Repr.

KMTárs. Biedermeier. kiáll. 1937-38.

MDK

Canzi Ágost

Rauscher Vilmosné, festm. repr.

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

MDI

Canzi Ágost

Lenhossék Györgyné, festm.

Lenhossék György, "

M.biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

28-29 l.

Canzi Ágost

Tschögl János és neje

Kisleány kosárral

Kisfiu

Hoffmann Emma

Női arckép

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató. 1932 1937.

nov. Mücs. 24 l.

6000 — 63.3632 Pátria ny.

MDK

Canzi Agost

Női arckép, vizf. c. művével gyarapodott a Szép-
műv.Múz. grafikai oszt.

Cikk: A Szépműv.Múz.gyarapodas 1925-ben.

Magyar Művészet, 1926. 1.sz. 41.l.

MDK

Canzi Ágost

Ülő fiu

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató. 1938 1937.
nov. Mücs. 24 l.

6000 — 63,8632 Pátria ny.

MDK

Canzi Ágost

Numvári Werther Alvin

Arab leány

Női arckép

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutat., 1937.

nov. Mücs. 28-29 l.

NDK

Canzi Ágost

Jellasics egyik felkelője

Numvári Werther Olga

Idős hölgy arcképe

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutat., 1937.

nov. Műcs. 28-29 l.

Canzi Ágost

Rauscher Vilmosné

Lenhossék Györgyné

Lenhossék György

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutat., 1957.

nov. Műcs. 28-29 l.

MNK

Canzi Ferenc.

Dolgozott Szegeden a városnál 1870-ben.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőművészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged.1957. Szegedi Nyomda Váll.1958

Canzi Ágost MDK

Rauscher Vilmosné, repr.

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Canzi Ágost

festőnek, Lendvay Mártont ábrázoló képét a Kiscelli Muzeumban találtak meg. –

Magyar kinészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, kobrok, dombormüvek a XIX. század. Budapest, 1966. kata-lógus, 12 l.

Conzi tágost

„Zinész arckép" (Lendvay Márton a szinpadon) fekete-fehér reprodukció egész táblón.

Magyar zinészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, domborművek a XIX. század. Budapest, 1966- katalógus, 671- 1. sz.

Conzi Ágost

„Lendvay Márton" (szerepes képe?)
olaj, 1851, 70 x 53 cm.-

Magyar színészportrék 2. Cenner
Mihály: Festmények, szobrok, dombor-
művek a XIX század. Budapest, 1966.
Katalógus, 341.

Canzi Ágost MDK

Ülő fiu

Tschögl János és neje

Kisleány kosárral

Kisfiu

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Ruprecht

Canzi Ágost MDK

Hoffmann Emma

Női arckép

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Ruprecl

Canzi Ágost MDK

Numvári Werther Olga

Idős hölgy arcképe

Rauscher Vilmosné

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Ostrá Agent

Murvári Werther Olga

Lidé bolgy anekdoty

Mussolini Limonáda

Canzi Ágost MDK

Numvári Werther Alvin

Arab leány

Női arckép

Jellasics egyik feltalálója

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Gamal Ágoat

Nunyári Werbőcz Alvin

Arab Jenő

Nő arckép

Jellasics egyik feltalálója

Mecsarnok 1937 Magyar Biodermeier Kiáll.

Canzi Ágost MDK

Lenhossék Györgyné

Lenhossék György

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Canzi Ágost MDK

Az irnok

Női arckép

A festő

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Ganzi Ágost

Az írnok

Mit csekély

A teste

Miccsenek 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Canzi Ágoston festő M.D.K.

1813 – 1866

Női képmás. Jelenve lent középen:
A. Canzi 1846

Engedy Lukács és neje hagyatéka. Az Ernst Mey.
Aukciói XXII. Bp. 1923 7

Cauri Ágost festő M.D.K.

A 40-es években Trentsenszky nyomdájában sokszorosították körajzait

Gerri, A magy. körajz. 1960 37.

MDK

Canzi Ágost, 1813-66.

Női arckép, festm.

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.máj.

1o l.

MDK

Canzi Ágost, 1808-1866.

Arab leány, olaj
Magyarruhás férfi, vizf.

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Szal. kiáll. 1939. jan. 4 **l.**

MDK

Canzi Ágost, sz. Boden /Bécs mell/ 1813.
+1866. ápr. 13.

Szentiványi Gy. jegyzete.

MDK

Canzi Ágost

M.Nemz.Reneszánsz Társ. 2. aukc. 1921.

Canzi Ágost festő és litográfus M.D.K.

1808-1866

1846-ban telepedett meg Pesten, főleg arcképpel és zsánerrel foglalkozott

litográfiái:

1. gr. Apponyi Albert
2. Aranyvári Emilia -1856
3. Cziglér von Ény Hermine -1862
4. Deák Ferenc -1861
5. Deák Ferenc -1861
6. Doppler Ferenc -1853

Gerszi:A magy .kőrajz.1960 131

MDK

Canzi Ágost

Ülő fiu, of.

Tschögl Ágost és neje, of.

Kisleány kosárral, of.

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

24 l.

Carzi Carzi

Aranyvári Emilia. Műmellék-
let a Hölgyfutár a hoz 1856. Szerkesz-
tő-Kiadó: Tóth Kálmán. Ny.
Walzel A. F. Pesten 1856.

Anon.

MDK

Canzi Ágost

Az irnok, festm.

Női arckép, "

A festő, "

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov. 18 l.

MDK

Lanzi Ágost festő
(1808 - 1866)

Bécsben, Párisban tanul
Bp-en 1846-tól működik. Biedermeier stílusú.

Déri Museum Képtára, Debrecen, 1954. 23. lap

Canzi Ágoston, 1808-1866. MK

Fiatal férfi arcképe, festm.

Ernst Mut. 51. auk. 1935. márc.

6 l.

Canzi Ágost festő, Pest

Szüret, 1859

Parasztok készülnek Ő cs.és kir. Felségeik üdvözlésére Magyarországban történt legmagasabb körutjuk alkalmával, 1858

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 280 művéről. Pesti Műegylet vásárlásai. 1853-63. Kézirat.

C G

Canzi Ágost festő és litografus M.D.K.

35. Női arckép -1855
36. " 1856
37. V.László eskütétele -1861 festette Vizkelety Béla
38. Szinpadi jelenetek Jókai Mór Dalma c. drámájából 1853

Gerszi:A magy.kőrajz.1960 132

Canzi Ágost festő és litografus M.D.K.

litográfiái:

23. Singer Edmund-1852
24. Singer Edmund-1856
25. Szalay László -1861
26. gr. Széchényi István -1859
27. Szilasy János -1855
28. gr. Teleki László -1861
29. Thaisz Elek - 1861

Gerszi:A magy.kőrajz.1960 132

Canzi Ágost festő és litográfus M.D.K.

litográfiái:

30. Vörösmaty Mihály

31. Weigl G.A. -1855

32. Zádor György -1861

33. Férfi arckép -1852

34. " " "

Gerszi:A magy.kőrajz.1960 132

Canzi Ágost festő és litografus M.D.K.

litográfiái:

15. Kőszeghy Károly-1857
16. Králitz Antal- 1855
17. Masson J.A. -1858
18. Nánásy Csernyes Amália -1861
19. J.Pentsch-1852
2o. Pentsch János-1852
21. Riksits Sándor-1857
22. Rottenbiller Lipót-1861

Gerszi:A magy.kőrajz.196o 131

Canzi Ágost festő és litografus M.D.K.

litográfiái:

7. Ellinger Teréz -1858
8. B.Eötövös József -1861
9. Erkel Ferenc- 1861
1o. Gr.Festetich Leó -1853
11. Hám Joannes -1858
12. Szentgyörgyi Horváth József -1852
13. Hoványi Ferenc -1856
14. Kern Leó-1852

Gerszi:A magy .kőrajz.196o 131

MDK

Canzi Ágost

Kisfiu, of.

Hoffmann Emma, of.

Női arckép, of.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

Ganzi Ágost

Rottenbiller Lipót, kőnyomat

A XIX.-XX. századi magyar grafikája 1924. május
Orsz. Szépműv. Múzeum. katalogusa 13 lap

Canzi Ágost

Numvári Werther Alvin, festm.

Arab leány, festm.

Női arckép, "

M.biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

28-29 l.

Philodémos: A görög anthologiábó
Meleagros: A megtérő hajnalhoz..
" Nyil a fehér szekfü . . .
Markos Argentarios: A görög anth
Catullus: Lesbiához . . . . . .
" Lesbiához . . . . . .
" Lesbiáról . . . . . .
Cornelius Gallus: Szerelmes vers
Horatius, Equintus H. Flaccus: M
Tibullus, Albius: Megbánás . . .
Ovidius, Publius O. Naso: Nyári
Propertius, Sextus: Elmondja gyö
Martialis, Marcus Valerius: Phyl

Canzi Ágoston, festő MDA

Canzi Ágoston kénített két akvarellt Semmelweisről s feleségéről s két olajfestmény szüleiről.

Pakots György: Orvostörténeti múzeum a Semmelweis-házban 3.

ESTI HIRLAP, Sp. 1964. dec. 22.

Canzi Ágost

Jellasich egyik felkelője, festm.

Numvári Werther Olga, "

M.biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

28-29 l.

l 000

. 000

. 000

ológiából 000

. 000

. 000

. 000

e Lidiához 000

ollis inertia 000

. 000

dél 000

nyörüségeit 000

lis 000

Canzi Ágost MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Canzi Ágost

Idős hölgy arcképe, festm.

Rauscher Vilmosné, "

M.biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

28-29 l.

l o m

ész

191o-ig.

. 000

. 000

. 000

. 000

. 000

. 000

. 000

. 000

. 000

Canzi Ágost, festő

Divatcsarnok, 1854. január 20.4.96.

Müvészet.

Canzi

Magyar Nemzet.
1949. V. 6., 4. old.
(: Beszámoló :)

Canzi Agoston festő, / -1866/

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Patak Jenő

Canzi Ágoston festő/19.sz./ a Mü-egylet választányi tagja.

Fővárosi Lapok 1864.I.VI.12.565ol

Canzi M.N.K.

Müve a kiállitáson

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában 184.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960.

Grafika, litografia

Szüret Vác mellett, Canzi Ágost u.

Divatcsarnok, 1860. juni 12. 24. 191.

Főváros és vidék

Grafika, litografia
Kukoricatörés, Canzi Ágost

Divatcsarnok, 1858.aug.17.525.

Budapesti társasélet

Canzi Ágoston festő (1808–1866)

Remény, 1851. márc. III. füz.
133–136 o.

A pesti műkiállítás 1851.

MDK

Canzi Ágost (képzőművész)

Walzel, Engel és Mandello Rosenbiller lipótot ábrázoló, Canzi Ágost 1861-ben készült rajza után készített nyomata — repr.

(Dr. Wildner Ödön: Tavasz ébredése a pesti és budai városházán.) Városi Szemle, Bp. 1928. Tábla a 410, 411. lap közé illesztve.

~~Czancri~~ Canzi Ágoston, festő

Müggyűjtő 1930. 5-6. 211.

Grafika, litografia
Vác melletti szüret, Canzi Ágost rajza után

Divatcsarnok, 1860.márc.6.10.77.

Rózsaági Antal: Társaséleti Szemle

Grafika, litografia

Vörösmarty Mihály arcképe, Canzi Agost

Divatcsamok, 1855. dec. 20. 70. 1400.

Müvészet

Canzi Ágoston festö.

Művészet.1905.417/18.l.

Pest, XIX sz.

Canzi Ágoston letelepedése/1846-1866/

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Canzi Ágost (1

Biederm. kiadt. 1937

IX. terem.

Ülő fiu

Tschögl János és
neje archejel 1849

(3) Kisleány Eosarial

Kisfiu

Hoffmann Emma

Nő archejs

Valamagi miniatur

Tálca, fa, leveles rézkerettel, ovális. Hossz.
42cm. XIX. század.

Canzi Ágost 2

Biedermeier kiáll. 1937

VII. tgem.

(2) Az ernok. Női arck. A festő) vizf.

Szépmüv. Muzeum

XII. tgem

valamegyi olaff.

CANZI ÁGOST:

365. Numvári Werther Alvin. 1851.
366. Arab leány.
367. Női arckép. 1851
368. Jellasics egyik feltalálója. kelője 1849.

(1)

369. Numvári Werther Olga. 1851.
370. Idős hölgy arcképe.
371. Rauscher Vilmosné. ~~repr. a Lat.-ban~~
372. Lenhossék Györgyné. 1846
373. Lenhossék György. 1846.

1450

17

Ipolis: Bresti Dzemle V 2341.

MDK

Canzi Ágost, 1808-66.

Nő képe

Magy. Művészet 1800-tól. Szépmüv. Muz. 1949.
6. 1.

10951

Canzi Ágost

Térdig, jobbra fordul, de szembe néz és ül. Jobb kezét zsebre dugta, baljában pedig szivart tart. Felirata

alól balra: Seinem Edmund.
August Canzi
1854.
jobbra: J. RAUH'S LITH. KUNSTANST. IN WIEN.

Kny., ch.pap., mag. 18 cm.

Szn. 20-905
204-905-2

CANZI ÁGOST: SZÜRET VÁC VIDÉKÉN. 1859.
Szépművészeti Múzeum. A Pesti Műegylet ajándéka. 1860.

Canzi Ágost

korú arcképével együtt. Mint arcképfestő leküzdi sok idegen versenytársát, egész képes krónikáját alkotja meg korának és azzal, hogy megtanulta a festés minden neme mellett a kőrerajzolás művészetét is, maga gondoskodik képmásai elterjesztéséről. És mindamellett ráér még megteremteni a magyar népies genreképet is; e nembeli ábrázolásai kissé színpadiasak, kissé parádésak, de kedvesek és magyarosak. Ilyen a „Menyasszony megérkezése" 1856-ból, mellyel Szépművészeti Múzeumunkban találkozunk, amely több, jellegzetes arcképét is őrzi.*

Az idegenek versenye bizony még ez időben erős volt, különösen a legbiztosabban jövedelmező arcképfestés terén. Idegen maradt származására, képzettségére nézve, megtelepedése ellenére Marastoni Jakab is, kinek akadémiájáról már megemlékeztünk s ki csakúgy ontotta az arcképeket tetszetős, de közepes művészettel s az akkor divatossá lett daguerreotypokkal csinálva maga versenyt a saját festéseinek. Az ötvenes évek alatt már fia, József

időben jeles művészi erőket a külföldnek. Ilyen volt a temesvári származású Brocky Károly, ki még az ötvenes évtized közepéig élt Londonban, az utóbbi időben már meglehetősen elhagyatva, mert az udvar kegyét elvesztette, az arcképmegrendelések elmaradoztak s mithológiai ábrázolásait a szigorú angol erkölcs nem kedvelte. Különösen a színes krétarajzban vitte nagy tökélyre; jeles emberábrázoló volt, viruló színekkel dolgozó finom kolorista s fölötte választékos a kivitelben; de művészete a hazainak fejlődésére semmi hatással se volt; nálunk csak akkor vettek róla tudomást, mikor a londoni tárlat kiállítói közt olvasták nevét s amikor Rónay Jácint útján megtudták, hogy végrendeletében néhány képét Múzeumunknak hagyta.* Pedig végéveiben még magyar történeti tárgyra is ráadta magát s festett egy színvázlatot, mely az Arany bulla átadását ábrázolja.** A veszprémi származású Borsos József is művészi munkássága java részét Bécsnek szentelte, de az ötvenes évek folyamában el-ellátogatott Pestre, a különösen életké-

Canzi Ágoston : Rauscher Júlia arcképe. 1842 MFI, Petrás felv.

Magyar Művészet
1938. 27. l.

érdekelte minden elméleti szépnél. Borsost az élet érdekelte és művészetének ideálja az élet nemesebb szépsége volt, amit minden nagyképűség nélkül, csupán kedvességében akart visszaadni. De e szándékához kifejlett színérzék, brilliáns technikai tudás és ritka komponálóképesség járult. „*Lányok a bál után*" című festménye (1850) bizonyítja, mily jól értett a sokalakos kompozíció szerves, zárt megszerkesztéséhez és mennyi kedves, novellisztikus részlettel tudta azt gazdaggá tenni. „*A Medaillon*" vagy a „*Leányfej*" című képein, melyeket bécsi tartózkodásának utolsó éveiben festett, nemesen jut érvényre az érzéki szép, ami azonban sohasem válik nála hétköznapivá. „*Leánykép*"-én az a tiszta álmodozás árad a szemekből, mely lelket sejtet és lélekhez szól. Egyike volt Borsos azon festőinknek, akik leginkább magukon hordták bécsi iskolájuknak bélyegét, de egy sem volt kortársai között, aki az „*Anya*" vagy a „*Görög nő*" képének rendkívül festői értékeit elérte volna.

A potsdami eredetű *Lieder* a bécsi akadémiának markánsabb, naturalistább csoportjához tartozott s nálunk leginkább akvarell-arcképei révén vált kedveltté. Képmásainak legsikerültebb darabjait láthatjuk a kiállításon. Hűvös szólalni. Mindez az ingadozás talán onnan származott, hogy tagadhatatlanul jó képessége mellett nem volt elég szilárd művészi meggyőződése. A kor másik történeti festője, Petőfi pápai lakótársa, *Orlay Petrich* Soma volt, akit még stílusa kifejlődése előtt szólított haza a szabadságharc. Népszerűségét Petőfi-képmásainak köszönhette, amelyeknek különös becset ad az, hogy nem ideál-portrék, hanem a költő valóban modellt ült neki. És voltaképpen nemcsak a Petőfi-arcképeknek, hanem magának Orlaynak is az a szerencsés körülmény ad jelentőséget, hogy a Petőfi-család különböző tagjait, a költő apját, anyját is, csak az ő munkái nyomán ismerjük. Kortársai között *Schoefft* Ágoston az, akinek képein leginkább megmutatkozik temperamentuma. Nyugtalan természete nem hagyta, hogy szeme megpihenjen a tárgyakon, amelyeket csak éppen jelzett képmásain, ezért néha befejezetlennek is hatnak munkái. Idősebb korából való önarcképének megfestésénél a XVI. századi velencei festők lebeghettek szeme előtt, de ekkor már temperamentuma kihűlt és egyéni hangját elvesztette.

Sterio Károlynak egy férfit ábrázoló akvarell-arcképe nagyvonalú előkelőségével tűnik ki, amelyen a szépia lágy tónusával finom hatá-

Canzi, August (1808–1866)

74 x 28·5

257 Női képmás
Aug. Canzi 1847.

256 Férfi képmás
Aug. Canzi 1847.

Canzi Ágost

Ernst Múzeum. aukcioi

IV–V.

ad Canzi

körajzok

1853. Doppler
Ferenc, a Nemzeti Szinház
első fuvolása.

És a legvégére ennek
a sorozatnak.

✗ C. rajzai után készült
körajzok: özv. Batthyány
Lajosné, özv. Danyanich
Jánosné és a Procopius
család nő tagjai. (A
legutóbbi E. Kaiser lito-
grafiája.)

Canzi Ágost

1820–1866

1935 nov

Ernst aukció, 52–II. r.

Feketernhás m. úr
arckepe, vf.
Idős m. dáma
arckepe, vf.

Canzi Ágoston MDK

"Váci szüret"

244.o.

VÁMOS FERENC: Levelek Szőnyi Istvántól.
Müv. Ért. 1960. IX. évf. 3. sz. 244-247.

MDK

. Canzi Ágost, 182o-66.

Női képmás

Ernst Muz. lo.aukc. 192o. ~~jan.~~ Febr. 8 l.

mdk

Canzi Ágost festőművész

Szüret Vác vidékén c. olójfestménye
az iskolaba kiváncozik mint reprodukció.

Lukács Gyula: Az iskola szépsége
Népmivelés, 1907 év. 2. kötet 542.L

Canzi Ágoston

Megemlitve a XIX. sz. lelkes képirói és a nemzeti eszméknek tántorithatatlan előharcosai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

74.l.

MDK

Canzi Ágost Elek, 1808-66.

Bajza József, of.

Ernst Múz. emke. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.

20 l.

MDK

Cansi Ágoston

Arab leány, of.

Magyarruhás férfi, vf.
Arszlán karikaturája, vf.

Reformkor művészete. Főv.Képt.36.kiáll. 1948.jul.

9. 1.

MDK

Canzi Ágoston, festö
osztrák f., szül Badenben/Wien/ 1808,
meghalt Budapesten 1866.

Nöi arckép.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. A nagy uttörö mesterek gyüjt.kiáll. OMKT-Mücsarnok. Kat. 8.1.

C

MDK

Canzi Ágost, festö. /1808-1866/.

Feketeruhás magyar ur arcképe. Jel. Vizfest.
Ovális.

Idös magyar dáma arcképe. Jel. "
Ovális.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935.nov. Képek. 5.l. K at.

IX. TEREM

261. DONÁTH JÁNOS: Női arckép.
262. CZAUCZIG JÓZSEF: Virág-csendélet.
263. DONÁTH JÓZSEF: Női arckép.
264. BORSOS JÓZSEF: Psyche ajándéka.
265. SCHMIEDT JÓZSEF: Férfiarckép.
266. SCHAEFFER BÉLA: Csendélet.
267. SCHMIEDT: Férfiarckép.
268. ALCONIERE TIVADAR: Férfiarckép.
269. SZÁLÉ ISTVÁN: Férfiarckép.
270. SCHÖFFT ÁGOSTON: Férfiarckép.
271. GYÖRGYI ALAJOS: A művész felesége.
272. PETZ HENRIK: Gyümölcs-csendélet.
273. GYÖRGYI ALAJOS: Györgyi Géza és Emilia.
274. BROCKY KÁROLY: A festő.
275. BROCKY KÁROLY: Férfiarckép.
276. BROCKY KÁROLY: Férfiarckép.
277. BROCKY KÁROLY: Vörösruhás férfi.
278. BROCKY KÁROLY: Női arckép.
279. MARASTONI JÓZSEF: Marastoni Emilia.
280. LIGETI ANTAL: Női arckép.
281. MARASTONI JÓZSEF: Leányka.
282. MARASTONI JAKAB: Férfiarckép.
283. ISMERETLEN MŰVÉSZ: Női arckép.
284. JAKOBEY KÁROLY: Gerlóczy Imréné arcképe.
285. JAKOBEY KÁROLY: Virág- és gyümölcs-csendélet.

286. JAKOBEY KÁROLY: Gerlóczy Imre.
287. RUPRECHT ADÉL: Női arckép.
288. RUPRECHT ADÉL: A Károlyi-család arcképe.
289. RUPRECHT ADÉL: Fiuarckép.
290. CANZI ÁGOST: Ülő fiu.
291. CANZI ÁGOST: Tschögl János és neje.
292. CANZI ÁGOST: Kisleány kosárral.
293. CANZI ÁGOST: Kisfiu.
294. CANZI ÁGOST: Hoffman Emma.
295. CANZI ÁGOST: Női arckép.

A teremben lévő bútorok és iparművészeti tárgyak az Iparművészeti Múzeum, a vasöntvények Rampacher Pál úr tulajdonai.

Biedermeier kiáll.
1937-38.

Canzi Ágost

Ernst Mur. kiáll. X.
Magyar biedermeier-
művészet. Bp. 1913.

Női arck. vízf. I–II.,
Leányarckép, vízf.
Női arckép I–II. of.
Férfi arck. of.

A MESTEREK

Carrzi Ágost

1813 - 1866

Ernst Mur. kiáll. 47. sz

Magyar nemzetmüvek.

1921. máj.

Női arckép, Hoffmann Hugó tulajd.

Férfi arckép u. a. tulajd

Canzi Agost

l.

Szana 1890

104. l.

ÉNY

3194. Canzi Ágoston.

Sz. Badenben, Wien mellett, 1813-ban. † Pesten 1866 április 13-án.

Leány őzzel.

A térdig ábrázolt leány piros áthuzatú pamlagon ül, kissé jobbrafordult és jobb kezével egy őznek, a melyet baljával átkarolt, száját fogja. Középütt elválasztott és simára lefésült hajába pelargoniákat tűzött. Szemöldöke és szeme barna. Öltözete: zöld bársonykabát és hallványsárga fodros szoknya. Az állat nyakát csokorra kötött rózsaszínű szalag diszíti. Jelzése jobbról felfelé haladó sorban: »*Aug. Canzi 1851.*«.

Vászon, méretei 81·5 : 66·4 cm. — Lelt. sz. 3194. — Értéke 600 K. — Gillming Hermina ajándéka 1905 május 18-án (426–905). — Az adományt elfogadta az 1906 május 12-iki 101406–905 sz. leirat (755–906). — Bejelentetett 1906 február 6-án (30–906).

III : 416

III
416 (3194).
605 (90).

Aj
Gillming H.
1905

ajándék.

Canzi Ágost

Kopp Jenő:
Borsos József
Bp. 1931.
38 l.

pitoll keresen összeg 5% biz.-
tán, azaz összesen 3515 koro-
lizethetö.-
ó 3án

Teljes tisztelettel

Schuldfánod

mü ipitig.

Canzi, August

festo

Gentmüeul

188.1.

A Bethlen főikola "

A Városi Közkönyvtár "

A Vármegyei Muzeum "

A ref.főiskola "

A Városi Közkönyvtár "

A Somogyi Könyvtár "

A Városi Közkönyvtár

A " " "

" " "

XXXX

MDK

Canzi

Gilming Ferencnek és nejének képmása, olajfestmények a Pécsett rend. kiállitáson.(1927.márc. 13-tól 2o-ig.)

Felvinczi Takács Zoltán: Kiáll.Pécsett

Magy.Művészet, 1927. 165-166.lap

Canzi

a régmultat legfőképpen a Siepm. Muz. idézi elénk régi magyar és külföldi jelenségek műveim a MAPE kiáll.-án.

Kézdi Tovács L.: A Műcs. őszi tárlata.
P. H. 931. X. 18.

MDK.

Canzi Ágost

Kiállitási hir

Magyar "emzet 1966 dec.22.

Canzi

Szerepel a „hagyar biedermeier"
i. kiállításon a műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 30

Canzi

Szerepel a biedermeier kiállításon a Műnaznokban

Pester Lloyd 1937 XI. 28

Canzi Ágost

Arcképeket és karikaturákat

Készített

Szerepel a Biedermeier

Kiállításon a Műcsarnokban

Lipság 1937 XI. 28

Lanzi

Terepel a magyar biedermeier

kiállításon a hűzalmakban

Pest Napló 1937 XI. 28

Canzi Ágost

"Faun és bacchánsnő" c. kompoziciója, az Ernst-muzeum aukciós kiáll.-án.

Ujság, 930. IV. 18.

Canzi

Alkotása szerepel a Műcsarnok Őszi tárlatán.

P.M.931.A.16.

Lanzi Ágost (1808-1866)

Eskel Ferenc 1861 (körajz, 51x37 cm, rajzó)
magyar Történelmi Képcsarnak

Kiss Sándor: Magyarország Történetének
Képeskönyve 1849-1945 (Bp. 1969

40. old.

Canzi Ágoston

legkeservesebb vállalkozása a „Váci szüret" című műve.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

301

Canzi és Heller

József nádor vebrá-
nak feinszeje fentich-
-tól megjelent

Nefelejts 1866. 46. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Canczi Ágost

mult századi képe kiállitásra került a Nemzeti Galériában a Népi kerámiák c. kiállitáson

Magyar Hirlap 2.évf.2o7.sz.9.old.

Canzi Ágost Elek

olajfestménye: „Vas Gereben". 264. p. reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest, 1973.

5751

Canzi Ágost Elek

litográfiája: „Rottenbiller Leopold. 175.
s. reprodukció" 1861.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc
a kortársak szemével. Budapest 1973. 575 l

Canzi Ágost Elek

litográfiája: „Hám János." 505. sz. reprodukció. 1858.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

trépmūv. mūz

Az irnok
Nōi archép } virf.
a festō

Nō képe

Werther Olga
oppermekkori arch., of

…riszterium elé terjesztett iratok-
…y sz. átirat mellett a tekintetes Bi-
…b D 172 sz. kassai kir. törvényszéki
…z már visszaérkezett volna, mél-
…let kiadmányt, mint itteni
…ányt az ügyigazgatóságnak

…apest 1909 febr. 9én

Tonhoy

miniszteri tanácsos,
…alapítványi kir ügyigazgató.

Canzi Ágost

Perálltöstképes

364, 528. l.

Canzi Ágost

festő

1808 — 1866.

5 arcképe az alábbi

múzeumban.

Kat. Bratislava

284. l.

MDK.

Canzi Ágost

Csap E. cikkében emlitve

Budapest 1967 febr.

M.D.K.

Canzi Ágost festő

Müve a Galériában

Szüret Vác környékén

Márffy Albin: Átrendezték a XIX. századi magyar fe
tészet kiállitását a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1966. dec. 22. 4.1.

Canzi Ágost 46. l. 59. l.

Castagno, Andrea di

13. l.

Collette, Alexandre

11. l.

Cserna Károly 15, 17, 32,

Csiszér János, Zsákodi

12. l.

Czetter Sámuel

31. l. (többnér), 36,

l,

Tort Képes 1922

MOB Alkalmazottak

43.

ágos Bizottsága

ány { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: X. 1. 19 43.

ek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

nsta:

Canzi Ágost

Pekker Mihály kincs-
tári consiliarius archepi-
olapf. ~~vászon~~, ~~62 x 88 cm~~

~~Kiállító: Dr Orszagh László~~

~~Hor Szombathely~~ 78. 1.

Művészettört. kiáll-
(Szombathely). 1934.

48. Ereklyemuz.

elől kopasz; rövid haja, bajusza és kör-
bevegyült; szeme kék. Ingének gallérja le-
ét kettős csokorra kötötte, kabátja fekete.

8 cm.
arczi emlékek muzeumából (107/95. No. 143).
8-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

620

Canzi Ágoston

Belvedere

1923. szept. hiáll.:
Leányka, virf

Canzi Ágort

Ifju hölgy arcképe, a
hátterben tájkép
malyvákkal ~~78×63~~
olaj

Képürök képfaragók
által régi mesterek
műveiből rendezett
kiállítás és aukció
Bp. 1918.

obra fordul. Jobbkezében diszkardját
ata látszik. Haja, szemöldöke, bajusza
kék. Aranyrojtos nyakkendője és begom-
mentéje prémes, derekát zsinóröv szo-

3 cm.
ajándéka 1902.
kelt 4045 sz. átirat alapján. (26/902).

yatékából.
erencz 1902: II. 13. (178/902 ny. sz.)

Canzi Ágost

l.

Az O. M. 1927

10. l.

II tabla

Az OM Szépmüv-
Muzeum és Iparmü-
vészeti Muzeum
együttes kiállítása

1927.

Werther Olga
vermekkori archége
of

erbenyesitve tiszteletter

Budapest, 1917 é

Canzi Agost

Képzőmův. kiáll. Pécs
1927.

Gilming Ferenc és
vejének arcképe
olaj miniatur.

u

ágos Bizottsagának

Budapesten

lékelve beküldöm a
plomon végzendő biz-
tási munkálatoknál szük-
utatását és kérem ezt avval
i ev. ref. hitközség elöljáró-
ey a munkálatok mű-
ragokra a munka meg-
[illegible]

Canzi Agost

festo

ivod

Haeufler 1854

I. 152. l.

Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 258. l. — Dutka 56—59. l. (Képe 57. l.) — Lepold—Lippay 56. l.

DÁVID-SOROZAT 2.
Dávid a főpap előtt térdel. Német (emdeni?) műhely a XVI. század második feléből. Bordür nélkül.
Gyapjú, 210×135 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 258. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 62. szám. — Dutka 56—59. l. — Lepold—Lippay 56. l.

DÁVID-SOROZAT 3. (208. kép)
Zenélő nők kivonulása. Német (emdeni?) műhely a XVI. század második feléből. Bordür nélkül.,
Gyapjú, 228×95 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 376. szám. — Gerevich PA, 258. l. — Őszi kiállítás, 1930. Ipolyi 58. szám. — Dutka 51—56. l. — Lepold—Lippay 56. l.

DÁVID-SOROZAT 4. (209. kép)
Dávid jogarral és nővel. Német (emdeni?) műhely a XVI. század második feléből. Bordurje hiányzik.
Gyapjú, 231×95 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 258. l. — Dutka 56—59. l. — Lepold—Lippay 56. l. —

Canzi August

Gedenkblatt an den
Maler August Canzi.

Herausgegeben v. d.
Stadtgemeinde Baden
b. Wien. E. u. Kep-
pel.

Hoffmann Edit hagya-
tékából megvette
a MOB.

BUDAPEST
49 X. 20. 23.
KG
FŐPOSTA

Canzinitgort

1861

l.

Reizner Szeged

Tört. III k. 406. l.

hez beosztott helmet-angol szakos oraadó helyettes tanár, bölcsészet doktor Budapestről (Győrffy professzor), egész évi ösztöndíjas.

királyi kancelláriákban elhelyezkedve a francia oklevél-formulákat és írást terjesztették el s egyben a pápai oklevelek formáit is közvetítették, melyeket az orleansi és párizsi iskolákban részletesen tanítottak. Összehasonlította a magyar okleveles gyakorlatot az egykorú lengyel és cseh gyakorlattal is, ahol a német oklevelek közvetlen és közvetett hatása folytán, a francia hatás nem érte el azt a fokot, mint nálunk. A Cité Universitaireben lakott, teljesen francia környezetben.

Dr. Valló József (1913, Nagyvárad, róm. kat.), pénzügyi fogalmazó-gyakornok, Budapestről (Magyary professzor), ösztöndíjas évét a service public fogalma, jogelméleti jelentősége és gyakorlati megnyilvánulási formáinak a megismerésére szentelte. Munkájáról külön tanulmányt készített, annak bemutatására, hogy a francia jog mennyiben tudott eredeti és tanulságos metódusokat és organizációs formákat kidolgozni a közérdek szolgálatára, a service public megvalósítására. Beiratkozott a jogi fakultásra, hol M. Mestre és M. Laferrière professzorok közigazgatásjogi előadásait hallgatta. Tanulmányozta a francia közigazgatási rendszer módszereit és szervezési formáit. Munkájában Esmein professzor is segítségére volt. A húsvéti szünidő alatt hosszabb utazást tett Dél-Franciaországban, meglátogatta a Bruxelles-i vásárt, a Loire-menti kastélyokat, valamint Normandiát. A Tanulmányi Központban a Magyarországra utazó francia ifjúság előtt „A magyar alkotmány" címen előadást tartott. A Cité Universitaireben lakott, ahol alkalma volt egyrészt arra, hogy nyelvtudása kimélyítése

Canzi Ágost

Női képmás 1857

Basch Andor
tulajd.

Irul

ismeretlen festő.

XIX. századból.

Jobbrafordult. Hullámos rövid
barna, arcza és bajusza
nás érdemkereszt díszíti.
i lehajtvák, nyakkendőjét
bolt zsinóros atillája fekete.
n. — Lelt. sz. 1023. — Értéke
eky Pál ajándéka 1906 novem-
november 4-én (1505–906). —
(93–907).

Canzi Agost

Női arckép, 1847
24 x 18 -
Hoffmann Hugó
tulajd. -
Jml -

Ät K. 75.
D. r. 75
wj. 29
wfl 554

Jankovics gyűjt 70.

536

Canzi Ágoston

festo

+ Pesten 53.- ik

évében

Netelejts

1866. 191. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Canzi Agost

l.

Mysk Ernö

74. l.

„The Hungarian Folk Tales (d. o.). Lizenkivul meg tobb kisebb

végezte el, amelyek alapján a szóbanforgó területek nyelvjárásait részletes leírását kívánja előkészíteni. Munkásságát, amelyet a tanévet követő nyáron újabb helyszíni kutatásokkal egészít ki, még a következő tanévben is folytatja.

Dr. Tóth Kálmán (1912, Nagybodrog, Tolna m., ref.), kisújszállási reálgimnáziumi tanár, félösszegű ösztöndíját német nyelvjárási, illetőleg településtörténeti kutatások (prof. Huss) eszközölhetésére kapta. Ennek során főleg Tolna megye németségére fordította figyelmét, a korábbi német kolonizációkra vonatkozólag gyüjtött anyagot és vizsgálta a Tolna megye németségének letelepítését előidéző okokat, azoknak a németeknek életviszonyait, akik elhagyták a Rajnavidéket és hazánkba jöttek, az állami és privát kolonizációkat, a tolnamegyei telepesek eredetének kérdését, a németség életmódját az új hazában. A történeti adatoknak az egyes községek iratai között való kutatásán kívül ugyanakkor nyelvészeti kutatásokat is végzett, nevezetesen részletes fonetikus felvételeket készített számos község, főleg Tevel, Nagyszékely, Kistormás, Gyönk, Szakadát, Murga, Hőgyész és Bikács nyelvjárásairól. Vizsgálatai és az eredmények feldolgozása még folyamatban van.

Canzi Ágost

1808 - 1866.

vród
2

Ybl utolsó 45

SZŐNYEGEK, GO

5

AUKCIÓ: MÁRCIUS 2-Á

551. AUBUSSON-SZŐNYEG, virágos diszi

552. AUBUSSON-SZŐNYEG, keretelt rajzz

553. KAUKÁZUSI SZŐNYEG, kék, csillag

554. KARABAGH-SZŐNYEG, vörös tükré

555. AFGÁN-SZŐNYEG, két sor médaillon

556. ANATOL IMASZŐNYEG, vörös imaf

557. DAGESZTAN-SZŐNYEG, kék tükörr

558. KAZAK-SZŐNYEG, vörös tükörrel. 1

559. AFGÁN-SZŐNYEG, egy sor médaillo

rajzzal. XIX. sz. e. 169×205 cm.	290.—
ázus, XIX. sz. 157×257 cm.	275.—
médaillonokkal. XIX. sz. 87×338 cm.	275.—
rel. 228×325 cm.	650.—
X. sz. 213×411 cm.	1200.—
daillonos tükörrel. 330×405 cm.	875.—
35×450 cm.	1000.—
zal. 300×430 cm.	750.—
VIII—XIX. sz. 99×159 cm.	210.—
. sz. e. 117×185 cm.	270.—
III. sz. 115×177 cm.	200.—
VIII. sz. 120×218 cm.	530.—
itéssel. Kaukázus, XIX. sz. 200×326 cm.	500.—
6×292 cm.	750.—
körrel. 300×410 cm.	1200.—
daillonnal. 215×300 cm.	450.—

Canzi Ágost

vód
z
Fürsthangst

43. l.

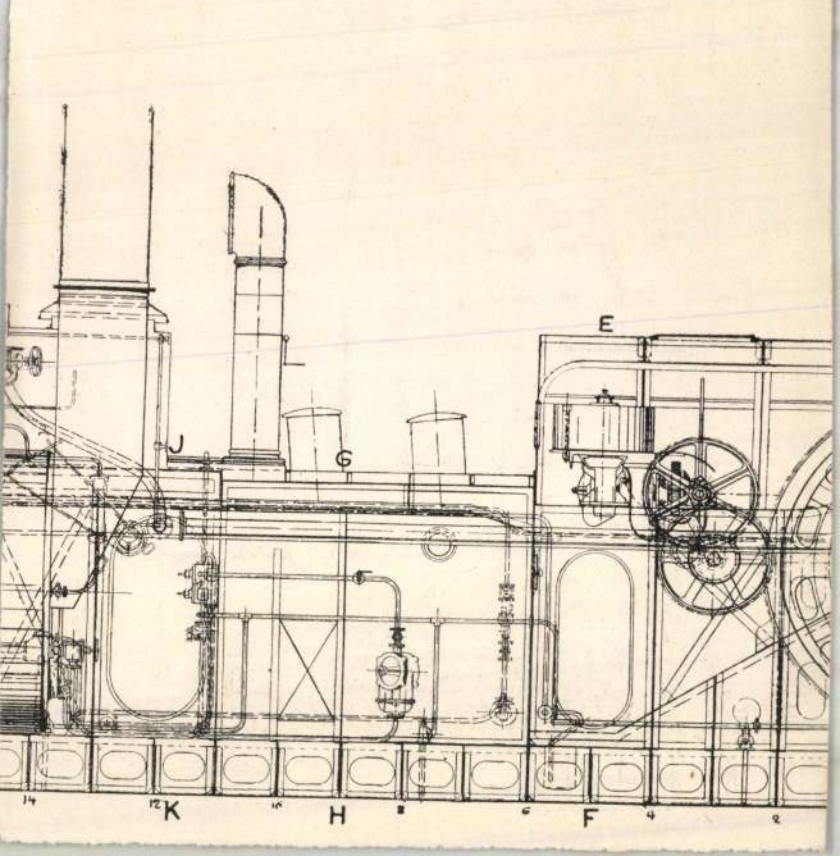
E
J
G
14
12
K
10
H
8
6
F
4
2

ásból indulva ki, hogy az egyházi ruhákhoz
gy a fogyasztás, s hogy ezen kelmék kivétel
eskozás tárgyává tette, miként volna eszközöl-
ljenek. Megállapíttatott, hogy mintegy 4—5
zövetek [illegible] s hogy
ó gyár k [illegible] i egy-
födözni. [illegible] ehéz-
k, ily sz [illegible] tatná-
ázi ipark [illegible] t első
őgyárra [illegible] eknél
sét, s k [illegible] azon
ható ár [illegible] meg-
eddigi e [illegible] anak,
ósulni an [illegible] i kar
ogy társ [illegible] ámo-

ményezt [illegible] a díszesebb könyvkötéshez

Canzi Ágost

Dar. lyi az ly illegyar-
ság kejs mell. 1939.
febr 5.

ben pedig kimeritően tájékoztat egyrészt
mozzanatokról, melyekben meg van a fejlet
képesség a fejlődésre.

A társulat működésének tervezetét a jelent
három szakosztályt alakítottunk, névszerint: I
kőipar; III. papir-, bőr- és szövőipar csoport
§-ának ötödik bekezdésére támaszkodva átrul
küldöttünk ki. Ezen szervezkedésnek megfelel
levő Ügyrendet is.

A szakosztályok haladék nélkül megalakult
és eszmecseréik eredményeképen fölemlítjük

Az I-ső szakosztály a bronzból öntött, kö
tárgyakra irányozta figyelmét. Meggyőződött
a hazai fogyasztás igen jelentékeny, s azok ná
noha nem szenved kétséget, hogy azok nálunk
felelően elkészülhetnek. Jelesül a választmán
kisebb bronz szobor másolatát készítteté el, n
és művészi kidolgozású. A szakosztály tehát

Cauzi Ágost
festő

Fővárosi Lapok 1896. máj. 29., 15. old.
(Millennium. Az ezredévi kiállítás
képzőművészeti csoportja.)

Kalmár

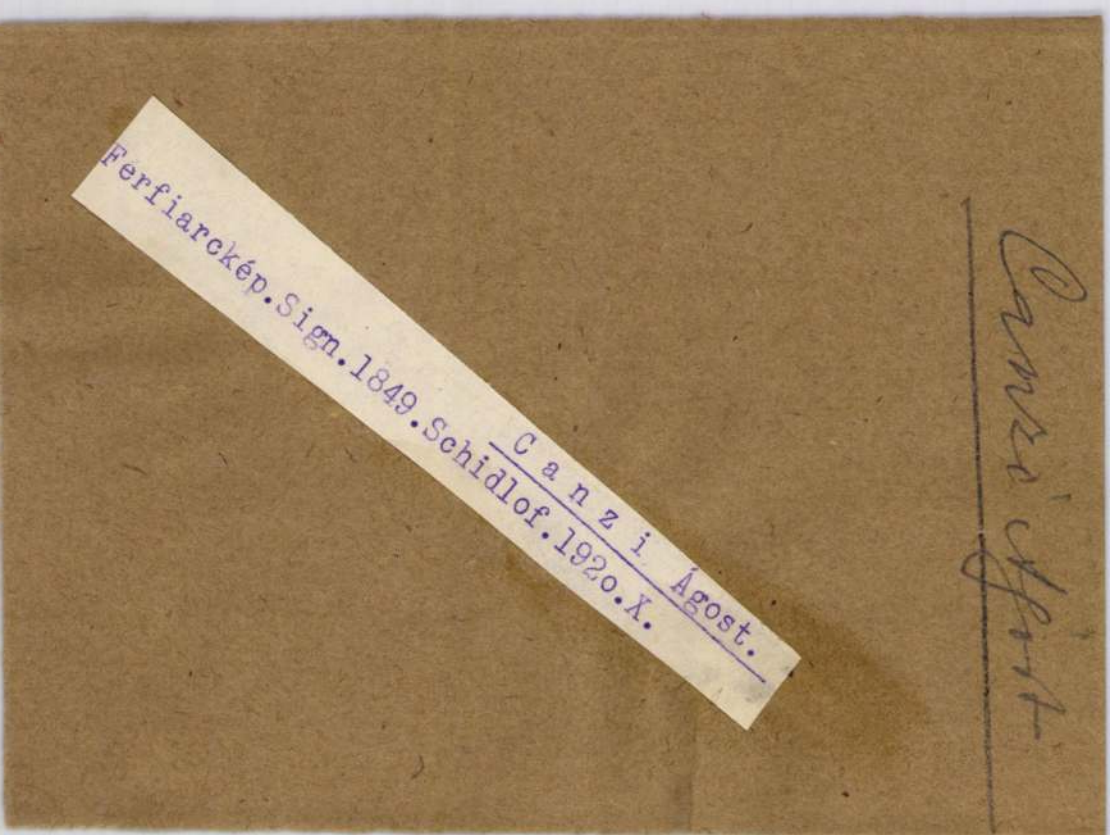
Canzi Ágost.
Canzi Ágost.
Férfiarckép. Sign. 1849. Schidlof. 1920. X.

Műemléke
Bp st. IX

Canri Ágost

Egy ifju nő archépe
szép szines, bravuros,
akvarell miniatúr,
kissé hideg szine
zéssel dr. Herczegh
József tulajdona
Bpest IX Mester u. 13.
III e. 10.

Canzi Ágost

Basch Lovánd dr.
nagyanyjának archépe
ifjú korából Basch L.
tulajdonában Bpest
I. Városmajor u. 40. sz.

Kisse lapos, de igen
nagy igyekezettel megfes-
tett pest biedermeier-

kép 1935 febr. 27

Cimre ügyelni!

Figyelem! Figyelem!

Nehigyjen a szó-beszédnek. Győződjön meg róla, hogy kifogástalan munkát, prima anyagot adok Önnek fillérekért.

ÁRAIM:

Női fasarkalás	36	fill
Női talpalás	1.50	„
Férfi sarok v. gumi . .	86	„
Férfi talpalás	2.15	

állalunk.

E U. 17.

Bár kitő

SZINY

Canzi Agost

Idős tolgy arczepe

74x60

Fónagy István

tulaja.

Iml.

1906.

dból.

fordult. Hullámos rövid haja, szem-
a és bajusza leberetvált. Mellét a
i. Ing[illegible] alló gallérja [illegible] sarkai[illegible]
nycsipke szegélyzi, begombolt zsinó-

: 80.0 cm.
Andor ajándéka 1906. november 3-án.

1037

906

Canzi Ágost

festő

inda

A Gyűjtő 1917. 157. l.

~~Angyali üdvözletet ábrázoló ugyanfaszobor~~

~~XVI. sz.-ból~~

~~X. 11.~~

Canzi Ágost Elek

Irod
2

Művészeti Lexikon 127. l

Köpenge, östen V. 185

Canzi

l

Ybl Lotr

444. l

tásban ábrázolt sik vidék előterében
l, melyen szénás szekér halad át négyes
el. A vízben sás tükröződik vissza. Az

1901: VII. 1-jén (350-902 VII. 10.)

Ke 500.

Canzi Ágost, festő

X. 206. l.

Múzeumi és Könyvtári Értesítő

Canzi August

1808 – 1866

Ltàb I. 139

IV. 132, 133, 149.

aygyapas rendet viseli és diszes
lonban. Felirata a kép alatt két

Hertzog zu Österreich
gundischen Lander.

3 cm.

1-900.
00-4.

Canzi Ágost /Kanz
zoló.Életrajza,a rávonatkozó irodalo
I.294.l.Az itt felsorolt kőrajzokon
sunk: özv.Batthány Lajosné mellképe.
11.5x15 cm.Kun S.32-51.- özv.Damjani
12x14 cm.Kun S.32-124.- Nádasdy gróf
32-487.-

Márton,1808-1866./ festő és kőraj-
n és müvei felsorolása Sz-Szi.Lex-
kivül a következőkről van tudomá-
Canzi rajza után az 50-es évekből.
ch Jánosné mellképe a 60-as évekből.
nő mellképe a 60-as évekből.Kun S.

dalom fiatal törekvéseiben,Szekfü Gy
"magyarabb magyarságában".

Szerelmey életrajzát,s müvei
ismertetését megirta - ~~pár~~ ~~néhappal~~
(hiány ta lanul
(a néhány héttel ezelőtt- (ta Szentiványi
Gyula ~~a~~ Petrovics Elek Emlékkönyvben
megjelent
mégis szükségesnek tartottuk,hogy
Szerelmeyt erről az oldaláról kissé
megvilágitsuk.

Szerelmey több értékes kiadvá
nya közül csak a már emlitett "Magya
hajdan és jelen"-nel foglalkozunk,a-

C a n z i Á g o s t /Kanz Márton,1808-1866./ festő és kőrajzoló.
Életrajza,Bibliografiája és müveinek felsorolása Sz-Szi.
Lex-ban.I.294.1.Az itt felsorol~~ekon~~ kivül a következők-
ről van tudomásunk: kőrajzokon
özv.Batthány Lajos grófné,mellkép,Canzi Á.rajza után,az ötvenes évekből.
11.5 x 15 cm.-Kun S.32.-51.1.
özv.Damjanich Jánosné,mellkép.a 60-as évekből.12 x 14.5 cm.-Kun S.32-124.
Nádasdy grófnő,mellk.kőnyomat a 60-as évekből.-Kun S.32-487.-12 x 15 cm.

Canzi Ágost

Tschögl János és neje
arckepe 1849.
Tschögl Henriknie
tulajd.

Iml

nkácsy Flóra.
ult és tojásdad medaillon-
elválasztott haja, melynek
lik, őszbevegyült ; szemöl-
zos inge kivágott, vállaira
kendője piros.
. — Lelt. sz. 1024. — Értéke
y Pál ajándéka 1906 november
ovember 4-én (1505–906). —
1 (93–907).

Canzi Agost

l. élet.

Váci Mur. lajstr.

236. l. 243. l.

Canzi Ágost

Nunvári Werther
Olga képmása
1851. 71 X 58
Képművészeti Múzeum
tulajd.

Irul

va, hol egy balra vágtató
ar lovas testőrség egyik,
irmazó tagját, ki szembe
fogja. Parókája egyszer
ie barna, arcza és bajusza
talpag, szárnyas kócsag-
czbőr csatján czímerrel,
rzott piros nadrág oldalt
arsoly, kissé görbe kard
a tarajos sarkantyúval.
Az égbolt felhőzött.

. — Lelt. sz. 1025. — Értéke
éd ajándéka 1906 szeptember
3-án (1368—906). — Bejelen-
).

Canzi Ágost

1808 - 1866.

Rauscher Vilmosné
képmása, 1842
36.5 x 24.5

Rauscher Juliska
Anlajd.

Ind.

AtK. 62
D. r. 29.
y 32
Nyl. 552

[1] See the article by Sir E. Denison Ross in our Summer 1938 number.

Britain's first gentleman, withdrew from the public eye, and took every precaution to prevent the world's finding out what was going on behind the scenes. This was made easier for him by the fact that his friend the Archduke Rudolf, heir to the Austrian and Hungarian crowns, had invited him to shoot bears in Transylvania, which then formed the south-eastern part of Hungary. The only drawback was that it was as yet too early for this visit — the real bear-hunting season starts later. Unwilling to break his engagement with the Archduke, the Prince cast about for some way of filling the gap in his programme.

A happy thought solved the problem. He decided to pay a visit to a couple he held in affection — King Carol I of Rumania and his wife, *née* Princess Elizabeth of Wied, who were spending the summer at their Castle in lovely Sinaia, close to the Transylvanian border.

Canzi Agost

Arab leány, olajf. 562. l.

Karrikatúra, vízf. 563. l.

LykaMagymúI300-50

Postkarte

Herrn Dr. Hans Bauer

Wien

Kaiserstraße 23

Canzi Ágost

Perállteg III.

1385. l.

Tihany, 1947. VII. 29.

Kedves Dedi!

Még ilyen távolságból is ostromlom Magát kérelmeimmel. Ugyanis Kamill szabadsága hétfőn (4.-én) telik le, az enyém pedig pénteken (1.-én.) Mi

Canzi Ágost

Színészarchép 1.
repr.

Lykanemzromantika

290. l.

~~a Kékesfov. Képtár~~
~~tulájd~~??

2135. J.B. Lampi után:
Sz Triestben 1775 márczius 5-én
Diana a fürdőben,

(a

A ~~köz~~ köré pütt lévő facsoport
~~ab egyike~~ balvállát és ~~másik~~
ra mutat, hol egy, kezeit fele
Nympha van. Előtte a patak pa
szőke társnője fekszik; mögöt
~~dett~~ másika pedig közeledik;
~~zül az egyiknek~~ kék és ~~a mási~~
városokkal és folyókkal.

Vászon, méretei 55.5: 74.
Delhaes István hagyatékáb
Átvétetett 1902: I. 12-én

904: IV. 27.

Canzi Agost

l.

Szépmüvèszet

1943. 232. l.

Canzi Ágost

l.

Szépmüvèszet

1943. 60. l.

Kanizsai Nagy A:

A Föv. képt. uj szerzeményei.

Erfurt

Canzi Ágost

10878.

Hoványi Ferencz.

Derékig, kissé bara fordul. Czimádája felett káptalani jelvényt és kettős láncon keresztet hord. Felirata:

HOVÁNYI FERENCZ
prépost, ℓ. sz. nagyváradi kanonok;
a szép művészetek, bölcsészet és szent hittan tudora.
ezután: Egyház irodalmi nagy érdemeinek méltánylatául
a Sz.-István-Társulat.
alól balra: August Canzi
1856
jobbra: NYOMT. WALZEL A. F. PESTEN, 1856.
és középütt: „Ismerd önmagadat."
Kőny. , ch. pap., méretei 14. 2:13. 5 cm. s

Sz. n. 97-904
429-904-3.

Canzi Ágost

Ipod

Az Ernst Múzeum kiállitásai. XLVII. Magyar remekmüvek. I sö sorozat. Bpest, 1921.

Vas Csatabárd VIII. 193.

Funchhinhan, áö. 1603.
Fuss Márkus, ö. + 1658.
Fuszkailer Ádám, ö. + 1732.
Futaki Ferencz, ö. 1586.
Futorowska Fanny, f.
Fux Bertalan, ö. XVI.
Fux János, ö. + 1550.
Fux János, ifj. ö. XVI.
Führer Rikárd l. Füredi R.
Fülcki Lépiró. XVII.
Fülöp, áö. 1432.
Fülöp, f. XV. sz.
Fülöp Ernsi, f.
Fülöp Jenö, r.
Füredi Rikárd, sz. 1873–.
Fürst Móricz, med. 1782–?

Canzi Ágoston

l.

Tragor Ignác

Vác múltja és jelene. Vác 1928. 137 l.

Pécskörnyék. Az ürögi völgy.

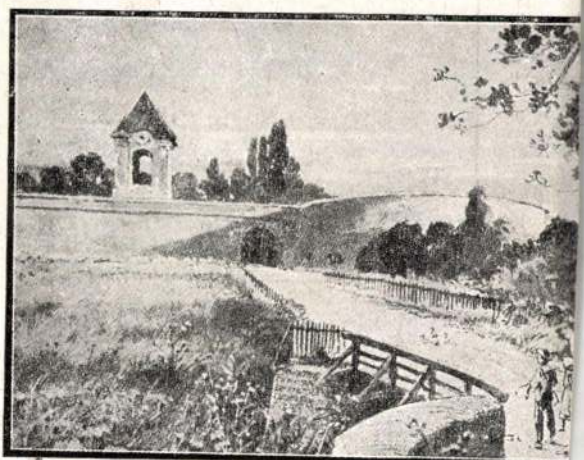

Pécskörnyék. Pécsvárad.

Canzi Ágost

Váci ~~szüret c~~
~~képé szinesen reprr.~~

Tragor Ignác dr

Váci könyv, a
Váci Muzeum-Egye-
sület eikönyvl.
Vác, 1907. 95-98.l.
(Köppel)

Canzi Ágoston

Rauscher Julia arcképe
1842. Rézm.

Héjjas János: A magyar biedermeier-kor művészete. Magyar Művészet 1938. 27. l. 28. l.

Cauzi Agost

wód

Viski Karoly:

A magyarsag nepraja

IV. k. Szellemi nep-

rajz. Bp. 1944.

XLIX tabla

III.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának

Budapest.

Folyó évi szeptember hó 22-én 367. sz. a. kelt fölterjesztésére, tudomásvétel és az érdekeltnek értesitése végett másolatban kiadom.

Budapest, 1915. október hó 7.

A miniszter rendeletéből:

Dr Majovszky Pál

miniszteri tanácsos.

Cansi Ajtó

vród

Dömötör István

A táblabirókorszak festói.

Napkelet

1938. 139. l

Canzi Ágost
(Kanz Márton)
Szüret Vác környékén
c. képe nincs repro-
dukcióban –

Domanovszky Sándor
Magyar művelődéstört.
V. k. Bp. i. n. 196) 683. l.

~~372~~ 349 372

Ugyanezt

Canzi Agost

rząd

Divald M. 1927

M. mów. Tort 174. P.

1927.

FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNYVTÁR

Budapest, 1943.IX.30.-án
VIII., Reviczky-u. 1.

Kedves Gyula Bátyám!

Megállapodásunkhoz hiven 15.-re összegyüjtöttem a készenlevő cédulákat, de azóta is hiába várlak. Hallom, hogy további szabadságon voltál és egészségi állapotodban is teljes javulás állott be.

Canzi Ágoston

l.

Gerő Művészetről

182. l.

Művészetről

1939

630

634

Canzi Ágost

Gilming Ferenc és nejének képmása, kis olajf.

Erreth Kálmán tulajd.
Pécs.

Felvinczi Takács Zoltán

Kiállítás Pécsett.

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 165. l.

Kiállítások köre felvéve

; t a t v á n y

ől,amely összeget az 1935. évi
Közoktatásügyi miniszteri ren-
Országos Bizottságánál 1936.ju-
ndkivüli munkálataim dijazása
rából felvettem.

.....

Cinzi Ágost Elek

erod

z

Thieme-Becker

V. 532. l.

(Lipka)

Canzi Agost Elek

(családi nevén Kanz Márton)

festő

L. Kendrey - Kentirányi

294. 2.

(Korábbi bibl.)

64. sz.

_____, 19_____

MLA

Canzi Ágost

Váci szüret c. Eepe
repr.

Réthei Prikkel Marián

A magyarság táncai
Bp. 1924. 88. l. után

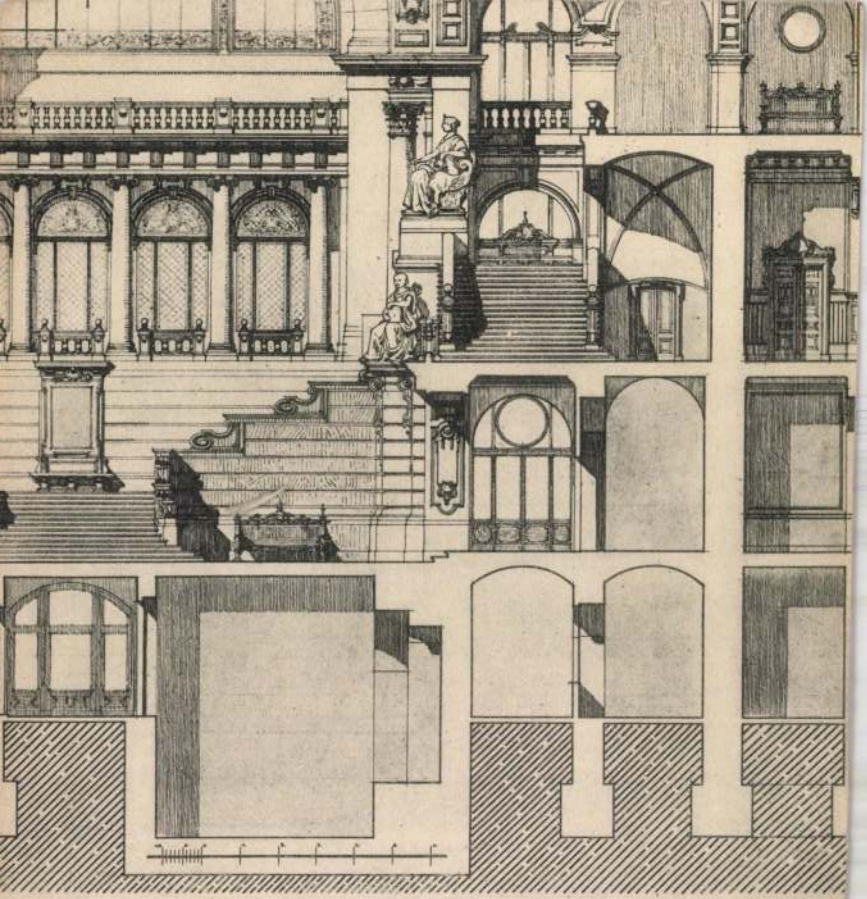

palota keresztmetszete.

ajos, műegyetemi tanár.

Canzi Ágost

---

vród
z
Petr Egy kimult
(ovies E)

---

169. l kijtai
emlékezete

MCsi 1942

Papír, szén.

Patrona Hungariae
Papír, szén.

Opera buffa
Papír, lavírozott ceruza. 1866.

Opera buffa
Papír, lavírozott ceruza.

Opera buffa
Papír, lavírozott ceruza.

Opera seria
Papír, lavírozott ceruza.

Balett
Papír, lavírozott ceruza.

Szálló alak
Papír, lavírozott ceruza.
Az utóbbi hat a bécsi opera falképeihez készült vázlat.
Körösy: Esztergom. Esztergom 1887., 240. l.
— Gerevich PA, 256. l.

EILPOFER
Csavargó
Papír, vízfestmény.

Katona

Canzi Ágost

l. ... Rabhaladó hagyomány

a m. festésetben 191. l.

SzM 1950.

re nézve, mint kontaktórák, korlátozók, maximál-
lkalmaztatik.

lák havonként mutattatnak be, de jogában áll
számlák bemutatására; a számlák a bemutatás
a összege ellen a fogyasztónak kifogása van; ha
yujtatik. Ha az áramszámla a bemutatás alkal-
áramszolgáltatást megszüntetni. A pénzbeszedők
ánnyal bírnak.

várható 1 hónapi fogyasztás ellenértékének meg-
óbbi a maga részéről fizetési kötelezettségének
zását a fogyasztóval szemben indokolni nem

zéről kiállított szabad takarékbetéti könyv szol-
vagy a székesfőváros központi pénztára biztosíték-
után esedékes kamatok továbbra is a letevőt
atot nem igényelhet, ellenben a betétkönyvben
áltozás vagy értékcsökkenés kizárólag a letevőt
címen igényt nem támaszthat.

megszüntetése előtt nem követelhető.

ott óvadékból a fogyasztási számla hátralékának
get, mint annak kamatait az esedékesség, illetve
tesítés mellőzésével a követelés erejéig minden

jogát, hogy akár teljes követelésének, akár az
behajtása iránt a fogyasztó ellen pert tegyen

züntetése után a takarékbetéti könyvet szemé-
tja útján átvenni és amennyiben ez meg nem
számított egy hónap elteltével a takarékbetéti

Canzi Ágost

korú arcképével együtt. Mint arcképfestő leküzdi sok idegen versenytársát, egész képes krónikáját alkotja meg korának és azzal, hogy megtanulta a festés minden neme mellett a kőrerajzolás művészetét is, maga gondoskodik képmásai elterjesztéséről. És mindamellett ráér még megteremteni a magyar népies genreképet is; e nembeli ábrázolásai kissé színpadiasak, kissé parádésak, de kedvesek és magyarosak. Ilyen a „Menyasszony megérkezése" 1856-ból, mellyel Szépművészeti Múzeumunkban találkozunk, amely több, jellegzetes arcképét is őrzi.*

Az idegenek versenye bizony még ez időben erős volt, különösen a legbiztosabban jövedelmező arcképfestés terén. Idegen maradt származására, képzettségére nézve, megtelepedése ellenére Marastoni Jakab is, kinek akadémiájáról már megemlékeztünk s ki csakúgy ontotta az arcképeket tetszetős, de közepes művészettel s az akkor divatossá lett daguerreotypokkal csinálva maga versenyt a saját festéseinek. Az ötvenes évek alatt már fia József időben jeles művészi erőket a külföldnek. Ilyen volt a temesvári származású Brocky Károly, ki még az ötvenes évtized közepéig élt Londonban, az utóbbi időben már meglehetősen elhagyatva, mert az udvar kegyét elvesztette, az arcképmegrendelések elmaradoztak s mithológiai ábrázolásait a szigorú angol erkölcs nem kedvelte. Különösen a színes krétarajzban vitte nagy tökélyre; jeles emberábrázoló volt, viruló színekkel dolgozó finom kolorista s fölötte választékos a kivitelben; de művészete a hazainak fejlődésére semmi hatással se volt; nálunk csak akkor vettek róla tudomást, mikor a londoni tárlat kiállítói közt olvasták nevét s amikor Rónay Jácint útján megtudták, hogy végrendeletében néhány képét Múzeumunknak hagyta.* Pedig végéveiben még magyar történeti tárgyra is ráadta magát s festett egy színvázlatot, mely az Arany bulla átadását ábrázolja.** A veszprémi származású Borsos József is művészi munkássága java részét Bécsnek szentelte, de az ötvenes évek folyamában el-ellátogatott Pestre s különösen életké-

CANZI ÁGOST: SZÜRET VÁC VIDÉKÉN. 1859.
Szépművészeti Múzeum. A Pesti Műegylet ajándéka. 1860.

Magyar Nemzeti Múzeum
1925. VII. 1.

Canzi Ágost

Zádor György 10333

Mellig, balra. Mellénye magas, egyelejü kabátja zsinóros. Felirata a kép alatt aláirásának másául:

Zádor György.

A jobbkarnál: Canzi Ágost
1861.

a balnál: Nyomt. Pollák Testvérek Pesten, 1861.

Kny., chp., mag. 13.8 cm.

Szn. 641-98.
261-98-20.

2709

73

1. Canzi Ágost:

(Sz. Bécs mellett Badenben. + Pesten 1866. kan).

Szüret Vácz-vidékén.

Tobbra a ⊤ hegy aljában ⊥ egy emeletes és egy földszintes ház van. Az előbbinek erkélyén egy úr, két hölgy s egy gyermek nézi a balról ⊥ köveledő szüretelőket, kik lobogók alatt vonulnak az uraság háza elé, melynek kapujában ezelédleány áll s a mely előtt ökrös fogat halad a kutyától megugatva. Elől két fiú felbokrétázott zsebkendőzászlaját s kis leány visz szőlőt és ⊥ korsót. Utánok a czimbalmos, a bőgős, a klarinetos és hegedüs czigány következik. Mögöttük rudon hozzák a felpántlikázott szőlőt, a mely körül gyerekek, ferfiak s leányok vigadoznak. A tulsó oldalon a nemzeti szinű lobogót föltartó munkás kecczint társával s a menetet bezáró zászlótartót ökrös szekér követi mustral. Balra a ház előtt egy idősebb ember ⊤ merit a kádból, a mely mellett puttonyt, dézsát, szőlős kosarat és a kapa nyelére akasztva tapisznyát és ujjast látnik. A háttérben a Duna tulsó partján a tótfalni katolikus templom és a plebánia épület kon le fiúgelmünket. Az égbolt felhős. Felirése alól gibbra: »Canzi Ágost Pest 1859. «

Vászon, méretei 117:. 175 c/m.
~~A pesti műegyet m. 1860. X. 8.~~
~~M. kép 116.~~
Nyom 73. T: i.

90

⊤ Tahi küségbeli

⊥ czigány zene mellett

⊥ hol szüretelnek

⊥ lobogtatja

⊥

⊤ a vigadókat nézve

I: 40.

Canzi Ágost Elek

1808 – 1866.

Irod

M. V. A Szépművészeti Múzeum uj grafikái.

Nemzeti Ujság 1931.

máj. 30.

~~U 3117~~

be, mert védelmükről más szervek
mert határt kellett szabnunk.

A jegyzéknek gyakorlati
számbavételen kivül az is, hogy a
könnyen és gyorsan tájékozódhassa
ve emlékmüvek esetében kell a müe
Különösen előmozditani kivántuk a
hatáskörének kibővitésével kapcso
zodás végett az emlékeket kerület
terek betürendjében soroltuk fel.

A jegyzéket Genthon Ist
nak korábban előadója és Zakariás
Jenőnek, a Müemlékek Orsz. Bizott
lajstroma és fáradhatatlan helysz

A jegyzék a Magyar Népk
zeumokról és müemlékekről szóló 1
törvényerejü rendeletének megjele
az ott előirt és lehetővé tett mü

Canzi Agost

Ivod

Kest. Ungarns 125. l.

Männer der Zeit

Leipzig 1862

Regents Park Londonbau W. 46

Canzi Agost

pesti festő és fény-
képész

l.

Kreilisheim Gy:

15. l. - Régi m.
fényképezés
Bp. é. n.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Canzi Ajos

l.

. LykaMagyműI300-50

~~126~~, ~~139~~, 424,

526-7. l.

562, 563. l. (Képekről)

8

9

Canzi Agórt

l.

Lykanemzromantika

42, 192, 198, 199

217: l.

290, 291. l. (Kerek-
nel)

Borok Gyula

Hosszú Sályi

171.

Canzi Ágoston

Ernst Múzeum ankási

XIII–XIV (1920) 67 sz. Reprodukálva
68. sz.

0

Canzi Ágost

MM.

1926. 41. l. (A trépm. Muz. gyarapodása.)

1927. 113. l. (U.a.)

1938. 27. l. (kép: Rauscher Julia arch. (1842)

Canzi Ágost Elek

Lásd

Magyarművészképmások

A kiáv. kurz.
Bar. Elek.
kiáll. a
trépm. kurz. ban

7. 77.

1931

1846-ban telepedett Pestre (21) *Canzi Ágost*, aki arc- és genre-képeivel nagy sikereket aratott a Műegylet kiállításain. Kőrajzai nagyrészt arcképek, amelyek azonban mind 1852 után készülnek (22). Canzi továbbra is nagy szerepet vitt művészeti életünkben, de közepes kvalitású biedermeier stílusa nem hatott művészeinkre, s művészetünk fejlődésére.

kre rajzolják, amihez rend-
szer járul, amely a különbségek
eltü gálja. A művészi képeket
eleinte kína-papirra nyomták, amit fehér kartonra ragasztottak. Igy érték el azt, hogy az egyszerű litografia is kétszinűnek hatott. Ezt a hosszadalmas és költséges eljárást pótolta később a különböző, főleg sárga szinű alap- vagy tónusnyomás (5). A kromolitográfiának egyik válfaja a leginkább olajfestmények sokszorosítására használt oleográfia, a művészinek ritkán nevezhető, iparszerű olajnyomat, amely a mult század második felének olcsó sokszorosító eljárása volt.

A kő súlyos volta sok nehézséget okozott a nyomdászoknak, miért is megpróbálkoztak a kőnek alumíniummal (algrafia), illetve cinkkel való helyettesítésével, ami nagy sikerrel járt, s még ma is nagy fejlődési lehetőségeket rejt magában. Ezen a téren kiváló érdemei vannak Doby Jenőnek és Patzkáné Wagner Cornéliának.

megírva Canzi Ágost

erodalma

Berzeviczy A.:

Az 50-es évek képzőművészete.

MM. 1925.

511, 512, 516. l.

(képpel)

Canzi Agost

Mü PKV II. (1946) aukc.

Fertő képmás, vízf.

Canzi Ágost

August Alexius Canzi:
Familienporträt.
Aquarell auf Papier, 30x21 cm.
Sign. und dat.: 1856.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
446. Kunstversteigerung
Jänner 1980.
Katalogus 208.sz. 33.old.

o., v.
Jelezve j.l.

arabás után több mint egy évtized múltán nyúlt e témához, majd 1861-ben
kompozíciós ötlettel ismét feldolgozta (MNG állandó kiállítás). Az 1855-ben ké-
t változaton, hasonlatosan Barabás egyik galambposta képéhez, a kebléhez fehér galambot szorító fiatal nő ül a nyitott ablakon beragyogó alkonyi fényben. Borsos a kebléhez galambot szorító nőalak kompozíciós sémájának régi hagyományát a nyitott ablak motívumával párosította.

Irod: Kopp 1931; Lázár MM 1913. 8.sz. 32; Schmoll 1970, 82.
Kiáll: Műegylet 1855. aug–szept. 44. Kat. sz.; A magyar biedermeier kiállítás, 1947–1938.

K.S.K.

CANZI ÁGOST ELEK (KANZ MÁRTON) (Baden bei Wien, 1808 – Pest, 1886) festő, litográfus

Tanulmányait a stuttgarti Akadémián végezte, majd Párizsban Ingres tanítványa volt. Először a párizsi Salon ban állította ki két arcképét. 1838-ban a párizsi Salon kiállításán Albert szász herceg megszabadítása című festményével elnyerte a Salon aranyérmét. Ugyanebben az évben Stuttgartba, majd 1840-ben Bécsbe költözött. A 40-es évek

Művészet Magyarországon 1830–1870
MTA – ~~MTAK~~ MKCS – MNG Bp. 1981.

CANTI Ágost Elek

240. Az özvegy, 1853 *64.*

o., v., 98,5x82 cm
Jelezve j.l.: Borsos József 1853
MNG ltsz. 4622

Borsos életművén belül is többször találkozunk ezzel a témával, így a Levél, vagy a Fekete ruhás nő c. képeken, s hasonló jeleneteket láthatunk – patetikusabb megfogalmazásban – az osztrák életképfestészetben is, így Peter Fendi Szomorú követség c. festményén.

A szoba belsejében álló gyászruhás fiatalasszony jobb kezével egy asztalra támaszkodik, amelyen egy katonaköpeny, egy csákó és egy kard beszédesen vallanak harcban elesett férjének tragédiájáról. A kép jobbszélén egy sötét szobába láthatunk be, ahol két halványan pislákoló gyertya között egy feszület áll.

Irod: Kopp 1931; Patakyné Molnár Zs.: B. J. Kézirat MKCS–C–I.77/995/ 1–5.
Kiáll: Szegedi Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításán 1955–1970. B.J. emlékkiállítás, Veszprém, 1971

B.Zs.

241. Galambposta, 1855 *64.*

130x100 cm
Borsos József 855

CANZI ÉS HELLER műterem

CANZI ÁGOST (August; eredetileg Martin Kanz; Baden bei Wien, 1808 – Pest, 1866)

Festő és litográfus. (Életrajzát lásd még Kat. 242) Ingres tanítványa. 1846-tól élt Pesten, de már 1843-tól résztvett a Műegylet kiállításain. HELLER JÓZSEFFEL (korábban dagerrotipista) társulva 1862-ben nyitott fényképészeti műtermet Pesten (Kristóf tér 4.).

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

ismét a Borsos-céggel. Ekkor már Borsos veje, Varsághy Imre is cégtulajdonos (1875-től).

DOCTOR ALBERT (1818–1888) festőművész és fényképész. Később Kozmata Ferenccel is társul.

506. Borsos József arcképe, 1860-as évek *121.*

fénykép, vizitkártya-méret
MTA MKCS ltsz. C–I–62/1883.

Valószínűleg Doctor Albert felvétele, mert a kép hátoldalán Borsos és Doctor cégfelirata

510. Prielle Kornélia arcképe, 1860-as évek 1. fele *122.*

fénykép, vizitkártya-méret
Színháztudományi Intézet, Itsz. 53.2478/IIIe.

A korszak neves színésznőjét szépen redőzött, hosszú ruhában ábrázolja.

Irod: Fotólexikon. Bp. 1963. 76.
Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

511. Deák Ferenc arcképe, 1860-as évek 1. fele *122.*

fénykép, vizitkártya-méret
BTM Kiscell Fényképgyűjteménye, Itsz. 73530.

Deák portréját politikai karrierjének emelkedésével párhuzamosan minden művészeti műfajban elkészítették, fényképei is terjedtek.

513. Divald Károly és segédei, 1864 *121.*

színezett fénykép, 19x24,5 cm, keretben 24x30 cm
Mgt.

A fényképezőgépnél álló Divaldtól balra Loabanau József, kezében üvegtisztító kerettel, jobbra, a vegyszerekkel megrakott asztalnál Egey István (később debreceni fényképész), előtte másoló- és negatívszárító keret.

Irod: VU 1897. 46. sz. 778; Kreilisheim 1941. 18–20; Kreilisheim 1941. 23. kép
Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

514. Bártfafürdő Úri utca részlet, 1866 *119.*

fénykép, vizitkártya-méret, 6x10,5 cm
OMF Fotótára, ltsz. 57 921.

Divald egyik korai sokszorosított városképi felvétele.

C[illegible]ZI ÁGOST ELEK (Életrajzát lásd Kat. 242) – **WALZEL ÁGOST FRIGYES** (Életrajzát lásd Kat. 300)

280. Aranyvári Emilia szerepképe, 1857 *62.*

litogr., 464x331 mm
Jelezve b.l.: rajzolta Canzi Ákost.; j.l.: nyomt. Walzel A.F. Pesten, 1856
Felirata a lap alján: ARANYVÁRI EMILIA
A Hölgyfutár 1856. műmelléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 80.134; jelz. KF 423
Prov: Nemzeti Színház

Aranyvári Emilia, az első magyar primaballerina egészalakos képe ovális keretben. Spiccelő állásban fejét oldalra hajtva, állát jobb karjára támasztja.

Jelmeze: klasszikus balett tüllruha, erősen karcsúsított, mély kivágású, hegyben lenyúló, csipkedíszes derékrésszel. Szoknyáján, koszorúba font haján virágdísz, nyakán vékony dupla láncon kereszt.

Irod: Gerszi 1960, 131; Cenner 1963, I.23. 113. repr; Cenner 1973, 14.

B.S.H. – B.K.

CANZI ÁGOST ELEK (Életrajzát lásd Kat. 242) – **ENGEL MÓR – MANDELLO HENRIK** közös műve

ENGEL MÓR (Pozsony megye ? – ?) kőnyomdász

Bécsben a politechnikai intézetben tanult s ugyanott bátyjánál dolgozott hat évig. Első pesti nyomda engedélykérését 1841-ben elutasították, csak osztrák kapcsolatainak köszönhetően kapta meg 1843-ban. 1852–1857 között egyedül dolgozott az Egyetem utcában, majd ekkor Mandello Henrikkel fuzionált. A 60-as évektől, Walzel Ágost Frigyes vezetése alatt Pest egyik legjelentősebb kőnyomdája volt műhelyük, ahol a legtöbb művészi jellegű litográfia készült.

Irod: Gerszi 1960, 38; Műv. lex. 1975. I. 624.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

Irod: Éber lex. 1935. II. 78; M. lex. III. 1967. 226.

281. Az eskütétel, 1853

Jelenetkép Jókai Mór Dalma c. drámájából
litogr., 306x422 mm
Jelezve b.l.: rajzolta Canzi Ágost.; j.l.: nyomt: Engel Mandello, Pesten 1853.
Felirata a lap alján: SZINPADI JELENET /Jókai Mór DALMA czimű drámájából
A Délibáb nemzeti színházi lap műmelléklete.
OSZK Színháztörténeti Tár ltsz. 48.1713; jelz. KE 3219
Prov: vétel Bedő Rudolftól.

Oldamur avar kán az 1. felvonás 4. jelenetében díszletelemekkel jelzett keleties sátortermében a jobboldali kereveten ül. Leányát, az utódlás miatt férfinak nevelt és álcázott Dalmát, a háttérben álló hat vezér és két gyula jelenlétében meg akarja erősíteni a trónöröklésben. Középütt az első vezér, Elemér, egy empire asztalkán álló serleg fölé tartja balkarját a vérszerződés megkötésének szertartása közben. Tőle balra a Táltos áll. Valamennyi szereplő stilizált, pompás, keleties jelmezben van. A Táltos hosszú ruhát, fölötte rövid, hasított ujjú felsőruhát, legfelül hosszú, galléros köpenyt visel, valamennyin azonos paszománydíszítéssel. Fejen turbán van. Elemér jelmeze térden felül érő bő dolmány, szélén háromsoros paszomány. Fölötte féloldalasan csukódó, csipőig érő zeke hurkos paszománydísszel, balkarján a felhajtott ujj alól bő, csipkeszélű ing látszik. Derekán széles sálöv. Dalma jelmeze térdet elfedő szoknyanadrág-szerű dolmány, háromsoros paszománnyal. Hangsúlyozottan karcsú derekán puha, mintás, rojtos sálöv. Gyöngyfűzéssel összefogott haja fölött hímzett, kócsagtollas süveg, lábán hímzett harisnyaszár és fűzős cipő. Oldamur jelmeze hosszú ruha, fölötte rövid, hasított ujjú felsőruha, ez utóbbin paszománydísz. Derekán igen széles sálöv, fején tekert turbán tolldísszel. Jobbjában szablyát tart.

A kompozíció a korszak orientalizáló,őstörténetre vonatkozó képzeteit mutatja, és többet jelez a korabeli rendezésből, mint a díszlettervezésből. Ez utóbbira két sátortartó oszlop, a sátor bejáratának félrehúzott függönye, egy füstölő, az állatbőrrel letakart kerevet és geometrikus díszítésű padlózat utal.

A drámát a Nemzeti Színház 1852 november 27-én mutatta be, a címszerepben Jókainé Laborfalvi Róza, Elemér id. Lendvay Márton, Oldamur Szentpétery Zsigmond, a Táltos Udvarhelyi Miklós. A színlap szerint a bemutatóhoz Telepy György új díszleteket festett, az új jelmezek Papp József főszabó felügyelete alatt készültek. 1852-ben a jelmezes színművek és operák rendezője Egressy Gábor volt.

Irod: NSz 125. 1965. repr; Magyar színháztört. 1962 repr; Cenner 1963, I. 82.

B.S.H. – B.K.

Canzi Ágost, festő

L.: Izsó M.

Láncz J.: Képzőműv. Mónika 133-136

Jelenkor, Pécs, 1982. febr. XXV/2.

Causi Ágoston F. M. 19. 2.

Ingresnek part. Elmi arcképtiellitáta a Salonba 1833 - 1838 „Délivrance du Prince Albert de Saxe" c. tört. fest. párisi első magy arangéten.

Radocsai D.:

Radarása V. 8.o. (Byz. 941.)

Idézet: Kelp Anna: A XIX. sz.i magy. fest. Lenovaja a francia fest. hez. 1928. 18-19. l.

Canzi Ágost (1

Művei hazai kiállitásokon: Pesti Műegylet. 1843.: Női tanulmányfő, Fiatal indiai nő, Középkori lovag, of. — 1844.: Férfi tanulmányfő, Vadorzók, Olvasó lány, A vereshagymaárus nő, A fürdő nő I., of. — 1845: Tót gyermekek T, of. — 1846: Leány a tengeren, Az anya álma és 3 arckép. — 1851: Leány özzel, Fürdő nő, of. és 2 akvarell arckép. — 1853–57. csak arcképekkel szerepelt. — 1858. aug.–szept. kiáll.: Parasztok készülnek I. Ferenc József üdvözlésére mországi körútja alkalmával, of. — 1858.

T A kúttól vízszatérő Margitka, Tanulmányfő, Női tanulmány.

néo nélküli

Méltóságos

Báró Forster Gyula

úrnak, a Műemlékek

Országos Bizottsága

elnökének stb.

Budapest

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
233-1909.
ikt. III
22.

Divald Károly

szept.-okt.: Leány az ablaknál, of. – 1858. okt.-nov.: Tanulmányfő, of.-1860.: Szüreti ünnep Vác vidékén, a Műegylet 1859. évi műlapjának próbanyomata Charpentier-től (Párizs). – 1860 – 61. Köz.: Arcképek, of. és Kőrajzok.

23772 szám.

A nagyváradi lat

tárát az orsz. Bizottságnak h

Budapest, 190

A miniszter

Canzi August

Gentmüeml

188.

Cawzi Ágost

l.

AMMMK cók

150 l.

0

Canzi Ágost

Pesten

1857. pesti kiáll.

A leány és őze, olajf.

A fürdő nő, olajf.

2 akvarell arckép

L. 1857.

Ezüstserleg, XVII. 7. nagybányai ev. ref. ekklézsia

IV. 84.

Canzi Ágost

Hám János 10111

Térdig, balra, goticus székben ülve. Kezeit a karfán és térén nyugtatja; caputiumot, mucetuma felett lánczon keresztet és csipke alju karinget hord. Felirata a kép alatt négy sorban:

Excellentissimus Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus
JOANNES HÁM
Episcopus Szatmariensis, Abbas B.M.V. de Sz. Jobb, S.C.R. ac Ap.
Majest. St. Int. Consiliarius Obiit 1857. die 30 Decemb, anno aetatis 77o

e felett aláirásának mása: Joannes mpa Epus Szathmar.
a jobbkéztérdnél: August Canzi
1858
a balkar közelében: Ged. bei Jos. Stoufs, Wien.

Kny., chp. mag. 28 cm.

Szn. 781-98.
398-98-3.

Canzi Agoston

l.

Va Hö Ernst gyűjt.

VII/III.2

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
lós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
áért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
n tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
repel.**

sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Canzi Ágost

Festetics Leo gr:

Térdig, hétnyolcrad balra, állva. Rövid hajat, bajuszt és szakált hord. Leereszett jobbjában forgós kalpagját tartja s baljával oldalán lógó diszkardjának markolatát fogja. Nyakkendője rojtos, hasitott újú atillája s vállravetett prémes mentéje zsinóros, derekát öv szorítja s kézelői láthatók. Felirata a kép alatt aláirásának másaul:

„Gróf Festetich Leo"

balra: „Cánzi Ákos 1853"

s jobbra: „Gedr. B. J. Rauh In Wien".

Könyomat, az alak nagysága 35.2 Cm.

Rajzolta: Canzi ~~Ágost~~ Ákos 1853.

Ltsza 375 (chinai papiros on).

Cauzi, August (1808-1866)

„Anya gyermekével"

Vízfestmény 23,5 x 34,5 cm J.l.l.: Aug. Cauzi 1851.

Védett.

Kikiáltási ár: 12000 ft-

BÁV 52, Képaukció katalógus Bp. 1980. szeptember

~~Canzi Ákos~~ Canzi Ákos

Gr. Festetics Leo 1853

Canzi Agost. Elek

1808 – 1866

L.)

Vayer Szechenyi kéje

108. l.

Magazság Budonány

1942. 1. Sz.

Canzi

Hellerrel társulva fényképész – mintermet nyitott Pesten az 1860-as évek második felében.

Báró Eötvös József fényképe itt készült

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.

V. k. Bp. é. n. 349. l.

Canzi Ágost

Vörösmarty Mihály archége babér koszorúban. Fenti kőrajza 1855-ből.

Repr.

D

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört

V. k. Bp. é n. 372, 683 l.

Czuczi Ágost

Vörösmarty-arcképe védettségét érdemelne.

Engel Károly: Aukció-kritika; Műgyűjtő, 1972/4.sz. 57.l.

20. *Canzi Ágoston. Vizfestmény.* Mária Terézia és Mathild főherczegnők,* a legfelsőbb látogatás örömére megkoszorúzzák Ő Felsége mellszobrát.

---

* Albrecht főherczeg, Magyarország akkori kormányzójának leányai.

1857, a Királynénak

Sza Erzs Museum 4. l.

Dr RODICZ

A GYAPJUMINŐSITŐ INTÉZET VEZETÉSÉVEL MEGBIZ

BUDAI

PALLAS RÉSZVÉNYTÁ

189

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Ráth Károly arcképe. Canzi Ágost vízfestménye

— Aput akarom — nyöszörögte Gabika és Erzsi felfutott a harmadik emeletre, dr. Déneshez, hogy felhívja az irodában Jánost.

Félóra mulva egymás mellett ültek a gyerek ágya mellett. A kofferokból, bőröndökből visszakerültek a ruhák a szekrénybe.

— Istenem, segíts meg — sopánkodott Erzsi.

Az ura megsajnálta.

— Bíznunk kell.

Megfogta a felesége kezét és akkor Erzsi szeméből, bő áradással megindultak a könnyek.

— Bocsáss meg nekem. Itt, a beteg gyermekem ágya mellett esküszöm, hogy soha többet...

— Ne esküdj. Hiszek neked, mert érzem, visszataláltál hozzám.

Harmadnap, amikor Gabika már az apjával dominózott, fontoskodva kezdte el:

— Apus, senkinek ne mondd el. Én nem voltam beteg.

— Katonadolog, kisfiam. a torok fájás nem betegség.

— A torkom se fájt, apus. Soha senkinek ne mondd el. Tetettem a betegséget, mert nem akartam elmenni tőled és azt akartam, hogy anya se menjen, hát kitaláltam a torokfájást. Alábujtam a paplan alá és visszatartottam a lélekzetemet, mert attól nő a láz. A tanácsosék Egonja — Matild mesélte — így csinált lázat, ha nem akart iskolába menni. Visszatartottam a lélekzetemet, amíg csak tudtam... Úgy-e nem árulsz el?

— Soha, kisfiam...

Megszorították egymás kezét, mint férfiakhoz illik, amikor nagy egyezséget kötnek.

Fohász

Óriások vad küzdelme dúl,
világhatalmak vívják a csatát.
Szilaj villámot szór a fegyverük
szerte-széjjel a nagyvilágon át.
Millió szívből patakzik a vér,
s dőlnek halomra ősi városok,
mit száz nemzedék rakott kőről-kőre
és patináztak hosszú századok.
Földönfutók barangolnak az éjben
üres lélekkel, fakón, céltalan,
mélyre horgasztja fejüket a bánat
s akár a holtak, mind, mind szótalan.
Jövő érik a kavargó kaoszból,
hova minket is sodort a vihar,
de benne zúgva, izzón összeforrt
az annyi tűzben forgatott magyar.

Nem akarjuk a mását, idegent,
de nem hagyjuk azt, ami a miénk.
Bátran forgunk a szörnyű lángözönben,
mert mindenhonnét Isten néz felénk.

— Isten! Ki a földnek közepére
állítottad a magyart.
Isten! Aki éltetsz ezeréve
s álljuk itt a bősz vihart.
Isten! Ki most új próbát vetsz
s harcba küldted népedet.
Isten! Kinek világraszól hatalma
s Aki mindent megtehet!
Segíts! most is, ne hagyd elveszni
ezt az árva nemzetet.

Vitéz CSIKÓS JENŐ

Új Idők. 1943. 45. 4

Könyvekről

Karinthy Frigyes könyve elé

Írta: **Márai Sándor**

Ez az a könyv,* melyet az olvasó — egészen mindegy, mi a kora, rangja, élettapasztalata? — egyetlen szuszra, megszakítás nélkül olvas végig. Ez az a könyv, melyre azt mondjuk: „Nem tudom letenni, míg el nem olvastam." Mi az, ami e könyvben így köti érdeklődésünket? Miféle mély filozófia, varázsos előadásmód, szivet és értelmet megragadó, rendkívüli ötlet kényszerít, hogy fölfaljuk e sorokat, mint valamilyen egyszeri, csodás szellemi táplálékot, melynek vitaminózus hatása üdítően árad el lelkünkben? Ez az érdeklődés általában csak remekművet illet meg.

Ez a könyv csakugyan remekmű. Napjainkban könnyű kézzel osztogatják könyveknek és szellemi tüneményeknek ezt a kitüntető megjelölést: ezért fontoljuk meg, olvasók, szavunkat, mielőtt odatűzzük a „Tanár" úr kérem" új kiadásának címlapjára ezt a rangjelzést. Mi a remekmű? Valami, ami csak egyszer van, s létrejöttéhez olyan feltételek szerencsés találkozása volt szükséges, hogy az olvasó utólag megborzong az élmény feltételeitől és felelősségétől: az írói idegrendszer sajátos, a szellemtörténetben soha többé nem ismétlődő készsége kellett hozzá, hogy egy bizonyos témából egyetlenegyszer mű és valóság legyen. Korunkban minden valamire való ember járt iskolába, s az emberek igen nagy többsége eljutott a VI. bé-be is. Igen, az emberiség, nagyjából és egészében kijárta az V. b-ét, akkor is, ha ez viselkedésén és magatartásán — megintcsak nagyjából és egészében, — nem látszik meg. Az apró iskola: élmények, melyeket Karinthy e könyvében feljegyez, emberek százmillióinak közös élményei. Mind ismerjük a drukkot, az ábrándozás, a bukás, a nagyravágyás, a lelki és érzésbeli zűrzavar diákélményeinek összességét. Az író csodálatos megelevenítő és rögzítő képessége volt szükséges hozzá, hogy — egyszer, egyetlenegyszer a világirodalomban! — remekműnek álljon össze egy könyvben az a sok közismert, útszéli élményelem, mely minden iskolát-járt ember derűs, vagy szorongásos emlékeinek összessége.

De ahhoz, hogy egy élményből, mely az iskolázott emberiség közkincse, valóban remekmű legyen egy író keze alatt, több is kell, mint az élményelemek szerencsés és lelkiismeretes csoportosítása. A remekmű mindig egy látomást öltöztet végleges formába: látomást a világról, vagy egy emberről, egy eszméről, egy élményről. Mindenki, aki e könyvet, — mohón, vagy figyelmesen — végigolvassa, átesik a különös lelki megrázkódtatáson, amelyet csak a remekmű hatása tud kiváltani az olvasóból: úgy érezzük, olvasás közben és multán, hogy történt velünk valami, személyesen. Ez az érzés derűs, felszabadult, s ugyanakkor zavaros, szorongással, csaknem félelemmel telített.

Mi történik velünk, mikor olvassuk e könyvet?

2.

Valóságos átváltozáson esünk át. Természetesen minden könyv, mely az emberek általános, közös emlékeit idézi — a gyermekkort, az iskolát, az első szerelmet, az első bukást, — visszavezet a multba, derűs vagy meghatott emlékezésre késztet. A „Tanár úr kérem!" nemcsak emlékeztet. E könyv olvasásakor megtörténik velünk a legkülönösebb varázslat, amelyet író az olvasó lelkében felidézhet: nemcsak emlékezünk, hanem valóságosan újra-élünk egy helyzetet és lelkiállapotot, mely — most látjuk, érezzük csak, mikor a könyv varázsereje felidézi ezt az emlékcsoportot, — eszméletünk térfogatában rendkívül jelentős helyet foglal el. Igen, nemcsak jelentős, hanem félelmes ereje van ennek az emléknek. Olvassuk e tréfás rajzokat, mosolygunk, emlékezünk, — velünk is pontosan ez történt! — s ugyanakkor szorongva gyanítjuk, hogy ez a tréfás varázsló mulatságos szavakkal, a diáknyelv kísérteties-hű kottázása közben, valami nagyon lényegesről, nem-mulóról, életünk és egyéniségünk szerves tartozékáról ad hírt. Ott ülünk a padban és Steinmann, a grófnő, szelíd-fölényes vigyorral felel: s mi érezzük, hogy mindaz, amit az „élet"-ben később megéltünk, titokzatosan kötve van a pillanathoz, mikor a padban ültünk, vagy a „szeren lógtunk", vagy Steinmann felelt, vagy meg kellett magyarázni otthon bizonyítványunkat, vagy törtük fejünket, miért vihognak iskola után a lányok, mi az, amit tudnak? — mindezt érezzük, újra átéljük, s a mulatságos, vagy megható emlékekből újra megelevenedik lelkünkben az a gomolygó, félelmes élmény, melyet Karinthy mestermüve, mint az óriás dzsinn palackja a szellemet, magába zárt és rejteget. Mi ez az élmény? Az emberi értelem első megrendülése és kétely a világ valóságával szemben.

Ezt éljük át újra, mikor e tréfás könyvet olvassuk. Ezt a megrendülést, mely — most már tudjuk — a világhoz való viszonyunk, emberi magatartásunk igazi természetét, az elmult „derűs" és „gondtalan" pillanatokban mindörökre megszabta. Sok minden dőlt el tizenhat éves korunkban, mikor ott „lógtunk a szeren", mikor Steinmann, a grófnő és stréber, felelt, s nem birtuk megérteni, miért vihognak olyan titokzatosan a leányok? Sok minden dőlt el, múlt az élet, a tanár urak és a diákok közül sokan leléptek a dobogóról és befeküdtek a sírba, mely bennünket is vár, ez egészen bizonyos. Ó, sok mindent tudunk már. De ezt valahogy nem akartuk tudni: minden erőnkkel elhárítottuk egy életen át az első bukás, az első kétely, az első hazugság, az első féltékenység, s az összes emberi kapcsolatok és csalódások között legfájdalmasabb élmény, a barátság kapcsolatának és csalódásának első emlékét. Mindezt elhárítottuk, letagadtuk: egyfajta fájdalom lappang az emlékrétegek alján. Éltünk, felnőttünk, iparkodtunk megérteni és engesztelődni; de a szorongásos emlék a lélek mélyvizében élt tovább. Már sok mindent megértettünk, a világ kegyetlen vizsgáin megmagyaráztuk bizonyítványunkat, már visszavettük a stilisztikát, s vettünk hozzá házat és aranyórát, lánccal, s szép címeket és rangokat, s már azt is tudjuk, miért vihognak a lányok és mi a titkuk: de mindez a tudás, beavatottság, tapasztalás nem enyhítette az emlék félelmes erejű sugárzását. Valamit elvittünk a VI. béből, s keserű maradt szájunk íze. (Karinthy, mélyebbre ásva az emlékanyagban, Szomjúság című elbeszélésében írta meg, mi ez az emlék és szomjúság!) S megtudtuk később, az „élet iskolájá-ban, melyről az osztályfőnök úr az érettségi banketten beszélt, hogy az első csalódást, mely egy hívő, fiatal szív vonzalmát megsérti, semmiféle gyöngédség nem tudja később megengesztelni: de ez a tapasztalás sem segített.

3.

Olvassuk a könyvet, s az a viharzó reménykedés és kétségbeesés, mely a VI. bé-ben életünk alapélménye volt, mégegyszer megkísért. Lehet, hogy akkor dőlt el minden? Talán, ha Skurek akkor közeledésünkre barátságosabban felel... Talán, ha Rogyák bennünket is bevesz a vésztanácsba és nem nevet ki, mikor tájékozatlanul és lelkesen ajánljuk, hogy csata előtt szervezzük meg a prédát... Talán, ha Fröhlichnek nincs reám

* Karinthy Frigyes *Tanár úr kérem...* című híres könyve új kiadásban jelent meg, Márai Sándor előszavával.

Mire vége volt, bevonultam egy kész bankállásba. Névjegyet nyomattam. Koroknyai Galgó Lóránt banktisztviselő. Hogy apám éppen ekkor meghalt, ujságból tudtam meg. Jelentkeztem egy ügyvédnél a hagyaték miatt. Kaptam tizenötezer pengőt. Abból kiruházkodtam, órát vettem és arany cigarettatárcát. Nincs tovább. Élek.

Nóra figyelmesen nézte. Jó darabig hallgattak mind a ketten.

— Nagy gyerek maga, Galgó! De nagyon rossz gyerek.

— Igen, ez körülbelül így van.

— Így. De ezt csak úgy hozzávetőleg mondom. Most már sokat tudok magáról, de sok fontosat még mindig nem. Hiszen maga házas volt. Ennek története is van. Ezt is el kell, hogy mondja egyszer részletesen. Miért nősült meg? Miért vált el? Majd ezt mind elmondja. Természetesen csak, ha akarja. Figyeljen ide: ha most érzi, hogy megkönynyebbült, ha észrevesz magában valami nagyon-nagyon jó érzést, mint aki hosszú idő után gyónt a templomban, akkor majd rendezünk egy ilyen beszélgetést máskor is. Helyes?

— Igen. Érzek ilyesmit. Mintha megfürödtem volna. És kimondhatatlanul hálás vagyok.

— Szóval mi van a nővére emlékével?

Galgó nagyot legyintett.

— Nekem sohasem volt nővérem. Én csak szerelmes vagyok magába. Teljes lelkemmel.

Nóra megcsóválta a fejét. Felállott.

— Hagyja ezt abba. Mindjárt lerontja az egészet...

Galgó felállott maga is és megragadta a leány kezét. Nagy lélekzetet vett, hogy kellő lendülettel belefogjon a vallomásba, de Nóra nem engedte beszélni.

— Ne tegye magát komikussá. Hogyan kívánhatja, hogy higyjen magának valaki? Előbb szépen meg kell javulni. Ha nagyon elhatározza és én segítek magának, még sikerülhet is. Ha majd teljesen rendet csinált magában, akkor szólhat megint. De akkor már nem fog szólni. Most öltözködjék fel, vacsoránál találkozunk. Én még úszom egy nagyot. Isten áldja meg.

Galgó soká nézett utána. Szép lány volt, délceg és kívánatos. Alakja aztán eltűnt a fűzek közt. A fiatalember gondolkozva ült le, hogy öltözködjék. Azon vette észre magát, hogy reszket a keze. Múltján sohasem szokott gondolkozni, s most vallomása teljesen felkavarta. „Hát még ha tovább mentem volna", — gondolta magában, — „hát még ha a tovább következőket is elmondtam volna." De idegesen megrázta a fejét, hogy a kedve ellen való gondolatokat mintegy kirázza a fejéből. Inkább a leányon akart gondolkodni, aki nagy hatást tett rá. Ha lehetett volna, nyomban megkérte volna feleségül. Valami megnyugtató védelmet érzett, ha rágondolt. Rév, anya, biztonság, jóság: ilyen fogalmak ébredtek benne. Csakugyan valami hálafélét érzett Káváss Nóra iránt. És egyszerre elöntötte a vágyódás, hogy tetőtől-talpig megváltassa magát. Milyen jó lenne tisztességesnek lenni, soha többet nem hazudni, érezni ennek a leánynak megbecsülését és a jó fiú feletti büszkeségét, milyen édes volna ezt a remek termetet karjai közé zárni.

Mire felöltözködött és felment a házhoz, már szerelmes volt Nórába. Érezte, hogy komolyan szerelmes. Annyira vágyódott utána, hogy egyedül kellett maradnia. Messziről kikerülte Kázmért és beosont szobájába. Ott a pamlagra vetette magát és tovább fűzte ábrándjait. Kiszínezte a pillanatot: milyen lenne, ha Nóra most valamilyen okból belépne, odaülne a pamlagra melléje, ő felülne és karjai közé venné és a tiltakozó fejét lassan magához vonná...

Elaludt. Mire felébredt, már vaksötét volt. Megnézte az óráját, az fél nyolcat mutatott. Világosságot gyújtott, megfésülködött, rendbehozta magát és ment át a házba. Az ebédlőben Dórát találta, aki Emernek segített asztalt teríteni.

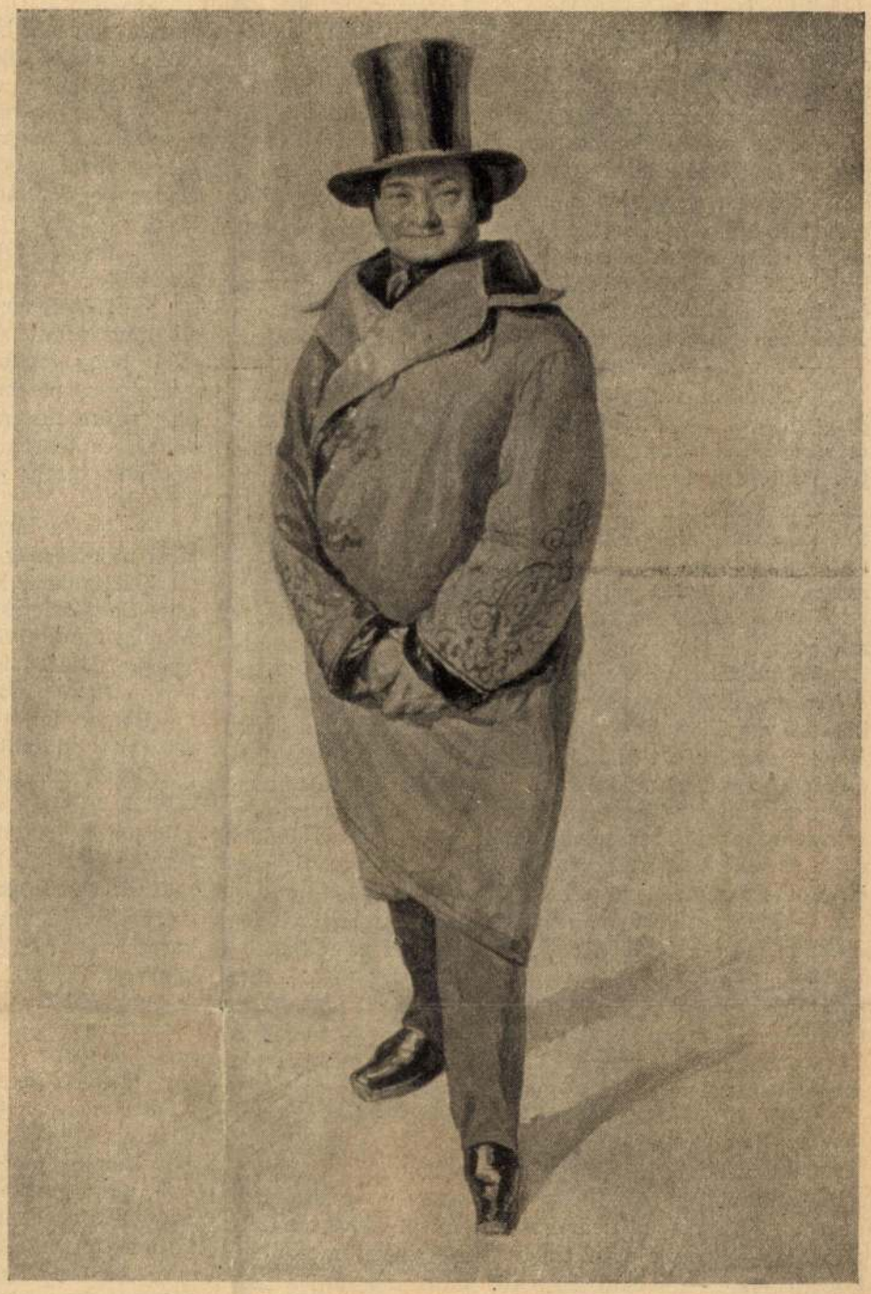

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Arszlán. Canzi Agost vízfestménye

Uj Idők 1943.44.sz

551.l képek

— Jaj, maga már itt van? Kicsit elkéstünk a vacsorával. Tudja mit, üljön ki a verandára és várja meg, míg szólunk.

Kiment a verandára. Ott visszasülyedt abba az ábrándképbe, amely álomba ringatta. Mennél erősebb színekkel igyekezett lefesteni képzeletében a jelenetet, hogy ott van a pamlagon, a szobában, nyílik az ajtó, besurran Nóra és karjaik összefonódnak. És el sem megy onnan többé. Házasság, szerelem, jómód, nyugalom örökké... Soká tűnődött így, mígnem arra rezzent fel, hogy a közelben áll valaki. Neszt nem hallott, de ösztönösen megérezte, hogy nincs egyedül a sötétben.

— Nóra? — kérdezte halkan.

— Nem, én vagyok, Dóra, — felelte egy láthatatlan hang halkan, — jöttem, hogy hívjam vacsorázni. Nóra már ott ül az asztalnál. Hol van maga? Meg ne botoljék a sötétben. Fogja meg a kezemet, majd vezetem.

Galgó tétován belekaszált a sötétbe, hogy a nyújtott kezet megtalálja. Megtalálta és megragadta. Erősen megfogta és nem eresztette el. Már vonta is magához az asszonyt. Az ijedten suttogva tiltakozott.

— Ne... ne... Lóránt... az Isten szerelmére... mit csinál...

De a szó elfulladt, mert Galgó közben megtalálta a keresett fejet és megcsókolta a száját. Dóra a csók közben vergődött kissé, de mindjárt elernyedt és más hangot nem tudott kiadni, mint egy hosszú, szinte fájdalmasan boldog nyögést. S ugyanekkor léptek nesze hallatszott. Szétrebbentek. Kázmér volt az, aki szintén a vacsorához jött az udvar felől. Dóra sietve indult előre és elkezdett hangosan beszélni. Hangosan, de alig eltitkolható remegéssel a hangjában.

— Már azt hittem, hogy nincs is itt. Jöjjön csak utánam, mert a többiek már ott ülnek az asztalnál.

És lefolyt a vacsora, közömbös társalgásban, majdnem unalmasan. Mikor befejezték, Galgó indítványt tett, hogy maradjanak még fent, egy kicsit beszélgetni. Nóra azonban nem volt hajlandó. Még olvasni akart a szobájában valamit, ami nagyon érdekelte.

— Maradjon Dórával, — mondta, — beszélgessenek, ha kedvük tartja.

Volt valami kis megvetés a hangjában, amely szinte tüntetett azzal, hogy a nővérével egyáltalában nem törődik. Annál ijedtebb volt Dóra. Nyilván félt attól, hogy a csók után Galgóval kettesben maradjon. Migrént vetett fel okul. Egyedül akart maradni a szobájában. Galgó sem tehetett egyebet, egyszerre köszönt a két nővérnek és átment az udvaron a maga szállására. Ott tétlenül és tanácstalanul leült az égő lámpa mellé. Mit csináljon itt este kilenckor egyedül? Elkérte a pasziansz-kártyát. Ki akarta vetni, hogy melyik nő lesz az övé. De a pasziansz nem jól viselkedett. Zagyva és egymásnak ellenmondó válaszokat adott. Az is kijött, hogy mindkét nő az övé lesz, az is, hogy csak Dóra, az is, hogy csak Nóra, sőt az is, hogy mind a két ügy teljesen reménytelen. Fél tizenkettőre belefáradt a céltalan rakosgatásba és lefeküdt. De előbb még kinézett a holdtalan, vaksötét udvarra: hátha csoda történik, és a nővérek valamelyike véletlenül, vagy szándékosan éppen arra suhan el. Jó darabig bámészkodott a sötétbe, aztán lefeküdt, de még soká nem tudott elaludni.

Reggel már az íróasztalnál találta Petriket.

— Nagy dolgot sütöttem ki az éjjel, — mondotta az ügyvéd.

— És pedig?

— El szeretném adni a nyomdát. Káeftet lehetne csinálni belőle. Valaki bejönne alaptőkével, egy részt megtartanék én, és neked is juthatna valami, mert ha végrehajtanád az eladást, kapnál valami percentet a tranzakcióból és ezzel az összeggel te is belépnél. Vagy ha nem akarnál belépni, akkor kölcsönt adnál a Firtos-vállalatnak és elkezdenél dolgozni.

— És hol a vevő?

— Van nekem egy ügyfelem Karácsondon. Nyomdász. Sok a megrendelése, alig győzi. Azt talán rá lehetne venni, hogy ebbe a Bocskay-nyomdába pénzt tegyen be. Ha megpróbálnád, jócskán tudnál most keresni.

— Igen jó ötlet. Mikor lehet elmenni arra a Karácsondra?

— Közelebbről. Majd a naptáramból kikeressük az alkalmas napot. Akárhogy töröm a fejemet, nincs más mód, hogy tovább menjünk. Nekem forgótőkére van szükségem, megmondom neked őszintén, mert az irodám egyre rosszabbul megy ebben az átkozott esztendőben, és te sem tudod tovább vinni a Dóra dolgait. Dórának sürgős pénzt kell szereznünk. A nővére nem ad neki.

— Na, a tárgynál tartunk. Itt hagytuk el tegnap. Most mondd meg nekem, amibe tegnap már nem akartál belekezdeni, hogy mi baj van itt a két nővér között. De részletesen mondd el. Kicsit elkéstem ugyan, de még mindig van idő elég. És mehetünk a szerkesztőségbe délután is.

— Nem bánom. Parancsolj cigarettát.

Petrik letette a pápaszemét, szorgalmasan símogatta egy darabig a tarkóját, míg gondolatait összegyűjtötte, aztán rákezdte:

— A dolog ott kezdődik, hogy éldegélt itt Tiszagyarmaton az öreg Kávass. Földbirtokos volt és közjegyző. Felesége korán meghalt, két leánygyermek maradt utána. Ezek, akiket ismersz. Sok kérőjük volt, mert jómódú lányok voltak, de válogattak. Dóra most harminc éves. Nóra huszonhét. Kávass bácsi furcsa ember volt. Jó, mint egy falat kenyér, de megveszekedett zsarnok. Akkor bukkant fel a látóhatáron Firtos. A Dunántúlról vetődött ide szerencsét próbálni. Volt valami kis pénze. Mindjárt beleszeretett Nórába. Kedves fiú volt, erélytelen, élhetetlen, gyönge. Nóra, aki furcsa módon az ilyen férfiakat kedveli, szívesen fogadta udvarlását. Firtos egy szép napon megjelent az apánál és kérőként lépett fel. Kicsit sarokba szorult szegény feje, mert elszámította magát: akkor már megvolt cégalapítási terve, megvette a két teherkocsit hitelbe, de közben fogyadozott az a pénzecske, amit magával hozott. Az öreg Kávass hallani sem akart arról, hogy Nórát, a fiatalabbat, előbb adja férjhez. Azt felelte a kérőnek, aki emberileg nagyon tetszett neki, hogy előbb Dórának kell férjhez mennie. Elő is vette Dórát és beszélt vele. Dóra kibökte, hogy ő apáca lesz, mert olyan emberbe szerelmes, akié nem lehet. Még pedig éppen Firtosba szerelmes. Az apa kimondta, mint a Kúria a megfellebbezhetetlen ítéletet: Firtosnak Dórát kell elvennie. Firtos kényszerhelyzetben volt, a pénzét már elköltötte, a kocsikat csak valami hozományból lehetett kifizetni. Így is történt. Elvette Dórát, a kocsikat kifizették Dóra hozományából. Rögtön az esküvő után az öreg Kávass meghalt. De nem halt meg Firtos szerelme. Ott élt egy háztartásban a sógornőjével. Nem tudott parancsolni magának. Nóra pedig hevesen gyűlölte nővérét, aki szerelmét elvette tőle. Nóra tehát visszavette a férfit, akit szeretett. Egy félévi házasság után Firtosnak viszonya volt Nórával.

— Viszonya?

— Az. Mindenki tudta. Hogy a férj és a két nő között hogyan zajlottak le a részletek, azt nem tudhatja senki. Minden hat szem között zajlott le. De ilyen kis helyen semmit sem lehet sokáig titkolni. Nóra nem törődött semmivel. Bosszúját végrehajtotta. Ha Dóra elvette az ő vőlegényét, ő most elvette magának a Dóra férjét. Így éltek együtt mindaddig, míg Firtost

Canzi Ágost

Fő képt:

Arab lány, of

Biedermeier karikatura
vizf-c.r.

Magyar ru[illegible]
hás férfi, vizf

Arsylán karik. "

- hiertelettel benyújtani.

...er
...ó 26 án

Setehlo Attó

Fő képtár

Arab lány, of

Magyarruhás férfi (1848) vízf

Arszlán karikatúrája vízf.

Kudvay Márton, of

~~[illegible] Olga [illegible], of~~

~~[illegible]~~

Rottenbiller lifót arck (1861)
körajz

FRITZ OSZKÁR
épitész, műegyetemi adjunktus.

Nagytekintetü

Műemlékek Orsz

Tisztelettel mell
brassói fekete tem
tosítási és helyreállí
séges faanyag kimu
az értesítéssel a brassó
ságához jutatni, ho
vezetőjének ezen ang
kezdése céljából

Cauri Ágoston festő

Szöveg emliti, hogy a Cimbeli múzeum falait képei diditik.

Emlitek mürei: Semmelweis és felesége arcképe (akvarell)

Semmelweis szülei (2 olajfestmény)

Pakots György: „Orvostörténeti múzeum a Semmelweis-hárban".

Esti Hirlap, 1864. dec. 22.

MDK

Canzi Agost

Önarckép és 22 egyéb vizfestmény-karikatúrájával gyarapodott a Szépm.Múz. grafikai kabinetje.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodása 1926-ban.

Magyar Művészet,1927. 112.l. 2.sz.

Canzi Ágost

Budán

+ (*Az uj képtárlat*) 38 művel nyilt meg, melyek közt 27 olajfestmény van. Látható ott gr. *Teleki* László sikerült arczképe is, Canzi által rajzolva.

Vas. Ujs. 1861. 249. l.

+ A magyar Akadémiai mathematikai és természettudományi

Canzi Ágost

1926-ban 23 drból álló karikatura vízfestmény sorozata került a Képmüvészeti Múzeumba, melyet különféle tipikus pesti alakokról készített, s mely a művész önarcképét is tartalmazza.

Évkönyvei; Az Orsz. Magy. Képmüvészeti Múzeum —. IV. Bpest, 1927. 210. l.

EGYHÁZME

A Országos E

Canzi Ágort

Semmelweis arcképe, miniatür 1837?

Hincsen repr.

Magy Verecke

IV. 120 l.

Óra	1 Hugó	2 Ferenc	3 Richárd pk.	4 Izidor pk.	5 Ferr. Vince	6 Cöles
8–9						
9–10						
10–11						
11–12						
12–1						
1–2						
2–3						
3–4						
4–5						
5–6						
6–7						

Jegyzetek

Canzi Ágoston

műve után készült rézgyomat Rottenbiller Lipótról 1848-ban. Reprodukció.

Mácskai Vera: I. Források Buda, Pest és Óbuda történetéhez, Budapest, 1971.

1611

Canziés Heller

fényképészek

a pesti egyetem összes tanárainak arcképeit aláírásukkal ellátottan nagy díszalbumban adják ki.

Nefelejts. 1865. 150. l.

fényképészeti mintérnek 1862 nyi-
[illegible]

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

CANZI ÀGOST ELEK

Gyurkovich - Gy.

61. o.

alkalmazkodó, zárközöli rend és egyensúly. De elég ezt a piktúrát azzal a francia mesterrel összevetni, akinek hatása alatt útjára indult. Rögtön megválik, hogy Czóbel művészete nem festői, hanem lírai koncepció elsősorban, és hogy a síkokban elterülő képszerkezet a hangulattendenciák csöndes, nyugalmas passzivitásán múlik, nem pedig, mint a mester, *Matisse* esetében az eszközök kultivált ökonómiáján.

Czóbel munkáit a dolgokkal szemben való festői és benne emberi állásfoglalásnak minden érzékenykedést és vaskos nyerserő-mutatványt mellőző mértékletessége jellemzi. Ez a teljesen mai és teljesen nyugati kultúra, az otthoni piktúra kézzelfogható, helyi jellegzetességeivel szemben alighanem sokakat meggátol abban, hogy a világvárosok nemzetközi művészeti áramlatai által megszabott stílus mögött a magyarság, sőt vidékies magyarság nyugalmas ösztöniségét is megérezzék. Pedig ez a Párizs legtisztultabb és legfölényesebb szellemi környezetében, Matisse befolyása alatt is úgyszólván ápolatlannak és gyámoltalannak maradt sűrű anyagúság és a Berlin legidegfeszítőbb iramában is csöndbe és kényelembe ereszkedő hanyagság a tipikus magyar kispolgárra vall. Egy-egy enteriőrje e tekintetben egyenesen Rippl-Rónai szunnyadó, vén szobáira emlékeztet, bárha viszont ezen a találkozó ponton ötlik is annál élesebben szemünkbe, hogy Czóbel koncepciója mennyivel tartalmasabb.

Az nem változtat ennek a koncepciónak a kispolgárosan szűk és megelégedett voltán, hogy a taglejtés, mellyel a közvetlen környezetéhez tartozó dolgokat egyberakosgatja, a régieknek mind külső csínját és rend-

Canzi Ágost

Szalay László arc-
képe, fenti rajza
utan
repr.

Zichy Szech

II. 5. l.

2005. Dall Oca B.

A Madonna ~~xxx~~ - kut

A dombormüves szökőkút tet
nával ékesitett Madonna. A medenc
ke leány öntöző kannával meri.
nya. A háttérben emeletes épülete
Jelzése alól jobbra: A. Dall Oca B

Of, lemezpapiron, mér. 48.6
Vétetett az 1901: V. 15-én
ronán. (247/901.) Elszámoltatottl
Az elszámolást elfogadta a
(554/901.)

Canzi Ágost

Vörösmarty Mihály:

Mellig, hétnyolczad balra, babérkoszorúban. Jobbról elválasztott haja rövid s bajusza s körszakála ősz. Nyakkendője csomóra van kötve, mellénye kivágott s kabátja egy elejű. A babér koszorút alól fátyolos lyra diszíti s az azt körülfutó szalagon (ezt olvassuk): „Zalán" – „Cserhalom" – „Bujdosók" – „Izózat" – „Vén Czigány" – „Hunyadiak" – „Tündérvölgy" – „Eger". Felirat a kép alatt két sorban:

„Vörösmarty Mihál.
Szül. dec. 1. 1800. megh: nov. 19. 1855."

ez után:

„Mindenható egyesség istene,
Ki öfnetartod a világokat!
Engedd, hogy bármi sorsnak ellene,
Vezessen egy nemes s nagy gondolat:
Hogy nemzetünknek mindenik nyomára
Ragyogjon embermeltóság sugára!"

Vörösmarty Mihál"

alól balra: „Nyomt. Engel és Mandello"
s jobbra: „Rajz. Canzi Ágoston, Pesten."

Könyomat, az alak nagysága 14.5 cm.
Köre rajzolta: Canzi Ágoston.

Ltfsa 2454.

Canzi Ágost

Rottenbiller Lipót:

Térdig, állva, kissé balra. Ölökre fogott jobb kezével az asztalra támaszkodik, hol kalpagja is van, s balkjával kardjának markolatát fogja. Rövid hoja, tajtza s szakála őszbevegyült. Attilájának legfelső gombja be van gombolva, mellénye kivagyt, órájának láncza rövid, nadrágja zsinóros s vállra vetett prémes budájának vállvetője kátra van csapva. Felirata a kép alatt aláírásának másául:

„Rottenbiller Lipót"

alól balra: „Canzi Ágost 1861"

s jobbra: „Nyomt. Walzel, Engel és Mandello Pest, 1861."

Könyomat, alánymással, melynek méretei 35·7 : 29 /m.

Lapa 84/0.

217/94 №4

~~Régibb magyar művészek.~~

1. Canzi Ágost.

(Sz. Bécs mellett Badenben 1813-ban. † Pesten 1866. ápr. 13-án.)

Szüret Váczvidékén.

Jobbról, a Tahi községbeli hegy aljában, hol szüretelnek, egy emeletes és egy földszintes ház van. Az előbbinek erkélyén egy úr, két hölgy s egy gyermek nézi a ~~balról~~ czigányzene mellett közeledő szüretelőket, kik lobogók alatt vonulnak ~~az uraság~~ háza elé, melynek kapujában cselédleány áll s a mely előtt ökrösfogat halad, ~~a kutyától megugatva~~. Elől két fiú lobogtatja felbokrétázott zsebkendőzászlaját és kis leány visz szőlőt mér korsót. ~~Utánok~~ a czimbalmos, a bőgös, a klarinétos és hegedűs czigány ~~következik~~. ~~Mögöttük~~ rúdon hozzák a felpántlikázott szőlőt, a mely körül gyerekek, férfiak és leányok vigadnak, túlsó oldalon, a nemzeti színű lobogót föltartó munkás emeli fel poharát a menetet ~~hozzá~~ zászlótartó ~~ökrösszekér követi mustta~~ Balról ~~a ház előtt~~, egy idősebb ember, a vigadókat nézi és merít a kádból, a mely mellett puttont, dézsát, szőlős kosarat és a kapa nyelére akasztott tarisznyát meg ujjast látunk. A ~~háttérben a~~ Duna túlsó partján, a tótfalui katholikus templom és a plébánia épülete ~~köti le figyelmünket~~. Az égbolt felhős. Jelzése alól jobbra: »*Canzi Agost, Pest. 1859.*«

Vászon, méretei 117 : 175 cm.

1868: V. 14. — 1870: II. 7. — 1871: II. 7. — 1873: II. 16. — 1876: II. 29. — 1878: II. 29. — 1880: II. 29. — 1881: II. 29. — 1883: IV. 148. — 1884: II. 27. — 1885: II. 27. — 1886: II. 27. — 1887: II. 45. — 1888: II. 45. — 1889: II. 61. — 1890: II. 61. — 1891: I. 40. — 1892: I. 40. — 1893: I. 45. — 1894: I. 1. — 1895: I. 1. — 1896: I. 1. — 1897: I. 1. — 1898: I. 1.

~~A pesti műegylet ajándéka 1860. — Magy. Képt. 116. — Ltsza. 73.~~

— 1900: I. 1. — 1901: I. 1. — 1903: I. 1. — 1904: I. 1. — 1905: I. 1.

— Magy. Képtár 116. — Uj lelt. sz. 73. — 1905. átv. jegyz. 45. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1697 és a leltárban 2709. — A Pesti Műegylet ajándéka 1860 október 8-án.

Kifüggesztésére vonatkozo adatok a Nemz. Muzeumban.

Jbl

Tablakép. Akropolis Kanczy

(Čauzi) Rezsőtől

Budapesti Hirlap 1881. XII. 27.

193. n. 3. o. (h. és k.)

Canzi (Ranczy) Rezso festo

Budapesti Hirlap, 1887, XII. 27

193. n. 3. o. (Sz. és K.)

MDK

Canzi Rudolf, festöm.

2e. Női arckép. Vizf.

Képzöm.Társ. 1931. öszi kiáll. Kat. 26.1.

Canzi Ágost

1843-ban Női tanulmányfő c. képét 112 frtért megvette a műegylet.

PMÉvk. 1853-ra. 26. l.

1844-ben A hagymaárus-nő, c. képét megvette u az 135 frtért.

u. o. 28. l.

1845-ben Tót gyermekek c. képét 160 frtért megvette u. az

u. o. 32. l

1859. évi műlapjával választotta a műegylet Canzi Tahi szüreti ünnep c. olajfestményét és 1050 frttal jutalmazta

PMÉvk. 1858-ra. 4. l.

Szijjveretek, VI. 129

Canzi

Vác mellett szüretelő csoportot ábrázoló festményéről Párisban kőrajzot készitettek, -irja a Társaséleti Szemle c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1860. márc. 6.
1o. sz. 47. lap.

M.D.K.

Canzi Ákos Elek,festő,litografus,fényképész

Badeni származású.1862.szept.-ben társult Heller József volt ötvössel és fényképmütermet nyitottak a Kristóf tér 2.alatt. 213.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora,1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica.-.1958.Bp.Képzőmüv.Alap Kiadóvál.Bp.1958

Canzi Ágost

~~Kelp~~ ~~(18.19.)~~ ~~119. l.~~

Kelp A.: A XIX. sz. m. festészet viszonya a francia festészethez. Bp. 1928. 18.19. l. —

Szalay - féle Tájékoztató IX. 54.

Lanxi Ágoston

Életrajza:

Ligeti Antal: A Nemzeti Múzeum Képcsarnokának ismertető lajstroma. Buda, 1870. 83 l.

T. 7060.

érben táncoló és huszárnak fel-
erbungos veszi körül, balra fel-
jobbra a szin alatt a czigányok
k előtt pedig a falu népe vigad.

k. 20.5: 31 cm.

35-902.
02-2.

Canzi Ágost Elek

l.

~~Tragor vácmüvészei~~

~~95. l. 96. l.~~

~~97. l. 14. tabla~~

Tragor J.: Vác mü-
cinlékei és művészei.
Vác, 1930. 95, 96, 97. l.
14. t.

ált. továbbképzővel.
Pási szubási birtok mokat a pási kártalan még 1241 előtt kapott

BÁNOS.

Kisközség a pécsi járásban, dombos vidéken. Területe 1371 k. hold, lélekszáma 252, akik 17 német kivételével magyar anyanyelvűek, és valamennyien r. kat. vallásúak. A házak száma 47. A közoktatást 1 r. kat. elemi mindennapi népiskola és 1 r. kat. általános továbbképző szolgálja. Foglalkozás szerint az őstermelők száma 203, kivülük 9 iparos, 13 napszámos és 4 nyugdíjas lakósa van.

Régi neve Bálván, később Bálványos. Egyházi birtok volt mindig. Magyar lakossága a hódoltság alatt a sok sanyargatás között megfutott. A falu ősi lakossága közül a Böröczky és Hencz családok ismertek. Egyházilag Abaligethez tartozik.

BÁR.

Kisközség a mohácsi járásban, dombos vidéken. Területe 1509 k. hold lélekszáma 721, akik közül 37 magyar, 682 német és 2 egyéb anyanyelvű;

Canzi Ágost MDK

a képekpölött itélö mübizottmány ez idén a kö
vetkezö egyleti tagokból álland: Canzi Ágost.

Tárház.-A müegylet ez idei elsö választmányi ülé
sén.
Vas.Ujs. 1859. 300.1.

Canzi Ákos

"Szorgalommal kidolgozott festménye, az öreg művész sajátja"-irja Bulyovszky Gyula: "November-december havi mütárlat" c. kritikájában a Művészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. ~~évf.~~ félév. lo. sz. 484-485. lap.

Canzi Ákos

F. évi május 31.-én a Pesti Müegylet közgyülésén a mütárlatot intéző egylet uj választmányának -szavazati többséggel- tagja lett a müvész.

Családi Lapok, Pest. 1855. I. félév.
11. sz. 524. lap

Canzi Ákos

"Csinosan kezelt aquarell arcképeinek élénk szinezetét" elismeréssel méltatja a "Január-februári mütárlat" c. kritika a Müvészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1855. I. félév. 3. sz. 133-135. lap

Canzi

Nekrolajts: 1865. 150. l.

u.a. 1866. 46. l.

Canzi Ágoston

"Jeles festőnk, müvészete válságos napjaiban jónak látta photograph-ateliert állitni föl, egyesülve a már ismert fényképiró Hellerrel.." -irja a Heti Szemle c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1862. szept. 16.
37. sz. 590. lap

CANZI ÁGOST:

365. Numvári Werther Alvin.
366. Arab leány.
367. Női arckép.
368. Jellasics egyik feltalálója.

369. Numvári Werther Olga.
370. Idős hölgy arcképe.
371. Rauscher Vilmosné.
372. Lenhossék Györgyné.
373. Lenhossék György.

Canzi Ágost

K.M.Társ. Biedermeier kiáll.

1937-38

Berán Lajos sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár. (147.)
Beron Gyula f. Erzsébet-körút 36. (86. 400, 401.)
Biczó András f. Ráday-utca 34. (308.)
Biai Föglein István f. Balaton-utca 10. (358.)
Boldizsár István f. Aréna-út 84. (94, 208, 222.)
Bornemissza Géza f. Bercsényi-utca 6. (107.)
Bor Pál f. Eskü-út 6. (360.)
Bory Jenő sz. Andrássy-út 71. (143, 158.)
Bosznay István f. Fő-utca 2. (2, 3, 4.)
Bődy Kálmán sz. Hidegkúti-út 84/a. (421.)
Burghardt József f. Rákosszentmihály, Szent Imre-utca (290, 296.)
Burghardt Rezső f. Kelenhegyi-út 12. (242, 244, 246.)

Csánky Dénes f. Fadrusz-utca 6. (249, 250, 253.)
Cserepes István f. József-utca 57. (124.)
Cserhalmi Jenő sz. Horthy Miklós-út 56. (76, 81.)
Csillag István sz. Izabella-utca 65. (164, 167, 168.)
Csók István f. Bajza-utca 23. (22.)
Csorba Géza sz. Százados-út, Művésztelep (133.)
Csucs Ferenc sz. Sashalom, Pozsonyi-út 36. (149.)
Czencz János f. Peterdy-utca 39. (64, 272.)

Canzi Ágost Elek, (családi nevén *Kanz Márton*), festő; szül. 1808 febr. 22-én Badenben, Bécs mellett; megh. 1866 ápr. 13-án Pesten. A stuttgarti akadémián végezte tanulmányait, majd Párisba ment, hol Ingrès-nél tanult. Hosszú párisi tartózkodása jótékonyan hatott művészetére. Az első nagyobb elismerés 1838-ban Párisban érte, hol egyik képét aranyéremmel tüntették ki. 1838-ban elhagyta Párist és Stuttgartba költözött, honnan 1840-ben Bécsbe tette át állandó lakhelyét. Innen többször lerándult Pestre s 1843-tól kezdve a pesti művészeti egyesületnek is állandó kiállítói közé tartozott. 1843-ban egy női tanulmányfőt (olajf.) állított ki, melyet kisorsolás céljából 112 forintért a műegylet vett meg (megnyerte Fleischer Tamás), az ugyanez évi folytatólagos kiállításon pedig Fiatal indiai nő (olajf.) és Középkori lovag (olajf.) cz. képeivel vett részt. Az 1844. évi kiállításon Férfi tanulmányfő (olajf.), Vadorzók (a tárgymutató szerint »Vad-tolvajok«, olajf.), Olvasó leány (olajf.), A vereshagymaárús nő (olajf.) és A fürdő nő (olajf.) cz. képei voltak láthatók. Ezek közül A vereshagymaárús nőt a műegylet vette meg 135 frtért, s e kép a sorsoláson Wenckheim József gróf nyereménye lett. Az 1845-ben kiállított képei közül a Tót gyermekek cz. genrét emeljük ki, melyet 160 forinton szintén a műegylet vett meg.

C. gyakori látogatásai alatt annyira megkedvelte a magyar fővárost, hogy már 1845-ben komolyan foglalkozott a Pestre való telepedés eszméjével. Tervét 1846-ban hajtotta végre, s ettől kezdve haláláig állandóan Pesten tartózkodott. Bár hivatottsággal művelte a genrét, nálunk inkább mint arczképfestő vált keresetté. A műegylet 1846. évi kiállításán három arczkép mellett két genreképe

volt: Leány a tengeren és Az anya álma. A következő évben azonban az arczkép megrendelésektől már nem jutott hozzá, hogy életképeket fessen, s ezután mintegy tíz évig csakis arczképekkel vett részt a kiállításokon. 1852-ben három, 1853-ban kettő, 1854-ben egy, 1855-ben négy, 1857-ben két arczképet állított ki, vegyesen olajfestményeket és aquarelleket. 1858-ban (aug.—szept. kiáll.) »Parasztok készülnek ő cs. kir. Felségeik örvendetes üdvözlésére Magyarországban történt legmagasabb körútjok alkalmával« cz. képe (olajf.), továbbá Leány az ablaknál (olajf., 200 frt., szept.—okt. kiáll.) és Tanulmányfő (olajf., 100 frt., okt.—nov. kiáll.) cz. képei voltak kiállítva. 1859-ben festette meg legismertebb életképét, a Váczi szüret-et, a melyet úgyszólván még az állványon vett meg a pesti műegylet a M. N. Múzeum számára, honnan újabban a Szépművészeti Múzeumba került. Főerőssége azonban továbbra is az arczkép maradt s e nemű művei között bizonyára előkelő helyet foglalnak el Dugonics András és Deák Ferencz képmásai (az utóbbi jelenleg a városi múzeumban Szegeden), melyeket Szeged városa 1861-ben rendelt meg a művésznél. Arczképei közül Bajza József képmása az Ernst Múzeum tulajdona. C. családi körülményeiről tudjuk, hogy kevéssel Pestre való telepedése után megnősült (neje szül. Ruprecht volt), s hogy házasságából egy fia származott, kiből szintén festő lett.

Az a nehány író, aki eddig C.-val foglalkozott, kivétel nélkül figyelmen kívül hagyta a grafika terén való működését, noha mint kőrajzoló figyelemre méltó műveket alkotott. Valószínű, hogy ismereteit e téren szintén Párisban szerezte, s így már Pesten való letelepedése előtt is foglalkozott a lithographiával. Minthogy a legrégibb magyar tárgyú kőrajzán lévő évszám 1852, úgylátszik nálunk csak ez időtől kezdve gyakorolta a kőrajzolást.

CANZI ÁGOST ELEK (1808—1866).

52. *Női arckép.* Jelezve: Aug. Canzi 1850. — Vizfestmény.

12

53—57. *Pesti alakok.* 1850. körül. — Vízfestmények.

58. *Weber Antal építész.* — 1850 körül. — Vízfestmény.

59—64. *Pesti alakok.* 1850. körül. — Vízfestmények.

65. *Borsos József (?) festő arcképe.* 1850 körül. — Vízfestmény.

66—67. *Pesti alakok.* — Vízfestmények.

Szépm. Muz.
graf. ost. 61. kiáll. (1931)
Uj szemenyek

Beck Vilmos 78.
Benczúr Gyula 15, 52, 102.
Bihari Sándor 112.
Borsos József 33.
Böhm Pál 108.
Brocky Károly 34, 63, 99.
Canzi Ágost Elek 7.
Csók István 56.
Csontváry Kosztka Tivadar 89.
Deák-Ebner Lajos 55, 107.
Donát János 20.
Fadrusz János 110.
Ferenczy István 23, 95.
Gyárfás Jenő 12.
Györgyi (Giergl) Alajos 31.
Hauszmann Alajos 118.
Hegedüs László 49.
Hollósy Simon 47.
Horovitz Lipót 106.
Illés Antal 84.
Izsó Miklós 27, 71, 92.
Kacziány Ödön 13.
Karlovszky Bertalan 43.
Komlóssy X. Ferenc 36.
Koroknyai Ottó 77, 113.
Kovács Mihály 62.
Kozina Sándor 3, 18, 97.

CANCZY Ágost Jenő

Váci pantheon. Vác, 1992. 7, 174. p. 10

CANZI ÁGOST
festőművv.

Mosonmagyaróvár

Csellev-ház

TKM 403

7. old.

Canzi Ágost

rod

Tragor Ignác dr.

Vaci könyv, a Vaci Muzeum Egyesület evkönyve
Vac, 1907. 95—98.l.
(Canzi Ágost arcképe)

Életrajzi adatokkal, okv. felhasználandó.

MOB Könyvtár

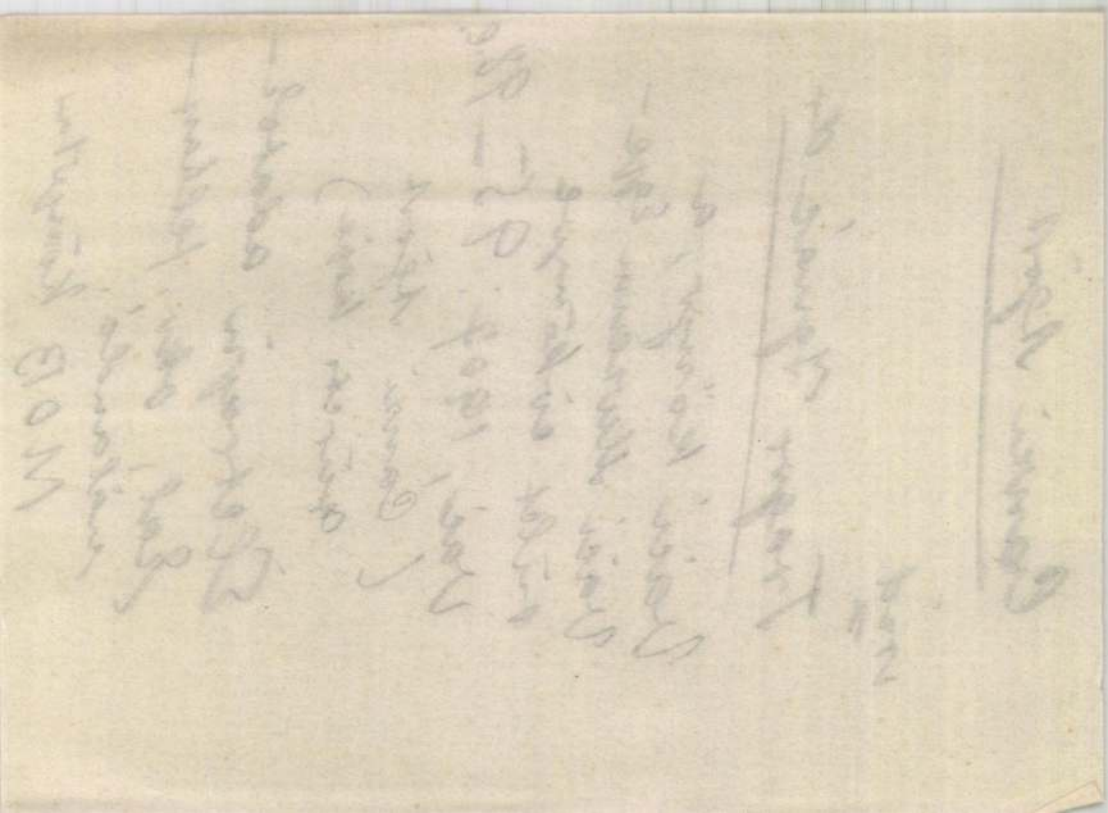

Canzi

~~Ganzi A.~~

olajfestménye, 1851.: Lendvay Márton színművész. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2961

⊙ (*Uj fényképészeti müterem.*) Canzi festész Hellerrel egyesülve a jövő hó folytán nagy fényképészeti műtermet fog megnyitni.

+ (*A londoni kiállitáson osztogatott érem*) a következő ábrát mutatja: Előlapján egy női alak ül, Britania, lábainál oroszlán fekszik, mely talpával a hármas szigonyt érinti. Britania előtt két nőalak térdel, kiknek egyike a föld, a másik az ipar termékeit mutatja be mint adományokat, mig egy harmadik női alak egyik kezét egy gépen nyugtatja. Britania trónja mögött két más alak áll a festészetet és szobormüvészetet ábrázoló. Az érem hátrésze egy cserággal diszeskedik, s rajta e szavak olvashatók: „Londini 1862. Honoris causa.“

Közintézetek, egyletek.

+ (*A magyar Akademia*) f. hó 7-iki ülésében *Peregrini* Elek multkori felolvasását folytatván, a nevelés czélja és szükségességéről értekezett. Ez értekezés után a titkár felolvasta a sz.-fehérvári ásatások ügyében kiküldött bizottmány jelentését, mely lapunkban fennebb olvasható. Az ásatásokat jövő őszszel akarják megkezdeni, a költségeket közadakozás utján fedezendik. Felolvastatott továbbá a statisztikai bizottmány jelentése, s *Botka* Tivadar levele Sveiczból, melyben jelenti, hogy sikerült Ágnes és Erzsébet Árpád-herczegnők korszakára vonatkozó több monumentalis emléket, ugy szintén az ugynevezett hunfők rajzait fölfedeznie. Végül megállapittatott a könyvkiadási bizottmány által kidolgozott szabályzat.

+ (*Ajándékozás Muzeumunk számára.*) Nádasdy Forray grófnő néhai nagyatyjának. gr. Brunszvik József volt országbirónak, Ferenczy által készitett mellszobrát Muzeumunknak ajándékozta.

△ (*Jászberényben takarékpénztár létesül*) Ördögh András és Scopián Sándor buzgólkodása folytán. A kibocsátott részvények már mind elkeltek, mi arra mutat, hogy Jászberényben a takarékpénztár a közohajtás tárgya.

Közlekedés.

⊙ (*A cs. k. szab. tiszavidéki vasut*) üzleti bevételeiről kimutatást közöl, melyszerint a nevezett pálya 78½ mérföldnyi vonalán jan. 1-től május végéig 191,157 utast s 2,139,339 mázsa tehert szállitott, s ezért összesen bevett 1,096,615 ft 28 krt. Junius hóban szállitott 41,853 utast, 456,149 m. terhet, s bevett 250,666 ft 32 krt, mintegy 14000 fttal kevesebbet, mint a mult év ugyane hónapjában.

+ (*Az angol duna-gőzhajózási társulat*) már megalakult. A tőke 200,000 livre, mi tiz livreről szóló részvények által fog összegyüjtetni. A szerb kormány öt évre 4000 lira évi segélyt s e mellett különféle szabadalmakat biztositott részére.

+ (*A barsmegyei gazdasági egyesület a barsi vasut ügyében*) mult hó 28-án Léván közgyülést tartott. Felolvastatván gr. Hunyady László vasutügyi inditványa, sok vitatkozás után elhatároztatott, hogy az egyesület, az országos magyar gazdasági egyesület tervének 5-ik pontja szerint, a nánabeszterczebányai vonalt fogadja el, ugy hogy más vonalak épitését ki nem zárja. A közgyülés végén az elnök tudatta, hogy f. évi okt. 17-én Léván lóverseny fog tartatni, melyre már eddig 21 arany gyült össze, többnyire nők adakozása folytán.

Balesetek, elemi csapások.

+ (*Öngyilkosság.*) Egy polgári származásu fiatalember, kire öröklés utján tetemes vagyon várt, felakasztotta magát. A szerencsétlen egész életében kedvetlen volt, s öngyilkosságát is életuntságnak tulajdonitják.

+ (*Öngyilkosság.*) Mult vasárnap éjjel egy ismeretlen férfi a lánczhidról a Dunába ugrott, s a hullámok közt nyomtalanul eltünt.

△ (*Öngyilkossági kisérlet.*) Győrött egy szoptatós dajka megjelent a városkapitány előtt, kérvén őt, hogy helyéből, hol a sok boszantás miatt tovább már nem maradhat, azonnal bocsáttassék el. Itt azon választ kapta, hogy délután ismét jelenjék meg, mikorra gazdája is meg fog idéztetni. Azonban a leány nem várta be a délutánt, hanem a városházától egyenest a Dunára ment, s egy hájóról a vizbe ugrott; de öngyilkossági kisérlete nem sikerült, mert még élve kifogták.

⊙ (*Szerencsétlenség tüz által.*) Váczon egy leány f. hó 6-án szesz lángja mellett kávét főzvén, a láng ruhájába kapott: testét annyira összeégette, hogy több órai kinlódás után meghalt.

⊙ (*Tüzvész.*) Aradon e hó 3-án Traytler fürész- és gőzműmalma, egy szomszéd ház hátulsó épületével együtt, a lángok martaléka lett.

Mi ujság?

△ (*Kitüntetés.*) A hivatalos ujságok jelentik, hogy Ő Felsége *Toldy Ferenczet*, a pesti egyetemi könyvtár főnökét s a magyar nyelv és irodalom tanárát ezen egyetemnél, dijelengedés mellett, kir. tanácsosi czimmel felruházni méltóztatott.

⊙ (*Adóügy.*) A helytartótanács meghagyta Pest város tanácsának, hogy a császári adó behajtását aug. elején átvegye.

△ (*Hollósy Kornélia*) hirszerint még továbbra is megmarad szinházunknál.

△ (*Párbaj.*) Két pesti születésü jogász legközelebb párbajt vitt, melyben az egyik életveszélyesen megsebesülvén, a másik eltünt.

Vas. Ujs 1862. 334. l.

Vasárnapi Ujság 28-

TÁR

Régi magyar szakácskönyv.

Az e lapok mult számában emlitett régi szakácskönyv czime a következő :

„*Magiar étkeknec főzése Thököli Sebestyén Uram ő Nagysága Szakácha Szent Benedeki Mihály által 1601, X. Augusti Késmárckon.*“

Miután meg vagyunk győződve, hogy e munka tartalma teljes mértékben megérdemli gazdasszonyaink figyelmét, ezennel megkezdjük annak közzétételét (az akkori helyesirás némi módositásával ugyan, de teljes hűséggel).

1) *Éles lével tikfi.* Tégy szalonnát fel külön fazékcsában tiszta vizben, azt főzd erősen : azután az tikfiat vágd fel, tedd fel a szalonna levében az szalonnával együtt; hogy meg abarlod metéld vékonyan az szalonnát : vagdalj bele hagymát, tárkont egészen, és két vagy három lémoniát, azokat főzd együtt, lásd meg a savát, hogy meg akarod borsolni, először eczetezd meg, azután borsold, sáfrányozd, gyömbérözd meg.

2) *Halat éles lével.* (alább Nro 26.) Az megh-vagdalt veres hagymát erősen főzd, hogy megfő, azután vágd bele az halat, tölts eczetet belé : forrázd fel : ha elég-é az eczet benne, lásd meg : azután tölts mézet belé, borsold, sáfrányozd, és gyömbérözd meg : de az bors jól megérezzék : ugy azért, hogy az eczetet se az bors, se az sava, se az méz felől ne haladja.

3) *Spákkal való bárány-avagy lúd-hús.* Abarold meg az húsát, tégy
y kevéssé főni, azután vagdald meg az hagymát sza-
, zöld petreselemmel együtt, hogy felvagdalod, vesd
hogy fel akarod adni, csak akkor borsold, és sáfrá-
y, gyömbér kell bele, ha idején meg borsolod, az sáf-

ó tik, vagy lúd. Az húst tedd fel hagymával, és pe-
ütt, hogy megfő az hagyma és petreselem, aprits fejér
is megfő, szedd ki az húsát az levéből, az levét
: az husát ismét abarolván, rakd az levében főzd
meg, felettébb meg ne sózd, mert magától is meg
rod adni, borsold, és sáfrányozd meg : bors, sáfrány,
gen megborsolod, nem jó, mert ha kevéssé lesz bor-
gen által hatja az bors.

úl. Vagdald fel a nyulat, mosd meg eczetben, mikor
ı; tégy fel vérrel eczettel vizet, és bort is tölts hozzá,
belé, azt főzd együtt : hogy meg akarod abarolni,
levét szitán szörd által : az husát szépen tisztogasd
; az levében, had főjön : vagdalj hagymát belé, rántsd
tégy mézet bele; az sava jól legyen, az eczettje csi-
sold meg : bors egy kis sáfrány szimért, szekfű kell
ne kevéssé főni, és ugy add fel.

el való kappan. Süsd meg az igen szép kövér kap-
zt ne szárazd, és ilyen módon csinálj alá levet. Végy
lsz elégnek egy kappan alá, metélj czipót bele, és ugy
d szitán által, hogy az leve sürü legyen : aprits bele
tvélt széles vékonyan, tégy bele tengeri, és malosa
ezekkel együtt főzd tégy bele mézet is bővön : sáf-
ele. Hogy fel adod, tedd felöl hidacskára az kappant.

y laskával. 1-ször az kappant főzd meg maga levében tiszta vizben, az levét sózd meg azután csinálj tésztát vagy hat tikmonyból azt lapitsad vékonyan, és metéld apróra, rántsd meg vajban, s ugy rakd az kappan mellé, haddfőjön együtt borsold, sáfrányozd, gyömbérözd meg.

8) *Szekfüves lével nyelv vagy tik.* Főzz együtt fekete kenyeret, bort, eczetet és vért : hogy megfő az leve, szürd által az szitán: az nyelvet vagy az kappant süsd meg : ha nyelv metéld hosszattaban : ha kappan, hadd egészen, tedd az levében és ugy főzd együtt : jól megmézeld : tengeri szőlőt is bőven tégy bele : azután borsold, és szekfűzd meg : tégy egy kis sáfránt szinért bele. Az sava feljebb ne érezzék az többinél; az bors, eczet egyaránt legyen : az méze egy kevéssé feljebben haladjon.

9) *Gyömbéres lé.* Metélj borban czipót, főzd erősen, szürd meg szita által, tégy mézet bele, körtvélt szélesen metélj bele : tengeri szőlőt, és mondolát vess bele, mézet is, hogy jó édes legyen. Borsold meg, sáfrányt, gyömbért tégy bele, azután is jó módon főzd és ugy add fel : hogy fel adod, tégy sültet reá.

10) *Riskását gyümölcsös lével.* Főzd meg először az riskását tejben, sózd meg, hogy kemény legyen : azután egy kevéssé tedd ki hülni, és igy csinálj levet reá : végy bort tengeri malosa szőlőt, mandolát is tégy belé : almát metélj hosszattában bele, mézet is tégy belé és együtt keményen főzd, s az után borsold meg; bors, sáfrán, fahéj kell belé, hogy fel akarod adni, rakd az kását egy széles vasfazékban, töltsd rá az levét és egy kevéssé ha együtt forralod, add fel.

11) *Kappant fenyőmagos lével.* Igen szép kövér kappant tölts meg fenyőmaggal : fenyőmagot törj össze vajjal, és ugy tedd az kappanban : azután süsd meg, és öntögesd fenyőmagos vajjal, hogy szépen süljön, azután igy csinálj levet neki : az fenyőmagot erősen törd meg, tölts bort reá, bor-

Canzi Ákos (Agost)

1853. jun. – júl. kiáll. Műegylet. Arcképek, olajf.

1853. dec. – 1854. jan. kiáll.: Arckép, vízf.

1854. jan. – febr. kiáll.: Arckép, olajf.

1855. jan. – febr. kiáll.: 3 arcképe, vízf.

1855. máj. – jún. kiáll.: Arckép, vízf.

1855. nov. – dec. kiáll.: Arckép, olajf.

1857. dec. – 1858. jan. kiáll.: Arckép, olajf. – Arckép, olajf.

1858. aug. – szept. kiáll.: Paraszt-tok készülnek I. Ferenc József király üdvözlésére magyarországi útjának alkalmával, olajf., I. Ferenc József ~~király~~ megérkezésére készült.

1858. szept. – okt. kiáll.: Leány az ablaknál, olajf., 200 ft.

1858. okt. – nov. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 100 ft.

1860. jan. – febr. kiáll.: Szürke ünnepély Vácz vidékén, a műegylet 1859. évi műlapjainak próbanyomata Charpentiertől C. műve nyomán.

Löcse h. n. V. 22.

1860. jan.–febr. kiáll.: Arckép, olaj.
1861. máj.–jun. kiáll.: Gróf Teleki László arcképe, kőrajz. – Rottenbiller Lipót arcképe, kőrajz. – Eskel Ferenc arcképe, kőrajz. – Arckép, olaj.
1861. aug.–sept. kiáll.: Arckép, kőnyomat. – Arckép, kőnyomat.

Ezüstgomb, (11 db, szalagra varrva) VII. 242.

Ismertebb kőrajzai időrendben a következők:

1852. Degré Alajos arczképe; kis ívrét.

Szentgyörgyi Horváth József arczképe. Felirata: St. Györgyi Horváth József / Cs. Ki. Kamarás. Kis ívrét.

Ugyanaz, a feliratban a keresztnév elhagyásával.

Kern Leó arczképe; írás előtt, 4.-r.

Pencs János pesti fűszerkereskedő arczképe; írás előtt; szemközt ábrázolva. Ívrét.

Ugyanaz, oldalról felvéve.

Singer Ödön arczképe. Felirata: Singer Edmund (névaláírás) / zeneszerző. Ívrét. Kiadta: Rózsavölgyi és tsa Pesten.

1853. Gróf Festetics Leó arczképe. Ívrét.

1855. Kralitz Antal arczképe; írás előtt. Ívrét.

Szilasy János arczképe. Felirata: Szilasy János / 1830-ban. 8.-r.

Vörösmarty Mihály arczképe. Emléklap. Ívrét.

Weigl G. A. arczképe. Felirata: G. A. Weigl (névaláírás). Kis ívrét.

1856. Aranyvári Emilia ballet tánczosnő arczképe; oval vonalas keretben. Ívrét. A »Hölgyfutár« 1856. évi mellékleteként kiadta Tóth Kálmán.

Hoványi Ferencz arczképe. Felirata: Hoványi Ferencz / prépost; l. sz. nagyváradi kanonok; a szépművészetek, bölcsészet és szent hittan tudora. A név felett: »Ismerd önmagadat« felirattal. 4.-r. Kiadta a Szt. István Társulat.

Singer Ödön arczképe. Felirata: Edmund Singer (névaláírás) / Grossherzoglich Sächsischer Concertmeister. Ívrét. Kiadta: Rózsavölgyi és társa Pesten.

1857. Kőszeghi Károly arczképe Felirata: Kőszeghi Károly (névaláírás). Ívrét.

Riksits Sándor mellképe. Írás előtt. Kis ívrét.

1858. J. A. Mutson arczképe. Ívrét.

Ellinger Teréz arczképe. Felirata: Therese Ellinger (névaláírás). Ívrét.

Hám János püspök arczképe. Felirata: Excellentissimus Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus / Joannes Hám / Episcopus Szatmariensis, s még két sor latin szöveg. Jobb oldalt alul a püspök névaláírása. Ívrét.

1850. Széchenyi István gróf arczképe. Felirata: Gr. Széchenyi

rét, sargás szürke alapra nyomva. Eybl rajza után) készült.

1861. Deák Ferencz arczképe. Felirata: Deák Ferencz (névaláírás). Ívrét. (Jelzése szerint természet után készült.)

Eötvös József báró arczképe. Ívrét. Jelzése szerint természet után készült.

Erkel Ferencz arczképe.

Rottenbiller Lipót arczképe. Felirata: Rottenbiller Lipót (névaláírás). Ívrét.

Szalay László arczképe. Felirata: Szalay László (névaláírás). Természet után készült.

Teleki László gróf arczképe.

Thaisz Elek arczképe. Ívrét.

Zádor György arczképe. Felirata: Zádor György (aláírás). Ívrét.

Évszám nélkül: Színpadi jelenet Jókai Mór Dalma cz. drámájából. A »Délibáb« melléklete.

Kőrajzainak jelzése: »August Canzi« vagy »Canzi Ágost« rendesen az évszámmal, 1857-től pedig többnyire fel van rajtok tüntetve a készítés helye: »Pest«.

Albuma, A magyar festőművészet — A Pesti Napló előfizetőinek készült kiadás. Budapest, é. n. 76. l. — *Benkert, Carl Maria:* Jahrbuch des deutschen Elementes in Ungarn. Budapest, 1846. 162. l. — *Budapesti Viszhang.* 1852. 298. l. — *Ernst Lajos és Lázár Béla dr.:* Az Ernst-Múzeum kiállításai. X. Magyar biedermeier-művészet. Budapest, 1913. 26. l. — *Ernst-Múzeum.* Ideigl. katalogus. Budapest, 1912. 34. l. — *Ezredéves orsz. kiállítás.* A képzőművészeti osz-

szigetelt, különálló alak, épület, sőt egy-egy oszlop magában a szabadság megváltó, feloldó érzését kelti fel bennünk. A német művészetben a mozgás benyomása az éltető elem és minden mozgás egyet jelent az önmagából való kikeléssel, a nyugtalansággal, a szabályos és szimmetrikus idomokról való lemondással.

Mikor az öreg Bernini Párisba ment, hogy a francia királynak olasz stílű kastélyt építsen, akkor a szaktárgyalást a francia kollégákkal azon kezdte, hogy a *részarányosság* alapvető fontosságát fejtegette. S ezzel szíven találta a különbséget, vagy ha úgy tetszik, az ellentétet Dél és Észak építőművészete között. Északon nem a testek és síkok aránya a döntő, hanem az, ami a formával és a formán történik, a mozgást érezzük a lényegesnek. Olaszországban az épület értékét az határozza meg, ami az építmény maga. Ezért a proporció fogalma északon másodrendű, Olaszországban az építőművészet (és nemcsak az építőművészet) számára az elhatározó. Aki először lép olasz földre, ne vezettesse félre magát a nagy síkok sivár vagy meztelen voltától: éppen a meztelen formában van az építmény szépsége. Minden egyéb mellékes. Az ékítés csak arra való, hogy a hiányos helyeket elleplezze. Már L. B. Alberti megírta az Építőművészetről szóló könyvében, hogy a műalkotás szépsége önmagában, a tulajdon formáiban rejlik; az ornamentum csak kisegítő világossága, kiegészítő része a mű szépségének. Velencében az építőművészek lazábban kezelték a részarányosság törvényeit. Innen van, hogy a németek a lagunák városában otthonosabban érezték magukat. Körzővel és vonalzóval megrajzolható geometriai idomok életet nyernek, művészi lendületre kapnak: négyszögű hasáb fölé épített hengeralakú tömegnek megvan a maga plasztikai éle és jelentősége. Az olasz bútor, felírás, tipografia mind a formák e világosságával ékes. Nem egyenes ellentéte-e mindennek a német *fraktúra*, az úgynevezett gótbetűs írás? Ha egy mondatot csupa gót kezdőbetűvel írnak le, azt egy germanista professzor sem tudja folyékonyan elolvasni.

Az olasz festőművészet tudat alatt is magáévá tette a görög szofista bölcs mondását: *az ember mértéke az ember.* Az olasz piktúra főtárgya nem hegy és völgy, folyó és tenger, város és erdő, hanem az ember. Az emberi test, a maga gyönyörű arányaiban, mozgásában és nyugalmi helyzetében, idealizálva vagy anatómiai pontosságú valószerűségével. Ennek a testábrázoló művészetnek csúcspontja, kiteljesedése Michel Angelo. A sixtusi kápolna ülő rabszolgapárja klasszikus példája ennek a csodálatosan gazdag, alapos tanulmányon, megfigyelésen és beleérzésen alapuló művészetnek. Az olasz festőnél a ruha alatt érezzük a szilárd testet. Alberti azt követelte, hogy a festő előbb rajzolja meg alakjait meztelenül és csak azután öltöztesse fel őket. Ennek a posztulátumnak azok a művészek is eleget tettek, akik sohasem olvasták Albertit. Maga a nagy Raffael is ezt a technikát alkalmazta. A test struktúráját sohasem hanyagolták el úgy, mint az északiak, akik akárhányszor abszolút mesterei a rajzolásnak és mégsem vetnek súlyt erre a követelményre. A művészi anatómus és az anatómiát tanult művész az olasz renaissance egyik legérdekesebb specialitása. Itt is elsőül Michel Angelora, de mellette még Leonardo da Vincire is hivatkozhatunk.

A *mérés* épp olyan jelentős szerephez jut a festésben és szobrászatban, mint az építőművészetben. Aki a test arányai ellen vét, az nem megy komoly művészszámba. A figura mindig önálló, ellentétéül a német művészetnek, amely csak sorokkal, csoportokkal, egymásra vonatkoztatott alakokkal tud operálni. Az olasz képen a tér és a teret benépesítő alakok külön-külön is élnek. A német képen tér és alak egybeforrott, egymás függvényei. A német renaissance, amelyet túlzó nacionalizmustól hevített művészeti írók szívesebben neveznek *késői gotikának*, szintén felismerte az emberi test szép-

CANZI ÁGOST ELEK: PESTI ALAKOK. 1850 körül. Vízfestmények

Hoffmann Edith dr A Szépmüvészeti Muzeum rej. szerencsei

MAGYAR MUVESZET

1931

Ernst aukció: IV-V. Női képm. (1247)
Férfi " (1247) of

1920 febr. X.
Női képmás (1251) of

1920 dec. 13-14. Női képmás (1260)

1922 nov. XXI. A remény allegóriája (1253) of

1923 febr. XXII. Női képmás (1246)

1924 nov XXVIII. Férfiképmás (1261) of
Női " " (1261) "

1925 nov XXX Fiúképmás (1247) virf.

1928 XXXVII. Női arckép (1239) of

1928 nov XXXIX Férfiarckép (1257) virf.

1929 dec. XLIII. Fiatal hölg arck. (1258) virf
Női arckép (1246) c.r. (elodikálva)

1930 ápr XLIV Faún és bacchánsnő (1237) of

M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTERIUM
TÁTRAI FELÜGYELŐJE.

/: Pozsonyi ut 2/b. I. em:/

437 szám.

A tátrai m. kir.
s a vörösklastromi templomh
költségvetésben felnem vett
költségvetést azon tisztele
küldeni, hogy ezen költségv
ban jelzett helyszini felül
vizsgálatani, és ez alapon
tása és aszfalt lemezekkel
tassék.

A MAROSVÁSÁRHELYI SZŰCS-CÉH RÉGI POHARAI

A Procopius-gyüjtemény a budapesti Iparművészeti Múzeumban

Muzeumok és gyüjtők között — ha feledésbe megy ez egymáshoz való rokonság — gyakran merül fel félreértés. A soha elég jól nem dotált muzeumok u. i. nem egyszer féltékeny szemmel nézik, mint vásárolnak egyes szenvedélyes gyüjtők náluk sokkal könnyebben, hiszen másnak, mint önzsebüknek nem tartoznak felelősséggel. A gyüjtő harca azonban titáni harc. Mit ér az ő egyetlen rövid kis élete a *muzeumok örökéletével szemben.* Sőt a gyüjtő hiába gyüjt össze egész kis muzeumot: ki biztositja őt, hogy ez a gyüjtemény megmarad abban a szeretettel felékesitett köntösben, amelybe alapitója öltöztette? Mi lesz a kis árvából később? Mert az árvánál árvább a gyüjtemény, amelyből elhalt az összetartó lélek s a simogató kéz. Egy megoldás van csak: a magángyüjtemény is változzék át muzeummá. Azt természetesen csak egészen nagyszabásu gyüjtemények ambicionálhatják, hogy önálló muzeumokká (közgyüjteményekké) alakittassanak, a gyüjtemény erényei szerint, azonban mindig meglehet találni a megfelelő nuance-ot, hogy a gyüjtő és alapitó munkája s egyénisége se vesszék feledésbe.

In optima forma válik most közgyüjteményé néhai *özv. Perlep-Procopiusné sz. Werther Olga* gyüjteménye, melyet fia Procopius Béla, maga is ismert amatőr, a budapesti társaság előnyösen ismert tagja, az elmult hónapokban kegyeletes kézzel nyujtott át részben a budapesti Szépmüvészeti, részben az Iparművészeti Muzeumnak. E két közintézet együttesen mutatta be e nevezetes gyarpodását a közönségnek az Iparművészeti Muzeumban.

A gyüjtemény létrejövetelét illetőleg *Petrovics Elek,* a Szépmüvészeti Muzeum főigazgatója a következőket irja:

„A gyüjtő egy nagymüveltségü és bájos urhölgy volt, névszerint *numvári Werther Olga,* előbb Procopius Vilmosnak, ennek halála után dr. Perlep Antal, m. kir. pénzügymi niszteri osztálytanácsosnak felesége. Amit gyüjtött, azt szivvel-lélekkel, nagy odaadással gyüjtötte s egy élet szeretetét fektette gyüjtésébe. Sokat és sokfélét gyüjtött, mert mindennapi kedvtelése sőt életszükséglete volt a gyüjtés, de mégsem járt el programm nélkül. Az iparművészet területén főként azt gyüjtötte, ami a lakás diszitéséhez és előkelő felszereléséhez tartozik, mert szerette, hogy tárgyai állandóan körülvegyék s bennök mindennap gyönyörködhessen, a képzőmüvészet terén pedig az arcképfestészetre, főként pedig a miniatürfestészetre korlátozta magát s ebben igyekezett bizonyos kerekdedséget elérni. Gyüjtőszenvedélyét különösen akkor volt módjában kielégiteni, midőn második férje, mint pénzügyi főtanácsos nyugalomba lépett és a házaspár 1888-ban Grácban telepedett le. A nyugdijasoknak ebben a kedvelt fészkében jó talaja van a gyüjtésnek, mert sok otthon bomlik fel egy-egy előkelő nyugdijas halálával és sok régiség szóródik szét és kerül eladásra. De Perlep-Procopius Vilmosné urnő érintkezést tartott fenn más városok régiségkereskedői-

MELEGH GÁBOR EDOUARD DEVRIENT ARCKÉPE

vel is és idővel mindjobban kiszélesitette összeköttetéseit.

Igy jött létre e gyüjtemény, csöndes és szeretetteljes munkában, egy müvelt és gyöngéd női lélek kedvtelésének és buzgalmának gyümölcse képen. Ez a kitünő nő, aki életének majdnem 30 utolsó évét idegen földön töltötte és ott is halt meg a mult évben, egész életében lelkes honleany volt s hazájához való forró ragaszkodásában fogamzott meg az a kivánsága, hogy halála után Magyarország két művészeti muzeumáé legyen gyüjteménye. Ezt a kivánságát azonban nem öltötte jogi formába, hanem bizalommal ruházta rá elhatározásának végrehajtását fiára, *Procopius Béla*, követségi tanácsosra, ez időszerint atheni magyar ügyvivőre. Hogy Procopius Béla anyja halála után sietett teljesiteni ezt a megbizást, ezt mindenki természetesnek fogja találni, aki ismeri őt s igy tudja róla, hogy méltó fia anyjának önzetlenségben és hazafiságban."

Perlep-Procopiusné gyüjtése azért is egyéni, mert a kiváló izlésü dáma gondoskodott arról, hogy jómaga, szintugy hozzátartozói az ő izlése szerint örökittessenek meg. Ennek következménye az, hogy a családi képek szinte egybefüggő sorozatot alkotnak azokkal a képekkel, amelyekkel már nem családi vonatkozásuak, hanem csak művészeti erényeik révén kerültek a gyüjteménybe. — Magát a gyüjtőnőt, mint serdülő lánykát *Canzi Ágost* ecsetje mutatja be nekünk, egy közeli rokonát, *nemes Román Juliát* viszont a derék szélyly nagymester, *Barabás Miklós* örökitette meg kétszer is. Egy akvarellarckép tipikus kivágott, biedermeier ruhában lesimitott hajjal mutatja be a husz év körüli fiatal hölgyet. A kép dátuma — Barabás Miklós saját kezüleg készitett müjegyzéke szerint — 1854. Ez a dátum bizonyos fotografikus hatást is elárul. Ne felejtsük el, ezidőben — a még csak második évtizedét élő fényképezés e zavaros korában — Barabás fotografus is volt, amit elárul a széktámlány s a jobbkézfelől lévő vaskerités. E rekvizitumok azonban mit sem vonnak le a kép szépségéből. — Ugyanezt a hölgyet látjuk olajfestményben is. Ha a hivatalos katalógusban nem olvasnók az 1856-os dátumot, későbbinek mondanók. Erre mutat az a körülmény, hogy Barabás 1856-os feljegyzett művei közt hiába keresünk, — ami természetesen az autenticitásra nem hat ki, mert Barabás nem egy művét felejtette el feljegyezni — továbbá az 1854-es aspektussal szemben két évnél kétségkivül többnek mutatkozó korkülönbség, végül maga a ruha, amely már közeledik az 1860-as évek magyar ruhájának hangulatát rejti magában.

E két, most tárgyalt képen kivül illusztrációban mutatjuk be *Melegh Gábor* egy vizfestményét, mely *Edouard Devrient*-nek, a hires német szinésznek és szintörténésznek arcképét ábrázolja. A verseci születésü Melegh Gábor Barabás kortársa volt. Sokat dolgozott *Temesváron*, ami müködésének némi erdélyrészi izt ad. Ma ő is egyike a művészettörténelem utólagos megérkezettjeinek. Munkáit külföldi miniatürgyüjtők és miniatürkiállitásrendezők is figyelemre méltatják.

A Perlep-Procopius-gyüjtemény iparművészeti részéből egyik illusztrációnk bemutat egy karosgyertyatartóvá kiképzett korai XVIII. századi ónherkulest, egy 1700 körüli Madonnát ábrázoló ónplakettet s egy tökéletes formáju, rokokó leveses tálat, egy másik illusztrációnkon pedig egy a XVIII. század első feléből való köszörült diszitésü fedeles serleget és két festett Watteau-jelenetes rokokó-pohár látható.

E gyüjtemény iránt igen élénk érdeklődés nyilvánul meg. Ez inditotta az igazgatóságot arra, hogy a meglévő kiállitást meghagyja és egyesitse *két másik* kiállitási tömeggel. Ezek egyikében láthatók azok a változatos tárgyak, amelyekkel *özv. Hatvany Józsefné bárónő* — a mai magyar gyüjtők egyik legkiválóbbja és legbővebbkezüje — gazdagi-

CANZI ÁGOST PERLEP-PROCOPIUS VILMOSNÉ LEÁNYKORI ARCKÉPE

totta a muzeumot. Porcellán, üveg és egy pompás biedermeier zsebkendőgyüjtemény dominál ebben az ajándéksorozatban.

A másik kiállitási tömeg u. n. kölcsönkiállitás. Néhai *Bischitz Gyula* porcellánplasztikai gyüjteménye került kiállitásra. A sok ajándék után meg kell emliteni, hogy *ez már nem az*; maga a gyüjtemény azonban magyar földön ritkitja párját, ugy hogy tudományos célból is helyes volt kiállitása. Meissen és Bécs, valamint a többi kisebb — de nem kevésbé érdekes — német porcellángyár müködése pompásan tanulmányozható ott. A gyüjtemény dicséretét nem fejezhetjük be méltóbban mint, hogy ezt mondjuk: megérdemelte, hogy olyan pompás tanulmány konferálja be, amilyent Layer Károly irt Porcellánplasztika cimmel a katalógus elejére.

PERNESZI S. KÁLMÁN.

Miben áll a müvészettörténeti hozzáértés?

A *Der Cicerone* cimü német mütörténeti és mügyüjtő folyóiratban M. J. Friedländer, a berlini nagy mügyüjtemény rézkarc osztályának hires vezetője, hosszabb tanulmányt ir arról, hogy miben áll a mütörténeti és mükritikai hozzártés. Minduntalan azzal a kérdéssel fordulnak az ismertebb szakértőkhöz — irja Friedländer —, hogy egyik vagy másik mütárgynak ki lehet az autentikus szerzője. A szakértő erre megadja válaszát, hogy a mütárgy X. neves mestertől való, mivel kivitelében és fölfogásában hibátlanul hasonlit ennek a mesternek kétségtelenül eredetiül elfogadott és biztosan ismert más müveihez. Ez a módszer azonban magában még távolról sem elég a határozott válasz megadására és nyomában a szakértő ahelyett, hogy szilárdabbá válnék állitásában, akárhányszor maga is megrendül régi meggyőződésében. Ugyanazon mester két müve ugyanis igen sok okból annyira különböző lehet egymástól, hogy az ilyen összehasonlitó módszert nem is lehet rájuk eredményesen alkalmazni. Eltérhetnek nagyban egymástól ezek a mütargyak azért, mert tárgyuk, kiviteli szükségleteik, méreteik, céljaik, valamint a szerzőnek, ugyanannak az egy müvésznek szellemi és testi készsége a két esetben nem volt egyenlő, és különbözhetnek egymástól azért is, mert minden régi képnek egyéni története van, amely sok tekintetben elváltoztatja eredeti kinézését.

Föltéve ugyanis, hogy ugyanazon mester kezéből származó két kép eredetileg tényleg annyira hasonlitana egymáshoz, mint egy ikerpár, akiket születésük után közvetlenül alig lehet egymástól megkülönböztetni, további fejlődésük alatt e képek is majdnem olyan elváltozásoknak vannak kitéve, mint az élő egyének, akik kezdő hasonlóságuk után később egymástól megkülönböztető változásokat viselnek magukon. A levegő, a nedvesség, a fény, a hőfok, mind olyan vegyi elváltozásokat idéznek elő a kép festékanyagában, amely nem maradhat nyom nélkül. Ehhez hozzájárul azután a sok későbbi firniszezés, takaritgatás és tisztitás és különösen a többékevésbbé ügyes restaurátorok torzitó munkája. Ha az ember két képet, melyek kétségtelenül ugyanegy időből és ugyanazon festőtől származnak, alaposan megvizsgál, gyakran egész hihetetlen különbségeket talál közöttük. Nemcsak szinhatásokban

különböznek ezek akárhányszor egymástól, hanem a formai nyelvükben is. A festékanyag elváltozása ugyanis teljesen elváltoztathatja a finomabb rajzot es a modellálást is. Azonkivül a többé-kevésbbé mély repedések finom hálózata ellazitja a határokat, gyengiti a modellálást és sok másféle elváltozást is előidézhet. Ez a repedés-hálózat elsösorban az alapozás minőségével, a festék anyagával és a festési móddal áll összeköttetésben és bizonyos tekintetben magában is jellemző lehet egy festési korra, vagy egyik másik mester festési modorára. Ezenkivül a klima, a hőfok, a fény is a legnagyobb mértékben befolyásolja a szinanyagok életét, tehát mind olyan faktor, amely teljesen független a művész képességeitől és akaratától s amely mégis erősen befolyásolhatja későbbi művének kinézését.

Végül pedig különösen tekintetbe kell venni a restaurátorok szerepét, akikben a különböző korok izlése nyilvánul meg s akik gyakran stupidus javitásaik által legtöbb bünt viselik lelkükön a mestermüvek elváltoztatásáért. A helyzet ma az, hogy alig van már régi értékes kép, amelyhez a restaurátorok naiv merészsége, vagy vakmerő sárlátánériája ne adott volna valamit hozzá, ami sok tekintetben elváltoztatta azt. Az ugyanazon mester kezétől származó két képnél mindig számba kell venni tehát, hogy mélyrevágó különbségek lehetnek bennük nemcsak azért, mert különböző időkben, különböző lelki és fizikai állapotban festette a szerzőjük, hanem azért is, mert az idők folyamán természeti adottságok és emberi közbelépés változtattak sokat rajtuk.

Ha két ilyen képet összehasonlitunk, mindig fölmerül az a veszedelem is, hogy a felületes hasonlóságok, vagy különbségek jobban hatnak ránk, mint a mélyebben fekvő tulajdonságok, melyek pedig a teremtő egyéniségnek egyedül megbizható jelei. De ettől eltekintve is, egyáltalán nem áll az, hogy két kép összehasonlitásából kiderülő egyformaság biztos jele volna annak, hogy a szerzőjük is egy és ugyanez a művész. Ez a pesszimisztikus megállapitás rezignációnak néz ki és majdnem azt jelenti, hogy a szakértő lemondhat arról, hogy objektiv szakértői véleményt adjon. Mindamellett — folytatja fejtegetéseit a neves berlini mütörténész — én távol vagyok a lemondásra való hajlandóságtól és azt hiszem, hogy sokkal megbizhatóbb módszerek is vannak egy mütárgy szerzőjének megállapitására, mint egyik mütárgynak a másikkal való közvetlen összehasonlitása.

Egy valódi szakértő, aki különösen sokat foglalkozott például Memling müködésével és ujra meg ujra átkutatta azt a legkülönbözőbb szempontokból, könnyen olyan összefoglaló tudást szerezhetett erről a festőről, amely képessé teszi arra, hogy egy eléje tett képről minden további nélkül, tisztán egyéni impressziója alapján, megállapithassa, hogy az Memling kezétől származik-e vagy sem. Ez olyasvalami, mint mikor egy kulcsról megállapitjuk, hogy jó-e valamilyen zárba, vagy sem. Az az összefoglaló kép ugyanis, amelyet egy igazi szakértő valamelyik nagy mester lényeges vonásairól alkot magának, azt egyénisége legmélyén fogja meg, amely minden képre karakterisztikus, és nem azokat a külső tulajdonságokat jegyzi meg, amelyeket egyéni hangulat vagy külső beavatkozások mindig a legkönnyebben megváltoztathatnak. A hozzáértés ezen a lelki emlékezésen alapszik és nem a külsőségek megjegyzésén, inkább lelki tulajdonságokon, mint merev formai jeleken. Ezeknek a formai jeleknek mérése, följegyzése, regisztrálása nem is vezethet soha döntő megállapitásokhoz a mükritika terén. Legalább is nem lehet velük különbséget tenni egy eredeti kép és egy jól sikerült kópia, a teremtő mester és utánzói között. Nem lehet vele kvalitást, csak kvantitást megállapitani. Az igazi szakértőkben nem ilyen mechanikus emlékezőtehetség müködik, hanem egy erős élmény, melyet egyik-másik nagy mesternek kifejezési energiája keltett bennük. Egy ilyen élmény-emlékezés válik bennük produktivvá, valahányszor komoly munkát végeznek, ugy, hogy azonnal rá tudnak ismerni egy neves mesternek a müvére, valahányszor a megelőzőleg már többször érzett impressziót kelti föl bennük egy mütárgy.

A festékanyag és a festési módra vonatkozó tudományos megállapitások szintén nem igen vezetnek messzire akkor, amikor egy mütárgy szerzőjét pontosan akarjuk megállapitani. Mert tisztán ebből a szempontból nézve, legtöbbször alig van különbség egy mester és növendékei, vagy a közvetlenül utána következő utánzói között. Akik ugyanegy müteremben dolgoznak, rendesen ugyanazt a festékanyagot és ugyanazt a festési módot alkalmazzák. A használt szinárnyalatokról is hiába állitunk fel tabellákat, mert ez a jellegzetesség is teljesen használhatatlanná válik az előbbi okok miatt. A mütárgyak igazi jellegzetességét nem a vegyi, vagy az optikai megalkotottság adja, hanem a forma viszonya a szinekhez. Mert mint kifejezési érték az igazán müvészi képnek minden kis része vonatkozásban van annak minden más részével, olyan vonatkozásban, amelyet csak a divináló hozzáértés tud fölismerni. Az analizis ezt az összefüggést szétbontja, ahelyett, hogy a fölismerés érdekében kiemelné. A teremtő, müvészi egyéniség ugyanis egyik esetben a formát, másik esetben a szineket részesiti előnyben. Ami azonban állandó nála s ami nincs változásoknak kitéve, az a szellemi és lelki egyéniségének ritmusa, az az egyéniségéhez elválaszthatatlanul hozzátapadó temperamentum. Mind olyan dolgok, amelyeket csak lelki átéléssel lehet fölismerni s amelyeknek magvához soha sem lehet külsőséges vizsgálatokkal eljutni. Minden szakértői megismerés tehát, talán igen kevés kivétellel, szubjektiv dolog. Szubjektiv már a szakértő elé állitott képnek első megitélése és duplán szubjektiv az a mérték, melyet a régi mesternek lelkében alkotott emlékképe révén kritikájában alkalmaz.

A legtöbb szakértő természetesen ragaszkodik ahhoz, hogy véleményüknek objektiv alapja is van és hogy az igazságot ezekben a kérdésekben tudományos mérésekkel is támogathatja. A valóság azonban az, hogy az igazi szakértői tudás teljesen szubjektiv alapon áll, bár tapasztalati ismeretekkel minden szakértői kritika kétségtelenül erősen élesithető. Minél több a müvészeti szakértő objektiv mütörténeti tudása, annál biztosabbnak tekinthető természetesen a kritikája is. Minden, amit egy szakértő ezekről a kérdésekről olvasott, tapasztalt, látott, kétségtelenül hozzájárul kritikai képességének megerősitéséhez. Az igazi szakértő azonban — végzi fejtegetéseit a hires berlini mütörténész — olyan, mint a nagy színész vagy énekes, akinek hangját énekmesterek gyakorlati tanácsai fejlesztették ki, aki azonban egyáltalán nem gondol gégéjének konstrukciójára akkor, mikor legszebb áriáit adja elő.

CANZI ÁGOST (családi nevén Kanz Márton, 1808-1866.) festő és kőrajzoló. Életrajza, a rávonatkozó irodalom és müvei felsorolása Sz-Szi. Lex. I. 294. l. Az itt felsorolt kőrajzokon kivül a következőkről van tudomásunk: özv. Batthyány Lajosné mellképe. Canzi rajza után az 50-es évekből. 11.5×15 cm. Kun S. 32—51. — özv. Damjanich Jánosné mellképe a 60-as évekből. Kun S. 32—497. —

A könyv

szerzője .....

címe .....

jelzete .....

Több mint két hónapra könyv ki nem kölcsönözhető.

A kölcsönvevő felelősséget vállal a könyvért mindaddig, míg a térítvényt vissza nem vette. A kikölcsönzésből származó peres ügyben pedig a budapesti IV. ker. bíróság illetékességét ismeri el.

A kölcsönvevő neve:

.....

LIII. ***Petzval Ottó, egyetemi tanár, matematikus.*** († 1883.)

Derékon alul ábrázolt, balfelé forduló ülő alak, csaknem háromnegyed arcélben. Lent a középen névaláírása. Alatta: «Bölcsészeti és szépművészeti Tudor, hites Mérnök, a' Pesti Magyar Kir. Egyetemnél a' | fensőbb Mértan' rendes tanára, 's a' Bölcsészeti Karnak vólt érdemdús Dekanja.»

Kőnyomat. M. 27—21·1 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Ny. Walzel Pesten. — Barabás M. | 1847.» Ltsz. 3550.

LIV. ***Szalay László, történetíró.*** († 1864.)

Térden alul ábrázolt, félig balra forduló ülő alak. Jobb könyökét asztalon nyugtatja. Lent a középen névaláírása.

Kőnyomat. M. 36·5—28·8 cm. Jelzése alul balra és a középen: «Természet után rajz. Cánzi Ágost. — Nyomt. Pollák Testvérek Pesten 1861.» Ltsz. 3837.

LV. ***Dr. Pólya József, orvostudományi író.*** († 1873.)

Derékon alul ábrázolt, félig balra forduló ülő alak. Lent a középen az ábrázolt írása: «A természet, mint önorvosa, a' betegségeket, a' test | épségének ártalmas befolyások eránt visszahatást | költvén föl, szokta gyógyítani. | Ki a' természet' ezen gyógyerejét tagadja, az azt | működésében aligha szemlélte. Valóban az orvos nem | máskép, mint= hozadva, elvéve, igazgatva segíthet a' be= | tegséget gyógyítni igyekző természeten. | Dr. Pólya József.

Kőnyomat. M. 28·4—23 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Nyomt. Walzel Pesten. — Barabás M. | 845». Ltsz. 3556.

LVI. ***Brassai Sámuel, tudós, kolozsvári egyetemi tanár.*** († 1897)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló ülő alak. Lent a középen névaláírása: «Brassai Samu.»

Kőnyomat. M. 24·7—19·9 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Barabás M. | 845 — Nyom. Walzel. Pesten.» Ltsz. 693.

LVII. ***Schvarcz Gyula, budapesti egyetemi tanár.*** († 1900.)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló ülő alak. Lent a középen névaláírása.

Kőnyomat. M. 23·3—20 cm. Jelzése alul jobbra: «Barabás. | 865. | Nyomt. Pollák Testvérek Pesten. 1865.» Ltsz. 4075.

XLVIII. ***Pauler Tivadar, igazságügyminister.*** († 1886.)

Térden felül ábrázolt alak, szemközt. Fejét félig balra fordítja. Jobbjával asztalhoz támaszkodik. Lent a középen névaláírása.

Kőnyomat. M. 33·2—25·9 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Nyom: Walzel A. F. Pesten. — Barabás | 852 | Az 1852dik évi joghallgatók — | emlékül». Ltsz. 3539.

XLIX. ***Csengery Antal államférfiú és író.*** († 1880.)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló alak. Irás alul: «Csengery Antal | Nagy-Kanizsa s választó kerületi országgyűlési képviselője, s. a. t. | s a magyar tudományos Akadémia egyhangúlag megválasztott alelnöke 1871.»

Kőnyomat. M. 23—19·6 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Kiadta Vereby Soma. — Nyomt. Légrády Testvérek Pesten.» Ltsz. 1060.

L. ***Haynald Lajos, kalocsai biboros érsek.*** († 1891.)

Térden alul ábrázolt, félig balra forduló ülő alak. Jobb könyökét asztalon nyugtatja. Irás lent: «D. Ludovicus Haynald, | Archi-Episcopus Colocensis et Bácsensis, Cæs. Reg. Actualis Intimus Consiliarius | Ins. Ord. Leopoldi Imp. Magnæ Crucis Eques, etc. etc.» A középen az ábrázolt címere, «Patiendo Mereri» jelmondattal.

Kőnyomat. M. 35·9—28 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Druck v. H. Gerhart in Wien. | Vervielfältigung jeder Art vorbehalten. — Dauthage | 873. | Wieden Mühlgasse N° 1 Wien.» Ltsz. 4889.

LI. ***Ipolyi Arnold, nagyváradi püspök, író.*** († 1886.)

Térden felül ábrázolt álló alak, szemközt. Fejét félig jobbra fordítja. Lent a középen az ábrázolt neve. Alatta jobbra névaláírása.

Kőnyomat. M. 32—23·7 cm. Jelzése alul balra és jobbra: «Nyom. Reiffenstein és Rösch Bécsben. — Barabás | 858.» A névaláírás alatt: «kiadák tisztelői és barátai.» Ltsz. 2369.

LII. ***Dr. Petzval József, egyetemi tanár, fizikus és matematikus.*** († 1891.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló álló alak. Lent a középen névaláírása. Alatta: «Bölcsészeti és szépművészeti Tudor, a' Magyar Kir. Egyetemnél Gyakorlati Mér | és Vízépitészet tani Tanár, 's T. N. Varasd Megye Tábla Bírája, ez előtt a' Cs. | K. Gyalogságnál Fő hadnagy és Tanár a' Cs. K. Olmützi Cadett Intézetben.»

Kőnyomat. M. 27·4—20·3 cm. Jelzése alul jobbra: «Barabás M. | 846.» Ltsz. 3549.

Tört. Képes. graf. kiáll 1907

Canzi Ágost

11194

A Procopius család nő tagjai.

A térdig, ülve és balrafordultan ábrázolt Prahl Walterné, sz. Procopius Mina jobbján Mayer Árminné sz. Procopius Ilka, balján pedig dr. Szontagh Kálmánné, sz. Procopius Gizella foglalt helyet.[1] Mögötte pedig Bene Antalné, sz. Procopius Gabriella áll, ki összekulcsolt kezeivel a párnázott szék támlájára nehezedik. Balról a háttérben rágcsáló Mókus tünik szemünkbe. Felirata a kép alatt

alól balra: Nach der Croquis von A. Canzi
középütt: Gedr. bei J. Rauh
jobbra: Lithographirt von E. Kaiser.

Kónyomat, chinai papiroson, méretei a vonalkeretnek 47.2:38.8 cm.

Szn. 23-909
397-909-1

[1] Ölében nyitott könyv van.

CANZI 1. *Ágost Elek*, osztrák festő, * Baden (A.-Ausztria) 1808 febr. 2. † Pest 1866 ápr. 13. Stuttgartban és Párizsban tanult, aztán Bécsben. 1846-tól fogva pedig Pesten működött. Főkép kis méretű, finom kidolgozású képmásai tették keresetté s e nemben nálunk a legjobbak közé tartozott. Nagyobb, reprodukciókban is széltében elterjedt népéletképe a Váci szüret (1859, Szépművészeti Múzeum). Stílusa híven tükrözi a táblabíró-világ festészeti törekvéseit. 1926. 23 drbból álló karikatúra vízfestmény-sorozata került a Szépművészeti Múzeumba, melyet különféle tipikus pesti alakokról készített, s mely önarcképét is tartalmazza.

C. 2. *Rezső Ödön*, festő, * Pest 1854 febr. 4, † Bécs 1906. Eleinte mérnök, könyv- és műkereskedő volt Pesten és Bécsben s itt is tanult festeni. Aprólékosan kidolgozott munkái közül való pl. a Yum-Yum (1896), Zongorázó nő stb.

E. Gy. I. 174 l

1425.

)

no modora:

en. + Velencében 1650-ben.

ül és
Madonna (baljával
A Megváltó
a balra álló szőke nőt
ária jobb kezével ermi és aki ke-
. Hátul szent József és
utóbbi, kinél nádkereszt van,
rgja . Mária öltözete kék
ruha; Jézus és ker. szt. Já-
nő pedig szűk ujjú fehér-selyem-
ngyfűzért fon és) öltö-
hímzésen drága-
ek diszt.

méretei 88:68·5 cm.

~~Át. Képt. (65)~~.

zemuleol

Canzi Ágost

Reinöhl, Rainer von =

Gedenkblatt an den Maler August Canzi.
4-r, 4 kép, 16 l.
Wien, 1911.

~~Gent (1875)~~

1904. 10. sz.

Nagytekinte

Mellékelve van szerencsém
Schulek Frigyes mü
a jáákon folyó mu
Jáákra tett és 40
lámat.

Nagyte

Budapest 1904. Szeptember hó 3

Canzi Ágost

Női arcképe
1830.

Farkas Zoltán

Magyar biedermeier
művészeti kiállítás az
Ernst-Múzeumban.
Vas. Lyj. 1913. 369. l.

BARTAS PÁL
KÖNYVKERESKEDÉSE
ANTIKVÁRIUMA
BUDAPEST I.,
KRISZTINA-TÉR 8.
TANKÖNYVEK
KÉPES-KOTTÁK

BUDAPEST

CANZI ÁGOST/: 1808 - 1866:/ :

40. Magyar-ruhás férfi . - Vizf., p. 28 x 30 cm. Jelz.l.b.: " Aug. Canzi 1848".

41. Ráth Károly. - Vizf., p. 26.7 x 34.7 cm.Jelz. l.b.: "Aug. Canzi 1848".

42. Arszlán karikaturája. - Vizf., p. 21.4 x 27.8 cm. Jelz.l.b.: "A. Canzi".

Koppmagyar 150 évé

Canzi Ágost

nem kevesebb, mint 109 kép díszíti. Mesterük nem ismeretes, de *Hase*, a Kobergerek monografusa, *Wohlgemuth Mihályban* kereste a művészt. A páratlan remekmű, eltekintve attól, hogy második kötésében van, kitűnő állapotban maradt korunkra. A fametszetek részben színezetlenül maradtak, ami fokozza értéküket és pompompás lenyomatok. Dacára, hogy a munkának különleges magyar vonatkozása nincs, kívánatos lenne, hogy hazai könyvgyüjteményben találjon helyet. Mi első sorban a Szépművészeti Múzeumra gondo unk, amelynek becses grafikai gyüjteményébe a Koberger-Biblia legjobban beillenék.

A többi ősnyomtatványok sem tartoznak a korai könyvnyomtatás közönségesebb emlékei sorába. Elég arra utalnunk, hogy köztük szerepel a Turóczi-krónika augsburgi kiadásának (1488) egy példánya és IX. Gergely pápa *Decretales*-einek velencei kiadása 1492-ből, amely a legritkábbak közé tartozik.

A régi magyar könyvek hívei, a „*Szabó Károly*", mindhárom részéhez találhatnak becses adalékokat. Ritkák s nem eléggé méltatott kiadványok a régi országgyűlési artikulusok. Ezekből az 1609, 1655. és 1687. évjek szép hitelesített példányait mutatjuk be. Az igen keresett magyarnyelvű könyvek sorához számítható Geleji Katona István *Grammatikátskája* (1645); példányunk ugyan nem teljes, de cím appal bír. Számos tétellel van képviselve a II. rész; elég legyen ezekből felemlíteni Heltai *Disputatió*-ját 1568-ból, Egyedi György *Explicationes locorum veteris et novi testamenti* című könyvét a Szent Háromság védelmére 1596-ból és egy, a könyvészek előtt sem igen ismeretes alkalmi nyomtatványt, Pongrácz György váci püspök kronograficus verseit I. Lipót második házasságára (Nagyszombat 1673.) A III. részből Thuróczi

Czanzi Ágost Elek (Kanz Márton)

Baden 1808. febr. 22 – Pest 1866. ápr. 13. Tanulmányait a stuttgarti Művészeti Akadémián végezte. 15 évig Párizsban élt, 1838-ban aranyéremmel tüntették ki. 1840-ban Bécsbe költözött. Innen látogatott Pestre, 1843-tól a Pesti Műegyletnek állandó kiállítója. 1846-ban Pestre költözött mint arcképfestő vált nevessé. 1859-ben Vácott vyaralt és festette meg a Szüreti mulatságot, amelyet a Pesti Műegylet vett meg, később a Szépműv. Múzeum tulajdonába került és fokszorosítás útján mindenütt ismertté vált.

Repr: Szüreti mulatság Vác környékén

Pesturegyei Hírlap 1969. márc. 27. 6. o. Váci kislexicon
Móritz Valéria

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Canzi Augusto
festo

l. Forum
1934. 308. l.

Conzi Agost

l.

Benyov Bratisl

85. l.

Canzi Ágost

Arabnő 1844

55 x 46.

Turóczi Sándor

tulajd.

Iml

Ülő fiú, 1842

Drucker Géza tulajd

u. o.

Fesfi archép 1847.

24 x 18.

Hoffmann Hugo

u. o

92.

At. Kips 72
Dep r. 77.
- wj 30.
Wylek 553

Jankovics szpryt. 92

535

Váci szüret. (Canzi Ágost festménye, 1859. Szépművészeti Múzeum)

nehezebb, száraz vagy édeskés, lágy vagy fanyar legyen-e a bor, s hogy az, aki issza, a nemes illatot, zamatot tudja-e értékelni benne vagy csak a magas szesztartalmat méltányolja, végül fehér- vagy vörösborpárti-e ? A mostani időkhöz illő kis hidegvagy melegétkezésekhez először egy üde, könnyű fehér bor a legalkalmasabb, akár valamelyik népszerű homoki bortermőhelyről, akár a Balaton mellékéről, a Mátrából, a beregi, nagyszőllősi vagy egyéb hegyi szőlőből, utána már jöhet nehezebb bor, az utolérhetetlen somlyói, a badacsonyi kéknyelű, furmint, muskotály, a balatonfüredi, a tokaji száraz szamorodni, a móri ezerjó. Vörösborok barátainál először egy könnyebb homoki, később villányi vagy visontai, esetleg szekszárdi kadarka. Ha csak egy kis sütemény szerepel az összejöveteleken, adhatunk, ha tehetjük, természetes édes csemegebort, például tokaji aszút, esetleg édes szamorodnit, édes balatonfüredit, badacsonyi szürke barátot, debrői hárslevelűt, vörösborok közül Európa egyik legremekebb vörösborát, a dörgicsei nagyburgundit, vagy egy jómárkájú egri bikavért. Komoly szakértők az évjáratokban is válogatnak, remélhető, hogy az «1942» jelzés is népszerű és sokáig emlékezetes lesz a palackok nyakán.

Ha már jól kiválasztottuk a bort, gondoskodjunk megfelelő hőfokról. A fehérbort, az egészen nehéz csemegeborokat kivéve, mindig be kell hűteni. A langymelegen feladott fehérbor rossz bizonyítvány a háziasszonyra, mert az üdeség, a fínom zamat csak a jégszekrény hőmérsékletén jut érvényre.

Ezzel szemben fontos szabály, hogy a vörösbort behűteni sohasem szabad, annak helyes hőmérséklete a szobahőmérséklet, épp így a tokaji boroké is. Az ürmösbor étvágyat gerjesztő ital, ezt tehát mindig csak étkezés előtt és sohasem étkezés után kell adni. Ha többféle bort adunk, ne takarékoskodjunk a pohárral, minden borhoz külön poharat készítsünk, mert az egyik bor — ha csak egy kevés is marad belőle a pohárban — mindig rontja a másik zamatát.

Szépen csengő, ragyogó kristálykelyhekben aranyló, zöldesfényű vagy mélyvörös, illatos bor, a világ minden más népétől eltérő, sajátos, az idejött idegent is mindig nagy erővel magával ragadó magyar vigadás képe tűnik elénk, amint az őszi verőfényben az idei bő áldástól terhes tőkék közt sétálunk s újból és újból felröppen a fohász: vajha a leszüretelt és óborrá nemesedett mustot már boldog békében fogyasztgatná el a magyar, mikor munkája után megpihenve, családi vagy baráti körben ajkához emeli az idei évjáratú remek borral megtöltött borospoharat s iszik a szebb jövőre!

Tükör. 1942. 413. l

Üres fészek

Marton Rudolf rajzaival

Írta THURZÓ GÁBOR

Hogy miért szakítottunk, ma sem tudom. Egy hónappal ezelőtt, szép bárányfelhős késő tavaszi vasárnapon még autón kirándultunk Visegrád fölé a hegyekbe. A délután tele volt már a nyár fűszeres illataival, a tölgyesbe kövéren sütött be a nap, de az árnyékban még párásan hűvös volt, éreztük az avar szagát. Vidám nap tűnt mögénk, így lebeghet a távozó mögött a délibáb. A hegytetőről láttuk a Duna pufók kanyarodóját Zebegény előtt, az egymás mellé rakott cipóformájú hegyeket, alattunk csendesen zúgott az ezüstkék erdők felborzolt bársonya.

A tetőről símán gurult lefelé a kocsi. Az út mentén a köves árokparton, sárgáslila nőszirom virított, ahogy túl voltunk a hegy derekán, Rózsának eszébe jutott, hogy szedni szeretne belőlük.

Egy forduló után megálltunk. Errefelé fiatalabb volt az erdő, egy kis ritkást gyantás illatúra sütött a meleg. Rózsa nevetve ugrott ki és futott be az irtásra. Szaladt a fák között, néha lehajolt, eltűnt, újra előbukkant, sokszor csak tarkán fodrozódó ruháját láttam. A ritkás erdő észrevétlenül burjánzott a sűrű tölgyesbe, Rózsa oda is befutott, én az országúton, csikorgó fékekkel, lassan tartottam lefelé a kocsin. Rózsa néha hahózott, ilyenkor én is feleltem, s ebben a bujkáló kiáltozásban is rejtőzött valami a délután lágy, édes boldogságából. Mert most már megmondhatom, boldog voltam, mind a ketten azok voltunk.

A sűrű tölgyes nemsokára az országút fölé torlódott ágaival, a fák közé alig tűzött be a nap, apró foltokat luggatva a sötétbe. Mint egy molycsípte kendő, olyan volt az erdő mélye. Rózsa félni kezdett, hűvös is volt már odabent, kiáltott, várjam meg, visszaül a kocsiba. És már elő is bukkant a vén fák törzséről szétágazó harsány zöld gallyak szövevényében. Ahogy a kormány mellől a napba hunyorítottam, észrevettem, hogy ingatagon jön, óvatosan, a tenyerében szorongat valamit.

Átugrott vigyázva egy csalán-sövényen s vidáman felém tartotta tenyerében a titkot:

— Nézd csak, mi van benne!

Jó forró volt a tenyere, lassan szétnyitottam. Három apró madártojás csücsült benne, egyik se nagyobb a körmömnél, három szürke, egybefolyó feketés foltokkal pettyezett csúnya madártojás.

— Hol szedted? — kérdeztem idegenkedve.

— Az egyik alacsony ágon találtam őket. Úgye milyen édesek?!

— Fészekből szedtél ki tojásokat?!

Csodálkozva bámult rám:

— Persze! Mért? Nem szabad?

Szabad, persze hogy szabad, senki sem tiltja. Nem tudtam megmagyarázni, mi tiltja meg, hogy a fészekből kiszedjük a tojásokat.

— Vidd vissza — mondtam tompán.

Fénylett a szeme, haja kócosan, tréfásan az arcába hullt.

— De nem találom meg a fészket — fújta ki szeméből a hajszálakat.

— Mért ne találnád meg? Gyere, segítek keresni.

Két tenyerét a füléhez tette Úgy hallgatta a tojásokat, akár a zenélő tengeri kagylót.

— Milyen melegek! Ne vedd el tőlem!

Ekkor már mellettem ült, a kocsiban. Nem válaszoltam, elindultunk, futottunk lefelé a szagos, puha csöndben, az erdei út napfényes és fekete árnyaival teleszórva. Rózsa sokáig hallgatott, elfoglalták a tojások Először tarka kendőjébe kötötte őket, aztán vastag kesztyűimet kérte, belőlük csinált fészket. Az ölében ült a három kis tojás, a kesztyűm bélésében, olykor összekocódtak, ilyenkor riadtan bujtatta őket a tenyerébe, melegítette játékos félelemmel a lehelletével.

Túl voltunk az erdőn, itt egyszerre csupasz a hegyoldal. Odalent falu van, kékre festett kerítések, fehértornyú, mállott templom. A sárgás füvön szerteszórva, halk kolompszóval birkanyáj tartott fölfelé.

— Mit csinálsz velük? — kérdeztem hosszú csend után

A hangom kicsit ingerült lehetett, mert egy villanásnyira dacosan felkapta a fejét, és rámnézett.

— Hazaviszem.

— És aztán? — kínoztam.

— Elteszem őket a vitrinbe.

— És aztán? — sürgettem.

Mondani akart valamit, de a szó felakadt hirtelen. A szeme gyanakodva kitágult, az előbb még úgy felelgetett, ahogy a gyerekek sürgetésére felel a mesemondó, most elkomolyodott, két szeme közt bosszús kis ránc jelent meg.

— Mi bajod?

— Semmi.

— Ezek miatt a vacak tojások miatt mérgelődöl? Állj meg, kirakom őket az egyik fára. Elvetted tőlük a kedvemet! Úgy örültem nekik!

Nem feleltem. Most már lent voltunk a faluban. Nyomorúságos kis fészek, a kocsi magasra verte a port. A kékre festett lábú házak előtt padokon öregemberek üldögéltek, azároknál gyerekek játszottak. Egy csapat liba kinyujtott nyakkal, fújtatva gágogott százfelé az úton.

A falu végén az országút elkeskenyedett, a kocsi alig fért el. Itt is apró gyerekek totyog-

Gedenkblatt an den Maler Aug. Canzi
(R. v. Reinöhl)

~~o, K, L~~, Baden, 1911.

Canzi Agost

Canzi Ágost

1849 Eörül jött ~~B~~
Pozsonyba, hol miniatürö-
ket festett.

Csákós 4. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

MDK

Canzi Ágost, 1813-66

Férfi arckép, festm.

Magy. remekművek. Ernst Múz.47. kiáll. 1921. máj.

11 l.

Pótlás: Szendrey-Szentiványi Lexikon
294. lajához

Canzi Ágost

Ifj. Reinhardt báró félalku arcképe. V. O. 91 x 72 cm.

Canzi a son ami§ Paris 1834

A Stuttgarti képtárban 719 b. szám

Canzi Ágost

Canzi

18

Kossuth Lajos
az 1849. apr. 14. trónfosztásra

Bis.

Av. KOSSUTH LAJOS A MAGY. ORZ. VELÉRJE — SZÜL. 27.-DIK — AP. HAV. 1806. középen filig jobbeldalu medkép

Rev. körirat: ÉLJEN A MAGYAR-ORZÁG-KORMA. 14-DIK ÁP. HAV. 1849. középen stilizált pajzsban: magyar cimer korona nélkül.

Hannigerhonv
ajándékos

tály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 120. l. — *Divatcsarnok.* 1858. 525. l. — *Évkönyve,* A pesti műegylet, 1853-ra. Pest, 1854. 26, 28, 32. l. — *Hollós László:* A modern festőművészetről, különös tekintettel a magyar históriai festészetre. Budapest, 1876. 25. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 224. l. — *Lajstroma,* A pesti művészeti egyesület által a városi tánczterem épületben kiállított művek —. Pest, 1843—1846. — *Lajstroma,* A pesti műegylet által kiállított művek —. Pest, 1853—1861. — *Ligeti Antal:* A N. Múzeum képcsarnokának lajstroma. Pest, 1870. 23. l. — *Nagy Iván:* Magyarországi képzőművészek. *Századok.* 1874. 34. l. — *Napkelet.* 1858. 496. l. (Óvás és figyelmeztetés Vörösmarty arczképe ügyében.) — *Ney:* A pesti műkiállítás 1846-ban. *Életképek.* 1846. II. 219. l. — *Ney Ferencz:* Az első magyar festészeti akadémiát gyámolító társulat évkönyve. 1846—1851. Pest, 1852. 22. l. — *Peregriny János dr.:* A Magyar Nemzeti Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest, 1900. 33. l. — *Reizner János:* Szeged története. Szeged, 1900. III. 406. l. — *Seiz, J. Ch.:* Feldmann's Wegweiser durch Pest u. Ofen. Pest, 1855. 157. l. — *Szana Tamás:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 55, 122. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár lajstroma. Budapest, 1908. 18. l. — *Tört. Képcsarnok* grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 118. l. — *Vas. Ujs.* 1858. 21, 416, 419. l. — 1859. 309. l.

szorongásainknak, kényszerű gondolatainknak és cselekedeteinknek, amelyekkel egészséges emberek is valamennyien küzdünk, csakhogy meg tudunk velük küzdeni, nem az akaratunk vagy az okosságunk nagyobb méreteinél fogva, hanem mert csak kisebb erővel támadnak ránk. Aki a súlyos ideges érzéseit önti művészi kifejezésbe, az valamennyiünk lelkéből beszél. Adjon hálát istenének, aki nem tudja tapasztalásból, milyen állapot egy *szorongásos roham*, de annyi találkozása a szorongással már mindenkinek volt, hogyha egy művész a szorongást fejezi ki igazi művészi erővel, akkor a maga érzéseire is ráismerhessen benne. Ez arra figyelmeztet, hogy az alkotások ilyen ideges voltában a világért se próbáljunk művészi szempontból vett *hiányosságot* keresni, mert az ideges érzéseknek éppen ebből a szempontból van igen sok közössége mindazokkal a nagy érzésekkel, amiknek a kifejezésére éppen az igazi nagy művészet szolgál. Amióta nem elégszünk meg azzal, hogy az ideges betegeink érzéseinek csak a különös vagy »beteges« voltát konstatáljuk, hanem mentül részletesebben meg akarunk ismerkedni az egész érzésviláguk fejlődésével, hogy segíthessünk rajtuk : azóta vesszük igazán észre az ideges tüneteknek ezt a rokonságát minden művészettel, hogy *a beteg számára szubjektive ugyanaz a szerepük, mint a művész számára az alkotásé.* Egészen addig a groteszk részletig, hogy a beteg még a *hiúságával* is csügg a tünetein, hogy a komplikáltságukra vagy a sulyosságukra még *büszke* is : látnunk kell, hogy az ő számára ezek a tünetek a lelki problémáinak, az érzésbeli konfliktusainak a kifejezései, amelyekben ezek ugyanazon a módon törnek utat, mint a művészi kifejezésben, annál a betegnél, akinek megvan hozzá a tehetsége. Ebből a szempontból épen napjaink művészetének a tanulmányozása nagyon tanulságos eredményeket adhat. És pedig nemcsak az esztetikusnak, hanem a lélektan művelőjének is.

Az ideges tüneteknek, mint minden erős érzésünknek vagy indulatainknak a természeti törvénye, hogy megnyílvánulást keresnek s ha visszafojtjuk őket, csak annál nagyobb erővel törnek ki, viszont nagyon megenyhülnek, ha módjukban van megfelelő módon kifejezésre jutni. Ebből a szempontból a művészi alkotás az alkotójára nézve ugyanazt jelenti, mintha kisírta vagy »kidühöngte« volna magát. Éppen a *sulyosabb* ideges tüneteknek van két tulajdonságuk, ami a belőlük fakadt művészetnek különös erőt ad. Mindenekelőtt az, hogy sokkal nagyobb erővel, sokkal kizárólagosabban uralkodnak az ember lelki életén, sokkal kevesebb habozást, következetlenséget, hanyagságot, szórakozottságot tűrnek el, mint az egészséges lelki folyamatok. Aztán pedig, hogy a beteggel éreztetik a *rendkivüli* voltukat. Amikor az ideges érzéseit ki akarja fejezni, a közönséges nyárspolgár is érzi, hogy erre a közönséges szók, a kifejezés átlagos eszközei mennyire nem alkalmasak. Az *ideges beteg nem tartozik az egészséges emberek banális érzés-közösségébe:* az ő érzéseit nem fejezi ki a *giccs*, neki, akár csak egyszerű beteg, aki az orvosának panaszkodik, akár művész, aki az egész világgal akarja az érzéseit éreztetni : azt a kifejezést kell megtalálnia, amely minden árnyalatával egész tökéletesen és egyénien *csak az övé.* A lakodalmi meghívók, gyászjelentések, orfeumi dalok és a képes levelezőlapok egyenruhás költészete *nem* az ő nyelve. Nehéz, igen sokszor nem is lehet, de sohase is szükséges meghatározni, hol határos az ideges művészet az egészséggel, de nagyon fontos az a megismerés, hogy ezen a ponton nem az aljával, hanem a legmagasabb fokaival rokona az igazi művészetnek,— ezzel is mutatván, hogy *az ideges betegségek nem az apró gyöngeségei, hanem a nagy küzdelmei a szenvedő ember lelki életének.*

GYÜJTŐK ÉS GYÜJTEMÉNYEK

Procopius Vilmosné

Hagyatékának kiállításán, az Iparművészeti Múzeum nagy üvegcsarnokában ott lóg az arcképe is. Előbb Canzi festette meg. Ekkor Procopiusnét Werther Olgának hívták, tizenötéves lehetett, csigafürtös haja volt és a kor divatja szerint egy galambot simogatott a kezével. De ott van Vastagh György által festett asszonykori arcképe is. Finom, graciózus lénye, kicsit energikus szája, tiszta, jóságos szeme volt. Látszik, hogy egy asszony, aki erősen akar. És jót akar. Körül akarja venni magát szép dolgokkal, a tizennyolcadik század lehelletével és a biedermeier nyugalmával. Hogy azután, mikor majd elköltözik, másoké, mindenkié legyen az, amit egy életen át összegyűjtött. De ott lógnak olajban, akvarellben festve s ott vannak porcellán-képeken rokonai, barátai, családjának tagjai is. Biedermeier környezet, insurgens huszártisztek, vatermörderes polgárok, fiatal dámák á la Barabás, hattyúnyakkal, zsiráffrizurával. Petrovics Elek néhány finom sorban írta meg ennek a gyüjtőasszonynak történetét. S az életrajzból megtudjuk, hogy élete utolsó szakában Grácban élt, ebben a kicsit osztrák, kicsit magyar közös-ügyes, eráris városban. Itt hódolt a gyüjtés szenvedélyének, ahol még ma is a mult század klasszikus polgáremlékeinek levegőjében élnek az emberek. Ennek megfelelő a gyüjteménye is. Az ötszáz darabból álló miniatür-gyüjtemény a dualizmus festőművészeit sorakoztatja fel. Barabást és Daffinger, Liedert és Melegh Gábort, a Theer-eket és Medveyt. Az óntárgyak és a porcellánok két kor mesgyéjén állnak. Túlnyomórészt a tizennyolcadik századvég barok és klasszicizáló hajlamainak tanui. De egyrészükön már a napoleoni háborúk utáni szerényebb és szegényesebb ízlés szólal meg. A Sorgenthal-kor finom csészéin a graciózus festés lehelletképei. A neobarok porcellánórákon már hangos, tarkaszínű alakok himbálnak. Legkedvesebb darabjai talán az üvegek lehettek. A nemesformájú kőszörült serlegek; a színes Watteau-figurák az aranyos szélű poharakon. Facetták csillogása a felületen és a rokoko illata a képeken. Igy végig lehetne menni mindenen, ami egy lelkes élet gyüjtőeredményéül itt van. Az ékszereken, a szelencéken, amiken halk vágyakozás él a francia Lajosok csillogó pompája után. A támlásszékeken, lábas órán, a finom faragású barok ágyon. — Továbbá a szellemessen hajlított aranyos kereteken, a féltő gonddal gyűjtött üvegeken, miknek a hátlapjában koszorúkkal övezve mosolyog egy férfi arc. De mily messze van Fontainebleau-tól Grác! És ezek a kedves, öreg tabernákulumok, jezsuita-barok szekrények, az ő nehézkes formájukkal... Kortörténet a császári ház fénykorából.

Valami benső meghittség fűzhette e szobákat, e vitrinákat hajdani tulajdonosukhoz. Az a közönség, mely múzeumi urakból, gyüjtőkből és finom tárgyak amatőrjeiből a ködös novemberi délben, az Iparművészeti Múzeum üvegkupolája alatt összetalálkozott, meghatottan nézte őket. Amilyen csendesen élt, dolgozott, gyüjtött ez a biedermeier-időkből való úriasszony, olyan előkelő volt a fia, Procopius Béla gesztusa is, aki az egész hagyatékot odaadta a Szépművészeti és az Iparművészeti Múzeumnak. Franciaországban az ilyesmi szinte mindennapos dolog. A gyüjtő élete ott a múzeumi feltámadással végződik. De minálunk ritka, szinte történelmi pillanat az ilyen átadás. Minálunk, ahol a gazdagság önző, az ország pedig szegény. Minálunk, ahol a halhatatlan életre vágyó szónokolni szokott... Procopius Vilmosné szellemét néma hódolat vette körül.

A Műgyüjtő 1927
4. 7.

Canzi Ágost

Rendkivül finom, biedermeier arcképpel szerepelnek Strigner és Canzi Ágost müvészek a "Belvedere" Müvészeti Társaság első kiállitásán.
Mály nagybányai festőmüvész finom hatásu, levegős tájképét szintén nagyra értékeli a beszámoló, mely a Müvészet c. rovatban közli a fenti, uj, müvészeti társulat megalakulását.

A HÉT, Bp. 1921 május 1.
XXXII. évf. 12. sz. 2o7. lap.

A Ló.

írta: Székely-Lulofs Madelen

Atjeh, Szumatra nyugati partja. Ujonnan létesitett gumiültetvény. Körüskörül őserdő. A térképen az ültetvény mögött fehér folt. Ez annyit jelent: lakatlan. Az ültetvény: egy négyszögletes, letarolt tisztás, égető napsütésben megrepedezett, kopár dombokkal. Egy dombon hatalmas, négyszögletes pálmalevél-dobozok: kulilakások. Egy másik dombon gyalulatlan deszkából készült óriásláda izzó vasbádogtetővel: a mi házunk. A dombok között néhány kanyargó vizmosás. Egyéb semmi. Sehol egy maláj falu, „kampong", mégcsak egy magános benszülött kunyhó sem. Friss élelmiszer sehol. Semmi gyümölcs, zöldség, baromfi, mégcsak egy tojás sem. Mégcsak egy árva kókuszdió sem . . . csak fiatal gumicserjék s körüskörül őserdő.

Cselédség? . . . Itt? . . . Lehetetlenség! Semmi pénzért sem! Mindent megpróbáltam. Vártam napokig. Vártam hetekig . . . senki. Mig végre egyszer megjelent a Ló.

A Ló egy maláj volt. Ő hajlandó volt elszegődni boy-szakácsnak. Egy asszonya is volt, az lehetne a „baboe", a nőcseléd. Könyvében az állott, hogy valamikor a városban zsoké volt. Később aztán lezüllött és taligáskocsis lett.

Már nem volt fiatal: arca cserzett, viharvert. Hányatott multja volt, ezt meg lehetett látni rajta. De arcában volt valami leirhatatlan, meghatóan jóságos kifejezés. Olyan, amilyet néha öreg, elcsigázott gebéknél lehet látni. Egyébként is határozottan ló-vonásai voltak: hatalmas, csontos homloka alatt mélyenülő, hűséges, barna szemei megnyugvással bölcselkedtek bele a semmibe. Hosszu, beesett arca, rettenetes orrlyukai s petyhüdt, szomoru szája volt. Fityegő alsó ajka, mint egy vén, fáradt lóé. Talán az örökös istállói élettől származott e hasonlatosság? Elég az hozzá, hogy mi csak ugy hivtuk: Ló. Ez a név aztán rajta is ragadt.

Lobogó vászonnadrágot, tulbő fehér zubbonyt viselt és pirosbársony fezeé alól egy csomó fekete haj lógott szemei közé.

Semmi reményem se volt a Ló-párhoz, de hát mit tehettem? Az őserdő s a négyszögletes irtás felé kalandozott tekintetem. A fehér foltra gondoltam, mely a térképen *Atjeh* szivéig, a nagy *Bockit-Barisan* hegységig vonul. És megfogadtam a Lovat, remélve, hogy egy rendes boy-szakácsot fogok tudni nevelni belőle.

A Ló egész értelmesnek bizonyult. Már az első nap tudta, hol állanak a tányérok, hogy a mártásos-csésze nem a vaj részére szolgál s hogy a kenyeret nem abban a darab japán ujságpapirosban kell fölszolgálni, amelybe az ötven kilométerre levő hindu pék csomagolta. De szigoruan ragaszkodott lötyögő vászonruhájához és pirosbársony fezéhez. És ragaszkodott a szemébe lógó hajcsomóhoz is. Kiderül azonban az is, hogy a Lónak egynéhány fölöttébb gyarló szenvedélye van. Minden, egy mérföld körzetben található deszkát elfürészel és elácsol . . . azonkivül rettenetes kártyás, továbbá délután, amikor alszunk, ahelyett, hogy rezet fényesitene, vagy a butorokat tisztogatná, elmegy halászni. Baboe vele megy. Tulajdonképpen vasalnia kellene. De ha aztán látom őket portyázásra kivonulni az aloranok mentén, végtelen egyetértésben, teljes összehangoltságban, csaknem gyöngéden . . . a Ló felgyürt nadrágszáraival, széltől lobogó vászonzubbonyával és nagy lőfeje körül csavart piszkos törülközővel, baboe meg a halak részére összeszedett gilisztákkal egy rozsdás *Huntley & Palmers* konzervdobozban, akkor ugy érzem, hogy a házasságnak e tökéletesen összehangzó idilljét nem szabad megzavarnom.

Mert a Ló és baboe — egy hevesen regényes szerelmi történet ellenére — tényleg boldog pár. Baboe gazdag özvegy volt. Tizennégy aranya, egy banán-kertje, meg egy kunyhója volt a kampongban. Semmi szüksége se lett volna meginf férjhez menni s hogy miért éppen ezt a semmirekellőt választotta, baboe vagyonos rokonsága előtt teljesen érthetetlen volt. De, ugy látszik, baboenak gyengéje volt a lehajszolt gebe s férjhez ment a Lóhoz. Akkor már taligáskocsis volt. Nem valami fárasztó mesterség. Hiszen szunyókálni is lehetett a talyigán, a lenyuzott kis ponny pedig ugy sem igen ficánkolt. Teljesen és tökéletesen semmit se tenni azonban mégis csak kellemesebb mesterség, — gondolta a Ló.

Mert édes Istenem, mi értelme van máskép egy gazdag özvegyet feleségül venni?

Miután a Ló a körzetben található összes fanemüt elfürészelte és elácsolta, a környékbeli vizekből az összes halakat kifogdosta, rágyujtott egy olcsó, büdös szivarra, hanyatt feküdte a meleg homokba s napjait henyéléssel töltötte. Gondolatai ilyenkor a kockázás és kártyázás körül kalandoztak.

Egy este baboet magával vitte és ekkor baboe meginf szerelmes lett. De most a kockajátékba.

Először eljátszották a tizennégy aranyat. Aztán a baboe családjától a jövő évi banántermésre fölvett előleget. Aztán a banán-kertet, aztán a kunyhót. És aztán egy megnyugvó és bölcs sóhajtással még egy fokot lépett lefelé a társadalmi ranglétrán: elszegődött boy-szakácsnak. Baboe családjának dühös szemrehányására fölényesen kijelentette, hogy a kölcsönvett potom összeget majd vissza fogja fizetni. Ezekután vett egy gyuródeszkát, baboe pedig szakitott családjával.

Igy lett a Ló „szolgaszemélyzet". A kölcsönpénzt természetesen nem fizeti vissza. Mindent, amit ő és baboe keres, eljátszik. Mindenesetre baboeval együtt. És minden bérfizetést követő nap nehéz és szomoru. Ilyenkor baboe nagyon hallgatagon végzi munkáját, a Ló pedig egy sötét sarokban magauntan, félrebillent fejjel, s még lefittyenőbb ajakkal a fához támaszkodik. Ilyenkor nem halászik. Nem az elvesztett pénzért szomorkodik, — mert mi is a pénz? Eszköz, amelyért vidámságot vásárol az ember. A vidámságban pedig egész éjjel része volt. De a baboe családja? Baboe nem tudja elviselni, hogy holdvilágos éjjeleinek lovagját csirkefogónak tartsák. Hogy ezt elkerülje, a családot egyszer-egyszer valamelyes ajándékkal vissza kell hóditani. Az ajándék pedig pénz. Ezért szeretne baboe mindenáron nyerni. De mindig csak veszitenek. És azért kér a Ló ezen szomoru estéken előleget.

Én teljesen megértem inditóokukat, habár hónapról-hónapra látom tartozásukat növekedni. Mert minél többet veszit a Ló, annál több előlegért esdekel. Azt is megkíséreltem, hogy baboet a Lóval szemben szigorubb fellépésre birjam rábeszélni. Baboe azonban azt mondja: Nem ér az semmit, egy férfi gyöngéit állandóan az orra alá dörgölni. Tudja az azt magától is és nagy hiba, ha sajátmaga fölötti bosszuságát az asszony még azzal is tetézi, hogy ő, az asszony is, észreveszi kinosan takargatott gyöngéit.

Innen van az, hogy minden este, ha a leáldozó nap bearanyozza Atjeh hegyláncának körvonalait, a Ló és baboe nagy egyetértéssel és teljes bizalommal meghányják-vetik az élet sanyaruságait, viharait. Ilyenkor baboe a küszöbön guggol és a Ló, aki oly sok évig paripáján trónolt, most nyeregülésben az ablakban ül, lábait lóbálja és beszél, beszél. Öblös maláj szavai mint egy csobogó patak buborékolnak a csöndes homályban. Csontos

lakomát. Számos író, művész, publicista rándult ki ide Pestről. Fáynak részint barátjai, részint tisztelői. Ha Pesten volt, *Deák Ferenc* is megjelent e szüreteken; 1842-ben éppen Vörösmartyval ment ki. Vörösmarty legrégibb vendége volt a fóti szüretnek s alig volt valahol jobb kedve, mint itt. Ebéd alatt és után egymást érte a szellemes toaszt, tréfa és adoma. Néha a költők közül valamelyik még eddig meg nem jelent művét szavalta el. Estefelé a lobogó tüzek mellett foglalt helyet a társaság. A dal, leginkább a népdalok éneklése, ritkán hiányzott. Vörösmarty ilyenkor el-eldalolta a *Bort ittam én, boros vagyok* kezdetü népdalt. Barátjai gyakran mondották, ideje volna már, hogy ő irjon egy szép bordalt s azt énekelje. Vörösmarty 1842-ben beváltotta igéretét s a *Fóti dal* lőn a fóti szüretek kedvenc dala.

Piktoraink is szivesen választották témául a szüretet. A táblabiróvilág hangulatát tünteti elénk például *Canzi Ágostonnak* hires *Váci szüret* cimü képe. Nagyhirüek voltak a tokajvidéki, egri, szekszárdi szüretek. És a mindenholiak. A magyar ember arra a kérdésre, hogy melyik a legjobb bor, azt feleli: ami előttem van. A legjobb szüret is ott volt, ahová — kedves uri kompániában — vendégül láttak bennünket.

A pesti szüretek kevésbé voltak élénkek, mint a budaiak. Ezen az oldalon csak *Kőbánya* számitott. Volt azonban pesti polgár, aki budai szőlejéből átfuvaroztatta leszedett szőlejét és itt, saját udvarán, szüretelt tovább. Minthogy pedig nem mindenkinek volt szőlőprése, a *Présházhoz* cimzett házban, a Pléh-kalap-, később Kalap-, végül Irányi-utcában préseltette ki. Ennek a lebontott háznak domborművei jelenleg a Fővárosi Muzeumban vannak. Egyiket soraink élén közöljük.

Mai korunk már nem szorult arra, hogy szezón szerint mulasson. A szüret mégis megtartotta népszerüségét. Tudják ezt a kocsmárosok, akik már augusztus elején kezdik a mondvacsinált szüreti ünnepeket rendezni és folytatják október végéig. Mert mulatság és megnyugvás van ebben a szóban: *Szüret!*

Megnyugvás van pillanatnyilag még a bor *árában* is. Régente ezt ugy értették, hogy aki a bort adta, nem bánta, mit fizetett érte. Ma ugy értendő, hogy aki eladja, nem bánja, mit kap érte. Mert lesz még egyszer szüret a világon — a borárakra is!

A PÉNZ.

Ahol kősó, tükör, patkó, disznóagyar és koponyapénz az egyetlen elfogadott fizetési eszköz.

Mostanában mind gyakrabban halljuk azt a tréfás, de mégis nagyon szomoru mondást, hogy: Ha már van pénz, miért nincs?! Talán még soha ennyire nem volt ez a szomoru tréfa aktuális, mint éppen most, amikor ragyogó ezüstpengők és tallérok kacér csörgése teszi próbára a szegény ember idegeit, aki a nehezen szerzett pénzt sohasem tudja megtartani.

Ha szidjuk is, ha átkozzuk is, vagy ha örülünk is neki, rabszolgái vagyunk a pénznek valamennyien. Ha van, szeretjük, ha nincs, átkozzuk, — de nem tudunk nélküle meglenni. A pénz tulajdonképpen csak csereeszköz, mely a mai civilizációnak nélkülözhetetlen kelléke és kisegitő eszköze az emberek egymáshoz való anyagi viszonyának.

A pénz őse tulajdonképpen a cserekereskedés volt. Az egyik embernek több lisztje, a másiknak több állatbőre, a harmadiknak több hala volt; felkeresték egymást és kicserélték dolgaikat. Mint ahogy a gyerekek még ma is üzik ezt a cserekereskedelmet; csigáért golyót, gombért cserebogarat és cukorért labdát adnak egymásnak. A kereskedésnek ez a módja azonban igen körülményesnek bizonyult. Akinek lisztje volt és azért állatbőrt akart kapni, nem mindig talált olyan embert, akinek fölösleges állatbőrei lettek volna és gabonát keresett érte cserébe. Az állatbőrért inkább fejszére volt szüksége és ezért még egy embert kellett keresnie, akinek viszont fejszéje van felesleges. Ilyenkor azután négy-öt embernek kellett találkozni, amig valamennyien megkapták, amire szükségük volt.

Lassanként kialakult az a szokás, hogy sohasem romlandó vagy külső körülményektől függő dolgot kértek az áruért cserébe, hanem fémet vagy kagylót, szóval olyant, amelynek mindenki hasznát vehette és be lehetett cserélni nagy értékveszteség nélkül. Az egzotikus és félvad népeknél ez a szokás még ma is fennáll. Abesszíniában kősó a pénzegység, Uj-Guineában kandisznóagyar, melyet megakadályoztak a növésben, hogy karikaformára nőjjön. Észak-Amerika prémvadász benszülöttei állatbőrökkel fizetnek, Tibetben gyapot helyettesiti a pénzt. Polinéziában kötélre kötött gyöngykagylódarabbal fizetnek, amelyből 5—8 darabért asszonyt lehet vásárolni. (Vajjon a gyöngynek van nagy értéke vagy az asszonynak kevés?) A Nilus déli vidékén patkóalaku bronzpénz a fizetési eszköz, a Kongó államok valutája ékalaku vasdarab. Az afrikai Kongóban egy keresztalaku rézpénzt, az ugynevezett „Landát" ismerik el törvényes fizetési eszközül. Jáva szigetén pedig az angolok által bevitt tükör lépett elő valutává. Az apróbb tükördarabok váltópénzként szerepelnek és minél nagyobb, annál magasabb értéket képvisel.

Mindezeken kivül azonban kétségtelenül legérdekesebb a borneói dajakok „pénze": mely gyöngyökkel ékitett, tetovált emberi koponya; ezt valószinüleg azért tartják olyan értékesnek, mert vallási szertartásnk igy irja elő. A legvagyonosabb borneói dajaknak több ilyen koponyája van, mint amennyi egy kisebbfajta temetőben fekszik. Az európai csodálkozással vegyes borzadállyal lépne egy ilyen kincseskamrába, amely a dajak vagyonossága szerint mind nagyobb méretü.

A vad népek jelenlegi szokásai hiven visszatükrözik a történelem előtti emberiség szokásait. A pénzük azonkivül, hogy érték, rendszerint használati tárgy is, amelyet felhasználhatnak a mindennapi életben.

A mi pénzünknek bizony egy uj Robinson nem vehetné hasznát egy félvad szigeten; éppen ezért az ilyen utra indulók, hajósok és telepesek, pénz helyett apróbb használati tárgyakkal látják el magukat, amelyekkel sokkal könnyebben boldogulnak ott, ahol a bankónak és a csengő ezüstnek nincs értéke. Bizonyos azonban, hogy a kongóiaknak, guineaiaknak és borneóiaknak a pénze, bármenynyire is érthetetlen ez európai ember szemében, nekik éppen annyi örömet és bánatot okoznak, mint nekünk a mi selymesen suhogó papirpénzünk, amelyért annyi ember követett el már csalást, sikkasztást és gyilkosságot.

A Pesti Hirlap Vasárnapja 1932. szept. 18.

38.07.

Nincsen én előttem kővár-kastély, bástya,
Hatalmam mindenki azonnal meglátja.

Nosza hát, vőlegény, készülj a halálra,
Ne nézz oly ékesen ifju, szép mátkádra,
Te is, szép menyasszony, már ne késedelmezz,
Menyasszony-voltodról már ne is emlékezz.

A nyoszolyóleányt táncra kikivánom,
A földnek hantjait a hasára hányom,
A nyoszolyóasszony, kérjen bár, nem bánom,
A férjével együtt a kaszámba hányom.

Hát te, ifju vőfény, szép ifjuságodnak
Mért örülsz oly igen, virágzó voltodnak?
Majd mindjárt megismersz engemet uradnak,
Mert már nyitva szája éles koporsódnak.

Bizony, násznagy uram, százszorta jobb volna,
Ha másra gondolnál a lakodalomba,
Jobb volna, ha velem, Halállal szólanál,
Azután helyedről utánam állanál.

Mindenféle népek, akik itt mulatnak,
Látom, halálukról nem is gondolkoznak,
De majd ők is nyomban más utra indulnak,
Mihelyt itt a Halál éles kaszát forgat.

Te is, cigánysereg, dugd el muzsikádat,
Ne pöngesd előttem a te száraz fádat,
Én vagyok a Halál, ki előtted állok,
Majd mindjárt levágom barna koponyádat...

Ki irhatta ezt a rigmust, melyet itt a vendégkoszoru felderitésére hagyományosan szoktak elszavalni? Miért van szükségük, hogy a vidámság közepette megjelenjen közöttük ez a maskarás paraszt-kisértet, a középkori haláltánc csontvázhegedüsének együgyü, dévaj mása? Általában milyen parancsa az az emberi természetnek, melynek minden kezdetleges nép engedelmeskedik, hogy a keserüt édesitse s az édest keseritse? Ilyesmiken töprengve, értetlenül, fölöttébb zavartan tekintgetek magam köré, de látom, hogy a mátkapár kedélyesnek tartja a tréfát, a násznagy mosolyog a disznópörkölt zsirtócsája fölött, a nyoszolyólányok és vőfélyek szintén mulatnak s immár a köszöntölegény is leemeli halotti lárváját, föltetszik napbarnitott arca és bajuszát megpödörintve, nyilván régi szokásának hódolva, ezt kiáltja:

— Éljen a tisztelt vendégsereg! Csak vigan!

*

Jobbára azok a babonaságok uralkodnak itt, melyek a földgolyó minden pontján, Ázsiában, Afrikában s Ausztráliában. Ezeket az emberiség gyermekkorába visszavágyakozó népek oly egyöntetüen üzik, mintha összebeszéltek volna.

Például a göcsejiek se vetik el lenyirt hajukat, körmüket, hogy haragosaik birtokába ne juthassanak s meg ne ronthassák őket. Összegyüjtik, elrejtik valahová, vagy elégetik. Testük e hulladék-darabjai egyéniségük szerves része, mely kiszolgáltatná őket másoknak. Leányok a galamb szivét sütik bele a pogácsába s a választott legénynek adják, hogy megszeresse őket. Anyák lerágdossák kisfiuk körmét, mig be nem tölti első évét, máskép tolvaj válnék belőle. Betegségüket tárgyakba büvölik, ezeket elhajitják s igy a betegséget másra háritják.

De ezekkel a hiedelmekkel, varázslatokkal karöltve élnek olyanok is, melyek még a régi magyarok pogánykorába mutatnak vissza. A hajdan szent nyirfa ma is különös tiszteletben áll. Ezzel védekeznek a „szemverés" ellen. Tudnak táltosokról, akiknek dupla fogsoruk van s fiatal, szép boszorkányokról, akik rossz utra viszik, elvarázsolják a férfiakat.

Hallottam egy megindító szokásról is. Az édesanya koporsójához odavezetik a kisárvát s kihült kezével megsimogatják a gyermek fejét, hogy haja meg ne férgesedjék. A holtában is csodatevő kéz megóvja öt, örködik fölötte akkor is, mikor majd anyátlanul, piszkosan-rongyosan járkál a faluban s a gonosz mostoha nem fésüli többé.

*

Öregemberek beszélik, hogy a kenyeret száz esztendővel ezelőtt itt alig ismerték. Kihajtották a disznót makkolni az erdőbe. Ősszel, amikor hizottan hazakerült, leszurták s azon meg aszaltkörtén, aszaltszilván éltek egész esztendőben. A görögdinnyét ma sem eszik. Megvetően tolják félre. Azt mondják, hogy tök.

*

Ütött-kopott csárda. Valaha Petőfi láthatott ilyent. Félve lépek be rozoga ajtaján. Olyan szük, hogy csak féloldalt fordulva juthatok be rajta. De az asztalok mind fehérselyem damaszt-abrosszal vannak teritve s az asztalkendők is fehérselyem damasztból valók. Egy jobb napokat látott megyei ur a vendéglős. Családi holmiit használja. Nincs egyebe.

*

Villany sehol az egész járásban. Vasutvonal csak egy, az is helyiérdekü s Jugoszlávia felé vezet. Mozit, szinházat még senkise látott. Kustánszegen csak a tanitónak van rádiója.

*

Fenyveserdő mellett robogunk. Sas repül velünk versenyt. A lourdesi Szüz Mária szobra előtt piros pistike-virág virit.

*

Erdélyben mindenki székely. Nógrádban, Gömörben mindenki palóc. Göcsejben azonban nincs göcseji. A helyi hazafiság, mely a vidéken rendesen magasra lobban, itt ismeretlen. Faluról-falura haladva tudakolom, Göcsejben járok-e még vagy már? Mindenütt azt felelik, hogy ott tul kezdődik Göcsej. Náluk nincs. Szégyelik.

(Vége.) *Kosztolányi Dezső.*

SZÜRET.

Amikor helyeselni akarunk valamit, egy-kettőre beleesünk a felsőfoku kifejezésekbe: *kiváló, remek, nagyszerü, óriási!* Hát még ha a néhai közös hadsereg tisztjeitől ránkragadt nyelvet használjuk: *kolosszális, monumentális, piramidális, epochális!* Ha ellenben az igaz magyar ember szólal meg bennünk, egyetlen szóban foglaljuk össze a legnagyobb dicséretet: *Szüret!*

A szüret még az aratásnál is nagyobb boldogságot jelent. Az aratásban még sok a közvetettség. A learatott gabonát még csak ezután fogjuk élvezni. Majd ha csépeltünk, őröltünk, kenyeret sütöttünk. A szüretet sebtiben élvezzük. Élvezzük szőlőnek, élvezzük mustnak és élvezzük bornak. Igaz, a bor tavalyi, de olybá vesszük, mintha a szőlőnek musttá változása estére már borrá fokozódott volna.

A szüret az egyetlen alkalom, amikor *mindenki* jól érzi magát. Aki demokráciát akar látni: szüretre menjen. A szüreten urnak érzi magát mindenki. Az is. A taposómunkás például egyike a legnagyobbaknak. Amikor *Zsigmond* királyunknak pontosan ötszáz évvel ezelőtt drága kalendáriumot festettek, abba október hónapra taposólegényt festettek. Január hónapra magát a királyt festették bele, amint podagrás lábát melengeti a kandallónál. Nem nehéz elképzelni, hogy a király szivesen cserélt volna a vidám taposólegénnyel.

Király nem lehetett mindenki, de taposólegény sem! Budán pl. a XIX. században kizárólag *cilinderben* volt szabad taposni. Legalább is így illett. Amikor a Fogaskerekü vasut 1873-ban megindult, még e modern pöfögőalkotmányról is lehetett gyönyörködni a cilinderes taposólegényekben. Ez ugy értendő, hogy a legények többesszámban voltak, köcsögkalap ellenben csak egyes számban volt. Ez a mindenkori taposó fején volt. Mivel pedig mindenkire passzolnia kellett, inkább bő volt, semmint szük, amiből következik, hogy a kisfejü embereknek még az orra hegyét is befedte. Az ilyen aztán nem látott az orra hegyén tul, amire azonban nem is volt szükség, mert taposás közben nem kell minden egyes szőlőszemmel külön megismerkedni.

Szőlőtaposás. Miniatür képecske egy régi, latinnyelvü kodexből.

Egyébként fölös nagyon erőlködnöm a szüreti élvezetek leirásában. Mindenki volt már szüreten. És ha azt állitjuk, hogy a mai szüretek kevésbé kedélyesek, mint a réglek, keressünk elő családunkban — vagy a másében — egy szép kis tizegynehány éves leánykát és mondassuk el vele néhai *Lévay Józsi* bácsinak pompás szüreti versét. Azt, amelyikben *szüreti szint ölte két kis hugom ajka . . .* Azt, amelyikben a pásztor, *aki odasuran, elsüti puskáját, puska nagyot durran, a fehérnép sikolt . . .*

Némelykor azonban nemcsak a fehérnép sikolt, hanem még a szüretedzett gazda is, mert hát szüretkor keletje van a szelid tréfának, no meg a kevésbé szelidnek is. Tudvalevő, hogy száz év előtt *Mayerffy Xavér Ferenc* volt a legnevezetesebb szőlőtulajdonos Budán. Különösen sashegyi szüretei voltak hiresek. Hivta is ide nem egyszer *Sándor Móric grófot*, a legendás lovast, Móric gróf azonban, amilyen szivesen vett részt a Mayerffyek nyulhajtásain az üllői határban, ugy nem szeretett szüretre járni. Egyszer azonban váratlanul megjelent a gróf. (Ő mindig váratlanul jelent meg.) Megjelent valamelyik táltosa hátán és azon sebtiben keresztülugratta az egész szüretelő készületet, még pedig ugy, hogy maga *Mayerffy* — az egykoru feljegyzés és *Prestel* festőművész képe szerint — csak pocakjának hirtelen behuzása árán tudott épségben maradni.

Ennél is nevezetesebb volt a Naphegyen *Kalmárffy* szüretje, amelyen 1814-ben a néhány napig Budán mulató három uralkodó — *Ferenc* császár és király, *I. Sándor* cár és *Frigyes Vilmos* porosz király — is megjelentek. Pazar cécó volt itt. Sándor cár, aki később buskomor lett, semmi esetre sem itt kezdte. Amint mondtam, nincs is demokratikusabb mulatság a szüretnél. A jókedvhez természetesen uralkodók jelenléte nem feltétlenül kivánatos. A magyar középosztály remekbe préselt szürete volt az a *Fáy András*-féle, amelyen *Vörösmarty Mihály* ez alkalomra irt *Fóti dalát* felolvasta.

Fáy fóti szüretjei hiresek voltak, irja Gyulai Pál. A szives házigazda majdnem egész 1848-ig mindig megtartotta a szüreti

Canzi Agost (1

wód eredetileg Kanz
Márton

Rainer v. Reinöhl: Gedenkblatt an den Maler August Canzi geb. 1808 in Baden, gest. 1866 in Budapest.

Baden, 1911. Önarcképpel és képekkel. Váci nürt c. képe nincsen repr.
MOB Kiszár -

Szül. 1808. febr. 22. Badenben. 1827 - ben Stuttgartban kezdte tanulmányait, majd Párizsban Ingres iskolájá látogatta. Ingres ebben az időben, olaszországi tartózkodásának hatása alatt még mindig a klasszicizmus szellemében dolgozok, míg kortársai, Géricault és Delacoix a romantika zászlóhor-

dozsi vokal. Ugylátszik 2
Canzi mestere, tisteletére
vette fel az Ágost nevet.
A párizsi Salonban 1833.
állitott ki elöször két arcké-
pet. 1838. ugyanott állitotta
ki Albert szász herceg megsza-
badítása c. képét, melylyel a
Salon nagy aranyérmét nyerte.
1840. önálló lakása volt
a francia fővárosban.
1838 - 1840. sokszor megfor-
dult Stuttgartban, hol a wür-
tembergi nemesség számos tag-
jat festett és I. Vilmos király
is foglalkoztatta. Ebből az
időből származik Önarcképe
és testvérének Katalinnak ♀
és férjének, Wallbachnak
képmásai.
♀ a híres énekesnőnek

1840. Bécsbe költözött.
1841–45. töltszor szerepelt
arc- és genre-képekkel a
bécsi képzőm. akadémia
tárlatain. 1846. Pesten
telepedett le. Pesten nő-
sült, feleségé Rupprecht
Mária Zongoramüvésznő,
Rupprecht János mínia-
tür festő leánya és Liszt Fe-
rene tanítványa volt.
Egy fiuk volt: Rudolf
Ede (1854–1904) mérnök és
festő és Mária nevü
leányuk. Eduard Rudolf
war ursprünglich Inge-
nieur und wurde von
Stefan Türr bei den
Nievellierungsarbeiten

am Isthmus von Ko- 4
rinth beschäftigt. Nach
der Heimkehr versuchte
er sich ebenfals in der Ma-
lerei.

Die Stellung, deren er
(August Canzi) sich unter
seinen Kunstgenossen er-
freute, geht auch daraus
hervor, dass er 1857 ein Blatt
für jenes Album herstellte,
welches Ihren Majestäten
bei ihrer Ankunft in der
Landeshauptstadt zu dem
Zwecke überreicht wurde,
um ihnen die seit dem
Regierungsantritte Sr. Ma-
jestät erfolgte Entwicklung
der ungarischen Kunst vor
Augen zu führen. Dieses
Aquarell stellt dar (repro-

dukálva van a furetben), wie die beiden Töchter des Erzherzogs Albrecht, die Erzherzoginnen Maria Theresia und Mathilde, in Erwartung des allerhöchsten Besuches, die Büste Sr. Majestät im Schlossgarten zu Ofen mit Blumen schmücken.

Litografiai ból csak Vörösmarty Mihály archépét emliti.

Fotografusi műtöddéséről amzi, hogy a váci utcaban Canzi és Heller ég. Einen fényképészeti műtermet nyitott. Meghalt 1866 ápr. 13. Pesten.

Nem volt kiváló szellem s a magyar műveszetre, sem

Különösebb hatása. A mi 6
Barabásunk jelentékenyebb
művész volt mint ő, szó-
lid munkásságával azon-
ban nálunk biztos egzisz-
tenciát tudott teremt-
teni magának.

Bilder Canzis

I Portraits.

1. Portrait von M. Tamburini
2. Portrait des Philologen M. L. Suephle (Kunstausstellung in Paris 1833.)
3. Bildnis der Frau Sophie Taglioni, geb. Karsten. (1833)

(Katalog der Jahrhundert-Ausstellung in Berlin 1906. Nr. 250.

4. Portrait einer Engländerin.
(Kunstausstellung in Paris 1834. Schorn: Kunstblatt. 196, 207. b)

5. Portrait des M. Marie, avocat
(Kunstausstellung in Paris 1838.)

6. Portrait des Chr. Friedr. Leinss, of. 1837/40.
(Wintterlin: Die württemb. Künstler. 415. l.

7. Kranz Katalin a nuvéz testvérének archépe. Repr. e füzetben.) Of. életnagyságban.

8 Wallbach, a művész sögorának archepe. Of. Élet-nagy sajban-

9. Önarckép, olajj. Oval alakn. repr. e füzetben

10. Portrait des Diplomaten Reinhard jun. Of. A stuttgarti kiptárban.

11 Arckép és

12. Tanulmányfő, két of. a becsi akadémiai kiállítás

13. Anton Freiherr v. Doblhoff = Dier, térdkép, of. 1843. Repr. e füzetben.

14. Die Frau Freiherrn von Doblhoff = Dier, geb. Buschmann. Szinesceruza

15. Voigtländer Friedrich arckepe, of. Braunschweigi magántulajdonban.

16, 17, 18. Arckepek, of. a bécsi akadémia kiállitásán 1844-ben.

19–20. n. Perger Heinrich dr bádeni orsz. gyűlési képviselő és nejének arckepre. Repr. e füzetben. A család tulajdonában.

21. Raimann János dr. udv. tanácsos arckép, olajminiatür 1845. Ki volt állítva a troppaui kiállitáson 1905-ben.

22. Rupprecht Mária zongoramüvésznő, Canzi menyasszonya, 1853. vvif-

23. Önarckép, olajf. 8·5 x 6 cm Canzi leányának tulaj.

24 }
25. } Elökelő magyar úr és nejének arcképe, olaj., térdkép, életn. A Bettelheim család tulajd. Bécsben.

26. Terézia és Matild főhercegnők, Albrecht főherceg leányai diszitik I. Ferenc József mellszobrát a budai királyi várkertben. Vízfestmény 68 x 50 cm 1857. Az Erzsébet Királyné múzeumban Budapesten.

27. Deák Ferenc arcképe, 1861. Szegedi Városi Múzeum.

II. Genrebilder.

1. Costume mauresque étude, 1834.

2. Tête de femme, étude 1838.

3. Jeune fille, étude 1840.

4 Eine junge Indianerin, Oelbild. No 288, und

5. Ein Ritter aus dem Mittelalter, Oelbild, Nr. 332 der Ausstellung der Akademie der bild. Kunste in Wien 1841.

6. Schlafende Slovakenjungen, 1845,
Förster und Kugler: Kunstblat, 26. évf. 295. l.

7. Váci sziret, of. 176×144.
Repr. a fürtebem. Szépm. muzeum.

8. Hagymaárusnä, of.
Wenkheim Frigyesné grófné tulajd. Kiggyós.

III. Tört. Eljek-

1. Albert szász herceg mely-

pitése, romházak tatarozása, vagy
ddiginél szerencsésebb kiképzése,
sa, szorosan összefügg müemléki
nek a kérdéseknek megoldásába az
kek Orsz. Bizottsága is bekapcso-
étékes szerveivel karöltve eset-
érvényesiteni a helyes és korsze-
asznosnak találtuk, hogy az ille-
itése és a megfelelő közigazgatá-
l közrebocsássuk a főváros müem-
át 1900-ig bezárólag.
latokat, kor- és stilusmeghatározá-
- az épitő és épittető nevét, rö-
nélkül közli. Magábanfoglalja a
nlékjellegü épitményeket s na-
k fenntartása vagy gondozása nem
ó város- és épitéstörténeti érdek-
müszaki és fénykép felvételeken

Stabadiháss. 1838.
Schorn: Kunstblatt.
2. Orastes es 1838. 230.1 – Pylades
Taurisban. 1840.
IV. Szentkép.
Szent Magdolna.
V. Litografiák –
Vörösmarty Mihály
kolto archépe

Die im Bezitze der Schwiegertochter des Meisters, der Frau Pauline Canzi in Kritzendorf, befindlichen Bilder waren mir leider nicht zugänglich.

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
BARÁTAINAK EGYESÜLETE
BUDAPEST, VIII., MUZEUM-KÖRÚT 14.

ntiványi Gyula dr.
. XI. Lágymányosi u. 16.

NYOMTATVÁNY

Canzi

Vörösmarty Mihály arcképét festette meg, -közli a Művészet c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1855. dec. 20.
70. sz. 1400. lap.

Canzi Ágost

A januári Mütárlaton szerepelnek festményei, melyekről elismeréssel nyilatkozik a Müvészet c. rovat, de a müveket nem nevezéi meg.

Divatcsarnok, Bp. 1854. január 2o.
4. sz. 96. lap.

Canzi A.

A müvész négy képéről ir a kritika, ezek közül a legjobbnak az arcképet találja, de a müveket egyébként nem ismerteti.
"Január-februári kiállitás"-ról szóló közlemény a "Müvészet" c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév.
3. sz. 137-139. lap

Canzi Ágost
festő

Wien

Der Ungar 1843. jul. 25.
(Sz.: Pester Salon 1843.)

Kalmár

Canzi Ágost Wien
festő

Der Ungar 1843. júl. 29.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmár

Conzi Ágost
festő

Ker Magyar 1844. júl. 20.
Wegweiser u. Anzeig-blatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalauz

Canzi Ágost Wien
festő

Der Ungar 1844. júl. 27.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalmár

Canzi Ákos

A' "Dalma" c. drámának esküjelenetét készitette a müvész. A kőrajzon szerepel Oldamur, /Szentpétery/ amint haldoklik, Mellette áll Dalma, /Jókainé/, a serleg fölött Elemér, /Lendvay/, mellette Fellengur, a táltos /Udvarhelyi/, a háttérben a hét vezér, Gyüla, /ifj. Lendvay/ és egyik Rhabonbán, /Hegedüs/. A lap elismeréssel méltatja a rajzot, melyből mülapot készitettek.a lap számára.

Délibáb, Bp. 1853 január 23.
IV. sz. 131-132. lap.

Canzi A.

Müveit méltatja "A mükiállitásról" cimmel közölt beszámoló a pesti Müegylet tárlatáról, melyet a Nemzeti Muzeumban rendeztek.

Családi Lapok, Pest. 1852. II. félév
3. sz. 139-141. lap.

Canzi A.

"Arcképe szeretettel, csinosan dolgozott vizfestvény" irja a "December-januári mütárlat c. beszámoló a lap "Müvészet" c. rovatában.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév
1. sz. 39-41. lap.

M.D.K.

Canzler Alfred, építén

A késmárki evangélikus templomról írt munkája a templom építéstörténének egyik kútforrása

12 r 17

Hefty J.A, /Gyula Andor/: Die Kesmarker Holzkirche und einstige Holzkirchen in der Zips. Késmark, 1933. 12-17. old.

Canzi Gyula MDK

Női arckép, vizf.

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiáll.

Canova

l.

Lázár Béla dr

Fadrusz János élete és művészete. Bp. 1923. 42, 43-l.

15104, 15103
szám.

Műemlékek orz. Bizottsága tek. Elv.

Hivatalból.
szolgálati ügyben.
ij átalányozva.

Bpest IX.

Rákos u 10

CANZI ÁGOST ELEK (1808—1866): NŐI ARCKÉP. 1850. Vízfestmény

Hoffmann Edith dr. – A Szép-
művészeti Múzeum új szerzemeje

MAGYAR MUVESZET 1931. 405 l.

398, 405, 410. l.
képeszel

Czóbel Ágost Elek

A „Pietà" különböző vázlatai, utolsó idejének repraesentáns darabjai ennek a synthesisnek, ennek a legfőbb érzelmi, gondolati és formai összefogottságnak megnyilatkozásai.

Nem véletlen, hogy a fiatalabb generáció, *Szőnyi Istvánnal* az élén, a háború után való években inkább ezekbe a törekvésekbe kapcsolódott bele, mint a sokkal szívhez szólóbb Rippl-Rónaiéiba. Természetesen azért is, mert ennek mélyebb gyökerei voltak a magyar lélekben.

A Ferenczyvel nagyjából egyidőben dolgozó művészek közül külön kiemeljük *báró Mednyánszky László* 188 vázlatkönyvét, *özv. Hisz Sándorné* úrnő nagyértékű adományát. A vázlatkönyvek gazdag naplóanyagukon kívül, Mednyánszkynak számtalan rajzát és vízfestményét tartalmazzák, melyek közül rendkívül érdekesek a háborúban készült rajzai. *Nagy Sándor* gyöngéd kompozíciói és *Karlovszky Bertalan* gondos arcképtanulmánya az idősebb generáció műveinek kimagasló darabjai.

néhány jó lap, *Kmetty Jánostól*, *Derkovits Gyulától*, a korán elhúnyt *Liebl Ervintől*, stb., a szobrászok közül *Fémes Beck Vilmostól*, *Ferenczy Bénitől*, *Vilt Tibortól*, stb., stb. Néhány szépen indult, de korán elhúnyt női tehetség is szóhoz jutott a kiállításon: *hindi Szabó Katalin*, *Korb Erzsébet* és *Czillich Anna*.

Napjaink gazdag termésének hiányzó részét a kiállítás rézkarcokkal és fametszetekkel igyekezett pótolni, melyek között néhány kiváló munka akad: így pl. *Fáy Dezső* illusztrációi különféle könyvekhez. Ez a finom művész a vérbeli illusztrátoroknak azt a különös tehetségét bírja, hogy modora mindig alkalmazkodni tud a könyv szerzőjének szelleméhez. A munkában való öröme csillog ki abból, ahogy mindig más és más formában jelenik meg. Hol filozófikusan elmélyedő és komoly, hol egyszerű csevegésével mulattató. Hol zamatosan magyaros és kissé régiesen módos, hol modernül bohókás, infantilis. Állandó csak csöndes humora és biztos tudása.

Kívülá Szőnyi Istvántól látható na-

259 Fodor Jozefa énekesnő arcképe 78. TÁBLA

bronz, 4,2 cm átm
Jelezve: BOEHM. F.
Felirata előlap: JOSEPHAE FODOR, hátlap: NATURA. AN. ARTE / PRAESTANITOR / INCERTUM / OPTIME. CONSOCIATIS /ACHC. MOYCIKHC / METEXOYCA / VINDOBONAE . MDCCCXXV.
MNM Éremtár, ltsz. É. N. 67. A (1906)

Vert bronzérem, kiálló peremmel, az énekesnő balranéző arcképével. Finom részletezésű hajkoszorú, arányos, szép arc. Az érem ezüst változata is ismert.

Irod: Huszár–Procopius 1932, 76–77; Huszár 1954, 314–315.

260 I. Ferenc és V. Ferdinánd arcképe 78. TÁBLA

kelheimi kő, 4,9 x 4,9 cm
Felirata a lap hátoldalán ceruzával: Franz et Ferd. V. (Coronatus Posoni 1830) J. D. Boehm.
MNM Éremtár, ltsz. 64/444.937.

Négyzet alakú lap, középrészén kiemelkedő jobbranéző kettősportré, alul ferde levágással, szabadon hagyott nyakrésszel. Ferenc császár babérkoszorús feje Ferdinánd arcát balról félig takarja. A hátoldal felirata alapján az 1830. szept. 28-án lezajlott koronázási ünnepség emlékére készült. Előzménye az ugyancsak Bőhm által készített kerek koronázási ezüstveretnek. A Schulek gyűjteményből került a MNM Éremtárába 1937-ben.

Irod: Huszár–Procopius 1932, 83; Huszár 1954, 315.

CANOVA, ANTONIO (Possagno, 1751 – Velence, 1822)

A klasszicizmus nagyhatású, legjelentősebb szobrászművésze. Velencéből 1779-ben költözött Rómába, ott készítette későbbi sikereit megalapozó művét, a Thézeusz és Minotaurusz csoportját, (1785) s a legmagasabb hivatalos elismerést jelző XIV. Kelemen pápa síremlékét (1787, SS. Apostoli), majd ezt követően XIII. Kelemen pápáét (1792, S. Pietro). Számos mitológiai témájú szobrot készített, egyszerre több példányban is (Ámor és Psyché, Hébé, Három Grácia, Vénusz stb.). 1798-ban Bécsbe hívják, ahol megbízzák Krisztina főhercegnő síremlékének elkészítésével. (1805)

Bécsben kapcsolastba kerül a magyar főnemesség néhány tagjával és szobrokat készít Nagycenk (Vénusz és Beatrice), Gyömrő (Wartensleben-Teleki síremlék), Kismarton (Esterházy Leopoldina) számára.

1802-ben Párizsban Napoleon foglalkoztatta, akit az antik hős, Achilles pózában örökített meg. (Milánó, Palazzo Borghese) Napoleon anyját mint Agrippinát széken ülve, nővérét, Paolina Borgheset mint fekvő Vénuszt mintázta meg. (Róma, Galleria Borghese) Ez utóbbin, melyet Canova legszebb műveként tartanak számon, válik világossá az a nagy mintázási és komponálási készség, mely a korban csak Canova sajátja volt.

Pyrker János László pátriarkasága idején, 1821-ben egy Keresztelő Szent János szobrot szerez a művésztől. (Kat 262)

Nagyszerű arcképeinek gazdag sorozatát a possagnói emlékmúzeum gipsz- és ter-

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCs - MNG Bp. 1980.

segéd Lőcsén, ahol Czauczig Józsefnél rajzolást tanul. Az 1810-es évek elején Miskolcon kereskedő, 1813-ban útnak indul Bécsbe. Itt az akadémia szobrászati osztályán, Zauner tanácsára gemmavéséssel, később éremvéséssel foglalkozik. 1821-ben Rómába megy tanulmányútra, megfordul Thorwaldsen műhelyében, a Vatikáni múzeumban érmeket másol. Visszatér Bécsbe, majd előkelő pártfogói segítségével 1825–29 között újabb 4 évet tölt Rómában. Ekkor veti meg később híressé vált műgyűjteményének alapjait is.

1829-ben végleg visszatér Bécsbe, s egész életét az éremvésésnek szenteli. 1830-ban a bécsi pénzverde első éremvésője, majd 1831-től udvari modellőr. Tanárként is nagy hírnevet szerez, az éremművészek valóságos gárdáját neveli fel. Átlagon felüli művészettörténeti képzettsége révén nagy hatással van Pulszky Ferencre, Henszlmann Imrére és Ipolyi Arnoldra is. Több magyarországi műgyűjtemény megszervezésében veszik igénybe ismereteit (Festetich Sámuel, Fejérváry Gábor).

Művészete akkor bontakozott ki, amikor a klasszicizmus hanyatlani kezdett, de technikája még teljesen e stílus jellegzetességeiben gyökerezett. Ismert érmeinek száma meghaladja a százat. Túl azon, hogy szinte minden, az uralkodó arcképét hordó érmet Bőhm készített, számtalan egyesület, város és magánszemély megbízásának tett eleget.

A kiállításunkon bemutatott – még 1830 előtt készült, s többnyire hazai vonatkozású – vésett arcképeit és érmeit a szaktudomány is csak az utóbbi időben azonosította. Bár nem dolgozott Magyarországon, de hírneve és elismértsége – ha közvetve is – a hazai művészet hírét öregbítette.

257 Franz Schubert halálozási érme 78. TÁBLA

bronz, 3,7 cm átm
Jelezve: I. D. BOEHM. F.
Felirata az előlapon körben: FRANZ SCHUBERT
hátlap: GEBOREN 1797. GESTORBEN 1828.
NNM Éremtár, ltsz. D. III. 258.

A finom modellállású bronzérem előlapján Schubert balranéző arcképe, hátoldalán lanton játszó táncoló nőalak. Készült a zeneszerző halálának emlékére 1828-ban. 1907-ben szerepelt először a Magyar Éremkedvelők Egyesülete által rendezett kiállításon. Eredetileg a Delhaes gyűjteményben volt, 1923-tól a MNM Éremtárában.

Irod: Lyka 1910, 287–289; Huszár–Procopius 1932, 45, 77.

258 Stift András József arcképe 77. TÁBLA

kelheimi kő, 6,9 x 8,2 cm
MNM Éremtár ltsz. 53–17. I.

Négyszög alakú kőlapon Stift András József orvos jobbranéző arcképdomborműve. Az arckép 1830-ban készült és mintául szolgált Bőhm 1834-ben, Stift András 50 éves jubileumára modellált és bronzban vert érmének. Eredetileg a Faludi gyűjteményben, 1953-tól a MNM Éremtárában.

Irod: Huszár–Procopius 1932, 83; Huszár 1954, 318.

rakottavázlatai képviselik. Bár számos tanítványa volt, természetes egyéni művészete nem találhatott magasszintű követőkre. Hatása alól azonban senki sem vonhatta ki magát. E hatás hazai vonatkozásban főként Ferenczy István művészetében mutatkozik meg (lásd ott), de Huber József, Dunaiszky Lőrinc síremlékei is e talajra vezethetők vissza.

A Canova hatását mutató, Masgyarországon tevékenykedő oalsz szobrászok közül Marco Casagrande (Eger, Esztergom) és Pietro Tenerani (Fót) neve és művei emelhetők ki.

261 „Elena" mellszobra 51. TÁBLA

terrakotta, 64 cm
Jelezve: AN. CANOVA F. 1812.
Drippey Miklós tulajdona, Bp.

Szembenézetben ábrázolt fiatal nő mellszobra, kerek talapzaton. A fej kissé előredől, haja konytba tűzve, mell- és nyakrésze szabadon hagyott. Az arcrészen rózsaszínű, a fejen és a talapzaton fekete festés. Az itt kiállított terrakotta vázlat Canovának Isabella Albrizziről faragott márvány szobrához készült, (Velence, Palazzo Albrizzi), amelynek több korabeli másolata ismert. (márvány másodpéldánya: London, Lord Londonderry gyűjtemény, 1816; terrakotta szobor másodpéldánya a possagnói Canova múzeumban van.) Az 1976-os milánói Canova oeuvre-katalógus a budapesti szobrot is említi.

A szobor 1946-ban Lakatos Géza egykori miniszterelnöktől került mostani tulajdonosához. Védett.

Irod: Pavanello 1976, 121–122; Pál 1978. 190.

262 Keresztő Szent János 81. TÁBLA

gipsz, 65 cm
Eger, Dobó István Múzeum, ltsz. 13.126.

A gyermekként ábrázolt szent bárányбőrrel letakart sziklán ül, baljában hosszúszárú kereszt. Gömbölyded formái Canova ismert modorában simára finomítottak. A szobor 1812-ben készült, eredeti gipszpéldánya a possagnói Canova múzeumban.

Cicognara a velencei akadémia elnöke leírja, hogy 1817-ben gr. Blacas, római francia nagykövet a szobor márványban faragott példányát szerezte meg Canovától.

Pyrker érsek a szobrot feltehetően 1821-ben kaphatta ajándékba, amikor Canova Pyrkertől a possagnói templom építéséhez kért engedélyt.

Kazinczy 1830-ban írt rövid Pyrker életrajzában említi, hogy: „Egy lakosztályában áll Canovának egy gyermek Keresztelő Szent Jánosa, de csak gipszben. A nagy Művész a Művészség nagy barátját márványban akará megajándékozni, de a halál elakasztá feltételét." Pyrker halála után, 1847-ben a szobrot Majzinger Károly, Pyrker utolsó titkára vitte magával, s az ő hagyatékából Bartalus Gyula kanonok és ismert régész szerezte meg, aki nagyértékű gyűjteményével együtt az érseki líceum múzeumának ajándékozta.

1949–50-ben, mikor a Heves-Egri Múzeum (ma Dobó István) megalakult, Dr. Czapik Gyula érsek a líceum gyűjteményét felajánlotta az államnak, s így került Canova szobra is a múzeum gyűjteményébe.

Irod: Csatkai 1925, 130–132; Szmrecsányi 1927, 560–566; Heves II. 1972, 175; Pavanello 1976, 129.

CASAGRANDE, MARCO (Miave, 1804 – Cison di Valmarino, 1880)

A 19. század első felében olasz földről Magyarországra került szobrászművészek legjelentősebb, legtöbbet foglalkoztatott alakja. 1820-ban kerül a velencei Képzőművészeti Akadémiára, ahol Luigi Zandomeneghi tanítványa. Műveire az akkori velencei pátriárka, a magyar származású Pyrker János László is felfigyel, s 1826-ban egy Keresztelő Szent János szobrot rendel tőle, majd az 1830-as évek elején már egri érsekként Egerbe hívja. A művész ezután kisebb megszakításokkal 15 éven keresztül Magyarországon alkot. 1833–42 között készíti az egri székesegyház teljes külső és belső szobrászi díszítését.

Itt bemutatott rajza az egri Székesegyház oromdíszének központi alakjaihoz készült (Kat 264). Egri tartózkodásának első éveiben több portrét készített (Pyrker érsek, Durcsák kanonok, Siskovits és Mednyánszky jegyzők, valamint apja mellszobrai, 1835–1836). 1837-ben Pestre költözik, s 1838-ban reprezentatív domborművekkel díszíti az Ullmann palota dísztermét (Parnasszus, Olymposi Istenek, Nimfák tánca).

1839-ben Mocsáry Imre megrendelésére faragja a Vendégszeretet, Béke, Barátság allegórikus domborműveit, melyek az andornaktállyai kastély homlokzatát díszítik. Befejezve egri munkáit, 1843-ban kezdi el az esztergomi székesegyház szobrainak faragását.

1845-ben Fáy István foglalkoztatja, aki három nagyméretű gipszdomborművet rendelt meg a művésztől fáji kastélya számára (Auróra, Lukrécia, Pán a nimfákkal). 1842-ben több tervet készített a Mátyás emlékműhöz, melyek nyomtatásban is megjelentek. 1847-ben József nádor emlékművére pályázik, majd 1848-ban a márciusi forradalmi események hatására „Szabadságoszlop" tervet készít. 1848 nyarán visszatér Velencébe, később Cison di Valmarinoban telepedik le. Hazatérése után főként a Gera család számára dolgozik, melynek coneglianói palotáját szobrokkal és domborművekkel díszíti.

Casagrande Marco közel két évtizedes munkásságával a legjobb megbizatások elnyerésével a hazai szobrászat fejlődését késleltette ugyan, a szobrászat megkedveltetése, népszerűsítése és tanítványok nevelése terén azonban komoly érdemeket szerzett.

263 Keresztelő Szent János, 1828 81. TÁBLA

márvány, 70 cm
Eger, Érseki palota ebédlője, ltsz. nélkül

A közel fél életnagyságban ábrázolt szent az ovális talapzatból kiemelkedő sziklán ül, bal kezével a mellette ülő bárányt fogja, jobbjával az állatra mutat. A szoborról az 1829-ben kelt Cicognara levél tudósít, melyben a velencei akadémia elnöke a szobor befejezé-

261

VIVE MEMOR NOSTRI RIGIDI SERVATOR HONESTI
PRISTALDO
ABIUD.C.C.F.

283

277

Canova

l.

, LykaMagyműI300-50

~~15~~, ~~17~~, 307, 348.l

6.

8.

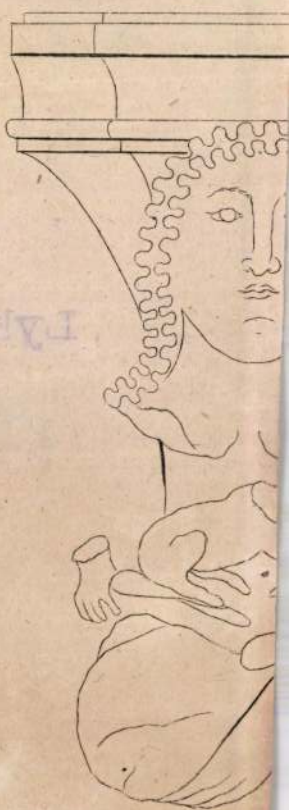

Canova

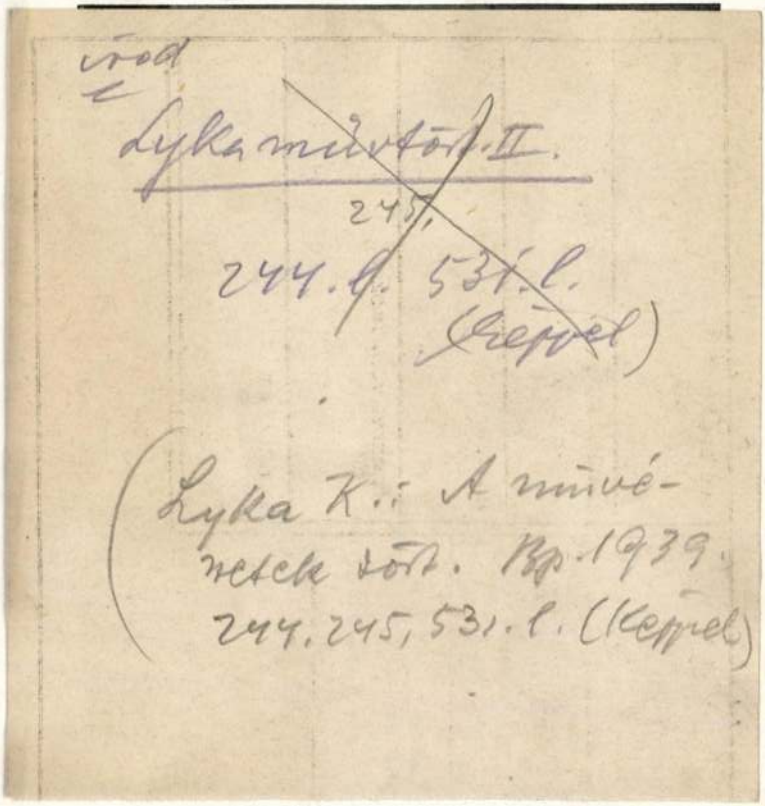

~~Lyka mův tört. II.~~

~~245,~~

~~244. l. 531. l.~~

~~(Keppel)~~

(Lyka K.: A művé-
netek tört. Bp. 1939.
244. 245, 531. l. (Keppel)

Joseph Bernard : *Baccante.*

Canova

képmása

répr.

Meller Simon. Ferenczy

István élete és művei

Bp. 1905. ~~65.~~

~~A [illegible]~~

~~[illegible]~~

(L. a névmutatót.)

S, IRODA- ÉS ÜZEMSZERVEZÉS
GY ANTAL UTCA 3 * TELEFONSZÁM: 125-932

tmenet éve volt az inflációból az érték-
ndszerére. Jelentette a teljes zürzavart,
nőrzés és áttekintés lehetetlenségét.

end éve lesz:

nzrendszer mellett forintmérleg
telezettség. Előírásos számlarend
nyvelés fokozott hatósági ellen-

Canova

1.

Mel Est Epi

LXIII. l.

LXIV. l.

107, 113, 244,

245 l.

Meller S.: Az Esterházy

Képtár tört. Bp. 1915.

LXIII. LXIV, 107. 113. 244.

245. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Meyer, Alfred Gotthold

Canova.

Künstler-Monographien. XXXVI.

Bielefeld u. Leipzig, 1898. Velhagen u. Klasing.

8-r, 4, 116 l, 98 képpel.

Eredeti egész vk.

Canova

I. 2. p. e.

2-P

Canova

l.

Ormós Zsigmond

Utazási emlékei. I.

Kör. Pest 1860. 287 —

294. l.

781.

a nézve. Gönkör hajú s hosszú bajusza öszbe-
a, szeme szürke, szakála leberetvált. Mellét
mes atillája kék s vállvetője hátra van csap-
kak s mind az öt gomboló be van gombolva.

mra, méretei 70.7 : 57.5 cm.
i erekly emuzeumból. 107/95. № 35.

107/95 : 35.

~~XXVI.~~ Canova

Östör József: Valóban Canovától van-e a cenki Beatrice-szobor? Soproni Szemle V. évf. p. 238—241. 1941

2436. 246

XXV.

Canova

l.

~~Pálinkás Catal.~~

~~7/8. l.~~

Pálinkás L.: Marco Casagrande. Bp. - 1942. 7/8. l. -

Canova

Esterházán és Kismartonban

irod.

Papp Viktor. Beethoven és a magyarok. Bpest 1927. 62. l.

Canova

l. Képmüveszetek könyve. Bp. 1940

427. l. – 430. –

(Képekkel)

Königstädtpolitika magyar VII. 223, 224

Nem magyar honosokat nem					

* A választói jogosultság az **illető rovatban** egy 1-es szám beirásával jelölendő meg.

Pompe funèbre de S. A. R. Charles III., Duc de Lorraine 581
Giuseppe Galli-Bibiena : Drawing 582
Giuseppe Galli-Bibiena : Drawing 582
Giuseppe Galli-Bibiena : Drawing 587

de la Ville d'Amsterdam. Amsterda
neille Blaeu. 1668.....
Pompe funèbre de S. A. R. Charles III.,
Trois dessins Giuseppe Galli-Bibiena M
Arts à Budapest.....

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 560 — 566. l.

Budapest, Athenaeum.

vára Jeruzsálemben 572
es kapuja Jeruzsálemben 572
el síria..... 575
sálemi zsinagógák..... 575
ent Sír templomában 574
ztelő Szent János síria Sebastiében 574
nplomtér Jeruzsálemben 575
hám és Sára síria Hebronban 575
ifai öböl a Karmel-heggyel 576
enezáret-tó Tiberiasnál..... 576
ena (1657—1743). Vízfestmény..... 578
na (1696—1756): Architecture e pros-
alla Maesta di Carlo VI. Sc. Pfeffel.
..... 575
ena (1659—1709). Vízfestmény 579
ena. Vízfestmény 579
trant dans Amsterdam, ou, histoire
faicte à la reyne mère du roys
par les bourgmaisters et bourgeoisie
sterdam. Amsterdam, Jean et Cor-
68 581
. A. R. Charles III. Duc de Lorraine 581
ena rajza..... 582
ena rajza..... 582
ena rajza..... 587

Stefan Zádor: Synagogen in Jerusalem 575
Stefan Zádor: Inneres der Kirche des Heiligen Grabes 574
Stefan Zádor: Grab Johannes des Täufers in Sebastie 574
Stefan Zádor: Platz vor dem Tempel in Jerusalem..... 575
Stefan Zádor: Grab von Abraham und Sara in Hebron 575
Stefan Zádor: Der Golf von Haifa mit dem Berge Karmel 576
Stefan Zádor: Der See Genezaret bei Tiberias..... 576
Fernando Galli-Bibiena: Aquarell..... 578
Giuseppe Galli-Bibiena (1696—1756): Architecture e prospettive, dedicate alla Maesta di Carlo VI. Sc. Pfeffel. 1740..... 578
Francesco Galli-Bibiena: Aquarell..... 579
Giuseppe Galli-Bibiena: Aquarell..... 579
Maria de Medicis, entrant dans Amsterdam, ou, histoire da la reception faicte à la reyne mère du roys tres-chrestien, par les bourgmaisters et bourgeoise de la ville d'Amsterdam. Amsterdam, Jean et Corneille Blaeau. 1668..... 581
Pompe funèbre de S. A. R. Charles III., Duc de Lorraine 581
Giuseppe Galli-Bibiena: Zeichnung. Museum d. Schönen Künste in Budapest 582
Giuseppe Galli-Bibiena: Zeichnung. Museum d. Schönen Künste in Budapest 582
Giuseppe Galli-Bibiena: Zeichnung Museum d. Schönen Künste in Budapest 587

Canova

l.

~~Szm Egermüv~~

~~30, 172, 175. l.~~

Szmrecsányi M.:
Eger müveszetéről
Bp. 1937. 172 r 175. l.
209 r. 211.

Canova Antonio

39, 40. l.
41. l. 42. l
44. l. 45 l.
46, 47. l.

Irod

Takács Mariánna:

Hogyan látta gr.
Széchenyi István
Olaszországot. Bp
1940. ~~[illegible]~~
39 – 47. l.

Széchenyi napló-
ban sokszor ezuliti
Canovát.
Idézendő.

Canova

irod

Tóth László: Magyarok
Rómában a XIX.
században. Pécs 1940
5. l.

Uj M. Múzeum.
1850. I. 699. l. (C.
nuwci Morszagon.)

Canova

Hobra a Kismartoni Esterházy kastélyban.

repr.

Vas. Lip. 1913. 668. l.

Zajos
Flór és Nep Óbudai elott

3

179

Canova

L. Raphael
202. l.

Rapaics R.: M. kert.
Bp. é. n. 202. l.

Cicero VI. 141.

Canova

l.

~~Radoskastély II.~~

~~37, 58. l.~~

Rados J.: M. kastélyok.

Bp. 1939. 37, 58. l.

ezve (Bezeichnet): Neogrády.

Bezeichnet): Neogrády A.

chtung des).

ezve (Bezeichnet): Nyulászy Lajos.

ker, XV. Jh.)
ezeichnet): AMF.
n.

ch (?) XVI. Jahrhundert).
RÁLYNŐ ARCKÉPE (Bildnis der Marg. v. Oesterreich.

XVI. Jahrhundert).
ft m. Staffage).

Canova

1.

Schoen 1948

22.1.25.l.

Schoen A.: Fö-
vårdsunk 1800-73.
között. Bp. 1948.
22,25.l. —

Kossuth Lajos:

Imája az elesettek

A balrál le
ban elesett honvéde
(térdére ereszkedve i
a tiszti karon túl
A dombon innen
temek ~~mellett~~ mellett (két
térben a községbel

Könyoma

Lt

Canova

l.

~~Petrélet~~

~~93.101.l~~

Petrovics E.: Élet és
művészet. Bp. 1937.
101. l.

NYOMTATVÁNY

„Századok" Budapest, I. ker., Bécsikapu-tér 4. sz.

A Műemlékek Országos Bizottsága nagytekintetű elnökségének

IX., Rákos-utca 10. **Budapest**

Canova

Szobrai

A bicskei Batthyány kastély a háborúban csaknem teljesen elpusztult, az ott levő Canova szoborral együtt -

Világ

1947. máj. 21.

KTATÁSÜGYI MINISZTERIUM.

..... osztály.

Egyuttal elintézett szám: .....

Kapcsolatos szám: .....

Határidő:

Kiadóba érkezett: .....

Letisztázta: .....

Egyeztették: .....

Elküldés napja: ..... Elküldte: .....

Az iktatókönyvben kivezette: .....

Irattárba érkezett: .....

Elintézés:

Határidő: .....

A válaszirat alapjául szolgáló beadvány (átirat, felterjesztés, jelentés stb.) száma: .....

Tárgy: .....

Canova

Lárd
z

Wallentínyi Dezső dr.

Ferenczy István
levelei.
Rimaszombat
1912. (Nevem
tató!)

Canova

l.

Hel. Ervin -

Mesterek és mes-
termüvek. Bp. 1938.
137. l.
138. l.

Tanácsos, Elnök Ur !

zönettel vettem Excellenciádnak a
javitására vonatkozó folyó hó 25.én
entését s kérem Excellenciádat, hogy
a müemléket finom müizlésének és

d kiváló tiszteletem őszinte nyilvá-

évi szeptember hó 29.én

ER, ANTON

FEISTENBERGER

Sziklás l

Felsige Be

Vászon — 170×

FEISTENBEI

Zichy A.: Gr. Széchenyi

István mint unibarát.
Képzőmüvészeti Szemle

1879. 11 és 12. sz.

óságodat tisztelettel értesiteni.
om helyreállitási költségeire,
lettel kiutalványozott 15000 K.és
lettel kiutalv.2800 K.-ról bemuta-
tván, végeredményben 695 K.79 f.
k találtatott.

Budapest.1909.április hó 13-án

Schwartz Róbert
szám.igazgató.

Szállítja Szénásy és Béla

Zichy A.: Széchenyi
Gy. naplói. Bp. 1884.
– U.a.: Széchenyi külföldi úti rajzai és feljegyzései. Pest, 1890. –

obics Ede főmérnök tiszteletdíja.

A vall. és közokt. m.kir. m
sz.a. kelt és az eperjesi
letének másolata.

Utasitom a kir.
róm.kath. plébánia templom t
ellenörzéséért Dobiás Ede k
1-től kezdve további intézk
korona tiszteletdijat utol
Schulek Frigyes müvezető e
táira fizessen ki s a vall.
ban kiadáskép számoljon el.

Canova

Széchenyi István látogatása fenti műtermében és megemlékezése az ott nyert benyomásokról.

A.J.

Zichy Széchenyi

István élettrajza. I. k.

Bp. 1896. 118. l.

Egyetemi Könyvtári őr, másodtitkár könyvkiadó, pénztáros

A MAGYAR BIBLIOPHIL TÁRSASÁG

ALAPÍTÓ TAGJAI

AZ 1928. ÉVBEN

Gr. Apponyi Sándor †

1. Bárczy Gusztáv, V., Deák Ferenc u. 2.
2. Dr. bárcziházy Bárczy István, I., Uri u. 64.
3. Bárdos István, V., Csáky u. 34. II. 2.
4. Bársony Éva, IV., Szép u. 3.
5. Gróf Batthyány Gyula, V., Délibáb u. 16.
6. Bauer Imre, VI., Király u. 101.

Csuzi Rezső Ödön

Művészeti Lexikon 127.1.

Konyhahulladék, őskori V. 185.

megirva Lanzi Rezső Ödön

rajza repr.

l.

Vas. lyj.

1879. jun. 15.

zombathely.

árgy: Müemlék jellegü boltozott téglahidak átépitése.

147924/1929 K.M. I.szám.

SZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK !

B U D A P E S T

iniszteri rendeletre bejelentem, hogy a
ton lévő hegyfalui Répceártéri téglabolto-
znek átépitve.-

következők:

.2+2.3= 4.5 m. kétnyilásu hid

.5+2.7= 5.2 m. kétnyilásu hid

.8+3.7+2.8= 9.30 m. háromnyilásu hid

X4.1 = 12.3 m. háromnyilásu hid és

5+2.8 = 6.8 m. kétnyilásu hid

Canzi Rudolf

KMTárs 1931. őszi tárl.
X. 20.

Canzi Rezső

A kéresfehérvári orsz-
kiállítás helyiségei;
fenti rajza, repr.
Vas. Ujs, 1879. 333. l.

Canzi Rezső Ödön
(1854–1906)
Vadászok (1880)
Fa 24×18
Ernst Múzeum aukciói
XV.

C

Canzi, Rudolf Edmund, Maler, geb. am 4. Feb. 1854 in Budapest, gest. 1906, war anfangs Buchhandlungsgehilfe und arbeitete später im Dienste des Budapester Ingenieurs Weber bei den korinthischen Kanalbauarbeiten. In Wien wandte er sich dann der Malkunst zu und schuf sich als Illustrator ungarischer Blätter und als Portraitmaler einen Namen.

Caux, Mimi v., berühmte ungarische Sängerin, geb. 1823, gest. 1906, betrat im Alter von 17 Jahren als Mitglied des ungarischen Nationaltheaters die Bühne, war später die gefeierte Primadonna des berühmten Scala-Theaters in Mailand und feierte auch in Paris, London und Berlin Triumphe. In den 80-er Jahren zog sich die berühmte Sängerin von der Bühne zurück und verbrachte den Rest ihres Lebens, von den Zeitgenossen nahezu ganz vergessen, in Ujpest.

Cenner, Ludwig, Schriftsteller, geb. am 22. Aug. 1865 in Magyaróvár, widmete sich dem Seelsorgerstande und war mehrere Jahre als Katechet, später als Cooperator und Gymnasialprofessor in der Hauptstadt angestellt, wo er auch eine rege schriftstellerische Tätigkeit entfaltete. Von 1894—1907 war C. Inhaber und Redakteur des *Egyházi Közlöny* (Kath. Kirchenblatt). Selbständige Werke: *Kicsinyek és nagyok* (Kleine und Grosse, 1891), *Negyedórák* (Viertelstunden, 1893), *Ostorpattogás* (Peitschengeknalle, 1893), *A mi könyvünk* (Unser Buch, 1896), *Lourdes* (1903). Seit 1904 ist C. Pfarrer in Süttő.

Cevapovic, Gregor, kroat. Schriftsteller, geb. 1785 in Bertelovci, gest. 1830 als Provinzial des Franziskanerordens in Buda. Bekanntere Werke: *Josip sin Jacoba patriarke* (1820), *Synopticomemorialis catalogus observantis Minorum prov. S. Joann a. Capistrano* (1823), *Leges municipales Franciscanae provinciae S. Joannis a Capistrano* (1829), *Recensio Observantis Minorum* (1830).

Chabada, Béla, Maler und Graphiker, wirkt derzeit in Berlin und beschickt seit Jahren die Budapester Kunstausstellungen.

Chalupka, Johann, slovakischer Schriftsteller, geb. 1791, gest. 1871 in Breznóbánya als luther. Seelsorger, veröffentlichte

satyrische Dramen und Predigten in slovakischer Sprache.

Chalupka, Samuel, slovakischer Dichter, geb. 1812, gest. 1883, ist der Begründer der heutigen literarischen Sprache der oberungarischen Slovaken, deren Sagen und Legenden er zumeist in Balladen aufarbeitete. Seine gesammelten Werke erschienen 1868 in Beszterczebánya unter dem Titel *Spevy Sama Chalupky*.

Cházár, Andreas, Rechtsgelehrter, geb. am 5. Juni 1745 in Jólész, gest. 28. Jan. 1816 in Rozsnyó, begründete seinen Ruf mit seinen unermüdlichen Bestrebungen um die Gründung der ersten ungarischen Taubstummenlehranstalt, die er 1802 in Vácz eröffnete. Bekannte Werke: *Törvényrend* (Gesetzesordnung, 1789), *Origines juraque hispitum Teutonum* (1789), *A magyar nemzethez* (An die ungarische Nation, 1806), *Analisis Opelae de lingua* (1807), *Commentatio de supliciis capitalibus* (1807), *A nemes felkelésről szóló törvények három cikkelyei* (Die drei Artikel der Gesetze über die Adelsinsurrektion, 1809).

Chernel, Koloman, v. Chernelháza, Historiker, geb. am 6. Apr. 1822 in Köszeg, gest. am 21. Apr. 1913, veröffentlichte zahlreiche Aufsätze geschichtlichen Inhaltes, wie: *Biographie Fidel Beély's, Gefangennahme Emerich v. Bezeredj's in Köszeg, Husarenstück im Jahre 1848, Das alte Haus in Köszeg, Die Durchforschung der Grüfte Nikolaus Jurischics's und Maria Széchy's, Brief eines Honvédhauptmannes vom Jahre 1848, Die Gefangenen zu Olmütz, Die Geschichte von Schloss Léka, Erinnerungen aus den Jahren 1848/49, Aus der Geschichte meines Lebens.* Ch. veröffentlichte auch in der deutschen Presse zahlreiche Aufsätze historischen und naturwissenschaftlichen Inhaltes. Sein Hauptwerk bildete die zweibändige Geschichte: *Köszeg szab. kir. város jelene és múltja* (Die Gegenwart und Vergangenheit der königl. Freistadt Köszeg, 1877/8), deren erster Band auch in deutscher Sprache erschien.

Chernel, Stephan, v. Chernelháza, Ornithologe, geb. am 31. Mai 1865 in Köszeg, widmete seine Arbeitskraft hauptsächlich ornithologischen Forschungen, deren Resultat er in in- und ausländischen Zeitschriften veröffentlichte. Höchst willkommene Beiträge der Tagespresse bildeten seine interessanten Aufsätze über Jagd, Sport, Reisen, Geschichte, Literatur und Tierschutz. Gelegentlich des 2. internationalen ornithologischen Kongresses war Ch. Generalsekretär des ungarischen Vorbereitungskomités und war auch einer der Hauptarrangeure der ornithologischen Ausstellung. Ch. besitzt eine bedeutende Vogelsammlung und war der Gründer der zoologischen Abteilung des Szombathelyer Museums, die mit ihren neunzehn Gruppen eine Sehenswürdigkeit bildet. Selbständige Werke: *Bibliographia ornithologica Hungarica* (1889), *Utazás Norvégia végvidékére* (Reise nach den Endmarken Norwegens, 1893), *A lábszánkózás kézikönyve* (Handbuch des Schneeschuhlaufens), *Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségükre* (Die Vögel Ungarns mit besonderer Rücksicht auf ihre wirtschaftliche Bedeutung, 1899/1900), *Madarak* (Die Vögel, ungarische Bearbeitung von Brehms „Tierleben", 1902/1904), *Az okszerű madárvédelem eszközeiről* (Die Mittel des rationellen Vogelschutzes, 1907), *Madárvédelmi törekvések Magyarországon* (Vogelschutz-

Canzi Rudolf ô dôn

Jesu

cisd
2

Krück. I. 161. l.

olasz festő

Schiavone, II. 209.

Canzi Rezső MDK

Részlet a velencei nádasból, /Fehérmegyében/
olf.

Mücsarnok 188o. nov.7.

Canzi Rezső MDK

Yum-Yum, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Canzi Rezső Ödön MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.